

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как напоминание о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические записи.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические записи.
Не отправляйте в систему Google автоматические записи любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

To Be Bound

АРХИВЪ

ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

КОММИССИЕЮ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

*состоящей при Киевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генераль-
Губернаторѣ.*

ЧАСТЬ ВТОРАЯ,
ТОМЪ II.

КИЕВЪ.

Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, Михайловская улица, домъ № 4.

1888.

To Be Bound

АРХИВЪ ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ,

ИЗДАВАЕМЫЙ

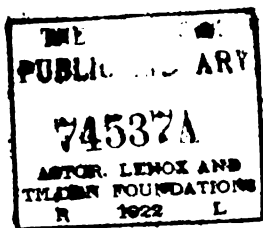
КОММИССИЕЮ ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,

*состоящей при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ Генераль-
Губернаторѣ.*

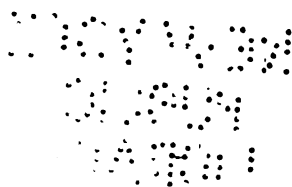
ЧАСТЬ ВТОРАЯ,
ТОМЪ II.

КІЕВЪ.

Типографія Г. Т. Корчакъ-Новицкаго, Михайловская улица, домъ № 4.
1888.

Печатаю по распоряженію Предсѣдателя Кіевской Археографической Комиссіи.

АКТЫ ДЛЯ ИСТОРИИ

Провинциальныхъ сеймиковъ Юго-Западнаго края

во второй половинѣ XVII вѣка.

Arkhiv
*GGO

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ.

Кіевская Археографическая Коммиссія уже съ 1859 года обратила вниманіе на большую историческую важность постановленій провинціальныхъ сеймиковъ, инструкцій посламъ, отправлявшимся на генеральныя сеймы, и отвѣтовъ короля на просьбы провинціальныхъ сеймиковъ. По мнѣнію Н. Д. Иванишева, эти акты важны тѣмъ, что въ нихъ ясно выражается духъ и общественныя нужды каждаго воеводства¹⁾. Извѣстный польскій ученый Вацлавъ Александръ Мацѣевскій говоритъ, что сеймы и сеймики были пульсомъ политической жизни речипосполитой, зеркаломъ ея порядковъ; кто хочетъ знать эти порядки, тому достаточно обстоятельно ознакомиться съ постановленіями сеймовъ и сеймиковъ²⁾. Такое же значеніе имѣютъ и каптуровыя опредѣленія, подъ которыми разумѣются постановленія дворянства каждаго воеводства объ устройствѣ судовъ и о мѣрахъ для внутренней безопасности во время безкоролевья.

Самъ Н. Д. Иванишевъ составилъ въ 1861 году томъ актовъ, относящихся къ этому отдѣлу (первый томъ второй

¹⁾ Архивъ Юго-зап. Россіи. Ч. I. Т. 1. Кіевъ, 1859. Предисловіе, стр. V, VIII.

²⁾ Maciejowski. *Historia prawodawstw słowiańskich*. Т. II (W. 1858), p. 89 sq.; t. IV (W. 1862), p. 196.

части Архива Юго-западной Россіи). Выбранные имъ акты относятся ко времени отъ 1569 года, когда юго-западная Русь присоединилась на люблинскомъ сеймѣ къ Польшѣ, до знаменательнаго 1654 года, когда Украина воссоединилась съ восточной Русью. Изученіе этихъ актовъ привело Н. Д. Иванишева къ тому убѣжденію, что главныя основы западно-русской народности въ первой половинѣ XVII вѣка были: русскій языкъ и православная религія. „Западно-русское дворянство, говоритъ Н. Д. Иванишевъ, дорожило своимъ роднымъ русскимъ языкомъ и старалось о томъ, чтобы употребленіе этого языка въ официальныхъ актахъ было утверждено законами; за права религіи православной дворянство вело продолжительную и упорную борьбу съ римско-католической пропагандой“.

Любопытно прослѣдить, какъ отразились войны Богдана Хмельницкаго и послѣдовавшія за ними событія на дальнѣйшей судьбѣ и воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства. Для этого нужно обратиться опять къ такого же рода актамъ, за время послѣ Богдана Хмельницкаго, такъ какъ въ нихъ мы становимся, такъ сказать, лицомъ къ лицу съ западно-русскимъ дворянствомъ, почти въ полномъ его составѣ, и оно само отвѣтитъ намъ на всѣ занимающіе насъ вопросы.

Интересующіе насъ, историческіе матеріалы сохранились въ актовыхъ книгахъ Кіевского Центральнаго Архива не въ полномъ своемъ составѣ, такъ какъ значительное количество книгъ, особенно кременецкихъ и каменецъ-подольскихъ, погибло во время политическихъ волненій, происходившихъ на территоріи западно-русскаго края.

Тѣмъ не менѣе въ виду массы найденнаго, удовлетворяющаго нашимъ цѣлямъ, матеріала, мы принуждены были ограничиться пока разработкой его лишь за поль-вѣка, т. е. до 1697 года, когда былъ избранъ польскимъ королемъ сак-

III

сонскій курфюрстъ Фридрихъ Августъ II, при которомъ долго державшееся вліяніе Франціи на внутреннія дѣла Польши замѣнилось таковымъ же вліяніемъ Россіи, все болѣе увеличивавшимся до 1773 года. Для этого періода представили наиболѣе матеріала книги владиміро-волинскія и луцкія, а затѣмъ по нѣскольکو актовъ нашлось въ кіевскихъ, овруцкихъ и винницкихъ. Изъ массы матеріала мы выбрали для напечатанія, конечно, наиболѣе характерные акты. Въ шести каменецъ-подольскихъ книгахъ, сохранившихся отъ взятаго нами періода времени, мы не нашли ни одного, относящагося къ нашей задачѣ документа; въ истлѣвшихъ листахъ кременецкихъ книгъ попадаетея очень мало нужныхъ намъ актовъ, да и то мало интересные: это и есть причина того, что въ составленномъ нами томѣ нѣтъ ни одного акта изъ этихъ книгъ.

Обиліе актовъ, найденныхъ во владиміро-волинскихъ книгахъ, есть слѣдствіе того, что въ нихъ записывались сеймиковыя постановленія и инструкціи трехъ воеводствъ: кіевского, брацлавскаго и черниговскаго; а также универсалы къ нимъ. Нахожденіе актовъ кіевского воеводства во Владимірѣ-Волинскѣ объясняется тѣмъ, что кіевскіе дворяне послѣ 1667 года, когда Кіевъ остался за Россіей, принуждены были учредить свой городскій урядъ въ этомъ городѣ; причиной появленія актовъ черниговскаго воеводства въ столь отдаленномъ отъ него пунктѣ является то обстоятельство, что черниговская шляхта, бѣжавшая еще во время войнъ Богдана Хмельницкаго изъ своихъ лѣвобережныхъ маестностей, долго не желала разстаться со сладкими надеждами когда либо вернуться на лѣвый берегъ Днѣпра и продолжала именовать себя черниговскимъ дворянствомъ, хотя она и разбѣялась по другимъ воеводствамъ, и носить фиктивные званія воеводы черниговскаго, старостъ новгородъ-сѣверскихъ и остерскихъ, ловчихъ стародубскихъ и т. п.

IV

Исторіи возникновенія сеймиковъ въ Польшѣ, Литвѣ и Руси и очерку ихъ организаціи и исторіи дѣятельности южно-русскихъ сеймиковъ во второй половинѣ XVII вѣка. мы посвятили особый трудъ, а въ настоящей статьѣ главнымъ образомъ остановимся на разсмотрѣніи перемѣнъ въ воззрѣніяхъ западно-русскаго дворянства по вопросамъ религіознымъ и сословнымъ, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

I.

Во второй половинѣ XVII вѣка мы застаемъ въ предѣлахъ юго-западнаго края четыре воеводства: кіевское, волынское, брацлавское и подольское. Кіевское—состояло изъ слѣдующихъ повѣтовъ: кіевского, житомирскаго и овруцкаго; волынское—изъ луцкаго, владиміро-волынскаго и кременецкаго; брацлавское—изъ брацлавскаго и винницскаго; подольское—изъ каменецкаго, червоногородскаго и летичевскаго. Согласно грамотѣ Сигизмунда Августа, отъ 30 декабря 1565 года, сеймики должны были происходить въ повѣтовыхъ городахъ, „то есть, гдѣ колыбекъ вранды судовые засажены, и гдѣ потомъ черезъ насъ господаря засаженье врандовъ судовыхъ зъ ихъ прозбы и зволенья доидеть“; но съ теченіемъ времени этотъ порядокъ, вслѣдствіе постоянныхъ войнъ, былъ нарушенъ. Въ XVII вѣкѣ мѣстомъ собранія сеймиковъ кіевского воеводства былъ первоначально Житомиръ, но съ 1659 года Владиміръ-Волинскъ, и лишь при Станиславѣ Августѣ снова Житомиръ; сеймики волынскаго воеводства собирались въ Луцкѣ, Владиміръ и Кременецъ; въ подольскомъ воеводствѣ мѣстомъ сеймиковъ до 1673 года былъ Каменецъ-Подольскъ, затѣмъ Галичъ, а съ 1677 года Львовъ; въ брацлавскомъ воеводствѣ до 1598 года сеймики происходили въ Брацлавѣ, затѣмъ въ Винницѣ, а

съ 1659 года во Владиміръ; наконецъ, въ черниговскомъ воеводствѣ сеймики бывали въ Черниговѣ; когда же оно сдѣлалось лишь титулярнымъ, то бывшіе черниговскіе дворяне съ 1659 года стали собираться на сеймики во Владиміръ и Луцкъ.

Вслѣдствіе общей полонизаціи областного управленія въ эпоху люблинской уніи, и провинціальныя собранія, для обсужденія мѣстныхъ нуждъ, приобрѣли специфическій польскій характеръ: они сдѣлались сословными. Уже въ вышеупомянутой грамотѣ Сигизмунда Августа говорится, что въ сеймикахъ могутъ принимать участіе лишь „панове рада, князи, панове врадники земские и дворные и вси станы *народу шляхетского и стану рыцарского*, гдѣ хто въ которомъ повѣтѣ осѣлость маєтъ“. Во второй половинѣ XVII вѣка необходимымъ условіемъ для участія въ сеймикахъ, кромѣ дворянскаго происхожденія, была осѣдность и принадлежность къ извѣстной административно-территориальной единицѣ; право голоса на сеймикахъ имѣли мѣстные осѣдлые дворяне, владѣвшіе или наслѣдственными имѣніями, или заложенными имъ, или отданными имъ въ пожизненное пользованіе, или по чиншевому праву, и по прежнему епископы и всѣ мѣстные чины—воевода, каштелянъ и т. д. Въ 1669 году волынскіе дворяне хлопотали объ ограниченіи числа лицъ, имѣющихъ право голоса на сеймикахъ, въ виду того, что въ волынскомъ воеводствѣ значительно увеличилось количество арендаторовъ, которые на сеймахъ подавляютъ своимъ большинствомъ старинныхъ обывателей и патріотовъ: дворяне просили, чтобы не коренные жители дворянскаго происхожденія, хотя бы и владѣвшіе землей на одномъ изъ вышеозначенныхъ основаній, имѣли лишь право мнѣнія на сеймикахъ, а не право голоса, и чтобы они не смѣли срывать сеймиковъ, ни сами лично, ни чрезъ своихъ представителей.

Такой исключительно шляхетскій составъ сеймиковъ былъ причиною того, что эти областныя представительныя учрежденія, являясь дѣйствительно зеркаломъ внутренней жизни каждаго воеводства, представляли во многихъ случаяхъ интересы и стремленія только дворянскаго сословія: другіе же классы населенія не имѣли путей къ выраженію своихъ желаній и вслѣдствіе этого недружелюбно относились къ сословію, сосредоточившему въ своихъ рукахъ исключительныя права и усилившемуся такимъ образомъ на ихъ счетъ. Постепенно накапливавшееся неудовольствіе и неудовлетворенныя желанія вели ко взрывамъ, кончавшимся кровопролитіемъ и вынужденными уступками со стороны привилегированнаго сословія. Хмельничина, приведшая къ столь печальнымъ для шляхты послѣдствіямъ, убѣдила ее въ томъ, что нужно считаться со стремленіями народной массы и что для полнаго умиротворенія и спасенія истерзанной речипосполитой необходимы нѣкоторыя уступки; но такъ какъ нежеланіе поступаться своими сословными правами подавляло сознаніе этой необходимости, то всѣ договоры съ главными представителями русской народности, козаками, носятъ характеръ лишь заигрыванья со старшиною козацкою и вслѣдствіе этого не приводятъ къ благимъ послѣдствіямъ. Низшіе классы главнымъ образомъ именно и были недовольны шляхетскимъ строемъ речипосполитой и, конечно, не могли сочувственно относиться къ стремленію польскаго правительства создать православное русское шляхетство. Лучшіе люди изъ Поляковъ сами замѣчали недостатки въ государственномъ строѣ речипосполитой и неестественность въ отношеніяхъ шляхетства къ русской народности. Извѣстный польскій дипломатъ второй половины XVII вѣка Станиславъ Казимиръ Бѣневскій такъ изображалъ тогдашнее положеніе дѣлъ въ своей запискѣ, вставленной въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣд-

VII

ними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года:

„Я усматриваю слѣдующія причины нашего тяжелаго положенія: мы отступили отъ законовъ, на которыхъ все зиждется, мы измѣнили прежній способъ защиты отечества, и всѣ, исчерпанныя послѣ этого, средства къ достиженію мира указываютъ намъ, что мира въ Польшѣ не будетъ, напротивъ того будетъ такая война, какой еще не было. Король извѣщаетъ насъ, что Турокъ весной безчисленными полчищами вторгнется къ намъ. По словамъ короля, уже отъ самого Львова начинаются дикія поля, а каменецкій паша разсылаетъ изъ Каменца по-всюду бусурманъ на нашу гибель, такъ что, если не утихнутъ страсти, не восторжествуетъ справедливость, то король предостерегаетъ, что уже сѣкира лежитъ у корня дерева—сгинетъ святая вѣра и речепосполитая будетъ данницей. Турецкія полчища уже на берегахъ Дуная, а турецкіе вассалы въ дальней Азіи и Египтѣ уже собираютъ войска, чтобы ранней весной напасть на речепосполитую съ двухъ сторонъ. Король предостерегаетъ, что Турокъ и не думаетъ оставлять ни Каменца, ни вообще Подолья, а изъ этихъ мѣстъ онъ будетъ тяготѣть надъ сосѣдними воеводствами“.

Далѣе ораторъ изображаетъ тяжкое положеніе внѣшнихъ отношеній Польши, и источникъ бѣдъ указываетъ во внутренней неурядицѣ этого государства.

„Когда посмотрю я (говоритъ онъ) на наши внутренніе порядки, то вижу, что все у насъ худо; не говорю о теперешнемъ королѣ, который мудро и, какъ слѣдуетъ, правитъ нами, говорю о прежнихъ короляхъ: у нихъ во дворцахъ порокъ былъ болѣе на виду, чѣмъ добродѣтель; при нихъ бывало много придворныхъ лестоцовъ, самыхъ дурныхъ людей, презирающихъ отечество, ссорившихъ государя съ подданными. Самъ теперешній король понялъ, что они дѣлали; такіе люди готовы

VIII

изъ своихъ видовъ всѣхъ волновать. Нечего и говорить, что такіе люди совѣтовали государю лишь дурное, противно нашимъ народнымъ воззрѣніямъ, именно, совѣтовали, что бы король облегчилъ самъ себя, передавши все управленіе народу; а потому я не согрѣшу, если обращусь съ просьбой къ королю чрезъ пословъ нашихъ, чтобы онъ строго охранялъ права своей власти во всемъ—любя речепосполитую, онъ будетъ править ею по отечески, будетъ совѣтоваться и скорбѣть не о своихъ личныхъ, а объ общихъ нашихъ бѣдахъ... Когда я взгляну на законы наши, основы государства, то вижу какую-то двойственность: у насъ законъ не—законъ. Исполняется на насъ то, что писано объ Израилѣ, что во время оно не было въ Израилѣ царя, но всякій поступалъ по своему; законъ у насъ попирается ногами; на основаніи закона мы лишь обманываемъ, пишемъ то, что хотимъ и ничего изъ того не выходитъ, и только до тѣхъ поръ мы и счастливы еще, пока нѣтъ сейма; на сеймѣ же надъ законами издѣваются, тамъ пишутъ, что угодно. Въ сенатѣ тоже не вижу ничего, кромѣ зла... Въ избѣ посольской я вижу публичную торговлю, всякаго рода продажность; оттуда, какъ изъ желудка, распространяются на всю речепосполитую всякія болѣзни; постановленія о нашихъ посольскихъ правахъ измѣняются. Вообще все идетъ совершенно по-римски и, какъ палъ Римъ, такъ и мы должны погибнуть: изба посольская мѣшается въ дѣла сената и наоборотъ, чтобы давить другъ друга и въ свою очередь быть раздавленнымъ. Въ избѣ посольской все продажный народъ, согласный во всемъ томъ, что ведетъ къ нашей гибели, но никакъ не могуцій прійти къ согласію, если нужно насъ спасать; пришла пора реформировать ее послѣ столькихъ лѣтъ и дать въ ея охраненіи гарантію...

„Не лучше и слѣдующій институтъ речепосполитой: трибуналъ коронный. Видить Богъ, что я говорю правду: это

IX

учрежденіе такъ низко пало, что сдѣлалось нашимъ больнымъ мѣстомъ—рѣшенія его обращаются въ пользу частныхъ лицъ и для личнаго ихъ удобства; такъ ли это, ссылаюсь на васъ самихъ. Правда, что учрежденію этому ужъ болѣе ста лѣтъ и оно требуетъ реформы. Обратимъ вниманіе на опору государства—войска. Боюсь, что эти послѣднія будутъ первыми и сгубятъ государство; всѣ ихъ предложенія противны государственному праву. Я уже не вспоминаю, чего они требовали прежде; теперь же требуютъ себѣ особенныхъ трибуналовъ и составляютъ конфедераціи. Впрочемъ, лучше замолчу, прибавивъ лишь, что государство, при дѣлаемыхъ ими предложеніяхъ, существовать не можетъ; оно можетъ быть сначала поколеблено, потомъ потрясено въ своихъ основахъ и, наконецъ, обращено въ ничто. Взгляну на любого собрата моего дворянина, чтобы опредѣлить, въ какомъ положеніи теперь дворянское сословіе вообще, тѣло речипосполитой: здѣсь я вижу страшное стремленіе къ лести, до такой степени, что писанное о Римѣ скорѣе къ намъ можетъ быть примѣнено, а именно—*„orbis romanus adulando aut corrumpit aut corrumpitur“*. А на сеймикахъ каково-то голоса подаются?! Одинъ Богъ знаетъ, что будетъ! Незнаютъ несчастные, что въ то время какъ продаютъ, сами себя продаютъ. Вообще много злого между нами дѣлается... Наконецъ, о братья мои, бросимъ общій взглядъ на отечество, которое не можетъ быть болѣе разъединено, чѣмъ теперь разъединено; забыли мы ту высшую истину, что государство, раздробившееся на части, разрушается... Нѣтъ борцевъ за государство, всѣ стоятъ лишь за себя. Кліентела ратуетъ не за отечество; но, слѣдуя за своими принципами, сражается между собою сначала на словахъ и бумагахъ, а потомъ и съ оружіемъ въ рукахъ. Бѣдное государство стоитъ на краю гибели въ ожиданіи, кто побѣдитъ; побѣдитель дѣлается его деспотомъ, а оно раззоренное должно терпѣть все...

„Каковы результаты нашего забвенія законовъ, вы сами знаете, но я не постыжусь напомнить вамъ ихъ. Взглянемъ на населеніе городовъ: Збаража, Вишневца, Тарнополя. Микулинець, Подгаецъ, Волочица и проч. Что же вижу я? *Tam campus, ubi Troia fuit.* Я вынужденъ признаться со слезами, что и здѣсь исчезнуть даже основанія городовъ: гдѣ были населенные города, *tam habitant simiae et ululant lupi.* Подоліи мы уже не имѣемъ, и въ Украинѣ во многихъ мѣстахъ попадаются лишь птицы небесныя, да змѣи; наконецъ, царь московскій отнимаетъ прежнія наши владѣнія за Кучубаемъ по Муравскій шляхъ, сѣуживая такимъ образомъ территорію Польши. Не говорю уже о великомъ княжествѣ литовскомъ, какъ много отъ него отошло, какъ уменьшились предѣлы русскаго восводства, какъ уменьшилось волынское воеводство... Я лично совершенно разоренъ и въ этой бѣдѣ имѣю лишь то утѣшеніе, что при переправѣ въ Стржемельцѣ погибло около тысячи Татаръ съ ханскимъ сыномъ, а другая тысяча съ Адзигиреемъ пала въ моемъ Рыдловѣ... Что не успѣли сжечь Татары, то докончили литовскіе желнеры: *quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini.* Не нужно вамъ рассказывать, какъ поступала Литва, идя на Волынь и чрезъ Волынь; они высосали до конца остатокъ нашей крови, заграбили наше имущество, воловъ и хлѣбъ... Изъ этого только одна польза для общества, что сначала крестьяне пошли за Днѣпръ отъ своихъ владѣльцевъ, не стерпѣвши дикой жестокости жолнеровъ, а за крестьянами отправились и владѣльцы, умножая тѣмъ число враговъ государства... Убогій шляхтичъ ничего не имѣетъ и совѣтъ всего лишается, такъ какъ по-всюду у насъ злое творится. Пойщемъ же средствъ, если таковыя имѣются, къ улучшенію нашего положенія. Мнѣ кажется, что есть средства, и первымъ пусть будетъ возвращеніе наше къ закону... Король напоминаетъ намъ, чтобы въ эту

смутную годину, мы держались другъ друга и не подъ чьимъ либо начальствомъ, но подъ начальствомъ только его, короля. Король имѣетъ для этого (т. е. диктатуры) много правъ, и если мы давали Казимиру, Михаилу и другимъ, право королевской неприкосновенности (т. е. диктатуру), то и настоящему, благополучно нами правящему, государю, обязаны дать такое же точно право... Король напоминаетъ намъ, что въ случаѣ нападенія такого сильнаго врага, какъ Турки, мы обязаны дать его королевской милости согласіе на созывъ посполитаго рушенія, такъ какъ, въ силу статута, наши имѣнія даны намъ въ феодальное владѣніе, подъ условіемъ нести военную службу. Благодаря этой милиціи, мы расширили границы нашего отечества, а потому теперь, видя настоящую потребность въ посполитомъ рушеніи, мы не должны препятствовать его созыву... Но прежде дворянство при переписяхъ и смотрахъ само за собою слѣдило, каждый выступалъ соотвѣтственно своимъ средствамъ и считалъ стыдомъ не явиться, какъ слѣдуетъ. Дворяне привыкали къ оружію и имѣли всегда наготовѣ лошадей и аммуницію даже въ мирное время. Такъ какъ подобное отношеніе дворянства служило поддержкой речипосполитой, то за нарушеніе условій переписи наши предки назначили не денежный штрафъ, а инфамію; но теперь дворянство, пристрастившись къ богатству, предпочитаетъ личные интересы общественнымъ и требуетъ, чтобы инфамія на будущее время была замѣнена денежной пеней, лишь въ сто гривенъ; наконецъ, мы такъ отвыкли отъ посполитаго рушенія, что оно стало страшилищемъ, которымъ пугаютъ людей... Общественная безопасность зависитъ теперь отъ жолнера и жолнера наемнаго“...

Затѣмъ Бѣневскій говоритъ о времени появленія наемнаго войска въ речипосполитой и выражаетъ сожалѣніе, что дворяне лишили речипосполитую крѣпкой опоры въ лицѣ

козаковъ, при этомъ онъ сообщаетъ изъ ихъ прошедшаго и объ ихъ военной организаціи слѣдующее:

„Стефанъ Баторій, желая обезопасить речьпосполитую отъ татарскихъ вторженій, набралъ шесть тысячъ запорожскихъ козаковъ, (а было въ то время всѣхъ тѣхъ козаковъ на днѣпровскихъ островахъ сорокъ тысячъ), и тѣмъ шести тысячамъ отдалъ приднѣпровскія пустоши и Трехтимировъ, чтобы они имѣли тамъ складъ оружія и центръ своего управленія, даровалъ имъ всѣ земли, которыя тянутся отъ Трехтимирова до Тавриды, чтобы эти козаки привыкали къ болѣе осѣдлому образу жизни, и позволилъ имъ выбрать гетмана; они давали отпоръ Татарамъ также, какъ и тѣ козаки, которые оставались на островахъ и, живя на островахъ, висѣли грозой надъ Крымомъ и Очаковомъ. Отсюда ясно, что всегда было два рода козаковъ: одни по селамъ, которые назывались реестровыми, другіе на днѣпровскихъ островахъ; реестровые всегда противостояли Татарамъ на сушѣ, низовые хотя и уходили на зиму со своихъ пороговъ, однако нападали на орду, а лѣтомъ ради удобства собирались, какъ новые острова на морѣ, и на чайкахъ пускались въ Черное море. Не новостью было имъ палить предмѣстья Константинополя, а въ 1616 году они сожгли Трапезундъ. Въ чайкахъ нападали они на турецкія галеры, ибо, если видѣли превосходство турецкихъ силъ, они уплывали на мелководіе, хорошо зная, что турецкія галеры не могутъ къ нимъ добраться и Турки смотрѣли лишь на нихъ изда-лека, какъ только же галеры трогались съ мѣста, то они снова нападали на Турокъ. Страшная то была сила противъ Турокъ и, какъ нѣкій авторъ пишетъ, былъ у нихъ слѣдующій обычный способъ воевать: смѣлостью, внезапнымъ нападеніемъ, голодомъ, выносливостью, врага побѣждаютъ, появляются когда ихъ менѣе всего ожидаютъ, и, вслѣдствіе такой неожиданности, наводятъ страхъ. Темная ночь, не-

XIII

погодная, когда не только люди, но и животныя ищутъ пріюта, для нихъ самая лучшая пора—крикомъ приводятъ непріятеля въ смятеніе, въ одной сторонѣ произведутъ тревогу, а съ другой нападаютъ, ползутъ на четверенькахъ по разбойничьи въ травѣ, забиваютъ колья, наилучшіе стрѣлки становятся впереди, неумѣлые, стоя за тѣми, набиваютъ ружья и передаютъ переднимъ. Они переплываютъ рѣки на кожаныхъ мѣшкахъ, плывутъ, положивши оружіе на спину и ухватившись за конскій хвостъ. Итакъ, какъ только Турокъ нападалъ на насъ, козаки тотчасъ плыли въ Черное море; если также врывался въ наши края Татаринъ, то ему на встрѣчушло кварцянское (регулярное) войско и тѣже козаки. Какъ мы утратили эту милицію съ 1648 г. и почему на насъ же это обрушилось, я отсылаю за разъясненіями къ болѣе мудрымъ, ибо, при степени развитія моего разсудка, не уразумѣю такого обстоятельства, какъ напримѣръ, сооруженіе Кодака, для сохраненія добрыхъ отношеній съ Портой, которая тѣмъ не менѣе враждовала съ нами чрезъ посредство Татаръ. Не отклонили ли мы скорѣе козаковъ отъ себя, воздвигая Кодакъ, не грабили ли мы ихъ сами, если конституціей 1633 года довели ихъ, дѣйствительно, до отчаянія? Вообще, если возстаніе Павлюка, котораго посадили на колъ, имѣло основанія, если, дѣйствительно, даны имъ комиссары, какъ они объявляютъ, если, дѣйствительно, они преданы жидамъ, запрещено имъ производство браги и водокъ и *bałaxystwa* (?), если, дѣйствительно, вызваны нами гибельныя войны Хмельницкаго; то, конечно, чаша переполнилась, а за тѣмъ на насъ обрушились войны съ соседями—Москвой, Портой. Какъ я уже говорилъ, предоставляю болѣе мудрымъ разъяснить это, а я только напоминаю, что если мы впредь не удержимъ за собою Украины, то все наши хлопоты тщетны. Пусть наши послы почерпнутъ изъ этой замѣтки, что найдутъ для себя нужнымъ; но они

XIV

должны имѣть въ виду, что наша Речь-Посполитая не можетъ отражать такого могущественнаго врага (Турокъ) лишь съ однимъ наемнымъ войскомъ...

„Наемныя войска влекутъ за собою, какъ показываютъ намъ свѣжіе примѣры, крайнюю опасность для государства, именно, конфедераціи, которыя возникали послѣ войнъ московской, турецкой и другихъ; они давали отчизнѣ жесточайшіе законы и зашли въ этомъ такъ далеко, что одинъ изъ носящихъ оружіе сказалъ: *omnia dat, qui cuncta negat*...

„Король напоминаетъ намъ права и обычаи, что, въ силу короннаго статута, всѣ крѣпости частныхъ владѣльцевъ должны быть приготовлены и вооружены или на общій счетъ (частный и государственный), или на счетъ самихъ владѣльцевъ безъ помощи государства.

„Не новинка для Польши встрѣчать непріятеля на Воляни и особенно на Руси—*quot gressus facis, tot invenies hostes*. Предки наши имѣли возможность защищаться, имѣя укрѣпленные города: откуда бы и когда бы ни наступалъ непріятель, его преслѣдовали и гнали, какъ собаку, отъ города; теперь же, когда законъ предписываетъ старостамъ заботиться объ общественной безопасности, каждый самъ себѣ законъ, не подчиняются старостамъ, поступаютъ самовольно, бросаютъ на произволь судьбы укрѣпленія“...

Быть можетъ въ этой мрачной картинѣ внутренняго состоянія польскаго государства въ XVII вѣкѣ кое-что должно быть отнесено на счетъ ораторскихъ пріемовъ; но въ общемъ она не можетъ быть лживою. Современникъ, участникъ и отчасти жертва этихъ порядковъ не осмѣлился бы писать явную ложь на съѣздъ представителей цѣлаго воеводства, которые, впрочемъ, сами усвоили себѣ воззрѣнія Бѣневскаго, включивъ его рѣчь въ свою инструкцію.

Если такъ, то трудно ожидать здравомысленнаго отношенія къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ въ какой-либо части такого государства.

Что же дѣлало южно-русское дворянство на своихъ сеймикахъ? Какими средствами думало оно спасти гибнущую Речь-Посполитую?

II.

Сеймики имѣли широкую компетенцію, такъ что въ ихъ дѣятельности отражалась почти вся внутренняя жизнь государства. Наиболѣе разнообразны по содержанію преній были сеймики, собиравшіеся за нѣсколько недѣль передъ генеральными сеймами. На этихъ сеймикахъ королевскій посолъ читалъ свою инструкцію, въ которой излагались предметы обсужденій будущаго сейма, послѣ чего удалялся, предоставляя полную свободу преніямъ. По обсужденіи инструкции, приступали къ разсмотрѣнію мѣстныхъ нуждъ и при этомъ постановленія, сдѣланныя съ общаго согласія (*unanimis consensu nostro et nemine contradicente*), записывались и вторично разсматривались, послѣ подтвержденія подписями сенаторовъ, если таковые были въ числѣ присутствовавшихъ на сеймикѣ, и сеймиковаго маршалка. Въ концѣ сеймика выбирали пословъ на генеральный сеймъ большинствомъ голосовъ. По возвращеніи пословъ съ генеральнаго сейма, созывался сеймикъ, такъ называемый, реляційный, на которомъ послы докладывали о результатахъ сейма и въ частности о постановленіяхъ, касавшихся ихъ воеводства или повѣта, при чемъ копіи съ этихъ постановленій, скрѣпленные подписью и печатью канцлера, вносились въ гродскія или земскія книги. Кромѣ сеймиковъ предсеймовыхъ и реляційныхъ, бывали еще троякаго рода сеймики—военные, финансовые и судебные. На первыхъ обсуждались мѣры къ защитѣ отечества въ случаяхъ грозив-

шей внѣшней опасности, дѣлались постановленія о созывѣ нсполитаго рушенія и происходилъ выборъ военачальниковъ, о содержаніи постоянного регулярнаго войска, объ укрѣпленіи крѣпостей, выбирали депутатовъ въ комиссіи, для уплаты жалованія войскамъ и для участія въ военномъ судѣ; на вторыхъ опредѣляли размѣры податей и налоговъ, устанавливали новые, освобождали отъ уплаты податей пострадавшихъ отъ непріятелей, пожаровъ и градобитій, постановляли производить люстраціи и выбирали сборщиковъ податей и налоговъ, ревизоровъ и люстраторовъ; наконецъ, на третьихъ происходили выборы депутатовъ въ коронный трибуналъ, въ земскіе, гродскіе, скарбовые и иные суды. На всѣхъ этихъ сеймикахъ не мало времени удѣлялось толкамъ о частныхъ дѣлахъ, какъ, напримѣръ: о правахъ наслѣдства на ординаціи Острожскихъ и Замойскихъ, о примиреніи тяжущихся между собою дворянъ; а еще болѣе о наградахъ и пожалованіяхъ въ пользу коноводовъ мѣстнаго воеводства и сеймика. Помимо 'обсужденія мѣстныхъ нуждъ, на сеймикахъ часто разсматривались вопросы общегосударственнаго характера: касавшіеся внѣшнихъ сношеній, общегосударственной конституціи, религіозныя, сословныя и т. п. Серьезному и здравому отношенію ко всѣмъ этимъ вопросамъ первостепенной важности сильно мѣшали частныя интересы, бравшіе постоянно перевѣсъ надъ общественными, а также полное нежеланіе со стороны дворянъ поступаться сословными правами. До чего они боялись централизаціи и сокращенія своихъ сословныхъ правъ, всего лучше можно видѣть изъ дѣла объ избраніи наслѣдника Яну Казиміру, при жизни этого послѣдняго. Когда король подѣлился съ подданными этой несомнѣнно благой для Польши мыслью, то почти всѣ воеводства отнесли къ ней враждебно, а западно-русскіе дворяне въ одинъ голосъ высказались противъ нея. На сеймѣ 2 мая 1661 года, когда былъ предложенъ на обсужденіе

вопросъ объ избраніи наслѣдника, многіе послы стали говорить противъ приведенія въ исполненіе этого желанія короля; но наиболѣе усерднымъ и краснорѣчивымъ противникомъ былъ Степанъ Ледоховскій, подкоморій кременецкій, посолъ волынскаго воеводства: онъ прочиталъ, между прочимъ, выдержку изъ данной ему и его товарищамъ инструкціи, что они не должны соглашаться на избраніе, ибо оно можетъ быть причиной несогласій, нарушенія равноправности и шляхетскихъ вольностей¹⁾, и что не мѣшало бы отложить обсужденіе этого вопроса до другого времени²⁾. Ледоховскаго поддерживалъ Левальтъ Повальскій, посолъ подольскаго воеводства, законникъ и извѣстный ораторъ, который доказывалъ, что съ допущеніемъ избранія наслѣдника при жизни короля будетъ потрясенъ фундаментъ шляхетскихъ вольностей и польскихъ законовъ, отворены будутъ ворота (sic!) для возстанія цѣлаго края противъ короля³⁾. Въ такомъ-же духѣ были составлены инструкціи кіевского и черниговскаго воеводствъ; дворяне этихъ воеводствъ шли даже далѣе: они предписывали своимъ посламъ не только не соглашаться на избраніе наслѣдника, но даже, если можно, не допускать преній по этому вопросу до предварительнаго обсужденія на сеймикахъ⁴⁾, а о возможныхъ результатахъ этого обсужденія можно догадываться. Но такъ какъ Янъ Казимиръ не покидалъ надежды осуществить когда нибудь свое желаніе, о чемъ знали и западно-русскіе дворяне, то они, въ предупрежденіе даже возможности возбужденія снова этого вопроса, продолжали давать самыя грозныя наставленія въ своихъ инструкціяхъ посламъ;

¹⁾ Moraczewski, ks. 29, p. 46.

²⁾ Актъ № XVII.

³⁾ Moraczewski, l. c.

⁴⁾ Акты №№ XVI, XVIII.

такъ, въ 1662 году, волынская шляхта угрожала инфаміей всякому, возбудившему этотъ вопросъ, и требовала подтвержденія всѣхъ прежнихъ постановленій о свободномъ избраніи королей¹⁾; черниговская шляхта въ 1666 году объявляла измѣнникомъ и врагомъ отечества всякого, осмѣлившагося напомнить объ избраніи наслѣдника²⁾; въ инструкціи брацлавской шляхты, отъ того же года, сквозь изысканныя любезности звучить та же нота: они де признають, что король хотѣлъ видѣть наслѣдника, избраннаго вольными голосами, несмотря на вредъ, который могло принести это обстоятельство самой его особѣ, вслѣдствіе неслыханной любви и расположенія своего къ подданнымъ; но что это благочестивое намѣреніе короля не могло имѣть успѣха, не по дерзости гражданъ, не по ихъ неповиновенію его королевской милости, но самые законы государственные противодействуютъ благимъ намѣреніямъ короля и та любовь, которую питають подданные къ особѣ короля, ибо речепосполитая боялась, чтобы съ выборомъ новаго короля государь не понесъ какой обиды, чего не могло бы пережить чувство уваженія гражданъ речипосполитой къ почтенной особѣ короля; вотъ чего ради речипосполитая предпочитаетъ, чтобы король долго и счастливо королевствовалъ, чѣмъ чтобы были нарушены права предковъ³⁾. Противясь избранію наслѣдника, западно-русскіе дворяне хлопотали въ то же время о прощеніи польнаго короннаго гетмана, Юрія Любомирскаго, главнаго противника централизационныхъ стремленій Яна Казимира, и о дозволеніи ему возвратиться на родину, мотивируя свои настоянія тѣмъ, что онъ одинъ можетъ способствовать сохраненію хорошихъ отношеній съ

¹⁾ Актъ № XXII.

²⁾ Актъ № XXXI.

³⁾ Актъ № XXXII.

XIX

Портой и что пребываніе его за границей можетъ быть опасно для речипосполитой, въ виду его способностей и выдающагося общественнаго положенія¹⁾.

Столь ревниво охраняя вредныя стороны старой польской конституціи, дворяне совершенно иначе относились къ такимъ конституціоннымъ актамъ, въ которыхъ выразились признаки равноправности русской націи съ польскою. Боясь усиленія королевской власти, западно-русскіе дворяне въ то же время не интересовались политической самостоятельностью южной Руси; они были довольны своимъ *statu quo* и на нихъ оправдывались слова нѣкоторыхъ участниковъ генеральнаго сейма, начавшагося 17 марта 1659 года, что не слѣдуетъ противиться утвержденію статьи гадяцкаго договора о княжествѣ русскомъ, а нужно лишь стараться оттягивать ея осуществленіе, пока не перемрутъ виновники ея составленія, а ихъ *потомки не станутъ и напоминать о пригеденіи ея въ исполненіе*²⁾. И дѣйствительно, уже въ 1661 году кievскіе и волынскіе дворяне объявляютъ въ своихъ инструкціяхъ, что, видя несочувственное отношеніе короля и большинства дворянъ къ постановленію о выдѣленіи изъ речипосполитой княжества русскаго, а также замѣчая, что даже само войско запорожское стало хладнокровно относиться къ осуществленію этой мысли, они согласны, чтобы эта статья гадяцкихъ пактовъ не была приведена въ исполненіе, несмотря на то, что она касается ихъ ближе всѣхъ³⁾.

Такое отношеніе къ гадяцкимъ пактамъ со стороны западно-русскаго дворянства въ высшей степени важно. Гадяцкій договоръ, помимо чисто политическаго, имѣлъ національное значеніе. Согласно этому договору, южно-рус-

¹⁾ Акты №№ XXXV, XXXVII.

²⁾ Moraczewski. Dzieje Polski. Ks. 29, p. 3 sq.

³⁾ Акты №№ XVII, XVIII.

ская народность получила слѣдующія привилегіи: вѣтра древняя греческая уравнивалась въ правахъ своихъ вездѣ, какъ въ коронныхъ, такъ и въ литовскихъ областяхъ; митрополитъ кіевскій и пять русскихъ архіереевъ получали право засѣдать въ сенатѣ съ тѣмъ же самымъ значеніемъ, какое имѣли католическіе прелаты; получалось право выбора представителей южно-русской народности въ сенатъ; козаки получали право мнѣнія, при обсужденіи важныхъ обще-государственныхъ вопросовъ; въ кіевскомъ воеводствѣ всѣ уряды и званія должно было раздавать единственно православнымъ дворянамъ, а въ брацлавскомъ и черниговскомъ воеводствахъ попеременно съ католиками; въ южно-русскихъ воеводствахъ учреждались уряды печатарей, маршалковъ и подскарбіевъ, право получать эти уряды имѣли лишь представители южно-русской народности; новый титулъ гетмана былъ: гетманъ русскій и первый воеводствъ кіевского, брацлавскаго и черниговскаго сенаторъ.

Соглашаясь на неприведеніе въ исполненіе гадяцкихъ пактовъ, другими словами, соединенія южно-русскихъ земель съ прочими на федеративномъ началѣ, хотя и съ сильнымъ польско-шляхетскимъ оттѣнкомъ, но все-же съ сохраненіемъ національныхъ особенностей, западно-русскіе дворяне тѣмъ самымъ отступались отъ своихъ національныхъ традицій; а такъ какъ они въ то же время стремились къ пріобрѣтенію политическихъ правъ, то для этого они должны были стараться достичь полного сліянія съ польской шляхтой или совершеннаго національнаго обезличенія. Въ результатъ и было, естественно, постепенное ополяченіе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Такъ какъ и въ Польшѣ, и въ южно-русскомъ краѣ XVII в., національныя воззрѣнія находились въ тѣсной связи съ религіозными, то и католическая пропаганда имѣла успѣхъ въ южно-русскихъ земляхъ, преимущественно среди дворян-

ства, еще съ начала XVII вѣка, а со второй половины этого столѣтія окатоличеніе западно-русскихъ дворянъ пошло бы-стрѣе, вслѣдствіе ихъ отступничества отъ своихъ народныхъ преданій. Къ концу столѣтія въ нихъ стала развиваться не-терпимость къ вѣрѣ предковъ и горячая приверженность къ своей новой религіи. Западно-русскіе дворяне, за исключе-ніемъ немногочисленныхъ православныхъ волынскихъ дво-рянъ, горячо и искренно ратовавшихъ за православіе, хлопотали о покровительствѣ православной церкви, какъ увидимъ ниже, лишь въ видахъ политическихъ. Тѣмъ не менѣе и съ этой стороны весьма важно отмѣтить, какъ мѣстные люди, ближе стоявшіе къ дѣлу, лучше понимали интересы государства, чѣмъ фанатизированное шляхетство собственно польскихъ воеводствъ, составлявшее большин-ство на генеральныхъ сеймахъ. Голоса въ защиту право-славія (искренніе и неискренніе), раздававшіеся на южно-русскихъ сеймикахъ, пропадали даромъ.

Ознакомимся ближе со взглядами западно-русскаго дво-рянства въ религіозныхъ вопросахъ. Въ первой половинѣ XVII вѣка, какъ мы уже говорили, оно окатоличилось до такой степени, что во второй половинѣ этого столѣтія лишь немногіе дворянскіе роды исповѣдовали православную вѣру. Они составляли ничтожное меньшинство на провинціаль-ныхъ сеймикахъ, а въ нѣкоторыхъ областяхъ (напримѣръ: въ Черной Руси, въ Подоліи) почти совершенно исчезли. Слѣдствіемъ перехода дворянъ въ католицизмъ было то, что съ половины XVII столѣтія на генеральныхъ сеймахъ перестаютъ совершенно говорить объ охраненіи правъ пра-вославной церкви, а во второй половинѣ этого столѣтія на-чинается рядъ сеймовыхъ постановленій, направленныхъ въ противоположную сторону, т. е. въ пользу скорѣйшаго распространенія уніи и подавленія православія¹⁾. Впрочемъ,

¹⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 283 сл., 287.

такое настроеніе умовъ на сеймахъ не служить доказательствомъ того, что православное меньшинство совѣмъ отказалось отъ всякихъ попытокъ къ защитѣ вѣры предковъ — въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ сеймовымъ посламъ постоянно поручалось охранять старинныя права православной церкви, но, вѣроятно, эти пункты инструкцій были враждебно встрѣчаемы на сеймахъ и не будучи горячо поддерживаемы собственными же послами, въ силу многократныхъ постановленій, исключительно католиками, не были утверждаемы и не попадали вслѣдствіе этого въ сеймовыя постановленія.

Въ инструкціяхъ кіевскаго и брацлавскаго воеводствъ мы находимъ просьбы о подтвержденіи права свободнаго исповѣданія православной вѣры; о возвращеніи православныхъ церквей, монастырей и церковныхъ имуществъ, захваченныхъ у нихъ уніатами, и вообще о защитѣ ихъ отъ насилій со стороны уніатовъ; объ освобожденіи имѣній православнаго духовенства отъ военного постоя и налоговъ; о подтвержденіи древнихъ правъ кіевской академіи и о такомъ же уважительномъ отношеніи къ православному духовенству, какъ и къ католическому. Въ виду важнаго значенія cadaго слова этихъ пунктовъ инструкцій для характеристики отношенія западно-русскаго дворянства къ православію, мы приведемъ ихъ здѣсь цѣликомъ, расположивъ въ хронологическомъ порядкѣ.

Въ 1661 году кіевскіе дворяне хлопотали, чтобы древняя греческая вѣра, не въ уніи находящаяся, была умиротворена и чтобы свободное ея исповѣданіе распространялось въ коронныхъ воеводствахъ и въ великомъ княжествѣ литовскомъ, согласно праву и вольностямъ, также, чтобы церкви, монастыри, фундуши, духовныя имѣнія, епископскія кааедры, архимандріи, были отобраны отъ уніатовъ и отданы православнымъ, ибо *для успокоенія отечества очень важно*

XXIII

успокоеніе православной церкви. Въ 1665 году кіевскіе дворяне просили не отягощать православное духовенство поборами на содержаніе войска: въ 1669 году—удовлетворить претензіи православныхъ объ отдачѣ имъ, захваченныхъ уніатами, церквей и имѣній, освободить имѣнія мелецкой архимандріи, сильно разоренныя отъ воинскихъ тягостей, по просьбѣ мелецкаго архимандрита Стефана Гораина. Въ 1670 году кіевскіе дворяне писали въ своей инструкціи: „религія греческая, одобренная государственными постановленіями, подтвержденная королевской присягой, подвергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, какимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ бурманской—каѳедры, церкви, монастыри съ принадлежностями и прежде, и теперь, несправедливо захватываются уніатами. вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣйствій и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не могутъ имѣть публичнаго погребенія, какъ, напр., въ Белзѣ, гдѣ церкви захвачены (уніатами). Каѳедра острожская, принадлежащая его милости князю-епископу луцкому, съ имѣніями, церквами и принадлежностями, отобраана уніатами и иныя тяжкія насилія учинены послѣдними. Желательно, чтобы впредь этого не было и чтобы все то, что захватили уніаты, было возвращено; чтобы православное духовенство и уніатское пользовались такимъ же почетомъ и уваженіемъ, какъ и католическое; чтобы православное духовенство только тогда вносило трибунальскую пошлину, когда разсматривались его дѣла и притомъ съ соблюденіемъ сроковъ; чтобы былъ уничтоженъ „привилей“ на управленіе перемышльской, луцкой и острожской епархіями, выданный уніатскому епископу Сущѣ; чтобы мелецкій монастырь былъ свободенъ отъ жолнерскихъ поборовъ, такъ какъ онъ пришелъ въ крайнее разореніе и не только не можетъ распространяться слава

Божьяго дѣла, но и само духовенство, изъ крайней нужды, будучи ограблено жолнерами, принуждено покинуть монастырь и искать себѣ пропитанія нищенствомъ. Архимандрія уневская передана прежнимъ королемъ о. Шептицкому, законно избранному, и такъ какъ послѣдній завѣдуетъ ею уже два съ половиною года, то чтобы о. Винницкій не претендовалъ на его права. Имѣнія—село Любинъ и Дзенцеловиче, находящіяся въ великомъ княжествѣ литовскомъ, принадлежащія печерскому монастырю по дарственной Долматовъ, недавно насильно захвачены о. Васидовичемъ, слупскимъ архимандритомъ, а потому чтобы они были возвращены съ уплатой за убытки“. ¹⁾ Въ 1672 году, кievскіе дворяне просили своихъ пословъ *имѣть на сердцѣ* заботу объ успокоеніи православной вѣры и свободномъ исповѣданіи ея, *для водворенія спокойствія въ отечествѣ*, а также чтобы было устроено примиреніе между уніатами и православными, чтобы тѣ и другіе вѣдали свои лишь приходы и, чѣмъ издавна владѣютъ, тѣмъ чтобы и продолжали владѣть, а чтобы права кievской академіи были вновь подтверждены. Въ 1676 году кievскіе дворяне заявляли, *что очень важно для устыниности сношеній речипосполитой и для успокоенія нашихъ воеводствъ*, чтобы греческая вѣра пользовалась своими правами и привилегіями, а потому, чтобы послы оказали содѣйствіе всѣмъ прибѣгающимъ подъ защиту свободы, а въ особенности оо. базиліанамъ загоровскаго монастыря и о. священнику пятницкому владимирскому, чтобы они получили удовлетвореніе за обиды. Но къ концу вѣка слышатся уже иные голоса на кievскихъ сеймикахъ относительно православія: въ 1682 году кievскіе дворяне, прося о подтвержденіи за кievскими монастырями имѣній въ кievскомъ и волинскомъ воеводствахъ, въ то же время просили о подтвержденіи запреща-

¹⁾ Акты М.Н. XVIII, XXIX, XLIV, L.

нія православнымъ выѣзжать за границу, объ учрежденіи суда для разсмотрѣнія дѣлъ между православными и уніатами, о сохраненіи за католиками, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ, наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, *что достойно всякой похвалы.*

Брацлавскіе дворяне просили въ 1666 году, чтобы православные были удовлетворены въ своихъ претензіяхъ, согласно давнимъ обычаямъ и недавно составленнымъ гадяцкимъ пактамъ, чтобы были прекращены скандальные беспорядки въ перемишльской епархіи и чтобы мелецкая архимандрія была освобождена отъ военного постоя. Въ 1670 году брацлавскіе дворяне настаивали на успокоеніи православной церкви и на возвращеніи православнымъ церквей въ белзскомъ воеводствѣ, захваченныхъ Сусей; въ 1671 году они опять просили о подтвержденіи древнихъ правъ греко-русской вѣры и о защитѣ ее отъ насилій со стороны уніатовъ; въ 1680 году енова тѣже просьбы о свободѣ исповѣданія православной вѣры; въ 1690 году брацлавскіе дворяне жаловались, что, хотя спокойствіе православной церкви обезпечено прежними и новѣйшими постановленіями и уніатскіе епископы не должны бы касаться имѣній и церквей православныхъ, а каждый долженъ оставаться при своемъ, какъ застало его постановленіе, несмотря на это, и теперь уніаты нарушаютъ постановленія, вольдѣтвіе, чего происходятъ ссоры между духовными и волненія среди черни, а потому, чтобы всѣ прежнія постановленія были вновь подтверждены, а нарушители были наказываемы.¹⁾

Просьбы волынскихъ дворянъ въ такомъ же родѣ, но, кромѣ того, они хлопотали о подтвержденіи древняго права

¹⁾ Акты МЖ: XXXII, XLIX, LIV, LXXIII, XCII.

выбора епископовъ. Особенно заботились волынскіе дворяне о своей луцкой епархіи, во главѣ которой долгое время былъ извѣстный своей преданностью православію епископъ, князь Гедeonъ Святополкъ-Четвертинскій: въ 1661 году они просили, чтобы луцкая епархія, по смерти кievскаго митрополита Діонисія Балабана, была оставлена за Четвертинскимъ; въ 1681 году поддерживали просьбу луцкаго епископа, „извѣстнаго своимъ благочестіемъ и усердіемъ къ созиданію и поддержанію храмовъ божіихъ,“ о прирѣзкѣ въ верхнемъ замкѣ въ Луцкѣ участка земли для каѳедральной церкви св. Іоанна Богослова, чтобы сдѣлать къ ней пристройку; въ 1684 году они ассигнуютъ триста злотыхъ изъ чоповаго на возстановленіе недавно сгорѣвшаго каѳедральнаго луцкаго собора, гдѣ съ позволенія епископа помѣщаются книги луцкаго повѣта; въ 1688 году они настаиваютъ на удовлетвореніи желаній луцкаго епископа, уже Мелетія Жабокрицкаго, о подтвержденіи всѣхъ правъ и привилегій луцкаго православнаго братства, такъ какъ при братской церкви почиваетъ много благочестивыхъ предковъ.¹⁾ Горячее участіе приняли волынскіе дворяне въ дѣлѣ объ убійствѣ игумена люблинскаго братства, Амвросія Гирича, Яномъ Гречиною. Виновниковъ составленія всѣхъ этихъ просьбъ, православныхъ представителей волынскаго дворянства, мы узнаемъ изъ инструкціи, отъ 9 декабря 1679 года, въ которой заключается, вѣроятно, почти полный перечень ихъ, всего шестьдесятъ одинъ человекъ: это были: Даніиль Братковскій, подстолий брацлавскій; князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, хоружій житомирскій; Держиславъ Александръ изъ Высокаго Кановскій; Богданъ Врублевскій, скарбникъ брацлавскій; Степанъ Дьяковскій, городничій луцкій; Илья Дьяковскій; Юрій изъ Козельска Пузина; Андрей

¹⁾ Акты ЖЗѢ XVII, LXXV, LXXXIV, LXXXVII.

изъ Козельска Пузина; Ѳеодоръ Ушакъ-Куликовскій; Яковъ Городисскій, войскій новгородскій; Яковъ Выговскій; Яковъ Сусло; Ѳеодоръ Ходаковскій; Степанъ Піотровскій; Иванъ Мокосѣй-Баковецкій; Ѳома Уляницкій, старшій братъ лукаго братства; Александръ Балабанъ; Евстафій Линевскій; Христофоръ Кульчицкій, чашникъ детичевскій; Максиміанъ Булыга; Андрей изъ Ивановичей Волкъ; Лука Выговскій; Константинъ Линевиць; Гавріилъ Линевиць; Андрей Сусло; Дмитрій Головинскій; Дмитрій Сѣницкій; Адамъ Жабокрицкій; Александръ Ленкевиць; Христофоръ Щеніевскій; Николай Гулевиць; Юрій Малаховскій, подетолій новгородскій; Илья изъ Борковъ Гулевиць; Каспаръ изъ Лопатина Лопатинскій; Захарій Богдашевскій; Игнатій Стржѣльницкій; Владиміръ Кисель; Степанъ Борковскій; Андрей Хламота-Война; Иванъ Стржѣльницкій; Самуиль Головинскій; Александръ Гуляницкій; Самуиль Борейко-Кнеруцкій; Степанъ Михалевичъ; Антонъ Купорскій; Ѳеодоръ Выговскій; Степанъ Копыстенскій; Михайлъ Гулевиць; Иванъ Проскура-Сущанскій, подчашій кіевскій; Петръ Курдановскій; Иванъ Медвѣдовскій; Иванъ Іерличъ; Ярошъ Іерличъ; Николай Бусковичъ; Степанъ Чечель; Лука Зкжищовскій; Адамъ Гулевиць изъ Воютина; Константинъ Гурко-Омелянскій; Степанъ Гурко-Омелянскій; Николай Кнѣгининскій; Даніилъ Гулевиць. Инструкція, подъ которой подписались всѣ эти лица, была составлена при слѣдующихъ обстоятельствахъ и по слѣдующему поводу:

Въ 1676 году польское правительство возымѣло желаніе начать съизнова дѣло установленія церковной уніи и съ этою цѣлью начало вести переговоры съ представителями вышей духовной іерархіи православной церкви. Попытка эта принесла нѣкоторые плоды: ереди іерарховъ православной церкви нашлись лица, готовые, въ виду улучшения своего личнаго положенія и приобрѣтенія власти, повторить про-

дѣлку Потея и Терлецкаго. Главнымъ руководителемъ новой комбинаціи является львовскій православный епископъ—Іосифъ Шумлянскій, около него группируется небольшой кружокъ дѣховныхъ и свѣтскихъ лицъ, готовыхъ раздѣлить съ нимъ и отступничество, и вознагражденіе. Въ 1677 году Шумлянскій отъ имени всего кружка обратился къ папскому нунцію съ изъявленіемъ готовности принять унію и выѣтъ съ тѣмъ онъ представилъ проектъ съ указаніемъ требованій тѣхъ уступокъ и вознагражденій, которыхъ добивались члены кружка за свое участіе въ дѣлѣ возстановленія уніи. Предложеніе и проектъ Шумлянскаго были сообщены королю и послѣдній, разсчитывая, что Шумлянскій имѣетъ за себя большинство православнаго духовенства, рѣшился воспользо-ваться ими для окончательнаго установленія уніи. Осенью 1679 года былъ опубликованъ королевскій универсалъ къ духовенству и мірянамъ какъ православнымъ, такъ и уніа-тамъ: король требовалъ, чтобы они съѣхались 24 января 1680 года на торжественный съѣздъ въ Люблинъ для того, чтобы покончить въ публичномъ засѣданіи дѣло о религіозномъ разногласіи. Повинуясь королевскому предписанію, и лучшіе братчики выбрали депутацію изъ своей среды; но они вручили депутатамъ подъ присягой инструкцію, которая не допускала даже мысли о соединеніи съ унією¹⁾: поручалось хлопотать о дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ восточнымъ патріархамъ и попросить ихъ о присылкѣ четырехъ пословъ для, обсужденія вопроса о соединеніи церквей, а пока запрещалось волынскимъ посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками; затѣмъ послы должны были добиться подтвержденія правъ и привилегій православной церкви и въ особенности права свободнаго выбора митрополита и епископовъ,

¹⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографія, т. I, стр. 289—293.

а также покровительства вообще православнымъ, и выразить готовность православныхъ дворянъ всемъ жертвовать для блага отечества ¹⁾). Депутатами выбраны были самые знатные члены братства: князь Вацлавъ Четвертинскій, двоюродный братъ православнаго луцкаго епископа, а вносльдствіи кіевскаго митрополита, Гедеопа Четвертинскаго; брацлавскій подстолий, Даніиль Братковскій (казненный 22 года спустя за преданность православію) и кіевскій чашникъ, Андрей Гулевичъ. Данная имъ инструкція была подписана, какъ мы видѣли выше, 61 православными волынскими дворянами. Подписи эти, равно какъ и составъ депутаціи, ручались за то, что она будетъ имѣть доступъ къ королю. Депутаты этимъ и воспользовались: вмѣсто того, чтобы ѣхать въ Люблинъ на съѣздъ, они отправились въ Варшаву, предъявили королю свою инструкцію и объявили отъ имени братства и вообще православныхъ мірянъ, что, безъ сношенія съ патріархами и безъ ихъ участія, не мыслимы для православныхъ никакія едѣлки въ дѣлахъ вѣры. Не одни лишь депутаты луцкаго братства не поѣхали на съѣздъ—изъ числа православнаго духовенства на съѣздѣ не было ни одного епископа—явился только намѣстникъ могилевскаго монастыря, Волчацкій, въ сопровожденіи нѣсколькихъ священниковъ; прибывшіе въ большомъ количествѣ, уніаты, по приказанію короля, должны были разъѣхаться. Послѣ такой неудачи польское правительство отказалось отъ намѣренія проводить дѣло уніи гласно и принуждено было ограничиваться секретной интригой ²⁾).

Странно, что волынскіе дворяне, заботясь о сохраненіи православія, не только не защищали, но даже какъ бы сочувственно относились къ преслѣдованію богослужебнаго

¹⁾ Актъ № LXXII.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I; I. с.

языка православной церкви, по крайней мѣрѣ. въ инструкцію 1669 года вошла, между прочимъ, слѣдующая просьба: такъ какъ увеличилось число типографій въ русскомъ воеводствѣ, основанныхъ разными лицами, изъ которыхъ выходитъ много книгъ на славянскомъ языкѣ безъ цензуры (*sine correctura sterszych*), то послы похлопочутъ, чтобы была оставлена лишь одна типографія въ русскомъ воеводствѣ, а именно— львовскаго братства, подъ названіемъ св. Дѣвы, а чтобы новой никто не осмѣливался открывать, подъ страхомъ конфискаціи книгъ и типографіи¹⁾.

Инструкціи черниговской шляхты носили характеръ прямо-противоположный вышеприведеннымъ пунктамъ инструкцій кіевскихъ, брацлавскихъ и волынскихъ дворянъ, враждебный православію: такъ, напримѣръ, въ 1683 году черниговскіе дворяне поручали своимъ посламъ хлопотать о подтвержденіи постановленія (1677 года), запрещавшаго православнымъ ѣздить за-границу, и чтобы православный епископъ не нарушалъ права католиковъ на выборъ священниковъ. Последнее порученіе дѣлалось, какъ видно изъ инструкціи, вслѣдствіе того, что „луцкій епископъ, которому, одному изъ всѣхъ православныхъ (*sic!*), не нравится благое дѣло уніи и который противится благимъ намѣреніямъ короля и речипосполитой,—отнимаетъ монастыри уніатскіе у исконныхъ владѣльцевъ и назначаетъ священниковъ“²⁾.

На ряду съ просьбами сеймиковъ, отчасти подъ вліяніемъ дворянъ, оставшихся вѣрными православію, объ оказаніи поддержки православной церкви, въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ видны обратныя заботы остальной главной массы дворянства объ уніи и католицизмѣ. Особенное рвеніе къ поддержанію уніи выказывали черни-

¹⁾ Актъ № XLV.

²⁾ Актъ № LXXXII.

говскіе шляхтичи: въ 1674 году они просили объ удовлетвореніи желаній епископа владимірскаго Бенедикта Глинскаго, холмскаго Якова Суши и пинскаго Михаила Бѣлосора, относительно мѣръ къ сохраненію уніи; въ 1683 году о награжденіи владимірскаго епископа, Льва Зеленскаго, за ревность по распространенію уніи и объ освобожденіи владимірской епархіи отъ взноса податей, въ виду крайняго ея разоренія; въ 1693 году—о недозволеніи отягощать имѣнія уніатскаго духовенства, находящіяся преимущественно въ великомъ княжествѣ литовскомъ, налогами на военные надобности. такъ какъ они до того обнищали, что не могутъ содержать даже церквей. и о запрещеніи жолнерамъ грабить дома уніатскихъ священниковъ¹⁾. Въ первый разъ постановленіе объ освобожденіи уніатской церкви отъ всѣхъ военныхъ повинностей—„постоя, выдачи провіанта, добавочныхъ квартирныхъ взносовъ, дневокъ, подводъ и всѣхъ вообще военныхъ тягостей и взысканій, состоялось въ 1667 году“; впоследствии законъ этотъ былъ подтвержденъ сеймомъ 1678 года, но, видно, не исполнялся, если требовались новыя настоянія, какъ мы только что видѣли. „Право это, предоставленное уніатскому духовенству, составляло въ то время важную льготу; уравнивая съ одной стороны его права съ католическимъ духовенствомъ и дворянствомъ, оно оставляло православное духовенство на уровнѣ податныхъ сословій: мѣщанъ и крестьянъ; съ другой стороны оно было сопряжено съ важными матеріальными и нравственными выгодами: полное отсутствіе дисциплины въ польскомъ войскѣ, своеволие составлявшей его шляхты—дѣлали изъ постоя неизбѣжный источникъ разоренія и неисчислимыхъ обидъ для хозяина“²⁾.—Во всякомъ случаѣ и въ отношеніяхъ сей-

¹⁾ Акты №№ LXIII, LXXXII, XCIX.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 287 сл.

мующихъ чиновъ къ уни замѣтна такая же холодная политика, какъ и въ отношеніи къ православію.

Иной характеръ носятъ пункты инструкцій южно-русскихъ воеводствъ, гдѣ идетъ рѣчь о католической церкви, составленные окатоличившеюся массой западно-русскаго дворянства; читая нѣкоторые изъ нихъ, трудно вѣрить, что это писали люди, еще такъ недавно исповѣдовавшіе православную вѣру. Въ 1662 году кіевскіе дворяне, „іако ludzie katolicki“, просили, чтобы всѣ жалобы католическаго духовенства, а въ особенности епископа луцкаго, короннаго канцлера, Николая Пражмовскаго, на опустошеніе духовныхъ имѣній и захватъ пожертвованій, были удовлетворены; въ томъ же году волынскіе дворяне настаивали, чтобы луцкая католическая кафедра со всѣми, расположенными въ волынскомъ воеводствѣ, монастырями и костелами была освобождена отъ выдачи провіанта и военного постоя, такъ какъ *вѣри католическая должна процвѣтати* и костелы должны быть охраняемы отъ оскверненій, ибо „если эти фундаменты и колонны, стоятъ твердо, то они оберегаютъ государственную машину отъ потрясеній, и наоборотъ, если рушатся, влѣдствіе какихъ либо волненій, то и государство находится въ опасности“; черниговская шляхта въ 1673 году выражаетъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую“¹⁾. Не меньшую ревность къ католицизму проявили черниговскіе шляхтичи въ 1693 году по дѣлу объ убійствѣ ксендза въ с. Свойчовѣ владимірскаго повѣта: тяжело переносить, — писали они въ своей инструкціи сеймовымъ посламъ — „Казимиру Шлюбичу-Заленскому, подкоморію новгородскому, что въ имѣніи его, с. Свойчовѣ, нѣсколько времени тому назадъ учинено нѣкімъ Сусломъ, посланникомъ московскимъ, неслыханное преступленіе: онъ оскорбилъ ре-

¹⁾ Акты №№ XXI, XXII, LXI.

лигію нашу католическую, презрѣвъ неприкосновенность нашего духовенства, съ оружіемъ въ рукахъ онъ ворвался на паперть костельную и поранилъ ксендза, выбивши ему глазъ, и крестьянъ; а потому, чтобы этотъ поступокъ не прошелъ безнаказанно, но чтобы при аудіенціи Сусла онъ былъ поставленъ ему на видъ и чтобы посланникъ былъ подвергнутъ строгому наказанію¹⁾.

Волинскіе дворяне хлопчуть за духовные ордена св. Бригитты и Бонифратровъ въ Луцкѣ и луцкихъ Доминиканъ. Кіевскіе дворяне просятъ за монастырь оо. Бонифратровъ въ Луцкѣ, кіевскихъ и владимірскихъ Доминиканъ.

Несмотря, впрочемъ, на такую приверженность къ католицизму, западно-русское дворянство не разъ жаловалось въ своихъ инструкціяхъ на своеволие католическаго духовенства и просило принять противъ него строгія мѣры и дозволить предавать представителей его свѣтскому суду. Главными причинами жалобъ были неправильные поборы, которые дѣлало католическое духовенство съ дворянскихъ имѣній и всякія другія притѣсненія, чинимыя дворянамъ, и вредное вліяніе, которое оно оказывало при воспитаніи дворянскаго юношества въ своихъ школахъ.

Подробно ознакомившись съ воззрѣніями западно-русскаго дворянства въ вопросахъ религіозныхъ, можно прійти къ тому заключенію, что, быть можетъ, лишь тѣ волинскіе дворяне, съ именами которыхъ мы ознакомились въ инструкціи 1679 года, горячо отстаивали вѣру предковъ, остальная же большая часть волинскихъ дворянъ, а также кіевскіе и брацлавскіе дворяне настаивали, чтобы было оказываемо покровительство православной церкви, считая это самой существенной политической мѣрой для умиротворенія края. народная масса въ которомъ была искренно привержена къ

¹⁾ Актъ № XCIX.

православію и готова была проливать за него кровь. Та-
кой взглядъ западно-русскихъ дворянъ и былъ причиною
того, что, при существованіи единогласія на сеймикахъ,
могли входить въ инструкціи сеймовымъ посламъ ходатай-
ства о православной церкви, противорѣчившія интересамъ
большинства. Во второй половинѣ XVII вѣка западно-рус-
скіе дворяне окончательно окатоличились и относились къ
православію лишь по неволѣ терпимо, а не сочувственно.
доказательствомъ этого могутъ служить постоянныя противо-
рѣчія въ инструкціяхъ, напримѣръ: въ 1670 году кіевскіе
дворяне писали, какъ мы видѣли выше, въ своей инст-
рукціи—„религія греческая, одобренная государственными по-
становленіями, подтвержденная королевской присягой, под-
вергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ
государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, ка-
кимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ
бусурманской, каеэдры, церкви, монастыри съ принадлежно-
стями и прежде, и теперь *несправедливо захватываются уніа-
тами*, вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣй-
ствія и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не мо-
гутъ имѣть публичнаго погребенія“ и т. д.; въ 1682 году
тѣ же кіевскіе дворяне просили о подтвержденіи запрещенія
православнымъ выѣзжать за границу, о сохраненіи за като-
ликами, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію
къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ,
наконецъ, о награжденіи владимірскаго уніатскаго епископа
Льва Заленскаго за ревностное распространеніе уніи, „что
достойно всякой похвалы“. Понятно, что на генеральныхъ
сеймахъ всякія ходатайства за православныхъ, даже съ по-
литическими цѣлями, разбивались о фанатическое настрое-
ніе польской шляхты и не попадали въ сеймовыя поста-
новленія.

III.

Во время постоянныхъ внутреннихъ волненій, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка, дворяне южно-русскихъ воеводствъ речипосполитой очень терпѣли отъ своеволія козаковъ, не только тѣхъ, которые открыто враждовали, но и тѣхъ, которые оставались вѣрными и якобы защищали речипосполитую; но въ этомъ дворяне сами были виноваты, не удовлетворяя справедливыхъ требованій козаковъ. Благоразумные и просвѣщенные Поляки сами это признавали. Львовскій каноникъ Янъ-Θома Юзефовичъ (род. 1663 г., жилъ еще въ 1725 г.), составившій въ началѣ XVIII вѣка лѣтопись львовской католической архіепископіи, скорбитъ, что, вслѣдствіе неблагоразумія дворянъ, речипосполитая лишилась въ лицѣ козаковъ надежнаго, ничего не стоившаго, оплота со стороны Москвы и Порты на юго-восточныхъ своихъ границахъ: „Съ теченіемъ времени (говоритъ онъ) выяснилось, какимъ дикимъ образомъ мыслей по отношенію къ отечеству были одержимы тѣ, которые посовѣтовали уничтожить силой права и военный бытъ козаковъ; они лишили этимъ столько провинцій, столько народовъ, да и себя самихъ защиты добровольной, даровой, скорой и ничего не стоившей, а главное, вслѣдствіе этого, необыкновенное мужество козаковъ, служившее крѣпкой опорой королевству, будетъ способствовать уже его паденію, и въ ближайшемъ будущемъ выступить на погибель своихъ повелителей и польскаго имени (трагическое зрѣлище для всего свѣта). О! еслибы ты, Польша, достойная сожалѣнія, вслѣдствіе имѣющихъ обрушиться на тебя столькихъ бѣдъ, могла бы предусмотрѣть тогда свои несчастія! Первымъ знакомъ несчастія, началомъ грозящей гибели было тебѣ то, что ты не захотѣла соблюдать мѣры при счастливыхъ обстоятельствахъ. О! сколько бѣдъ прикрывало обманчивое благо свободы

привлекательнымъ внѣшнимъ видомъ. Опираясь на эти силы (козацкія), королевство польское со своими провинціями долгое время счастливо существовало, вело благополучно войны со внѣшними врагами безъ траты средствъ и со славою кончало ихъ, пока дворянство не начало, при такихъ счастливыхъ обстоятельствахъ, становиться дерзкимъ, гордиться, считать себя выше другихъ людей, а прочихъ за мужиковъ; смотрѣть на козаковъ, какъ на достойныхъ презрѣнія, низкихъ по рожденію, грубыхъ, деревенщину, притѣснять ихъ клеветами, наказаніями, измышленными пенями, при постоянномъ увеличеніи податей, и сборами налоговъ въ свою пользу, угнетать ихъ своимъ невыносимымъ высокомѣріемъ. Итакъ, ты, Польша, по заслугамъ подверглась столькимъ бѣдамъ, понесла справедливое наказаніе за гордость и угнетенія; козаки, которые нѣкогда были надеждой и силой цвѣтущаго королевства и воевали, какъ безстрашная рать, являются теперь твоимъ бичемъ. Неизбѣжна тебѣ гибель... и Божья справедливость возмущена твоими проступками...

Не знаю, долженъ ли я хвалить, или порицать счастливый рокъ Польши, подчинившій ей Украину. Мрачные декреты генеральныхъ сеймовъ, жестокія сенатскія постановленія думали пресѣчь коварство козаковъ желѣзомъ. А козаки, считая, что съ ними поступаютъ несправедливо и жестоко, будто съ отчаянія, но тѣмъ не менѣе самоувѣренно полагаясь на свое мужество, уже не желаютъ подчиняться игу и не хотятъ терпѣть польской узды, хотя бы перевитой золотомъ милосердія, и даже тяжкую для всѣхъ христіанскихъ народовъ мощь турецкую сваливаютъ на голову одной Польши¹⁾.

¹⁾ Сборникъ лѣтописей. Кіевъ. 1888. Стр. 121 сл., 199.

Первая выдержка стоитъ въ лѣтописи Юзефовича подъ 1640 и 1648 годами, вторая подъ 1672 годомъ. Какъ видимъ, составитель лѣтописи одинаково порицаетъ польскую шляхту за ея отношеніе къ козакамъ какъ въ эпоху Хмельниччины, такъ и въ послѣдующее время, наканунѣ грознаго турецкаго вторженія, имѣвшаго столь печальныя для Польши послѣдствія.

Мы видѣли выше, что и Бѣневскій держался такого же взгляда на отношенія шляхты къ козакамъ и считалъ ее виновницей всѣхъ печальныхъ междуусобій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

Козаки, неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ, не щадили своихъ угнетателей, а потому мы встрѣчаемъ въ инструкціяхъ западно-русскихъ дворянъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на козаковъ и просьбы объ ихъ обузданіи и возвратѣ, захваченныхъ ими, имѣній.

Наиболѣе терпѣли отъ козаковъ кіевскіе и брацлавскіе дворяне. Особенно характерна жалоба кіевскихъ дворянъ, въ 1688 году, великому коронному гетману, Станиславу Яблоновскому: „нѣтъ ничего тяжче, какъ переносить притѣсненія отъ своихъ собственныхъ защитниковъ; нельзя выразить того, какое разореніе производятъ козаки въ нашемъ воеводствѣ, ибо не только, возвращаясь съ войны, они не могутъ въ продолженіе шести и болѣе недѣль расквартироваться, но и потомъ сотнями переходятъ съ мѣста на мѣсто и выгоняютъ другъ друга „съ лучшаго хлѣба,“ бьютъ и разгоняютъ обывателей, а сами въ клуняхъ и хатахъ ихъ хозяйничаютъ. Еще этого мало—они заявляютъ, что границы ихъ владѣній достигаютъ р. Случи со стороны Волыни и р. Уши со стороны великаго княжества литовскаго, отнимаютъ у пацовъ подстарость власть надъ подданными, возбуждаютъ крестьянъ къ бунту, производятъ грабежи по лѣсамъ и большимъ дорогамъ. Наше воеводство не только стонетъ

языка православной церкви, по крайней мѣрѣ, въ инструкцію 1669 года вошла, между прочимъ, слѣдующая просьба: такъ какъ увеличилось число типографій въ русскомъ воеводствѣ, основанныхъ разными лицами, изъ которыхъ выходитъ много книгъ на славянскомъ языкѣ безъ цензуры (*sine correctura starszych*), то послы похлопочутъ, чтобы была оставлена лишь одна типографія въ русскомъ воеводствѣ, а именно — львовскаго братства, подъ названіемъ св. Дѣвы, а чтобы новой никто не осмѣливался открывать, подъ страхомъ конфискаціи книгъ и типографіи ¹⁾).

Инструкціи черниговской шляхты носили характеръ прямо-противоположный вышеприведеннымъ пунктамъ инструкцій кіевскихъ, брацлавскихъ и волынскихъ дворянъ, враждебный православію: такъ, напримѣръ, въ 1683 году черниговскіе дворяне поручали своимъ посламъ хлопотать о подтвержденіи постановленія (1677 года), запрещавшаго православнымъ ѣздить за-границу, и чтобы православный епископъ не нарушалъ права католиковъ на выборъ священниковъ. Последнее порученіе дѣлалось, какъ видно изъ инструкціи, вслѣдствіе того, что „луцкій епископъ, которому, одному изъ всѣхъ православныхъ (*sic!*), не нравится благое дѣло уніи и который противится благимъ намѣреніямъ короля и речипосполитой,—отнимаетъ монастыри уніатскіе у исконныхъ владѣльцевъ и назначаетъ священниковъ“ ²⁾).

На ряду съ просьбами сеймиковъ, отчасти подъ вліяніемъ дворянъ, оставшихся вѣрными православію, объ оказаніи поддержки православной церкви, въ инструкціяхъ южно-русскихъ воеводствъ видны обратныя заботы остальной главной массы дворянства объ уніи и католицизмѣ. Особенное рвеніе къ поддержанію уніи выказывали черни-

¹⁾ Актъ № XLV.

²⁾ Актъ № LXXXII.

говскіе шляхтичи: въ 1674 году они просили объ удовлетвореніи желаній епископа владимірскаго Бенедикта Глинскаго, холмскаго Якова Суши и пинскаго Михаила Бѣлосора, относительно мѣръ къ сохраненію уніи; въ 1683 году о награжденіи владимірскаго епископа, Льва Зеленскаго, за ревность по распространенію уніи и объ освобожденіи владимірской епархіи отъ взноса податей, въ виду крайняго ея разоренія; въ 1693 году—о недозволеніи отягощать имѣнія уніатскаго духовенства, находящіяся преимущественно въ великомъ княжествѣ литовскомъ, налогами на военные надобности, такъ какъ они до того обнищали, что не могутъ содержать даже церквей, и о запрещеніи жолнерамъ грабить дома уніатскихъ священниковъ¹⁾. Въ первый разъ постановленіе объ освобожденіи уніатской церкви отъ всѣхъ военныхъ повинностей—„постоя, выдачи провіанта, добавочныхъ квартирныхъ взносовъ, дневокъ, подводъ и всѣхъ вообще военныхъ тягостей и взысканій, состоялось въ 1667 году“; въ послѣдствіи законъ этотъ былъ подтвержденъ сеймомъ 1678 года, но, видно, не исполнялся, если требовались новыя настоянія, какъ мы только что видѣли. „Право это, предоставленное уніатскому духовенству, составляло въ то время важную льготу; уравнивая съ одной стороны его права съ католическимъ духовенствомъ и дворянствомъ, оно оставляло православное духовенство на уровнѣ податныхъ сословій: мѣщанъ и крестьянъ; съ другой стороны оно было сопряжено съ важными матеріальными и нравственными выгодами: полное отсутствіе дисциплины въ польскомъ войскѣ, своеволіе составлявшей его шляхты—дѣлали изъ постоя неизбѣжный источникъ разоренія и неисчислимыхъ обидъ для хозяина“²⁾.—Во всякомъ случаѣ и въ отношеніяхъ сей-

¹⁾ Акты №№ LXIII, LXXXII, XCIX.

²⁾ В. Б. Антоновичъ. Монографіи, т. I, стр. 287 сл.

мующихъ чиновъ къ уни замѣтна такая же холодная политика, какъ и въ отношеніи къ православію.

Иной характеръ носятъ пункты инструкцій южно-русскихъ воеводствъ, гдѣ идетъ рѣчь о католической церкви, составленные окатоличившеюся массой западно-русскаго дворянства; читая нѣкоторые изъ нихъ, трудно вѣрить, что это писали люди, еще такъ недавно исповѣдовавшіе православную вѣру. Въ 1662 году кіевскіе дворяне, „iako ludzie katolicki“, просили, чтобы всѣ жалобы католическаго духовенства, а въ особенности епископа лупскаго, коронаго канцлера, Николая Пражмовскаго, на опустошеніе духовныхъ имѣній и захватъ пожертвованій, были удовлетворены; въ томъ же году волынскіе дворяне настаивали, чтобы лупская католическая кафедра со всѣми, расположенными въ волынскомъ воеводствѣ, монастырями и костелами была освобождена отъ выдачи провіанта и военного постоя, такъ какъ *въри католическая должна процвѣтати* и костелы должны быть охраняемы отъ оскверненій, ибо *„если эти фундаменты и колонны, стоятъ трѣпко, то они оберегаютъ государственную машину отъ потрясеній, и наоборотъ, если рушатся, вълѣдствіе какихъ либо волненій, то и государство находится въ опасности“*; черниговская шляхта въ 1673 году выражаетъ готовность грудью защищать *„вѣру святую католическую“*¹⁾. Не меньшую ревность къ католицизму проявили черниговскіе шляхтичи въ 1693 году по дѣлу объ убійствѣ ксендза въ с. Свойчовѣ владимірскаго повѣта: тяжело переносить, — писали они въ своей инструкціи сеймовымъ посламъ — „Казиміру Шлюбичу-Заленскому, подкоморію новгородскому, что въ имѣніи его, с. Свойчовѣ, нѣсколько времени тому назадъ учинено нѣкімъ Сусломъ, посланникомъ московскимъ, неслыханное преступленіе: онъ оскорбилъ ре-

¹⁾ Акты №№ XXI, XXII, LXXI.

лигію нашу католическую, презрѣвъ неприкосновенность нашего духовенства, съ оружіемъ въ рукахъ онъ ворвался на паперть костельную и поранилъ ксендза, выбивши ему глазъ, и крестьянъ; а потому, чтобы этотъ поступокъ не прошелъ безнаказанно, но чтобы при аудіенціи Сусла онъ былъ поставленъ ему на видъ и чтобы посланникъ былъ подвергнутъ строгому наказанію^{*)}.

Волинскіе дворяне хлопочуть за духовные ордена св. Бригитты и Бонифратровъ въ Луцкѣ и луцкихъ Доминиканъ. Кіевскіе дворяне просятъ за монастырь оо. Бонифратровъ въ Луцкѣ, кіевскихъ и владимірскихъ Доминиканъ.

Несмотря, впрочемъ, на такую приверженность къ католицизму, западно-русское дворянство не разъ жаловалось въ своихъ инструкціяхъ на своеволіе католическаго духовенства и просило принять противъ него строгія мѣры и дозволить предавать представителей его свѣтскому суду. Главными причинами жалобъ были неправильные поборы, которые дѣлало католическое духовенство съ дворянскихъ имѣній и всякія другія притѣсненія, чинимыя дворянамъ, и вредное вліяніе, которое оно оказывало при воспитаніи дворянскаго юношества въ своихъ школахъ.

Подробно ознакомившись съ воззрѣніями западно-русскихъ дворянъ въ вопросахъ религіозныхъ, можно прійти къ тому заключенію, что, быть можетъ, лишь тѣ волинскіе дворяне, съ именами которыхъ мы ознакомились въ инструкціи 1679 года, горячо отстаивали вѣру предковъ, остальная же большая часть волинскихъ дворянъ, а также кіевскіе и брацлавскіе дворяне настаивали, чтобы было оказываемо покровительство православной церкви, считая это самой существенной политической мѣрой для умиротворенія края, народная масса въ которомъ была искренно привержена къ

*) Актъ № XCIX.

православію и готова была проливать за него кровь. Та-
кой взглядъ западно-русскихъ дворянъ и былъ причиной
того, что, при существованіи единогласія на сеймикахъ,
могли входить въ инструкціи сеймовымъ посламъ ходатай-
ства о православной церкви, противорѣчившія интересамъ
большинства. Во второй половинѣ XVII вѣка западно-рус-
скіе дворяне окончательно окатоличились и относились къ
православію лишь по неволѣ терпимо, а не сочувственно.
доказательствомъ этого могутъ служить постоянныя противо-
рѣчія въ инструкціяхъ, напримѣръ: въ 1670 году кіевскіе
дворяне писали, какъ мы видѣли выше, въ своей инст-
рукціи—„религія греческая, одобренная государственными по-
становленіями, подтвержденная королевской присягой, под-
вергается такимъ насиліямъ въ католическомъ христіанскомъ
государствѣ, въ свободной и вольной речипосполитой, ка-
кимъ не подвергаются даже греческіе христіане въ неволѣ
бусурманской, каѳедры, церкви, монастыри съ принадлежно-
стями и прежде, и теперь *несправедливо захватываются уни-
тами*, вслѣдствіе чего нарушается свобода священнодѣй-
ствія и бѣдные христіане умираютъ безъ причастія, не мо-
гутъ имѣть публичнаго погребенія“ и т. д.; въ 1682 году
тѣ же кіевскіе дворяне просили о подтвержденіи запрещенія
православнымъ выѣзжать за границу, о сохраненіи за като-
ликами, владѣльцами имѣній, права патроната по отношенію
къ церквямъ и монастырямъ, находящимся въ ихъ имѣніяхъ,
наконецъ, о награжденіи владимірскаго униатскаго епископа
Льва Заленскаго за ревностное распространеніе униі, „что
достойно всякой похвалы“. Понятно, что на генеральныхъ
сеймахъ всякія ходатайства за православныхъ, даже съ по-
литическими цѣлями, разбивались о фанатическое настро-
еніе польской шляхты и не попадали въ сеймовыя поста-
новленія.

III.

Во время постоянныхъ внутреннихъ волненій, происшедшихъ во второй половинѣ XVII вѣка, дворяне южно-русскихъ воеводствъ речипосполитой очень терпѣли отъ своеволія козаковъ, не только тѣхъ, которые открыто враждовали, но и тѣхъ, которые оставались вѣрными и якобы защищали речипосполитую; но въ этомъ дворяне сами были виноваты, не удовлетворяя справедливыхъ требованій козаковъ. Благоразумные и просвѣщенные Поляки сами это признавали. Львовскій каноникъ Янъ-Θома Юзефовичъ (род. 1663 г., жилъ еще въ 1725 г.), составившій въ началѣ XVIII вѣка лѣтопись львовской католической архіепископіи, скорбитъ, что, вслѣдствіе неблагоразумія дворянъ, речипосполитая лишилась въ лицѣ козаковъ надежнаго, ничего не стоявшаго, оплота со стороны Москвы и Порты на юго-восточныхъ своихъ границахъ: „Съ теченіемъ времени (говоритъ онъ) выяснилось, какимъ дикимъ образомъ мыслей по отношенію къ отечеству были одержимы тѣ, которые посовѣтовали уничтожить силой права и военный бытъ козаковъ; они лишили этимъ столько провинцій, столько народовъ, да и себя самихъ защиты добровольной, даровой, скорой и ничего не стоявшей, а главное, вслѣдствіе этого, необыкновенное мужество козаковъ, служившее крѣпкой опорой королевству, будетъ способствовать уже его паденію, и въ ближайшемъ будущемъ выступить на погибель своихъ повелителей и польскаго имени (трагическое зрѣлище для всего свѣта). О! еслибы ты, Польша, достойная сожалѣнія, вслѣдствіе имѣющихъ обрушиться на тебя столькихъ бѣдъ, могла бы предусмотрѣть тогда свои несчастія! Первымъ знакомъ несчастія, началомъ грозящей гибели было тебѣ то, что ты не захотѣла соблюдать мѣры при счастливыхъ обстоятельствахъ. О! сколько бѣдъ прикрывало обманчивое благо свободы

привлекательнымъ внѣшнимъ видомъ. Опираясь на эти силы (козацкія), королевство польское со своими провинціями долгое время счастливо существовало, вело благополучно войны со внѣшними врагами безъ траты средствъ и со славою кончало ихъ, пока дворянство не начало, при такихъ счастливыхъ обстоятельствахъ, становиться дерзкимъ, гордиться, считать себя выше другихъ людей, а прочихъ за мужиковъ, смотрѣть на козаковъ, какъ на достойныхъ презрѣнія, низкихъ по рожденію, грубыхъ, деревенщину, притѣснять ихъ клеветами, наказаніями, измышленными пенями, при постоянномъ увеличеніи податей, и сборами налоговъ въ свою пользу, угнетать ихъ своимъ невыносимымъ высокомѣріемъ. Итакъ, ты, Польша, по заслугамъ подверглась столькимъ бѣдамъ, понесла справедливое наказаніе за гордость и угнетенія: козаки, которые нѣкогда были надеждой и силой цвѣтущаго королевства и воевали, какъ безстрашная рать, являются теперь твоимъ бичемъ. Неизбѣжна тебѣ гибель... и Божья справедливость возмущена твоими проступками...

Не знаю, долженъ ли я хвалить, или порицать счастливый рокъ Польши, подчинившій ей Украину. Мрачные декреты генеральныхъ сеймовъ, жестокія сенатскія постановленія думали пресѣчь коварство козаковъ желѣзомъ. А козаки, считая, что съ ними поступаютъ несправедливо и жестоко, будто съ отчаянія, но тѣмъ не менѣе самоувѣренно полагаясь на свое мужество, уже не желаютъ подчиняться игу и не хотятъ терпѣть польской узды, хотя бы перевитой золотомъ милосердія, и даже тяжкую для всѣхъ христіанскихъ народовъ мощь турецкую сваливаютъ на голову одной Польши¹⁾.

¹⁾ Сборникъ лѣтописей. Кіевъ. 1888. Стр. 121 сл., 199.

Первая выдержка стоитъ въ лѣтописи Юзефовича подъ 1640 и 1648 годами, вторая подъ 1672 годомъ. Какъ видимъ, составитель лѣтописи одинаково порицаетъ польскую шляхту за ея отношеніе къ козакамъ какъ въ эпоху Хмельниччины, такъ и въ послѣдующее время, наканунѣ грознаго турецкаго вторженія, имѣвшаго столь печальныя для Польши послѣдствія.

Мы видѣли выше, что и Бѣневскій держался такого же взгляда на отношенія шляхты къ козакамъ и считалъ ее виновницей всѣхъ печальныхъ междуусобій, происходившихъ во второй половинѣ XVII вѣка.

Козаки, неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ, не щадили своихъ угнетателей, а потому мы встрѣчаемъ въ инструкціяхъ западно-русскихъ дворянъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на козаковъ и просьбы объ ихъ обузданіи и возвратѣ, захваченныхъ ими, имѣній.

Наиболѣе терпѣли отъ козаковъ кіевскіе и брацлавскіе дворяне. Особенно характерна жалоба кіевскихъ дворянъ, въ 1688 году, великому коронному гетману, Станиславу Яблоновскому: „нѣтъ ничего тяжче, какъ переносить притѣсненія отъ своихъ собственныхъ защитниковъ; нельзя выразить того, какое разореніе производятъ козаки въ нашемъ воеводствѣ, ибо не только, возвращаясь съ войны, они не могутъ въ продолженіе шести и болѣе недѣль расквартироваться, но и потомъ сотнями переходятъ съ мѣста на мѣсто и выгоняютъ другъ друга „съ лучшаго хлѣба,“ бьютъ и разгоняютъ обывателей, а сами въ клуняхъ и хатахъ ихъ хозяйничаютъ. Еще этого мало—они заявляютъ, что границы ихъ владѣній достигаютъ р. Случи со стороны Волыни и р. Уши со стороны великаго княжества литовскаго, отнимаютъ у пацовъ подстаростъ власть надъ подданными, возбуждаютъ крестьянъ къ бунту, производятъ грабежи по лѣсамъ и большимъ дорогамъ. Наше воеводство не только стонетъ

отъ этого своеволія, но и боится, чтобы эта непритушенная искра когда-нибудь, по примѣру прежняго времени, не была причиной большого пожара, а потому просить, чтобы козакамъ на зиму были указаны квартиры гдѣ въ другомъ мѣстѣ, а въ кievскомъ Полѣсьи, вмѣсто нихъ, чтобы были размѣщены или иноземныя, или польскія войска, въ Житомирѣ или гдѣ въ другомъ мѣстѣ. Послы будутъ просить также, чтобы было обращено особенное вниманіе на защиту имѣній въ кievскомъ Полѣсьи почтеннаго рода Немиричей и въ особенности окончательно разоренныхъ имѣній Ѳедора Немирича, подкоморича кievскаго, въ которыхъ козаки устроили себѣ резиденцію¹⁾. Брацлавскіе дворяне постоянно хлопчуть о выводѣ козаковъ, „глупаго отребья черни,“ изъ предѣловъ брацлавскаго воеводства и о запрещеніи имъ устраивать здѣсь новыя слободы²⁾. Въ концѣ 80-хъ и началѣ 90-хъ годовъ, съ появленіемъ въ предѣлахъ Кіевщины Палія, Искры, Самуся и другихъ козацкихъ полковниковъ, жалобы кievскихъ дворянъ превращаются въ вопли. Мая 2 дня 1697 года состоялось постановленіе кievскихъ дворянъ, въ которомъ между прочимъ они описываютъ притѣсненія, которымъ подвергаются дворяне отъ козацкихъ полковниковъ Яремы, Искры, Палія и Барабаша: они ограбили каштеляна троцкаго Казимира Сапѣгу въ Чернобылѣ, Деренговскаго, войскаго житомирскаго Стецкаго, подкоморія кievскаго въ с. Лугинахъ, судью земскаго кievскаго Войнаровскаго, войскаго кievскаго Марка Аксака, стольника житомирскаго Ремигіана Сурина, хорунжаго житомирскаго Ставецкаго въ Чернеевцахъ; шляхтянокъ, какъ какихъ-нибудь кухарокъ,

¹⁾ Актъ № LXXXIX. D—r. Antoni J. Opowiadania. Serya V, t. II. О козацкихъ слободахъ въ кievскомъ Полѣсьи. Р. 270—276.

²⁾ Акты №№ LXXXVIII, XC, XCV, XCVIII.

они заставляли прислуживать, били и калѣчили, принуждая выдавать провіантъ ¹⁾).

Волинскіе дворяне просили о возвращеніи дворянамъ, захваченныхъ козаками имѣній—м. Мліева, доставшагося въ 1659 году въ собственность бывшему судѣ войска запорожскаго, Самуилу Зарудному, прежнимъ владѣльцамъ, Конепольскимъ, города Умани, сдѣлавшагося резиденціею Халенка, Потоцкимъ ²⁾ и т. п.

Самыми существенными мѣрами къ обузданію козаковъ западно-русскіе дворяне считали тѣже безсильныя мѣры, которыя измыслены были еще въ XVI в., а именно: составленіе реестра козаковъ и ассигнованіе затѣмъ опредѣленной суммы на ихъ содержаніе и опредѣленнаго жалованья полковникамъ, сотникамъ, другимъ урядникамъ и рядовымъ козакамъ; распредѣленіе королевскихъ имѣній между козаками для устройства хуторовъ, съ освобожденіемъ ихъ отъ военнаго постоя; награжденіе козаковъ, остававшихся вѣрными речипосполитой и соблюдавшихъ дисциплину ³⁾. Но, разумѣется, во второй половинѣ XVII в., послѣ столькихъ кровавыхъ жертвъ, мѣропріятія, которыя могли успокоить возволнованныхъ козаковъ до Хмельницкаго, были недостаточны.—они не хотѣли уже, по выраженію Яна Юзефовича, „терпѣть польской узды, хотя бы и перевитой золотомъ милосердія“, не довольствовались уже палліативами, а требовали фактическаго признанія національной и религіозной свободы и облегченія отъ экономическихъ тягостей. Результаты такого отношенія западно-русскихъ дворянъ къ козакамъ, вліявшихъ на направленіе въ томъ же смыслѣ

¹⁾ Акты №№ XCVI, CIV, CVI.

²⁾ Акты № XVII.—Słownik geograficzny, Filipa Sulimierskiego etc. T. III (W. 1882), Human; t. VI (W. 1885), Mlijów.

³⁾ Акты №№ XIX, XXI, XLII, LIV, LVIII, LIX, XCVII.

политики польскаго правительства, были, какъ извѣстно, крайне печальныя. Лишившись крѣпкаго оплота на своихъ юго-восточныхъ границахъ, речьпосполитая была открыта для нашествій Турокъ и Татаръ, которые вторгались огромными полчищами и, поддерживаемые козаками, углублялись далеко въ предѣлы речьпосполитой, страшно опустошая край и заставляя беззащитное населеніе бѣжать за Днѣпръ, въ лѣвобережную Украину, возсоединенную съ сѣвѣрною Русью и постепенно подвигавшуюся по пути правильнаго гражданскаго развитія. Въ 1672 году речьпосполитая лишилась, согласно постыдному бучацкому догору, Подоліи и Украины и обязалась вносить Портѣ ежегодно дань.

Неудовлетворенные въ своихъ справедливыхъ требованіяхъ козаки опустошали дворянскія имѣнія съ оружіемъ въ рукахъ, крестьяне не менѣе способствовали этому, совершая постоянныя побѣги.

Всеобщіе побѣги крестьянъ въ первой половинѣ XVIII вѣка составляютъ самую выдающуюся черту бытовыхъ отношеній въ юго-западномъ краѣ. Побѣги были далеко не случайныя и не единичныя, а, напротивъ того, имѣли видъ передвиженія цѣлаго народонаселенія, такъ, въ каждомъ актѣ, гдѣ перечисляются бѣжавшіе крестьяне, владѣлецъ жалуется, что они ушли отъ него не одни, а „съ женами, дѣтьми, съ лошадьми, волами и со всѣмъ своимъ домашнимъ имуществомъ“; при томъ, изъ самаго перечня бѣглыхъ, можно заключить объ огромной численности, переходившихъ съ мѣста на мѣсто, крестьянъ. Вся эта масса переселялась въ лѣвобережную гетманщину, въ слободскіе полки и на окраины речьпосполитой, куда ее манили слободскія условія, дававшія возможность разсчитывать хотя на временное облегченіе тяжелаго экономическаго положенія¹⁾. Таковое стремленіе по-

¹⁾ Архивъ Юго-Западной Россіи. Ч. VI, т. 2, стр. 31, 36.

кинуть родной край и искать счастья въ новыхъ земляхъ во второй половинѣ XVII вѣка вызвало въ инструкціяхъ сеймовымъ посламъ постоянныя жалобы на бунты крестьянъ и на бѣгство ихъ. Волинскіе дворяне жаловались, что „крестьяне, получивши вкусъ къ своевольничанію въ продолженіе многолѣтнихъ козацкихъ войнъ, стараются всѣми мѣрами освободиться отъ крѣпостной зависимости, такъ, на-примѣръ, крестьяне с. Искевичъ въ овруцкомъ повѣтѣ кievскаго воеводства, находившагося до 1680 года въ спокойномъ владѣніи наслѣдниковъ Александра Цеклинскаго, выпросивши себѣ подъ какимъ-то предлогомъ изъ королевской канцеляріи привилей, напали на посессора, дворянина Вентурія Ганскаго, сналили дворъ его, поранили нѣсколькихъ шляхтичей, а одного убили изъ ружья и произвели другія насилія; поэтому, чтобы староста овруцкій или житомирскій обратилъ на это особенное вниманіе и не только бунтующихъ, но и подстрекателей предаль строгому суду“¹⁾. Чтобы прекратить крестьянскіе побѣги, западно-русскіе дворяне изобрѣтали такіа же палліативы и безсильныя мѣры, какъ и въ отношеніи къ козакамъ: они просили запретить устраивать слободы изъ бѣглыхъ и уничтожить уже устроенныя, какъ, на-примѣръ, Корчикъ, Великое Полонное въ кременецкомъ повѣтѣ и др.; землевладѣльцевъ, принимающихъ бѣглыхъ на льготныхъ условіяхъ, понуждать къ выдачѣ крестьянъ ихъ прежнимъ владѣльцамъ по первому требованію и присуждать къ баниціи и штрафу въ 1000 гривенъ, разборъ же подобныхъ дѣлъ предоставить гродскимъ судамъ, съ правомъ, апелляціи на рѣшеніе этихъ судовъ въ мѣстные рочки, а не въ трибуналъ.²⁾ Наиболѣе ви-

¹⁾ Актъ № LXXV.

²⁾ Акты №№ XVII, XVIII, XIX, XLV, LXIX, LXXVIII, LXXXVII, XCVII.

новны были въ переманиваніи крестьянъ и укрывательствѣ магнаты, владѣвшіе обширными пустынными землями, а потому западно-русскіе дворяне просили запретить магнатамъ обижать бѣдныхъ дворянъ и понуждать ихъ возвращать бѣглыхъ; въ 1679 году волынскіе дворяне постановили поручить своему маршалку написать письмо къ князю Вишневецкому, гетману великому коронному, съ просьбой отъ имени всѣхъ дворянъ, чтобы онъ приказалъ осадчимъ и урядникамъ выдать бѣглыхъ изъ слободъ збаражскихъ и иныхъ и впредь не принимать¹⁾. До чего опустѣлъ западно-русскій край и какой ощущался недостатокъ въ рабочихъ рукахъ во второй половинѣ XVII вѣка, можно судить по слѣдующему пункту инструкціи волынскихъ дворянъ 1669 года: „вслѣдствіе постоянного военного поста, воеводство очень обѣднѣло, такъ что трудно заниматься земледѣльствомъ, а тутъ еще недостатокъ въ рабочихъ рукахъ, такъ что приходится перебивать другъ у друга и плата доходить до 12 и 15 грошей въ день одному работнику, а потому послы будутъ просить объ установленіи таксы на рабочія руки и если бы кто платилъ больше положеннаго, то чтобы на такого налагали штрафъ въ 200 марокъ въ пользу лица, донесшаго объ этомъ въ гродъ и доказавшаго доносъ показаніями двухъ свидѣтелей“²⁾.

Чтобы отбить охоту у крестьянъ совершать побѣги, было постановлено: если въ какомъ селеніи найдется бѣглый крестьянинъ, то дозволялось владѣльцу имѣнія обратить все его имущество въ свою пользу, а самого его съ женою и дѣтьми предписывалось отослать къ прежнему владѣльцу и если только послѣднее выполнялось, то никто не могъ претендовать на захватъ имущества бѣглаго; бѣг-

¹⁾ Акты № XLII, LXXI.

²⁾ Актъ № XLV.

ные, прожившіе въ какой-либо слободѣ годъ и шесть недѣль считались уже крѣпостными¹⁾. Но, несмотря на все это, крестьяне производили постоянные побѣги и зачастую, собираясь цѣлыми толпами, грабили дворянскія имѣнія. Эти толпы достигали иногда такихъ размѣровъ, что приходилось принимать противъ нихъ экстра-ординарныя мѣры, такъ, напримѣръ, въ маѣ 1665 года толпа крестьянъ до 2000 человекъ, подъ предводительствомъ нѣкоего Дацька Дейнеки, собравшись за Днѣпромъ и переправившись на правый берегъ, направилась къ Коростышеву, Макарову, Рожеву, осадила Брусиловъ; всѣ дворяне, которые жили въ Украинѣ и евреи поубѣгали изъ своихъ домовъ и имѣній на Волинь; жолнерскія хоругви въ разныхъ мѣстахъ вступали въ битвы, но терпѣли пораженія²⁾. Изъ постановленія волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, 3 августа 1666 года, видно, что крестьяне эти надѣлали немало бѣдъ, въ особенности въ волинскомъ воеводствѣ—разрушали города, селенія, убивали людей, захватывали имущество, такъ что пришлось принять противъ нихъ крайнія мѣры: отправить пословъ къ королю съ просьбой о помощи и объявить по всему воеводству, чтобы къ 14 августа всѣ собрались вооруженные къ Луцку³⁾.

Извѣстный польскій изслѣдователь, пишущій обыкновенно подъ псевдонимомъ д-ра Антонія Ј., проводитъ параллель между тогдашними крестьянскими побѣгами и стремленіемъ современнаго намъ южно-русскаго крестьянства къ переселенію на Амуръ, Кубань и другія мѣста, и объясняетъ оба явленія врожденной склонностью южно-русскаго крестьянина къ передвиженію и исканію дѣйственныхъ

¹⁾ Акты №№ LXXVI, XCVI.

²⁾ Latopisiec Joachima Jerlicza. Т. II, (W. 1853), p. 102.

³⁾ Актъ № XXXIII.

краевъ, съ рѣками, текущими молокомъ и медомъ. „Крестьянскія передвиженія,“ — говоритъ онъ, — „повторяющіяся и въ настоящее время въ южныхъ губерніяхъ, имѣли мѣсто и полтора вѣка тому назадъ. Теперь крестьянинъ, живущій въ приднѣпровскомъ краѣ, стремится на Амуръ, ему мало земли, онъ и ищетъ счастливой доли далеко, въ особенности, если ему размалюють эту долю, ожидающую его въ пустынныхъ краяхъ, привлекательными красками. Тоже самое явленіе имѣло мѣсто въ началѣ прошлаго вѣка, съ тою разницею, что охотниковъ до переселеній искали за . р. Саномъ, въ Червонной Руси, въ южной части Малой Польши; а обѣщаннымъ раемъ, куда зазывали, были равнины Подолія, Брацлавщины, Кіевщины. вообще дикія поля, оба берега низовьевъ Днѣпра, словомъ, цѣлый кусокъ земли, который былъ извѣстенъ нѣкогда у русскихъ лѣтописцевъ подъ названіемъ *Понизья*, за исключеніемъ, натурально, Волини, которая менѣе подвергалась потрясеніямъ, — отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, отвратила турецкую бурю, наконецъ, дала отпоръ Паліевымъ толпамъ, благодаря началству Ледоховскаго, который имѣлъ возможность и съумѣлъ ввести порядокъ. Самыя суровыя предписанія не были въ состояніи остановить стремленія къ переселеніямъ: сильнѣе всякихъ предписаній, сильнѣе всякихъ опасностей, была, распространенная по селамъ, вѣра въ плодородіе земли, расположенной на далекомъ югѣ. Постепенно она прибрѣла легендарный характеръ, народъ переносилъ ее изъ села въ село, повторяли ее во время тяжелой работы на полѣ, за чаркой въ корчмѣ, бредили ею во время молитвы, видѣли ее во снѣ... И лукавый, легкомысленный слухъ о томъ счастьѣ, о той крестьянской долѣ, долѣ, не связанной панциной, долѣ еще проникалъ подъ низкія стрѣхи крестьянскихъ хатъ и заходилъ далеко на западъ и сѣверъ. Даже въ Литвѣ шептали про нее у домашняго очага, даже въ Литвѣ не одинъ

поднялся со своего гнѣзда, отправился въ далекій край и, ничего не нашедши, сгубилъ жизнь“... ¹⁾).

Д-ръ Антоній J. едва ли правъ въ своемъ объясненіи. Намъ кажется, что нужно искать болѣе глубокихъ причинъ того явленія, что мысль о побѣгѣ въ вольныя дикія поля не оставляла южно-русскаго крестьянина ни на минуту, какъ говоритъ д-ръ Антоній J. Причины эти—польскіе порядки, не защищавшіе крестьянъ отъ произвола сильнаго. Доказательствомъ этого служить то обстоятельство, что наиболѣе побѣговъ было изъ тѣхъ воеводствъ, въ которыхъ болѣе крѣпко вкоренились польскіе порядки и воззрѣнія, между прочимъ изъ той-же Волыни, *„которая менѣе подверглась потрясеніямъ,—отразила хотя нѣсколько козацкій вихрь, дала отпоръ Палиевымъ толпамъ.“* Видно, очень тяжело было жить крестьянину на старомъ гнѣздѣ подъ началомъ у польскихъ или ополяченныхъ пановъ, если онъ рѣшался на побѣгъ, неизмѣнно сопряженный съ массой бѣдъ въ родѣ тѣхъ, которыя пересказываетъ въ своемъ очеркѣ „Chamska dola“ д-ръ Антоній J., заимствовавши этотъ эпизодъ изъ предисловія ко второму тому шестой части Архива Юго-Западной Россіи. Герой сказанія бѣжитъ именно изъ *южной Волыни* (въ послѣдній разъ) и вынесъ такой рядъ несчастій во время бѣгства, который привелъ его, наконецъ, подъ топоръ палача.

Западно-русскіе дворяне не сознавали, или скорѣе не хотѣли признавать тягостей крестьянскаго быта и поручали все своимъ посламъ хлопотать о пресѣченіи побѣговъ мѣрами карательными и запретительными, а нисколько не думали объ улучшеніи крестьянскаго быта, единственное, что могло направить дальнѣйшее развитіе экономической жизни края на правильный путь. Такая близорукость увеличивала ряды враговъ польско-шляхетскихъ порядковъ и вела речъпосполитую къ неизбѣжной гибели.

¹⁾ D-r. Antoni J. Opowiadania. Serya IV, I, pp. 25, 28.

Ближайшими пособниками дворянъ въ угнетеніи крестьянъ были евреи, составлявшіе значительный контингентъ населенія юго-западнаго края во второй половинѣ XVII вѣка.

Какъ въ отношеніяхъ къ евреямъ правительства литовскаго съ древнѣйшихъ временъ, такъ и въ отношеніяхъ къ нимъ южно-русскихъ дворянъ въ XVII вѣкѣ, замѣчается нѣкоторая двойственность.

Во второй половинѣ XVII вѣка дворяне постоянно жаловались на евреевъ: черниговскіе дворяне говорили въ 1665 году въ своей инструкціи—„страшно вспомнить, какія нечестивыя преступленія учинилъ жидовскій народъ, чему можно постоянно видѣть примѣры, а такъ какъ за такія преступленія аріане, по большей части наши братья, изгнаны, то тѣмъ болѣе враги вѣры, почти рабы, должны быть выгнаны и объявлены лишенными имущества, а если бы сеймъ рѣшилъ оставить ихъ въ речипосполитой, то чтобы была наложена на нихъ повышенная подушная подать“¹⁾; также относились къ евреямъ брацлавскіе и другіе дворяне: брацлавскіе дворяне высказывались между прочимъ за болѣе частое примѣненіе смертной казни въ тѣхъ случаяхъ, когда еврейское коварство нарушало старыя установленія²⁾. Очень возмущало дворянъ и то, что прислуга, часто ради большаго жалованья, охотнѣе поступала на службу къ евреямъ, чѣмъ къ нимъ; чтобы устранить это, волынскіе дворяне сдѣлали въ 1680 году постановленіе о наложеніи подушной подати вчетверо большей противъ нормальнаго оклада на христіанскую прислугу обоюго пола, служащую у евреевъ³⁾. Еще въ 1565 году былъ изданъ законъ, по которому христіане не

¹⁾ Актъ № XXVII.

²⁾ Актъ № XLIII.

³⁾ Актъ № LXXIV.

имѣли права служить у евреевъ подъ страхомъ заключенія въ тюрьму, а евреи должны были платить штрафъ въ 100 марокъ за удержаніе, въ качествѣ прислуги, христіанина. Это касалось домашней прислуги.

Но, несмотря на видимое нерасположеніе къ евреямъ, западно-русскіе дворяне часто просили оказать имъ снисхожденіе при уплатѣ податей и даже освободить совсѣмъ отъ уплаты податей и налоговъ, кромѣ подушной и чоповаго ¹⁾. Дѣйствительно, во второй половинѣ XVII в. евреи сильно обнищали, но за то тотчасъ нашли себѣ сильную экономическую поддержку преимущественно у католическаго духовенства. Въ 1660 году литовскіе евреи до того разорились, что главныя общины не въ состояніи были уплатить 12000 злотыхъ. Съ конца XVII вѣка евреи принуждены были дѣлать займы какъ у свѣтскихъ лицъ, такъ въ особенности у различныхъ духовныхъ учреждений: костеловъ, конгрегацій, коллегій, монастырей и духовныхъ орденовъ. Займы у послѣднихъ заключались обыкновенно безсрочные и подъ обезпеченіе кагальною недвижимостью. Такимъ образомъ, большая часть недвижимыхъ имуществъ кагаловъ находилась въ безсрочномъ залогѣ ²⁾ и образовалась тѣсная экономическая связь между духовными учрежденіями католичества и еврейства. Часто бывали случаи покровительства и отдѣльнымъ лицамъ изъ евреевъ.

Съ евреевъ издавна взымалась подушная подать по одному золотому съ человѣка, безъ различія пола и возраста;—въ 1578 году такимъ путемъ поступило въ казну со всего государства 10018 злотыхъ 18½ грошей. Изъ податнаго списка видно, что волинскіе евреи внесли въ это число 587 злотыхъ, подольскіе—531 зл., изъ кіевского и брацлавскаго воеводствъ

¹⁾ Акты М.М. XX, LVI, LXXXVI, XCIII.

²⁾ Бершадскій. Литовскіе евреи, (СПБ. 1883) стр. 3, 8, 16—20.

совсѣмъ не было поступленій. Подушная подать съ евреевъ росла съ каждымъ годомъ, вслѣдствіе быстрого прироста еврейскаго населенія и повышенія иногда оклада—въ 1588 году она достигла общей цифры 20000 злотыхъ¹⁾, а ко второй половинѣ XVII вѣка до 72000 злотыхъ; въ 1672 году западно-русскіе дворяне требовали, чтобы еврей, оправившись нѣсколько послѣ войнъ, опять вносили такую же сумму подушной подати²⁾, и просили о производствѣ ревизіи евреевъ для равномернаго распредѣленія податей между евреями, живущими какъ въ городахъ, такъ и въ деревняхъ³⁾.

Двойственность въ отношеніяхъ западно-русскихъ дворянъ къ евреямъ можетъ быть объяснена сословнымъ эгоизмомъ: если тѣ злоупотребленія, которыя производили евреи, приносили вредъ лишь интересамъ другихъ сословій, а дворянамъ, быть можетъ, даже нѣкоторую пользу, то послѣдніе относились къ евреямъ покровительственно; они только тогда обрушивались на евреевъ, какъ, напр., въ вопросѣ о наймѣ христіанской прислуги, когда затрогивались интересы ихъ сословія. Дворяне вообще интересовались присутствіемъ въ краѣ евреевъ, которые, замѣняя ихъ самихъ въ экономической и финансовой дѣятельности и обогащаясь, съ другой стороны не могли претендовать ни на какую политическую значительность въ государствѣ.

¹⁾ A. Pawinski. Skarbowosc w Polsce etc. (W. 1881.), p. 1750.

²⁾ Акты №№ LVII, LVIII.

³⁾ Акты №№ LXXXI, LXXXII.

Резюмируя все вышеизложенное, можно прийти къ слѣдующимъ выводамъ:

1) Слѣдствіемъ колонизаціи юго-западной Руси въ эпоху люблинской уніи было выдѣленіе дворянства изъ общей массы населенія и возвышеніе его на счетъ другихъ сословій.

2) Попадши въ привилегированное положеніе и попробавши прелестей власти, западно-русское дворянство стало стремиться къ полной равноправности съ польской шляхтой и, слѣдовательно, къ полной ассимиляціи съ нею.

3) Отступившись, ради личныхъ выгодъ, отъ своихъ національныхъ и религіозныхъ традицій, западно-руссіе дворяне стали во враждебныя отношенія съ остальными классами населенія, свято хранившими завѣты предковъ.

4) Кровавая борьба съ защитниками русской народности и православія, козаками, еще болѣе оттолкнула дворянъ отъ національныхъ воззрѣній и вѣры ихъ предковъ:—они тѣснѣе примкнули къ польской шляхтѣ, вслѣдствіе общихъ сословныхъ интересовъ, и стали относиться къ православію лишь терпимо, въ видахъ политическихъ.

5) Результатомъ всѣхъ этихъ взаимнодѣйствующихъ причинъ было почти полное ополяченіе и окатоличеніе западно-русскаго дворянства къ концу XVII вѣка.

Николай Стороженко.

I.

Постановленіе кіевськихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдующихъ съ нихъ денежныхъ получкахъ.

Року тисеча шест сот пятдесят пятого, месеца априля двадцет осмого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною, Андреем Ляховскимъ, наместником на тот час буреграбства Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожонный его милость пан Андрей Мосченицкий, ловчий Киевский, маршалок кола риперского сеймику воеводства Киевского, ляддумъ, през их милост панов обывателей воеводства Киевского на сеймику теперешнем, в Володимери одправуючимъсе, постановленное и ухваленое, для въписаня до книгъ нынешних кгородских Володимерских, просечи, абы принятое и вписаное было, именем всего воеводства своего Киевского подаль, так се в собе мающее: *My, dignitarze, urzędnicy u rycerstwo woiewodztwa Kijowskiego, zjachawszy się tu na seymik antecomicialny w roku terazniejszy, tysiąc szescset pięćdziesiąt piątym, dnia dwudziestego osmego aprilis, unanimo consensu nostro et nemine contradicente, praesens laudum postanowiamy. Naprzod laudum przeszłe, in anno praeterito, tysiąc szescset pięćdziesiąt czwartym, die nona decembris, uczynione tu we Włodzimierz, ponieważ in nullo termino contra omnem juris publici rationem stanęło et*

subsistentiam suam de lege miec nie może, znosimy y cassuiemy. To zas laudum, ktore na seymiku electionis w tym że roku przeszłym, tysiąc szescset piędziesiąt czwartym, iako in conventu et termino, ex lege publica assignato, legitime stanęło, approbiujemy. A ponieważ ex reclinatoriis, wojewodztwu naszemu concessis a tota Republica, panowie distributorowie nasi, ci, ktorzy tu byli praesentem calculum czynili, nayprzod, co się tknie starostwa Parczewskiego, taką dali in facie nobilitatis satisfactią panowie bracia nasi z Parzewskiego starostwa: iego mosc pan Alexander Korczewsky, iego mosc pan Jan Stecky, iego mosc pan Jan Szczersky, iego mosc pan Iwan Kiewlicz uczynili calculum summy dwoch tysięcy szesciuset złotych, z ktorych ich mosc praesenti laudo quituiemy, salva iednak tegoż starostwa revisione, do ktorey naznaczamy iego mosc pana Romana Radkiewicza; ktorą revisią, sine mora odprawiwszy, naprzyszłym, da pan Bóg, seymiku relacyjnym powinien będzie registra subsistentiae oddac; także też iego mosc pan Roman Radkiewicz, exactorem będąc, Sokol y Kozieniec, pro parte sua uczynił calculum z summy czterechset siedmiudziesiąt y siedmiu złotych, z ktorych iego mosc quituiemy. A iego mosc pan Alexander Suryn, woysky Zytomirsky, y iego mosc pan Andrzej Sokołowsky, sekretarz iego krolewskiej mosci, nie stanęli w kole naszym na seymiku teraznieyszym, y lubo exactorami byli, calculum nie uczynili; tedy my praesenti laudo declaruiemy, że quitow żadnych od ich mosciow nie przyimiemy, iedno gotowe oddanie pieniędzy, a termin ad faciendum hunc calculum na seymiku blisko przyszłym relacyinym naznaczamy. A że w tych starostwach zostaje ieszcze część summy ex reclinatoriis, powinni będą ciż panowie exactorowie wybrac, a wybrawszy na tym że seymiku przyszłym relacyinym de facto oddac. Jego mosc pan Mikołay Pruszyński uczynił calculum pro parte sua ze złotych dwoch set, ktory per communem consensum nostrum quietatur, a że jego mosc Feodor Humieniecky, podstoli Kjowsky, uczynił calculum, został winien złotych dziewiędziesiąt, ktore verbo nobili ac militari na tym że seymie przyszłym oddac assecuował; także pan Prokop We-

reszczaka, komornik graniczny Czernihowsky, został nam winien złotych sto, które jego mość panu Janowi Wudłowskiemu, pisarzowi grodzkiemu Zytomirskiemu, powinien oddać o to respectu gratitudinis, które jego mość od województwa naszego debetur, ponieważ księgi grodzkie Zytomierskie z rąk nieprzyjacielskich raro et laudabili exemplo wyniósł. A ponieważ na tym że seymiku naszym postanowiliśmy y uprosili brata naszego, jego mość pana Marcina Zaleskiego, aby nomine publico na tych wszystkich, którzy województwu naszemu rachunków nie uczynili et quacumque ratione winni zostali, instigować; któremu zlecamy, aby sine mora pozwał na trybunał inter causas fisci, ponieważ te pieniądze ex publico Reipublicae pecunio ex contributione nam są conferowane. Jako tedy to laudum dziewiątego decembris tysiąc szescset pięćdziesiąt czwartego uczynione cassuiemy, tak pogotowiu laudum Ostrowskie, które bez żadnego seymiku contra omnia jura publica stanęło, wecznymi czasy cassuiemy, inane et initum bydz declaruiemy. A koby laudum terazniejszemu y spolney naszej nemine contradicente zgodzie clandestine, strzeż Boże, miał contradicere, takowy mieysca więcej w kole naszym mieć nie będzie. Które to laudum nasze do act podać jego mość panu marszałkowi naszemu zlecili. Działo się we Włodzimierzu na seymiku antecomicialnym, miesiąca aprila dwudziestego ósmego dnia roku Panskiego tysiąc szescset pięćdziesiąt piątego. У того лядумъ подпис рукъ тыми словы: Andrzej Moszczenicky, łowczy Kjiowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku województwa Kiiowskiego, mp. Ierzy Niemirycz, podkomorzy Kijowsky, mp. Iendrzy Czerwinsky, mp. Jan Wydłowsky, pisarz grodzky Zytomiersky. Theodor Susło mp., Heliasz Janczynsky. Marcin Zalesky, mp. Samuel Dublansky, mp. Abraham Korczewsky, mp. Которое тоє лядумъ, за поданемъ очевистым и прозбою вышъменованное особы подавающее, а за принятемъ моим урядовымъ, до книгъ нинешнихъ вгродскихъ Володимерскихъ есть вписано.

Книга вродская Владимір. 1655 г. № 1023, л. 817 на об.

II.

Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 года. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О неотягощеніи податями разоренныхъ обывателей.

Року тысяча шестьсотъ пятьдесятъ пятого, месяца априля двадцать осмого дня.

На вярде кгородскомъ, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передомъною, Анѣдреемъ Ляховъскимъ, намѣстникомъ на тотчасъ буреграбства Володимерского, и книгами нипешными кгородскими старостипскими, становши очевисто, урожоные их милост панове Криштофъ Кордышъ, чешъникъ воеводства Брацлавского, а маршалок кола тогож воеводства, Криштофъ Колчицкий, скарбъникъ воеводства Черниговского и маршалок кола рыцерского того ж воеводства, на сеймику инъструкцію воеводствъ своих, въ Володимеру одправуючимъся, паномъ посломъ, на сеймъ близко наступующий обранымъ, данную и списаную, для вписаня до книгъ нинешних кгородскихъ Володимерскихъ, просечи, абы припята и вписана была, пер облатамъ подали, такъ се в себе маючую: А такъ на seymiku wojewodztwa Braślawskiego y Czernihowskiego, za jnstructiey jego krolewskiey mosci, we Włodzimirzu dnia dwudziestego osmego aprilis odprawionym, dana jch mosciom panom Danielowi Zydkiewiczowi, jnstigatorowi koronnemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Braślawskiemu, Iackowi Szemberkowi, łowczemu Podolskimu, Piotrowi Dąbrowskiemu, skarbnikowi Halickiemu, posłom Braclawskim, także y ich mosciom panom: panowi Piaseckiemu, podczaszemu Nowogrodzkiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Borgielowiczowi, posłom Czernihow-

skim wojewodztw tychże na seym, w Warszawie pro die decima nona majj złożony, przymuią wojewodztwa nasze złożenie seymu od jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego y zlecaią to panom posłom, aby dwuniedzielny czas a nie dłuższy na to seymowanie przedsięwziąwszy, przy tym stawali, aby insze wojewodztwa, taki że czas seymowania zezwolili, gdyż dłuższego czasu nie pozwalają praesentissima rei publicae ze wszystkich stron pericula, 'ktorym agendo, non consultando, zabiegać potrzeba, gwoli czemu starac się będą ich mosc panowie posłowie, aby zaraz, po propositiey jego krolewskiej mosci, wszystkie solemnitates et proeliminaria, ktore więc niepotrzebnie czas brac zwykły na początku seymu, były odcięte et nominatim, aby y wszystkie sądy, oprócz samych spraw mere skarbowych, ktoreby tylko z delatij skarbowey o podatki y prowenta Rzeczypospolitey byc mogła. Przyczym serio zaraz ante omnia stawac będą ich miłosc panowie posłowie na podane media ratowania oyczyzny w jnstruciey jego krolewskiej mosci, przypadają chętnie wojewodztwa nasze na insze ktore stany koronne przedsięwezmą sposoby, a panowie posłowie temu invigiliebunt, zeby te media na seymie przyszłym tak były postanowione y dyrigowane, iakobu służyły nie tylko ad conservationem calych, iako ad recuperationem zgubionych wojewodztw, nie pozwalając na żadne co inpassu priwatne wojewodztw inszych assecuratie y exempty, iako prawu pospolitemu, libertati et aequalitati Reipublicae przeciwnie, owszem, aby lege publica tak przeszłe assecuratio y exempty zniesione, iako przyszłe zabronione były. Usiłując nagrody bene de Republica meritis, aby według prawa et more recepto Reipublicae były dawane ex distributione bonorum et benefitiorum publicorum, nie s contribuciey ani s zaymą patrimonij publici, providebunt jch mosc panowie posłowie y obsistent in quantum by co in contrarium stawac miało. Ich mosciom panom hetmanom obiema aby jego krolewska mosc ex occurrentibus vacantij condigna praemia prowidowac raczył, instabuut ich mosc panowie posłowie znaczne fortun jasnieswieconego xięcia jego mosci Dimitra Wiszniowieckiego przez woyska Rzeczypospolitey depopula-

cią po roznych wojewodztwach stawaniem obozow koronnych, iako y nieprzyjacielskich, y ad interitum zniesionych wielu dobr iego dziedzicznych uznawaiąc, nie możemy tylko braterskim compati affectem zruinowanie tanti viri w substanciey, ktorey compensationem szczodrobliwą iego krolewskęy mosci łasko sedulo, jch mosc panowie posłowie promotebunt. Nie małe odwagi z uszczyrbkiem zdrowia potesione iego mosc pana Stephana Czarneckigo, oboznego koronnego, merentur u iego krolewskiej mosci pana naszego milosciwego, aby osobliwą nagrodę ex distributivą iego krolewskiej mosci justicia odnosił interventu przyczyny ich mosć panow posłow, co aby invigilarent sedulo, zlecamy. Z wygnanych wojewodztw naszych, kiedy wszystkie fortuny nasze przy hoynie wylaney krwi nas samych y braciey naszych stracony mamy, to novissimorum malorum cierpiemy, kiedy małżonki y dziewczki nasze w niewoli moskiwskiej zabrane ięczą, z ktorych osobliwie iego mosc pana Prokopa Wereszczaki, komornika granicznego, y iego mosci pana Pawszy, tymi czasy zawzięte, zostaią, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby więźniow iakich na oswobodzenie iego krolewskiej mosci otrzymać mogli. Reklinatoria pozwolone aby prawem były warowane z oznaczeniem sądu et poenae na tych panow dzierżawcow, ktory by ich bronili y z warunkiem, aby tych dzierżaw, ktore cedent pro redinatorijs assignatiami woyskowemi nie onerowano; ad onera popolitęgo ruszenia y wyprawy łanowey abyśmy nie należeli y owszem według przeszłej constituciey wolni byli, providebunt ich mosc panowie posłowie, ponieważ wojewodztwa nasze y cale iest zniesione y po dawnemu zostawa w ręku nieprzyjacielskich. W inszych, ktore ocurent na tym seymie pro salute et integritate patriae, materiach daie wojewodztwo ich mosciom panom posłom plenam statuendi potestatem, fide, honore et conscientia ich mosc obowiązuiać, aby na to tylko pozwalal, coby prawom wolnosciom et praesenti Reipublicae necessitati convenire mogło... Działo się we Włodzimirzu, dnia dwudziestego osmego aprilis roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. У тоє инъструкциі подпис рук тими словы: Krzysztof Kordysz,

czesnik woiewodztwa Brastawskiego y marszałek koła tegoż woiewodztwa. Krzysztoph Koleczycky, skarbnik woiewodztwa Czernihowskiego. Которая облята, за поданем очевистым и прозбою вышъ-менованных их милост подавающих, а за принятъемъ моим урядовым, до книгъ нынешних есть вписана.

Книга кродская Владимир. 1655 г. № 1023, л. 811.

III.

Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кievскаго воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи посполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военного совѣта, въ которомъ участвовали бы и кievскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца априля двадцат осмого дня.

На вrade кродском, в замку его крoлевское милости Володимерском, передомною, Андресм Ляховскимъ, наместникомъ на тот часъ буркграбства Володимерского, и книгами нинѣшними кродскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милост панъ Андрей, ловчий Киевскій, маршалок кола рыцерского сеймику воеводства Киевского, инъструкцію их милости паном послом, з воеводства Киевского на сеймъ галный пришлый обравым, даную и зложоную для вписаня до книгъ нынешнихъ кродских Володимерских, просячи, абы принятая и вписаная была, именем всего воеводства Киевского подал, и такъ се в себе маю-

чыю: Instructia ich mosc panom posłom na seym terazniejszy ko-
ronny, miesiąca maja dziewiętnastego dnia przypadający, wielmoż-
nemu iego mosc panu Ierzemu na Czerniechowie Niemiryczowi,
podkomorzemu Kiowskiemu, iego mosc panu Iendrzejemu Moszczeni-
ckiemu, łowzemu Kiowskiemu, iego mosc panu Bogusławowi na
Czerniechowie Niemiryczowi, posłom województwa Kiowskiego zgodnie
obranym dana. Jako przez ten wszystek czas calamitatis Reipubli-
cae evidenter patuit extrema jego krolewskiej mosci pana naszego
miłosciwego de salute spolney oyczyzny sollicitudo, tak y teraz
contestatur to jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy złożeniem
seymu tego, z ktorego yż ultima spei et salutis patriae dependet
alea, województwo nasze pulsant votis coelum, aby szczęśliwe oyczy-
zny naszej consilia stanąć mogli, a jego krolewskiej mosci panu
naszemu miłosciwemu za wszystkie oycowskie o ratunku naszym
starania pokornie dziękuię, przy oddaniu tedy wiernego poddanstwa
naszego jego krolewskiej mosci jch mosc panowie posłowie nasi,
przypomniawszy całej oyczyźnie sacrata vincula venientis nostrae,
ktore przez świętobliwych antecessorow jego krolewskiej mosci pana
naszego miłosciwego y samego jego krolewską mosc są nam poprzy-
sięzione, o powód y punkt żalu ex quaerella nostra, żeśmy dotąd od
lares et focos nostros patrios nie są restituti, zostaiąc in tam at-
roci et inaudita calamitate, gdy, pozbywszy dobr y substancyi na-
szych, dolendum et miserabile passi exilium ex patria in patria,
quaerimus; nie może y to sublevare spem nostram, co officio całą
oyczyznę, yż woyska Rzeczypospolitey non in eo numero, iako na
przeszłym seymie było postanowiono, zostaię ex nescitur quo
consilio wyprowadzone z ziemi sine affectu, a iako eventus cum
summo demendo z wydanem przy tym tak wielu dusz chrzeseian-
skich tatarom, ktorzy przecie, mimo pacta z krolew jego moscią y
Rzeczypospolitą conventa infectis rebus, nazad odeszli, teraz zas
woysko nasze z Ukrainy powraca, gdy iuż pora wojenna następuje
y nieprzyjaciel gotowy oczekiwa, my zas attritis viribus resistere
nie mozemy z ostatnim oyczyzny niebezpieczeństwem, ktora musi

kłasc inter causa cladis modernae y to że in ipso ardore ex conflictu z nieprzyacielem Prusow (?) w woysku per summam et delendam discordiam nie stało, lubo na same apparatus bellicos Rzeczpospolita Kamieniec-Mazowiecky pusiła. Jasnie to wszystkiemu swiātu patet z iak wielką odwagą y z iakim krwiem laniem fortece tak zacney Smolenskiej przyszło nabywac Rzeczypospolitey, a teraz przez własne praesidium nasze ad defensionem tam zostawione Smolensk ex pacto nieprzyacielowi z wieczną narodu naszego nie-sławą ex jactura tak zacney fortece poddany, czego aby się wszyscy, ktorzy in praesidio zostawali, ante alios jego mosc pan wojewoda Smolensky, pod ktorego władzą tamto praesidium był, sprawił in facie Reipublicae, a iako in causa perduelionis na tym seymie sądzony był per ordines regni, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, do żadney inszey rzeczy nie przystępując, obviando takowym criminibus contra patriam comissis y ktoby był cladis alicuius Reipublicae autor, aby się sprawił, mają ich mosc panowie posłowie nasi instare, aby juriditium inquisitionis ultimae instantiae było postanowione per deputatos juratos, tak z senatu, iako y z izby poselskiej, w Radomiu, ktorym solarium ex aerario ma bydz obmyślone. Uważając wojewodztwo nasze imminetia et extrema pericula, paratum hostem, Tatarow odescie, woyska naszego małą liczbę, porę woienną rerum belli exiguum, piechoty nie rycną wyprawę, nie widzi wojewodztwo nasze inszego sposobu ad resistantiam hosti et salutem patriae conservandam, samym tylko szczegolnym do spokoju ruszeniem, iuż na seymie przeszłym pozwolonym, ktore, aby nayprędzey, po skroceniu seymu. terazniejszego na niedziel dwie, do effectu swego przyszło; przytym ich mose panowie posłowie nasi stanąć mają, do żadney inszey nie przystępując rzeczy, w ktorym punctie fide et honore ich mosc obliguiemy; proponowac będą y to Reipublicae, aby status spiritualis z dobr swoich wyprawę piechoty in vim pospolitego ruszenia uczynił, także y miasta, aby z gruntow y łanow też piechotę wyprawowały; a iż nie wątpiemy de affectu erga patriam ich mosc panow braciey, ktorych calamitas niedotkęła,

sustineri, że zechcą ich mosc ludzi zaciągnać in praesenti periculo woiennych, aby tedy Rzeczpospolita oddaniem kosztu ich mosciom y nagrodę per praemia meritorum assecurowała. Życzy wojewodztwo nasze, consilium bellicum ad omnes Reipublicae casus et necessitates aby było formatum per deputatos juratos, tak z senatu, iako ex ordine equestri; z których pluralitas aby concludowała, a połowica aby z obywatelow wojewodztw ukraiennych in eo consilio zostawała, solarium aby panom deputatom z skarbu Rzeczypospolitey było naznaczono. Jako o skrocenie seymu ich mosc panowie posłowie nasi mają ante omnia instare, tak zas na żadną prolongatią nie pozwalac y na sądzenie spraw, oprócz skarbowych, a inquantum by seymu pomknąć chciano a pactis conventis żeby był zaczynany. Przez ten czas calamitatis nostrae reclinatoria, wojewodztwu naszemu przez ich mosc y całą Rzeczpospolitą naznaczone, yż ultra mentem Reipublicae ich mosc panowie starostowie nie oddawali y do tych czas zatrzymuią, mają ich mosc panowie posłowie nasi efficere, aby poena y forum na panow starostow postanowione były, te zas starostwa aby od assignatyi wszelakich in genere zwolnione były y aby na każdą czwierz tych reclinatyey wojewodztwu naszemu quota, w uniwersale ich mosciow naznaczona, była oddawana. Jak wiele szkodzi Rzeczypospolitey, że fortece, które są na szlaku nieprzyjacielskim sine praesidio zostaią, skąd y to periculum imminet, aby nieprzyjacieli tych fortec nie opanował, starac się będą ich mosc panowie posłowie, aby tę fortece co prędzey ufortificowane, mianowicie: Bar, Stary Konstantynow, Międzyboż y Polonne. Stanęła na seymie Brzesskim constitutia, aby Zbarazskiej desolathey nagroda była respectem desolathey wielkiej et intuitu bene meritorum jasnie oswieconego xięcia jego mosci Dimitra Jerzego Korybuta na Zbarażu Wyszniwieckiego, który, insistendo vestigiis magnorum mace-rum suorum, substantią y krew własną oyczyźnie naszej consecrat, aby tedy do effectu obietnica ich mosciow y Rzeczypospolitey przyszła y aby primum vacans conferowane było. Ich mosc panowie posłowie nasi instare y per constitutionem mają to confirmowac.

Beresteczko, yż na pasie wielkim nieprzyjacielskiego przechodu zoz-
taie, dla wygody woyska naszego starac się maią ich mosc panowie
posłowie, aby od stacyi, stanowisk żołnierskich było uwolniono.
Nihil justius iako utrapionym rękę braterską podac, ktorzy na krew-
nych swoich, w więzieniu niprzyjacielskim będących, miłosierdzia
apud Rempublicam żadaia, aby tedy za niemi ich mosc panowie pos-
łowie nasi, mianowicie, za panem Prokopem Wereszczaką ich mosc
panowie posłowie nasi instantią uczynili serio ich mosciom zlecamy.
Nie tajne są oyczyźnie naszej codzienne trudy y odwagi zdrowia jasnie-
wielmożnego iego mosc pana wojewody Kiowskiego, hetmana wielkiego
koronnego, ktore od młodosci swey aż dc dnia dzisieyszego conti-
nuat, maią tedy ich mosc panowie posłowie nasi jego krolewskiej
mosci y Rzeczypospolitey upraszac, aby condigna praemia magno-
rum meritorum suorum mógł iego mosc odnieśc, gdyż starostwo
Sokalskie, propter summam desolationem, exiguum musi affere sola-
tium, continuat codzienne prace swoje w usłudze Rzeczypospolitey
iasnie wielmożny iego mosc pan wojewoda Rusky, hetman polny
koronny, aby tedy gratitudinem mógł odnieśc a Reipublica, ich
mosc panowie posłowie nasi starac się maią. Jako zaczął od pierw-
szej młodosci swoiey continuować merita wielkich przodków swoich
jasnieoswiecony iego mosc Janusz Radziwiłł, wojewoda Wileński,
hetman wielki W. X. Litewskiego, tak y po dzis dzień inter arma
et pericula non defatigatum gerit animum, proponent to ich mosc
panowie posłowie nasi y upraszac będą ich mosc cum tota Reipu-
blica, aby parem tak wysokim zasługom swoim odnieść mógł xiąże
iego mość gratitudinem. Non defuit pro inato ergo patriam amore
excelsa indoles jasnie wielmożnego iego mosc pana wojewody Cher-
nihowskiego, sanguinem ipsum, tanquam victimam pro salute patriae,
offert w ustawicznych pracach y teraz continue, w woysku jego kro-
lewskiej mosci zostaiąc, intercedent ich mosc panowie posłowie
nasi, aby tantus amoris patriae ardor od iego krolewskiej mosci y
cały Rzeczypospolitey debitam odniosł gratitudinem. Między arti-
culami wojewodztwo nasze kładzie, iako y przeszłego seymu, na-

grode wysokich zaslug wielmoznego iego mosc pana Ierzego na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, za ktore aby iego krolewska mosc y Rzeczpospolita lubo to non proportionatum na wsi Łopiennikach zaslugom iego mosci nagrode ad exstenuationem summae do sta lat domeni iego krolewska mosc conferowala ante omnia ich mosc panowie poslowie nasi apud Rempublicam intercedent. Nayduia sie tacy cives patriae w wojewodztwie naszym, ktorzy nie poiednokroc krew swoia na usłudze Rzeczypospolitey przelali, miedzy ktoremi iest iego mosc pan Jan Suszczanski Proskura, podczasy Kijowsky, takze iego mosc pan Jan Axak, stolnik Kijowsky, nie odniesli do tad za krwawe zaslugi swoje nagrody, zlecamy tedy ich mosciom panom poslom, intercedent serio do iego krolewskieg mosci y Rzeczypospolitey, aby nad tak wiernymi y zasluzonemi w oyczyźnie synami sluszny byl respect y politowanie. Nieposledniejszy miedzy zasluzonemi y ustawicznie na usłudze oyczyzny pracujacymi nayduie sie ich mosc pan Stefan Czarnecky, obozny koronny, przypomnia tedy j. w. panowie poslowie nasi, aby tak wysokie y dawne merita ich mosciow mogly miec swoje sluszne gratitudinem. Przypominalo w przeszley instructiey wojewodztwo nasze staranie o indigenat iego mosc pana Ulrika y Ferdinanda z Biberszteina baronow, ktorzy ejusdem sunt familiae z domem zacnym y zasluzonym ich mosc panow z Biberszteina Kazimierskich, aby tedy na tym seymie ten indigenat ludzi tak wielkich stanac mogl, ich mosc panowie poslowie nasi serio starac sie maia; wniosą przytym intercessia ich mosc panowie Poslowie nasi za panem Janem Golanskim, bratem naszym zolnierzem, dobrze Rzeczypospolitey zasluzonym, ktoremu gwałtownie dzierzawa, od iego krolewskieg mosci conferowana, odietą iest, prosi tedy wojewodztwo nasze, aby tez ubogiemu szlachcicowi justitia iako nayprzedzey byla administrowana. Ze tedy artykuły nasze libertatem communem y prawo pospolite, desideria calamitatis wojewodztw naszych daemy w ręce ich mosc panom poslom naszym, ktorych w tym wszystkim fide, honore et conscientia obowiazujemy. Działo sie we Włodzimierzu na seymiku ge-

neralnym woiewodztw naszych, według szczególnego prawa pospolitego odprawionym y tym woiewodztwom służącym, dnia dwudziestego osmego aprilis, roku tysiąc szescset piędziesiąt piątego. A iżeśmy na tym ze seymiku naszym uczynili de communi omnium consensu et sine ulla contradictione laudum pewne, woiewodztwu naszemu potrzebne, mają się o to ich mosc panowie posłowie nasi starac, aby na terazniejszy seymie per constitutionem było aprobowane. U tey jnstructiey podpis ręki tymi słowy: Andrzey Moszczenicki, łowczy Kijowsky, marszałek koła rycerskiego z seymiku woiewodztwa Kijowskiego, мр. Которая инъструкция, за подапем очевистым и прозбою выпшменованое особы подаваующое, а за принятемъ моим урядовым, до книг нинешньих есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 813.

IV.

Постановленіе кїевскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 г. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго уппверсала, шляхта выбрала пословъ на съѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кїевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на прпчинпелное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кїевского воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кїевского ополченія.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месеца августа девятого дня.

На вrade кгродском, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Станиславом Лыховским, буреграбим замку Володимерского, и книгами нинешньими кгродскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милость панъ Томашъ з Биберштайну Казимирский, дворанин покоиновый его королевское ми-

лости, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, лядвумъ, през их милости пановъ обывателей воеводства Киевского тут в Володимери на сеймику дня нинешнего, выжей на акъте менованого, в року теперешным тисеча шестьсотъ пятьдесятъ пятом, згодне уфаленое и постановленое, для въписаня до книгъ нинешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, именемъ всихъ братий тогож воеводства, пер объятам подал, такъ се в собе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy y rycerstwo woiewodztwa Kiiowskiego, ktorzyśmy się tu, acz nie będąc od jego krolewskiej mosci pana naszego miłościwego, uniwersałem żadnym obwieszczeni, tylko confrontuiąc się we wszystkim do uniwersałów y wici, przez jego krolewską moc do Lubelskiego woiewodztwa wydanych, w ktorych na dzień dziewiąty miesiąca augusta anni praesentis seymik złożono, gdzie y my upatrując to, coby było cum honore, dignitate et commodo Reipublicae, praecipue autem woiewodztwa naszego, ktore przez nieprzyiaciela pogranicznego y swowolnego zruinowane zostaię, y my, in summa calamitate zostaiąc przez lat więcey, niż siedm, dotrzymawaiąc w tym fideм intactam y wierne poddanstwo krolowi jego mosci y Rzeczypospolitey, hucusque na ten że dzien dziewiąty miesiāca augusta do Włodzimirza, mieysca, woiewodztwu naszemu na seymiku y elekcie deputatskie naznaczonego, ziechali; a widząc Rempublicam undiquam hostibus et periculis circumdatam, tosmy spolnie, zgodnie y iednostaynie postanowili: Naprzod yż ma byc congressa posłów wszystkich małopolskich w Lublinie pro die decima quinta augusti, anni praesentis, tedy y my na ten że termin tamże do Lublina obralismy y uprosili ich mose panow posłów jasniewielmożnych y wielmożnych, iego mosc pana Krzysztofa z Lohoyksa Tyszkiewicza, woiewodę Czernihowskiego, Zytomirskiego, Niechworskiego etc. staroste, iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemirycza, podkomorzego Kyiowskiego, Owruckiego etc. staroste, y iegomosc pana Romana z Biberszteyna Kazimirskiego, dworzanina pokoiowego iego krolewskiej mosci; ktorым to ich mosciom panom posłom, od nas obranym, daiemy plenariam potestatem et facultatem*

zgodnie z naszymi wojewodztwy, tam w Lublinie na ten czas zeb-
ranym, stanowienia wszystkiego tego, coby było *ex re commodo*
et dignitate, tak jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego,
iako y wszystkiey Rzeczypospolitey y osobliwie wojewodztwa naszego;
powtore, kiedy się wszystka Rzeczpospolita armie, w gowosci zo-
staie, postanowilismy miedzy sobą y *verbo nobili* spolnie sobie
przrzekli, abyśmy się wszyscy obywatele tego naszego wojewodztwa
Kijowskiego do Parczowa, *reclinatorium* naszego, od iego krolewskiej
mosci nam danego, zgromadzile na dzien dwudziesty augusti pod
directią wielmożnego iego mosc pana Jerzego z Czernihowa Niemi-
rycza, podkomorzego Kijowskiego, Owruckiego etc. starosty, jako
pierwszego urzędnika naszego, pod ktorego niebytnosc, na posłudze
naszey poselstwem zabawionego, *locum tenenti* jego moscia, iego
mosci panu Alexandrowi Korczewskiemu, od iego mosci pana pod-
komorzego podanemu, wszelaki rząd za uproszeniem zleciliśmy, kto-
remu y *solarium* za tę pracę ztotych trzysta lub z *retent* pirszych
reclinatorium nostrorum, lub z inszych nayprędszych pieniędzy,
naznaczyliśmy; a gdy od ich mosciow panow posłow naszych obwie-
szczeni będziemy o czasie y mieyscu skupienia się inszych woie-
wodztw naszych małopolskich, na on czas y my *inito consilio*
communi to wczyniemy, coby było *ex re et comodo* wojewodztwa
naszego. A lubo wojewodztwo nasze Kijowskie, iako zruinowane,
uwolnione iest od pospolitego ruszenia, ktorey my wolnosci niena-
ruszając, z ochoty iednak naszey jakośmy gotowosc naszą namowili
y postanowili, tak tych jch mosc panow braci naszych, ktorzy w
roznych wojewodztwach *possessie* swoją mają, *fide*, *honore*, *conscien-*
tia obowiązuiemy, aby in *ea necessitate* wojewodztwa naszego y
szczupłosci iego, nie gdzie indziej, ale *sub signis nostris* zostawali;
mając po sobie prawo pospolite, iż ci, ktorzy w różnych wojewod-
ztwach mają *possessie*, niepowinni tylko z iednego in *persona sua*
stawac, a więcey z drugich *possessyi* wyprawowac *non tenentur*, co
aby y w Lublinie na generalnym seymiku jch mosc panowie pos-
łowie nasi *caverent*, zlecamy. Ktore to *laudum* nasze, *verbo nobili*

zgodnie postanowiwszy y ufaliwszy, trzymac obiecuemy y ono jego mosci panu marszałkowi naszemu przy pieczęci jego mosci podpisac y do akt tuteyszych podac zlecilismy. Data we Włodzimirzu roku tysiąc szescset pięcdziesiąt piątego, miesiąca augusta dziewiątego dnia. Tomasz z Bibersztaynu Kazimirsky, dworzanin jego krolewskiej mosci, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Которое явдум, за поданем очевистым и прозьбою вышѣменованое особы подавающее, а за принятем моим урядовым, до книгъ нинешньихъ есть въписано.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 901 на об.

V.

Постановленіе кievскихъ дворянъ на сеймики въ Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 г. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводства Кіевскаго, Русскаго, Бельскаго и Волинскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора.

Року тисеча шест сот пятьдесят пятого, месяца сентебра тринадцатаго дня.

На вrade кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Станиславомъ Лыховским, буреграбим замку Володимерского, и книгами нинешньими кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожонный его милость панъ Теодоръ Гуменецкій, подстолий Киевский, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Киевскаго, явдумъ, през их милост панов обывателей того воеводства Киевскаго, у Володимери на сеймику депутацькимъ, месеца, року и дня тепер идущих, выжей на акте менованых, ухваленое и постановъленое, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, пер обя-

тамъ подал, таѣъ се в собе маючий: Мы, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo, obywatele województwa Kijowskiego, na seymnik deputacki do Włodzimirza zgromadzeni, uważając repentinum motum, ktorzy z niespodziewaney wojny szwedzkiej urosł et immensam molem periculorum, ktore ze wszystkich stron nas już okrażyli, że już nie mamy żadnego refugium, po panu Bogu tylko in conjunctionem fraterni amoris abyśmy na iedne miejsce zgromadziwszy się y tak z jasnie wielmożnym iego mosc panem hetmanem koronnym, wojewodą Kijowskim, iako i z ich mosciami panami bracią naszą województwa Ruskiego, Bełzkiego y Wołyńskiego na obronę tych tu kraioŵ od jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego ordinowanemi, mutuis znosząc się consiliis popspołu, pro larius et focus patriae tudzież za dostoięstwo jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego honeste umierali, lubo li też saluberima consilia tegoż wodza swego y ich mosciow panow braciey drugich sequendo in hisce angustiiis salutis et temporis saluti pignorum et fortunarum suam media suffragiorum wynalesc y zgodnie, a wczesnie, sobie consulere mogli, to zgodnie laudum nasze, nemine contradicente, uchwalamy cnotliwemi szlacheckimi słowy, omnia iura specificata puncta conformando y daniem sobie na to ręku roborando, naprzod, za wodza y directora swego obierami sobie wielmożnego iego mosc pana Ierzego na Horoszkach Niemirycza, podkomorzego Kijowskiego, staroste Owruckiego, tanquam principem nobilitatis nostrae, ktoremu plenariam et absolutam potestatem daemo, tam regimenis, quam concludendorum consiliorum, y cokolwiek iego mosc z drugiem i ich mosciami concluduie, pro firmo et rato przyiąc submittuiemy się, sub eisdem supra specificatis ligamentis; powtore, ponieważ sami na sobie tego doswiadczyliśmy, że gdy singuli defenduntur, tedy facile omnes vincuntur et miserime capicuntur, dla tegoż, aby unita virtus fortitudinem suam miec mogła mamy y powinni będziemy wszyscy na miejsce pewne, to iest pod Dubno, leżące nad Bugiem, na dzien dwudziesty miesiāca septembra w roku teraznieyszym, tysiąc szescset pięcdziesiąt piątym, ziachać się y po-

pis uczynic, a ktoby z ich mosciow niemogł na tenczas przybyc, tedy koniecznie mają zlachac na dzien dwudziesty trzeci tegoż miesiaca y roku na też miejsce y tam ponieważ bella et bellica consilia momentis constat ex re et occasione capere consilium y to cokolwiek będzie przez wielmożnego iego conclusum; acto ipso exequi ubodzy bracia, ktorzy eneruati są, nie mają byc przymuszeni, aby do woyska szli, tylko ci, ktorzy będą chcieli y mają o czym, także słabego zdrowia et senio confecti; tym, ktorzy poydą do woyska, iakikolwiek będzie obmyszlony chleb ma cedere in usum ich mosc cale, a ich mosci, ktorzy niepoydą, nie mają się innicovac do tego, co wszystko iterato szlacheckimi słowy naszymi strzymac submituiemy się. Działo się we Włodzimierzu dnia trzynastego miesiaca septembra roku tysiąc szescset pięćdziesiąt piątego. У того лядумъ при печати подпись руки тыми словы: Teodor Humieniecky, podstoli Kijowsky, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Которое то ляддумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятъемъ моим урядовымъ, до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Володимирскихъ есть вписано.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 951.

VI, а.

Постановленіе владими́ро-волинскихъ дворинъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія.

Року тисеча шесть сот пятьдесятъ пятого, месяца декабря двадцать осмо́го дня.

На вряде вгородском, в замку его королевское милости Володимирском, передо мною Грегорим Ласком Черцицким, реентом канцелярии вгородское Володимирское, намесником на тотъ часъ буреграбства Володимирского, и книгами нынешними вгородскими старостинскими, становъшы очеви́сто, урожоный его милост панъ

Стефан Иваницкий з Иванич, мечник Черниховський, маршалокъ кола рыцерского повету Володимерского, лавъдумъ, през ихъ милость пановъ обывателей повету Володимерского згодне постановленое, для въписаня до книгъ нинишънихъ кгородскихъ Володимерскихъ, жадаючи, абы принято и вписано было, подал такъ се в собе маючое: *My. rady, dignitarze, urzędnicy ziemscy, szlachta, obywatele powiatu Włodzimirskiego, pro die vigesima octava decembris* ziachawszy się do Włodzimirza, przychylaiąc się do *universału* jasnie oswieconego xięcia jego mosci Michała na Klewaniu Czartoryskiego, *casztellana Wolhynskiego*, chcąc *labenti patriae succurrere*, iak zawsze nasze wojewodztwo nie odbiegało oyczyzny, tak y teraz widząc, yż nie może byc tylko samą ochotą rycerską poratowana oyczyzna, y chcąc byc dobrym przykładem y inszym wojewodztwom, choc to nasze wojewodztwo iest *omnibus periculis expositum et tot calamitatibus* od nieprzyiaciela koronnego *pressum*, także od woysk Rzeczypospolitey ustawicznymi leżami y przechodami zniszczone, *praesenti laudo publica* chcąc *porrigere utrapioney oyczyznie manum*, już się nie ochraniając, y ostatek chudob naszych zdrowia nasze dla miłej oyczyzny niesiemy, y sami osobami naszymi y z pocztami, *ex facultatibus suis*, iako kto może w naylepszym porządku y w naywiększym poczeie, nie zasłaniając się ociec synem dorosłym, a syn oycem, ale każdy, tak szlachcic *possessionatus*, iako *impossessionatus*, y ktokolwiek się tylko tytułem szlacheckim szczyci y chocby szlachcic, który miał synow kilka dorosłych, a do dzieł rycerskich sposobnych, powinni stawac *in armis* y iako w naylepszym porządku do Włodzimirza *pro die septima mensis januarij*, to iest na zaiutrz po Trzech Krolach w roku, da pan Bog, przysłym, tysiąc szescset pięćdziesiąt szostym; nadto z dobr wszelkich, tak duchownych, iako krolewskich, powinni *possesores bonorum* wyprawowac y szesciu poddanych osiadłych siodmego, do woyny sposobnego, z orężem dolnym, do woyny należącym, y z odzieżą dobrą; a gdy, da pan Bog, na czas wyszpomieniony do Włodzimirza zgromadzimy się, tamże zaraz jch mosc panow rothmistrzow obierzemy y porządek

woyskowy namowimy. A żeby to nasze laudum nieбыло w iakiey wątpliwosci u iakieykolwiek osoby, козды temerarius y nieposłuszny y ktoryby w takim porządku do tey usługi Rzeczypospolitey, iako się wyżej pomieniło, niestawił się, paenis de expeditione grati publica in legibus regni descriptis subesse powinien. Ktore to laudum nasze, aby doszło do wiadomosci wszystkich obywatelow powiatu tego, do xiąg grodzkich Włodzimirskich iego mosci panu directorowi naszemu podac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu dwudziestego osmego decembris anno domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto. У того лядумъ подппе руки тыми словы: Stephan Iwanicky, miecznik Czernichowski, marszałek koła rycerskiego powiatu Włodzimirskiego. Которое то лядумъ, за поданем вышѣпомененого пана маршалка и за жаданем его, а за принятем урядовымъ, до книгъ нинешньхъ вгородскихъ Володимирскихъ есть вписано.

Книга прод. Владимир. 1655 г. № 1023, л. 977.

VI, b.

Постановленіе волинскихъ дворянъ въ обозѣ подѣ м. Берестечкомъ. отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждаго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбыванія военной повинности.

Року тысяча шест сотъ пятьдесятъ сегого, месеца августа шостого дня.

Пред урядом и книгами нинешними вгородскими старостинъскими, становъши очевисто, урожоный его милость панъ Грегорий Костюшковичъ ляддумъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волинского, въ обозе под Берестечкомъ, die prima augusti

anni praesentis ухваленое, для въписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимирскихъ, просячи, абы принятое и въписаное было, пер облатам подаль, так се в собе маючое: Мы, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy ziemscy y wszyscy rycerstwo, obywatele woiewodztwa Wołyńskiego, actum pospolitego ruszenia continuantes pod Beresteczko zgromadzeni, za iednostayną wszystkich bracij ugodą, upatruiąc bonum publicum et Reipublicae commodum, takowe laudum postanowiamy: naprzod, in conscientia nostra declaruiemy, ze, maiorum nostrorum more, gotowiśmy byli zdrowiem y ostatkiem krwi y substantiey naszych upadaiącą ratowac oyszynu y życzylibyśmy byli za tą occazyią ochotę y gotowosc nasze do požadanego przywiesc skutku, ale że za szczęściem iego krolewskiey mosci pana naszego milosciwego ratione belli y poważne ich mosciow panow wodzow koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego confederacie w zamknieniu pact z xiążęciem iego moscią Siedmigródzkim pewnego czasu do wytchnienia woyskom pozwolili, y nam od propositu naszego supersedowac y do domow naszych roziechac się przyszło, cum ea iednak praecustoditione, że iakośmy sobie pod Horbkowem jasnie oswieconego xięcia iego moscia Karola Czartoryskiego, staroste Krzemienieckiego, za pułkownika uprosili y obrali, tak y teraz w nowe nie wstępując terminy, tak y teraz continuando eundem actum pospolitego ruszenia za universałami tegoż xięcia iego moscia pana pułkownika naszego na czas y mieysce, ktore ratio belli dictabit, pod temiż rotmistrzami naszymi nemine, excepto zgromadzić się powinni będziemy z taką gotowoscią, że iesliby się futuro concursui zdało, to koni swemi isc tam, kędy necessitas Reipublicae każe, puydziemy, iesli też żołnierza pieniężnego wyprawic, wyprawimy; na tamtym że terminie zgromadzenia naszego numerum ludzie zoło, sposob exigendi pecuniae et eius executionem namowiemy taką, iaką by przez niezniesienie pieniędzy ludzie na usługę Rzeczypospolitey y oswiadczenie ochoty naszej nieomieszkały, a że stąd diminutia wielka ludzi do obrony Rzeczypospolitey prawem obowiązanych dzieie się, że non secundum quantitatem et qualitatem bonorum starzy, chorzy

y insze, z prawa pospolitego uwolnione, osoby wyprawuią pocztę, laudo publico cavemus, aby ci wszyscy sami in personis suis przed iego moscią panem pułkownikiem naszym praesentowali się, z ktorych doisc y ordinowac się mogło, iako kto wiele konij, confirmuiąc się do laudum Łuckiego eo nomine postanowionego, wyprawic będzie powinien; a pocztę panow y szlachty dobrze osiadłych, że non proportionaliter bywaią wyprawowane, hoc laudo declaruiemy, że żadnego pocztu pod chorągiew nie przyjmujemy, aż za pokazaniem quitow, według ktorych, z dymow piętnastu był wyprawiony koń ieden. Więc że ztąd proveniunt multa inconvenientia, że nie kupimy się według prawa we dniach trzech, laudo praesenti praecustodimus, że xiaże iego mosc pan pułkownik nasz według prawa nad dni trzy na miescu skupienia sie naszego bawic się nie będzie, ale zaraz odprawiwszy popis, tam wojewodztwo, albo ludzie iego poprowadzi, kędy potrzeba Rzeczypospolitey będzie ukazowała. Ażeby to ad notitiam kożdego ile absentium doszło ninieysze laudum nasze, ręką iego moscia pana marszałka naszego podpisane, do wszytkich trzech grodow wojewodztwa naszego podac zleciliśmy. Działo się w obozie pod Beresteczkiem die VI miesiąca sierpnia roku 1657. У того лавдумъ подписъ руки теми словы: Jarosław Pociey, chorąży Nowogrodzki, director koła natenczas wojewodztwa Wołyńskiego. Которая то облята, за поданем очевистым и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятем урядовым, до книгъ нынешних ест вписаная.

Книга прод. Владимир. 1657 г. № 1025, л. 447.

VII.

Постановленіє волинських дворинъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волинскаго, князя Николая-Юрія Чарторыйскаго, на сеймику въ Луцкѣ, волинскіе дворяне соглашаются съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріятелемъ и жолнерами, и избираютъ депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолнеровъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторыйскому, воеводѣ Волинскому, Станиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляну Волинскому, и князю Николаю Святополкѣ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края.

Року тысяча шестсотъ пѣтдесѣтъ осмого, месеца марта осмого дня.

На вріаде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мной, Іеронимомъ Салайскимъ, писаремъ вгородскимъ, буркграбимъ местца тутошнего и книгами винешними вгородскими Луцкими, становши очевисто, ясне освещонный кнежа его мил. Вацлавъ Сватополкъ на Четвертни Четвертенъскій, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Волинскаго, для вписанія до книгъ нинешнихъ вгородскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ лѣвдумъ ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волинскаго на сеймику, тутъ въ Луцку дня дзисіатого, за выданнымъ универсаломъ од іасне освещонного кнежати его мил. пана воеводы Волинскаго, одправованнымъ се, раціоне инфраскрипторумъ, згодне постановленое, рукою тогожъ подавающого, яко маршалка кола рыцерскаго, подписаное, а о томъ ширей в себе обмовляющее, просіачи, абы приніатое и до книгъ записаное было; а такъ я, уріадъ, тое лѣвдумъ, для вписанія до книгъ пріймуючи, читалемъ, которого тенор секвитуръ в тые слова: *My, rady, dygnitarze, xiążęta,*

urzędnicy y wszyscy obywatele, rycerstwo województwa Wołyńskiego, ktorzysmy się do Lucka pro die octava martij anno praesenti, według uniwersału jas. osw. xięcia imci Mikołaja Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, wojewody Wołyńskiego, zięchali. Przeczytawszy uniwersały dwa: pierwszy od najiasniejszego krola j. mci Iana Kazimierza polskiego y szwedzkiego etc., pana naszego miłosciw., drugi jas. wielmożnego jmp. Bogusława na Lesznie Leszczyńskiego, podskarbiego koronnego, generała wielkiego polskiego in materia wydawania akcyzy do województwa naszego przysłane, y do akt grodzkich Luckich per oblatam przez pisarza skarbowego, urodz. pana Kazimierza Daniszewskiego, podane; tudzież, uważwszy modum wybierania akcyzy, do druku, na własne jmp. podskarbiego koronnego rozkazanie, wydane, uznaliśmy to, iż j. kr. mosc pan n. m., puro paterno in Rempublicam affectu y necessitate urgente do takowego przystępie szrodka, chcąc expensis publicis osobliwie zatrzymaniu woyska providere, y do tey j. kr. mosci pana n. m. intentiey nasze też stosowac gotowismy zezwolenie, tym jednak sposobem, aby ten podatek y modus iego exigendi na blisko przyszłym seymie był powszechną wszystkich stanow koronnych concludowany zgodą. Iakoż fide publica pollicemur, iż na przyzły, da Bog, seym naszym zlecamy posłom, aby się w tey materiey akcyzy do zgody wszystkiey Rzeczypospolitey accomodowali, y gdy insze województwa, ktore nas ordine praecedunt, zezwolą na nie, nasi też posłowie do teyże accedent zgody nec cantradicendo habebunt potestatem. Co się zas tkanie czopowego, iakosmy zdawna przez posłow swoich na seymach życzyli y popierali, aby czopowe po wszystkiey Coronie skarb wybierał, in usus publicos, tak y teraz nietylko mu nieprzeciymy, ale pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, aby powagą swą pańską tak wielkopolskie, iako y wszystkie województwa ad conformem exactionem tego podatku przywiesc raczył. A my iako tylko consensus województw wielkopolskich y inszych nastąpi, ochotnie y szczyrze ten podatek wydawac obiecuiemy. Gdyż nam, lubo tak

szęsto mieczem y ogniem nieprzyjacielskim, iako też od żołnierza własnego spustoszonym y po większey szczęci zniesionym, nietylko resztę substantiey, ale y zdrowiom naszym, dostoiensstwo j. kr. mosci y całej oyczyzny zaszczycac constantissimum et firmissimum propositum. Ktoreę naszą promptitudinem y nie contradictią a proponowaney akczyzy odebrania, na seym walny dla wspolney y powszechney ad conformitatem namowy moram zdało się nam przez posłow naszych j. kr. m. panu n. m. obiasnic jakoż użyliśmy urodzonych imp. pana Franciszka Łukowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywskiego, Punskiego etc. starosty imp. Jana Horaina, braci naszych, aby imieniem naszym przy oddaniu w. poddanstwa naszego, według jnstrukciey, ktorąsmy jch mosc dali, takową ut praemissum est od nas oddali submissyą y declaratią. A że nieznosne dotknęły nas przez ten czas od zaczęcia primorum w oyczyźnie motuum od żołnierza oppressiones, użyliśmy do jas. welm. jmp. Stanisława na Podhaycah Potockiego, wojewody y generała ziem Kiiowskich, hetmana wielkiego koronego, Krasnostawskiego, Repczyckiego etc. starosty, z posrzodku siebie urodzonych jch mosciow, jmp. Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, jmp. Jana Franciszka Lubowickiego, stolnika Ciechanowskiego, Seywskiego, Punskiego starostę, jmp. Stephana Leduchowskiego, jmp. Dymitra Ursula Rudeckiego, jmp. Marcyana z Szpakowa Czaplica, staroscica Horodelskiego, aby przy credensie naszym de securitate wojewodztwa naszego od żołnierza, conferowali z jego moscią, y iesliby ulegaiąc czasowi terazniejszyemu, przerzeczeni jch m. pp. bracia co z j. m. panem hetmanem concludowali, my to pro rato przyiść obiecuiemy; tudzież y do jas. wielm. jm. pana Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana Wiel. X. Lit., Rosławskiego, Zdzitowskiego, Borcianskiego etc. starosty, ekonomiey Szawelskiey y Kobrynskiey administratora, użyliśmy z posrzodku siebie jas. osw. xięcia j. mosci Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego, marszałka na tenczas naszego, y urodz. j. m. pana Abrama Grabowieckiego, czesnika Wołyńskiego, aby jch mosc przy credensie naszym, tak o przeszłych krzywdach expostu-

lowali, iako też in futurum przez też z j. moscią conferentią dalszemu zabieżeli uciążeniu. Nad to hanc curam securitatis internae zlecilismy jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Jerzemu na Klewaniu Czartoryjskiemu, wojewodzie Wołhynskiemu, jas. welm. j. m. p. Stanisławowi Kazimierzowi Bieniewskiemu, kasztelanowi Wołhynskiemu, staroscie Bohusławskiemu, jas. oswieconemu xięciu j. m. Mikołaiowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, kasztelanowi Minskiemu, upraszając, aby j. mosc pilne mieli staranie około tego, żebysmy in rapinam et ultimam depraedationem, ktorzyby ex haustis et ex fundamento minatis extremae famis y niesłychane egestatis przyczyną była, nieprzyszła. Ktorą to namowę naszą zlecilismy jas. osw. xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, marszałkowi koła naszego, podpisac y do akt grodzkich Łuckich podac. Działo się w Łucku die octava marcij anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo. У того лавдумъ подписъ руки внежати его мил. Четвертьтенского, маршалеа на тотъ часъ кола рыцерского, тыми словы: Wacław Swiatopełk xiąże na Czetwertni Czetwertenski, marszałek na ten czas koła rycerskiego. Котороежъ то лавдумъ, за поданемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца слово въ слово до книгъ нинешънихъ кгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая № 2178, л. 616, № 14.

VIII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платитъ подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волинскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою.

Року тисеча шест сотъ пятьдесят осмого, месеца апрыля четъвертого дня.

На вряде вгородскомъ, въ замъку его кор. мил. Луцькомъ, передомною Іеронимомъ Салайскимъ, писаремъ вгроцкимъ Лудкимъ и бургграбимъ замъку тутошнего и книгами нинешними вгородскими Лудкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Іанъ Гулевичъ, войскій Володимерскій, маршалокъ на тотъ часъ кола риперского, для вписаня до книгъ нинешнихъ вгородскихъ подалъ пер облятамъ ляддумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского на сеймику в костеле катедральнымъ Луцькомъ, на местцу звичайномъ, за универсалами ясне освѣд. кнежати его мил. пана воеводы Волинского про дие кварта апрились зложонимъ, одправленое, а през тыхъ же ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского згодне постановленое, с подписомъ руки своее, в чомъ тое ляддумъ нижей вписаное ширей в собе обьмовляетъ, просечи, абы принятое и до книгъ было вписаное; а такъ я, урядъ, оное, для вписаня до книгъ пріймуючи, читалемъ, которое такъ се в собе маеть: *My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy u wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego, ziachawszy się na termin naznaczony, to iest pro die quarta aprilis, za uniwersałami jasnie osw. xięcia j. m. Mikołaja na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody naszego, na zwyczajnym do consulti (sic) miejscu w Łucku, to iest*

cathedralnym kosciele, zgodnie z posrodku siebie uprosiwszy j. m. p. marszałka koła naszego rycerskiego, communi consensu zgodzilismy się, nemine contradicente, na to, iż inhaerendo anteriori nostro laudo z seymiku przeszłego de data dnia osmego martij anni praesentis, gdyż my uprosili e medio nostro jch m. pp. posłów naszych do jas. wiel. j. m. pana woewody Krakowskiego, hetmana wielkiego coronnego, w pewney conferentey pro bono publico wojewodztwa naszego, dawszy im plenariam constituendi potestatem zatrzymuiąc pewne pułki woyska j. kr. mosci, ordynowane do wojewodztwa naszego. A po odebraniu przez pp. posłów naszych ad nostra desideria takowey declaratij y do zostanowienia tego woyska j. kr. mosci, w nasze wojewodztwo ordynowanego od jas. wielm. j. m. p. hetmana coronnego, hoc moderno laudo nostro libere upatruiąc, melius esse wojewodztwa naszego, pozwolilismy dwoie podymne, także z dzieściu dymow puł mace żyta, puł mace owsa miarą Łucką, ktore powinni odwozic do chorągwie każdej swojej według assignathey y według kwitow ostatney exactey y oddawac; czas oddania tego podymnego y zboża wyszmianowanego w tydzien, skoro stanie chorągiew na consistentey; a po odebraniu jch m. pp. porucznicy powinni dawac kwity swoje, albo jch m. pp. deputaci, a do tey exactey wszystkich generaliter obywatelow wojewodztwa naszego braci naszych stringere ma to laudum nasze, y powinni to wszystko exequi, nemine excepto, jako jch m. pp. połkownicy, jch m. pp. rotmistrze y kto kolwiek z obywatelow braci naszych obsequiem tractat militare wymawiac się y zakładac tą służbą woyskową niebędzie powinien, ale to co z dobr naszych dziedzicznych, duchownych, także y z dobr j. kr. mosci należy, rownie z drugiemy powinni będą persolvere, nietylko per vigorem hujus laudi publici electiam, per debitum ku braci młodszej uboższej amorem, żeby niebyli przyczyną ostatney ruiny onych, także y braci naszych, ktorzy mają swoje possessiones za Horynią, toż praestare rownie z nami tenentur, et insuper renuentibus naznaczamy iudicium przed temi jch m. panami sędziami naszymi, ktorych ex gremio nostro na przeszłym seymiku,

die undecima mensis praesentis naznaczonym, deputowac będziemy do sądenia, przed ktorym sądem peremptorie stawac powinni będą na consistentiach swoich; jch m. pp. żołnierze niepowinni będą więcej brac nic nad umowną statią, oprócz siana, y to tylko na swoich consistentiach; płacic nie będą powinni. A iesliby woyska j. kr. mosci Wiel. X. Lit., przeciwko prawom naszym, extra limites xięstwa swego wchodzie chcieli y nasze ruere wojewodztwo licentiose, a była by tego potrzeba ad repressionem violentiarum, tedy jch m. pp. obywatele wszyscy wojewodztwa naszego powinni stawac na koniech in armis pod Łuckiem, albo gdzie temporis occasio exiget, ponieważ j. m. p. hetman niepozwolił ingredi onym in limites wojewodztwa naszego, a co za uniwersałami y obwieszczeniem xięcia j. m. pana wojewody naszego Wołyńskiego, kiedy czas y potrzeba exiget occasio, na co unanimi consensu wszyscy na ten czas praesentes zezwoliwszy, nulla interveniente contradictione. To laudum nasze aby było do akt podane, zlecilismy j. m. panu marszałkowi naszemu. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset pięcdziesiąt osmego, miesiąca aprila czwartego dnia. У того лавѣдумъ подпись руки его мил. пана маршалѣа тыми словы: Jan Hulewicz, woyski Włodzimirski, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лавѣдумъ, за поданемъ и прозбою выпѣменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, все с початку ажъ до конца до книгъ нинешнихъ Луцѣихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая № 2178, л. 691, № 9.

IX.

Постановленіє волинскихъ дворянъ, отъ 11-го апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставять пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ апробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія.

Року тысяча шестьсотъ пятьдесятъ осмого, месеца априля дванадцатаго дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Іеронимомъ Салайскимъ, писаромъ вгородскимъ Луцкимъ и буркграбимъ мѣстца тутошнего, и книгами нынешними вгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Ерый Велгорский, ротмистръ его кор. мил., маршаловъ на тотъ часъ кола рыцерского, для вписаня до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Луцкихъ, подалъ пер облятамъ лядвумъ ихъ мил. пановъ обывателовъ воеводства тутошнего Волинского на сеймику, дня одинадцатаго року и месеца, выжей на акте менованныхъ, отправоват се початымъ, раціоне интра контенторумъ, згодне ухваленое, с подписомъ руки своее, о чомъ тоє лядвумъ ширей в себе маеть, просечи, абы принято и до книгъ вписаное было, а такъ я, урядъ, для вписаня до книгъ пріймующи, читалемъ и такъ се в себе маеть: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy, xiążęta, rycerstwo y obywatele wojewodztwa Wołyńskiego na seymiku, według uniwersału j. kr. m. pana n. m., pro die undecima aprilis anni praesentis złożony, do Łucka zgromadzeni, unaniami consensu laudum teraznieysze in vim legis et pro hac vice tantum, nieubliżając nic veteri w oyczyźnie instituto, ponieważ modus concludendi rzeczy, do obrony oyczyzny należących, nie przez seym, iako ex nexu legum byc powinno,*

ale przez taki, iako nam j. kr. mosc podaie sposob, necessitas extorsit postanowilismy; naprzod tedy j. kr. mosci panu n. m. pokornie dziękuiemy za oycowskie około nas staranie in propulsandis od oycyzny naszej periculis, ze w oczach swiata wszystkiego wyswiadczało wszystko, cokolwiek religiosissimum vigilantissimum decet principem, niewątpiemy, ze iednowładna ręka panska tot quossatum dzwignie j. kr. mosc. A my przed Bogiem protestuiemy się y declaruiemy, iż iako żadney niezaciągnęliśmy na sie perfidiae notam, lubo nas prawie inaudito exemplo różnym utrapieniem nostrorum caedibus, ogniem y mieczem, mieszała fatorum vis, tak do konca teyże wiary Bogu y panu dotrzynamy, raczey sobie smierc przy panu y oycyznie obierając, nizeli a debita et digna nomine polono recedere gloria. Co rzeczą samą wyswiadczaiąc, lubo nam j. kr. mosc. pan n. m., respectem ucisniony fortuny, raczył concedere optionem, albo pospolitego ruszenia, albo wyprawy takowey, uważając iednak multitudinem periculorum, widziec niemożemy, aby alterutro z tych disiunctim mogliśmy impedimentibus sufficere malis, utrumque przyielismy tym sposobem, aby każdy szlachcic, etiam nayuboższy z tytułu swego szlacheckiego, na tę expeditiā in persona stawił się wyiawszy tych, ktorych prawo excipuae, nihilominus ex facultatibus dobr swoich, aby poczet przy sobie stawił, to iest ze dwudziestu dymow kon ieden; nad to, chcąc iako w naylepszym porządku miec to pospolite ruszenie, postanowiamy, aby za wydaniem vici trzecich, gdyż już te teraznieysze wydane za dwoie przyimuiemy, wczesnie każdy intra triduum z porządkiem należytyr stanął, gdyż się w tym wielkie dzieie omieszkanie, ze niektorzy w kilka niedziel przyjeżdżają. Pzeto ktoby omieszkanie uczynił, takowego iudicium pospolitego ruszenia, ex praescripto legam formowane, sądzic będzie miało potestatem, więc też gdyby kto pocztu ex facultatibus bonorum suorum, to iest ze dwudziestu dymow, według ostatniego wybierania podymnego przez urodz. j. m. pana Ochłopowskiego, skarbnika naszego Wołyńskiego, wybranych niestawił, takowy przez tenże sąd sądzonym in poenis de expeditione bellica sancitis condemnowany byc ma,

które sądy nasze, nikogo nieochraniając, irrigować będą. Co się zaś tknie takowego piechotnego żołnierza tego, gdybysmy z łanów wyprawować mieli, niewielka by była obrada, gdyż województwa naszego ledwie nie potior pars w rękę nieprzyjacielskich y w dziczyzne obrocona, ta zaś część, którą jeszcze inhabitamus, za ledwie dziesiąta collitur y owszem inculta manet; więc y też takowe, non extat exemplum, aby się u nas practicowało. Przeto ad proportionem dwoyga podymnego piechotę dobrze sporządzoną pozwalamy, co uczyni piechoty dwicście. A że niezda się rzecz podobna y pożyteczna stawiać samych hayduków y z wielką by trudnością y omieszkaniem musiała być combinacya dymów, tudzież y składki, a co większa, niepewnie bo za oddanego hayduka, aby nieuciekł, szlachcic ręczyć mógł, tedy prędzyszy sposób rozumiemy być w zaciągu tej piechoty, gdy podymne to wybrawszy, przez osobę, capacem tej usługi, piechotę zaciągniemy y zordinuiemy. Przeto mocą terazniejszego seymiku postanowiamy, aby dwoje podymne, pro feria tertia post conductus do sądu, ktoreśmy contra retentores, stosując się ad intentionem j. kr. m. pana n. m. każdy, tak z dobr j. kr. mosci, iako też duchownych y szlacheckich oddał; które wybieranie podymnego ma trwać ad Dominicam misericordiae; tylko do którego czasu gdyby kto podymnego niewniósł, takowy ex dillatione instigatoris publici, na który urząd szlachetnego Pawła Silawę użyliśmy, in poena banitionis condemnowany będzie, y przez urząd nasz grodzki sine mora exequowany. Ciż jch mosc pp. sędziowie nasi officiera godnego podadzą y procurabunt, aby, iako nayprędzey, ta piechota w takim porządku, iako j. kr. mosc pan n. m. proponować raczy, była wystawiona; która to piechota, ponieważ sami na pospolite ruszenie idziemy, z nami wespoł do boku j. kr. m. pana n. miłosciw. comeabit. Co się tknie czopowego, to iako zdawna in Republica promovebamus, tak y teraz, gdy nas j. kr. mosc pan n. m. assecuruie, że już wszystkie województwa przyieli tę exactią, y my przyimuemy; a chcąc w tymże czopowym sequi exemplum województw wielopolskich, aby iako w naylepszą ryzę było uprowadzone, admini-

stratores et custodes istius aerarii obralismy z między siebie jch. m. panow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana naszego Wołyńskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołaja Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. m. panow: Samuela Dołmata Jsaykowskiego, stolnika Wołyńskiego, Jana Szymkowicza na Szkliniu Szklinskiego, łowczego Wołyńskiego. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podśędka, Bogusława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, którzy to jch. mosc co szesc niedziel do Łucka ziażdżac się mają, y te czopowe do depositu takowego, iakosmy przed tym byli namowili, którą formę praesenti actu reasumimus, odbierac y sub tali, iako w tey formie opisano, miec custodiam. Przy tych że jch. mosciach urząd grodzki Łucki na też zostawac in eum tylko usum, aby w reestra percepte czopowego, co kto kto y skąd niesie, una cum juramentis, connotowali, y rękami jch. m. pp. administratorow podpisane, in actum castrense inserowali, z których rejestrow de quantitate percept constabit. Przeto inuz takowe czopowe, od nas przyjęte, z miast y miasteczek wsieh j. kr. mosci, duchownych y szlacheckich, nikogo niewyimuiąc, ma byc co szesc niedziel wydawane do jch. m. pp. administratorow tym y takim sposobem, iako iest w uniwersałach j. kr. mosci opisano; ktore to czopowe praesenti laudo ogłaszamy y przez uniwersały j. m. panow administratorow ogłosc pozwalamy. Początek wybierania iego ma się zaczynac od wielkieynocy blisko przyszłej, y trwac aż do seymiku relationum. Te zas pieniądze jch. m. pp. administratorowie wydawac będą ad usus et necessitates publicas za assignatiami skarbowemi; retentores przed sądem naszym, ktorysmy formowali laudo praesenti na retentorow ad instantiam iustigatora naszego Pawła Silawy, sprawowac się mają, a iesliby ten sąd miał cessare, tedy przed urządami naszymi grodzkiemi, ktorych in parte oneramus fide, honore et conscientia, aby nikomu niefolgowali. Insuper ciż jch. m. pp. administratorowie circa actum wybierania delate retentow porządnie formowac, porządnie skorrigowac, podpisac y przez iustigatora do sądu pomienionego,

albo casu, quo cessaret, do grodow podac maia y przez tegoż jnstigatora executia jnstabunt; którą executia urzędy nasze grodzkie, sub poena mille marcarnm eidem fisco, czopowego applicanda uczynic powinny będą. Co się tknie akcyzy, te z dobr j. kr. mosci y z duchownych pozwalamy. Jnsuper do sądow contra retentores obralismy z między siebie jch. m. pp. deputatow, jas. wiel. j. m. pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, kasztelana Wołyńskiego, starostę Bohusławskiego, jas. osw. xięcia j. m. Mikołai Czetwertenskiego, kasztelana Minskiego, y urodzonych jch. mosciow, pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, p. Jana Szymkowicza Szklinskiego na Szkliniu, łowczego Wołyńskiego, p. Wacława Hulewicza, podsędka, p. Bogucława Horaina, pisarza ziemskiego, Łuckich, p. Abrama Grabowieckiego, czesnika Wołyńskiego p. Stefana Leduchowskiego, p. Ludwika Olszamowskiego y p. Bohdana Bratkowskiego, którzy jch. mosci na tenczas, uniwersałem j. kr. mosci naznaczony, do Łucka ziechac maia y jurisdictionem w zamku Łuckim na władcytwie, stosuiąc się ad normam jnstrukcyi j. kr. mosci, fundowac, limitowac, reassumowac, iako Reipublicae exposcet necessitas, unius pluriumve absentium non obstante, ciż jch. m. pp. sądowi będą mieli potestatem sądenia o retenta podymnego, a na picchotę łanową praesentibus uchwalonego. Naostatek, aby ta uchwała nasza, plurissimo zelo publici boni postanowiona, do skutku przywiedziona była, pokornie j. kr. m. pana n. m. upraszamy, naprzod, o to, aby ad similem conformitatem tak pospolitego ruszenia, iako y wyprawy łanowej, powagą swą panską wszystkie wojewodztwa przywiesc raczył, bo lubo ochota nasza iest nieomylna ile do pospolitego ruszenia; iednak iesliby ad eam aequalitatem insze wojewodztwa nieprzystąpili, jużby y nam supersedowac przyszło. Druga aby approbacya laudum naszego ex senatus consulto wydana y do akt naszych podana była, a nadewszystko, aby żołnierz in disciplina zostawał, bo ieżeli to postanowienie nasze przez żołnierza, za zaniechaniem dobr, in confusionem przyidzie, przed Bogiem protestuiemy się, że nam do ratunku oyczyzny y dostoiensstwa panskiego,

non animus, sed fortuna deesset. Ktore to laudum nasze do akt grodzkich j. m. panu marszałkowi naszemu podac zlecilismy. Działo się w kosciele katedralnym Łuckim in loco consultationum usitato. Dnia iedynastego aprilis roku tysiąc szescset pięcdziesiąt osmego. У. того лавѣдумъ подпис руки его мил. пана маршалѣка на тот час кола рыцерского въ тые слова: Ierzy Wielhorski, rotmistrz j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лавѣдум, за поданемъ и прозбою выжейменованого подаваучого, а за принятемъ моим урядовымъ, до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая № 2178, л. 720, № 27.

X.

Инструкція кievскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской комиссіи. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клейнотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ. О недозволеніи рѣшать важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шест сотъ пятьдесят осмого, месеца июня двадцат второго дня.

На вряде вгородском, в замку его королевское милости Володимирскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буреграбимъ замку Володимирского, и книгами нынешними вгородскими старостиньскими, становъшы очевидно, велможный его милост павъ Янъ Песочынъскій, подкоморый Новокгородский, маршалок на тотъ час

трохъ воеводствъ Кыевскаго, Браславскаго и Черниговскаго, инъ-струкцію од их милости панов обывательовъ тыхъ же воеводствъ на сеймъ близко пришлый валный Варшавскій их милости паномъ посломъ, на тот сеймъ обраным од себе, на сеймику, въ Володимеру одправованым, даную и списаную, для вписаня до актъ ливнишньихъ гродскихъ Володимерскихъ просечи, абы принята и вписана была, подаль, такъ се в себе маючая: *Instructya ich mosciom panom posłom woiewodztw Kijowskiego, Brasławskiego y Czernihowskiego, na seymiku, dnia dwudziestego pierwszego junij od jego krolewskiej mosci złożonym we Włodzimirzu, według declaracyey Rzeczypospolitey, tymże woiewodztwom służącey, zgodnie obraney z woiewodztwa Kijowskiego: ich mosce panom Erazmemu z Łohoiska Tyszkiewiczowi, starostie Żytomirskiemu, Marcinowi Borzeckiemu; woiskiemu Bełskiemu, Konstantemu Obodynskiemu; z Bracławskiego woiewodztwa: ich mosciom panom Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, Marcinowi Zamoyskiemu podstolemu Lwowskiemu, Krzysztophowi Kordyszowi, czesnikowi Bracławskiemu, Matheuszowi Czaplickiemu, pisarzowi grodzkiemu Winnickiemu; z Czernihowskiego: ich mosciom panom Gabrielowi Hulewiczowi, chorążemu Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, dworzaninowi pokoiowemu jego krolewskiej mosci, Thobiaszowi Iwanickiemu, czesnikowi Nowogrodskiemu, Krzysztofowi Kulczyckiemu, skarbnikowi Czernihowskiemu. Jest za co majestatowi Bozkiemu dziękowac, że po tak żalosnych terminach w oyczyźnie naszej respirum łaskawsze niebo pozwoliło, skąd non desperandum, że utrapioney Rzeczypospolitey affulget tandem laetum sydus pacis. Podziękuią ich mosci panowie posłowie nasi jego krolewskiej mosci panu naszemu miłosciwemu pro solitudine, którą y teraz w złożeniu seymu terazniejszego miłosciwie oswiadczyć raczył, na którym niewątpiemy, że jego krolewska mosce cum ordinibus regni inibit consilia, aby woiewodztwa nasze y obywatele ich, przez tak wiele lat exules, ad propria restituti, z substantyi swych cieszyć się mogli. A iż w instructyey jego krolewskiej mosci kommisia Wilenska*

z carem iego moscią Moskiewskim y approbatiey proponowana iest, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby się upomnieli productionm tey commissiey in facie totiusque Reipublicae y na to, co wszystkim woiewodztwom videbitur laesione juris publici et libertatis, pozwolic nie mają, o czym facultas absoluta ich mosciom panom posłom datur. A ponieważ komissia z kozakami naznaczona osobna, na ktorey wszystka salus w tym punctie woiewodztw naszych zawisła, tedy ich mosc panowie posłowie nasi upomnic się powinni u iego krolewskiej mosci y u Rzeczypospolitey, aby commissarze z naszych woiewodztw naznaczeni byli, ponieważ z takowych rad extrema salus Rzeczypospolitey dependet. Niepłacenie woysku jego krolewskiej mosci wielką iest calamitatis w oyczyźnie naszej przyczyną, dla tegoż ich mosc panowie posłowie, ineundo rationes ukontentowania woyska jego krolewskiej mosci, procurabunt na tym seymie, zniosszysię z innemi woiewodstw, satisfactionem. A yż re-tenta dawne y teraz świeże podatki obrocony miały byc na te zapłatę, będą się pytać ich mosc panowie posłowie, kędy sie te podatki podziały. A że accyze wprowadzają de novo emergenti na dobra szlacheckie, contra jura et libertates nobilitatis, tedy ich mosc panowie posłowie na takowy podatek z dobr szlacheckich szkodliwy pozwalac nie mają; a co będzie z dobr krolewskich y duchownych, tedy po woiewodztwach mają te podatki wybierac przez exactorow swoich y na zapłatę żołnierzowi obracać, do skarbu tego nie oddając, dotrzymac powinni wiary jego krolewskiej mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey. Od miasta Gdańska oswiadczone godne iest wdzięczności publiczney, przeto desideria ich jesliby nie mieli nic w sobie takowego co by cum praejudicio publici juris et privatorum byc mogło, ich mosc panowie posłowie, zniosszysię z inszemi woiewodztwy, do skutku przywiesc mają. Kleynoty Rzeczypospolitey, sacrosancte od przodkow naszych zachowane, aby, na tym seymie in facie Reipublicae praesentowane, ad archivum regni wniesione były, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi. Tangit pupillam libertatis, gdy consilia publica non ab omnibus statibus

regni odprawowane bywają, czego conclusia, yż de natura tey Rzeczypospolitey sine statu equestri (którym iest robor oyczyzny naszey), byc niemoże, ante omnia upomniąsię panowie posłowie naszy, dla czego takie rzeczy działy się, praecipue o zawarciu pakt z postronemi in sua republica, a cobykolwiek contra libertatem, aby to zniesiono et in posterum takie convocatio przeciwko dawnemu prawu ab usque omnibus ordinibus nie były składane. Affuit Rempublicam, że vires iey distrahuntur wczym woyska Rzeczypospolitey diwisiami y dla tego nieprzyziacielowi pares byc nie mogą, inibunt tedy ich mosc panowie posłowie rationem, aby na potym takowe divisia woysku Rzeczypospolitey nie była. Dosc ma ciężarow utrapiona oyczyzna nasza, kiedy nietylko, aby długi in infelici statu Reipublicae płacic y wnosic miała, a pogotowiu insze zaciągac miała, ieżeli tedy recompense Rzeczypospolita wprzod woiewodstwom naszym a totannis ex omnibus od fortun y substantyi swoich divulsis, ktorzy wprzod nagrode swoje miec miał, dla tego ich mosc panowie posłowie nasi nullam ad nullitatem gratitudinem, ktoraby obywatelom woiewodstw naszych dobrze Rzeczypospolitey zasłużonym nie miała byc correspondens. Rozszyrzając panstwo koronne, maiores nasi in virtute fortitudinis siła krwie swoiey rozlali, dochodząc prerogatyw szlacheckich, do czego yż teraz per varias artes ludzie minus digni aspiruią, będą mieli ich mosc panowie posłowie in consideratione selectum personarum et meritorum godnym hoc praemium, pozwolą ad vigorum campum ulterius benemerendi. Straciwszy substantią, ciężkę więzienie szwedzkie iego mosc pan Alexander Woronicz, czesnik Kiiowsky, poniosł, za co aby nagrodę swoje miał, instabunt ich mosc panowie posłowie, tak że desiderium wielmożnego iego mosci pana podkanclerzego W. X. Litewskiego y jasniewielmożney iey mosc paniey woiewodziney Krakowskiey promotebunt; jasne są w oyczynie naszey subsinua merita jasniewielmożnego iego mosci pana Jana na Zamosciu Zamoyskiego, woiewody Kijowskiego, generała Podolskiego, ktore iego mosc oswiadczał Rzeczypospolitey nie tylko pułkami, ale prawie całemi woyskami, służąc oyczyźnie wszystkie swoje for-

tuny y zdrowie własne w dostoięstwo jego krolewskiej mosci y Rzeczyposolitey proponuie, ni komu tedy barzief, iako tak wielkiemu in patria civi justissima debetur gratitudo, do ktorey aby iego krolewska mosc pan nasz miłosciwy una cum ordinibus regni na tym seymie przystąpił, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby tak wielkie in Rempublicam et principem studium sine exemplo nie zostawało, a wolności przy tym Zamoscia miasta, od antecessorow jego krolewskiej mosci nadane, aby per legem publicam na tym seymie były conformowane. Nikomu nie iest w oyczyźnie tej zawarta clementia panska, ktorey że jego mosc pan podkomorzy Kijowsky, jego mosc pan Czaplic Kisielinski, jego mosc pan Ielski per instructiam naszych wojewodstw in reconsiliando principe affectuią, zlecamy ich mosciom panom posłom, ktorych fide, honore et conscientia obliguiemy, aby w tych wszystkich punctach, articułach, petitach chcieli y uczynili fidem, quam tenentur. Data we Włodzimirzu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo octavo, junij vigesima secunda die. У тоє инструкции подпис руки тими словами: Jan Piasoczynsky, p. n. s. jego krolewskiej mosci, pan marszałek wojewodztw Kijowskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego. Которая инструкция, за поданемъ и прозбою вышеменованого подавающого, а за принятиемъ моимъ урядовымъ до книгъ нынешнихъ естъ вписаная.

Книга прод. Владимір. 1658 г., № 1026, л. 917.

XI.

Постановленіє волинських дворянъ, отъ 18 септибрі 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ коропнаго гетмана ассекураціи, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолперами могъ причинить убытки пхъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. О представленіи сборщиками акцизовъ каждыи шесть недѣль отчетовъ въ городскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоповаго. Объ уплатѣ семеричнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыи поселенія. Объ оказаніи списхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подъ судъ сборщиковъ, не явившихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ.

Року тисеча шест сот петдесят осмого, месеца септьтебра двадцет третьего дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерском, передо мною Петром Словацкимъ, паместником на тотъ часъ бурграбства Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, шляхетный панъ Андрушовский *landum woiewodstwa Wołyńskiego, na seymiku relacyinym w Łucku dnia osmnastego miesiąca septembra w roku teraznieyszym uchwalone, imieniem urodzonego jegomoscia pana Sta-*

nisława Jełowickiego, marszałka koła rycerskiego województwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w siebie mające: My, senatorowie, xiążęta, dignitarze, urzędnicy y wszystkie koło rycerskie województwa Wołyńskiego, na dzień osmnasty miesiąca septembra pro termino relationis zgromadzeni, lubo in attritae fortunae województwa naszego codzien majoribus pressi malis zostaiemy y ledwie znajduie się sam attrax malum, ktore by nie miało uderzac lictora województwa naszego, wyswiadczaiać iednak eam, którą in eo passu dotrzymuiemy, stateczną Rzeczypospolitey w cnocie naszej perseverantiam, takową approbamus laudo nostro publico in negotijs Reipublicae ochote. Naprzód id ne in coaequationem z inszemi województwy et inhaerendo constitutioni praesenti, ponieważ łanow nie mamy pomiernych, chcąc o dalszey usługi Rzeczypospolitey dosic znęzione woysko, lubo cum summo gravamine nostro, przyniesć, na prowiant woysku diwisiey jasniewielmożnego iego mosc pana wojewody Krakowskiego naznaczamy podymne troie, ktore wydac mamy in decursu niedziel dwoch, uprosiwszy do iego exactiey jego mosci pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimirskiego, pozwolilismy ich mosciom robories alarij żydow z troyga podymnego, ktorego to podymnego y częstokroc vacillat exactio, iż siła ich mosciow znajduie się, ktorzy, mając in compendio lauda et leges publicas mere recusant podatkow, jako do podziękowania iasniewielmożnemu iego mosci panu wojewodzie Krakowskiemu, wodzowi woysk Rzeczypospolitey, że oycowskim complectatur zruinowanych popielisk naszych okiem calamitatem, tak y do konca aby in sinum łaski swoiey et singularem wziął też województwo pretectionem. Użyliśmy z koła naszego iego mosc pana Krzystophora Raieckiego, podstarosciego Włodzimirskiego, y iego mosci pana Seweryna Warkowskiego, aby do exactiey tego podymnego, którym chorągwiom jego mosc ukaże za assignatą, ten proviant po dwuch towarzystwa z pod Kopanicy każdy z ich mosciow wyprawowali, ktorzy według poslednich jego mosci pana skarbnika Wołyńskiego, poborce naszego przeszłego, sine abjuratis

praesentibus wybrac maia koczy w swoiey assignatye. A iesliby kto per temeritatem pomienionego podatku wydac nie chcial, u takiego ze wolno choragwi swego cum triplici pensione requitowac, hoc laudo approbamus. Ciz ich mosc panowie poslowie nasi upraszac maia jasniewielmoznego jego mosci pana wojewody Krakowskiego o assecuratią, zeby woiewodztwo in posterum od jego mosci pana proviantmagistra generalnego wolne zostawalo. A ze nie moze to byc, in quantum by apud pertinaces przyszla requisitią przez choragwie sine damno przechodzacy, na takowych retentorach koczy damna passus inter causas fisci szkod swoich dochodzic bedzie tu w sadzie skarbowym, ktore placic bedzie powinien takowy praemio juramento poddanych dwoch ze wsi ukrzywdzonych, tego doyrzawszy, zeby te assignatie, ktore za wola jego mosci pana hetmana, przez jego mosci pana proviantmagistra wydane beda, byli do grodu podane. Accyza zas, ze per consensum totius Reipublicae w dobrach tak jego kroliewskiey mosci duchownych y szlacheckich iest constitutione publica approbowana, te, secundum mentem constitutionis, in toto confirmamus, dodawszy to, yz ktobykolwiek nieoddał cuiusvis status et conditionis sprawiedliwie takowego podatku ad instantiam cuiusvis, secundum constitutionem karany byc ma, o co forum ubiquinarium naznaczamy byle non extra palatinum, to dodaiac, iz ich mosci panowie administratorowie, ktorych obieramy de medio nostri, to iest jego mosc pana Thomasza Kozike, podstolego Wołynskiego, y jego mosc pana Bogusława Jana Horaina, pisarza ziemskiego Łuckiego, in quantum po inszych woiewodstwach przysiegac beda, y ich mosci jurament eadem rota, iako y insi, wykonali, lubo na sadach naszych skarbowych, na retentorow naznaczonych. A co niedziel szesc, zregistrowawszy percepta od panow succollectorow, registra do grodow podawali kazdego miasta. Ktora to accyze, ktorzy ex magistra wybierac beda, przysiegac maia secundum constitutionem accyzy podaney; do ktorey to accyzy, ktorych kolwiek ich mosciow, panowie administratorowie z urzedu mieyskiego viros rectos obiorą, sine excusatione te provintio (?) na

siebie przyiąć powinni y przysiądz super realem exactionem, za ktorych y miasto fide iubere powinno, bo, strzeż Boże, ktory by z tych cum exactis pecunijs uciec miał, za to by nie pan administrator loci cuius, ale miasto odpowiadac powinno y za nich płacic; więc że z niemałym sumptem panow administratorow, objezdzaiąc swoich succollectorow, byc musi, to miec chcemy, aby miasto do ktorego przyiedzie przez dni trzy victu sufficienti ad cibum et potum ich mosciow opatrowało. Do czego ieszcze ex retentis woiewodztwa priwatis po złotych trzysta solarij ich mosciom pozwalamy, ktore ich mosciom byc mają, także aby panowie succollectorowie, przez ich mosciow naznaczeni, cum perceptis stawali, gdzie wola ich mosciow będzie, że iako constitutione publica, tak laudo nostrum anteriori, naznaczone iest przez nas czopowe, tedy daemy w moc tymże ich mosciom panom administratorom one exigendi secundum antiquos constitutiones et usum. Że zas na zapłacenie borgowemu woysku constitutione publica naznaczono podymnego siedmioro, ktore ad primam januarij wydane byc mają ad coaequationem z inszemi woiewodztwy, to acceptowawszy takowym mamy wydawac sposobem. Naprzod widząc, yż wielka w tym uima Rzeczypospolitey, że nowe osady staremi quitami zasłaniając się, według starych tylko daią quitow podatki, a amplificate wielkie przez nowe osady mają, ponieważ per constitutionem modernam certo modo zabiezano temu secundum hanc constitutionem wybierane byc mają. Wydatek tych podatkow począc się ma a decima quinta novembris ad decimam quintam decembris. Do ktorey exactey uprosilismy ich mosciow panow poborców, z Łucklego jego mosc pana Jana Kaszewskiego, Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, jego mosc pana Thomasza Leniewskiego, ktorzy ich mosci, contentuiąc się solario tylo od złotego po groszu, te podymne wybierac mają, cale od quitow poniechawszy, ponieważ dosic ciężka zostaie disolatia, iako przez nieprzyiaciela koronnego, tak insze quae patitur incommoda woiewodstwom ktorzy ich mosc in facie wszystkiego woiewodztwa przysięgę wykonali. A że niektore juramenta desertorum et confagratio-

rum teraz nowe nastąpić muszą, hoc laudo nostrum cavemus, aby w wojewodstwach od takowego juramentu nie brano więcej od groszy trzech, od pieczęci groszy trzy, a za pracę groszy szesc, y to od całego juramentu nie od dymow rozumiec się ma; którzyby iednak na retentach zatrzymac te podatki mieli, a sądy interim z ich mosciami pany retentorami byli limitowane, albo się skonczyli, takowych ich mosc panowie sądowi grodzci extraordinarie sędzić powinni y exceptią z takowych nie odwołocznie czynic, sub poenis in constitutione sancitis, że toż multum interest Reipublicae, aby sądy, na retentorow naznaczone, iako w nayprędzsey zostac mogli executiey, o czym per constitutionem czas naznaczony tedy yż propter certas rationes do tych czas sądy byc nie mogli, secundum hanc constitutionem, za tydzien ich mosc panowie sądowi ziachac się powinni, unius vel plurium absentia non obstante, na który termin wszyscy ich mosc panowie poborcy stanąc powinni y retente w ręce ich mosciow panow sędziow oddac, albo retenta u ktorych mają słusznemi pokazac dokumentami; ktoremu laudum naszemu gdyby się sprzeciwił a absentował się, albo retentow pokazanych in instanti nie oddał, sądy grodzkie wszystkich powiatow in instanti executią czynic powinni; a to rigore poenae peculatus do ktorego urzędu in quantum by tak byli pertinaces, y powiat za uniwersałem jego mosci pana wojewody naszego ruszyc się ma sub poena de expeditione bellica sancita. Do ktorych sądow iż pierwsi ich mosci specificati dla pewnych przyczyn a słusznym ziezdzac nie zwykli, ad supplementum ich mosciow upraszamy; iego mosc pana kasztellana Wendskiego, iego mosc pana stolnika Wołyńskiego, iego mosc pana Rudeckiego, iego mosc pana Seweryna Markowskiego, którzy ich mosc przysiądz mają eadem rota, iako y pierwsi, to też declamując, aby, ratione ignorantiey, iakie nie były w tych sądach maneamenta, ich mosc panowie poborcy uniwersały propter innotescenciam do grodow poprzybiac roskazac mają. A że in anteriori processu laudi huius solarium ich mosciom panom administratorom tey accyzy non est designatum, stosując się ad constitutionem, niehcemy, aby ich

mosc panowie administratorowie in rem solarij od złotego po groszu, a succollectores ich mosciow po szelągu ex summa percepta brali, bo to cokolwiek ich mosc ex retentis priwatis pozwolilismy to respectem prac ich mosciow, ktore nam manifeste patent, stało się seorsive. Ktore laudum nasze iako in toto tam inqualibet seorsiva parte comprobując, in toto zlecilismy iego mosci panu marszałkowi koła naszego, aby do act, ponieważ Łuckie teraz vacuią, albo Włodzimierskich, albo Krzemienieckich, było podane. Datum w Łucku die decima octava septembris, 1658. У того лядумъ подписуви тыми словы: Stanisław Jełowicky, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Wołyńskiego. Которая то облята, за поданемъ очевиднымъ и прозбою выжъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешъныхъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г. № 1026, л. 1051.

ХІІ.

Инструкція кіевських и черниговських дворянъ посланъ, отпавленнмъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кіевскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектвъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привиллегіи жителямъ города Гданска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непремѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для пересмотра сеймовой конституціи. О внесеніи въ *Volumina legum* договоровъ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ комиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые послы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута *de scartabellis*. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоящихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кіевскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинъ. О разграниченіи земель Кіевскихъ, Житомирскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шест сот пятьдесят девятого мѣсяца, марта первого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимирскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбим замку Володимирского и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоные их милости панъ Людовикъ зъ Ондропова Ворошило, подчапий и маршалокъ сеймику

воеводства Киевского, и его милост панъ Адамъ Буркацкий, чешник и маршалок сеймику воеводства Черниговского, инструкцію их милости паном послом на сеймъ близко пришедшій валный Варшавский, зъ воеводствъ своих згодне обраным, даную, для вписаня до книг нынешних вгородских Володимерских, подали, такъ се в собе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom woiewodztwa Kijowskiego y Czernihowskiego na seym walny Warszawsky, pro die decima septima marcij in anno praesenti złożony, dana we Włodzimirzu in loco na ten czas seymikow, według declarathey Rzeczypospolitey, ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podczaszemu Kijowskiemu, Alexandrowi Woroniczowi, szesznikowi Kijowskiemu, Thomaszowi z Bibersteyna Kazimirskiemu, Janowi Piasoczyńskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Jakubowie Woynie Oranskiemu, podsędkowi Czernihowskiemu, Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Adamowi Burkackiemu, szesznikowi Czernihowskiemu, zgodnie obranym. Nie próżnuie invicta altissimi dextera, gdy, rachuiąc się z narodami, lubo instat justitia na karanie, consurgente clementia maiestatu iego panskiego, conservat populorum salutem. Przyzna to narod nasz niebieskiey providenthey, gdy widzi, że albo aquila polonorum, iako drugi fenix, e cineribus revirescit, a jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, ktoremu pan Bog dispositionem tak sławney a seculo powierzył monarchiey, stara się o restitutia prowincyi ukrainnych y tak szerokich woiewodztw; w tym jego krolewska mosc, iako żałosnie z tego serce iego panskie byc musiało, gdyż, fortia haec et pulchra membra a corpore Reipublicae, vidit et docuit, avulsa. Secundet Deus vota jego krolewskey mosci, niechay tey niesmiertelney udzieli sławy, aby provincie tak sławne, ktore się ultra Boristhenem et ad pontum Euxinum rozciągają w granicach swoich, ktorych postanowiła niezwyciężona et nullis defatigata triumphis antecessorow jego krolewskey mosci ręka, y za pamięci świętey sacer ille ac felicissimus Vladislavianus sudor, zostając mogli tandem in alta pace za szczęśliwe jego krolewskey mosci panowanie maiestatowi Bozkiemu podziękowac. Na przeszły*

seym w instructiey panom posłom naszym wyraznie dołożyły
województwa nasze wniesć instantią gorącą do jego krolewskiey
mosci y całej Rzeczypospolitey, aby commissarze do transactiey
kozackiey z obywatelow ukraiennych, o których samych substantie
oraz y zdrowie res agitur, byli naznaczeni, retulerunt ciż panowie
posłowie nasi, że tak wielka materia y która albo salutem, albo,
strzeż Boże, extremam servitutum województwom naszym przynosi
kilkom osobom na to wysadzonym była zlecona, a potym dwom ich
mosciom zesłanym cum absoluta, quod vix credibile, nec limitata,
oddana iest potestate; z żalem y z podziwieniem tego zażywaiąc
województwa nasze iterant vota swoje, prosząc o to pana y oyczyzne,
aby o kraie ukraiinne obywatele tractowali ukraiinni, wysadzeni na
to tak z ich mosciow panow senatorow ukraiennych, iako ex ordine
equestri, ad minus po dwóch z województw tamecznych naszych. A
iż w jnstructiey jego krolewskiey mosci approbatia punctorum z
kozakami iest mianowana, które iakie by mieli być, wiedzieć dotąd
województwa nasze nie mogą, ponieważ na seymikach nie były
proponowane, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym ante
omnia do żadnych inszych spraw nieprzystępować, po obraniu direc-
tora koła poselskiego, poki nie będą w izbie poselskiey producovane
te puncta, a potym in facie Reipublicae, w których coby się znay-
dowało przeciw prawom y wolnosciom, albo coby laedere miało
conservationem honorum et bonorum status equestris nobilitatis
tych województw, nato pozwalac nie będą mieli facultatem, a mia-
nowicie, aby w dobrach szlacheckich dziedzicznych kozacy być mieli,
w czym gdyby mieli panowie posłowie nasi teraznieyszą transgredi
jnstructią, non fraterno od ich mosciow musielibysmy przyjąc animo
y cokolwiek, strzeż Boże, padło by na województwa nasze adversi,
to wszystko jch mosciom panom posłom samym et non observationi
mandatorum bracij swoich ac violationi w tym punkcie fidei datae
adscribemus. Siła krwie własney maiores nostri przelali, nabywaiąc
praw y wolnosci, które potym per manus posteritati podali, a że
teraz fundamenta libertatis convelluntur in his, ktoremi distractis

my byli e servilibus nationibus notis proponent ich mosc panowie posłowie nasi statui a aequistri warunek wolney electiey, aby to na tym seymie lege publica caveri mogło, reassumuiąc w tym dawne prawa, mianowicie constitutionem roku tysiąc szescset trzydziestego. Violatur status Reipublicae, gdy iakie consilia sine scitu ordinis aequestris, w ktorym iest robur tey Rzeczypospolitey conduntur, czego przez ten czas cum summo dolore status noster doznawał, zlecamy tedy panom posłom naszym, ante omnia formandam hanc legem proponere, aby senatus consulta pluralitate votorum stawały y aby każdy z ich mosciow panow senatorow na swoje się podpisywał votum; a gdyby senatus consulta contra iura et libertates, strzeż Boże, iakie stawały, aby to wszystko irritum et inane ipso facto zostawało. Interest na tym siła Rzeczypospolitey, aby miała podatkow wszystkich exactam rationem, ponieważ dawnych retent, różnie po wojewodztwach zatrzymanych, siła by się mogło długu woysku winnego upłacic, zlecaią wojewodztwa nasze ich mosciom panom posłom, aby iego mosc pan podskarbi przeszły reessumował rachunki swoje od seymu Brzeskiego, a przytym nie confundantur jurisdictiones, quae autoritate na summy pewne z podatkow Rzeczypospolitey seymu przeszłego na same tylko zapłate woysku obmyślonych, contra mentem Rzeczypospolitey, na insze privatne occasie assignatie wydawał y w urząd terazniejszego iego mosci pana podskarbiego wdawał się; więc y srebra koscielne y insze wszystkie podatki Rzeczypospolitey, także y accyzy antecomicialne in quos usus y iako się obrociły, ponieważ Rzeczpospolita nie uznawa żadnego z tego fructum, reddat jego mosc sufficientem rationem. Wojewodztwa nasze iż nietylko do transactiey kozackiey, ale ad pacta z panstwem Moskiewskim, z ktorym mają vicinitatem, iesliby tedy do tractatow z carem Moskiewskim przyszło, czego zyczemy, zwłaszcza salva societate hana Krymskiego domowią się panowie posłowie nasi, aby commissarze do tractatow z obywatelow tamecznych byli ex senatu et ex ordine aequistri naznaczeni, ea conditione, aby żadna alienatia w wojewodztwach naszych, strzeż Boże, od korony nie była in ser-

vitutem despoticam naroda tamtego, na co panowie posłowie nasi nie będą, miec facultatem pozwalac sub nexu eodem, ut supra, violatae fidei. Ta iest powinność każdego wiernego poddanego, panu y oyczyźnie poprzysiężoney, dotrzymywac wiary, co że miasto Gdansko uczyniło laudanda pietas in patriam, a iż desideria ich competentem aequalitatis et justitiae modum excedunt, pozwalac na nie żadney nie mają facultatem panowie posłowie, raczey że na seymiki relatyne odnieśc. Avulsio honorum regalium, ktore są patris filiorum bene de patria, uti communem matrem, merentium in spiritualement aut terrestrem statum, iż się zagęściła na żadną więcej quocumque nomine, haereditario, sive emphiteuneo, pozwalac nie mają facultatem panowie posłowie. Conveluntur fundamenta libertatis tuendi, jus condendi legum a statu aequestri transfertur y seymy, na ktorych wielkim kosztem y magna animorum contentione leges statuantur, in compendium przychodzą, gdy constitutio po seymie odmienione bywają, czemu zabiegając circa electionem directora koła poselskiego, panowie posłowie nasi upomnią się, z kąd emanavit tam pessimum et pudendum apud exteros et ad posteritatem exemplum, że przeszłego seymu constitutie, ktorych nieczytano ani w poselskiej izbie, ani w senatorskiej, są inferowane, y seym po seymie sprawiony, denique przedrukowane cum novis additamentis privata autoritate wpisanemi indignum Reipublicae takie excessus contra libertatem cierpieć, quisquis author tych rzeczy aby investigowany y zaraz sądzony, a słusznym y surowym decretem naprzykład drugim, aby się tego nikt ważyc nie śmiał, podany; więc y tego ciż panowie posłowie doyrzrą, aby panowie deputaci do constitutiei nie przez samego pana marszałka poselskiego, ale pluralitate suffragiorum, iako y sam marszałek, byli obrani y przysięgli in eam rotam, iako nic przeciwko prawu y wolnościom wpisywac, ani przydawac do constitutiei nie będą. Pacta z cesarzem jego moscią także y z kurfirstem jego moscią Brandenburskim, iż nie są in volumine legum, tylko roboratia ich de data et actu, serio instabunt panowie posłowie, aby do grodu Warszawskiego per oblatam były

podane, aby się mogły obywatele tej Korony lepiej w nich przejrzyć y informować. A iż *jus feudi ad domum Brandenburgicam columba censem* nigdy się nie sciągało y *vim haereditatis* sapit, na co panowie posłowie nasi, *sub fide, honore et conscientia* obowiązani, pozwolić nie mają *facultatem*. Podatków Rzeczypospolitey ktoby się *quocumque nomine et ratione* tknął, administratorem, albo szafarzem, albo *proviandmagistrem*, aby *commisarzem* do zapłaty woysku być nie mógł, ani posłem na seymie terazniejszym; a iesliby był obrany, aby zaraz na początku seymu był sądzony y relegowany. *Indigenaty* osob cudzoziemskich, yż żadnego pożytku Rzeczypospolitey, raczy wielką szkodę, et *summam ingratitudinem* przynoszą, domowią się tego panowie posłowie, aby wszyscy, przeciwko którym po seymie przeszłym protestacie zaszły, były *ex hoc vitae libro* wymazani, a drudzy aby *fidelitatem regno* poprzysięgali. Więc y *statut de scartabelis* aby *in suo robore* zastawał, na żadne zas insze nowe pozwalać nie będą mieli *facultatem*, których by w *instructiey* jego *krolewskiey* mosci nie było, a względem pana Pinocego tak *declaruią*, aby w woysku jego *krolewskiey* mosci zasługami swymi *kleynotu* tego *more majorum* szukał, inaczej nie powinni pozwalać. Dobra Rzeczypospolitey aby mieli być *summami* jakimi, albo *jure feudi*, albo *transportatione summ* jakich, albo inszymi wymyslnymi sposobami, aby miały być *onerowane* pozwalać tego nie mają panowie posłowie nasi *facultatem*. Staęła *constitutia* przeszłego seymu, aby *husarskich chorągwy*, iako *antiquam militiam*, przyczynić, co iż do *effectu* nieprzyszło, przypomną ich moc panowie posłowie naszy na tym seymie, także y *wołochow* obdankowanie; a przytym *instabunt*, aby woyska *cudzoziemskiego* *in tanta penuria skarbu praecipue reytarow*, którym *naywysszy żołd* iest, *umnieyszyc*, więc y *officerowie cudzoziemscy*, aby po *zmarłych żołdatach* pieniędzy Rzeczypospolitey nie brali, ale aby się to do skarbu wracało, *providebunt* panowie posłowie nasi. Pisarze skarbowi, iako *secretorum Reipublicae participes*, aby szlachtą Polska y osiedli byli, a nie *cudzoziemcy*, powinni się domowić panowie

posłowie naszy. Wies Kopytów, którą swymi własnymi pieniędzmi zasłużony in Reipublica człowiek, jego mosc pan Kazimirski, brat nasz, kupił, a teraz contra onmes legis rationes na przeszłym seymie do drugiego powiatu oddana, instabunt panowie posłowie naszy, aby temu szlachcicowi za zasługi onego y straty przez wszystkich wiek iego przynajmniej wolno mu ią było przedac. Załosnie uskarżali się na seymikach bracia nasi exules, którzy podczas incursiey nieprzyjacielskiey w Lublinie mobiles res y substantie swoje z Ukrainy uwiezzone deposuerunt, ktore in fidem suam receperunt, iż mieszczanie Lubelscy dotąd przy sobie zatrzymują pretextem iakiegos nieprzyjacielowi wydania, domowic sie panowie posłowie nasi mają, aby te krzywdy bracia nasi nie ponosili. Wiadome oyczyźnie prace y koszty, od młodosci indesinenter podjęte, jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na ktore aby jego krolewska mosc spolnie ze wszytką Rzeczypospolita, także y na koszty iego mosci de proprio peculio erogowane, słuszny respect miał, efficerent panowie posłowie nasi. Iasniewilmożnego jego moscia pana wojewody Sędmińskiego patent Reipublicae merita, a iż forteca jego mosci Brodzka iest też unum antemurale Ruskich krajow, aby tameysza accyza obrać się na poprawę tey fortecy, instabunt ich mosci panowie posłowie nasi. Jako wysokie merita jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Czernihowskiego w oyczyźnie naszey, tak y summa dexteritas jego mosci in promovendo bono publica, także y w uspokoienu oyczyzny magnus zelus godne wielkiego u pana y oyczyzny respectu y gratitudinem, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby takie merita jego mosci niebyły sterilia, y summy lequidowane na potrzebę Rzeczypospolitey erogowane, aby z skarbu koronnego były zapłacone. Woiewodztwo Kijowskie, yż stąd do ziem: Kiiowskiey, Zytomierskiy y Owruckiey, rozgraniczonych niemieli, instabunt ich mosc panowie posłowie, aby per constitutionem do rozgraniczenia tych ziem commissarze tak z senatu, iako ex aequo stri ordine z obywatelow woiewodztwa tego naznaczeni byli y

wszytkie dignitarstwa y urzędy ziemskie, przykładem województwa Ruskiego, w pomienionych ziemiach z obywatelów województwa tego, którzy fidei panu przez tę czasę exulando szczerze dotrzymali, aby rozdał jego królewska moc. Jasnie wielmożnego jego moc pana wojewody Kijowskiego przy wysokich y jawnych oyczyźnie zasługach justissima desideria, w przeszłej instructey panom posłom naszym podane, które yż effectum suum dotąd nie wzięły, iterabunt vota ich moc panowie posłowie, aby tautus in Republica civis był całę ukontentowany. Iego moc pan wojewoda Wilensky, hetman wielki Wielkiego Xięstwa Litewskiego, continua annorum serie desudavit, iako y na tenczas gloriose pro patria dimicat, aby tedy przy powinnym podziękowaniu osobliwey wdzięczności y nagrodzie, summy, na przeszłym seymie liquidowane, de facto od Rzeczypospolitey były ujszczone, promovebunt ich moc panowie posłowie nasi. Xięcia jego mocia Radziwiła, podczaszego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, wysokie w oyczyźnie merita, pułki y niemałe woyska, tak w Koronie, iako y Wielkim Xięstwie Litewskim na usługę Rzeczypospolitey, z wielką stratą substantiey swoiey stawiaiącego, są dobrze Rzeczypospolitey wiadome, któremu contra mentem dawnego y świeżego prawa w dobrach dziedzicznych pod fortcami Nieswiżską y Mirską, które impetom nieprzyjacielskim, przez tę czasę sufficientibus praesidijs et proviantibus de proprio z niemałą stratą z dobr jego dziedzicznych przewidowane, wytrzymały extra periculum na tenczas tamtych kraiów, na consistentią woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego położono, y ten proviant na praesidia do tych fortec ordinowany woysku wybrac w dobrach pomienionych naznaczono, tey szkody y nagrody ich mosci panowie posłowie upomnią się. A iako ochota xiążęciom ich mosci do usługi oyczyzny w wystawieniu niemałych pułków tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim, laudanda, tak ludziom w Koronie służącym, aby jego królewska moc według assecuratiey swoiey skuteczną nagrodę obmyślił, instabunt ich mosci panowie posłowie. Godne mają być pamięci zasługi jego mosci pana Kisiela, wojewody Kijowskiego,

ktore Rzeczypospolitey wyswiadczył, za co potomkom onego debita debitur gratitudo; a że na miasto miane niebożczyk jego mosc pan wojewoda Kiiowsky exegował summe dwakroc sto tysięcy y piędziesiąt tysięcy złotych, na którą to summe od kupców Gdanskich nie mały dług zaciągnął, tedy, aby ta summa pomieniona ad successeurs legitimos spadła, upraszac maia ich mosc panowie posłowie. Nie ugaszaią w pamięci ludzkiej wysokie y niesmiertelney godne pamięci zasługi zesłego z tego swiata jego mosc pana Piasoczynskiego, kasztellana Kiiowskiego, ktorey teraz haereditant w osobie jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego; aże dla dobra Rzeczypospolitey własności swoich w wojewodztwie Czernihowskim do państwa Moskiewskiego ustąpił, za co dotąd od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey nagrody nie odniósł, lubo inszym w podobnych occaziach nagrodzono, officient ich mosc panowie posłowie naszy, aby Rzeczpospolita słuszny respect na to miała. Zasłużył to odwaznie y krwawie świętej pamięci jego mosc pan Stanisław Lanckoronsky, wojewoda Rusky, hetman polny koronny, aby Rzeczpospolita słuszny respect na potomstwo tego zacnego cavallera miała, promovebunt tedy ich mosc panowie posłowie, aby jego mosc in iustissimis desideriis suis a Republica byle ukontentowanij. Dotrzymuiąc wiary panu y oyczyźnie, przykładem wielkich przodków swoich, jasnie wielmożny jego mosc pan Ian Kazimirz Krasinsky, wojewoda przeszły Płockij, a terazniejszy podskarbi koronny, zdrowie swoje za dostojenstwo jego krolewskiej mosci y całosc oyczyzny niosł; więc y w legatiach odważnych toż zdrowie swoje in periculum y w ręce nieprzyjacielskie podawał, wielkim kosztem swoim z uszczerbkiem własnym substantiey swojej stawaiąc et bonum publicum promowendo, za co iż do tego czasu od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey debitam nie odniósł gratitudinem, promovebunt ich mosc panowie posłowie, aby na terazniejszym seymie sufficientem otrzymał jego mosc sublimium meritorum suorum et expensarum recompensam. Jego mosc pan Sołtyk, podczaszy Czernihowsky, w odwleczoney sprawie seymowej przez niemałe czasy,

instabunt ich mosc panowie posłowie na teraznieyszym seymie, aby był uspokoiŃony. Jego mosc pan Stanisław Oleszko brat nasz processu extraordinario postcuriali ratione inusitatae decimae iest aggravatus, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie naszy, aby prawo popolite in persona tego szlachcica in toto conformowane było. Jego mosc pan Tomasz Gumowsky ultra praescriptum juris, sine decreto, non convictus ab executione, vim patitur, instabunt tedy panowie posłowie naszy, aby ta sprawa na seymie osądzona była. Zasłużył to dobrze dom zacny ich mosciow panow z Bibersteyna Kazimirskich, aby y na zacną krew ich mosciow respectus Reipublicae nastąpił, że tedy panowie Ulricus y Venceslaus z Biberszteyna baronowie garną się in gremium Rzeczypospolitey naszej, ofiaruiąc pewną quote ludzi kosztem swym na usługę Rzeczypospolitey, providebunt ich mosc panowie posłowie naszy, aby tey occazyey Rzeczypospolita nie omieszkała, a ich mosc do indigenatu coronnego przypusciła. Te tedy desideria nasze, całosc Rzeczypospolitey, salutem et incalamitatem wojewodstw naszych, oddawaiąc ad manus ich mosciom panom posłom naszym, iako na początku tey instructiey sub eodem nexu fidei et conscientiae ich mosciow obowiązuiemy. Działo się we Włodzimirzu miesiąca februarij dwudziestego osmego dnia, roku panskiego tysiąc szescset piędziesiąt dziewiętego. U tey instructiey podpis rąk temi słowy: Ludwik z Ondronowa Woroszyło, podczaszy y marszałek seymiku wojewodstwa Kijowskiego. Adam Burkacky, czesnik y marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Которая то инъструкция, за поданемъ очевиднымъ и прозбою льшменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешныхъ ест въписаная.

Книга прод. Владимир. 1658 г., № 1027 л. 648 на об.

ХІІІ.

Инструкція волинських дворянъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенные для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его политымъ рушеніемъ. Наставленіе ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недозволеніи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ комиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недозволеніи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недозволеніи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недозволеніи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недозволеніи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недозволеніи литовскому войску стоять въ Волинскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соотвѣтственно слѣдуемымъ съ каждого податямъ. О недозволеніи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвинами и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волинскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О разіачѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недозволеніи передавать ихъ по наслѣдству. О недозволеніи духовенству взимать десятину. О недозволеніи прибавлять новые пункты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волинскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волинскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствахъ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей. О ревизіи государственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добывающихся у цесаря титуловъ. Объ урядо-

ченіи сбора чоповаго и аициза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Рокъ тисеча шестсотъ пятьдесятъ девятого, месеца марца шостого дня.

На вряде вгородском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Александромъ Илинъским, буреграбимъ Луцкимъ, и книгами нынешними вгородскими Луцкими, персоналитер становши, урожоный его мил. панъ Вацлавъ на Конюхахъ Гулевич, подсудокъ Луцей, ротмистръ его кор. мил., маршалокъ кола рыцерского, для въписаня до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Луцкихъ подалъ перъ облятамъ инструкцію, презъ ихъ милость пановъ обывателей воеводства Волинского, ихъ мил. паномъ посломъ, въ той инструкціи выражонимъ, на сеймъ близко пришлый шестнеделный Варшавский, за универсаломъ его кор. мил. выданымъ детерминованнымъ, даную и списаную, о чомъ тая инструкція ширей в себѣ маеть, просечи, абы до актъ принята и вписана была; а такъ я, уряд, оную, до книгъ приймаючи, читалемъ; которая, писмомъ полскимъ писаная, такъ се в себѣ маеть: Instrukeya dana jch m. pp. posłom, ktorym limitatam daiemy potestatem, tak ratione pactorum, iako też et contributionum publicarum, ktore maia byc wzięte do pracy: wielmożnemu j. m. p. Samuelowi z Leszna na Korcu y Czartorysku Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, j. m. p. Janowi Franciszkowi Lubowickiemu, stolnikowi Ciechanowskiemu, Punskiemu, Seywinskiemu etc. staroscie, j. m. p. Ianowi na Szkliniu Szymkiewiczowi Szklinskiemu, łowczemu Wołynskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ierzemu na Horochowie Wilhorskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Marcinowi Leduchowskiemu, posłom woiewodztwa Wołyńskiego, na seymiku w Łucku die vigesima octawa febraarii anni praesentis, millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, za uniwersałem j. kr. m. pana n. m. złożonym, na seym blisko

przyszły, dnia siedmnastego martij przypadający, unanimi consensu obranym. Naprzód jch m. pp. posłowie nasi, imieniem wszystkiego województwa naszego, solenissime podziękują j. kr. mosci panu n. mił. za oycowskie około utrapioney oyczyzny naszej pieczałowanie, ktore j. kr. mosc, nie folgując zdrowiu swemu, nieotarszy prochu z prac woiennych y nieodpoczowszy po niewczasach obozowych, dla całosci y zaszczyenia iey podeymowac raczy cum ea declaratione, że województwo nasze tak iest wdzięczne dobroczynosci panskich, iż żadne trudnosci, żadne pericula niebędą mu ciężkie, ktorych by odważnie za dostojenstwo j. kr. mosci y całość Rzeczypospolitey, insis-tendo przodkow swoich vestigiis, niebyło podjąć gotowe. Potym jch m. pp. posłowie nasi pierwszą in facie Reipublicae wniosą instantią, pytając się na tym seymie, gdzie się podziały srebra z domow Bożych, praetextu exsolvendorum stipendiorum militarium pobrane, obiecuią to sobie, iż dalszy progres Pan Bog będzie secundował, kiedy hunc zelum oświadczymy; ratione splendorum raz onym poświęconych y dedicowanych, gdzie pieniądze a summo pontifice dla poratowania upadłej iuż prawie oyczyzny naszej contribuowane, quo cessit summa pięćdziesiąt tysięcy złotych od jch m. panow duchownych, względem łanowey piechoty conferowana, a ponieważ to non cessit na zapłatę woysku, tedy ma byc oddano, albo zapłacono tym kościołom, z ktorych te srybra są zawzięte. Zapłata zasłużo-nego rycerstwa żołdu, ponieważ iest fundamentum spraw terazniey-szego seymu y napewniejszym do uspokojenia oyczyzny srzodkiem, diligentissime panowie posłowie nasi inquirere maią. W co się obrocili wielkie eo nomine w krulewstwie wybrane pogatki, z nieznosnym uciążeniem pozwolone: akczyzy, rogowe, pogłowne narodowi naszemu insolita ordynaryne y extraordynaryne podatki, na zapłacenie szesciu milionow na seymie przeszłym ufalone y w województwach wydane, bo chocby milion y drugi in defectu ubył, gdyby się cztery in exolu-tionem y ukontentowanie woyska obrocili były, do tego, do czego teraz przyszło, nieprzyszło by było, y iesli te podatki mere na zapłatę woysku obmysłone na nowe zaciągi y insze iakie wydatki,

contra mentem constitutionis, są wyszafowane, serio w to cum tota Republica weyrzec mają, aby to, co illegittime iest wydane, sine respectu personarum, na zapłatę ludziom Rzeczypospolitey, na kommissią przyszłą, non obstantibus quibusvis senatus consultis, sub poena peculatus wniesiono było. A że podatki Rzeczypospolitey bardzo zszczuplały, tedy woysko ma byc zmniejszone, a ta diminutia pospolitym ruszeniem, more maiorum nostrorum, ma suppleri. Lubo to wiemy, multa esse arcana rerum publicarum, ktore secreto mają tractari, atoli że approbować, niewiedząc co, res dura, panowie posłowie nasi niepierwey subscribent pactis z woyskiem Zaporozkim et cum aliis quibusvis vicinis nostris, aż na seymie, da Bog, przyszłym liquido constabit, omnibus regni ordinibus, iakiemi conditiis zawarte, quid commodi z nich Rzeczypospolitey accessit; a co maximum, iesli nie szkodę Rzeczypospolitey, albo in avulsionem a corpore regni provinciarum, vel quid simile nieiest conclusum. Expensa na uięcie woyska nec nominentur, owszem ktoby kolwiek tak z większych iako mniejszych officialistow y towarzystwa, nemine excepto (co y od koła woyskowego panom posłom iest commissum, y nasi pp. posłowie aby się z jch mosciami znosili, upraszamy), eo nomine, co zawzieli, pp. pisarze skarbowi declarowac ich powinni będą, żeby to, co ad illegittimos usus wydano, in exolutionem stipendiorum cedat. A iż ztąd plurima sequuntur absurda, że pp. pułkownicy, rotmistrze y insi pp. woyskowi, także ktorzy się skarbu tknęli, obierają się posłami z wojewodztw y ziem, z seymu zas na trybunał Radomski deputatami y na kommissią do zapłaty woysku commissarami, pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugich wojewodztwposłami, serio instabunt, aby lege publica cautum było, żeby żaden pułkownik, rotmistrz, a ni ten, co się quocunque modo skarbu tknął (exceptis pp. hetmanow y to praewio iuramento, także ktoby z koła woyskowego do rachunkow żołnierskich skarbem był deputowany), commissarzem niebył, żaden albowiem niemoże dwom panom służyć, vel amabit unum, zkąd multa in favorem militum; vel odium habebit alterum, zkąd nobilitatis aggravatio; żeby też y pp. commissarzow nad dwana-

scie większy niebył numerus y salaria nie tak wielkie, pp. posłowie nasi instabunt. Więc że y na tem zależy siła Rzeczypospolitey, aby cudzoziemcy skarbem niezawiadowali y pieniędzy publicznych nietykały się, pp. posłowie mocno przy tym stanąć mają, żeby żaden cudzoziemiec pisarzem skarbowym niebył, sub paena infamiae, ale żeby pisarz skarbowy, ile ten, przy którym summa regni zostaje, był szlachcicem polskim osiadłym, a co większa independens y nie iako sługa jch m. pana podskarbiego, ale iako persona publica przywilegiata, juramento Reipublicae obstricta, żeby nie bez iego podpisu z skarbu Rzeczypospolitey niewychodziło, a coby kolwiek j. m. p. podskarbi za swoim bez tego podpisu wydał, to in rationibus publicis pro legitimo expenso przyjęto nie będzie, a to będzie unicum medium, żeby pieniądze publiczne in usus a Republica praescriptos obracali się. Toż statuendum o panach oficerach cudzoziemskich, żeby nobiles regni byli, y którychby experientia w dziele rycerskim zaleconych miec chciała. Chorągwie polskich y cudzoziemskich pułków y szwadronow aby nikt razem nie miał, niech będzie każdy vocatione sua contentus, y taki niech ma ludzie cudzoziemskie, który by zawsze pułk swoy mógł osobą swą przywodzić, szturmy odprawować, żeby męre służył dla przysłużenia się oyczyźnie, a nie dla wyłudzenia na niey pieniędzy, tractując wojnę przez plenipotentą, a sam tylko do pieniędzy z mieszkaniem. A że dosyć nobilitas ma ciężarów, płacąc publiczne podatki y ponosząc wielką od przechodzącego żołnierza augurią, nescitur, qua et cujus autoritate na dobra szlacheckie wychodzą assignacie, pp. posłowie nasi instabunt apud Rempublicam, aby na dobra ziemskie żadne więcej niebyli dawane assignacie panom żołnierzom, y owszem tego domowić się mają, żeby author takowych naszych oppressyi był skarany y aby każdy mógł na dobrach y zasługach tego wetować y dochodzić szkód swoich, które przez stanowiska obozowe siła z obywatelow woiewodztwa naszego paniosło, tak że im wszystkie crescentią jarą y ozimą zabrano y funditus wsi zniesino, że y podatkow Rzeczypospolitey zkażać płacić niemogą. Dwory szlacheckie do takiego levi-

pendium przysły, że pp. żołnierze na iedney ię szali z chłopskimi chatami wazą, panom posłom naszym serio inculeamus, aby lege expressa o dworach szlacheckich cautum było, żeby iesliż iuż nil tutum u chłopka w domu, przynaymniefy dwory szlacheckie w prawie opisanym mogły zostawac pokoju. Woysko litewskie, że nad prawo pospolite na Wołyniu swe kwatiry brało y szkody nieznosne poczyniło, pp. posłowie domowią się tego, żeby więcey woysko litewskie na Wołyniu stanowisk swoich niemiało: dosyc zniszczone wojewodstwo nasze ma bidy z swym koronnym żołnierzem. A że żadne prawa nic niepomagaia, żeby, na zapłatę woysku ufalone, podatki na samą się żołnierską obracali zapłatę, pp. posłowie nasi instabunt, aby in posterum na wojewodztwa woysko podzielone było ad proportionem et quantitate podatkow, co gdy będzie, Rzeczpospolita w tak wielkie długi z woyskiem swoim nie zajdzie y ad inconvenientia, iako teraz, nie przyidzie, ponieważ też to po wojnie Pruskiej było practicum. Jesli co iest szkodliwego w oyczyźnie naszej, iako coraz nowych supplementow zaciąganie, pp. posłowie nasi domowią się, aby więcey żadnych supplementow po włosci się włączających nie było, ale jesli kto zaciąga, niech że na iednym mieyscu zaciąga, a zaciągnowszy, recta do woyska, nie kronząc po włosci, sam y tam idzie, takowe albowiem supplementy gorzey, niż nieprzyiaciele, zciemięzyli Koronę; więc że teraz ziawili się zaciągi grassatorum w wojewodztwie naszym, którzy mienia się byc werbownikami pana hetmana Zaporozkiego, uniwersałow iego słuchac niechcą, ale od wioski do wioski włączac się, wszystko w niwiec, iako ogien, albo potok iaki bystry, obracaią; także urzędy nawet grodzkie exekuty z retentorow dla nich odprawowac niemogą, bo oni w domu ani w drodze nikt sekurus byc niemoże, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby nam te kupy swawolne znosic wolno było, y uniwersał j. kr. mosci, eo nomine iako naysprzedzey wyprawiwszy, przysłać nam będą powinni. A ktoby, genere nobili origendus, do nich się wiazac y extra servitium Reipublicae zaciągac ważył, pro hoste patriae reputandus y bez wszelkiego res-

pectu poena peculatus karany byc ma, a cokolwiek securitatis causa namowimy constitutią aby approbowane było, pp. posłowie starac się maią. Raytarie, że mogą byc z naszych ludzi, byleby iedno ze troygiem strzelby siodali, a mniefy przecie nasz żołnierz kosztuie, pp. posłowie nasi wniosą to y promowowac będą in facie Reipublicae, aby miasto raytariefy niemieckich usarza przyczyniono, a niemieckie abdarkowano. Gwardyia j. kr. mosci że aucta medietate, bo iey niebywało ieno szescset, a teraz iest dwanasce set, aby ad priorem numerum była reducta, y żeby ex privato, a nie ex publica aerario płacona była. A że iawne prawa o zbiegłych poddanych lubo są ostre, po staremu proces o nich bardzo się długo wlecze, pp. posłowie nasi nową obostrzą constitutią, aby incausa profugorum subditorum circa officia castrensia, po otrzymaniu lucrum na pierwszych roczkach, była potestas baniendi et publicandi na drugich, sine quibusvis beneficiis juris, ale tylko to się ma rozumiec in sola causa profugorum subditorum. Co się tycze coaequatiefy, pp. posłowie nasi starac się będą, aby wszystkie od wojewodztwa naszego erogowane pieniądze, iako to na subsistentie woyska koronnego y litewskiego, prowianty, chleby, hyberny y consistencye w ziemskich dobrach, takze chorągwie, ktoresmy na potrzeby Rzeczypospolitey y zasłonę iey iako ostatnią scianę od tego niebezpieczenstwa mieli, y co iedno wojewodztwo nasze na woyska wydało, przyjęto in coaequatione było, gdyż te same wojewodztwo nasze enerwowały. A że j. kr. m. pan n. m. w instrukciey proponowac nam raczy pomiar łanow, ten że nigdy etiam felicissimis temporibus w wojewodztwie naszym niebył pogotowie, teraz, kiedy połowica wojewodztwa naszego zostawa in hostico, trudno byc ma, pp. posłowie nasi ad feliciora tempora to remittendum curabunt, a in quantum by ratio extrema tego exposceret, tedy ad proportionem łanow do zwyczajnych u nas podymnych (iesliż by iuż inaczej byc niemogło) przystąpią. Indienaty żeby iuż więcey dawane nikomu niebyły, procz optime de Republica meritis y przez iakie znaczne odwagi. I tego domowią się pp. posłowie nasi, aby iuż więcey dobr Rzeczypospolitey in haereditatem nieobracano. Zup

Wielickich y Bochenskich, że j. kr. mosc liberationem od cesarskich proponent pp. posłowie nasi, zniosłszy się z drugimi jch. mosciami, ad feliciora tempora to negotium deferre curabunt, a teraz woysko oyczyste ukontentowania swego potrzebuie. Niemniey y to aggravat, woiewodztwo nasze, że niektorzy z panow duchownych, przeciwko prawom naszym, novo exemplo upraszac poczeli dziesięciny po dobrach j. kr. mosci y ziemskich constitutią wyrazną, żeby te novitates zniesione byli, pp. posłowie nasi invigilabunt. Ciz contra ordinationem et exempla jch. mp. p. hetmanow, w osobiliwe registra sprawy panow woyskowych pociągac zwykły, iako y przeszłego trybunału, tedy y te do ukontentowania woyska niepłaconego, pp. posłowie nasi, ile ktore in contumaciam otrzymano, cassari curabunt. A że in aequali Reipublica aequalitas iest res summi momenti, pp. posłowie nasi proponowac to będą statibus regni, aby pp. deputaci koronni tak, iako y nasi, przysięgali, że nie są nikomu rękodayni. Tego też exactissime dogładac y postrzegac powinni będą, aby constitucye po seymie u jch. m. pp. pieczętarzow non augeantur nec immutentur, ale żeby zaraz nie daley intra triduum do grodu podawane były. Sądy nasze Wołynskie skarbowe choc się dłużej, na czas w constituciey wpisany, pociągneli, ale że incommodum Reipublicae et augmentum fisci, aby były approbowane constitutią seymu przyszłego, a że na Radomski trybunał, pp. poborcy nasi według constituciey stawic się niemogli dla niedokonczonych sądow a to dla żołnierskiego się po Wołyniu włuczenia y inszych legalia impedimenta, tedy że condemnaty, poenae peculatus w Radomlu na nich stanęli, pp. posłowie nasi efficere to koniecznie mają, aby seymem teraznieyszym zniesione byli, y modus faciendae executionis aby był namowiony, ponieważ y teraz dla werbunkow Zaporskich po woiewodztwie naszym kupami wielkimi grassuiących, odprawowac się słusznie nie mogą, więcęy procz tego między Horynią y Słuczą in hostico co za executia, tedy pp. posłowie nasi media wynaydą, iako executie u panow wielkich odprawowane byc mają, przy ktorych y retenta y repulsiones executionum, ktore bez

potęgi żadną miarą odprawowac się niemogą, a panowie bonorum regalium possessores, także jch. m. xięża, biskupi y insi, którzy ex pone bene meritorum ex gratia principis participuią, słuszną aby roczną intratą do zapłaty woysku przyczynili się. Dobra, od starostw sądowych oderwane, aby cale znowu do starostw przyłączone y incorporowane były. Skarb koronny, z zamku Krakowskiego zabrany, aby był iako nayporządnij zarejestrowany y na swoim mieyscu locowany, ktorego regista do grodu podane byc maia, ut omnibus innotescat, co się wrociło, co też ubyło, czego pp. revisores dabunt sufficientem rationem. Registr spraw expeditionis bellicae, tak in abusum w trybunale przyszedł, że prawie już wszystkie sprawy weń wciągniono, pp. posłowie nasi iedno się domowiac będą, aby constitutią wyraźną było demonstrowano, co za sprawy w nim comprehendi maia, inaczey iesli w tem Respublica co stałego na tym seymie niepostanowi, za dziesięć lat insze sprawy procz expeditionis sądzone niebędą, y tak żadne woiewodztwo swoiey wygody ani konca w sprawach inszych miec niebędzie, y żeby w tym trybunale Lubelskim niebył otworzony, procurabunt. Że dawna ambicya, prawem popolitym przydeptana, iak znowu głowe wznosic poczeła, pp. posłowie pilno pytac się o tym maia, ktoby tytułow principis imperii u cesarza j. mosci nabył, a ktoby kolwiek tantum audere pokazał się, karany byc ma, iakoby to malum aequalitatem communem subvertens, in herba mogło byc succisum et extinctum. Co do accizy y czopowego, iż się siła w panskich miastach y miasteczkach in praejudicium skarbu koronnego dzieie się, w których panowie, pod imieniem taxy szacunkow et id genus, accize wybieraią y na swoy prywatny pożytek obracaią, pp. posłowie nasi expostulabunt cum Republica, żeby się temu nieporządkowi et abusui zabiegło, panowie administratorowie naszej accizy y czopowego, iako się podieli tego ciężaru, pospołu benevole tak dobierac y rachowac się z tych podatkow w skarbie powinni, ut de quota, co też uczynili, constet, ktora summa na seymie liquidata w rękę tychże panow administratorow naszych do seymiku relacyjnego wcale ma zostawac,

summa iednak czterech tysięcy złotych j. m. panu Wołyńskiemu od nich zapłacona, żeby im była przyięta, pp. pasłowie nasi efficere maią, a od seymu żeby ten podatek, iako multum aggravans, był cale zniesiony, ponieważ bez contributii inszych po staremu nieobchodzimy się. Constitucya o arianach, żeby ad effectum była przywiedziona y nigdy invalidowana niebyła, obstinatorum vero et in errore perseverantium konfiskowane maią byc dobra, a żołnierzom, niekomu inszemu, rozdawane. A ze ordinaci wszyscy z dobr swoich ordynackich służbę Rzeczypospolitey odprawowac powinni, aby z skarbu Rzeczypospolitey żadney niepretendowali zapłaty, pp. posłowie prawem to obwarowac maią. Ci, którzy traktuią usługę Rzeczypospolitey, maią swoje chorągwie y ciągną się, aby co dla usługi Rzeczypospolitey zatrzymały, a że ich zapłata niedochodzi, tedy przynamniej to co ad publicum aerarium, względem podatkow z majątnosci ich przychodzić będzie (co się iednak in futurum rozumiec ma), od pp. poborcow w contribuciach przymowano było, a poborcom w skarbie, praevis iednak recognitionibus, że wzięli z skarbu Rzeczypospolitey taką summę, iaka będzie z dobr ich poborcy należała, y w kwiecie poborcowskim onym wydanym specificowana. Ponieważ dawne y świeże prawa wojewodstwu Wołyńskiemu caverunt, aby władcytwo Łuckie patriciis, mediante electione, conferowane było, tedy że praevis electionis et diplomatis, jure j. kr. mość pan n. m. conferowac ię raczył przywileiem swoim xiędzu j. mosci oycu Gedeonowi Czetwertynskiemu, ktorego domu amplissima in Rempublicam extant merita, ale osobliwie własnego rodzica, który pod Zborowem na usługę j. kr. m. y Rzeczypospolitey w oczach panskich generose occubuit, pp. posłowie nasi upraszać jego kr. mosc będą, aby przy swoim zostawał przywileju; iesli by kto inszy ad male narrata z cancellarie j. kr. mosci wyniosł iaki przywiley, aby nullitati subiaceat; j. mosc zas oyciec Czetwertynski, iako legittimus donatarius, cieszył się z dobrodzieystwa panskiego; indefessa j. m. p. Stefana Czarneckiego, wojewody Ruskiego, nietylko intra viscera regni, ale y w roznych odległych prowincyach capitale patriae persequentis hostem,

salicudo, quantum subsidii fluctuanti patriae adtulit, tantum gloriae et gratitudinis meruit, zaczym in quantum by in dubium jura et privilegia j. kr. mosci onemu conferowane od kogo vocarentur, ratione pewnych starostw, tedy zlecamy serio pp. posłom naszym, aby constitutioni anni millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, sub titulo: assecuratio hetmanowi korennemu j. kr. mosci Zygmunta Trzeciego, uczynionej, do j. kr. mosci Rzeczypospolitej instent, iako by ta constitucya ratione securitatis j. m. pana wojewody, publico bono absentis, reassumowana była. Forteca Brodzka wielmożnego j. m. p. wojewody Sędomirskiego, że iest wielu nas receptaculum in casu ingruentium in Rempubicam periculorum, na ktory praesidium munitą y prowianty, wielkie koszty isc muszą, pp. posłowie nasi wniosą instantie na seymie, aby posiłkiem iakim Rzeczypospolitej wsparta była, salva iednak indemnitate podatkow wojewodztwa naszego et retentis, iesli by się iakie przy j. mosci znajdowały, wolnosci zas miastu Brodom, od świętej pamięci krola Władysława przywileiem nadane, aby teraz constitucyą confirmowane były. Wiadome są merita erga principem et Rempubicam wielmożnego j. m. p. wojewody Kiowskiego, tudzież fides et conscientia spezy miasta Zamoscia, ktore fortiter impetui krola Szwedzkiego resistendo podieło, pp. posłowie nasi wniosą jstantią do j. kr. mosci y Rzeczypospolitej, aby osobliwy na to miasto respekt był, y koszty tak na ludzie, iako restauracyą tej fortece, erogowane, recompensowane byli, tudzież y praesidium in futurum provisum, bez uszczerbku iednak podatkow y retent wojewodztwa naszego, a mieszczanom zamosckim za ich wiary y cnoty dotrzymanie, prawa dawney wolnosci aby byli confirmowane. Ołyka, iako ex meritis świętej pamięci xięcia j. mosci p. kanclerza Wiel. X. Lit., tak ex receptaculo wielu nas braciej pod te niszczesliwe czasy, meretur od całej Rzeczypospolitej na reparacyą debitum respectum, zaczym pp. posłowie nasi commendabunt tę fortecę j. kr. mosci y Rzeczypospolitej, aby aliqua ratione, sine diminutione iednak contributionum publicorum, było ukontentowane. Wysokie merita j. m. pana Wołyńskiego, ktore, iako przedtym oswiad

czał j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, tak w teraznieyszym szczęśliwe z woyskim Zaporoskim concludowanym pokoiu, merentur wszelką u j. kr. mosci y Rzeczypospolitey gratitudinem, pp. posłowie nasi exponent Reipublicae jego mosci prace, koszty y trudy, ktore jego m. dla dostoiensstwa panskiego, dla conservatij wpokoju oyczyzny, cum discrimine vitae suae podiał y podeymuie, a oraz upraszac będą j. kr. mosci, aby miłosciwy wzgląd swoy panski na jego moscia miec raczył. I. m. pana Bełzkiego także merita jch m. pp. posłowie zalecą j. kr. mosci y o panski wzgląd na jego moscia upraszac będą, iako zatym ktory na usłudze Rzeczypospolitey zdrowia y fortun swoich nie małe podiał dispendium. I. m. pan Brasławski za przodkow swoich y swoje merita recentiora, aby in desiderio suo ktore cum jure et aequitate convenit był ukontentowany, upraszac będą. I. m. pana stolnika Ciechanowskiego constantissimo erga Rempublicam et principem merita quantum sibi exposcunt, odwazne na comissie kozackie kilkokrotne drogi, także insze z odwagą zdrowia y kosztem wielkim, z rozkazania j. kr. mosci odprawione, legatie iasnie demonstrant, ktore aby pp. posłowie nasi chcieli promovere omni intentione ratione, zlecilismy tudzież, aby w likwidowanych swoich praetensyach od j. kr. m. pana n. m. był satisfactus, insimul instabunt. Dziany, tatarzyn, iż przez ręce j. m. pana oboznego koronnego od j. m. pana woyskiego Łuckiego wzięty, a do jego mosci przywieziony, a potym pro bono publico za instantią hana j. mosci do Krymu oddany, ktory się temu to jego mosci panu woyskiemu na pięć tysięcy talerow twardych szacował, instabunt jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta summa pro salutione okupu do Krymu, od j. m. pana woyskiego winnego y w nim pewnych osob zastawionych quacunque ratione, co byc może, nagradzona była. Za j. m. panem Alexandrem Czaplicem, bratem naszym, wniosą instantią pp. posłowie nasi, aby według prz. wileyiu j. kr. mosci do substancyi swey przywrocony był per constitutionem, ktory odwagami swemi znacznemi errorem suum correxit et expiavit. Iego m. pana sędziego ziemskiego Łuckiego,

tam in sago quam in toga optime de rege et Republica meriti civis indefessa studia bene merendi stąd constare mogą całej oyczyźnie, że dwóch synów straciwszy y trzeciego, iuż unicum, j. m. pana chorążego Parnawskiego, na takoweż odważa zabawy, które w oczach koronnych optime contestantur y w terazniejszey pod Toruniem okaziey, zaczym, aby utrique debita od j. kr. mosci respondeat gratitudo, promovebunt jch m. pp. posłowie nasi, iako y to, aby caduk j. m. panu chorążemu post rebelles dany był sądzony. Przytym że commendabitur y sprawa j. m. pana Myszkii Chołoniewskiego, porucznika jego m. pana wojewody Kiiowskiego, j. m. pana łowczego Wołyńskiego, jako wojewodstwu temu tak całej oyczyźnie non desunt innati erga patriam amoris argumenta, który, z młodych lat swoich odprawiwszy rudimenta przy usługze świętey pamięci krola Władysława, in posteriori cursu lat swoich, nil intermisit do oswiadczenia tego, co należało bono Reipublicae civi, tenże y w oczach j. kr. mosci, pod Zborowem postrzelony, wyświadczył swey ochoty znaczny specimen, zaczym instanbunt pp. posłowie nasi, żeby j. kr. mosc, memor zostając zasług iego, do dalszey ochoty chciał go zachęcić. Brata naszego j. mp. Dmitra Ursula Rudeckiego wysokie merita in Rempubicam, nietylko wojewodstwu naszemu, ale y całej Rzeczypospolitey, są manifesta, iako młodosć swoię, ieszcze za świętey pamięci krolow jch mosciow Zygmunta y Władysława, w woiennych cwiczył zabawach, odważne zdrowie y krew swoje niosąc w koźdey woienney okaziey, a nadto y pod Beresteczkiem chorągiew ziemską wojewodztwa naszego w potrzebie nosił, y insze virtutis specimina evidentissimis probavit documentis, zaczym pp. posłowie nasi gorąco do j. kr. mosci instare mają, aby j. kr. mosc przynamniey chorągiewem wojewodztwa Wołyńskiego to iego vicariam nagrodił promptitudinem, in quantum j. m. pana chorążego terazniejszego ad maiora officia wysokie iego pociągną. J. m. pana stolnika Kiiowskiego brata naszego wielką od chorągwi j. m. pana Lubelskiego potkała zniewaga, bo nietylko in fortunas, ale in personam iego saevitum, żeby tedy animadversum było na takową in-

solentią pp. posłowie nasi instabunt. J. m. pan woyski Włodzimirski, qua fidelitate z woiewodztwem et quo zelo przysłużenia się oyczyźnie procedebat, nikomu tajno nieiest, zaczym ze prowianty wydawał za assignatiami j. m. p. hetmana wielkiego koronnego, a kwitow osobnych (niemaiąc ad manus constitutiei, która nierychło z druku wyszła, dla czego informowac się niemogł) nieodbirał, jch. m. pp. posłowie nasi porrigent onemu manum, aby go w tey mierze j. mp. pravianmagister generalny nietrudnił, poniewaz legitime za assignatiami płacił. J. m. pan starosta Łucki y j. m. pan Kilian Wilhorski, podezaszy Wołyński, quantum praestiterunt od wagami swemi cum dispendio fortun y zdrowia swego, wszystkim to constat, co nieustaiąc w synach, j. m. panu miecznikowi a j. m. panu Ierzym Wilhorskim, rotmistrzach j. kr. mosci, testantur takoweyże ochoty erga Rempublicam promptitudines, zaczym pp. posłowie nasi nieprzepomnią jch mosciow, aby jego kr. mość panski swoy względ na ich koszty miec raczył w tak utrapioney oyczyźnie, która nieustaiącemi affligitur calamitatibus. Niegodzi się deesse tym, którzy magestat Boży modlitwami swemi błagaia, y te którąmy zasłużyły delictorum poenam zatrzymuią, iako to pannom zakonnym Lwowskim reguły Dominika świętego, także pannom Łuckim zakonu świętey Brygidy, oycom jezuitom Ostrozkim, j. m. xiędzu archimandrycie Żydyczynskiemu w libertatiey funditus zniesionych dobr, do archimandriei należących, oycam zakonnikom monastera Krechowskiego, aby ci wszyscy in desideriis et praetensionibus suis, cum jure concordantibus, mogły byc ukontentowani, pp. posłowie nasi fidelem navabunt operam. Miasto zas Łucko, metropolis sądow y seymikow naszych, w którym juvenitus szlacheckiego stanu foveatur y swoie exercitia bierze, a przez stanowiska żołnierskie wczasu swego miec niemoga, iako y pomienione sądy pokoju, tedy, aby speciali respectu miasto te od jch m. pp. posłow naszych zalecone było ratione libertatiey, zlecilismy. Ktore to puncta, na seym de communi consensu nostro spisane, iako y desideria pomienione, zlecilismy j. m. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby,

ręką swą podpisawszy, do xiąg grodzkich Łuckich podał. Datum w Łucku dnia dwudziestego osmego februarii roku tysiąc szescset pięćdziesiąt dziewiątego. У тоє інструкції podpis руки его мил. пана маршалка кола рыцерского в тые слова: Wacław Hulewicz, n. k. podsedek Łucki, rot. j. kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Котораяжь то інструкція, за подавемъ и прозбою вышъ менованого его мил. пана маршалка кола рыцерского, а за принагътомъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть вписаная.

Книга грод. Луцкая № 2179, л. 311, № 13.

XIV.

Постановленіє волинской шляхты на сеймики въ Владиміръ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіє финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніє дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться всѣ сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принести присягу. Каждый городскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются всѣ обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ.

Рокъ тысяча шестъ сотъ пятьдесятъ девятого, мѣсяца сентебра шеснадцатого дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховъскимъ, бурерабимъ замку Володимерскаго, и книгами нинешними вгородскими старостинъскими, stanowszy oczewiscie, urodzony jego mosc pan Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis wojewodztwa Wołhynskiego, laudum, przez ich mosciow

panow obywatelow woiewodztwa Wołhynskiego na seymiku relacyjnym we Włodzimirzu uchwalone, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, prosząc, aby przyjęte y wpisane było, podał, tak się w sobie mające: My rady, dignitarze, urzędnicy, xiążęta y rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, ziechawszy się na electią deputacką tu do Włodzimirza, według alternaty, prawem woiewodztwu naszemu opisaney, przypadającą, kędy oraz vigore laudi proxime praesenti termin relationis ich mosciom panom posłom naszym na seym przeszły, od nas wysłanym, byłznaczony, przychilając się do constitutij także y declaratij woiewodztwa naszego na tym seymie przeszłym, po odebraniu relatij y wysłuchaniu ich mosciow panow posłow naszych, aby było ex re et commodo totius Reipublicae y woiewodztwa naszego, takową uchwałę unanimiter postanawiamy. Naprzod przychilając się do prawa pospolitego y constitutij seymu przeszłego, sądy skarbowe, w woiewodztwie naszym uchwalone, reassumuiemy et ad supplendum numerum iudicium (ponieważ iednych fata, drugich insze finitie et impedimenta abstraxerunt) moderno laudo przydaiemy jch mosciow panow Jarosława Pocieia, chorążego Nowogrodzkiego, Thomasza Koziekę, podstolego Wołhynskiego, xięcia Wacława na Czetwertni Czetwertynskiego, Stephana na Zahorowie Zahorowskiego, marszałka koła naszego, y Marcina Leduchowskiego, ktorych do tamtych incorporatos miec chcemy, zlecając to wszystkim ich mosciom, aby pro die decima novembris do Łucka ziachali y tam stricta manu exigant rationem od wszystkich in genere i. m. panow exactorow iakich kolwiek w woiewodztwie naszym contributij, tudziesz y retentorow wszelakich podatkow. Na ktore sądy termin wszystkim ich mosciom panom exactorom, tak starych, iako y nowych podatkow, nemine excepto, tudziesz y retentorow, bez przypozwuznaczamy. A tym czasem ich mosc panowie exactorowie, także ich succollectorowie, registra swoje ad acta castrensia woiewodztwa naszego podac będą powinni y one sądowi pomienionemu skarbowemu praesentowac y liquidowac sub paena peculatus. Succollectorowie accyzy po miastach przed tym że sądem iuramenta mają wykonac; a ponieważ executiō

est anima legis, postanawiamy, aby officia castrensia zieżdzali do
dobr jure victorum in vim fortis executionis, non obstante absentia
aliorum officialium, ieden z nich takową może odprawowac executią,
woznym y burgrabim przysięgłym zamku jego krolewskiey mosci
eandem facultatem daiemy. Który to urząd, zieżawszy ad bona
jure victorum, iesliby satisfactia pieniężna byc nie miała, powinien
dobytki, konie, woły, a gdzieby y tego nie było, tedy ipsum fun-
dum inhaerendo constitutiei in solutum brac. Czego iesliby jure
victi ad spatium unius septimanae niewykupili, libera venditio con-
ceditus; takoważ executia służyć ma wszystkim ich mosciom panom
exactorom de retentoribus quorumvis contributionum, także pro-
viantu, przez jego mosc pana Jana Hulewicza, woyskiego Włodzimir-
skiego, wybieranego, który, nie czekając cadentiam formati iudicij,
per fortem executionem laudum swego residuitatem proviantu u re-
tentorow swych exigere ma, a inquantum by też niesłusznie iuż
wydany u kogo wyciągał proviant, poenis in temere exigentes, in-
ferius descriptis, podlegac ma; a ktoby smiał wyszpomienionej exe-
cutiei se opponere y niedopuszczac, ma subjacere poenis in legibus
regni descriptis, videlicet, infamiae et peculatus. Exactor zaś inquan-
tum by nie słusznie kogo smiał na delacie podac y takową aggra-
vare executią, iako falsarius, karany ma byc in eodem iudicio, cum
refusione damnorum parte lesae. Miasta, miasteczka wszystkie, ne-
mine excepto, zatrzymaną accyze fideliter powinni wydac, tak du-
chowne, iako y szlacheckie y jego krolewskiey mosci, a w nieod-
daniu per executionem odbierane byc mają. Ażeby iaka w wybie-
raniu iey nie intercedowała difficultas, tedy postanawiamy, yż iako
pirsze dwie cwierci roku ich mosciom panom administratorom wyda-
wane były, tak y ta trzecia, ktore jego mosc pan Bogusław Horain,
pisarz ziemski Łucky, dobierac ma, powinna byc wydana, żeby się
aequiparowała summa tey trzeciej części, iako y tamtych dwóch,
co temuż jego mosc panu administratorowi accyzy iniungimus, aby
modo, superius descripto, te retenta, iako najprędzey, wyciągnął. A
yż jego mosc pan Thomasz Kozioka, podstoli Wolhynski, renuncio-

wał officio administrationis accyzy, tedy hoc onus z jego moscią znosiemy, a jego mosc powinien według calculatij swoiey, cokolwiek tempore functionis suae wybrał, oddac powinien będzie na wypłacenie długu wojewodztwu naszemu, według declaratij seymu przeszłego; a post justam et plenariam przez ich mosciow panow administratorow accyzy obudwoch satisfactionem, formatum nasze idem iudicium skarbowe ma ich mosciow per decretum uwolnic. A lubobyśmy sobie życzyli alleviare onus zatrzymanych contributiei z dobr ich mosciow panow duchownych ritus graeci in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, patrząc na dezolatią ich per calamitatem temporum, iż iednak ciężarom tak wielkim podołać wojewodztwo nasze in tanta Reipublicae necessitate niemoże, y ciż ich mosc panowie ritus graeci duchowni z nami aequaliter in oneribus niestanęli, ponieważ ordo noster aequestrīs w tamtem roku pomienionym y podatkami y expedicione bellica w osobach swoich, a ich mosc panowie duchowni ritus romani manu ludzi zaciągniomych sublevarunt Rempublicam, tedy, reassumowawszy laudum roku tysiąc szesc set pięćdziesiąt piątego, injungimus illo laudo obranemu iego mosc panu poborcy naszemu, aby jego mosc do sądow skarbowych adcitet ich mosciow. A in casu contraventionis sub poena expressa te retentum u ich mosciow sine mora exigat. Toż rozumiejąc o tych wszytkich, ktorzy illo laudo dosyc, nie uczynili y tych podatkow nie wydali, postanawiamy, aby tak z dobr jego krolewskiej mosci, iako duchownych y szlacheckich dosyc tamtemu postanowieniu uczyniono było. Desiderium iego mosc pana Samuela Wolskiego yż się na tem seymiku naszym uspokoic nie mogło, tedy one cum toto effectu do sądow, od nas formowanych, remittimus. Jego mosciu panu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, do poborow wojewodztwa naszego dana assignatia na congressie terazniejszym naszym wnoszona, powinney potrzebowała satisfactij, ale że przed podaniem ad acta registrow ich mosciow panow poborcow naszych informowac się wojewodztwo nie mogło, tedy, za consensum iego mosci pana podstolego Brasławskiego, do

cadentij sądow naszych skarbowych odsyłamy; na ktorem terminie idem iudicium powinno będzie doyzrzec, aby iego mosc pan podstoli ante alios miał swoje umowioną satisfactią. Te tedy uchwałę nasze, zgodnie postanowioną, zleciliśmy iego mosc panu marszałkowi koła naszego do act grodzkich podac. Data we Włodzimirzu na seymiku relationis dnia szesnastego septembris anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лавдум подпис руки тими словы: Stephan na Zahorowie Zahorowsky, marszałek koła rycerskiego seymiku relationis wojewodztwa Wolhynskiego. Которое то лавдум, за поданем и прозбою выштьменованого его милости подаваючого, а за принятем моим урядовым, до книг нинешньных есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1659 г., № 1027, л. 949.

XV.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемена срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣшательства, происходящихъ въ Украинѣ.

Року тысеча шестсотъ пятьдесятъ девятого, месеца декабря четвертого дня.

На вrade кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Лудкомъ, передо мною Алексѣандромъ з Кглинска Кглинскимъ, войскимъ Черниговскимъ, бурграбимъ замку Лудкого, и книгами нинешними кгородскими Лудкими, становши персоналитеръ, урожонный его мил. панъ Филишъ Бокей, маршалокъ кола рыцерского, лавдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинского на сеймику, про дие терція децембрисъ ании куррентисъ, миллезими сексъцентезими квинъквагезими нони, за универсаломъ ясне освещеного княжати его мил. пана воеводы Волинского, зложонимъ, зъгромажоныхъ, раціоне интроконтенторумъ, згодне постановъленное, с подписомъ руки своею, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Лудкихъ, пер модум обляте подал. просечи,

абы принятое и в книги вписаное было, которое я, урядъ, приймути, читалемъ и такъ се въ себе маеть: *Мы, senatorowie, xiążęta, dygnitarze, urzędnicy, ziemscy y grodzcy y wszystko rycerstwo woiewodztwa Wołhynskiego, na seymiku do Łucka, pro die tertia decembris anni praesentis, millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, za uniwersałem jas. osw. xiążęcia j. m. Mikołaja Jerzego na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołhynskiego, złożony, zgromadzeni, conformuiąc się wprzod do uniwersału jas. wiel. j. m. p. Stanisława na Potoku Potockiego, woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, a potym consequenter do uniewersału xiążęcia j. m. pana woiewody naszego Wołhynskiego, tudzież y do samey potrzeby (ktora iest tutissimus telum) woiewodztwa naszego, niechcąc niwczym deesse oyczynie naszej, a pogotowiu strapionemu et tot fluctibus agitato woiewodztwu naszemu, za zgodą spólną nas wszystkich, termino et actu huic przytomnych, takowy poratowania woiewodztwa naszego namowilismy sposob. Naprzod lub to wiemy, że pospolite ruszenie, według prawa, niemoże byc iedno sine divisione belli, że iednakże iakosmy zawsze gotowi byli dla zaszczycenia dostoiensstwa j. kr. m. pana n. m. y dla obrony praw, swobod y wolności naszej ostatek krwi y substantiey naszych wylac, tak teraz, kiedy od wiarołomnego, moskiewską potęgą wspartego, nieprzyiaciela, nam naybliżey imminet periculum, za spólną y iednostayną zgodą naszą conclusimus, abysmy in armis we dwie niedziele po ruszeniu się woyska Rzeczypospolitey a woiewodztwa naszego, ku nieprzyiacielowi stanęli, i tam szli, gdzie j. m. panom wodzom naszym opportunissimum będzie się zdało, a żeby innotescat, jas. wiel. j. m. panu woiewodzie Krakowskiemu, gotowosc wprzod nasza do usługi Rzeczypospolitey, a potem też y postulata nostra legitima debitum et condignum sortiantur affectum użyliśmy e medio nostri urodzonych jeh mosciow pana Stanisława Muszatycza Ochłopowskiego, skarbnika Wołhynskiego, y Łukasza Olbeskiego, czesnika Lubielskiego, braciey naszych, aby przy instructiey y credensiae, j. m. pana marszałka naszego podpisany ręką, wszystkie potrzeby woiewodztwa naszego, iako naylepiey przełożyli.*

Co się zas dotyczy sądow skarbowych formati judicii, na seymiku naszym Włodzimirskim, ad mentem constitutionis seymu przeszłego, umowionych, te że ad primam incidentiam dla zamieszania od Ukrainy sądzone byc niemogly, inhaerendo limitationi, ad diem tertiam mensis currentis factae, żeby się nie translaposował termin, ad diem undecimam ejusdem mensis et anni, auctoritate terazniejszego naszego seymiku odkładamy, ktore to sądy iuż więccy limitowane byc niebędą mogły sine maxima et inevitabili necessitate, interponendo poenas legum et solariorum restitutionem, jch m. panom sędziom, iesliby ktore na termin praefigowany nieziachał, do tegoż terminu y j. m. p. Piasoczynskiego, podstolego Bracławskiego, pułkownika j. kr. mosci, względem zapłaty zasług w wojewodztwie naszym, za assignatią skarbową do zapłacenia przekazanych, o poczekanie uprosilismy. Co wszystko, aby swoy zupełny walor y wagę miało, j. m. panu marszałkowi koła naszego ręką podpisac i do akt podac rozkazalismy. Dan w Łucku dnia trzeciego decembris anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono. У того лавъдумъ подписъ руки его мил. пана маршалка в тые слова: Philip Bokiey, marszałek koła rycerskiego, m. p. Котороежъ то лавдумъ, за поданемъ през его мил. пана маршалка, а за прнятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ вгородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга град. Луцкая № 2179, л. 1022, № 4.

XVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гетманамъ п всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежащій Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ городскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны

и усиюкоєніи разорєнныхъ провинцій. О непрємѣнномъ проживательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ старостахъ, подѣ страхомъ лишеніи ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между корєнными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жизни правящаго. О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ пріобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласіи дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подѣ начальствомъ корєнныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста гродскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Обѣ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Обѣ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ корєнными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ гродскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Обѣ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Обѣ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волинскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона обѣ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисєча шєст сот шєстдесят первого, месеца марца двадцєт осмого дня.

На вряде кгородском, в замку его королевское милости Володимєрском, передо мною Стефаномъ Вышпольским, буркграбим замку Володимєрского, и книгами нинєшньыми кгородскими старостинскими, *stanowszy personaliter, urodzony pan Jan na Zahorowie Zahorowski, stolnik Czernihowski, marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Czernihowskiego, jnstructią ich mosciom panom posłom, na seym walny Warszawski blisko przyszły s pomienionego woie-*

wodstwa obranym, z godnie daną, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, podał, tak się w sobie mającą: Instructia ich mosciom panom z Czernihowa: ich mosciom panom Adamowi z Burkat Burkackiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, Stephanowi na Zahorowie Zahorowskiemu, z Nowogrodka: ich mosciom panom Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, posłom wojewodstwa Czernihowskiego, na seym walny Warszawski dana, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym. Iest za co maiestatowi Bozkiemu powinne dzięki oddac, gdy Ukraina, tot annos rebellis, virtute polona ad obedientiam własnego pana adacta, redit tandem ad corpus regni, tym więcey, kiedy constitutio armorum foedifrugī hostis doznała coelestem vindictam, a narod nasz triumphalem odniósł lauream, ktore tak wielkie zwycięztwo nad nieprzyjacielem, ponieważ felicitate et auspicijs iego krolewskiej mosci pana naszego, miłosciwego stanelo, przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, ich mosc panowie posłowie nasi iego krolewskiej mosci uniżenie podziękuią. Podziękuią także ich mosciom panom hetmanom, quorum virtus et dexteritas tantis de hoste partis trophaeis toto terrarum orbi inclaruit. Niemnieysze debetur rycerstwu koronnemu gratitudo, ktore nomen polonum ad pristinam revocavit gloriam, ochotnie prace swoje za całosc oyczyzny niesąc y krew swoje na usługę iego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey poświęcając. Za co ich mosci panowie posłowie tak dobrym y zasłużonym spolney matki naszej synom podziękuią. A iż wojewodztwo nasze, per tot annorum spatium wyglądaiąc tanquam de limbo avroram pacis, y do tych czas ad propria nieprzyszło, ponieważ sedes belli z Moskwą et cum relicuis rebellibus w tamtym wojewodztwie iest, instabunt ich mosci panowie posłowie, aby continuatis bellis z carem Moskiewskim było, y ta provincia, felicibus armis recuperowana, przyszła tandem ad regni corpus; gdyż do tychczas aexulare obywatele wojewodztwa tego muszą, lubo drugie wojewodtwa ukraynne meliori sorte poczynaią reviviscere, nas samych pogranicznych spes sola pacis, speratae et victoriae fructus

lactat, a inquantumby przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim negotium pacis, iako nam jego krolewska mosc w instructiey swoiey proponowac raczy; lubo nie wątpiemy, że ex dignitate iego krolewskiey mosci y Rzeczypospolitey finietur hoc negotium, jednak ich mosci panowie posłowie nasi przestrzegac tego mają, aby żadney awulsiey, strzez Boże, od Korony w wojewodztwie naszym nie było, w czym fide, honore et conscientia ich mosciow obligamus, gdyby mieli na co takiego vel in minima particula pozwolic, non fraterno od ich mosciow przyimiemy animo et hoc ipsum irritum et inane declaruiemy. A ponieważ ten seym, według constitutiey przeszytej, także jego krolewskiey mosci instructiey, poczynac się będzie a modo concludendorum consiliorum, ktore negotium iż na seymikach dotąd nie było et tangit fundamenti libertatis nostrae, nie in eo passu definitive concludowac ich mosc panowie posłowie nasi nie mają, ale hoc negotium totum ad trutinam nostram na seymik relacyiny przyniosą, na żadne depactacye z yzby poselskiey in materiis status regni officientibus et libertatem laedentibus ich mosc panowie pozwalac nie mają, ieno aby commune consilium more maiorum zostawało. A ponieważ po te czasy na seymach, dolendo ad posteritatem exemplo, siła constitutiey sine scitu ordinum irrepsit, instabunt ante omnia ich mosc panowie posłowie nasi, aby temu zabiegając, constitutie, in facie Reipublicae czytane, na ktore zgoda nastąpi, ręką, marszałka poselskiego y deputatow, do constitucij z izby poselskiey mianowanych, tamże zaraz w senacie nieodchodząc podpisane y pieczętarzow koronnych, a potym do grodu zaraz po seymie przez tegoż marszałka były podawane sine correctura, w ktorym także punctie fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłow obliguiemy. Ponieważ wojna z nieprzyjacielem dotąd nie skonczona, ktorey prosecutio oraz y securitas wojewodztwa naszego moram non patitur, zlecamy to ich mosciom panom posłom, aby, inito cum ordinibus regni consilio, seym ten skrocony był, o co gorąco ich mosc panowie posłowie instare mają, aby tym prędzey wojewodstwo nasze de manu hostili wynisc mogło.

In negotio coaequationis w instructiey jego krolewskieey mosci proposito, lubo woiewodztwo nasze propter iniquitatem temporum, ieszcze dotąd in hostico zastaiąc, contribuere niemoże, jednak, ne in quidpiam communis libertatis derogetur, znosic się ich mosc panowie posłowie z drugiem woiewodztwy maią. Prawa dawne o residentiey ich mosciow panow starostow ukraynnych, opisane iesli kiedy, tedy teraz maią przysc in executionem, ponieważ securitas Ukrajny zawisła, maią tedy ich mosc panowie posłowie urgere prefatam executionem tego prawa et insuper obostrzyc, aby ta residentia pomieniona sub amissione capitaneatus była; a ktoby nie residował, aby ipso facto takie starostwo provocanti było y iego krolewska mosc miłosciwie bene merentibus conferre proponet y to aby postfata modernorum possessorum starostw ukraynnych jeden nietrzymał, ale były podzielone aequaliter inter bene meritos, na czym także y securitas tameczne należy y ludzie woienni do służby oyczyny będą ochotniejsi y większe subsidium tamtych kraioy będzie do obrony residentow u panow postronnych, iego krolewska mosc proponowac raczy; ktory punkt pro justo et necessario woiewodztwo nasze iudicat, ea tamen conditione, aby cudzoziemcy, ani ci, ktorzy indigenatami y nobilitaciami weszły do Korony, in ista functione niebyli, ale szlachta polska starozytna. Inter arcana libertatis elektio regis est qua vel maxima nota a servilibus distinguimur nationibus, ktora yż teraz, vivente principe, cuius diutissimum et felicissimum regnum sit, proponitur, nie będą mieli ich mosc panowie posłowie nasi facultatem de hoc negotio tractandi, ale ten punkt propter informationem ulteriorem na seymik rellacijny przyniesc maią, salvis per omnia legibus de libera electione sancitis. Pacta Hadiackie, ponieważ non sine sanguine nostro stetit victoria de rebellibus, maią bydź meliorowane w tych punctach, ktore przeciwko prawu y wolnosciom woiewodstwa naszego są, o co ich mosc panowie posłowie jego krolewskieey mosci y Rzeczypospolitey prosic maią. Quanto sumpto et sanguine provincias Respublica recuperat, kazdy uważyc może, zlecamy tedy ich mosciom panom posłom pilnie przestrzegac

tego, aby ani ich mosc panowie hetmani, ani żaden z woyska, dobr, per arma Respublica recuperowanych, usurpowac sobie privata auctoritate nie smiał, y to lege perpetua obwarowac miał, cum interpositione contra delinquentes personas infamiae et bonum confiscationis. Nobilitatem in regno et juris charitatem magno sanguine maiores nostri zasłużyli, ktore yż teraz bez zasług woiennych zwykłe conferri, na żadne indigenaty, ani nobilitatie, ich mosc panowie posłowie pozwalac nie miał, ale na seymik rellatijny desiderium candidatorum przyniesc, interim moventur de Republica y o wszem ci nobilitowani y ktorzy do indigenatu przypuszczeni, a bez protestacij staneli, aby fidelitatem regni poprzysięgli y statuto de scartabellis byli podlegli, supplementa legis zabronili, ktore reassumendo paenorum oraz obostrzyc. Wołosze y Tatarowie aby więcey w woysku nie byli według constitucij, oprócz dwóch chorągwi ich mosciow panow hetmanow, hoc praecustodito, aby tych chorągwi rotmistrzami szlachta polska osiadła była. A ponieważ to emerit, że ludzie, in privatum usum et comunitatum ordinowani, aggravant nobilitatem stanowiskami y różnemi exactiis y przechodami, ma tedy na tem seymie lex sanari, per instantiam et curam ich mosciow panow posłow, aby ci wszyscy, ktorych ludzie delinquant, poena trium millium marcarum et triplici refusione damnorum byli karani, cum prefixione fori inter causas militares jus prave paenae Respublicae est. Ma tedy mynica in bonum ordinum bydz wprowadzona y ratio reddi, iako wiele fructificuie Rzeczypospolitey. A ponieważ ab exoliticis consilijs et personis omnis morbus, miał reassumi omnes leges et insuper sanciti, aby wszyscy in genere cudzozemcy, iako do mynicy, tak do skarbowych urzędow, legatij y inszych functij publicznych nie należeli, ale szlachta polska starożytna, a ktoby smiał inaczey uczynic, poena peculatus był karany. Monopolia skarbowe aby niebywali y cokolwiek Respublica conferret zasług woysku gotowemi pieniędzmi, aby to się w fanty nieobracało y skarb privatnemi interessami, quacumque ratione, niebawił. Desideria miasta Gdanska, ktore laudabili ad posteritatem exemplo, pa-

nu y oyczynie poprzysiężoney dotrzymało wiary y wszelakiego godne iest podziękowania, na seymik rellatijny propter meliorem informationem ich mosc panowie posłowie przyniesc mają, przy dawnych prawach y wolnosciah miasto Gdansko zachowawszy, także y desiderium ducum de Croa. Warowało prawo, aby urzędnicy grodzcy osiedli byli, ktore y teraz reassumowac, dołożywszy tego, aby pisarze y burgrabiowie osiedli byli in eodem districtu. Depactacie znayduią się w kancellariach przeciwko prawu, ma tedy constitutia anni millesimi sexcentesimali decimi tertij wojewodztwom tym służyć, ktore się statutem Wołyńskim sądzą, poena duplex ma bydz interposita. Urzędnicy grodzcy aby spraw przed żadnym sądem nie odprawowali, a regenci aby byli przysięgli urzędow ziemskich wojewodztwa Czernihowskiego, ktore inpossessionati trzymają, siła się zagęściło, aby tedy ipso facto takowe urzędy nullitatis były y krol jego mosc aby ich pro vacanti rozdawał, insuper reassumowac constitutią anni millesimi sexcentesimali decimi tertij o warunkach ziemskich urzędnikow; a ktoby śmiał urząd ziemskij, na ktory electiey potrzeba, uprosic sine electione, poena duorum millium marcarum et privatione tegoż urzędu ma bydz karany. Interest na tym, aby celeritas iustitiae była in re publica, ze tedy ich mosc panowie starostowie tych wojewodztw, ktore się statutem Wołyńskim sądzą, nie mają facultatem banicij, albo infamij, na szlachcicu nakazac, przetoż mają bydz pomienione wojewodztwa, ac praecipue wojewodztwo nasze, porownane z koronnemi. O zbiegłych wielka dillatia dzieje się, ma bydz ponowiona lex, aby się ullis dillationibus, w grodzie peremptorie et sine appellatione citati, odpowiadali tum et sine dillatione maioris et exemptus. Constitutie, ktore contra fundamenta libertatis irrupserunt, ac praecipue de suppressione poenae publicae, aby nullitatis ipso facto były et imposterum obostrzyc prawo contra violatores poenae publicae; a dekreta trybunalskie wszystkie aby in suo robore, juxta constitutiones eo nomine sancitas, zostawały, y aby starostowie wieże według prawa in causis ejusdem poenae publicae budowali sub poenae duorum millium mar-

carum ad instantiam cuiusvis nobilis inter causas officij repetenda. Warowało przy ordynatye trybunału Wołyńskiego, aby conservatij woiewodstwa Kiiowskiego, do których należą sprawy wszystkich czterech woiewodztw, iednym statutem się sądzących, po woiewodztwie Kiiowskim byli sądzone, co inaczey przeciwko dawniejszym constitutiom y przeciwko instructiom woiewodztw tamiecznych na przeszłym seymie staneło, mają ich mosc panowie posłowie do dawnych praw y zwyczajow conservatij przywrocic; do tych czas woiewodztwo nasze (exulat) y nie może przysc ad propria, poki woyna z Mokswą durabit; a yż obywatelow, in exilio zostaiących, sumptus defficit, prosie będą ich mosc panowie posłowie o reclinatorium tanti spezy, poki woyna z Moskwą skonczone nie będzie. Zagęściły się, przeciwko prawu et juribus ordinationis, inventione prepostera poczynione zapisy, przetoż, ktoreby się kolwiek znaydowali przeciwko statutowi Wołyńskiemu wyraznemu, aby per legem publica nullitatis były declarowane. Pacta z kurfirstem Brandeburskim iakiemi staneli sposobami, wiadomo Rzeczypospolitey, w których per appendix Drahimskie starostwo (przyłączone), iezeli nie dosyc na tym, że kurfirst tot beneficia a Reipublicae odniósł, ktory yż teraz posiłkow niedał juxta pacta propria, iezeli ieszcze y Drahimskie starostwo ma, strzeż Boże, od Korony odeysc, czego ich mosc panowie posłowie una cum Reipublica przestrzegac mają, tedy jasniewielmożna iey mosc pani Anna Potocka, woiewodzina Krakowski, hetmanowa wielka koronna, staroscina Drahimska, według constitutiei anni millesimi sexcentesimali quinquagesimali octavi ad aequatam recompensam odniesc powinna wieś Dobrzyniuw od starostwa Krasnostawskiego, nescitur quo casu aut errore thypographi do Lopiennikow przyłączono, contra iura et privilegia priora, aby znowu do starostwa tegoż była przywrocona. De patricidio et fratricidio prawo reassumowane aby delinquentes, contra hanc legem, ipso facto infames byli y żadnych urzędow niebyli capaces. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu sublimis virtus jasniewielmożnego iego mosci pana woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, ktora tot trophaeis insignita teraznief-

szym nad nieprzyjacielem Rzeczypospolitey otrzymanym, cum aeterna nominis jego moscia gloria, zwyciężstwem coronatur, accedit amor patriae et libertatis, pro qua toties vitam et sanguinem jego mosci in discrimen obtulit, mają tedy ich mosc panowie posłowie przy powinnym podziękowaniu procurare, aby post tot exantlatos sudores gratitudo condigna od jego krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey doszła jego mosci, koszty przytym na temże seymie aby były jego mosci refundowane. Gdy jasniewielmożny jego mosc pan wojewoda Sędomirsky sanguinem et sumptum dla oyczyzny profundit, jasnie w tym sublimia merita magnorum maiorum suorum, quorum vestigijs insistit, wyraża, aby tedy przy powinnym podziękowaniu in desiderijs suis był a Republica ukontentowany, instare ich mosc panowie posłowie mają. Jako wieli sublimis indoles et excelsa virtus może przy odwadze zdrowia y substantiey dla miłosci oyczyzny, clarissime patet in persona jasnie wielmożnego jego mosci pana wojewody Czernihowskiego, który pokazał eo Republicae, posse rebelles ad obedientiam et cultum legitimi principis reduci, primus glaciem fregit, quae fracta, pacis auroram salutare licet, proponent et instabunt ich mosc panowie posłowie nasi, aby adaequata meritorum jego mosci gratitudo doszła przy słusznym, ktore godnie zasłużył, podziękowaniu, y sumpty, ktore pro bono publico erogavit, był na tym seymie refundowany. Za jasniewielmożną jey moscią panią Koniecpolską, wojewodziną Bełzką, ich mosc panowie posłowie prosic mają, aby przy prawie swoim od jego krolewskiej mosci conferowanym została. Za jego moscią panem Andrzejem Sokolnickim, chorążym Lwowskim, który za krwawe usługi swoje otrzymał jus haereditatis a Republica, prosic mają ich mosc panowie posłowie, aby w dobrach conferowanych przez commissią był wygraniczony. Za jego moscią panem Michałem Kałusowskim, w sprawie jego mosci o uproszenie dobr ad male narrata dziedzicznych, aby przywilei ten ad nullitatis był deklarowany cum debita poena contra delinquentem, mają ich mosc panowie posłowie nasi instare. Za jego moscią panem Ierzym Kazimirzem Krasickim, aby przy starych summach y prawie o do-

żywociach czworga opisanym zostawał y aby takowe przywileie contra jura publica niewychodzili, proponere ich mosc panowie posłowie maią. Jako wszystkich bene meritos słuszná rzecz panu y oyczyźnie recomendare, tak praecipue jego moscia pana Zahorowskiego, stolnika Czernichowskiego, ktory, more maiorum suorum, merita in Rempublicam, per manus sibi tradita, gloriose continuat. Za jego moscią panem Iakubem Woyną Oranskim, podsędkiem Czernichowskim, za jego moscią panem Adamem Burkackim, czesnikiem Czernichowskim, jego moscią panem Krzysztophem Kolczyskim, skarbnikiem Czernichowskim, militem veteranum, aby przy stracie substantiey swoich in praesenti exilio, odpadszy od fortun własnych, accedentibus praeclaris in Rempublicam meritis, condigna ratio ich mogła haberi od jego krolewskiej mosci et a tota Republica; znaczne zasługi w Rzeczypospolitey jego mosci pana Iana Krzętowskiego godne są wszelakiey wdzięczności, gdy tedy za swoje zasługi suplicie jego krolewskiej y Rzeczypospolitey, aby pustynie w wojewodztwie Podolskim Niedzwiedzie, alias Kutnikowce, były mu conferowane, ich mosc panowie posłowie procurabunt apud Rempublicam. Te tedy puncta y desideria nasze, na ktorých iako całość oyczyzny y wszytkiey Rzeczypospolitey, tak y salus wojewodztwa naszego należy, ich mosciom panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosciow committendo. Dan we Włodzimirzu, w cerkwi katedralney, na seymiku wojewodztwa Czernihowskiego, dnia dwudziestego osmego martij roku panskiego tysiąc szesć set szesćdziesiąt pierwszego. U tēy jnstructiey podpis rēki temi słowy: Ian na Zahorowie Zahorowsky, stolnik Czernihowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Которая то облята инструкціи, за поданем очевиднымъ и прозбою вышѣменованого его милости подавающого, а за принятиемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешныхъ вгородскихъ Володимерскихъ естъ вписаная.

Книга прод. Владим. 1661 г. № 1029, л. 916.

XVII.

Инструеція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномерной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ рускомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою. Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно впродолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судамъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановлений, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то нибыло, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь оспѣдыми дворянами съ незапятнаннымъ именемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волинскимъ кастеляномъ кореннаго Волинскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Геденомъ

Святополь-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймовыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравниеніи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недоволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недоволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недоволеніи духовнымъ давать суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недоволеніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватациі въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О исотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Суразка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальниковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ первого, месеца априля пятого дня.

На вѣряде егродскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною Александромъ з Кглиньска Кглинскимъ, войскимъ Черниговскимъ, буреграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними егродскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Константы Зубчевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волынского, для записаня до книгъ нынешнихъ егродскихъ Луцкихъ, подалъ перъ облатамъ, инструкцию, през ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волынского ихъ мил. паномъ посломъ, на сеймъ пришлый згодне обранымъ, даную, о чомъ тая помененая инструкция нижевписаная лятіусъ люколентіусъ инъ се облоквиръ, абы была принята и до книгъ записаная, а такъ я, урядъ, оную, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе писаная маеть: Instrukcyя jch m. panom posłom wojewodstwa Wołyńskiego wiel. jch mosciom: j. m. panu Krzysztofowi Sapiezie, stolnikowi W. X. Lit., j. m. p Stefanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzemienieckimu, j. m. p. Janowi Piasoczynskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. m. p. Andrzejowi Liniewskiemu, ziemskiemu sędziemu Łuckiemu,

j. m. p. Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podsędkowi Łuckiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podstarościemu Łuckiemu, na seym blisko przyszły z seymiku, w Łucku dnia dwudziestego osmego martij anni praesentis odprawującym się in loco solito, zgodnie obranym. In primis pensando j. kr. m. panu n. m. ustawiczną, a prawie każdodzienną, Rzeczypospolitey naszej sollicitudinem, która tak saluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną, oycowskiej providentiei czuynością ipsiosque regalis personae w rożnych okazyach, in aperta vitae wystawionej pericula sudoribus, za łaską Bożą szczęśliwie exhibere zwykła, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego j. kr. panu n. m., tam paternum ergo patriam amorem naniższym zawdzięczyli podziękowaniem. Skłoniwszy się zatem do pilney punctow, w instrukciey j. kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daimy tymże jch m. pp. posłom naszym informatią. Naprzod, materia concludendorum consiliorum publicorum ponieważ na przeszłym seymie agitowana była, a miały byc podane przez teraznieyszą instrukcyą j. kr. mosci rzetelnie na seymiki sposoby, teraz zas proponitur, aby per deputatos electos agitowana była, na to ich m. pp. posłowie nasi protunc pozwolic niemogą, ale in quantum by attosa Reipublicae miały bydz adinventa media, wziąć to cale do braci na seymiki relacyine mają, a do żadney rzeczy nieprzystępować, aż się ta wprzod uspokoi materia. Woyska j. kr. mosci iż do tąd niepłatne zostaią, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby cum ordinibus regni o zapłacie onemu pilne ineant consilium, hoc adiecto, aby te wszystkie prowianty, tak gotowemi pieniędzmi, iako victualibus, contra legem ex bonis haereditariis wydawane, przy teraznieyszej zapłacie pro persoluto potrącone byli. Przytym y te woiewodztwa, które ex manu hostili ad corpus Reipublicae znova są przyłączone, ponieważ tym większa zostaię populositas, aby ad easdem przykładalisie contributiones, a contributiones agrariae, które kolwiek subsequentur, aby ad manus j. m. p. pod-

skarbiego deponowane niebyli, ale z commissiey assignacie do wojewodztw chorągwiom osobliwie tym, których rotmistrze w którym wojewodztwie mają swoje domicilia, byli dawane, ducta iednak proportionae sufficintiae. Oto przytem upraszając j kr. mosci, aby w regimentach cudzoziemskich serio adhibita była animadversio, gdzie pozabiiiani żołnierze nec successores mają, officierowie ich te zasługi in proprium zabierają commodum, nec in conflictu takowy ludzi znayduie się numerus, iakowy od pomienionych officierow w regest-rach do zapłaty podawany bywa, y długi apud Rempublicam niesłusznie praetenduntur, aby tedy jch m. pp. oberszterowie supra realitatem regimentow swoich wykonywali juramenta, a któryby z jch mosciow w okaziey wojenney niebył, aby odpadał od regimentu y od zasług. Także regimenty aby osobam duchownym et obligatis ad latus principis dawane niebyli, ponieważ summa juris bellici wyciąga, aby potrzeby w bitwach non per substitutos, ale ipse per se każdy expediował żołnierz, tak też jch m. pp. rotmistrze woysk pclskich, iż w contentaciach towarzystwa do dwóch, albo trzech cwierci, w których nigdy niesłużyli, przypuszczac zwykli, aby takowe debita indebita na skarb Rzeczypospolitey niebyli zaciągane, żaden przytem z tychże jch m. panow rotmistrzow aby więcej chorągwi nad iedną nie miał. Przytem genus militiae chorągwi raytarskich, na ktore większe żołdy, niż na usarią, Rzeczpospolita expendit, a maiorem przez nie praessuram, niżeli commodum, sentit, aby więcej niebyło, ale na to miejsce chorągwie usarza polskiego, który nieprzyjacielowi przed inszemi formidabilis bydz musi, zaciągnione byli, y ztąd też niepotrzebna auctia długa Rzeczypospolitey, że chorągwie niektore już po commisiey Lwowskiey, contra expressam przeszłego seymu constitutionem, są zaciągnione, nullo commodo Rzeczypospolitey, a per extorsionem illicitam chlebow, et supra stipendium sobie zapłacili, takowe aby byli pozwiiane y ich listy pokas-sowane. Na podatki zas żadne niemają pozwalac jch m. pp. posłowie nasi, aż praevia lustratione, ktorey sposobu umowienie do seymow relacyinych zatrzymac. Poborce zas, iesli do wojewodztw

żołnierz po zapłatę assignowany będzie, od wojewodztw, iesli skarb żołnierzowi płacic będzie, od skarbu aby podawani byli, a na formata iudicia jch m. pp. posłowie pozwałac niemają. Coaequatiey ponieważ trudna na tym seymie dla scisłości czasu y zgromadzenia wielkiech materiy determinacya, iako dubitamus, żeby ad effectum przywiedziona bydz mogła, tak do przestrzenszego rozumielibysmy odłożyć czasu, in quantumby jednak tota Respublica possibilitatem et modum wynalese mogła, tedy jch m. pp. posłowie nasi od tego dissentire niemają. Co się tkanie eliberandam fidei publicam, życzylibysmy wszystkich oraz Rzeczypospolitey uspokoic kreditorow, ale iesli res angusta domi non praestabit sufficientiam, przynajmniey tem, ktorzy na przeszłą commissyą Lwowską, tak gotowemi pieniędzmi, iako fantami Rzeczypospolitą zaratowali, lubo szlacheckiego, lubo kupieckiego stanu ludziom, aby sine mora exolutum bydz mogło consulere. Co zas ad ulteriorem zatrzymania pokoju z Ukrainą modum, w tym plenariam jch m. panom posłom naszym ineundi modos cum Republica daiemy facultatem, hoc praecauto, aby takowe znaydowane byli media, ktore by detrimentum Reipublicae non saperent, mianowicie w porozdawaniu dobr dziedzicznych między kozakow, co iest przeciwko wyraznemu prawu, y względem tego pilna ma bydz jch m. pp. posłow expostulatia, aby ktore są pooddawane, iako to Mhliowszczyzna j. m. p. wojewodzica Sędomirskiego, Humanszczyzną jey m. pani oboyzney koronney y innych, denuo przywroczone byli. Także artykuł o xięstwo Ruskie, poniewaz y samemu woysku Zaporozkiemu non videtur necessarius, ale cale in clementiam j. kr. mosci spuszczoney, ponieważ circa statuitionem onego niebywałych rzeczy y w wynaydowaniu około niego sposobow multa inutilia facessit negotia, aby był cale silentio involutus, iesli by to samo pakt rozrywac by niemiało, jch m. pp. posłowie procurare mają. Ponieważ in eo totius Reipublicae consistit salus, aby fortece, tak in visceribus regni, iako tym bardziey in confinibus ab exteris zostaiące, do umowienia y wyżywienia się sufficienter opatrzone były, a census Reipublicae, in numeris exhaustus sumptibus, necessaria praestare niemoże, proponent jch

m. pp. posłowie nasi, aby jch m. pp. starostowie et tenutarij takowych mieysc, ktorzy przestronne ex inde mają intraty, sami przy fortcach continue rezydowac chcieli, et succedet że ad propriae salutis conservationem, victualibus et munitione tymże fortem non deerunt. Ktorych by zas intraty sufficere niemogli, takowym dobra od jch starostw istis temporibus, przed lat kilką albo daley oderwane, aby przywroczone były. Gdzieby zas y ten niemogł subvenire sposob, tam ipsa Respublica providere powinna. Woyny Moskiewskiej zawziętosć, ponieważ nec stillo ferreo, za szczęśliwemi woysk j. kr. mosci progressami, ex corde hostili wymazac się może, expedit, aby się jch m. pp. posłowie, zniosszy cum Republica, ad continuationem oney adesse quam saluberrimis consiliis et mediis starali, a że magni conatus magnos postulant vires, z wielu tak już inchoati, iako minantis praeficiendi belli respectow, jeżeli tota Respublica robor pospolitego ruszenia statuere zechce, jch m. pp. posłowie nasi non renuent, hoc praecauto, żeby ex facultatibus ad proportionem bonorum, tak magnates, iako equestris ordo, każdy przy swoim woiewodztwie poczty swoje stawili, od czego y jch m. pp. woyskowi, exceptis ipsis personis, wymawiac się niebędą powinni, expeditia zas bellica aby była generaliter sine divisione belli, a in quantum by ad media pacis przyisc miało o wysadzeniu commissarzow, jch m. pp. posłowie cum tota Republica conferre mają. Tractamenta y expedytie posłow cudzoziemskich, ponieważ, usu antiquo secundum pacta conventa, z żup y inszych ejusmodi prowentow obmynsliwane byli, y natenczas ztądże mają bydz prawidowane; a że na przeszłej commissiey takowe prowenta, na insze extraordinaryne roschody są rozszafowane, aby się to więcej niedziało, jure cavendum. Residentie u panow chrzescianskich aby sine sumptibus exhaustae Reipublicae succedere mogli, słuszno, aby ci jch. mosc, ktorzy poblizu takowych panow beneficia regalia, albo spiritualia, mają, w tym Reipublicae chcieli inservire, ponieważ mają gratiam gratis datam, a to po roku ieden po drugim saccessive. O dług xięcia j. mosci kurfirsta Brandeburskiego, w ktorym Elbląg cum territorio in onere,

ad consilium omnium ordinum regni remittimus; tak też y o zapłatę Ordzie. Ad punctum, iako ma byc residuum Infant, in potestate Reipublicae zostaiących, ordinowane, zdasię nam subungere y ten punkt ratione respectus dla jch m. pp. obywatelow Inflantskich, ktorych bona haereditaria propter publicam pacem obscissa in partem Sueticam, aby ta residuitas bonorum regalium w nagrodę jch mosciom ordinowana była, w czym facultatem jch m. pp. posłom plenarie cum Republica concludendi. Osobliwego by respekti y starania Rzeczypospolitey potrzeba około wydzwignienia ad mensam j. kr. mosci żup Wielickich y Bochenskich z dżługu cesarzowi j. mosci winnego, tudzież ratione gratitudinis, ktorey pastulant niezrachowane krolestwa jch mość oboygą, ex clementia et amore erga patriam dla dobra pospolitego wydane, spezy, gdyby rem Rzeczpospolita tantis obruta oneribus, ad praesens sufficere mogło, ale ze widoczna paupertas tam bonae intentioni musi bydz inimica, pokornie suplikowac do krolow jch mosci, aby ad tempus possibilitatis miłosciwie differre raczyli y promptam skoro, da Bog, przemożemy przypowiedziec voluntatem. Życzylibysmy też obtusa non praeterire aure eliberandam fidei nayiasnieyszego s. p. k. j. m. Władysława, ale że za urzędu s. p. j. m. p. Daniłowicza retent zatrzymanych, ani tak prędko w wojewodztwie domagac, ani exigere moglismy, ta materia na czas sposobnieyszy zachowac się musi. Admissio ad stemmata nobilitatis niektorych osob protunc protrahi musi, aby tym czasem ad bene merendum de Republica ad instar przodkow naszych, o ktorych libertas sanguine quesita multo reperta, multo mógł patere locus tym jch mosciom, ktorzy sobie życzą civibus Reipublicae annumerari. Względem dyminucyi woysk j. kr. mosci per varia belli incommoda, aby ta w ludziach nadtraconych, a mianowicie, pieszych, adimpleri mogła ruina, pro re utili censem, aby piechoty wszystkie łanowe, tak po wsiach, iako y po miastach, ktore jch m. pp. starostowie in usum suum obrocili, in usum Reipublicae reassumowane byli, co ieżeli succedet do zaciągania supplementow, ktore dziennie aggrawuią pleban, subtrahetur occasio. A co się tćnie tej materiei sposobu z cancellariey

j. kr. mosci podanego, o którym w jnstructiey j. kr. mosci mentio, z tegosmy się niemogli informowac, bo nam go j. m. pan poseł j. kr. mosci nieprodukował. Względem przydatku de constituendo successore j. kr. m. pana n. m., w tey materyi jch m. pp. posłowie nasi serio cum statibus regni znosic się maią y cum tota sentire Reipublica in hanc partem, iednak inclinationem nostram naypilniey maiąc pamięci, że vivente tanto principe, day, Boże, długo y szczęśliwie, żaden inny adaequatum in amore przeciwko j. kr. m. panu n. m. debito niemoże obtinere locum y takowych materyi, w których fatorum j. kr. m. panu n. m. znajduie się mentio, coram Republica formidat tractare, ale inszemu to oddac czasowi. O długi xięcia j. mosci Decroia, tak też długi y desideria miasta Gdanska, cale ad comunem Reipublicae odsyłamy consensum. Tej tedy ad tenorem instructiey j. kr. m. pana n. m. pokornie oddawszy, responsa desideria woiewodztwa naszego niżej specyficowane do j. kr. w. pana n. m. y Rzeczypospolitey jch m. pp. posłowie promovere maią. Naprzod długi wszystkie Rzeczypospolitey przy combinatiey onych aby w pilney byli consideratiey; coby się debiti privati niektórym osobam okazało, aby płacono niebyło aż post juramenta praestita supra realitatem. Także summy wniesione od różnych osob za nobilitatie, jesli in usum Reipublicae obrocone są, jch m. pp. posłowie percontari maią. Artylleria aby necessariam byc mogła sufficientiam secundum constitutionem, starostwo z panstw koronnych z intratą trzydziestu tysięcy, a z Wiel. X. Lit. z piętnastu tysięcy, na to destinowane bydz miało, co aby effectum przywiedziono było, instabunt jch m. pp. posłowie. Nieznosne krzywdy, które przez słobody nobilitas cierpi, aby iako kolwiek sopiri mogli, a iak naywiększą jch w. pp. posłowie starac się maią pilnością de formanda lege per constitutionem modernam, aby in causis subditorum profugorum urząd grodzki Łucki miał potestatem do wskazania banitiei y iey publikaciey y ad cassandam, aby nie na trybunał, ale aby tamże na roczki pozywano, gdzie iesli pozwany chciałby miec locum standi, wprzod parti satisfaciat, a poena do tysiaca grzywien podwyższona bydz ma, o co instabunt jch w. pp.

posłowie. Nim przejdzie do uchwalenia iakichkolwiek podatkow, wprzod jch m. pp. posłowie upomniec się maią aby skarb rachunki deponat, y dawniejsze retenta aby ad usum Rzeczypospolitey przywroczone były. Condemnaty na jch m. pp. woyskowych, ratione krzywd poczynionych otrzymane, aby niebyły zniesione, y na commisią o te krzywdy, do rozsądzienia onych, aby dwóch commisarzow od woyska, a dwóch od woiewodztwa wysadzone, starac się powinno. O xięgi poczynione aby nobilitas, ktorych tam involvebantur juro, sine detrimento została, modus ineundus cum Reipublica, a do woiewodztwa naszego, rewizya xiąg wszystkich ziemskich grodzkich y podkomorskich aby wyiednana była, upraszac j. kr. mosci jch m. pp. posłowie maią. Sekta aryanska aby nietylko non recipiatur ad restitutionem, ale nec audiatur, postrzec maią jch m. pp. posłowie. Uniwersały ex senatus consulto na wydawanie podatkow, czemu wychodzily wywiedziec się maią jch m. pp. posłowie y in posterum, aby to niebyło, praecavere. Constitutiones extra consensum omnium ordinum sancitae, aby byli cassowane y in posterum, aby niewychodziły, a ktore słusznie stawaią, aby po trzech dniach do grodow podawano per oblatam. Sryber koscielnych iako się obrociła, distributa exigenda ratio et restitutionis modos aby ante omnia był obmyslony, communicandum cum Republica jch m. pp. posłom naszym committit. Niemało ztąd ludzi ubogich pochodzi uciążenie, że przeciwko wszystkim prawom pospolitym y woyskowym różnie osoby rozdawanie assygnatii na chleby żołnierskie indebite sobie usurpuia, co samey tylko hetmanskiey jure pertinet powadze, aby więcęcy ad hunc ausum condescendere niechcieli, jure statuendum; y dobra dziedziczne od wielu chlebom zimowym y stanowiskom żołnierskim niepodlegli, aby więcęcy takowych nieponosili ciężarow, o reassumptią constitutiei w tey materyi uchwaloney jch m. pp. posłowie upomniec się maią. Tudzież weszło we zwyczaj, że ludzie prywatni, ad instar kwarcianego żołnierza, depraedant włosci, takowych rotmistrze y ich panowie aby triplici refusione damnorum et poena trecentarum marcarum puniantur et exemptii, aby żadne w takowych sprawach

nieszli, efficere maią jch m. pp. posłowie. Urzędy grodzkie in tali weszli abusum, iż non per collationem, ale per aperta mercimonia podawane bywaią, dla czego personas incapatissimas cum discomodo nobilitatis wiele na tych mieyscach namnożyło się, aby tedy wszyscy urzędnicy y ich officiales castrenses, także burgrabiowie nobiles, beue in bonis haereditariis non obligatoriis possessionati, te mieysca osiadali tudzież ci wszyscy, ktorzy ad excipienda scrutinia należą, aby w trybunale inter patronos causarum niestawali, przytem jure notati et fratricidae, iakowi protunc znayduią się, aby od takich godnosci prohibeantur sub privatione officii jch m. pp. starostow, a takowych samych pro infamibus ipso facto poczytaniem. Salaria zas w cancellariach, secundum usum antiquum, ut proveniant sine extorsione niediskretnych cancellaristow, sub poena supranarios trecentarum marcarum y processem prosto na trubuną, expostulabunt jch m. pp. posłowie. Exigenda ratio przez jch m. pp. posłow naszych o zniesieniu decretow formati iudicii wojewodztwa naszego na seymie przeszłym y reassumptio onychże procuranda. In regimine woysk koronnych aby authoritas hetmanska non jure advitalitio, ale od seymu do seymu post trigenium przypadłego conferowana była, munitia iednak authoritate et reputatione jch m. pp. wodzow naszych teraznieyszych, ktorych tam praelara gesta et merita w oyczyźnie pensando, nietylko ad vitae tempora optatur woysk j. kr. mosci directia, ale praelixum szczęśliwego pożycia jch mosciow appraecamur aevum. Administracya skarbu koronnego aby plebeijs et exteræ nationis ludziom conferowana niebyła, maią wniesc jch m. pp. posłowie nasi. Wiele należy ad tranquillitatem publicam, aby między wojewodztwy rzetelne byli rozgraniczenia, tak propter bona ad contributiones pertinentia, aby wiedzieli de proprio districtu, iako propter civium, ktorzy confinia tenent aequietationem, aby tedy na generalną commissyą rozgraniczenia wojewodztw Ruskiego z Wołyńskim, commissarze designowani byli, maią inferre jch mosc pp. posłowie nasi, ponieważ na preszłym seymie commissia rozgraniczenia wojewodztw Kiiowskiego z Bracławskim stanęła.

Kasztelania Wołyńska aby pro vacanti oddana była patricio et ter-rigenae województwa naszego, instabunt jch m. pp. posłowie do krola jch mosci. Relia Grecka ad mentem toties illatae od różnych województw postulationis, iako na przeszłym agitabatur seymie, ta-kaby na terazniejszym cale uspokoiona była y differentie inter unitos et disunitos ut sopiantur, wniesc maia jch m. pp. posłowie. Także władcytwo Łuckie aby, circa jus nominativum, przy jas. wielbnym xięciu j. m. Gedeonie Czetwertenskim decisive zachowane było, salva tylko administratione moderna jas. wielbnego j. m. xiędza metropolity Kiiowskiego, która gdy expirowac będzie, aby więcej ani administracye dawane niebyły, ani, na ktore już są dane, prolongacye niewychodzili, ale in realem pomienionego xięcia j. m. Czetwertenskiego to władcytwo Łuckie aby deveniat possessionem. Elektia zas władzyki, circa usum antiquum, aby zachowana była, praetensie zas j. m. xiędza władzyki Lwowskiego, także Przemysl-skiego ritus disuniti y j. m. xiędza episcopa Chełmskiego uniti, o maiętnosci od dyeceziey jch mosciow contra jura, privilegium jch mosciow poodbierane, aby realiter uspokoione były. Decreta wszyst-kie, podczas trzecich wici temerarie ferowane, aby pokassowane były, y więcej hic disordo ut non serpiatur, wniesc maia jch m. pp. posło-wie. Dekreta zas tak w trybunale iako na seymie contra perduelles expersonali stanowione, aby in suo zastawali robore, ani byli in du-bium wokowane y znoszone, tymże jch m. pp. posłom committimus. W sądzie trybunalskim, tanquam aequalis Republicae membra, abysmy aequaliter z jch mosciami panami koronnemi, tak względem przysięgi deputatow, aby in eandem formam, albo nasi deputaci z jch mosciami, albo jch mosc z naszymi juramenta swoje wykonywaiąc, iako w płaceniu do sądu, abysmy, in duplo niepłacąc, zachowani bydz mogli, tudzież jch mosc pp. sądowi ziemscy Lubelscy, aby ad salaria pisarzow województwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Bracław-skiego, Czernihowskiego nienależeli, poniewaz te województwa dekretami pisarzow swoich sine ope alterius ukontentowane bydz mogą, domowic się jch m. pp. posłowie maia. Ratione menice od krola jego mosci

s. p. Zygmunta na Rzeczpospolitą legowaney, tak też ratione szelągów, ktoremi, iako fama refert, nietylko milion, według consensu na przeszłym seymie, ale kilka milionów są wybite, modos et ratio exigenda przez jch m. pp. posłów. Bona regalia, ktore są panis, aby w dziedzictwa abhinc dawane niebyły, proponent jch m. pp. posłowie nasi. Jurevicti et infames cum derogatione legis publicae pod bokiem j. kr. mosci od roznych y wysokich officialistow protecti versantur, proponent tedy jch m. pp. posłowie, aby takowe osoby in quantum na seymie praevenientur, capti, incarcerationi et executione debita puniti zostawali. Jch m. pp. duchowni, mając zagradzoną drogę do kupowania dziedzictwa, nabyte zastawy takimi oneruią sumami, że valorem haereditatis przenoszą, to że się dzieje in elusionem juris, praecavebunt jch m. pp. posłowie, aby legem expressam de talibus inscriptionibus praeteritis, praesentibus et futuris przynieść mogli. Znayduią się także errores, że niektorzy z jch m. pp. wojskowych dobra dziedziczne, miasto krolewskich, popraszali, a szlachta uboga propter defectum viatur o własne dziedzictwo swoje tarde in juribus procedunt y processami zadwornemi są condemnowani, takowe inconvenientia ut extirpentur et in futurum onym procludatur via, pilnie ostrzegac mają jch m. pp. posłowie. Za assekuracją jas. wielm. j. m. p. marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego y za quitem ręcznym j. m. p. Grotawca, generała j. kr. mosci, wojewodztwo Wołyńskie na zapłatę temu pułkowi piętnastu tysięcy złotych wydało y realiter zapłaciło, w czym jch m. pp. posłowie nasi mają instare do j. m. p. hetmana polnego, aby inhaerendo attestationi suae od skarbu Rzeczypospolitey kwit wojewodztwu naszemu wyiednac raczył, iakoby ab omni impetitione y od skarbu y od woyska ratione tych piętnastu tysięcy wolne zostawało. Summa szesciu tysięcy osmiuset złotych wniesiona względem łanowej piechoty j. m. p. Krzysztofa Sapihi, stolnika Wiel. X. Lit., ktora to piechota pod regiment jch m. pp. hetmanow oddana za ordinansem jch mosciow in praesidio Łancuta zostawała, o czym attestacye tychże jch m. pp. hetmanow świadczą, ta aby do skarbu

Rzeczypospolitey in coaequationem pro persoluto przyjęta była, doyrzec mają jch m. pp. posłowie nasi. Ze tez wojewodztwo nasze ciężką ztąd ponosi krzywdę, iż woysko j. kr. mosci Wiel. X. Lit. gdy z Litwy wyszło było y chleby sobie u nas rozdało, a przeto nie małą oppresyą bona nostra uciężyło, procurabunt jch m. pp. posłowie, aby y te szkody in coaequationem Rzeczypospolita przyjęła, a in posterum zeby to niebywało. Retenta rozne u roznych poborców zostaią, ktorzy do sądów formati iudicii non comparuerunt y niedali rachunku villicationis suae, przeto aby na to laudum apprabowane specialiter było, ktore ratione tego na seymiku rellacyinym stanie exceptis, ktorzy mają kwity od skarbu, albo od wojewodztwa, z prawem się zgodzaiące, ktorzy defendebant ex laudis privatis od niego, toż y o czopownikach ma się rozumiec. Poena evocationis, lubo tot prohibita constitutionibus extirpari niemoże, instabunt tedy jch m. pp. posłowie, aby supra tales evocatores poena quingentarum marcarum ad mille podwyszona była. Dwory szlacheckie, na gruntach dziedzicznych zdawna siedzące, aby pod oppressye jch m. pp. starostów y ich substitutow, tanquam bona haereditaria, niepodpadali, praecavendum. A że y w miescie j. kr. mosci Krzemieniu przez commissią, od j. kr. mosci ziednanę, niektorzy jch m. pp. obywatelę, tam dwory swoje mairacy, dekretem tey commissiey in contumaciam są ukryci, tedy takowych jch mosciów, ktorzy deducunt, że dwory swoje na gruntach dziedzicznych zdawna mają, aby te condemnaty zniesione były, a ktorych dwory na gruntach mieyskich siedzą, aby commissia ratione tych wcale zachowana była, instabunt jch m. pp. posłowie. Tudzież w miescie j. kr. m. Łucku iż iurisdictionia woytowstwa dziedzicznego circa sua jura zachowana nieiest, ut pristinae restituantur integritati, mają to sprawic jch m. pp. posłowie. Dwory też szlacheckie, na wsiach będące, w ktorych per angustiam possessionis, więcey szlachty, niżeli dworów, zostaię, in eum przyszli u żołnierza abusum, że u nich nieinaczey tylko, iako w chłopskich domach sobie poczynaią. Iako się to obywatelom wojewodztwa naszego jch m. p. panom Hulanickim w Łuckim powiecie, w Krzemie-

nieckim zas, jch m. panom Adruzkim, Minkowskim, Budarazkim, Lesznickim tego dostaje condolendo takowey braci naszej oppressiey, zlecamy jch m. pp. posłom naszym procurandum, aby z seymu terazniejszego, osobliwy sposob zaszczycenia swego mieć mogli. Su-
raż, że są dobra dziedziczne xiążąt jch mosciow Ostrozkich, ad instructionem juventutis nobilium ordinowane, od ciężarow bonorum regalium et spiritualium wolne byli. Także maiętnosci jch m. oycow jezuitow Łuckich, dla ktorych desolatiey, studia artium liberarium w Łucku ustawac muszą y niemałe stąd studiosis w naukach są uymy, aby quantisper respirare mogli, ciż jch m. pp. posłowie przyczynic się mają. Starostwo Drahimskie, z ktorego niemałe Rzeczypospolitey provenerunt commoda, iż iest avulsum, aby vel modus odszukania inveniatur, vel possessoribus słuszná obmysłona była nagroda, pilnie studio jch m. panom posłom naszym zlecamy. Miasto Krzemieniec tak iest zdezelowane, że, podczas aktow publicznych ziachawszy się, stanciey miec niemożemy, upraszac mają j. kr. mosci jch m. pp. posłowie, aby propter respirium, tak od żołnierza, iako od collecty browarney y inszych podatkow, uwolnione bydz mogło. Non est aequitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae miał portare onus, że tedy wszystkie woysko całej Rzeczypospolitey, pod maiętnością j. m. p. podkomorzego Krzemienieckiego stanąwszy, one zruynowało, nil aequius tylko aby ad tota hoc damnum restitueratur. Rzeczypospolita, a iż się y innych jch mosciow takowych wiele znayduie wszystkich in genere, aby na nich osobliwy respekt j. kr. mosci był miany, pamięci jch m. panow posłow commendamus. Nieprzepominając j. m. pana Zubczewskiego, terazniejszego marszałka koła naszego, u ktorego tego roku przeszłego, pod Czudnow ydąc, przez niedziel cztery obozem woysko stało. A iż niektorzy jch mose w roznych krywdach y postulatach swoich justa desideria in sinum nostrum iako braciey deposuerunt, iako to: j. m. p. Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, j. m. p. Kazimirski, chorąży Owrucki, wielmożna jey m. pani woiewodzina Bełzka, jey m. pani obozna koronna, j. m. p. Chmielecki, j. m. p. Hnoiniski, ci wszyscy aby pro

diversitate votorum suorum z pomyslną od j. kr. m. pana n. m. expedyowani byli consolatią, instantiey jch m. pp. posłow naszych podaiemy. Osobliwe okrzywdzenie j. m. p. podsędk Łuckiego w skutach, zabranych na potrzebę j. kr. mosci y zatrzymanych przez j. m. xiędza Rożyckiego, za którą detentę kilkoletnią, tak same szkuty y ich statki popsowane zostały, iako na ich prowentach fractach y posyłaniach zboż swoich, co iest iedyne w kraiach naszych wsparcie, bardzo znacznemi j. m. p. podsędek injuriatus szkodami, aby mógł byc z łaski j. kr. mosci ukontentowany, jch m. pp. posłowie procurabunt. Żałosnie przytym uskarżyc sie mają jch m. pp. posłowie, nomine wojewodztwa naszego, na jch m. pp. żołnierzow, niżej mianowanych, iako to: p. Korfa, p. Kałuskiego, p. Wilamowskiego, p. Wierzbickiego, którzy, privato auso assignatie sobie samym po wojewodztwie naszym wymyslaiąc na dwory szlacheckie, ani ich bydła y zboża, żadnych exceptij nieczyniąc, wojewodztwo nasze sunt depraedati, aby na nich była słuszna animadversia upraszaiąc. Przystempuiąc zas ad petita de bene meritis, imprimis desideria jas. wiel. j. m. pana Iana na Zamosciu Zamoyckiego, wojewody Sendomirskiego, Kamienieckiego etc. starosty, ratione miasta jch mosci Zamoscia, tak sławney y potrzebney w oyczyźnie fortocy, aby przy prawach y wolnosciach swoich zastawało y więcey od mieszczan Lwowskich, na których querulatur, in commertiis impediowane niebyło. Także względem Tarnopola y Rownego z ich włosciami, ktore, przez obozy woysk koronnych, tam stawaiące, wielką poniesli dezolatią, ut habeatur j. kr. m. pan n. m. y Rzeczypospolitey respectus. Przyteyże okaziey zasług y odwag jego mosc cum tantis vitae et sumptuum dispendiis oyczyźnie oddawanych, ktore etiam nobis tacentibus constant zalecic jch m. pp. posłowie nasi nieprzepomnią. Lubo to occurrunt za jch m. pany senatorami naszymi miłosciwemi pany alcioris in senatu loci do j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey instantiae, niemożemy iednak differre nizkiey naszej y gorącey do j. kr. m. p. n. m. prozby y instantiey za jas. osw. xiążęciem j. m. p. Mikołaiem na Klewaniu

Czartoryskim, wojewodą Wołyńskim, który jest princeps et direktor nobilitatis nostrae, aby j. kr. mośc p. n. m. tam praestantis in patria civis, który nietylko sam propriam na usługach oycyzny usque in senium cousumpsit aetatem ale et jllustrem prolem ad continua, tam in sago, quam in toga, patriae obsequia paterno induxit exemplo, osobliwym od j. kr. m. pana n. m. y Rzeczypospolitey ad merita tanti senatoris respiciat okiem. Magnanimis annumerandus haeroibus jas. osw. xiąże j. m. Dymitr na Wiszniowcu y Zbarazu Korybut Wiszniewiecki, wojewoda Bełzki, lubo żadnego a particularibus non exigit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae, wysoką przezacnych przodkow swoich krwią zpurpurowaną, odważnemi czynami nietylko apud patricos, ale apud exteros codziennie extendit marsowemi pracami, abysmy iednak debitum tanto civi niezdali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jch m. pp. posłow naszych, hoc gloriosum nomen przypominiane j kr. m. pana n. m. było, zlecamy. Musiał by bydz w oycyznie naszej utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach swiata wszystkie de patria zasługi jas. wiel. j. m. p. Jana na Barze y Lubomlu Wyhowskiego, wojewody Kiiowskiego, tajne bydz miały, ktore nietylko cum toto nostro exercitu, ale ipse unicus proprii cum potentia hostili rownaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia odwagą, rzecz widoczna oswiadczał, aby tedy inpostulatis suis u pana y oycyzny benignam inveniat aurem, mianowicie względem confirmathey praw swoich, z pilnoscia jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się mają. Conscius ipse princeps et tota Respublica prac, kosztow y odwag, zdrowia jas. wiel. j. m. p. Stanisława Kazimirza na Połłoney y Tarhowicy Bieniewskiego, wojewody Czernihowskiego, Bohusławskiego starosty, pod czas tego krwawego potopu belli intestini, w oycyznie naszej oswiadczonych, kiedy tak wiele razy pondus salutis in stateram grubych y nierozumnych narodow, dyskretiey ochotnie exponere nie wstrygał się, y nie bez pomyslnych in partem Rzeczypospolitey constructae pacis z tego placu schodził successow, tam parvum futuris nostri encomium, aby proportionalnym

jch m. pp. posłowie nasi u j. kr. m. explikowali zaleceniem, poruczamy. Niemożemy praeterire zlecenia prozby jch m. panom posłom naszym za jas. wiel. j. m. panem Henrykiem z Wysokiego Kaszowskim, kasztelanem Wendenskim, który wprzod młode lata swoje, ieszcze od pierwszych Moskiewskich expedycyi, aż do tąd, na usługę Rzeczypospolitey odwaznie trawiać, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi podczas roznych expedycyi nie małym kosztem miewając trudow kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nieżałował, y, iuż senatoria z łaski j. kr. mosci będąc insignitus dignitate, wolat apertum vitae discrinen subire et onus compedum senatorskiemi dzwigac nogami, niżeli minimam proditionis, quae inter status versabatur, incurrere notam, z czego że nie małą na zdrowiu y fortunach odniósł jacturam, miłosciwey j. kr. mosci proponendum consideratiew. Między inszemi wielmoznego j. m. p. oboznego koronnego krwawemi zasługami, przy których nietylko cum dispendio zdrowia y fortun swoich toties sudavit et alsit, ta wiekopomna Rzeczypospolitey przysługa, kiedy paulo antea, z małą woysk koronnych garscią, primam w swowolnę Ukrainę torując drogę, freit glaciem inter numerosos suspectae fidei exercitus wszedszy, aż Moskiewskich z szczupłym woyskiem, w komendzie swoiey będącym, dotykał włosci u nas iako wiadomszych in confinibus Ukrainy, silentio involvi niemoże, zlecamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięć j. kr. mosci przywiedli. Simili modo przepomniec niemaia jch m. pp. posłowie nasi j. m. pana miecznika koronnego, ktoremu nietylko gratitudo tak wysokich zasług, ale ipsum debitum wydanych na potrzeby Rzeczypospolitey pieniędzy nondum persolutum praetenditur, aby in utroque sine intermissione mógł bydz satisfactus. Starał się o to j. m. p. Stefan Leduchowski, podkomorzy Krzemieniecki, z młodosci lat swoich, aby in martio civilique sudore inter bene merentes w oyczyźnie non videatur tardior, kiedy o całosc Rzeczypospolitey oraz z bratem swym rodzonym j. m. panem sędzią ziemskim Krzemienieckim niewoli tatarskiey subiit vincula, y nie małe na zdrowiu

y substantiey, tak służąc w woyskach j. kr. mosci y swoje chorągwie numeroso ordine braci niewaiąc, iako też z tatarskich se ipsum oraz y z bratem rodzonym okupuiąc, więzow ponieść musiał dispendia, aby tedy inter optime meritos j. kr. m. panu n. m. przez jch m. pp. posłów naszych był zalecony, commitimus. Nietylko same littora maris Baltici, krwią świeżą zeszłego j. m. p. Kazimierza Piasoczynskiego, pułkownika j. kr. mosci cum decore gentis Polonae skropione, zatem domem loqui videntur, ale y specjalne j. m. p. Jana Piasoczynskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, oyczyźnie przysługi, przy których więzienia Moskiewskiego y kozackiego expertus incommoda, gratitudinem patriae postulant, które aby j. kr. m. panu n. m. zalecone były, incumbit jch m. panom posłom naszym. Ea sunt j. m. pana Andrzeia Liniewskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, in Republica merita, że a nemine etiam meritissimo superari possunt, nietylko bowiem vitae propriae curriculum, oyczyźnie, tam in togo, quam in sago, służąc przepędził, ale et carissimis trzech synow pignoribus, którzy pro salute Reipublicae zdrowia położyli, et sanguine nobis hanc patriam pepererant, suo orbatu został, gorącą tedy jch m. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci wniosą prozbę, aby tanquam suppressus bene merentium aestimator, tanta merita pensare, ad dignitatem kasztetaniey Wołyńskiej a cive et patricio nostro etiam nolente alienare nieraczył. Wysokich j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podsędka Łuckiego, rotmistrza j. kr. mosci, w oyczyźnie zasług ponowiła gloriosa cicatrix, która postrzałem bliskim śmierci, iako na wielu odważnych żołnierzach, pod czas Czudnowskiej z Szeremetem utarczki, tak na j. mci stemma amoris patriae wyraziła, co aby przy dawniejszych około trzymania, z niemałym kosztem do usługi Rzeczypospolitey chorągwie, w miłosciwym j. kr. mosci zostawało respekie, jch m. pp. posłowie zalecie nieprzepomnią. Znacznych przysług wiel. j. m. pana starosty Łuckiego przeciwko oyczyźnie, który po wielokroc incursiones et insultus hostium wojewodztwo nasze własnymi zaszczycał piersiami y pro

salute patriae salutem exponebat propriam, ich m. pp. posłowie nasi przed j. kr. moscią panem n. m. przepomniec niemaia. Niemaia bydz pr.epomniane od jch m. panow posłow naszych wysokie merita j. m. p. Jana Szymkiewicza Szklńskiego, łowczego Wołyńskiego, który nie tylko sumptu na okryte w roznych okazjach nieżałowal chorągwie, ale et sanguine przez postrzały profuso, amorem testabatur patriae, aby benigne principis byli respecta oculo. Tak. też j. m. p. Tomasza Koziki, podstolego Wołyńskiego, który, w takowych że woiennych okazjach z niemałym kosztem niepoiednokroc pozornie stawiać chorągwie, ad sumptum praestitum generosum nieomieszkiał adhibere pectus, osobliwey j. kr. mosci, jch m. pp. posłowie nasi zalecic maia łasce. Przytem za j. m. panem Sokolnickim, chorążym Lwowskim, porucznikiem roty ussarskiey jas. wielmożnego j. m. p. marszałka wielkiego koronnego, ktorego same loquuntur od siebie merita, instare jch m. pp. posłowie nie przepomnią, aby in desideriis suis repulsus niezostawał, y congruam prac swoich odniosł gratitudinem. Toż uczynic maia za j. m. p. Silnickim, miecznikiem Bracławskim, rotmistrzem j. kr. mosci, aby simili principis mógł byc praeventus gratia. Meruit to dobrze y j. m. p. Jan Jakowicki, aby eodem był involutus volumine nietylko substantiae swoje, ale y brata rodzonego, na usłudze Rzeczypospolitey postradawszy, który aby przed j. kr. moscią panem n. m. od jch m. panow posłow przepomniany niebył. Za j. m. panem Konstantym Czerniewskim y j. m. p. Mikołaiem Babinskim pilnie jch m. pp. posłowie nasi przyczynic się maia, aby ad pristinum restituti byli honorem, ponieważ per male obtentos są aggrawowani processus, aby innocentes non patiantur. Tę tedy naszą instrukcyą, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy y do rąk j. m. p. marszałka koła naszego oddawszy, ad akta castrensia Luceoriensia inducere zlecilismy. Data w Łucku vigesima octava martij tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego roku. У тоє инстругьци, до актъ поданое, подпись руки его мил. пана маршала кола ры-

церского воеводства Волынского в тые слова: Konstanty Zubczewski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, m. pr. Котораяжъ то инструкторъ, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, вся, с початку ажъ до конца, од слова до слова до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Луцкихъ есть вписаная.

Книга врод. Луцкая № 2181, л. 833, № 15.

XVIII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награжденіи всего Кїевскаго воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кїевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ польской избѣ, мѣста. Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кїевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. () предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православному и возвращеніи православному духовенству, отобранныхъ уніатами, церковей и имуществъ. О предоставленіи королю права раздавать должности и званія въ Кїевскомъ воеводствѣ. О принятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назначеніи депутатовъ отъ Кїевскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ комиссію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дворянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣглыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ расходахъ обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ налоговъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранденбургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напominаніи курфюрсту объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи старостъ въ украинскихъ воеводствахъ между военнымъ съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмене законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь оспѣлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кїевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отменять трибунальскіе приговоры къ инфаміи. О выборѣ наиболѣе удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иностранцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ

лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара в Любомли. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесят первого, месеца априля сегого дня.

На вярде вгородском, в замъку его королевское милости Володимерскомъ, передо мъною, Андреем Рогозою, регентомъ канцелярии вгородское Володимерское, намесникомъ на тот час буркграфства Володимерского, и книгами нинешними вгородскими старостинскими, *stanowszy oczewiscie, wielmożny j. mc. pan Stephan na Czerniechowie Niemirysz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego*, instructią ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski blisko przyszły z pomienionego wojewodztwa zgodnie obranym, daną, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich, *per oblatam* подаѣ, так sie в sobie maiąca: My, rady, dignitarze y wszystko rycerstwo, obywatele wojewodztwa Kiiowskiego, на сеймик в Żytomirzu *pro die vigesima octawa martij в roku niniejszym, tysiąc szesc set szescdziesiąt pierwszym, за universalem y innotescentią od jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego, zgromadzeni, на blisko przyszły seym walny ordinarijny, в Warszawie złożony pro die secunda maij в roku terazniejszym, podług praw y swobod naszych porządku, wolnemi głosami obralismy posłow z wojewodztwa naszego: wielmożnego jmc pana Stephana na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, pułkownika jego krolewskiey mosci y marszałка на tenczas koła naszego, jmc pana Karоła Potockiego, podczaszego Podolskiego, y jmc pana Jana Wołczkowicza Olizaza; ktorych jch mosciow używszy do tey pracy y publiczney wojewodztwom usługi, daemy im tę instructią naszą, według ktorey powinni będą efficere to u jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, cokolwiek articuły в niey zawarte wyrażа, aby з помysłną legatij*

swoiey do nas regrediatu rrellatią, wprzod Bogn Wszechmogącemu za niepojętę Jego nad oyczyzną naszą pokazane łaski y dobrodziejstwa oddawszy dzięki. Taka iest jego krolewskiey mosci pana naszego miłosciwego ku oycyzynie naszej, a swemu krolewstwu, miłosc, że inszych niepotrzebuie dowodow, tylko codziennę z ciężką molestią jego krolewskiey mosci fatygą około tey matki naszej prac przedsięwzięcie zaczynaiąc, albowiem od pierwszego wstępu jego krolewskiey mosci do tey korony, przyznac to każdy musi, że jego krolewska mosc pan nasz miłosciwy, samą tylko wrodzoną świętych antecessorow swoich zdięty miłością, nie wzdrygał się, przyiał gubernacula krolewstwa, tego prawie już wpuł na tenczas straconego, potym iż tot malis circumdatum externis et civilibus bellis fessum wszelkimi sposoby y usiłowaniem s podziwieniem wszystkich narodow indefesse dzwigał aż do tey pory, gdzie już prawie szczęściem jego krolewskiey mosci y pilnym staraniem ostatnia w dawną possessią y używanie powraca provincia, tym więczey do powinney majestatowi jego krolewskiey mosci accedet dzięki, im barziez constat, że jego krolewska mosc niechce ustawac w swoiey ku tey Rzeczypospolitey dobroczynności, aż by ią widział ze wszystkich stron, co iż y teraz jego kr. mosc pan nasz miłosciwy przez instructią swoią, na seymik Żytomirski przysłańą, wyswiadczył nomine communi, za to jego kr. mosci, tak dobrze y oycowsko nam krolującemu panu, ich mosc panowie posłowie nasi iako nayuniżeni podziękuia. Jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow koronnych z Bożey directiey calemu swiatu ad invidiam wystawione sub auspicijs jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zwycięzstwa merentur koniecznie y od nas powinne za podjętę pracę, koszty, dexteritates, podziękowanie uczynią, tedy te powinnośc pomienionym ich mosciom od wojewodztwa całego jch mosc panowie posłowie nasi y oraz prozbę swoie wniosą za jasniewielmożnym jego mosciem panem wojewodą Krakowskim do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey stanow, aby iesli przydzie secundum pacta namowione curfirstowi jego mosci Drahimskiemu cedere starostwo nowo, w nagrodę tego stanęła zasługom wysokim od jego kr. mosci w oycyzynie gratifi-

catia; woyska jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ogułem wszystkie odwagą swoją, nieustraszonym mężstwem, znamienitą dzielnością, wiekom pamiętney y prawie niesłychaney in seram posteritatem dawszy przykład, od Rzeczypospolitey powinny mieć powinni a gruntowną gratitudinem, aby tak wielkim odwagom synów koronnych y nieopłaconey żadnemi bogactwy krwi przelaney par był respectus, w czym, poczuwając się wojewodztwo Kiiowskie za tak odważne ku całej oyczyźnie merita, dzięki swoje przez ich mosciow panow posłów swoich przesyła. Inviolata fide y każdym czasem probata ku panu y oyczyźnie virtute zarobiło wojewodztwo Kiiowskie na skuteczną jego kr. mosci pana naszego miłosciwego łaskę y oyczyzny całej miłosc, a iż teraz z łaski Bożey ad possessionem propriam po części przychodzi, uproszą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby miejsce swoje, według porządku wojewodztw, iako po sobie idą, w poselskiej izbie zasiadło; o co ich mosc panowie, posłowie, przy przywitaniu jego kr. mosci przez jego mosc pana marszałka na tenczas obranego, jego kr. mosci instanter prosic będą, aby miłosciwie w tym decidowac raczył y uspokoił tę do przyięcia słuszną materią, która by sprawy poważne Rzeczypospolitey nieomylnie trudnic musiała z tej ratiey, iż to wojewodztwo, poczuwając się in robore virtutis et instantis fidei, debite upominasie należytego y zdławna w possessiey będącego miejsca, przyczyny żadney nie naydując, dla czego w tym uposledzone zostaje. Rzecz barzo oyczyźnie potrzebna, s przeszłego seymu, de modo concludendorum consiliorum, namowiona, iż swego nie wzięła skutku, adinveniendi tych definiowania media plenariam ich mosciom panom posłom naszym daiemy facultatem; woyska, w służbie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey zostającego, zatrzymanie zapłata stipendiorum pierwsze vendicat miejsce, do czego iż ordines regni szczyrze się przyłożą, nie wątpimy, a ich mosc panowie posłowie nasi ten artikul za nayprzedniejszy mieć będą. O electiey nowego pana, acz vivente principe, prawa koronne mowic vetant, atoli ponieważ sam jego kr. mosc z oycowskiej swey dobroci y miłosci te nam proponit materia, ich mosc panowie posłowie mają od nas facultatem wyna-

leżenia sposobow, iakoby z tey nowey materij całosc majestatu
panskiego, Rzeczypospolitey pożytek, a nie zgubę do nas przyniesli. Coae-
quatia wojewodztw y ziem w podatkach iako in Republica aequali iest
potrzebna, tak inibunt koło tego rationes ich mosc panowie posłowie
nasi, wojewodztwo iednak Kiiowskie, będąc zawsze po tę wszystkie
czasy woyny Ukraynskiey in exilio y teraz ledwo in parte do wy-
niszczałych y daley niszczeiących od consistentey woyska przychodząc
fortun, do żadney coaequatiey nienależy y nieżyczy, abysię gorne
województwa w nieszczęsciu y tak ciężkim zniszczeniu coaequowac
miały. Approbatia commissiey z Ukrainą szczęśliwie domowey woyny
utulic ma zapał, zupełną tedy moc do tey approbatiey pozwalamy
ich mosciom panom posłom naszym, a iesliby przyszło cognitio com-
missij czynic per deputatos y stanowic approbatę, tedy ich mosc
panom posłom zlecamy, aby inszym sposobem nato nie pozwalali
chiba żeby sami byli deputatami, ponieważ bez nas o nas stanowic
summa injustitia. Rellia grecka starodawna, nie w uniey będąca,
iakoby cale uspokoina była et liberum ejus exercitium w panstwach
jego kr. mosci koronnych y Wielkiego Xięztwa Litewskiego libere
podług praw y swiebod swoich extendat, solleniter jego kr. mosci y
stanow Rzeczypospolitey mają upraszac ich mosc panowie posłowie, także
cerkwie, monastery, fundusze, dobra, należące do cerkwi, katedry
episkopskie, archimandritanskie aby od unitow były odebrane a od-
dane possessorom starey Rusi nieunitom, gorąco instabunt, gdyż do
utwierdzenia pokoiem oyczyzny naybarzies religionis graecae uspo-
koienie należy. Postrzegaiąc tego dotkliwie, że iego kr. mosc pan nasz
miłosciwy y większa część Rzeczypospolitey, e longuinguo rzeczy wszyst-
kie szkodliwie upatruiąc, z niesmakiem przymuią constitutią o xięzt-
wie Ruskim na przeszłym seymie uczynioną, a iż obywatele wojewod-
ztwa Kiiowskiego nawięcey w tym xięztwie dignitarstw, godnosci,
województw przez przywileie sobie danę mają, aby się we wszystkim
pokazali byc effective veri cives patriae, nie oglądaiąc się na żadne
pożytki by naywiększe, na żadne honori by nappowazniejszye, samą
tylko bonum patriae w głowach położywszy, declaruiąc się wszyscy,

poczowszy od jasniewielmożnego jego mosci pana Jana na Barze y Lubomlu Wychowskiego, wojewody y generała ziem Kiiowskiech, iako primasa, który sam, będąc na tym seymiku praesens, na to publice consensit za naypierwszą zgodą wszystkich stanow na cassatią y annihilatią tego xięztwa oddac wszystkie przywileie do rąk jego kr. mosci y one powrocic, pewni będąc tego, że te ich ku sobie jego kr. mosc y Rzeczpospolita wolnosc w podawaiących się okazach nie zechce puscic bez nagrody y contestatiey skuteczney wdzięcznosc, za t^o tak generosum in bonum publicum opus. Jnsze wszystkie seymu przeszłego constitutie w swoiey porze y w niczym nie naruszoney zostawiwszy powadze, prosecutionis dalszey woyny z Moskwicinem inibunt modos z jego kr. moscią y z stanami koronnemi ich mosc panowie posłowie, a iesliby przyszło do tractatow z carem Moskiewskim y naznaczenia na tę okazie commissarzow, czego oyczynnie, w burzach kilkunastoletney woyny fluctuanti, szczyrzey życzymy, upraszać będą, aby commissarze naznaczeni byli z wojewodztw tych, którzy mają granic contiguitatem z tym nieprzyjacielem, a osobliwie z wojewodztwa Kiiowskiego, choc ieden żeby seymową constitutią stanol commissarz. Kozacy w szlacheckich dobrach, iako pokoiu stałego mogą byc wzruszeniem, tak to praecaveri constitutione prosimy, differentie iesliby iakowe między obywatelami wojewodztwa Kijowskiego a kozakami nastąpiły, do tych pomiarkowania aby obywatele wojewodztwa Kiiowskiego naznaczeni bywali, prosic będą lch mosc panowie posłowie. Reassumptio constitutiei securitatis honorum et bonorum wojewodztw ukaynnnych prozbą swą gorącą otrzymaią ich mosc panowie posłowie. Wiele na tym communi omnium bono, wiele sanctae justitiae należy, aby poddanie, którzy od własnych swych panow do cudzych miast, miasteczek, wsi, slobod zbiegaią, za pierwszym pozwem primo et legitimo possessori oddawani byli; więc aby sprawy o grabieże bez wszelkich dillatij y wszystkie insze skrocone byli processa, o czym, aby constitutia na tym seymie stanęła, prozbą swą wniosą ich mosc panowie posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Distributiva justitia acz z samey panskiey jego kr. mosci clementij miała by

poczynac od żołnierzow, krew swą za dostoięństwo jego kr. mosci y całosc oyczyzny obficie toczących, co iednak iż się ynaczezy dzieie, a każdy z rycerstwa woyną zabawnę aulica praxi w tym poprzeda, gorąco upraszazac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey, do jego kr. mosci o intercessią, aby słowem swym panskim obiecac raczył, przynamniey alternate roczną żołnierzom do swoiey łaski, czym sposobi nieprzewyciężone w swoiey y Rzeczypospolitey usłudze ich animusze. Liczby jego mosci pana podskarbiego koronnego przesłuchac y, perceptae z expensami verificowawszy, na seymik rellatijny przywiesc mają ich mosc panowie posłowie, ze się na przyszłym, da Bog, seymie quie-tatią da od stanow Rzeczypospoltey po cognitiey ziem y wojewadztw, gdzie się obrociły tak wielkie ordinaryne y extraordinaryne podatki, na extraordinaryne expensa ordinowała Rzeczypospolita aręde, mynice, donatiwy kupieckie, pogłowne żydowskie y za nobilitatie pieniądze, także milion złotych, w szelągach wybity, z czego jego mosc pan podskarbi sufficientem da rationem; a iesli by co extra mentem Rzeczypospolitey lubo by ex senatus consulto, wydał, tego nie powinni przymowac, przytym koniecznie domawiac się będą ich mosc panowie posłowie nasi, aby się żaden cudzoziemiec skarbu Rzeczypospolitey nie tykał. Elblągu, tak potrzebney w Prusiech fortocy, zawiedzoney kurfirstowi jego mosci Brandenburskiemu, potrzebną widziemy eliberatio, tak aby był satisfactus we dwunastukroc sta tysięcy xiąże jego mosc, ich mosc panowie posłowie nasi cum ordinibus regni czynic będą namowę, przy upominaniu się u kurfirsta jego mosc secundum pacta niestawionych na żadną okazyą teraznieyszą y usługi Rzeczypospolitey dwu tysięcy ludzi. Praesidium ukraiynnych wojewodztw naygruntownieysze byc może, kiedy ich starostwa nie sądowe, małe y wielkie dzierżawe, na tych woyskowych podzielone będą, ktorzy by z nich stużbę Rzeczypospolitey odprawowali, o czym, aby constitutia seymowa stanęła, starac się będą ich mosc panowie posłowie u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Tatarowie y wołochowie, w służbie Rzeczypospolitey zostaiące, iako wielkie szkody poczynili w całym krolewstwie polskim, wszyst-

kim wiadomo, do czego iż y to ieszcze accedit, że Rzeczpospolita mało co od nich, abo nic odbiera pożytku, gorąco instabunt ich mosc panowie posłowie o reassumptio y gruntowną executią przeciwko niem consitutiey uczynioney. Każda Rzeczpospolita naylepiey tym stoi, kiedy aequaliter wszystkie członki własnego ciała foveat et uno eodemque materno amplectitur affectu, ynaczey contemptus unius częstokroc zguby całego ciała bywa przyczyną; zaczym iż obywatelę Infantcy, ea pars corporis Reipublicae, iako equissimum, tak utilissimum, aby bez odwłoki z tego seymu effective ratowani byli, sedulo tedy ich mosciom panom poslom naszymy ten articuł zalecamy. O zapłaceniu długow y kreditow różnych, naznaczeniu sumptow na poselstwa y residentie, o Inflanskiej prowincie, Rzeczypospolitey należącej, o praesidia Pruskie, więc Kamięca, Sambora, Lubomli, Halicza, o upominkach tatarskich, a naybarzieszy o supplementach woyska koniecznie potrzebnych znosic się mają ich mosc panowie posłowie nasi z stanami Rzeczypospolitey, także o potrzebne miasta Gdanska ukontentowanie. Przywileie wszystkie, ktore są przeciwko prawu, żeby z cancellariey niewychodziły y żeby ich mosc panowie pieczętarze seria mieli na to animadversionem, o obostrzeniu tego prawa upraszac będą jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Prawo samo warowało y każdemu wojewodztwu summe expedit, aby vacuiące w nim dignitarstwa y urzędy bene possessionatis tylko rozdawane byli, zaczym takowe dignitarstwa y urzędy z cancellariey indebite wydane, aby provacanti były, domawiac się będą ich mosc panowie posłowie. Reassumptia constitutiey o dispositiach dla tego iest barzo potrzebna, że xięgi w różnych wojewodztwach, a mianowicie w Kiiowskim, pogineli. Siła to ubliża świętey sprawiedliwosci, że infamie trybunalskie, na wyuzdaną złość ludzką ogłoszone, seymem bywają cassowane, co aby się żadnym sposobem nie działo, aż za dosyc uczynieniem stronie, abo persona quietatione, ich mosc panowie posłowie nasi instabunt; iako wiele na tym Rzeczypospolitey należy, aby się seymy w zimie, nie w tenczas kiedy wojenney pory zażyć koniecznie potrzeba, odprawowały, toties elapsa bene

agendi z wielką Rzeczypospolitey szkodą okazja iest dowodem, co ich mosc panowie posłowie communi utilitate iako naybarzziej zalecą. Nobilitatie, indigenati cudzoziemcom in copia pozwolone, iako są różnym y szkodliwym s postronnych panstw na oycyzne nasze, żeby ostrzących podległe factioni, iako znowu żaden patricius et bene de Republica meritus do łaski jego kr. mosci przed nimi docisnąć się nie może, dare patet, tak nietylko na żadną ich mosci panowie posłowie nasi nieposwolą cudzoziemcom nobilitatio, ale owszem, aby ci, ktorze w nadzieie przyszłych nobilitatiey dobra Rzeczypospolitey przeciwkoprawu possident, one dobrowolnie puscili, ktore aby woyskowym conferowane były, upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc. Za samym tylko iednym y szczegolnym jego moscią panem Janem grafem Celarym gm. j. k. m. o indigenat wniosą intercessią, przez tak wiele lat odważną jego z wielkim pożytkiem całej Rzeczypospolitey wiadomo ad invidiam usque in bonum publicam usługą przymuszeni, z podziwieniem to przymuiąc, że go tak inszych nie słusznie w tym uprzedzili. O cassatią constitutiei względem conservat będą upraszac ich mosc panowie posłowie, iako niemniey aby woiewodztwa nasze ukrainne w trybunale płacą od spraw dwoiako aggrawowane nie były. Przyniesione na seymik nasz od woyska Zaporozkiego quae-rimoniam, względem ich, nad postanowioną z nimi od Rzeczypospolitey transactią dolegliwosci, przymuszają nas do tego, abyśmy ardentissimum wniesli za niemi do majestatu jego kr. mosci et in sinum maternum Reipublicae petitum o surową na tych animadversio, ktorzy nieostrożnie indiscrimen puszczaią Rzeczpospilitą, kiedy ieszcze nie cale ugaszony ogień żarzą y podymaia, odniosą tedy te prozbę jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie nasi, aby ta differentia oboiey stronie szkodliwa (ktora przez posłów pomienionego woyska jego kr. mosci Zaporoskiego na seym ad status Reipublicae odniesiona będzie) uspokoiłasię prędko et pace optata satisfiat. O innovatio y confirmatio Baru y Lubomla jasnie wielmożnemu jego mosci panu Janowi Wyhowskiemu, woiewodzie y generałowi ziem Kiiowskich, przez constitutią jure haereditario od Rze-

czypospolitey przyznanych, y aby cassatia xięstwa ruskiego temu nie nie praejudicowała, upraszac będą gorąco jego kr. mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie, co żeby przyszła expresse wyraziła constitutia, instabunt. Tym że sposobem aby ich mosc panowie Konstanty y Teodor Wyhowscy przy daninach swoich jure haereditario sobie danych zostawali. Tak dobrze zasłużyli w oczach jasnowielmożnych ich mosciow panow hetmanow y wszystkiego woyska koronnego ludzie jasnowielmożnego jego mosci pana Jana Wyhowskiego, wojewody y generała ziem Kiiowskich, łaskę jego kr. mosci y Rzeczypospolitey respect, że choćby niemieli żadnych od jego kr. mosci y jasnowielmożnych ich mosciow panow hetmanow o pocziwe y krwawe zasługi swoje assecuratie nie omylnie by im za takie ich odważne dzieła Rzeczpospolita przyznała, o co teraz ich mosc panowie posłowie prosic będą. Dobra dziedziczne miasto krolewskich uproszone barzo złe szkodliwe Rzeczypospolitey w wolnosciah iey y prawach pociągają consequentie, co iż się teraz dzieie. Iego mosci panu Kałusowskiemu o iego dziedziczną maiętnosc Uchowiecko upraszac będą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, żeby iey sam nie chciał sądzić, ale do trybunału odesłać ią raczył. Approbatia constitutiei z seymu przeszłego o Łopienniki ich mosc panowie posłowie, ponieważ żadney szkody wiele pożytku przynieść może promotebunt. Ciężką a prawie nieznosną do maiestatu jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu et in sinum maternum totius Reipublicae obywatelę województwa Kiiowskiego, a mianowicie kraiu Poleskiego: Owruckiego y Żytomirskiego powiatow, składają y quaerimonia na pana Korfa obersztera, który mając comende sobie zleconą nad regimentami raytarskimi, nie przestrzegając prawa pospolitego, nie przestrzegając żołnierskiej dyscipliny, similis hosti aggressus te, które w niwecz obrocił, nad należyte żołnierzowi y koniecznie potrzebne pożywienie, robocze było wszystko, to jest, woły y konie także wszystkie wybrać pozwolił, a choć się o to szlachta upominała, żadney nigdy nie uczynił sprawedliwosci w

folwarkach y domach szlacheckich wszystko poodbierano, a zgodziwszy się wprzod na pieniężną statią y one odebrawszy, znowu stanowiskiem tęż dobra y nieznosną przytym contributią aggrawowano, posłuszenstwo poddanych y wszystkie proventa szlacheckie odebrano, szlachcie za warte sadzano, rozboiow po drogach codziennych nie hamował, barci z psczołami kilka tysięcy ścięto, accize na siebie stanowiono; owo zgołu funditus (bez wszelakiey na synow koronnych discretiey) ten kraj zniesiono tak, że żadnego z tamtąd Rzeczpospolita nie może miec potrzebnego na tenczas subsidium; a obywatele tameczni nic się nie ucieszywszy s pożadanego zwycięztwa, z ktorego finem exilij sui byc rozumieli, nie powetowaną nigdy szkodę poniosszy, w mizernych są żebrakow (obrocone?), upraszac tedy jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey będą panowie posłowie nasi iako naygorącey, aby ten człowiek nie odwołcznie był sądzony na tym seymie przed sądem ich mosci panow hetmanow et debitas suas poenas, ponieważ to tangit communem libertatis pupillam, tym barziej to afficit woiewodztwo, że pomieniony pan Korf w żadney terazniejszey nie był potrzebie y nie pomógł naymniejszym sposobem do tey jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przy jasniewielmożnych ich mosc panow hetmanow koronnych y one wszystkie rycerstwo uczynioney y na wszystkich swiat sławney victoriey; ktorey prozbie gdyby Rzeczpospolita nie exceptowała, musielibysmy się domyslac, że Rzeczpospolita woiewodztwa naszego niema za partem corporis sui, gdyby niemiała wespół z nami na tak ciężką rane bolec y serio pomysli, aby ią iako nayprędzey zgoiła; a iż y w inszych niektorych mieyscach podobne dzieią się excessa, o naznaczenie commissarzow prozby się przyłożą, ktorzy tak z gornych woiewodztw, iako y z naszego ad meliorem informationem byc mają, niech się przeyrzy Rzeczpospolita w tak ciężkiey naszej oppressiey y łaskawie temu medeatur, zaszczycając się od podobney, ktora nad wszystkimi wisi, sequeli, zwłaszcza że tak wiele dobr y majątnosci wielkich w Ukrainie będących od tego ciężaru uwolnionych zostało, a my tanta patimur.

Na prolongatią seymu by naymnieyszą żadnym sposobem nie pozwolą ich mosc panowie posłowie nasi, wiedząc, że tak długi czas szescniedzielny iest sufficiens do concludowania naywiększych materij, by legis debite zażyc chciano. Chiba sam oyczyzny nieprzyiaciel nie przyzna jasnie wielmożnemu jego mosci panu Janowi na Barze y Lubomlu Wyhowskiemu, wojewodzie Kiiowskiemu, staroscie Czehyrinskiemu, primum principium w uspokoienu kozakow et in modo przywrocenia onych do pierwszego poddanstwa, przez co iako wiele accessit Rzeczypospolitey, żadnemu nie tajno, powtore żaden nie będzie tak zazdrosciwy, który by miał zaprzec, że iego cnota y odwaga znaczna poczeli słabiec, siły kozackie y Moskiewskie, gdy iedne pod Puławą, drugie pod Konotopem, feliciter attruit, nakoniec nie będzie żaden tak niesprawedliwy, aby temuż nie miał przyznac doskonałej ku oyczyźnie y wiekom pamiętney miłości, gdy uważy, że ten doskonały syn oyczyzny nie częśc iaką dostatkow y substantiey swoiey, ale wszystko co miał naydroższego y naykosztownieyszego (namniey sobie nie zostawiwszy z obfitych bogactw), cale ofiarował oyczyźnie, na ktore jego mosci tak wysokie y z naywiększemi porownane merita aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy z Rzeczypospolitą przy każdej podaiącej się okazji miał wzgląd y baczenie, upraszac będą ich mosc panowie posłowie. Wielmożnego jego mosci pana Stephana na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego naszego Kiiowskiego y pułkownika jego kr. mosci, po wszystkich czas w oyczyźnie się toczących wojen, wiara ku panu nienaruszona, doskonała ku oyczyźnie miłosc, w zamieszaniu domowym odwaga y dexteritas, w boiach przed oczyma hetmanskimi y wszystkiego woyska dzielność, więcej szwanki po wielekroć ab hostibus patriae otrzymane, są nam doskonałym incitamentem, abyśmy do maiestatu jego kr. mosci suplikowali o respect jego zasługom należyty y łaski jego kr. mosci nad nim prędką y gruntowną w ratunku y podzwignieniu substantiey iego zszczuploney, zwłaszcza że wszystka nadzieia z maiętnosci dziedzicznych iego spomozenia cale upadła, kiedy mu niediscretna commilitarium ręka wszystko

odebrała, nic a nic z tak obfitych niezostawiwszy possessiey y cale ie zniosszy, powtore ich mosc panowie posłowie nasi wniosą do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey za tym że jego mosciom instantią, aby tandem, mógł liquidowac a potym odniesc zapłatę summy, którą iuż od kilkunastu lat na własną Rzeczypospolitey erogował potrzebę, o co po wielekroc była za nim od wojewodstwa Sędomirskiego na seymach instantia, jego kr. mosci onemu dane świadczą assecuratie. Wielmożny jego mosc pan podkomorzy Podolski względem ustąpienia Dimiera, także jego mosc pan Władysław Wilczkowski, starosta Zwinogradski, względem Owrucza przy swoich dawnych y świeżych wiekopomnych usługach słusznie należitą mają miec recompense, co że prozba ich mosci panow posłów naszych przy same, sprawiedliwosci u jego kr. mosci y Rzeczypospolitey efficiet, niewątpiemy. Za jego moscią panem Karolem Potockim, podczaszym Podolskim, rotmistrzem jego kr. mosci, aby commissia per constitutionem naznaczona była do rozgraniczenia wsi Łuzkowa, części krolewskiej z szlachecką, iako też y od Wydranicy, krola jego mosci wsi, a Usiciąg dziedziczny, instantią wniosą ich mosc panowie posłowie nasi. Jasnie wieimoznego jego mosci pana marszałka wielkiego, hetmana polnego koronnego, na wielmożnego jego mosc pana Ostafia Tyszkiewisza, starostu Żytomirskiego, ferowany decret sprawiedliwy potrzebuie łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby mając wzgląd na zasługi znaczne y iego samego y przodkow iego w tym de rigore juris było mu ustąpiono, cokolwiek z tego decretu ma in partem Reipublicae uczynic, więc aby mógł miec ratunek w inszych ciężkich na teraznieyszą zruinowaną swoje substantią włożonych na się winach iako nie mniej o zdjęcie kary z porucznika iego, jego mosc pana Sokołowskiego, powolną prozbą wniosą do krola iego mosci y Rzeczypospolitey ich mosc panowie posłowie. Iego mosci pana Drohoiewskiego, starosty Miedzielskiego, krzywde załącz łasce jego kr. mosci y Rzeczypospolitey y respectowi. Za iego moscią panem z Czarniechowa Niemiryczem, podkomorzycem Kiiowskim, o prędką sprawiedliwosc z odebranych przeciwko prawu Łopiennikow

do iego kr. mosci panowie posłowie suplicowac będą. Jego mosc pana Thomasza z Biberszteyna Kazimirskiego y usługi tak dawne iego zalecą łasce jego kr. mosci, upraszając o consens na przedanie wioski Kopyłowa. Jego mosc pan Ian Wołczkowicz Olizar, woyska wszystkiego w dobrach swoich stanowiska passus, do ostatniey substantiey swoiey przyszedł ruiny, tego baczeniu y łasce jego kr. mosci oycowskiey zalecą ich mosc panowie posłowie, o zniesienie infamiey woyskowej. Za iego moscią panem Stephanem Radlinskim, rotmistrzem iego kr. mosci, prosic będą. Iego mosc pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, chorąży rotty kozackiey jego kr. mosci, wszelki respect za dzieła odważne meretur wojenne, aby tedy danina od iego kr. mosci onemu conferowana znowu potym przez reversał jego kr. mosci primo reddito possessori nieposzła bez nagrody y recompensi, upraszać będą ich mosc panowie posłowie. Jego moscia pana Słowniewskiego za podietę w Ukrainie z kosztem drogi nie przepomnią wesprzec instantią ich mosc panowie posłowie. Ktore to wszystkie articuły y w nich contenta jego mosci panu marszałkowi naszemu do Włodzimirskiego grodu, ponieważ Żytomirski ad praesens vacat, zlecillsmy podac. Datum ut supra. U tey instructiey podpis ręki temi słowy: Stephan na Czerniechowi Niemirycz, podkomorzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego. Ktora to oblata instructiey, za podaniem oczewistym y prozbą wyszmianowanego jego mosci podawającego, a za przyięciem moim urzędowym, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich есть вписаная.

Книга продек. Владимир. 1661 г., № 1029, л. 935.

XIX.

Инструкція брацлавських дворянъ посланъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отиѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О неуремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ. Объ пндигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ Замостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и банницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привилегій. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсот шестдесят вѣторого, месеца генъваря тридцатого первого дня.

На вряде вгродскомъ, в замѣу его королевское милости Володимерскомъ, передо мѣною, Стефаномъ Вышѣполскомъ, буркграбимъ замѣу Володимерского, и книгами нынешними вгродскими старостинъскими, становъши персоналитер, урожонный его милѣст панъ Миколай Жабокрыцкий, подсудокъ воеводства Брацлавъского, маршалок кола рыцерского, инсѣтрукцію воеводства Брацлавъского, нижей выраженую, для вписаня до книгъ нынешнихъ, подалъ, так се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom na seym dwuniedzielnny Warszawski, z koła rycerstwa wojewodstwa Bryczławskiego dana, to iest: jmcі panu Krysztophowi Kordyszowi, podczaszemu, jmcі panu Stephanowi Konstantemu Piasoczynckiemu, podstolemu, jmcі panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi, y iego mosci panu Mikołaiowi Kazimierzowi Zestelinskiemu, woyskiemu,*

Bractawskim. Oycowska miłość jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, lubo po wszystkie lata szczęśliwego panowania swego nad Rzeczpospolitą plenissime diffusa, enituit przez lat wiele nabytych zwycięstw nad nieprzyjaciół koronnemi, przy niesmiertelnych y wierney pamięci godnych odwagach jego kr. mosci, osobliwie jednak prace obmyślowania jego kr. mosci okolo zawziętości woysk koronnych y litewskich, w związku zostających, poniesione y nieprzyjaciel solitudine jego kr mosci pana naszego miłosciwego niedawnemi czasy profligatus, tak wiele do niesmiertelney pamięci nabytych y godnych tryumfow ad diem momenti, że iako wszystka Europa stupere et somniare musi indefatigationem jego kr. mosc, tak Rzeczpospolita ocieżona dobroczynnościami majestatu panskiego będąca, wszystkimi siłami serc swych Boskiego maiestatu gorąco prosi za długowieczne w szczęśliwym panowaniu krola jego mosci pracie; prze to ich mosc panowie poslowie, venerata majestate waszey kr. mosci pana naszego miłosciwego, w pozne wieki powinszują niesmiertelnych tryumfow y zdrowia dobrego, z podziękowaniem pokornym za wszelkie trudy, prace, solitudines jego kr. mosci. Ante omnia ich mosc panowie poslowie suplicem postulationem wojewodstwa naszego wniosą do maiestatu jego kr. mosci, iako pierwey od nieprzyjaciela iawnie naszego następującego bylismy de proprio wygnani, tuż teraz sub specie pakt zawartych, gdy ledwie począł patere adsens nie samym osobom, ale tylko urzędnikom, zesłanym zarazem za wydanemi z cancellariey jego kr. mosci uniuersałami y za hetmana Zaporozkiego, do nich się stosującego, także uniwersałami, przyszły do wszystkiego exulari, obliguiemy w tym animadversionem virtutem braci y posłow naszych aby pro consulentiis suis succurendo utrapionym braci, od kilkunastu lat wygnanym y teraz włączając się, categoricam à Republica otrzymali declarationem, długoli w takiej oppressiey mamy zostawac, i jeżeli fraternae subsidiae możemy kiedy implorare, żebyśmy in aequali Republica aequaliter pociągac z ich mosciami na zapłatę woysku mogli. Constitutie często nie tak ex tipo wychodzą, iako bywają condita, co y teraz panowie posłowie nasi pokazali, mają tedy w

tym tak starac się aby authorem tego doysc mogli, kto takowych difficultatum et rerum był, y animadversionem urgere na typografie, aby oddał huius negotii rationem. Zapłata żołnierzom aby obmyślona, z inszemi wojewodztwami zniesszysię, by też z dobr Rzeczypospolitey media, a nie intra duorum annorum sic na to exolvere, iako też y duchownych przy podatkach, uchwalonych na przeszłym seymie. Exorbitancie wszystkie, ktore proponent ich mosc panowie posłowie aby reparate były per legem, toż mają uczynic y o kommissiach z kozakami y o regestrze specjalnym. Scripta ad archivum dane, pilnie doyrzą ich mosc panowie posłowie, aby przeczytane były, y quid sonant rowno z dzugiem, w tym zostawali. Laudum securitatis approbatum, inquantum będziemy restituti, mają otrzymac y na przyszłe podatki, iako y przeszłe panowie kozacy pozabierali. Senatus consulta Reipublicae że są fundamenta conservationis et intermissionis, gorąco injungimus ich mosciom panom posłom naszym, aby postrzegali tego, ieżeli prawom dawnym y zwieźym dosyc się dzieie, ieżeli singulariter, ut lex wult, na swoje datum consilium senator podpisał się, inaczej fide et honore obligamus, aby niepodpisanego nie acceptowali pro consilia, ale ad mentem legum stosując się, iakoby całość Rzeczypospolitey poscent, postępowali, za nierendowanie ich mosciow panow senatorow. Grzywny secundum legem aby na zapłatę woysku były oddane, z czego j. mc pan instigator coronny ma dac rationem. Ich mosc panowie starostowie dobr ukraiinnych necessario aby residowali w starostwach swoich, propter maiorem securitatem tamtych kraio. Zagęściło się in Republica tak de lege indigenat, że chcąc ad omnes diguitates zaraz przychodzic nie o nobilitatiew, ale o indienat, non prout indienatum in extentus staraia się y otrzymuią barziew prawo, a niżeli meritis, providebunt tedy ich mosc panowie posłowie w tym godnosci Reipublicae, aby ci, ktorzy do indigenatu przyszli, a, według prawa, documentow niepokazali realem ad instantiam cuiusvis byli powinni w trybunale inter causas officiales pakazac, ktorych cognitio tam byc ma; a ktorzy przeciwni podielisię, aby kwitami od skarbu, albo cuius intererat, probowali satisfactionem, aby się te pieniądze na zapłatę

woysku obracali. Indienat Orsutego iż sine consensu izby poselskiej wpisany iest in Volumina Legum; także panow Piotrowiczow, na instantią cudzoziemską ultra consuetudinem regni nie proponując tego w izbie poselskiej, instabunt panowie posłowie, aby byli cassowane i na potym aby insequellum nie szło, promcvebunt. Iako wiele na dotrzymaniu fortec pogranicznych należy, docuerant nos świeże y dawne exempla, aby tedy nieprzyiaciel quibus mediis onych nie occupował, upraszac będą per amorem et conservationem patriae ich mosc panowie posłowie maiestatu jego kr. mosci, aby comendantow raczył podawac na praesidia zamkow y miast Pruskich y wszystkich pogranicznych fortec, nie cudzoziemcow, ani nowo nobilitowanych y do indienatu dopuszczonych, ale starożytną szlachtą osiadłą, omne suspicione carentes avis, i tych, którzy oraz cum exercitu od krola Szwedzkiego do jego kr. mosci powracaiącym nie powrocili y tam zastawali, y owszem, iesliby tacy ad praesens byli na praesidiach commendantami, aby jego kr. mosc raczył odmienic. A iż cardo spraw Reipublicae na constituciach należy, mają ich mosc panowie posłowie instare, aby deputaci do correctury constituciei byli przysięgli ea rota, iako Respublica uchwalili. Lwow miasto porownane iest miasta Krakowa wolnościom o dependowaniu rzeczy kupieckich od cudzoziemcow a że sobie niewiedziec qua ratione otrzymali aditament etiam ab incolis regni y pod tą clausulą summopere aggravuią incolas y necessituią ad depositorium, inibunt ich mosc panowie posłowie omnem rationem, żeby aequali jure z Krakowem non ultra gaudere miał Lwow y od takich exactii sub poenis supersedował. Zamoscie, forteca potrzebna Reipublicae, in libertatibus suis od mieszczan Lwowskich praejudiciose aggravatur, zlecamy ich mosciom panom posłom upraszac, aby przy dawnych wolnosciach zostawała. Kamieniec-Podolski, iako antemurale Reipublicae, multis..... forteca difficultatibus, żeby prowiant według dawnych praw mógł miec z starostw, mają demonstrare ich mosc panowie posłowie. W Ukrainie rzecz szkodliwa po wszystkich wojewodztwach, aby de novo radzic miały słobody erogowane,

podnosić się, ich mosc panowie posłowie pilno tego postrzegac mają, aby constitucią warowano y zakazano. Kozacy, którzy w regestrze zostaną y wolnościach rycerskich, ci aby cum plaebie nie łączylisę w commissey dilata y iako nayprędzey commissa do napisu kozakow odprawiona była, tego pilnie domowią się. Wielką w tym krywdę nobilitas cierpi, że wiele cudzoziemcow nageściło się do boku jego kr. mosci, którzy et ad consilia miscuunt, upraszac krola ich mosc panowie posłowie mają, aby iako pan nasz nativus szlachtę polską przy boku swoim zatrzymawszy, abdikował cudzoziemcow. Pilno się tego domawiac, aby cudzoziemskich regimen-tow rachunki popisowe computalne były po potrzebie Czudnowskiey y nie więcey exolvere nato pieniędzy skarb ma, tylko iako wiele po potrzebie żołnierza tego zostało. Deducowano nam autenticis documentis, że na posłach ziemskich przed uczynieniem rellacyey otrzymane są infamiey, banicye, starac się tedy ich mosc panowie posłowie mają, aby takowe processy, iako prawu przeciwnie, zniesione byli. Przywilegia, różnym osobom y w różnych wojewodztwach contra legem dane, aby nihilowane a potym z cancellariey takowe nie wyprawili. A iż iest kilku osob, petentes graciam et clementiam majestatu jego kr. mosci, ich mosc panowie posłowie adibunt modum aby ad presentium statum et honorem przypraweni byli. Za wysokie przysługi jasnie wielmożnego xięcia jmcí Korybuta Wiszniewieckiego, wojewody Bełzkiego, ich mosc panowie posłowie petita onego wniosą do maiestatu jego kr. mosci; także instantią za jmcią panem oboznym koronnym wniosą ich mosc panowie posłowie w petitach pewnych xięcia jmcí Michała Wiszniewieckiego, w pamięci mając instantią, wniosą do krola jego mosci. Jego mosc pana starosty Nowogrodzkiego merita z odwagą zdrowia zaleciwszy krolu jego mosci, petitum w pamięci onego miec będą. Jego mosc pana Mikołaja Zabokrzyckiego, podsędką Bracławskiego, stratę zdrowia w oblężeniu Zbarazkim y utraty nie małe na usługę Rzeczypospolitey jego kr. mosci zaleciwszy, miłosciwą panską nagrodę upraszac będą. Za panem Stanisławem Zestelinskim wniosą

instantią swoją ich mosci panowie posłowie, aby sublevatus byc mógł in vigore decreti. In quantum parti satisfactum est za successorami jmcі pana Andrzeia Zahorowskiego, woyna dziedzicznego Łuckiego, instancją wniosą, aby od urzędu zamkowego Łuckiego w provencie swoim nie ponosili praejudicium. Także za iego moscią panem Oleszkiem w petitach onego instancją swoją wniosą. O te wszystkie puncta starac się mają pilnie ich mosci panowie posłowie, aby woiewodztwu swemu cale otrzymawszy y integritatem onegoż jmcia powierzywszy, fide, et honore, et conscientiis zawiązawszy ich mosci, żeby nic nowego y szkodliwego oyczyźnie niepozwalając, starożytnych wolności, praw y swobod postrzegając, oglądając się y na to że na ostre w ciężkich żalach braciey swoich przyszli by, strzeż Boże, szable, ostatek deteritati ich mosci poruczamy. Na co dla lepszey wiazy jmc pan marszałek koła naszego rycerskiego tę instructią ręką swą podpisał. У тоє инъструкциі подпись руки тими словы: Миколай Жабокрзыйки, в. Брацлавски, подседек у на ten czas marszałek koła rycerskiego. Которая то инъструкция, за поданемъ и прозбою вышъменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешъныхъ есть въписаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г. № 1030, л. 1044.

XX.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдать отчетъ сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоноваго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ городскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоноваго.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца февраля четвертого дня.

На вярде вгородскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мною, Александромъ Пируским, подстолимъ Новокгородским, подстаростим Луцким, яко субъделегатом од ясневелможного его милости пана Самуеля, граби з Лешъна, на Баранове и Чарториску Лесьчинского, Луцкого старости, маршалъка кола рицерского, ад гункъ аетумъ ужитым и засажонимъ, и книгами нинешъними вгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, тотъ же вышъменованый его милост панъ староста Луцкий, маршалокъ кола рицерского, для вписаня до книгъ помененых, подалъ лавдумъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волинского, про дие триезима януарии аяъни презентись тутъ до Лудка згодне постановленое, о чомъ тоє лавдумъ ширей в себе маєтъ, просячи, аби принято и в книги вписаное было, а такъ я, субъделегатъ, оное, до книгъ приймуючи, читалемъ, и такъ се в себе маєтъ: *My, rady, dignitarze, xiażęta, urzędnicy y wszystko koło rycerskie, obywatele woiewodztwa Wołyńskiego, ziechawszy się do Łucka pro die trigesima januarij anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo na seymik, universałem jego kr. mosci naznaczoney, y obrawszy jch m. panow posłow naszych na przyszły seym dwuniedzielny na tymże seymiku, takowe pro bono woiewodztwa naszego unanimiter namowilismy sobie laudum, quo laudo serio prosimy et injungimus jch mosciom panom poborcom, panom administratorom czopowego y depositorom publicznych pieniędzy woiewodztwa naszego, aby ich m. wszyscy od tego roku, ktorego w woiewodztwie naszym podymne*

zaczęło się, na przyszłych naszych sądach skarbowych, które dnia szóstego miesiąca marca w roku terazniejszym tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorem, da Bog, sądzić się zacząć, stanowiący z regestrami, sprawili się y pieniądze znieśli, sub poenis in lege sancitis; a tym czasem aby executie jeszcze nie odprawione odprawowali; a panowie retentorowie nie oddane podatki aby oddali y tamże na tychże sądach negligentes sprawili; czopowego zaś terazniejszego jch mm. panom administratorom naszym, j. mosci panu Adamowi Zabokrzyckiemu y j. m. panu Stanisławowi Nasiłowskiemu, ktoby nieoddał, oto będąc pozwany do sądu skarbowego y inszego wszelakiego triplicem pensionem zapłacić ma y powinien będzie. A ich m. panowie administratorowie nasi mają wybierać to czopowe tak, iako j. m. pan Stanisław Nasiłowski novissime, roku niedawno przeszłego, tysiąc szescseth szescdziesiąt pierwszego, wybierał, tymże laudum naszym złotych szescseth polskich, za zgodą wszystkiej braci naszej jch mm. panom posłom naszym wojskowym do nas na seymik przysłanym in vim gratitudinis u j. m. pana Jana na Knerucie Boreyka, sędziego grodzkiego Łuckiego poborcy naszego, z podatku Beresteckiego naznaczyliśmy, których oddanych j. m. pan marszałek koła naszego rycerskiego nemine wszystkiego województwa j. m. pana sędziego poborcy naszego kwitować ma, który quit gdy j. m. pan poborca nam pokaże pro realiter soluto et pro paratis in tempore calculationis j. m. panu sędziemu przyimiemy. A tysiąc złotych pol. j. m. panu krączemu W. X. Litewskiego u j. m. pana Wacława Zahorowskiego, poborcy województwa naszego, j. m. panu krączemu od województwa winny, assignowaliśmy, który tysiąc zł. pol. j. m. pan poborca nasz gdy zapłaci y quit odebranych nam ukaże, gotowimy pro reali przyjąć. Tymże laudum naszym j. m. panom lustratorom, którzy na sądach skarbowych przysięgę wykonać złotych tysiąc pols. naznaczamy y, skąd ten tysiąc złotych dac, na tychże sądach obmyślimy. Koszt zaś dla skorygowania y sporządzenia xiąg starych grodzkich Łuckich Drobotowskich na tych że sądach, da Bog przyszłych, skarbowych, kancelariej gro-

zkiey Łuckiey obmyslimy. Declaruicmy y to hoc laudo nostro, aby ultra mentem laudi niebyli do podatkow od j. m. panow executorow pociagani żydzi, excepto czopowego. Ktore to laudum nasze aby było do act grodzkich Łuckich podane, j. m. pana marszałka naszego uprosilismy Działo się w Łucku roku tysiąc szescseth szescdziesiąt wtorego miesiąca januarij dnia trzydziestego. У того лавъдумъ подписъ руки его милости pana маршалъка кола рицерского въ тые слова: Samuel Lesczynski, starosta Łucki, marszałek кола rycerskiego. Котороежъ то лавъдумъ я, субделегать, за прозбою вишъменованого его мил. pana маршалка кола рицерского подаваючого, а за принятем моимъ субделегатским, все, с початку ажъ до конца, до книгъ нинешньхъ егродскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 151.

XXI.

Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть своими имѣніями; но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность припестъ для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончанію переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шесть сотъ шестдесятъ второго, месеца генъвара тридцатого дня.

На вряде егродскомъ, в замъку его королевское милости Володимерскомъ. передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, бурк-

грабимъ замѣку Володимерского и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его мст. панъ Томашъ зъ Биберштейну Казимирскій, хоружий Овруцкій, маршалокъ кола рицерского воеводства Киевскаго, инъструкцію на сеймъ двенеделеный близко пришлый Варшавскій их милости наном посломъ, зъ воеводства Киевскаго згодне обранымъ, даную, для вписаня до книгъ нинешныхъ кгородскихъ Володимерскихъ, просечи, абы принятая и вписаная была, подал, такъ се в собе мающую: *Instructia na seym przyszły ich mosciom: wielmożnemu iego mosc panu Stephanowi na Czerniechowie Niemiryczowi, podkomorzemu Kiiowskiemu, iego mosc panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, chorążemu Żytomirskiemu, y iego mosci panu Ianowi Kaznowskiemu, posłom na sezmiku naszym, przez nas dignitarzow, urzędnikow, obywatelow y wszystkiego rycerstwa Kiiowskiego na dzien dzisieyszy, to iest trzydziesty januarij, we Włodzimirzu zgromadzonych, zgodnie pluralitate suffragiorum przez nas obranym, dana. Powinszowawszy iego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu wszystkich tych fortun y successow woiennych, ktore ręka Boska iego kr. mosci swiežo w xięztwie Litewskim sprawiła, podziękuią ich mosc panowie posłowie nasi za wszystkie trudy y pracy, ustawiczne indefesse za oyczyzne matkę naszą podięte, niemniej y za to, że ten seym na uspokojenie y ukontentowanie woyska sobie y Rzeczypospolitey dobrze zasłużonego złożyć iego kr. mosci raczył, y wyrażac będą, że posteritas nostrum patrem patriae uznawac musi, ta ma bydz iedna cura bonorum civium patriae apponere manum na to mieysce, gdzie naybarziefy dolega cum idoneo et sufficienti medicamento. A że przez zatrzymaną zapłatę woysku zasłużonemu imminet na Rzeczpospolitą maximum wszystkie periculum, na to ich mosc panowie posłowie nasi impendent starania, aby woysko iego kr. mosci y Rzeczypospolitey nie tylko w zapłacie, ale też in alijs desiderijs iako nayprędzey y bez odwłoki ukontentowano było, sine praeiudicio Reipublicae et privatorum. Więc, żeby kto nie rzekł, że facilius est consilio, niżeli aere proprio, juvare in hoc*

casu Reipublicae, iesteśmy promptissimi ad iuvandam patriam w tym terminie y skorośmy tylka zayrzeli do swych popielisk, pozwoliliśmy byli troie podymnego z woiewodztwa naszego na przeszłym seymie, lecz że teraz quo fato cujus instituta consilio ausa nie wiemy, że znowu wygnani z dobr naszych zostaiemy, dowiedzie się serio mają ich mosc panowie posłowie nasi, w czym Rzeczpospolita y woysko musi nas dolere y miseros miec excusatos. Atoli, nieczekaiać Zadnieprskich kraioy zupełnego uspokojenia, byleśmy byli znowu do dobr naszych przypuszczeni bez odwłoki, to troie podymnego z dobr naszych, in possessione reali będących, wydac submituiemy się do zapłaty ich mosciom panom żołnierzom, którzy nas w te dobra odważnemi dziełami y krwią swoją wprowadzili interim na tym seymie przyszłym, da pan Bog, upraszac będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, aby o tym skuteczna obrada stanęła y nieodwłoczna, przez deputatow seymu tego naznaczamy, których większa część ma byc z woiewodztwa wygnanych y ukrzywdzonych, aby iuż tandem aliquando był oppressioni koniec, który y żywotem, y ostatkiem substantiey, iako liberi in Reipublica cives, zabiegac y oponowac się chcemy y powinniśmy, nie kładąc iuż więcey totam libertatem mowy sine effectu na seymikach y seymach, ale in reali custodia praw y wolności, życia y wszystko co mamy zamykaiąc; dobra dochodow jego kr. pana naszego miłosciwego, że są przez woysko, w związku będące, odobrane, iako nas movet ku panu dobrotliwemu życzliwosci in iuvamine w tym Bogu iawnio, ieżeli tedy te nie będą jego kr. mosci przywrocone, choćby nacyęższe sobie uczynic mieli według proportiey sił naszych, ze wszytkiem woiewodztwy certanto, post intromissionem in bona bez odwłoki gratitudinem szkod podiętych, przez odebranie intrat, ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu declaruią. O executią commissiey z kozakami, seymem anni millesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, tak w uspokojeniu zupełnym relligiey Grackiey, iako y wypisie kozakow, instabunt indeffesse, fulsi

lege, ich mosc panowie posłowie, aby zaraz s tego seymu bez od-
włoki commissarze, iuż a Republica anni millesimi sexcentesimali
quingentesimi noni z seymu przeszłego naznaczeni, iako nayprędzey
ad exequendum mutuis suum ziachali, erogant offenda tak, aby iuż
y kozacy pact swoich bezpieczni byli y my upragnionych possessiy,
czego iesliby ich mosc panowie posłowie nasi nie dokazali, na żadną
rzecz pozwalac nie mają y do niczego przystępować, gdyż gdzie o
kilka wojewodztw idzie, nie iest to privata, ale Respublica, a iesli
Rzeczpospolita chce bydz mutilis, mutiletur do konca; nie tylko nas
praemit publica calamitas, że pro bono publico przez lat czternastu
patimur exilium, ale też y dobra nasze dziedziczne, contra jura et
libertates nostras, kozakom iednym przez przywileia, a drugim przez
constitutie pooddawano, upemnic się ich mosc panowie posłowie
nasi serio na tem seymie restitutionem dobr takowych, aby injurati
w praetensiach swoich byli ukontentowani. W tey że constitutiei
stanoło rozgraniczenie powiatow wojewodztwa Kiiowskiego, o ktore
się starac mają ich mosc panowie posłowie, aby to ad effectum
przyszło, ponieważ wielkie commodum w świętey sprawedliwosci
województwo nasze, uważywszy przez rozgraniczenie ziem y powia-
tow, upatruie, co serio wniesc mają ich mosc panowie posłowie
nasi. Ponieważ nie możemy się doczekac feliciora tempora, do kto-
rych conservatij w trybunale koronnym spraw naszych są odłożone,
a interim jussus patitur, tedy providebunt ich mosc panowie posło-
wie, aby, more antiquo, z inszemi wojewodztwy w tym przyszłym
trybunale et sic consequenter sądziły się, simplicis debiti zapisy y
ręczne długi aby sązione były cum satisfactione, starac się mają
ich mosc panowie posłowie nasi. Quaerella wszystkich ich mosciow
duchownych, tym barzies jasnie wielmożnego iego moscia xiędza
biskupa Łuckiego, pieczętarza koronnego, o zdesolowane dobra kos-
cielne y zabrane proventa, od antecessorow naszych na chwałę
Boga do kościołow fundowane, muszą byc w nas, iako u ludzi
katolickich, cordi, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi ra-
tiones et consilia cum ordinibus regni, iakoby takowym zabezpiecz

oppressiom y szkody takowe aby mogły bydz iego mosci xiędzu kanclerzowi, pro Republica przy boku panskim pracuiącemu, jako custodio legum nostrarum, nadgrodzone. Errogowana summa, z samey miłości przeciwko oyczyźnie, na uięcie woyska, z wielwożnym iego mosciem panem oboznym koronnym w Ukrainie będącego, przez jasniewielmożnego iego mosci pana wojewodę naszego Kiiowskiego y na przeszłym seymie liquidowana, instabunt ich mosci panowie posłowie za iego moscią, aby ta summa z skarbu koronnego de facto była dopłacona iego mosci y expensa na fortecę Barską, propter bonum publicum przez iego mosci spendowane, aby byli na tem seymie lequidowane y przyjęte, y przy zapłacie woyskowej nagrodzono. Iego mosc jasnie wielmożnego xięcia, pana wojewody Bełzkiego, nietylko naszej oyczyźnie, ale y postronnym narodom zasługi, z stratą niemłą fortunarum et facultatum propriarum, dobrze są wiadome, ktore debitam gratitudinem meretur u pana y oyczyzny, instabunt ich mosc panowie posłowie nasi za xiążęciem iego moscią, aby omnem respectum admoveat jego kr. mosc pan nasz miłościwy na xiężęci jego mosci o dobra dziedziczne Zarudyniec xiącia iego mosci ad male narata za krolewskie oddane per constitutionem pewnemu kozakowi contra libertates regni, aby byli przywroczone xiążęciu jego mosci. Lubo post sera fata lucent oyczyzny zasługi świętey pamięci xiącia iego mosci pana wojewody Ruskiego, ktore continuavit xiąże jego mosc Michał syn niebożczykowski, ale że wszystkie facultates onego iedne popiołem siadły, a drugie possidet nieprzyziaciel, stanowi onego należycie służyć oyczyźnie niepodobna, gorąco zalecą ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci opatrzną fortune xiążęcia iego mosci, aby jego kr. mosc raczył mieć osobliwy respect na xiążęcia jego moscia. Krzywde wielmożnego iego mosc pana podkomorzego naszego Kiiowskiego, concernentem et convellentem wolności stanu naszego, ich mosc panowie posłowie proponent Reipublicae y obviabunt renovando antiquas leges, aby takowe incovenientiae nie działy się. W dobrej są pamięci u iego kr. mosci zasługi imc pana Ludwika z Ondronowa Woroszyła, cho-

rażego Żytomirskiego, pod usarkiem jego kr. mosci chorągwiemi towarzysza dobrze zasłużonego, za które jego kr. mosc w nagrode onemu słobode Kozielec za Dnieprem conferowac raczył, w którym interessuiesię xiąże jego mosc pan kasztellan Wilenski, instabunt ich mosc panowie posłowie za iego moscią ad ordines regni, aby per constitutionem przywilei iego mosci był approbowany, inhaerendo constitutioni anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Za imc panem Thomaszem z Biberszteyna Kazimirskim, chorążym Owruckim, który do podeszłego wieku swego trzema krolom ich mosciom usługą swoją wierną oddawał, a wies iego Kopyłow de propria pecunia kupiono insue iego mosci do jurisdictioney Grabowieckiey przyłączona, aby jego kr, mosc lubo consensus cedendi onemu dac raczył na tę dobra de facto, albo aequivalentem recompensam, aby summa, erogowana na te dobra, onemu nie gineła. Licentia wielka okazuje się od ludzi mianujących się woyskowemi, którzy na prawo pospolite nic nie dbając dobra ciemiężą y w nivecz obracają, dwory naieżdają y wsie, które im podobą biorą, samych panow znieważają, co się teraz stało jmc panu Janowi Proskurze, podczaszemu Kiiowskiemu, dobre zasłużonemu w oyczyźnie, instabunt ich mosc panowie posłowie aby skuteczną sprawiedliwosc mógł odniesc y zabiegac będą, aby in posterum takowa lecentia pohamowana została. Jego mosc pan miecznik Czernihowski pro poena publica zasiadł wieżę, w ktorey wszyscy głównicy do tego czasu siadali, a teraz aggravatur do siedzenia inszey wieże, instabunt za nim ich mosc panowie posłowie, ponieważ iuż nie mały czas dawney wieże wysiada, aby w tey że wieże swoje sessio continuował. Za jmc panem Oleszkiem wniosą instantią ich mosc panowie posłowie, aby dekreta zadworne o decimy cassowane były, gdyż to novitatem sapita, omnis novitas periculosa, aby to zas pożarem nie poszło. Co iednemu dzis, jutro się drugi spodziewac musi, iako inszych totali casu contra Reipublicae majestatem principis errantes, ktorzych delicta clementia principis pokryła, tak y tych, którzy na tem seymie eandem clementiam żebrzec u jego

kr. mosci in sinum principis, zalecą ich mosc panowie posłowie. Ktore to artykuły nasze zgodne ich mosc panom posłom naszym daiemy y facultatem omnimodam, coby należało extra et cominodo Reipublicae, tak iednak, aby żadnych novitates nie przynosili, ktore by miały convellere jura et libertates nostras, w czym fide, honore et conscientia ich mosc obowiązujemy y ieżeli co takowego pokażało przeciwnego, nullitati declaruiemy, a jmc panu marszałkowi teraznieyszemu naszemu zleciliśmy, aby z podpisem ręki swej tę instructiā do xiąg grodzkich Włodzimirskich podał. Datum we Włodzimirzu dnia trzydzistego miesiąca januarij tysiąc szescset szescdziesiąt wtorego roku. У тоє инъструкции подпис руки тими словы: Thomasz z Biberszteynu Kazimirsky, chorąży Owrucky, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Которая то инъструкция, за поданем и прозбою вышменованое особы подающее, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ есть записаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г., № 1030, л. 1033.

XXII.

Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотыгощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привилегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномѣрномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месеца феврала четвертого дня.

На вярде вгородском, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною Александромъ Пируским, подстолим Новогородским, подстаростимъ Луцкимъ, яко субделекгатом, на местцу вельможного его мил. пана Самуела, граби з Лешна на Чарториску и Баранове, Лешчинского, Луцкого старости, маршалка кола рыцерского, до того тилко акту засажонимъ, и книгами нинешними вгородскими Луцкими, становши персоналитер, тотъже вышъменованный его мил. староста Луцкий, маршалокъ кола рыцерского, для вписаня до книги помененые, подал пер облятам инъструкцію, од ихъ мил. пановъ обивателей воеводства Волинского ихъ милости паномъ посломъ нижей помененым, на сеймъ близко приплыый уфаленую и даную, яко о томъ тая инъструкція помененая лациус етъ локупленциус ин се обловитур, просечи, абы прынятая и до книги вписаная была, а такъ я, субделекгаты, опую, до книгъ прыймючи, читалем, которая такъ се в себе маеть: *Instructia jch mosciom panom posłom woiewodztwa Wołyńskiego wielmożnym ich m. wielmożnemu j. mosci panu Samuelowi, hrabi z Leszna na Baranowie y Czartorysku, Leszczynskiemu, staroscie Łuckiemu, marszałkowi koła rycerskiego, j. mosci panu Wacławowi na Koniuchach*

Hulewiczowi, Łuckiemu, j. m. panu Thomaszowi Kozicie, Włodzimirskiemu, j. m. panu Stephanowi Leduchowskiemu, Krzemienieckiemu, podkomorzym, j. m. panu Marcinowi Linewskiemu, łowczemu Brasławskiemu, j. m. panu Janowi Horainowi, podstolemu Parnawskiemu, na seym blisko przyszły, w Łucku dnia trzydziestego januarij anni praesentis odprawuiącym się, in loco solito zgodnie obranym. In primis pensando jego kr. mosci pana naszego miłosciwego ustawiczną, a prawie codzienną, Rzeczypospolitey naszej sollicitudinem, która tak salluberrima consilia proponere, iako armis hostilibus resistentiam nieuspioną oycowskiej providentiei czuynością ipsiusque regalis personae w różnych occasiach inaperta vitae wystawionej pericula sudoribus za łaską Bożą szczęśliwie exhibere zwykła, zlecamy ich mosciom panom posłom naszym, aby przy oddaniu wiernego poddanstwa naszego, jego kr. mosci pana naszego miłosciwego tam paternum erga patriam amorem nayniższym zawdzięczyli podziękowaniem, skłoniwszy się zatym do pilnych punctow, instructiei jego kr. mosci nam proponowanych, consideratiey, takową względem onych daemy tymże jch moscim panom posłom naszym informatią. Nayprzod instabunt jch m. panowie posłowie, aby senatus consultorum ante omnia residentes na tenczas przy boku jego kr. mosci dali rationes y aby in posterum każdy de senatus consulto sententią swoje podpisował, a contra legem proferens sententiam, secundum quantitatem facti, puniatur poena, na którą się protunc stany na seymie zgodzą y respondeant ad instantiam nuncij et cuiusvis privileii praecavendo y w lege perpetua et poena, żeby żadne na podatki ex senatus consulto na potym nie wychodzili uniwersały. Woyska jego kr. mosci ponieważ dotąd w zasługach swoich nie są ukoione, zlecamy ich moscim panom posłom naszym, aby cum ordinibus Reipublicae o zapłacie onym pilne ineant consilium, że iesliby pozwolone podatki na zapłatę woysku niewystarczali, w tym się z inszemi wojewodztwy zgadzając, a na czas y calamitatem tego wojewodztwa y zniszczenie przez ustawicznego żołnierza wzgląd y pamięć mając, o skuteczney zapłacie myśliły, hoc adiecto, żeby rowno insze woie-

wodztwa podymnym te podatki na zapłatę woysku praevia lustratione po wszystkich wojewodztwach wydawali, ale ich iako y dawnych żadnych podatkow na seym nie sprowadzali, tylko w wojewodztwach swoich deponowali, y tam wedle assignatiew y podziałow woysk w wojewodztwie wypłacili. Pokorną wniosą prozbę ich m. panowie posłowie nasi do magestatu jego kr. mosci, aby nam to paterne obstantibus nostris procurere calamitatibus et oneribus przebaczyć raczył, że desiderijs jego kr. mosci in providenda provisione per omnem impossibilitatem parere nie możemy. Wiele na tym należy, ile his temporibus, iako nas zewsząd o różnych a strasznych niebezpieczeństwach zachodzą przestrogy, żeby securitas domestica mogła byc, iak naylepiey obwarowana, starac się mają jch m. panowie posłowie, iż iakowy sposob na seymiku przyszłym rellationis około tego wynaydziony będzie, seymem terazniejszym mógł byc approbowany. Y w tym wielką przeciwko wyraznemu prawu Rzeczpospolita ponosi iacture, że siła chorągwy nad komput pozwolony nowego nayduie się zaciagu, instabunt tedy y w tey mierze jch m. panowie posłowie, aby żadna chorągiew, po komissiey Lubelskiey ostatniey zaciągniona, także żadna insza, ktoraby potrzeby omieszkała, do zasług paenitus nie należała, a insze wszystkie woyska niełża do zapłaty y zasług przypuszczeni byc mają, poki z regimentow cudzoziemskich pułkownicy sami, a z polskich chorągwi porucznicy zasług swoich juramentem. Nie mało ztąd, nad prawa y swobody, stan szlachecki zostawa aggrawowany, że z dobr swoich dziedzicznych, od wiekow chlebom y stanowiskom żołnierskim niepodległych, ustawicznie, iako to y teraz w wojewodztwie naszym, chleby wydawac musi, instabunt jch m. panowie posłowie y do żadney nie mają przystempowac na tym seymie materiey, aż w tych szkodach y krzywdach po przeszley constitutiew, przez żołnierza w wojewodztwie tutecznym poczynionych, skuteczna y nie odwołczna będzie obmyślona nagroda y lege perpetua caveatur, aby jch m. panowie hetmani za ten consistentie y assignatie, do dobr szlacheckich po przeszłych constitutiach dane, sami injuriatis cum

suis successoribus respondeant. Aże y to znayduie się często, że podatki od Rzeczypospolitey ufalone y insze do skarbu wniesione, na różne obrocili się ultra mentem legis roschody, instabunt jch m. panowie posłowie, aby pan podskarby na tym seymie generalną uczynił calculatią y iakąkolwiek by na woysko summy wydał, to żeby juramentem comprobował i ktokolwiek by się podatkow Rzeczypospolitey, na zapłatę woysku ufalonych, iakimkolwiek kształtem tknął, excepta legatione turrica, to wszystko wrocic powinien, także j. m. pan Niezabitowski y insi wszyscy, którzy tak roczną disposnowali hyberną, redant rationem, gdzie co podzieli. Donativum kupieckie, na przeszłym seymie pozwolone, mają instare jch m. panowie posłowie, aby się kupce w tey donatiwie secundum legem na tym seymie sprawowali y cokolwiek z tey donatiew, także ceł wszystkich wodnych y lądowach, nad ordinatią Rzeczypospolitey, wedle seymu pozwoloney, zostanie, to wszystko na zapłatę wojsku ma cedere. Zlecamy y to jch m. panom posłom, aby z jch mosciow, którzy kolwiek na przyszłym seymie mają długi liquidowane, od zapłaty onych tantisper suspendowac fraterno amore ducti, widząc tanta onera y infelicitates oyczyzny, zadosc poki woysko swoiey nieodniesie satisfactiew. Znaczna wtym uyma w ordinarynych podatkach zatym krzywda oyczyźnie się dzieie, kiedy bona regalia et Reipublicae obracaią się in terrestria, mają w tym jch m. panowie posłowie instare et lege cavere, aby się to na potym nigdy niedziało, ani w dobra ziemskie obracac quovis modo godziło. Liquidacie długow wszelakich nie mają bydz inaksze tylko in facie Reipublicae, na seymie juramento evincowane, aliter żadne niemaią bydz płacone, ani assecurowane, jchmc panowie posłowie procurabunt. Materya elegendi novi principis że iest prawu contraria et libertatibus nociva, na tym seymie nec nominetur, immo każdy znawiający sit infamis y ktobysiękolwiek na nie przedtym podpisał, nomina ipsorum in facie Reipublicae specificentur, y którzy in hoc passim corruptie pobrali, a decreta na nich te stanęły, aby z nich niebyli znoszone, ani kassowane, caveatur lege, y constitutie wszystkie de

libera electione reassumantur. A ponieważ się y to często znayduie, że decreta trybunalskie na seymie bywaią znoszone, provideant jchmc panowie posłowie, żeby abhinc niebyły znoszone, ani kassowane, y decreta seymowe, ktore trybunalskie decreta, ratione bonorum terrestrium, iakiekolwiek zasze przesądzały, ad executionem niebyły przywiedzione y owszem onych aby była relaxatia y pro bonis terrestribus quisque in iudicio tribunalitio conveniatur, sub poena evocationis, lege antiqua sancita, hac constitutione in perpetuum caveatur. Primum to iest in votis nostris widziec w oyczyźnie naszey, religionem catholicam florentem y koscioły ab insultibus quibusvis immunes, bowiem te bases et columnae, kiedy securae (?) stoią, całej oyczyźnie inconcussam sustinent machinam, e contrario, kiedy iakiemi gwałtownemi motibus labuntur, contitur y oyczyzny, serio tedy jchmc panowie posłowie nasi immunitates ecclesiarum, in tota Republica położonych, et securitatem onych promovere na seymie, da Bog, przyszłym maią, iako by w naywiększey zostawały ochronie y w zwykłych wolnoscach swoich, osobliwie iednak kathedre nasze Łucką ze wszystkimi klasztorami y kosciółami, w woiewodztwie Wołyńskim zostaiącemi, nader upadła y z ozdób swoich dawno per temporum vicissitudines et calamitates obnażoną, chcemy miec commendatam, aby iakie od częstych assignacij y wyciągnięcia chlebow pospołu z inszemi klasztorami y kosciółami, w woiewodztwie naszym zostaiącemi, w dobrach swoich dosyc zniszczonych, respirium odniesli. A że summa iustitia, żeby każdy cieszył się z swego, maią jchmc panowie posłowie providere, że y ten, ktory w woysku na tenczas nie zostawa y ktorzy w woysku pogineli y pomarli, a swoje słuszne zasługi liquidowali, od nich niebyli oddaleni y chleby, bubo ktorzy w związku nie zostaią, a usługę Rzeczpospolitey dotąd tractuią, rowno w podział były podzielone. Stała y w tym przeszłego seymu wyrazna constitutia o nagrodzie szkód injuriatis woiewodztwa Wołyńskiego przez żołnierza poczynionych, zlecamy to jchmciom panom posłom, aby tego przestrzec chcieli, iakoby ta constitutia sine mora do affectu przy-

wiedziona była; nad to do żadney tractowania materiey na seymie przystąpić nie mają, aż to woysko, które w wojewodztwo nasze wprowadzone, sine ulla discretionē nad dobrami y poddanemi, a nawet y dworami naszymi, sevirę nieprzestaie, iako nayprędzey wyprowadzone było, y wojewodztwo nasze do wydania żadnych podatkow nie należało, aż ztąd to woysko, nagrodziwszy szkody, ustąpi. Należy y to do ukontentowania niepłatnego woyska, cokolwiek na usłudze Rzeczypospolitey przechodami y z inszych okazij wojennych uczynili szkody, zleca się to dexteritati et fidei jchmcior panow posłow, aby w tym, facta distinctione, praecipue in criminalibus, z inszemi sgadzali się wojewodztwy. Czopowe, które iest osobliwym supplementem zniszczonemu wojewodztwu naszemu, którego że magnates równo y duchowni, przeciwko wyrazney ufale naszej, płacić zbraniaią się, mają ich moc panowie posłowie serio instare y lege cavere, aby żaden tego podatku nieuniknął y temerarius triplici pensione puniatur, dla czego lauda eo nomine sancita wszystkie approbantur. Wznowiło się y to w wojewodztwie Wołyńskim, czego przedtym nigdy nie bywało, ani prawo żadne tego wojewodztwa ad decimas stringere nie może, zabezpiecz mają jchmc panowie posłowie y prawo specjalne formare, aby żaden dziesięciny, salutis antiquis foundationibus w wojewodztwie Wołyńskim, nie zostawaly y decreta in contrarium lasa za dworem zkassowane były. Commititur y to jchm panom posłom, iż cokolwiek by na tym seymie contra libertatem tractować chciano, w tym się odwoławszy do praw y słobod dawnych, iesliby co in contrarium legis stawac miała, protestować się mają; praecavere y w tym mają ichmc panowie posłowie, iakoby jchmc panowie hetmani in dignitatibus suis y władzy, z prawa należącey, żadney diminutiey, ani uszczerbku, nieponosili. Non est acquitati consentaneum, aby unus civis totius Reipublicae portaret onus, a wszystko woysko Rzeczypospolitey, stanowszy w Zbarażu y od nieprzyziaciela zostawszy w obleżeniu, wielką uczynili temu miastu y włosciom ruine, na co in recompensam zasła Brzeska constitutia, która dotąd nie przysła do effectu, tedy jchmc panowie

posłowie na seymie terazniejszym starac się mają, aby w tey ruinie przez jchmc panow kommissarzow liquidowanym szkodom stała się nagroda. Żałosnie przytym uskarzyc się mają jchmc panowie posłowie nomine wojewodztwa nazsego na jmc pana starostę Osieckiego y woyska pod commendą iego na tenczas będące, ktorzy, w Koretszczyźnie y włościach iey stanowszy y tam czas niemały zabawiwszy, nietylko włosci poddanych do ostatniey przyprowadzili ruiny, ale y samemu zamkowi, także cerkwiom, różnych tam szukając zdobyczy, nie przepuscili y, odchodząc, w Klewaniu y daley po całym wojewodztwie przechodami nieznosne poczynili szkody, zacopoki wojewodztwo y injuriati wszyscy skuteczney y nieodwłoczney od nich nieodniesli nagrody, dotąd do żadnych przypuszczeni bydz nie mają zasług. Restitutia, abo amnistia, panu Radziowskiemuc przez stany iesliby pozwolona byc miała, żeby każdego, iako y tych, ktorzy decretami seymowemi nakryci, okrywała in locus żeby zadnemu niebyła pozwolona, cavebunt jchmc panowie posłowie. Przystępując zas ad petitia bene meriti jasnie wielmożnego jmc pana Pawła Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana Wielkiego X. Litewskiego w oyczyźnie znacznie zasłużonego, ktory, własnemu sumptowi y dostatkom swoim nie folgując, cum magno dispendio vitae oyczyźnie oswiadczył, zacic jchmc panowie posłowie nasi nie przepomnią, iakoby in suis desiderijs na tym seymie niezostawał próżny. Magnanimis enumerandus heroibus jasnie oswiecony xięże jmc Dimitr na Wyszniowcu y Zbarażu Korybut Wyszniowiecki, wojewoda Bełzki, lubo żagnego a particularibus non exegit zalecenia, kiedy prae oculis totius Reipublicae wysokoprzezacnych przodkow swoich zpurpurowaną sławe odwážnemi czynami nietylko. apud patricos, ale externos, codziennie extendit marsowemi pracami, abyśmy iednak debitum tanto civi niezdali się denegare amorem, aby in persona nostra przez jchmw panow posłow naszych hoc gloriosum nomen przypomniano jego kr. mosci y Rzeczypospolitey było, zlecamy. Nad to przywilej ad male narrata na włosc pewną Zarudyniec w wojewodztwie Brastawskim dziedziczną xięcia jegomci pomienionego wojewody Bełzkiego od

iednego kozaka uproszoney y onemu z dobrami temi, obracając te in regalia, conferowany, aby był skassowany. Musiał by byc w oyczyźnie naszej utroque lumine luscus, ktoremu by tak znaczne w oczach wszystkiey Rzeczypospolitey de patria zasługi wielmożnego jmc pana starosty Łuckiego tayne bydz miały, ktore nie tylko cum toto exercitu, ale ipse unicus proprijs cum paterna hostili równaiąc się viribus, z iaką kosztow y zdrowia swego odwagą gdy po Mohilowskiej y po wielekroc incursiones et insultus hostium w woiewodztwie naszym od sciany poleskiej z własnymi swemi ludzmi zaszczyciwszy piersiami y pro salute patriae salutem exponendo propriam, gromadne kozackie woyska zpędziwszy y rozgromiwszy, prawie sam na tenczas woiewodztwu zastoną zostawał, zlecamy tedy jch mciom panom posłom naszym, aby tanti viri merita na pamięć jego kr. mosci y Rzeczypospolitey przywiedli. Nietylko same merita y odważne dzieła świętey pamięci jasnie oswieconego xięcia jegomci na Wyszniowcu y Łubnach Jeremia Michała Korybuta Wyszniowieckiego, woiewody ziem Ruskich, ktore w oczach wszystkich cum decore gentis Poloniae znacznie wyswiadczył, za tym domem loqui videntur, ale y specjalne w młodym wieku jasnie oswieconego xięcia jegomci Michała Thomasza na Wyszniowcu y Łubnach Korybuta Wyszniowieckiego, woiewodzica Ruskiego, w oyczyźnie przysługi omnem po kozdym expostulant gratitudinem, zlecamy naszym jchmc panom posłom, aby in suis desiderijs iakim vacansem in adversa sua na tenczas fortuna opatrzoney y do czasu pewnego, nim do fortuny dobr zawoiewanych przydzie y od executiey dalszey processow praetensionum debitorum mógł byc uwolniony. Wysokie merita w oyczyźnie cum dispendio vitae et substantiae jasnie oswieconego xięcia jegomci Konstantego Korybuta Wyszniowieckiego osobliwemu przed jego kr. moscią jchmciom panom posłom zlecamy zaleceniu. Niemoże praeterire zlecenia prozby jchmciom panom posłom naszym za jasnie wielmożnym jegomcią panem Henrykiem z Wysokiego Kaszewskim, kasztelanem Wendenskim, ktory wprzod młode lata swoje ieszcze od pierwszych Moskiewskich expediti,

aż dotąd, na usłudze Rzeczypospolitey odważnie trawiąc, nietylko ipse in persona, ale tak wiele chorągwi y pod czas różnych expedicij niemałym kosztem miewając, trudow, kosztow y zdrowia dla pana y oyczyzny nie żałował, y iuż senatoria z łaski jego kr. mosci insignitus dignitate apertum vitae discrimen subiit et onus compendium senatorskimi dzwigał nogami, z czego że niemała na zdrowiu y fortunach odniósł jacturam miłosciwey jego kr. mosci proponendum considerathey. Lubo merita krwawe jmc pana Krzysztopha Sapiehy, krayczego W. X. L., krolowi panu naszemu są dobrze wiadome, ktore cum dispendio zdrowia swego y fortunarum oswiadczył oyczyźnie y dotąd oswiadczać nie przestae, iednak y my iako optime de Republica merito civi hanc gratitudinem praestare za słuszną rzecz poczytalismy, aby ichmc panowie posłowie nasi in sinum panskiey łaski recommendare gorąco usiłowali. Wysokich wielmożnego jmc pana Wacława na Koniuchach Hulewica, podkomorzego Łuckiego, rothmistra jego kr. mosci, w oyczyźnie zasług pae-nowała gloriosa cicatrix, ktora postrzałem blizkim smierci, iako na wielu odważnych żołnirzach podczas Czudnowskiey z Szeremetem utarczki, tak na jegomci stemma amoris patriae wyraziła, co abysmy dawniejszych około trzymania z niemałym kosztem do usług Rzeczypospolitey chorągwie w miłosciwym jego kr. mosci zastawało respectie, jch m. panowie posłowie zalecić nie przepomnią. Wniosą ichmc panowie posłowie instantią, aby xiążę Gedeon Czetwertenski, mając przywilej z łaski jego kr. mosci conferowany na władcytwo Łuckie, onego fructum mógł miec post expirationem administrathey j. m. oycy metropolity y iako przydzie do kathedry. Także za j. m. oycem episkopem Lwowskim, ktorego aby sprawa strony Perehinska non obstante declaratione przeszłego seymu sądzona y decidowana była, jch m. panowie posłowie upomniec się mają. Nie mają byc przepomniane od ich m. panow posłów naszych, wielmożnego j. m. pana Jana Piasoczynskiego, starosty Nowogrodzkiego, rothmistra jego kr. mosci, merita w oyczyźnie, lubo ab omui fortuna depressum, przez odpadnienie dobr w wojewodztwie Czerni-

howskim, dobrze zasłużonego, ktoremu że przez kommissią Trubecką odcięto kilkadziesiąt mil gruntów w majątnosci jego mosci, aby iako inszym in simili recompensa była, tak y jego m. in hoc desiderio niezostawał frustratus. Zacnych przysług j. mosci pana Choy-nackiego, porucznika kozackiey rothy jasnie wielmożnego j. mosci pana wojewody Sędomirskiego, który tak wiele postrzałów, w różnych okazjach odważnie stawiając, wyswiadczył oyczyźnie y pro salute patriae salutem exponendo propriam, jch m. panowie posłowie przed jego kr. moscią panem naszym miłosciwym przepomniec nie mają. Instabunt ich m. panowie posłowie za j m. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołyńskim, na ktorego absque ulla occasione inopinatres prawie padł casus, że ex justissimis et legalissimis rationibus musiał in defensione vitae propriae vim vi reprimere y obywatelow niektórych powiatu Przemiskiego, in unum iako na obywatela naszego conjunctos (w którym związku wielmożny. j m. pan starosta Przemiski primarius iest) tak dalece sobie offensos miec, że nie kontentuiąc się prawnemi terminami multis et innumeris violentijs bona famulos et subditos onego w tym powiecie zostających officiunt y onemu samemu plura mali, a naybarzief j. m. pan starosta Przemiski tak dalece, że y do act grodzkich Przemiskich dla wyięcia munimentow in defensam dawniejszych, a dla zanieśienia obductij y protestacij w krzywdach terazniejszych y do sądow tamecznych grodu dla bronięcia się prawem broni aditum, co że iest injustitistimum zlecilismy ich m. panom posłom naszym, aby serio w tey mierze przed wszystką Rzeczpospolitą uskarżywszy się, domawiali się tego, iżby publica lege securitas onego ac bonorum et familia eius procusa była; acta, iako koźdemu, tak y onemu, aby były wolne in aditu do nich et reditu od nich periculis omnibus amotis y aby te sprawy w poblizszym grodzie Lwowskim, a nie w Przemiskim, ponieważ j. m. pan starosta Przemiski maximo vinculo tey sprawie co palatus iest, były sądzone. A co by w grodzie Przemiskim y sądach tamtych na onym do tych czas w takim niebezpieczeństwie iego stało, aby to irritum et inane było per consti-

tutionem declaratum, y poddani iesli są iacy w więzieniu, aby byli relaxowani. Przytym za iego mosciem xięciem Czetwertenskim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktorego znaczne w oyczyźnie merita, instare ich m. panowie posłowie nieprzepomnią, aby jego kr. mosc na onego osobliwy respect miał. Meruit to dobrze j. m. pan Konstanty Soszynski, rothmistr jego kr. mosci, ktory, przez wiek swoy służąc w woyskach jego kr. mosci y chorągwie wodząc, wiele post-rzałow odniosł y iedynego syna swego victimam pro patria położył godne są wszelkiey regratificathey y łaski jego kr. mosci, wniosą tedy jch m. panowie posłowie nasi instantią do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby na takowe merita osobliwy miał 'wzgląd jego kr. mosc, y uroczyska pewne w wojewodztwie Podolskim a powiecie Latyczowskim puste, Sniczna nazwane, iure eufitentico, iesliby nie znalazło się co lepszego, żeby mogło byc conferowane. Toż uczynic mają za j. m. panem Ierzym Woronickim, rothmistrzem jego kr. mosci, ktory na usłudze jego kr. mosci w oczach wszystkiego woyska gloriose occubuit, aby simili principis successor iego mógł bydz praeventus gratia. Instabunt jch m. panowie posłowie za iego moscią panem Alexandrem Mrowinskim, w wojewodztwie tuteyszym dobrze zasłużonym, aby plac pewny, przez niego w Łucku kupiony, in vim gratitudinis omnibus libertatibus mógł gaudere. Siła natym należy każdemu wojewodztwu, aby fortece te przez żadnego nieprzyziaciela niedobyte przy prawach y wolnosciach nad to w osobliwey ochronie zostawała, iako się znayduie Dubienska w dobrach jasnie oswieconego xięcia j. m. Alexandra Janusza Zasławskiego, wojewodzica Krakowskiego, ktory na iedyne refugium y y receptaculum w każdych przygodach y niebezpieczestwach tuteczne poczyta wojewodztwo, ktora lubo tot juribus et constitutionibus, iak w dobrach ziemskich od wszelakich angarizatij żołnierskich iest uwolniona, znayduią się tacy, iak teraz z woyska cudzoziemskiego tu w wojewodztwo Wołyńskie wprowadzonego regimenty, ktorzy nie oglądaiąc się nic na prawa y swobody czasu niedawnego hostili modo z rozlaniem krwi mieszczan tamecznych nastąpie

ważyli się, instabunt tedy jch m. panowie posłowie nasi, aby takowe na tym seymie o takowe bezprawie y violentią y o najazdy dworow y insze szkody w wojewodztwie poczynione nieodwłocznie były karani y cavere lege, aby ta forteca z miastem od wszelakich przechodow y noclegow żołnierskich wolna zostawała, a contra delinquentem poena iako naysroższa postanowiona bydz mogła. A iż niektorzy jch mosci w różnych krzywdach y postulatach swoich iusta desideria, iako in sinum braci swoiey deposuerunt, iako to j. m. pan Paweł Hulewicz Drozdenski, który indebite o czeladnika plebeiae conditionis poena publica et alijs aggravationibus nakryty o co cum parte już transuit et composuit, aby od takowych win et aggravatij był wolny. Tudzież jch m. panowie Kisielowie, j. m. pan Mikołaj Babinski, a persona ignota decretami y condemnatami zadwornemi marszałkowskimi injuste obciążeni, ne inocentes indebite puniantur, aby byli relaxowani y decreta takowe kassowane, niemniej y possessores dobr Kisielina, ktorzy także in foro incompetenti często a o dobra ziemskie conveniuntur, aby amplices od pana Kowalewskiego niebyły inquietowani. Zlecamy totaliter jch mosciom panom posłom naszym, aby serio natym seymie weyrzawszy, to wszystko constitutią et poena contra indebite evocantes obwarowali y tych wszystkich a praefatis aggravationibus relaxowali. Te tedy naszą instructią, communi ore totius nobilitatis namowioną, zgodnie concludowawszy, wielmożnemu j. m. panu marszałkowi koła naszego ad acta castrensia Luceoriensia podac zlecilismy. Działo się w Łucku dnia trzydziestego januarij tysiąc szescseth szescdziesiątego wtorego roku. У тоє инъ-струкции подпись руки маршалковское въ тые слова: Samuel Leszczynski, st. Łucki, marszałek koła rycerskiego. Котораяжъ то инъ-струкция, за поданемъ преречное особы подавающие, а за приня-темъ мене, субъдеlegates, до книгъ нынешныхъ есть вписаная.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 158.

XXIII.

Инструкціи черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи извѣстной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ второго, месяца генваря тридцатъ первого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передомною Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замъку Володимерского и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранскій, подсудокъ Черниговскій, маршалокъ кола рицерского воеводства Черниговского, инструкцію на сеймъ двенедильный близко приплыи их милости паномъ послом, з воеводства Черниговского згодне обраным, данную, для вписаня до книг нинешних кгородских Володимерских, просечи, абы принятая и вписаная была, подаль так се в собе маючую: *Instructia ich mosc panom: Stephanowi na Żahorowie Żahorowskiemu podczaszemu Wołynskiemu, Piotrowi z Charzewa Charzewskiemu, podsędkowi, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, z Glogowa Głogowskiemu, czesnikowi Nowogrodzkiemu, posłom woiewodztwa Czernihowskiego, na seym przyszły Warszawski dwuniedzielny dnia dwudziestego februarij, na seymiku we Włodzimirzu juxta constitutionem obranym, dana dnia trzydziestego januarij roku tysiąc szescset szescdziesiąt wtorego. Iako z szczęśliwego panowania jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tak z oycowskiego de salute oyczyzny (co i teraz swiżemi w W. X. Litewskim comprobavit trophaeis) obmyслиwaniu ciesząc się y pokornie dziękuiąc, exoramus supplices majestat Boski, aby długo fortunnie jego kr. mosci panowanie wspierał wszechmogącą ręką swoją, a dał pod nogi wszyst-*

kich nieprzyjaciół oyczyzny naszej. Ten tedy affect nasz y wierne poddanstwo ante omnia oddadzą ich mosc panowie posłowie nasi jego kr. mosci. To zas, co nam proponowano w instructey jego kr. mosci, o obmyślowaniu zapłaty woyska, zamieszanego w oyczyźnie, coby kiedy mogło przyniesc incommoda patriae nieukontentowanie w tak długiey borgowey służbie zostaiącego za krwawe ich horowanie, iako omnis mercenarius dignus est mercede sua, tak y woysko jego kr. mosci, aby w zasługach swoich, ich mosci panowie posłowie nasi inibunt rationes, aby było ukontentowane; a ponieważ niemała woyska nayduie się liczba, ktorey oyczyzna nasza nullo w zapłacie sufficere może, tedy upatruiąc niemnieysze subsidium po zabitych exoticis, po ktorych panowie pułkownicy, oberszterowie, capitani, nie wiemy, qua conscientia et ausu, successias, ktoreby na oyczyzne spadac miały, sobie przywłaszczaią, tedy ich mosc panowie posłowie postrzegac maią, aby to ich mosciom w zasługach potracono było praevio juramento; niemniej y commissia teraznieysza Lwowska, ktora ad effectum nie przyszła, przecie iednak salaria ich mosci panowie commissarze pobrali, co iest cum damno Reipublicae, jako wiele onych w oyczyźnie nayduie się prodigalitates, tak y te niemniej affligunt, że nie ex amore oyczyzny, ale podobne propter literum et assistentiam ich mosc panowie senatorowie, tak duchowni, iako y swieccy, reimenti cudzoziemskie pobrali, zlecamy tedy ich mosc panom posłom naszym, aby się tego serio upomneli apud Rempubicam, ponieważ słuszniesza iest et cum maiori commodo et decore gentis nostrae u postronnych narodow po dzis dzień, żeby tedy ich mosc pobrali. In quantum by przyszło ad tractandum z narodem Moskiewskim ich mosc panowie posłowie nasi serio postrzegac, aby żadney avulsiey, strzeż Boże, od korony woiewodztwu naszemu nie było. A zatym ich mosc panowie posłowie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego et ordines regni upraszac maią, ponieważ nostra res agitur, aby commissarz choc ieden z naszego woiewodstwa był, w czym fide, honore ich mosc et conscientia obligamus. Co się tknie, że teraznieyszy związek

woyskowy wszystkie dobra tak jego kr. mosci, iako y duchowne, odbierac intendit, a, strzeż Boże, iesliby to miało przysc ad effectum. Pro justo judicamus desiderium jego kr. mosci et plenariam facultatem daiemy panom posłom naszym, aby skąd na stoł jego kr. mosci summa obmyślona była. Za jasnie wielebnym j. m. xiędzem biskupem Łuckim kanclerzem wielkim, koronnym, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby gratitudinis tanti laboris pro meritis ad bonum publicum od wszystkiej Rzeczypospolitey dignam mógł odniese meritorum satisfactionem, mianowicie, aby biskupstwo Łuckie od związku woyskowego terazniejszego było uwolnione. Za jasnie wielmożnym jego moscią panem wioewodą Krakowskim, hetmanem wielkim koronnym, aby iego mosci pro meritis condigna mogła doysc satisfactia. Za jasnie oswieconym xiężęciem j. mosc panem woiwodą Bełzkim, który sanguinem et sumptum pro Republica profundit, słuszna rzecz, aby in desiderij suis był ukontentowany, a Republica wszględem przez oboz pod Zbarażem szkod poczynionych y więc y wies Żarudiniec ad male narata uproszona, która multis saeculis w domu xięcią j. mosci zostawała, aby albo wroconą, albo digna recompensa xięcią j. mosci doszła instabunt ich mosc panowie posłowie. Za xiążęciem j. moscią Michałem Wiszniewieckim, który idąc torem s. pamięci jasnie oswieconego rodzica swego, aby j. m. ad eunden allicere amorem patriam za słusznym conferowaniem (ponieważ do dobr swoich przysc nie może) vacansu iakiego, a oraz za jasnie oswieconą xieźną jeymoscią panią wojewodziną Ruską rodzicielką xiężęcia j. mosci, która iest różnemi processami o długi aggrawowana, aby solutio tych długow do iakiego czasu suspendowana była, ich mosc panowie posłowie nasi procurabunt w Rzeczypospolity. Za j. m. panem starostą Nowogrodka-Siwierskiego w odieciu gruntow na kilkadziesiąt mil przy pospolitym rozgraniczeniu z Moskwą, aby jego mosci mogła byz satisfactia, instare mają ich mosc panowie posłowie. Za j. m. panem Iwanickim, miecznikiem Czernihowskim, który ex decreto tribunalicio zasiadł pro poena publica więżą, gdzie przedtym antiquitus ex decreto tribunalicio

głównicy siadali, w ktorey j. m. pan miecznik continuat sessionem, aby constitutione ta wieża approbowana była, oraz y infamia, w grodzie Włodzimirskim publicowana, aby była per constitutionem cassowana, instabunt serio ich mosc panowie posłowie. Za j. mosc panem Stanisławem Oleszkiem, na ktorym j. m. xiądz Małachowski pleban Kowelski processa otrzymał in consumatiam ratione decisiae manipularis, ktora non observatur na Wołyni, instabunt ich mosc panowie posłowie. Ponieważ contra legem et usum te tedy puncta et desideria nasze, na ktorych iako całość oyczyzny y wszystkiey Rzeczypospolitey, tak y salus wojewodztwa naszego należy, ich m. panom posłom naszym zlecamy fidei, honori et conscientiae ich mosc committendo. Dan we Włodzimirzu w cerkwie katedralney na seymiku wojewodztwa Czernihowskiego, dnia trzydziestego januarij anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo. У тоє инъ-струуцый подпис руки тыми словы: Jakub Woyna Oranski, podsędek Czernichowski, marszałek na tenczas koła rycerskiego wojewodztwa Czernichowskiego, ręką własną. Которая то инструкция, за пода-немъ и прозбою вышменованое особы подавающее, а за принятемъ моим урядовымъ, до книг нинешних вгородских Володимерских есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1662 г., № 1030, л. 1038.

XXIV.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsídium Reipublicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волинскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоноваго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи.

Року тисеча шестсот шестдесят второго, месеца іюня шестнадцатого дня.

На вѣряде кгородскомъ, в замѣку его кор. мл. Луцкомъ, передо мною Томашомъ Савицкимъ, наместником буркграбста и замѣку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становши персвалитер, урожонный его мл. панъ Марціанъ зъ Щпанова Чапличъ, кола рыцерского воеводства Волинского на сеймикъ релляционис континуандо першое згодне обраный маршалокъ, лядумъ през их мл. пановъ обывателей воеводства Волинского на сеймикъ, про дие децима сексъста аяъни презентис реляційный згромажоных, зъгодне постаповленое и рукою своею подписаное, для вписаня до книгъ нынешных кгородских Луцкихъ, подалъ пер облятамъ, просечи, абы до актъъ нынешных принятое и вписаное было; а такъ я, уряд, оное читалем, которое писаное такъ се в себе мает: *My, rady, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy, xięzeta y wszystkie rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik prodie decima sexta junij anno praesenti continuando seymik rellationis, według constitutiei naznaczony y approbowany, zgromadzeni na mieyscu zwyczajnym, chcąc mieć in vim perpetuae legis, ile że lauda nasze są per constitutionem approbata, zgodnie wszyscy niżej minowane contenta bez wszelkiej contradictiei, ktorey iako w kole nie było cum protestatione, tak się też y w xięgach znaydować nie powinna, postanowiliśmy. Ponieważ cała Rzeczpospolita niepłatne przez tak wiele lat woysko magno cum molimine uspokajając na przeszłym z dwuniedzielnego w szesniedzielnym obroco-*

nym seymie ten naypewniejszy wynalazła sposob, aby nowy podatek, subsidium Reipublicae nazwany, wydany był, przeto y my nie chcąc dissentire od zgodney oyczyzny naszej uchwały, w niczym nie oddalając się od instructorzow drukowanych y do grodu podanych, ten podatek wydac wszyscy ad diem sextam augusti submittuujemy się, z tą iednak declaratią, że iesliby ktore woiewodztwa w inszy obrocili hocce subsidium wybierania sposob y nam wolno będzie aliud invenire medium; a że ten podatek nowy y niesłychaną wyniesc może summę, przeto per liberam electionem e medio sui uprosilismy do onego wybierania ludzi zacnych dla prędszey expeditiey do każdego powiatu po dwóch, mianowicie tych jch mosciow do Łuckiego powiatu: j. m. pana Iana Hulewicza y j. m. pana Ostaphiego Linewskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Oranskiego, podsędka Czernihowskiego, y j. m. pana Michała Kałusowskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Adama Żabokrzyckiego y j. m. pana Dymitra Rohozinskiego; ktorych jch mosc panow, iako ludzi godnych y dobrze osiadłych, fide, honore et conscientia obligamus, aby cale ad mentem instructorza sposob wybierania refferre chcieli y, bonum Reipublicae y całego woiewodztwa nie zawodząc, zgodnie wszystko czynili praevio przed pisarzem skarbowym, albo w grodzie juramenta, począcwszy tę exactią a die decima septima julij, ad diem sextam augusti zkoczyc usiłowali, wszak w tym że instructorzu na retentorow założona iest poena, ktora będzie motivo wszystkim do pierwszego wydawania, aże nie ad mentem constitutiey czas wybierania declarniemy, legale opponimus impedimentum woyska ustawiczną consistentią y przechodami dotychczas woiwodztwo nasze oppressią, dla ktorey day Boże abysmy y na tenczas determinowany sufficere mogli, iże dopiero na terazniejszym seymiku drukowaną odebralismy seymu zgodną uchwałę. Aże panowie poborcowie przed odprawioną od duchownych revisią tey swoiey exactiey zacząć nie mogą, upraszamy wielce jch mosc wszystkich utriusque ritus duchownych, a mianowicie Łuckiego y Włodzimirskiego episkopow, aby poczuwając się w powinności swoiey wewszem ad men-

tem Reipublice stosując się ludzi godnych y do prędkiego expedowania sposobnych na te functią posyłali, tak żeby ante dicimam septimam julij mogła swoy ta revisia sortiri effect, hoc praecavendo, aby pocałym woiewodztwie duchowni s parafiami swemi do xiedza episkopa Włodzimirskiego, a disuniti do xiedza episkopa Łuckiego należeli dispositiey. Chcąc przeto, iako nayskuteczney, y nayprędzeg w tym nowym podatku woiewodztwo nasze uiscie się Rzeczypospolitey, uprosilismy ich mosc panow superintendentow, mianowicie do Łuckiego powiatu: j. m. pana Żabokrzyckiego, podsędka Braśławskiego; do powiatu Włodzimirskiego: j. m. pana Kozikę, podkomorzego Włodzimirskiego; do powiatu Krzemienieckiego: j. m. pana Rudeckiego, podsędka Krzemienieckiego; ktorych jch mosciow per amore patriae gorąco prosimy, aby pro solita ku oyczyźnie y woiewodztwu propensione et dexteritate tego pilnowali y o tym mając swoię ustawiczne conferentie z ich mosciami utriusque ritus duchownemi, do tego należęcemi, tego postrzegali, iako by wprzod revisia, potym przez jch mosc panow poborców exactia, pod directią jch mosci porządny mogła adire finem, żeby woiewodztwa całosc w ni w czym niebyła od nikogo zawiedziona. Przed tymi jch mosciami pany superintendentami juramenta wszystkie, do tey exactiey należące, mają bydz odprawowane, od ktorych jch mosciow nie każą więcey brac nad groszy dwanasce y za też extracty z pieczęciami y z podpisami swemi wydawac koźdemu z obywatelow woiewodztwa naszego mają. Solarium jch mosc panow poborców, w instruktarzu (ktory z grodu ma byc tym że iako y jch mosc panow superintendentow sine omni wydany był solario) za tę pracę naznaczone, w skarbie Rzeczypospolitey dachodzić ma, a tu żeby jch mosc nad summę przychodzącą wyciągac y od kwitu cokołwiek brac nie ważyli się, rzetelnie declaruiemy sub poenis eo nomine sancitis, tego też postrzegac będą panowie poborcowie, aby ieden w drugiego nie wdzierał się powiat y żeby oba jch mosci w koźdym powiecie na kwity się podpisywali, nie zwłoczając, ani depactuiąc szlachty. Iesli by też ktory z obywatelow podatku tego do rąk panow poborców z iakich racy oddawac nie

chciał, ale go raczej sam na commissiā wiesć wolał, wolno to mu będzie; hoc praecauto, że gdy dobra jego revidowane będą y przy sięga przed należytym panem superintendentem odprawiona będzie, on też sam personaliter stanie manifestatiā uczynił y równo z pany poborcami, lubo na commissiā do skarbu, lubo do wojewodztwa on inferre obligatus zostawał, żeby przez to skarb Rzeczypospolitey y wojewodztwo nie było damnificatum caeterum co by się tu, do tej materii należącego, nie wspomniało, dexteritas ku oyczyźnie y wojewodztwu probata fides jch mośc panow superintendentow y panow poborcow, według praw y instructarza, supplebit. Ponieważ podymnego troie, któreśmy podczas expeditiey Czudnowskiej wydali na woysko, w Ukrainę idące w zasługi temuż iest potracone a zosobna in vim hiberni ze wszystkich wojewodztw iest onym wydano po złotych dwudziestu z łanu, a to z dobr duchownych y krolewskich, my zas łanow nie mamy przeto ad proportionem tego łanowego iedno podymne z dobr duchownych y krolewskich pozwalamy y do tego wybrania j. m. pana Alexandra Grotowskiego za poborce uprosilismy, który j. m. pan poborca zaraz wybirac pocznie, ażeby ad decimam septimam julij onemu od wszystkich dobr duchownych y krolewskich dzierżawcow, sine abjuratis, według kwitu pana Zahorowskiego, oddawali, declaruiemy; a iesliby z ktorych dobr nie oddano mu było antę praefixum diem, tedy wolno mu będzie, uprosiwszy dwoch z jch mośc panow sędziow skarbowych z tych dobr odprawic executiā, salarium takież j. m. ma byc oddawane, iako j. m. panu Wacławowi Zahorowskiemu, to iednak sobie unanimiter waruiemy, żeby dobra nasze ziemskie, ani całe wojewodztwo, skarbowi albo Rzeczypospolitey nie było in ewictione, ale szczególnie duchowne y krolewskie. A ponieważ nescitur cuius studio wszystka moneta grubsza in auro et argento ex usu populari wyięta y same prawie tylko szelągi inter commertia versantur, jch mośc panowie poborcy mają brac takie pieniądze, na iakie się kto zebrac mógł będzie, by y szelągi dawac mieli, gdyż, ubodzy ludzie aby mieli na grubszą zdobyć się monetę res impossibilis. Iż wydatek subsidij praecedet te osmioro podymne, ktoresny na przesz-

łym seymiku wydac prędko obligowali się, rozumiejąc że te raty wszystkie trzy mieli być stążone in unum, lecz że dla woyska bawiącego się na terazniejszy seymik przywiesc nie mogliśmy, z drukowanych zaś constitutiei zrozumielismy, że aż pro die sexta octobris, a ostatnie ratę pro duodecima decembris, wniesc wszystkie wojewodztwa obligantur na zapłatę woyska; przeto y my na tenczas uiszcic obiecujemy na przyszłej, da Bog, electiei deputatow tę summę z retentow od poborców dawnych wojewodztwu winnych y podymnym iakim (iesliby retenta nie coresponderent summae) suppledo obmyslic obowiazujemy się na tymże seymiku electionis ci panowie poborcowie, ktorzy według laudum praecedens nielisię nam tu byli sprawowac, tam się sprawie i z pieniędzmi stawic mając. Wszczęła się materia o dawnych donatywach z tej occasiei, że jch mosc panowie sędziowie skarbowi tych ich mosc successorow, ktorzy darowane sobie mieli od wojewodztwa summy, dekretem nakazali, aby do skarbu wojewodztwa wroczone byli, uwolniwszy przecie poborców tych, ktorzy, posłuszni będąc laudis, tym donatariuszom oddali y kwity od nich praesentowali, drugich zaś na poena pecculatus wydac pozwolili, ta tedy materia cum toto ejusdem effectu do przyszłej, da Bog, electiei teyże deputackiei odkłada się, decisią swoią ostatnią wziąć będzie powinna. Teraz condemnaty wszystkie z xiąg skarbowych wydawane być nie mają tego seymiku electionis. Zasługi różnych jch mosc panow rothmistrzow w przeszłych laudach de nomine et cognomine wyrażonych, ktorzy manifeste liquidabunt iż niedobrali y xięcia Czetwertenskiego, starosty Ratiborskiego, dotąd od wojewodztwa zatrzymane, tamże mają być obmyślone, żeby dłużey krwawie tych wysług, ktorzy dobrze zasłużyli, nie była dalsza prolongatia, ale żeby poborcowie, ktorych im naznaczono, wydawali zadanemi sobie od tych że jch mosc panow rotmistrzow, albo ich successorow, kwitami, praewia tych że liquidatione. O czopowem declaruiemy, iż po expiratiei arendy terazniejszych jch mosciow: j. m. pana Żabokrzyckiego y j. m. pana Nasitowskiego, ma być iuż od iednego, abo wiele, wojewodzwo obierze czopownikow przysięgłych na przyszłym seymiku electionis administro-

wane, a teraznieysi dzierżawcy czopowego do rąk j. m. pana Mikołaja Hulewicza, poborcy naszego, złotych trzy tysiące szescseth, to iest dwa tysiące spolnie, a szesnascie set złotych sam j. m. pan Nasiłowski oddac ma. Co byli dali ciż panowie czopownicy złotych trzy tysiące j. m. panu Wacławowi Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, ad depositum, tedy iż tylko ieden tysiąc od jch mosci przychodzi, to dwa tysiące darowalismy anteriori laudo samemu jego mosci, przeto y ten tysiąc złotych żeby nie panom administratorom terazniejszym, ale j. m. panu Stephanowi Ledochowskiemu, podkomorzemu Krzēmienieckiemu, j. m. pan podkomorzy Łucki oddał, postanowiamy, ofiarowawszy ten tysiąc złotych za wysokie merita in rem publicam y wojewodztwo nasze mianowicie na terazniejszym seymie przez ustawiczne mieszkane oswiadczone wespoł z j. m. panem podkomorzym Łuckim. Retenta pana Bronickiego pan Wacław Zahorowski pro dexteritate et rectitudine sua dobierac powinien, ktore pan Bronicki y iego successor wszytkie do tey exactiey attributa, iako to perceptarz delatij y coby takiego było, oddac sine mora powinien, o czym go nomine publico j. m. pan marszałek nasz obwiescie ma, a j. m. pan Wacław Zahorowski perceptarz ten podac do grodu obligatur, bo tak y drudzy panowie poborcowie według dawnych laud y terazniejszego to czynic tenentur. Ci rotmistrzowie zas, ktorym zasługi od tegoż pana Bronickiego debebantur za podymne, iemu należące, choc by quitu ad manus nie mieli sprawowac się niepowinni, bo onym to iuż w zasługach dawno potrącono od tegoż pana Bronickiego. J. m. pan Mikołaj Hulewicz, poborca nasz, praevia sufficienti cautione et evictione pułtora tysiąca złotych polskich j. m. panu Ianowi Denemarkowi, oberszterleytnantowi jego kr. mosci z pułku jasnie wielmożnego j. m. pana hetmana polnego koronnego, wyliczyc ex nunc powinien te kartę, którą da tenże pan oberszterleytnant z swoim y officerow swoich podpisem chowac indeposito ma do commissiey, na ktorey propter salutem wojewodztwa ma to byc przyjęte. Jch mosc panowie lustratorowie tak ci, ktorzy na seymiku swiżo przeszłym w tamtym że laudum

wyrażeni, iako y ci, ktorzy na sądach skarbowych przysięgli, a tu się mianuią, to iest, j. m. pan Abram Grabowski, czesnik Wołyński, y ich mosce panowie Siemaszkowie, aby iako nayprędzey officio suo dosyc czynili praesenti laudo monentur według w przeszłych laudach opisania. Lubo successorom pana Masalskiego, poborcy dawnego, sąd skarbowy nakazał pewney summy do skarbu wojewodztwa restitutią w kilka niedziel po decrecie swoim jednak mutuo consensu pozwalaią bracia, żeby na commissiey o przyjęcie tey summy za wojewodztwo starał się, ponieważ za assignatią skarbową niebożczyk pan Masalski panu Woroszyłowi wyliczył, a iesli by tam wojewodztwa tey summy nie przyjęto, tedy ciż successorowie do skarbu wojewodztwa tę summę na electiey, da Bog, deputackiey wniesc obligantur, salvam maiąc actionem z panem Woroszyłem, chorążym Żytomirskim, o evictiā. Do j. m. pana hetmana wielkiego koronnego posłowie na przyszlým seymiku obrani iechac maią, ktorym credens pan marszałek nasz y list przyczynny za obywatelami wsi Minkowiec nomine publico pisany dac powinien. Listy do trybunału koronnego za j. m. panem podkomorzym Łuckim y j. m. panem podsędkiem Łuckim popisac tenetur y insze na instantiā j. m. pana marszałka naszego y braci do tego należących. Kwit od j. m. pana Łukasza Hulewicza, starosty Żwinogradzkiego, j. m. pana Romana Zahorowskiego, stolnika Czernihowskiego, y j. m. pana Liniewskiego, rotmistrzow jego kr. mosci, a na tenczas wojewodztwa naszego, dany z przekazania pana skarbnika Wołyńskiego, ratione podymnego, coby kolwiek reszty przychodziło, autoritate conventus nostri approbuujemy, chcąc aby przy rachunku successorow pana skarbnika Wołyńskiego pro perceptis przyjęty był, successorom pana starosty Horodelskiego. Ktore to laudum, unanimi consensu nostro conditum et autoritate totius Reipublice approbatum, zlecilismy j. m. panu marszałkowi kola naszego podpisac y do act, dla wiadomosci wszystkich obywatelow, podac. Pisane w Łucku, na mieyscu zwyczajnym, w kosciele katedralnym Łuckim, dnia szesnastego miesiąca junij roku tysiąc

szescset szsecdziesiąt wtorego. У того лавдумъ подпис руки маршалковское в тые слова: Marcyan z Szpanowa Czaplic, koła ryцerskiego woiewodztwa Wołyńskiego na seymik rellationis continuando pierwszy sgodnie obrany marszałek, mр. Котороеж то laudum, за поданемъ и прозьбою вышъменованое особы подавающее, а за прынятемъ моим урядовымъ, до книгъ нынешныхъ ест вписаное.

Книга прод. Луцкая 1662 г., № 2183, л. 706.

XXV.

Инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей.

Року тисеча шестсотъ шестдесят второго, месеца іюля третьего дня.

На вярде кгродскомъ, в замъку его кор. милости Луцкомъ, передо мною, Томашомъ Савицким, намесникомъ буркграбства и замъку Луцкого, и книгами нынешними кгродскими Луцкими, становши персоналитер, урожоный его милости панъ Янъ Данилевичъ Чеконский, маршалокъ на тот часъ кола рыцдерского на сеймикъ Волынский обрапы, для записаня до книгъ нынешних кгродских Луцких, подалъ пер облятамъ инструкцыю на том же сеймику, дня третьего месеца іюля анъни презентис одправуючым се, их милостямъ паномъ посломъ до его корол. милости пана нашего милостивого в речы, в той инструкцыи нижей писаной меновите выражоное, даную, с подписомъ руки своее, жадаючи, абы прынята и до книгъ инсерована была, которую я, вярд, до книгъ прыймуучы, читаломъ и тыми есть писана словы: *My, rycerstwo woiewodstwa Wołyńskiego, na seymik pro die wigesima sexta junij anni presentis, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego do Łucka zgromadzeni, odłożyliśmy byli, dla nie wcześniej przyniesionych do woiewodztwa naszego uniwersałów jego kr. mosci ten nasz zjazd ad diem terciam julij cum toto eiusdem actus effectu, na który czas y termin infrequentiori numero braci ziachawszy się, stosując się ad mentem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przez posta jego kr. mosci oswieconego xięcia j. mosci Heronima Swetopełka Czet-*

wertenskiego y instrucciey nam declarowaney, obralismy do jego kr. mosci posłów bracia naszą de medio nostri j. mosci pana Theodora Liniewskiego y j. mosci pana Bronisława Hulewicza, chorążycy Czezuihowskiego, ktorych dexteritati hoc commissimus et unjunximus. Naprzod aby, przy oddaniu uniżonego powinnego pokłonu y wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, intimis powinszowali votią zdrowia dobrego, szczęśliwego panowania, pomyslnych succesfow y znamienitych triumphow nad nieprzyacioły Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, życząc, aby sława najasnieyszego imienia jego kr. mosci pana naszego miłosciwego z znacznych odebranych de hostibus Reipblce nostrae zwycięstw na wszystkie świat, etiam ad distantissimas et desertissimas regiones, diffundi et devolare mogła y nieprzyacioł jego kr. mosci ipso faelicissimo, fiaustissimo et invictissimo nomine regio terreret. Podziękowac przy tym maią jchmc panowie posłowie nasi jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu za oycowską przeciwko Rzeczypospolitey miłość y za pracowite, a nie ustające, około całosci oney staranie, w ktorym cum dispendio etiam zdrowia et gazae suae regiae jego kr. mosci pan nasz miłosciwy noctes diesque desudat, chcąc ią ad pristinam reducere faelicitatem et immunem ac intedram ab omnibus undigue imminentibus conservare periculis. Co zas do instructiey jego kr. mosci pana naszego miłosciwego a primario do punctu o zwiezenie pieniędzy przez panow exactorow naszych do Warszawy, pro die quarta julij na exolutią jchmciom panom woyskowym dwuch milionow, j. chmc panowie posłowie nasi to jego kr. mosci deferent, że to zwiezenie pieniędzy do Warszawy nie może byc per ipsam impossibilitatem in tam strictissimo tempore dla nierychło nam przyniesionych uniwersałow, druga ob tantam distantiam loci woiewogztwa naszego, ktore na ten czas iest ab hostibus finitimum y od inszych swawolnych incursij non vacuum nec tutum, a co większa przeprowadzenie tych pieniędzy y odwoz do Warszawy non sine summo na drodze odległej od swawoli grassującey musiało by byc periculo, za czym lubo to wiemy dobrze, że jch mci panowie woyskowi, nie

żadnym inszym szrodkiem, samą tylo exolutią mogą byc ukontentowani y uieci, to iednak przesłanie per hanc impossibilitatem nie może byc na ten czas, aż chiba zarowno z swiżo uchwalonymi wybranymi podatkami na commissią przez panow exactorow naszych odwiezione będą. Proponuie nam krol jego mosc y to, iż jch mosc panowie woyskowi niechcą miec commissij we Lwowie, ale za Wisłą, my niechcąc byc sapientiores lege dispensare jego kr. mosci, aby ią gdzie indziej przeniosł, nie możemy, licebit to iednak jego kr. mosci iako panu uczynic, co by e re et commodum Reipublicae było, oto iednak maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby z tey commissiey, gdzie kolwiek ona będzie, assignatie, post expeditum calculum y po porachowaniu się z woyskiem, do naszego woiewodztwa wydawane były, bo pieniądze odwozić panom poborcom naszym nie iest tutum, y oto maiestatu jego kr. mosci upraszamy, aby tam graves et grandes injuriae, ktoreśmy od woysk jego kr. mosci poniesli, tandem injuriatis obywatelom naszym totaliter nagrodzone były, gdyż się żaden obywatel w woiewodztwie naszym tak szczęśliwy nie naydzie, któryby summam nie miał pati od ichmciov panow woyskowych sam y tam przechodzących injuriarum, bo iako skoro za uniwersałami jasnie wielmożnego j. mosci pana woiewody Krakowskiego woysko w woiewodztwo nasze weszło (o czym samego jego kr. mosci uniwersały testantur, ktore jch mosc panowie pośłowie jego kr. mosci ad rei verificationem prezentować mają), tak wszystko non sine summa injuria et maximo detrimento ubogich ludzi, aż do odeyscia pewnych pulkow w Ukraine, consistentią swoją w woiewodztwie naszym odprawowało, wybierając za assignaciami j. mosci pana Bałabanowemi y jego mosci Wiewierskiego, nad prawo wydanemi, wszędzie chleby y przechodami, nie tylko ubogich poddanych naszych, ale y niektorą bracią naszą officiendo, domom etiam szlacheckim non parcendo. Ad summam (injuriam?) ieszcze y na tenczas połki w woiewodztwie naszym zostają, iako to, połk jasnie wielmożnego j. mosci pana marszałka koronnego, wielmożnego j. mosci pana Cella-rego, ktorzy są non minori do wybierania swiężych podatkow impe-

dimento, te tedy połki aby z wojewodztwa naszego sprowadzoze były ich mosc panowie postowie nasi iego kr. mosci pokornie upraszac będą. Donosi nam król jego mosc pan nasz miłosciwy do wiadomości, iako czuły stróż y gospodarz tey Rzeczypospolitey, undique ab hostibus imminetia in rem publicam pericula y stosując się ad mentem legis injungit nam uniwersałami swemi, abysmy more antiquo maiorum nostrorum in tam praegnante necessitate Reipublicae ad defensionem oney pospolitym ruszeniem stawali. W tym punctie ichmosc panowie poslowie nasi denunciabunt jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, iż wojewodztwo nasze, iako nigdy nie okazało się byc poslednieyszym y nieochoczym do zaszczytu y obrony Rzeczypospolitey miley oyczyzny, swey, iak y na tenczas ochoczo idąc za głową jego kr. mosci panską przy dostojenstwie maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego przeciwko każdemu nieprzyjacielowi Rzeczypospolitey stawac submituię się sine divisione iednak belli. A że jego kr. mosc iest vigilantissimus nad swobodami y wolnosciami naszemi, ktore Rzeczpospolita complectitur, defensor et patronus, sędzimy pro impio et nefario koźdego, ktoryby sinistre o jego kr. mosci nierzkąc pisac, mowic, ale y myslic miał, bo to swiat widzi iako laceram od nas krol jego mosc pan nasz miłosciwy wził rem publicam y za grzechami naszymi toties quassatam y prawie perditam, a iako za łaską Bożą a szczęściem swym krolewskim s tak wielu y tak wielekroc niebezpiecznych iął toni, zaczym nie możemy tylko wiernoscią uniżonoscią et votis nostris pietissimis gratificari prawie te trophaea jego kr. mosci pana naszego miłosciwego; a tym vanis rumoribus że nie tylko mieysca u siebie nie nayduiemy y nie damy, ale to declaruiemy maiestatowi jego kr. mosci, że niemasz miedzy nami takowego, ktory by niebył gotow za dostojenstwo jego kr. mosci y za krzywdę tak swiętobliwego pana krwie wylac y umierac, rectissime jego kr. mosc pan nasz miłosciwy w oczu Boskich y wszytkiego swiata vivit y nas, wiernych poddanych swych, y wolnosci ich, ktore poprzysiągl, iako pan miłuię. Zaczym nima też curare verba malorum, ale wszystkie

swoie regias intentiones, iako przez te czasy panowania swego pietate miarkował, tak nie tracimy nadzieie o tak pobożnym y świętobliwym panie, że miarkowac poty będzie, aż zostanie satur dierum, divorum majorum suorum lat dopędzi, y naprowadzi w tę Rzeczpospolitą znamienitych tryumphow, a nas przy naszych zostawi wolnościach. Tym tez ich mosc panom poslom naszym zlecamy, ut desideria ich mosciow panow Liniewskich in anteriori conventu nostro wniesione y w tamtym że laudum specificowane, jego kr. mosc deferant y oto upraszali jego kr. mosci, pana naszego miłosciwego, aby żadne listy przeciwko prawu wydane s kancellarij nie były. У тоє инструкторъцѣи подписъ руки маршалковское в тые слова: Іан Danilewicz Czekonski, marszałek na ten czas koła rycerskiego na seymiku Wołyńskim. Которая жъ то инструкторъця, за поданемъ и прозьбою тогожъ его милости пана маршалка, а за прынятемъ моимъ урадовымъ, до книгъ нинешныхъ естъ вписана.

Кн. прод. Луцк. 1662 г., № 2183, л. 796.

XXVI.

Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переносить всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма.

Року тисеча шест сот шестдесят пятого, месеца февраля шестнадцатого дня.

На вярде кгородском, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передомъною, Михаиломъ Стефановичемъ Макаарскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, становъшы персоналитер, шляхетный Лукашъ Доманский лист его кор. милости сеймиковый предсеймовый, с печатю болшое канцелярии притисненою друкованный, его кор. милости власною и ясне превелебного его милости ксендза канцлера коронного руками подписанный, до воеводства Браславского писанный, а до повету Володимерского отданный, для вписаня до книгъ нинешънихъ, перъ облятамъ подаль, просечи, абы принятый, въ книги вписанный и возъный до публикованя оного приданный былъ. Которого я, урядъ, для вписаня до книгъ, примуючи, читалемъ и такъ се в себе писанный маєт: Jan Kazimirz, z Bożey łaski krol Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Kiiowskie Wołyńskie, Żmudzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, Siewierskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny krol. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedziec należy, a mianowicie naywielebniejszymu, wielebnemu w Bogu, wielmożnym, urodzonym y szlachetnym dignitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego do wojewodztwa Brasławskiego y powiatu onegoż obywatelom uprzejmie y wiernie nam miłym do wiadomosci podaiemy. Jawne są y szerokim provinciom krolewstwa tego wiadome pracowite zabiegi nasze, ktore od początku panowania tego, dla zachowania w całosci pokoju oboygа narodow, czyniemy,

w większey cenie publicam Rzeczypospolitey fortunam mając, a mniej wczasom y przyzwoitym krolewskim wygodom zgadzając. Swieżym documentem swiatu wszystkiemu niedawno to staranie constitit, gdy osobę naszą, zaszczycając securitatem omnium, w Zadnieprskie y dalsze kraie (gdzie y ombra walecznych przodków naszych nie zakroczyła), dla odzyskania panstw od Boga powierzonych, woyskom naszym torowalismy goscinię, zkąd że nas wiernych panow Rad naszych y niemal wszystkich wojewodztw y powiatow revocarunt desideria, abysmy seymową obradą deesse nie chcieli krolewstwu temu, żeby nie tylko arma w poliu zostawały, ale też y przezorne consilia domi, za usilnemi prozbami tedy onych krwawego Marsa odstąpiwszy zabaw złożyliśmy byli uprz. y wiern. waszy seym walny, na którym przy niewczasach y fatygach naszych codziennych, insomnes odważając noctes, staralismy się, aby to krolewstwo mądrymi y użytecznemi stanow Rzeczypospolitey zasilone radami, szczęśliwym rządzie a stałym pokoiu przy wolnościach y swobodnych praw swoich używaniu kwitnąć y rozkrzewić się mogło. A tak iako y zawsze na tym seymie nasza intentia była boni publici praw y swobod stanom wszystkim nie tylko conserwatia, a y libertatis auctia, ktorey że zawziętość paucorum bezprawnie, a prawie nullo innixa fundamento legum et consuetudinis, przeszkodziła, tak światobliwe y liczne consilia rad zgromadzonych rozrywając, a nasze szescniedzielne prace z uszczerbkiem zdrowia podjęte nieuważnie in cassum puszczając, przypisać to musimy tey Rzeczypospolitey vicissitudinibus, wszakże iednak nie ustawamy w zwykłej około dobra pospolitego czułości naszej, zwłaszcza gdy niebezpieczeństwa iawne tey oyczyzny widzimy, którym, seym ten rozerwany mederi nie chciał za usilną y iednostayną stanow Rzeczypospolitey wszystkich prozbą przy conclusiey tego seymu rozerwanego do nas publice wniesiono iterato uprz. wier. waszym składamy seym dwuniedzielny w Warszawie na na dzień XII miesiąca marca roku terazniejszego tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, który iednak mieć chcemy sine solennitatibus dla samey tylko szczegolniey obrony y bezpieczeństwa, tak koronnych,

iako y W. X. Litewskiego, granic., zgoła dla opatrzenia securitatis publicae od następujących undique nieprzyjaciół. Seymik zas uprz. y wiern. waszym składamy we Włodzimirzu na dzień XIX miesiąca lutego; na który seymik przedseymowy abyscie uprz. y wiun. wasze amore boni publici ziachawszy się, wszystkie prywaty na strony odłożywszy, które dotąd publica consilia tamowały y psowały (czego świeżym iest dowodem seym przeszły), o samym tylko uspokoieniu oyczyzny, lub przez poparcie woyny, lub przez tractaty, radę przedsięwzięli. Więc rycerstwu, bezprzestannie dotąd w Ukrainie pracującemu, żołd zatrzymany y na dalszy czas obmyslili y o tym wszystkim, cokolwiek przez posła naszego w iustantey proponowano będzie, obradę spólną uczynili salutem publicam za naywiększy cel przed oczyma mając, co iterato uprzeym. y wiern. waszym oycowsko zaleciwszy, ten uniwersał na zwykłych mieyscach publicować rozkazujemy; który, dla lepszey wagi y wiary, ręką naszą podpisany, pieczęcią koronną stwierdzony iest. Dan w Warszawie dnia XV miesiąca stycznia roku panskiego MDCLXV, panowania krolewstw naszym Polskiego y Szwedzkiego XVII roku. У того листу печать коронная большое канцелярии есть притисненная, а подписы рукъ его кор. милости и канцлерское в тые слова: Jan Kazimirz, krol. Franciszek Prażmowski, praepositus Crakoviensis, regens cancellarii regni. По принятю которого и въписаню до книгъ листу, я, урядъ, возного, шляхетного Юзефа Климатского, до публикациен того листу придалемъ. А такъ онъ, возный, съ приданя моего урядового, а с повинъности своее возъновское, тотъ лист его кор. милости обволавшы и публиковавшы, о томъ реляцию свою очевидьсто созналъ. Который же то листъ, за поданемъ и прозбою вышей менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятъемъ, до книгъ есть уписанный.

Книга прод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1041.

XXVII.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отиравленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыни, за злоупотребленія. О недозволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ на предшествовавшемъ, неполномъ по составу членовъ, сеймѣ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣвскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотрѣніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьи земскаго Новгородскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго.

Року тысяча шест сот шестдесятого пятого, месеца февраля двадцатого дня.

На вярде вгородскомъ, в замку его кор. милости Володимерскомъ, передо мною, Миколаемъ Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Бра-славскаго, подстаростимъ Володимерскимъ, становшы персонали-теръ, урожонный его милост панъ Янъ Загоровскій, судя земскій Володимерскій, маршалокъ сеймику воеводства Черниговскаго, ин-струекъцью их милости пановъ обывателей воеводства Черниговскаго, на сеймикъ дню вчерашнего згромаденыхсе, згодне постано-вленную и их милости паном посломъ, през себе обраныхъ на сеймъ, даную, рукою тогожъ его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нынешних пер облятамъ подалъ, которая так се в собе писаная маеть: *Instructia i. mosc panom posłom wojewodztwa Czernihowskiego j. mosc panom: Janowi na Zahorowie Zahorow-*

skiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Jakubowi Woynie Oranskiemu, Czernihowskiemu, Adamowi Burkackiemu, Nowogrodzkiemu, sędziom, Alexandrowi Woynie Oranskiemu, podstolemu Nowogrodzkiemu, na seymiku we Włodzimirzu za uniwersałem jego kr. mosci juxta constitutiones, eo nomine sancito, dana na seym, pro die duodecima marcij in anno praesenti przypadający. Gdy tak' niebo zagniewane niepozwała dotąd oyczyźnie naszej pożądaney oglądac auroram pacis, a pracowite y oycowskie jego kr. mosci około dobra pospolitego pieczołowanie y rycerstwa odwaga nie mogąc in porto tranquillitatis Rempubicam collocare, in luctu et squallore woiewodztwo nasze zostawac musi per tria et amplius exulando lustra, ktore sola spe futurae pacis laetatur. A że nie są insze żadne skuteczniejsze media pacis, iedno to dwoie victoria ex hoste vel posita per tractatus arma invocat, velut denique obtestatur patriam woiewodztwo nasze, aby victoriae effectum za pomocą Bożą przedsięwzięti per adaequata hostili potentiae arma, more majorum et recentibus vestigiis oycow naczych, ktorzy samey stolicy nieprzyiacielskiej imperabant, circumferendo gloriosa arma et in visceribus fidefragae gentis hostili cruere Deo et Patriae ditando. Ieżeli też media pacis et tractatus procedent, lubo nie wątpi woiewodztwo nasze, że ex dignitate Reibublicae staną, iednak obstringit fidem panow posłów, aby przestrzegali tego, iakoby żadney avulsiey minime, strzeż Boże, provincej y woiewodztw nie było. Nadto aby z woiewodztwa naszego komisarze de gremio obywateluw, tak z j. mc. panow senatorow naszych, iako et ex ordine equestri, kraiew tamtych wiadomi, naznaczeni byli, czego gdyby nie miało bydź, nie będą mieli panowie posłowie ullam facultatem concludendi circa tractatus na żadne transcriptie ullatenus poswolic nie mają, ale to wszystko na seymik rełlacyzny odnieśc powinni. A ponieważ nec quies provinciarum sine armis, nec arma sine stipendiis, nec stipendia sine tributis bydź mogą, gdy tak ciężką sobie oyczyzna uczyniła inaudito tributo pogłownego szlacheckiego, a woysko skuteczney zapłaty nieodniosło, nie mają do żadnych consultatiew pa-

nowie posłowie przystępować, ażby exactam rationem j. m. pan podskarbi oddał villicationis suae także ich mosc panowie comisarze functiey swoiey commissiey Lwowskiey, czego gdyby nie uczynili, albo się to cum damno Reipublicae pokazało bydz, instabunt panowie posłowie nasi, aby summario processu sążeni na tem seymie y karani byli. Ieżeli może bydz większa pestis Reipublicae iako in ferio (?) złey monety, co że się teraz dzieie powinni dac rationem ciż ich mosc panowie comissarze, czemu, transgressi metas officiej sui, pieniądze hic pozwolili, mianowicie orły złotowe, kędy połowice valoru szebra niemasz, y czemu Wołoskie szelągi admiserunt, a szelągów starych, ktore za krolow jch mosciow przeszłych currébant in regno, excluserunt. Pan Baratyni jak wielką szkodę Rzeczypospolitey uczynił, constat Bogu y ludziom, ktory iż odprzysiągł summę tak wielką Rzeczypospolitey, a teraz jasne są perjurij eius dowody, ma bydz reassumptum o nim iudicium, a on juxta leges patrias de perduellionibus sancitas karany in senatus consultis. Gdy materie seymowe, ad omnes status należące, tractantur et deciduntur, dzieie się to contra leges antiquas et novellas, czego się j. m. panowie senatorowie residenci y pieczętarze sprawic mają Conservatio libertatis, bez ktorey wolny naród żyć nie może, ma bydz iako pupilla oculi pieszczona, przestrzegana, gdy tedy, sinistro Reipublicae fato, seymu przeszłego consultatie nie doszły, propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes sądy formowane, instabunt panowie posłowie, aby te sprawy in integris były restituowane, a in posterum lege caveatur, iakoby fundamenta praw y wolności naszych, y wolnych głosów szlacheckich, przy ktorych, przykładem sławnych na wszystkie świat przodków naszych, stawac powinnismy, inviolata sine ulla labe były conservowane. Mandaty pro libera tak na seymikach iako y na seymie voce zagęściły się, co yż iest initium servitutis nostrae, mają się o to j. mc. panowie pieczętarze, z ktorego by cancellarij wyszły, sprawic, a in posterum lex statuatur et poena interponatur, iesli by takie mandaty smieli wydawac. Seymy dwuniedzielne, iż per legem zniesione, in-

stabunt panowie posłowie, aby ten terazniejszy za szescniedzielny per constitutionem był declarowany. Ponieważ sedes belli w wojewodstwach naszych y od początku wojny żadney prawie consolaty z dobr naszych nie mamy, in quantum na tym seymie tractaty nie staną, aby reclinatorium wojewodztwu naszemu było naznaczone, prosic będą panowie posłowie jego kr. mosci y Rzeczypospolitey. Restitutio do honorow per expressam zawsze stawiają constitutionem, a jego mosc pan Radziewskij per diplomam solum est restitutus conditionaliter, aby injuratis dosic uczynił et modeste legeret, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitati subjacere, a poena constitutionis tysiąc szesc set piędziesiąt wtorego exequi. Pacta z kurfistrzem Brandeburskim, iż necessitas Reipublicae extorsit, ktorym contraventum iest a parte kurfistrza j. mc., bo ludzi Rzeczypospolitey na wojnę nie stawiał, zkąd nullitas pactorum elicitur, aby tedy starostwo Drohimskie totaliter uwolnione, a ta summa na Elbląg przeniesiona była, efficient panowie posłowie nasi. Injuria Dei, ktora transfert regna et gentes, musi commovere christiana et catholica pectora, gdy tedy haeresis impia na wielu mieyscach, mianowicie w Toruniu, impuro ore smiało blasphemare Sacratissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus, aby się o to na tym seymie formato juditio sprawili y karani byli, ante omnia instabunt panowie posłowie nasi, a Torunczanie, benefitio amnistiae abusi, byli iey odsądzeni. Mercatura z Włochami aby w rzeczę wprawiona y pieniądze z korony dobre wywożone nie były, zniosą się z innemi wojewodztwy panowie posłowie nasi. Horret animos, meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popołąniła, czego do tychczas codzienne są przykłady a iż o takie crimina secta arianska, ktora z braci naszej po większey części constabat, wygnana iest, tanto magis fidei hostes et servi pyene mają bydz wygnani et per legem proscripti, a iesliby zgoda była stanow Rzeczypospolitey zatrzymac ich, tedy, miasto poborow, pogłowne co rok płacic powinni. Naznaczyła Rzeczpospolita lustratorow do wszystkich wojewodztw, inter alios j. mc. pana Burkachiego, terazniejszego sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, ktory odprawował functią swoią juratus,

a teraz przeszkode w niey cierpi, aby tedy ta sprawa na tym seymie była sądzona, promovebunt j. mc panowie posłowie. Interest Reipublicae, crimina maneant impunita, gdy tedy horrendo exemplo zabity jest iego mosc xiądz Skaszewski societatis Jesu przez pana Jankowskiego, który teraz xiędzem został, aby ta sprawa definitie, mediante autoritate jego kr. mosci et interpositione do i. mosciow panow duchownych, sądzona była y on karany został, promovebunt panowie posłowie nasi. W tych tedy artykułach zgodnie namowionych fide, honore et conscientia ich mosciow panow posłów naszych obliguiemy. A te instructiã do act podac zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu. Działo się na seymiku we Włodzimirzu die decima nona februarij tysiąc szesc set szescdziesiąt piątego roku. У тоє инструкции подпис руки его милости пана маршалка воеводства Черниговского в тые слова: Янъ Загоровскій, суля земский Володимерский, маршалокъ на тотъ час сеймику Черниговского. Котораяжъ то инъструкция, за поланемъ и прозбою вышъречное особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ ест уписана.

Кн. прод. Владим. 1665 г., № 1035, л. 1046.

XXVIII.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, вносящіеся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкціи, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольтва жолнеровъ. О назначеніи комиссаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданіи подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно, съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству. Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Кіевскимъ, Волынскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ.

Року тисеча шестсот шестдесятъ пятого, месеца феврала двадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. милости Володимирскомъ, передо мною, Николаемъ Жабокрыцкимъ, подсудкомъ воеводства Браславскаго, подстаростимъ Володимирскимъ, становши персоналитеръ, его милост панъ Янъ Кудевичъ Копчинскій, судя кгородскій Володимирскій, маршалокъ сеймику воеводства Браславскаго, инструкцію ихъ милости пановъ обывателей тогожъ воеводства Браславскаго, на сеймикъ дня вчорашнего згромаженихъ, згодне постановленую и ихъ милости паномъ посломъ, през себе обранымъ, на сеймъ даную, рукою тогожъ его милости пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер обятамъ подалъ, которая такъ се в собе писаная маєт: *Instructia na seym dwuniedzielny extraordinaryny koronny w Warszawie, na*

dzien dwunasty miesiąca marca w roku terazniejszym tysiąc szesć set szesćdziesiątym piątym przypadający, z seymiku województwa Braśławskiego, we Włodzimirzu w kosciele oycow Dominikanow odprawionego, ich mosciom panom posłom, to iest: Mikołaiowi Żabokrzyckiemu, podzédkowi Braśławskiemu y podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Stephanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, podstolemu Braśławskiemu, Ianowi Kudewiczowi Kopczynskiemu, sędziemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Piotrowi Andrzejowi Sulimowskiemu, daną. Za pieczołowanie oycowskie około dobra pospolitego należy ich mosciom panom posłom, aby, przy oddaniu wiernego poddanstwa jego krolewskiej mosci, dzięki wprzód Bogu wszechmogącemu za conservatam dotąd zdrowia dobrego w długoletne a w niepotomne czasy jego krolewskiej mosci apprekowali. Z wielkim żalem naszym doniesli nam j. mosc panowie posłowie nasi, od nas na seym przeszły wysłani, że zostawiający przy artykułach swoich, contradykcyą y protestatią, tak w izbie poselskiej, iako w grodzie, zaniosszy y po wysciu z izby autentice posławszy contra acta na seymie, zgube wolnosci y sprawiedliwosci za sobą przynoszące, nihilominus iego mosc pan marszałek poselsky ważył się seymowac, contradykcią y protestatią posłow autentice z grodu posłaną y publice produkowaną violare, s czego że status Reipublicae, evulsią libertatis et aequalitatis interitque pluralitatis, wyprowadzenie zgoła z izby poselskiej equestri-squae ordinis, tertiusque w tey Rzeczypospolitey status, prawdziwego publicae libertatis gniazda, ruina y pewna zguba palpabiliter pokazuie-się, obstringimus panow posłow naszych fide, honore et conscientia, także ostrością szabel naszych szlacheckich, aby do niczego nie przystępowali, poki seymu przeszłego rozerwanego wszystkie acta, judicata constitutią, zniesione y annihilowane nie będą. Jego mosc pan marszałek zas poselski ponieważ ważył się, po zaniessoney protestathey posłow, seymowac y ex nunc nie poszedł krola jego mosci żegnac y owszem różnemi sposobami prawa y wolnosci nadwątlać, tedy ma byc ad instantiam instigatora regni sądzony y poenis condignis juxta qualitatem facti karany. Uboliwac musi na to województwo

nasze, a podobno cała stękać musi oyczyzna, że nam imponitur w instructiach z cancellariey iego kr. mosci, aby posłowie nasi seymow nie rozrywali nigdy, albowiem między nami takowe nie znaydowali się, którzy by miłą oyczyzne dla iakich nikczemnych zyskow, albo szkodliwych privat, gubic mieli, consilia Reipublicae tamuiąc; zawsze u nas, iako na seymach przeszłych, tak y na seymie swiżo rozerwanym, viri probatissimae virtutis wyprawowani bywali, nieuganiali się za żadnemi faworami, ani patrzyli na naładowane worki, lecz iako cnotliwi synowie, amantes patriam, widząc na zgubę tey że oyczyzny zawziętosci, widząc oppressionem iurium, przy artykule sobie od braciey danym stawali, upomniec się tego panowie posłowie nasi mają, aby cancellaria iego krolewskiej mosci in posterum takowych instructiy nie pisała, ktore laedunt cives de Republica bene meritos. Miało by sobie wojewodztwo nasze za osobliwe szczęście, żeby równo z drugiemu wojewodztwu do zapłaty przyłożyło się woysku, ale kiedy wszystkie obywatelow tamecznych fortuny in praedam woyska koronnego y Zaporozkiego są podane, a nawet y same dwory, zamki, intraty przez nie dyskretną woyska wodzow ordynacją wyniszczone, upraszac będą panowie posłowie nasi jego krolewską mosc, aby reddat rationem dispensator assygnatiey, ktory rozdawał w tym wojewodztwie na dobra szlacheckie, dla czego modus podziału chleba nie iest zachowany w swey klubie y tak znaczna prowincya, tudzież domy szlacheckie, prawem pospolitym obwarowane, przez żołniewza funditus są zniszczone, obywatele ad propria nie są przypuszczeni, y owszem praejudiciosae ex possessionibus przez własnego swego żołnierza są deturbati, przez co iuż ad extremam przyszła tota nobilitas egestatem, a woysko, na kilka milionow wzięwszy sine ordine y wybrawszy srogo moc bydeł, pieniędzy y fantow, rozbiegło się, y tak znacznego posilku na wsparcie swych niedostatkow w nagrode y zapłacie nie dotrąca sobie, upomniec się mają panowie posłowie y przytym ante ara stawac, aby ten dispensator assignatij według constitutiey był sądzony y karany, y aby injuriati krzywd swoich, juxta jurem praescriptum, dochodzili sine ulla amnistia żołnierzom.

Jesliby do tractatow z Moskwą przyszło, aby commisarze terrigenae woiewodstw naszych, quorum res virtutis, przez constitutie naznaceniu byli, czego maia doyzrzec pilno panowie posłowie nasi. Mynnice, ktore officiunt prawie omnium malorum w oyczyźnie, bo przez nie wszystkie dobra moneta wygubiona y do wielu trdnosci, miasto poratowania, przywiodła Rzeczpospolitą, ktora nad postanowienie więcey ważyła się ad commoda privatorum wybiiac, przeto injungimus panom posłom naszym, aby minnicy obiedwie, Boratyniego y Tynfowa, zawarte były, y ci obodwa minnicarze ad cujus instantias w trybunale koronnym inter causas fisci sprawili się. Jeym terazniejszy dwuniedzielny, iż iest contra constitutiones regni złożony, na którym panowie posłowie naszymy doisc tego maia, aby się żadne sądy nie odprawowały oprócz causas mere fisci y aby pan marszałek terazniejszy nie ważył się deputatow do nich naznaczać, aż za zgodą całej izby poselskiej. Moneta szelągna stara, iż inter populum in perplexitate zostaje, ktorey populus brakuie y nie bierze, instabunt panowie posłowie, aby per constitutionem szła y brana była; wołoskie zas szelagi, których magna pars apud incolae regni nayduie się, te aby do seymu walnego koronnego brano, co j. mosc panow posłow curae injungimus. Skrypt, woiewodztwu naszemu de securitate bonorum dany et in archivo regni zostaiący, poniewaz dla rozerwanego seymu niebył czytany, zlecamy panom posłom naszym instantią uczynic gorąco do Rzeczypospolitey y iego kr. mosci, aby był czytany według assecuratiey j. mosci xiędza kanclerza Korony naszej Polskiej. Wołoskie y tatarskie chorągwie contra constitutionem dotąd w woysku naszym koronnym zostaią, ktore aby były pozwijane, instabunt panowie posłowie, aby to constitutią terazniejszą warowano y przeszłą reassumowano. Approbacia laudorum de securitate naszego woiewodztwa per constitutionem aby stanęła y warowana była, panowie posłowie maia instare. Iż żołnirze chorągwiemi po różnych woiewodztwach statum nobilitatis poddanych ich od miasta do miasta, od wioski do wioski chodząc, opprimunt variis et inauditis exactionibus, zlecany panom posłom naszym

prosić jego kr. mosci Rzeczypospolitey, aby te chorągwie zwinione były, albo też do woyska w Ukrainie posłane były y ordynowane. A ponieważ spolna calamitas wojewodztw naszych spolna tey potrzebie od rady, zlecamy panom posłom naszym znosić się z pany posłami wojewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego y Czernihowskiego y spolnie per libertate stawac Reipublice y swego wojewodztwa securitate. Mandaty z kancellariey jego kr. mosci in velem et mentali aby nie były wydawane po obywatelow naszego wojewodztwa, panowie posłowie nasi mają expostulare u krola j. mc. y Rzeczypospolitey. Którą to naszą instructią wysłaney braciey naszej dawiając, nie tylko fide, honore et conscientia onych obligamus, ale też y miłość naszą braterską interponimus, aby w tey podaney instrukcyey, in omnibus do prawa pospolitego stosującey się, całość Rzeczypospolitey y naszego wojewodztwa zachowali, plenam facultatem consultandi od nas mający sobie concessam, y tego przestrzegali, aby żadne prolongacie seymu tego dwuniedzielnego nad czas naznaczony nie były pozwalone. A za tym tę instructią naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zleciliśmy. Data, ut supra, w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego, roku wyżey napisanego, tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca february dnia dziewiętnastego. У тоє инъструкциі подпис руки его милости пана маршалка воеводства Браславскаго въ тые слова: Іан Kudewicz Kopczynski, sędzia grodzki Włodzimirski, marszałek seymu wojewodztwa Braśławskiego. Котораяжъ то инъструкція, за поданемъ и прозьбою вышъреченое особы подавающее, а за моим урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Володимирскихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1665 г., № 1035, л. 1049.

XXIX.

Инструкція кїевських дворинъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственнй, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго распространеніи фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кїевского митрополита Іосифа Нелюбовнича-Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопробываній городскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ.

Roku tysiąc szescset szescdziesiąt piątego, miesiąca februarii dwudziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, przedemną, Pawłem Ziolkowskim, podstaroscim Żytomirskim, personaliter stanąwszy, urodzony jego mosc pan Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego krol. mosci, marszałek koła na ten czas rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, dla zapisania do xiąg, podał per oblatam instrukcyą jch mosc pp. posłom, na seymiku w Żytomirzu od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego na seym walny dwuniedzielny Warszawski, die duodecima martii anni praesentis przypadający, obranym bona fide, spisana, ręką jego mosci podawającego podpisaną, którą podając, affektował, aby do xiąg przyięta y wpisana była, a tey tenor ten jest: instrukcy a jch mosciom pp. posłom wojewodztwa Kijowskiego na seym przyszły: jego mosci p. Karolowi Potockiemu, podczaszemu Podolskiemu, jego mosci panu Ludwikowi z Ondronowa Woroszyłowi, podwojewodzemu Kijowskiemu, jego mosci panu Janowi Olizarowi Wołczkiewiczowi,

rotmistrzowi jego krol. mosci, od jch mosciow pp. obywatelow wojewodztwa Kijowskiego w Żytomirzu na seymiku die 19 februarji anno 1665 dana. Iest nam za co naywyższemu podziękowac Tworcy, kiedy, post tot anfractus oyczyzny naszey, do požądanego prowadzi pokoju, gdy za szczęśliwym jego kr. mosci pana naszego miłosciwego panowaniem dostaje się nam in nostra metropoli o całosci oney radzić. Za wszystkie tedy jego krol. mosci oycowskie podjęte prace, trudy, niewczasy, odwagi y wszystkie pieczołowania około dobra Rzeczypospolitey od wojewodztwa naszego, przy należytych poddanstwie, jch mość pp. posłowie naszy ea, qua debent, reverentia podziękuję jego kr. mosci. Ante omnia fide, honore et conscientia obligamus jch mosciow pp. posłow, aby jego kr. mość upraszali o sześcienniedzielny seym, ponieważ ten dwuniedzielny jest przeciwko wyraźnemu prawu złożony, około czego inibunt rationes et media z inszemi wojewodztwami, mianowicie: Bracławskim, Bełzkim, Chełmskim, Wołyńskim y Czernihowskim, któreby do wyraźnego prawa stosowało się. A in quantum by jch mość pp. posłowie naszy modos excesserint woli naszey, ingratis jch mosciow u siebie przyjmujemy. Za największą exulantes bracia naszy mają sobie consolacją, kiedy woyska Rzeczypospolitey in obsequio j. kr. m. będąc in opere belli continuo debitam u Rzeczypospolitey zasłużyły mercedem, w tak siłę okazach, za dostojenstwo paskie y całosc Rzeczypospolitey stanu szlacheckiego z posrzedka siebie braci trupem położysz, sine fructu y nagrody zdebitowane perseverat w teyże Rzeczypospolitey, instabunt jch mość pp. posłowie et inibunt consilia cum tota Republica, aby totalis et finalis satisfactio za krwawe zasługi zasłużonemu woysku stanęła od Rzeczypospolitey y zwinionym chorągwiom. Assignacie wszystkie in vim satisfactionis wszystkim chorągwiom ante et post wydane, aby z skarbu Rzeczypospolitey zapłacone były, instabunt jch mość pp. posłowie, a jeżeli która assignacia indiget finali executione, aby sine mora adimpleatur legitima, jaka de lege debetur, executio, etiam cum adminiculo militaris executionis. Doznawała przez wszystkie czasy szczęśliwego

panowania jego krol. mosci oycowskiego patrocinium o całosci oyczyny Rzeczpospolita nasza, kiedy jego krol. mość zapaloną zastawszy oyczynę naszą, gosząc ją piersiami y zdrowiem swoim panskim, zupełnych po dzis dzień tey oyczyny dotrzymuje granic, aby y teraz do iakiegokolwiek, per media pacis oyczynie naszej z carem Moskiewskim tractatu przychodzić będzie, zniosszy się cum statibus regni, takowe wynaydą media sine discrimine bonorum Reipublicae et avulsione provinciarum, gloriosum et laudabile a magis commodi Rzeczypospolitey y wojewodztwu naszemu. Noviter fortece w dobrach jego kr. mosci erigowane, potrzebują sufficientiam praesidiorum et prowiantu, ktore teraz cum summa aggravatione status equestris y utrapionych braci naszych, wojewodztwo nasze providuje, instabunt jch mość pp. posłowie, aby te fortece z dobr Rzeczypospolitey, a nie z dobr ziemskich prowiantowe abhinc dostawały, y intrata z tychże starostw, gdzie są erigowani, aby na praesidia y prowiant tych fortet obracała się, a recompensę jch mosciom pp. starostom, aby Rzeczpospolita za tę intratę, która cedet na te fortece, obmyśliła. Jnszych zas fortet noviter w tym wojewodztwie, a mianowicie, w dobrach ziemskich, wojewodztwo nasze locować w sobie niepotrzebuje, ile cum aggravatione status sui equestris. Moneta zła, tak domestica, iako y exotica, iakim sposobem iest w Rzeczypospolitey introducta, reddet rationem jego mość p. podskarbi y serio animadvertent jch mość pp. posłowie, aby ktokolwiek causavit injuriis privatorum niemało na tey monecie szkodujących, aby był karany formato iudicio, y Domny, wołoszki, dobra, ktora in Republica ważyła się cudere w Roszkowie, exoticam monetam, subeant executioni et confiscationi, y aby na żołnierza w zasługach rozdane były. Nie dosyć na tym, że publica calamitas premet exulantes bracią wojewodztwa naszego, którzy nie fructifikując z popielisk swoich, przez czas exilii sui chcieli teraz visitare desolatos lares, ale kiedy ciężko jest status equestris utrapionej braci naszej aggravatus, ze nietylko za assignaciami różnemi wielkie prowianty

z popielisk swoich oddawać muszą, partim na fortece, partim per modum staciuw różnym chorągwiom: ale też uniwersały z cancelaryi jego krol. mosci contra jura libertatis takie wychodzą, że też utrapionej braci pospolitym ruszeniem za takimi uniwersałami pod różne pułki stawać rozkazują, czemu zabiegając, jch mość pp. posłowie naszy uskarżać się mają jego kr. mość y urgere poenas z takowych, którzy takowe uniwersały ważą się wydawać cum aggravatione status equestris. Jako wszystkie delecta displicent Bogu y swiatu, y wszystkie crimina ne fiant impuna, a mianowicie contra Rempublicam y przeciwko panu patrata, tak też justi sine lege et judicio ne fiant condemnati, instabunt jch mość pp. posłowie, aby jego mość ociec metropolita Kijowsky y ociec Chmielnicky, także p. Hulanicky, którzy sine judicio są detenti solito more et judicio, jeśli co deliquerunt contra Rempublicam y przeciwko panu, aby sądzeni byli y karani a jeśli nihil mali emeruerunt, aby uwolnieni byli. Potym na wielką incommoditatem wojewodztwo nasze, że tempore exilii sądow wojewodztwa swego mieć nie mogło, tedy providendo securitati bonorum et honorum reassument jch mość pp. posłowie constitucją o specyałach wojewodstw ukraińskich y mieysc sądom grodzkim, na których wszystkie sprawy, non obstantibus anterioribus constitutionibus sądzic się będą, per legem naznaczą sobie. Życzyli by sobie utrapieni bracia naszy adimplere legem divinam y totaliler reddere, quod est Dei, Deo, a pogotowiu zdezelowane domy y kościoły Boże restaurare fortunami swemi, ale że iniquitas temporum y publica calamitas niedopuszcza, instabunt jch mość pp. posłowie cum ordinibus regni et praesertim spiritualibus, aby jch mość pp. duchowni eidem subeunt calamitati y habeant rationem w odbiraniu prowentow kościelnych z spustoszałych dobr. Iako z przodkow swoich tak, y sam emeritus civis de Republica jas. wielm. j. m. p. wojewoda Sendomirsky przez różne expeditie na obrone oyczyzny wielkieni pułkami de propria fortuna y sam osobą swoją na zeszczyt dostojenstwa pańskiego stawaiąc, y teraz w

Ukrainie nie mało ludzi chowaiąc, ktorzy tak w Podolskim, iako y w Bracławskim, wojewodztwach wiele buntow uspokoili, a nawet y samego Hohola ad obsequium jego kr. mosc przywiedli, promovebunt jch mość pp. posłowie tak wysokie merita jego mosci, w Rzeczypospolitey zostawających, potkała jego mosc p. wojewodę, y zatrzymane zasługi tak zasłużonym Rzeczypospolitey ludziom, jego mosci zapłacone od Rzeczypospolitey były. Luce clariores są zasługi jas. wielm. j. m. p. weiewody Kiiowskiego, hetmana polnego koronnego, który od lat czterdziestu y szesciu na usługę oyczyzny marsowe zopragwszy dzieło, nietylko w oyczyźnie, ale też w obcych kraiach, cum stupore externorum, a cum gloria suae gentis, na dobrą zarabiaiąc sławę, tak wiele potrzeb y okazji wojennych wygrawszy, po dzis dzień w usłudze Rzeczypospolitey persewerat, wiek swoy y ostatek spracowanego zdrowia consecrując, a pogotowiu erogowanych summ y expens pieniężnych pro bono publico Ordzie y fantow wydanych y porabowanych. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. m. p. Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, pressus, maiąc rowno z inszemi bracią zruynowane dobra, ale też po expeditiey Czudnowskiey wszystko Rzeczypospolitey y infanterya w miescie jego mosci Koresteszowie na hyberne postavione, na kilka kroć sto tysięcy szkody uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabirało. Instabunt jch mość pp. posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego mosci y commissarzow, aby na verificatią takowey jego mosci ruiny z tego seymu ordinowała Rzeczpospolita. Wielką ochotę ku usłudze Rzeczypospolitey oswiadczyli bracia powiatu Owruckiego, za powodem j. m. p. Jozefa Niemirzycza Olewskiego, po kilka razow kupiąc się w kilku mieyscach w Polesiu, nieprzyiaciela znosząc kraje poleskie od insultow nieprzyiacielskich zaszczycali. Zalecą jch mość pp. posłowie, tak jego mosci p. Niemirzycza, iako y wszystkich pp. obywatelow Owruckich, tak jego kr. mosci, iako y całej Rzeczypospolitey. Iesli co deliquit contra maiestatem

jego kr. mosci, j. m. p. Stefan Niemirycz, podkomorzy Kijowski, intercedent jch mość pp. posłowie do maiestatu panskiego, aby ex innata benignitate et clementia parcere onemu, y samego ab extra do oyczyzny revocare raczył. Wyswiadczyła to Rzeczpospolita godney pamięci nieboszczykowi j. m. panu Ierzemu Niemirzycowi, podkomorzemu Kijowskiemu, kiedy za wyswiadczony erga Rempublicam affekt, dobra pewne, Łopienniki nazwane, jure feudi constitucją anni 1659 conterowała y zasługi liquidowane w Xięstwie Litewskim tąż constitucją assecurowała, co vin im gratitudinis, za całość teyże oyczyzny, proprio sanguine nieboszczyk p. podkomorzy confirmavit, będąc przez rebellizanta immolatus pro Republica, instabunt jch mość pp. posłowie, aby successores pozostali gaudeant ea gratitudine od Rzeczypospolitey meritorum rodzica swego. Iako wszyscy po dziś dzień cieszą się za wysługi swoje y antecessorow swych łaską y wysługą krolow panow swych w oyczyźnie, tak też j. m. p. Adam Mazepa, podczaszy Czernihowsky, mając z przodkow swych od antecessorow nayiasniejszych krolow pp. naszych y approbatą prawa swego od jego kr. mosci na Trylisy, dotrzymuiąc po dziś dzień cnoty y wiary oyczyźnie y panu, mając syna swego przy boku panskim, w pokoju jego kr. mosci, meruit, aby przy tym prawie swym y posesiey tych dobr zostawał, instabunt za nim jch mość pp. posłowie ad ordines regni. Zawsze omnis respectus habebatur na stan duchowny, ile przy prawach od krolow y panow naszych duchownym religiey Greckiey nadanych in contributionibus militaribus, instabunt jch mość pp. posłowie ne aggraventur jure militari et circa jura conservetur stan duchowny religii Greckiey. W inszych zas punktach pro libertate et conservatione jurium militantibus do instructiey przeszłego seymiku na przeszły rozerwany seym, przeszłym pp. posłom daney, jch mość pp. posłowie naszy stosowac się będą, et signanter konserwaty wojewodztw ukrainskich more solito et cursu ordinario nie odsyłając ad feliciora tempora, aby sądzone były. Ktorą to instrukcyą naszą imieniem naszym zleciliśmy pod-

pisać jego mosci panu marszałkowi naszego koła. Dattum w Zytomirzu, die 19 februarii, roku panskiego 1665. U tey instrukcyi podpis ręki temi słowy: Jan Olizar Wołczkiewicz, rotmistrz jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego. Ktora że to instrukcyja za oczewistym podaniem wyszmianowanego jego mosci pana marszałka, a za przyięciem moim urzędowym, przyięta y do xiąg zapisana jest.

Книга впод. Житомир. № 21, л. 103 на об.

XXX.

Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсуждения мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты отечества

Року тисеча шест сотъ шестдесят шостого, месеца февраля третего дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его корол. милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаном Вышьполскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешъними вгородскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Стефанъ Иваницкий, мечникъ Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, лавъдумъ сеймику воеводства тогожъ Черниговского, през ихъ милост панов обывателиновъ помеченого воеводства згодне межи собою намовленное и постановъленное, рукою тогожъ его милости пана маршалъка подаваючого подписаногосе, для вписаня до книгъ нинешънихъ пер обятамъ подал такъ се въ себе маючое: *My, dignitarze, urzędnicy u rycerstwo wojewodztwa Czernihowskiego u powiatu Nowogrodzkiego, ziachęwszy się tu do Włodzimirza, iako na miejsce prawem opisane na wszelakie nasze ziaždy, pokąd do dobr naszych nie przydziemy u w Czernihowie secure seymikow odprawowac nie będziemy mogli. Wyprawiwszy j. mosciow panow braci posłów naszych na seym przyszły, uważając eam infelicitatem wojewodztwa naszego, że post tam longum, plusquam trium lustrorum, exilium, laetati spe reinductionis, gdy widziamy, że extremum malorum accessit in Republica, ta ktora evertit civitates, gentes, discordia et oculi abominandum irepsit bellum u seymy po dwakroc rozerwane, hoc praesenti unanimi cavemus laudo, strzeż Boże, tego teraznieyszego trzeciego rozerwania seymu, iż powinniśmy we trzy niedziele praecise a termino tegoż rozerwania ziachac się tu do Włodzimirza, a*

odebrawszy przyczyny od j. mosci panow posłow, z ktorych ieden przynamniey powinien stanąc in medio nostri, to, co expediet temporibus Reipublicae, libertati nostrae et legibus, securitati horum omnium, tamże na tym postanowic seymiku eo adjecto, iż, ktoby się na tenczas nie stawił, nie będzie miał, iako absens, potestatem infungendi praesens laudum y temu wszystkiemu, co in illo statuatur termino, subjacebit, co wszystko sobie strzymac, sub onere fidei, honoris et conscientiae, przyrzekamy, zlecaią j. mosci panu marszałkowi to laudum nasze do akt podac. Działo się w kosciele oycow Dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc szesc set szesdziesiąt szostego miesiąca februarij trzeciego dnia. У того лядум подпись руки маршальковское в тые слова: Stephan na Iwaniczach Iwanicki, miecznik Czernihowski, marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Котороеж то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышменованого его милости подаваючого, а за моим урядовым принятемъ, до книгъ нинешъныхъ кгородскихъ Володимерскихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 790.

XXXI.

Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междоусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреенъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканщика Боратыни за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской комиссіи относительно выпуска серебряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ.

Року тисеча шест сот шестдесят шостого, месеца феврала третего дня.

На вряде кгородском, в замку его корл. милости Володимирскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ. бургграбимъ замку Володимирского, и книгами нинешъними кгородскими старостинъскими, становъшы очевисто, урожоный его милост панъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницький, мечъникъ Черниговъскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства того же, инструкцію презъ ихъ милост пановъ обывателиновъ воеводства Черниговъского на сеймику предсеймовым ихъ милости паномъ посломъ, обранымъ на сеймъ валный Варшавскій, даную, для въписаня до книгъ нинешъныхъ, пер облятамъ подавъ, так се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom Piotrowi Charzowskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, Mikołajowi Głogowskiemu, czesznikowi Nowogrodzkiemu, Stephanowi Iwanickiemu, posłom wojewodztwa Czernihowskiego, na seymiku commicialnym ante na seym walny koronny pro die decima septima martij w roku terazniejszym tysiąc szesc set szescdziesiątym szostym, według constitutiei, we Włodzimirzu zgodnie obranym. Im barzief*

oyczyzna nasza piesciła się z kwitnącym ad invidiam narodow po-
kojem, tym więcey bolec musi, gdy post altam tranquillitatem tot
bellis lassata ad portum felicitatis et promotorium bonae spei przysc
nie może, co lubo wszystką Rzeczpospolitą afficit, praecipue iednak
województwo nasze ingemiscit, iterum wyglądając, velut elimbo,
dotąd auroram pacis, nec radio ejus intueri, może przypisać to sup-
praemae numinis dispositionem, widząc iednakże, nec parta ejus (sic)
hoste victoria, nec positus per honestam pacem armis, extremam
malorum in Reipublica accessit discordiam. Na ten prawie ostatni
punkt infelicitatis gemit y oraz supliciumque votis implorat jego kr.
mosc pana naszego miłosciwego et Rempubicam, aby, sopitis civi-
libus odiis, obrocili hostilia ad debellandum hostem et recuperandas
tantae sanguinis provintias. Podziękowawszy iego kr. mosci panu
naszemu miłosciwemu, województwo nasze, za oycowskie obmyślenia
koło złożenia seymu teraznieyszego, widząc ten punkt iego kr.
mosci, aby ich mosc panowie kommissarze, do traktatow z carem
Moskiewskim naznaczeni, plenariam mieli facultatem, w tem pun-
ktcie reassumując instructie seymow przeszłych, fide, honore et
conscientia obowiązujemy ich mosc panow posłów, aby ullatenus na
to niepozwalali, a że nikogo barzief non afficit hoc bellum, albo,
strzeż Boże, deterior bello inhonesta pax, iako województwo nasze,
temu narodowi pograniczne, obowiązujemy i. mc. panow posłów,
aby do żadney rzeczy pogotowiu do pisania constitutief nie przy-
stępowali, ażby między kommissarzami, do tych że tractatow naz-
naczonemi, kommissarz województwa naszego obywatel dobrze osia-
dły, nec noviter accedens, s praw y granic tamtey prowincief dobrze
wiadomy, ktory iednak nie będzie miał facultatem concludendi eo
modo, aby naymnieysza, strzeż Boże, bydz miała vel minimae par-
ticulae a regno avulsio; frustra sunt arma foris, nisi sit consilium
domi, dla tego injungimus ich mosc panom posłom, aby exac-
tam senatus consultorum odebrali rationem, w ktorych, iezeliby co
contrarium legibus znaydowało się, ma cassari, ponieważ ipso facto
według praw naszych subsistere nie może, a j. mc. panowie sena-

torowie, aby za to Rzeczypospolitey odpowiadali. *Conservatio libertatis*, bez ktorey wolny naród żyć nie może, ma bydz iako *pupilla oculi* pieszczona ostrzegana, gdy tedy *sinistro Republicae fato* seymu przeszłego *consulta* nie doszły, *propter absentiam nuntiorum terrestrium et post illatas protestationes* sądy informowane, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby spraw na tym seymie sądzonych *nulla executia* była, y owszem *integrum restitutio a in posterum lege caveantur et poena interponantur*, iakoby fundamenta praw wolności naszych y wolnych głosów szlacheckich *sine labe* były konserwowane, przy których, przykładem sławnych na wszystkie świat przodków naszych, stawac powinnismy. Aże sprawa j. mc. pana Lubomirskiego, marszałka koronnego, *ex eodem fonte oppraeßis libere votis pullulavit et, obstantibus de nullitate actus convictialis protestationibus*, subsistere nie może, aby idem *decretum* było *cassatum*. In quantum *dementia* króla j. mosci pana naszego miłosciwego, o którą uniżenie upraszac panowie posłowie mają, nienastąpi, mandaty pro libera, tak na seymikach, jako y na seymie, *voce zagęściły się*, co iż iest *initium servitutis nostrae*, mają się oto j. mosc panowie pieczętarze, z ktorey by kancelarię wyszły, *sprawic et in posterum lex statui*, aby ten że pieczętarz, takie mandaty wydaiący, *sprawował się cum assignatione fori* w trybunale *ex speciali registro*. *Injuria Dei*, która *transfert regna et gentes*, musi *commovere christiana et catholica pectora*, gdy tedy *haeresis impia* na wielu miejscach, mianowicie w Toruniu *impure oro smiała blasphemare Sanctissimam Virginem, Dei Matrem, et Filium Ejus*, aby się oto na tem seymie *formato juditio* sprawili y karani byli, *ante omnia instabunt panowie posłowie nasi*, a Torunczanie *beneficio amnistiae ab usu* byli odsądzeni. *Horret animus meminisse, quanta scelera impia gens żydowska popełniła*, czego y do tychczas codzienne są przykłady, a iż o takie *crimina secta aryianska*, która z braciey naszej po większej części *constabat*, *wygnana iest*, tanto *magis fidei hostes et servi pene* mają bydz *wygnani et per legem proscripti*; a iesliby zgoda była *stanow Rzeczypospolitey zatrzymac*

ich, tedy miasto poborow pogłownego, płacic powinni novo et inaudito exemplo. Sine ullo publico sancito, woysko W. X. Litewskiego, horrendas et vix barbaris nationibus usitatas, poczyniło w koronie clades, co że iest cum convulsione unionis, instabunt panowie posłowie nasi, aby motores ejusque convulsionis, a osobliwie j. mosc pan hetman W. X. Litewskiego polny, j. mosc pan kanclerz W. X. Litewskiego, o to się in facie Rzeczypospolitey sprawili; a zas panowie regimentarze woyska tegoż rotmistrze, poruczniki y wszystkie in genere towarzystwo w trybunale koronnym tanquam in loco delicti ex speciali registro byli sądzeni. Damna tot legibus, iako y swiżo per constitutionem novellam electionis, novi regis promotio, iż ex fama publica znouu resurecit, serio zlecamy j. mosci panom posłom, aby każdy taki, ktoby smiał więcey resuscitare hanc materiam, propter duelli et hoste patriae był declaratus y oto się foro et iudicio powinien sprawic. Pan Boratyni, lubo miał commissum na wybicie szelegow miliona, a gdy był sądzony, przysięgą się odwiódł, że iednak iasne są perjurii ejus documenta, instabunt panowie posłowie y do żadney rzeczy nie przystąpią, aż by się sprawił y był sądzony y karany poena perjurii, ktore leges descripsent, to iest infamiae, colli et confiscatione bonorum był karany, lubo na seymie, lubo w trybunale koronnym. Toż się o tynfach minic obudwuch koronnych ministratorach rozumiec się ma. Woysko koronne ukraiinne, iż się zapłaty upominało, tylko służyć ma, poki ad nexum nie przyszło. Nigdy żaden nieprzyjaciel non intulit tanta damna oyczyźnie, iako to szelężna srebrna in speciem moneta, ktora że to proprio motu panow kommissarzow commissiey Łwowskiey stanęła, iako j. mosc pan sam w instructiey swoiey daie testimonium, powinni dac panowie kommissarze exactum, poenam, dla czego tantum sibi ultra mentem Reipublicae praesumpserunt, w ktorey kiedy deficient, mają byc sądzeni y karani. Podskarby koronny iż dawno, dla rozerwania seymow, po wydaniu tak wielu milionow, rachunkow nieczynił, gdy na seymie terazniejszym przydzie ad calculum, instabunt panowie posłowie, aby panowie deputaci do tychże rachunkow naznaczeni

byli jurati, ktorzy na kwit podpisywac się niemają, a j. mosc pan podskarbi wszystkie przeszłe, iż functey swoiey powinien reassumowac, rachunki y z reszty tysiąca szesciuset pięciudziesiąt dziewięciu sprawić się, panowie posłowie na kwit ieden post praestitum calculum pozwalac nie mają, ale cale na seymik relacyiny materiaź odniesc. Wiadomo iest wszystkiemu swiatu dzielność sławy niesmiertelney pamięci wielkiego herois xięcia j. mosci Michała Heremia Korybuta Wisniewieckiego, wojewodę Ruskiego, ktorego pozostała małżonka x. j. mosci, będąc w possessiey dobr po sławney pamięci wojewodzie Sędomirskim, na xiężnę jey mosc jure natali spadających, iż permultum et guerrico modo iest aggressa, ich mosc panowie posłowie instabunt, aby w tak jawney krzywdzie swoiey odniosła justitiam y przy dobrach, ktore xiężna ieymosc concernunt, była conserwowana. Quantum Reipublicae nocet dictatura dożywotniego hetmanstwa także y pieczęci koronnych, codziennie Respublica doznowa, przeto in formam lex, aby in posterum ieno od seymu do seymu trwała, a o szkody zas poczynione y assignatie wydane aby ciż panowie hetmani y panowie pieczętarze ex speciali registro w trybunale koronnym sprawić by się powinni. Detulit nobis żałosną skargę ieymosc pani Lubomirska, marszałkowa koronna, iż własne dobra iey hostili modo są desolowane y zniesione, co że iest tak, powinni o to talium patratores in omni iudicio respondere panowie kommissarze, yż powinni dac rationem, na tym seymie żaden z nich posłem byc nie może. Supplica j. mosc pana Eustafiego Wyhowskiego, wojewodzica Kiiowskiego, permovit nas, gdy żałosnie się uskarża, nietylko rodzica pozbył, ale y na iego samego tenerem statum, ktore delinquere nie mogło a żadnego nie ma respectu, wezmą tedy panowie posłowie causam hanc in curam, aby ten człowiek niewinny nie był inquietowany. Także j. mosc pan Konstanty Wyhowski, ktory notitia publica nas wszystkich w Ukrainie na ten czas niebył y snadź ad male narrata do jego kr. mosci iest udany y mandatami aggrawowany, ciż panowie posłowie nasi praejurabunt vel promovebunt. Żałosną supplikę podali do koła naszego wielebni

oycowie zakonu Dominika świętego, iż sprawa ich z Chełmskimi żydami taką prolongatą przy iasných cierpi documentach, co iż należy do sądu jego kr. mosci, promotebunt panowie posłowie causalem hanc, upraszając jego kr. mosci, aby ecclesia. Dei więcej prolongatę cum hoc perfida gente litigando nie cierpiała, ale aby jego kr. mosc świątobliwym swoim decydował wyrokiem. A iż j. mosc pan podstoli Brasławski indebite przez mandaty sobie in honore aggravatus, przeto ich mosc panowie posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci, aby ta condemnata była zniesiona; a że ten że pan podstoli wziął z skarbu koronnego pewną sumę wołoskimi szelegami, aby j. mosc pan podstoli koronny pretium currens in regno wyliczył. Znaczne od woyska iego kr. mosci aggravatus w dobrach Charzewiczach j. mosc pan podkomorzy Nowogrodzki, które funditus zniesione, aby tedy król j. mosc pan nasz miłościwy, iako na dawne merita j. mosci jego kr. mosc respect miał, także y na tak wielką desolatią jego mosci, przytym summa siedm tysięcy złotych polskich, która j. mosci debet od Rzeczypospolitey, aby była niszczone na tym seymie. A że piechota pana Drożewskiego w tych że majątnościach hostiliter grassat etiam admoto igne, aby tenże j. mosc pan Drożewski, iako ci wszyscy patratores, ex speciali registro w trybunale byli sądzeni y karani. Naznaczony iest per constitutionem lustratorem j. mosc pan Burkacki, sędzia ziemski Nowogrodzki, terazniejszy, w której iego functey yż pan Mrozowski, pisarz Halicki, contra legem przeszkadza y, nie będąc naznaczony per constitutionem, lustruje sam ieden z pisarzem, biegaąc y ludzi depactując, przeciwko decretowi commissyey Lwowskiej, promotebunt panowie posłowie nasi, aby j. mosc pan sędzia penes legem był conserwowany, a pan Mrozowski, iako intrusor, karany. J. mosc pan Jan Piesecki, czesznik Czernihowski, iest aggravatus poena publica, który iż parti satisfecit, promotebunt panowie posłowie, aby, respectując na merita iego mosci y na dzieło rodzonego j. mosci brata pro patria smierć ac profusum sanguinem, ab eadem poena był uwolniony. Żołnierskie przechody y poboczne chleby magnam rui-

nam in regno uczyniły, instabunt tedy panowie posłowie, aby wszystkie prawa o tem reassumowawszy, forum takowym in omni iudicio było naznaczone. Restitutio do honorow per expressum zaszła constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per diplomam solum iest restitutus, conditionatum, aby injuriatis dosic uczynic et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutio ma nullitate subiacere, a poena constitutionis millesimi sexcentesimi sexagesimi secundi exequi. Relligia Ruska aby przy dawnych prawach, a mianowicie przy constitutiei coronationis krola j. mosci świętej pamięci Władysława, była conserwowana. Z podaney suppliki urodzonego pana Hieronima z Roten Rota, który z rodzicem swym w więzieniu będąc u xięcia jego mosci Brandenburskiego, uprasza jego kr. mosc aby iako ten, który te incarcerationią dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymuie, mógł bydz eliberowany y wydzwigniony. Laudum wojewodztwa naszego, ktore na tem seymiku staneło, aby było pro lege, instabunt j. mosc panowie posłowie nasi. Te tedy punkta nasze są zgodnie namowione, ktorych fide, honore et conscientia ich mosc panow poskow naszych obowiazawszy, zlecilismy jego mosci panu marszałkowi naszemu do act podac. Działo się we Włodzimirzu, dnia trzeciego lutego roku tysiąc szesc set szescdzie-siąt szostego. У тоє инсѣтрукцѣи подписъ руки в тые слова: Stephan na Jwaniczach Jwanickij, miecznik Czernihowski, mąrszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Которая жъ то инсѣтрукъ-цѣя, за поданем и прозбою вышъменованого подавающого, а за моимъ принятем урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Кн. прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 784 на об.

XXXII.

Инструкція брацлавських дворинъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причины несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассациі постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседичій къ городскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго постола. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и комиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отиѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ начальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣдованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевскаго, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня.

Року тисеча шестсотъ шестдесятого шостого, месеца феврала третего дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его корол. мсти Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышъполскимъ, буркграбимъ замку

Володимерского, и книгами нынешними вгородскими старостинскими, становъшы очевисто, урожоный его милост пан Миколай Жабокрыцький, подсудок воеводства Брацлавского, подстарости Володимерский, маршаловъ кола рыцерского воеводства Брацлавского, инъструеъцью, през ихъ милость пановъ обывателей помеченогожъ воеводства их милости паномъ посломъ, на сеймъ валный Варшавский згодне обранымъ, даную, рукою тогожъ его милости пана маршалъка подписаную, для въписаня до книгъ нынешних пер облятамъ подаль, которая такъ се въ себе писаная масть: *Instructia na seym walny koronny w Warszawie, na dzien siodmnasty miesiaca marca w roku ninieyszym tysiac szescset szescdziesiatym szostym przypadaiacy, z seymiku, we Włodzimirzu odprawionego, na seymiku wojewodztwa Brasławskiego naznaczonym ich mosciom panom posłom, to iest: j. m. panu Maximilianowi Oczesalskiemu, sędziemu ziemskiemu Brasławskiemu, j. m. panu Konstantemu Stephanowi Piasoczynskiemu, podstolemu Brasławskiemu, j. m. panu Alexandrowi Żabokrzyckiemu, czesnikowi Brasławskiemu, j. m. panu Sewerynowi Kleszczowskiemu, skarbnikowi Nowogrodzkiemu, dana w kosciele oycow Dominikanow conventu Włodzimirskiego. Tak są głęboko wyrte w sercach tey oyczyzny odważne jego krol. mosci pana naszego miłosciwego czyny, że ich żadna czasu vetustas, żadna niepamięć obliterare, iesli bowiem swiat wszystek obcy, attonitus prawie, przypatruie się odważnym jego kr. mosci dziełom y powienne u siebie wieczney pamięci wystawuie triumphu (?) daleko więcey ta oyczyzna jako własnego pana, dla siebie tak wiele podeymuiącego prace y fatygi, debito veneratum cultu, debito honorat, applausa, y w sercu swoim wystawuie jego kr. mosci panu swemu miłosciwemu focos et aras, w ktorых codziennie dobrotliwemu panu powinni litat dziecznosci. Osobliwie wojewodztwo Brasławskie w powinney ku jego kr. mosci observantiey, gdy toties przypomina sobie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego dla siebie podięte prace y odwagi, zapomniec nie może oycowckiego jego kr. mosci koło uspokoienia swego pieczołowania, zleca*

to tedy j. m. panom posłom swoim, aby cum omni debito cultu magestati jego kr. mosci za wszystkie w te lata jego kr. mosc uniżenie podziękowali fatygi y oraz pokornie do magestatu jego kr. mosci suplicovali, aby iak od poczętku szczęśliwego panowania swego łaskowoscią y oycowską confidentią ku synom tey oyczyzny z podziwieniem oboych narodow słyñoł, tak y na tenczas tenże oycowski ku tey oyczyźnie obrocił affect y dyfidentią, która, nie wiemy, quo fato, tey oyczyzny serce jego kr. mosci niezmiernym żalem y nieszacowaną irrepsit w Rzeczypospolitey szkodą, z urodzoney dobroci swey dla miłości tey oyczyzny, w ktorey się jego kr. mosc urodził y wychował i, liberis electus, szczęśliwie panuje, suphragiis, z serca swego panskiego wykorzenie miłosciwie raczył. Terrent nie pomału całą oyczyzne arma exotica jego kr. mosci y ciężko na to oyczyzna ubolewać musi, że więcey jego mosc in praesidies exotici militis pokłada ufnosci, a niżeli w synach tey oyczyzny, którzy toties piersi swoje, ipso jego kr. mosc teste, za dostojęstwo jego kr. mosci wszystkim magestatu jego kr. mosci nieprzyiaciom ohotnie opposuerunt, jako to swiadczą wszystkie odprawione z różnymi nieprzyiacioły expeditiae, przeto pokornie panowie posłowie jego kr. mosc supplicować będą, aby deponat jego kr. mosc, które maiorum suorum, arma, lege publico prohibita, y executiat non vanum z serc poddanych swych metum, który przenika serce synow tey oyczyzny, tym barzief, kiedy o zaciągach ordy kozakow, szwedow, niepłonne odbiera wiadomosci, które legatie, iako prawu Bożemu y prawu pospolitemu praejudiciosa, aby revocovane były, upraszać będą panowie posłowie y takowe, które sine consensu całej Rzeczypospolitey takowe odprawuią functie, pro hostiles patriae declarowani byli. Podczas seymu aby zwyczajna przy boku jego kr. mosci prawem pospolitym opisana zostawała tylko gwardia, pokornie o to jego kr. mosci panowie posłowie upraszać będą, gdyż consilia togata w wolnym krolewstwie, non loricata, ani sub strepitu armorum, odprawować się powinny. Przyznawa to cała oyczyzna y wojewodztwo nasze, iż inaudito dobroci y łaskowosci ku

poddanym exemplo jego kr. mosc za żywota swego cum praejudicio et periculo magestatu swego chciał widzieć z wolnemi obranego successora, że ta świętobliwa jego kr. mosci intentia skutku wziąć nie mogła, non dementia civium tey oyczyzny, ani ku jego kr. mosci panu swemu contumelia, ale prawa pospolitego powaga uczyniła te tak potężną świętobliwym zamiaram jego kr. mosci pana naszego miłosciwego renitentią y oraz ku panu własnemu miłosc, obawiała się bowiem Rzeczpospolita, aby, superveniente novo principe, jego krol. mosc pan nasz miłosciwy nie uczuł, (iako to cupido regnandi umie) jakiego niesmaku czego pietas in principem optime de Republica meritum zniesć sine ultione niemogła, woli tego y teraz jego kr. mosc widzieć na thronie swym, iako naydłużey panującego, ta oyczyzna, aniżeli sancita majorum infringere. Przyznawa y to woiewodztwo niewymowney jego kr. mosci dobroci, że to, cokolwiek ex orbita prawa pospolitgo wypadło, częścią per factorum injuriam, declaruie jego kr. mosc dobrotliwie do pierwszej przywiesć Rzeczypospolitey; aże za naywiększą exorbitantią ma sobie cała oyczyzna, acta et judicata seymu tysiąc szesc set szescdziesiątego czwartego roku, na ktorym vox libera oppressa, przeto ich mosc panowie posłowie upraszać jego kr. mosc będą, aby acta seymu tego, ktore się Rzeczypospolitey praejudiciosa być zdadzą, kassowane byli. Niczym nie zbliżając się magestaty monarchow ziemskich do nieogarnionego magestatu Bozkiego, jako dobroczynnością, łaskawością y miłosierdziem, doznała tego cała oyczyzna, iaką łaskowosc jego kr. mosc pan nasz miłosciwy wyswiadczył za panowania swego wszystkim przeciwko magestatowi swemu nie mowić deliquentibus, ale etiam conspirantibus, tak dalece, że nie tylko iako servos pene według prawa pospolitego nie skarał, ale łaski swey panskiey bogatemi ubogacił faworami y ozdobił godnosciami, czemu słusznie swiat obcy dziwować się musi; oyczyzna zas taką wzruszona dobrotliwego pana łaskawością, tak miłosciwie sobie panującego, winszuie pana y teraz temiż parta łaskawosci iego kr. mosci dowodami pokornie do magestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego

supplikuie, aby iego mosc pana Lubomirskiego, marszałka wielkiego y hetmana polnego koronnego, służe wiernego y poddanego swego, udaniem opacznym obżałowanego, a pokornie magestatowi się jego kr. mosci uniżającego, do łaski swej pńskiej miłościwie przyiac raczył, zwłaszcza iż w tym iego obwinieniu, kilka tysięcy synow tej oyczyny sumnieniem się obowiązue, iako nigdy fomentatorem nie był confederathey, co y przysięgą potwierdzic obliguią się na dowod niewinności iego, pokornie tedy powtoro panowie posłowie do jego kr. mosci supplikowac będą, aby jego kr. mosc, z tej, która po wszystkim świecie słynie, łaskawosci, restituat civem tej oyczynie sobie wiernego, służe senatowi dosic zasłużonego, by invidia zasług nie cmiła senatora. Amnistia woysku aby iako warowniejsza była dana, starac się o to będą panowie posłowie Zapłata temuż woysku aby po wojewodztwach naznaczona była. Uczyni to wielki Rzeczypospolitey pożytek, że podatki ad usus privatorum obracane nie będą y panowie skarbowi nad artymetiką głowy sobie nie zepsuią, ani major numerus nad podział woyska do zapłaty przybować będzie. Minica, iako fons et origo omnium tej oyczynie malorum, która depauperavit Rempubicam, złupiwszy ią z dobrej monety, aby do pierwszego waloru przywiedziona była y aby pod czas seymu kontrakt był zawarty lub z Gdanzczany, lub z kimkolwiek, który by był sufficiens do przywiedzenia pierwszego waloru monety, w tym iednak cavebunt panowie posłowie, aby moneta terazniejsza zła, gdy spadać będzie, sine praejudicio et damno privatorum spadała, a Boratyni y Tynf z innemi administratorami minice aby się sprawił, dla czego tak złey minicy nawet nad wolą commissiey robił pieniądze, y czemu exceptit quantitate robienia, ponieważ nie więcej nie mieli robic, tylko coby było woysku na zapłatę wyszło. Assignatie z przeszley commissiey do minice dane, aby skarb wypłacił, gdyż to iest summa iusticia reddere uniuoque, quid suum est. Iesli co barzies afficit Rempubicam, iako dożywotnie buławy y pieczęci, te bowiem, tak sua abutantur autoritate, że to, co pro defensione publica praestare by powinni byli, na oppressią y zgubę

iey używają, insensibilem in cives exercent tirannidem na ukrucenie tedy tey tak szkodliwej Rzeczypospolitey powagi nic nie znayduie lepszego woiewodztwo, tylko aby te od seymu do seymu oddawane byli, czego j. mosc panowie posłowie ulla tenus odstąpić nie mają, y cale się przy tym artykule firmiter zasadzić powinni będą, etiam cum provocatione dobra. Disciplina militares tak dalece wyniszczała, że żołnierz, in omnem effusus licentiam, jura diurne humana violare nie obawia się, kiedy dwory naieżdżają, y owszem intraty całe cum praejudicia szlachty zabierają, agriculturam przez odebranie bydeł zniszają, gwałty popełniają y nie wiedzieć jakiej nie płodzą swoywoli sine omni j. mosc panow wodzow animadversione; przeto starac się o to będą panowie posłowie, aby prawo nowe, iako naysurowsze, na j. mosc panow wodzow napisane było, ut coarquant militem na wszystko zle effrenatum na dobra szlacheckie, aby według praw dawnych omni gaudeant securitate. Panowie komisarze do Moskwy aby naznaczeni byli, providebunt iednak panowie posłowie, aby z woiewodztw tych commissarze naznaczeni byli, ktorych dobra są zawoiewani od Moskwy, gdyż nikt nie może o rzecz cudzą tak się domawiac, jako każdy o swoje; nieodstapia tedy tego panowie posłowie nasi y owszem instabunt, aby z tych y onym poblizszych naznaczeni byli. Dyploma woiewodstwom naszym dane, aby według assecuratiey j. mosc xiędza kanclerza ante omnia czytane było, instabunt serio j. mosc panowie posłowie; aby o wydanie na dobra szlacheckie uniwersaly j. mosc. xiądz kanclerz sprawił się, upomnią się tego serio panowie posłowie; o approbatia laudorum securitatis woiewodztwa naszego serio instabunt panowie posłowie y tego dołożą, aby co, ktorzy byli exactores dawnych przed woyną podatkow coram juditio formato tegoż woiewodztwa sprawili się. Funduiąc się na prawie pospolitym, ktore chce miec starostow y inszych urzędnikow każdego woiewodztwa possessionatas, jako to constitutie w sobie mają obszerniey, instabunt panowie posłowie, aby starostwo Winnickie inter vacantia possessionato szlachecowi woiewodztwa Brasławskiego oddane było, czego serio poprzec y odstąpić nie

maią. Iesliby fato aliquo tey oyczyzny adverso, albo per malignitatem civium seym się miał rozerwac, tedy panowie posłowie we dwie niedzieli po seymie rozerwanym tu do Włodzimirza stawic się mają, gdzie y wszystka nobilitas zgromadzić się powinna y tu consilium ad tuendum libertatis namowiona byc ma. Relligia Graecka aby, według dawnych zwyczaioy i swiżo zawartych pakt Hadziackich, uspokoiona w pretensiach swych była, instabunt panowie posłowie y aby scandelosi tumultus w władicstwie Przemisskim uspokoione były. Expeditie seymikowe iż częstokroc, przez ręce privatorum z kancellariey wydane, niewczesnie studio niektorych obywatelow do grodow przychodzą przeto starac się będą panowie posłowie, aby per legem novellam do rąk j. mosciow panow senatorow woiewodztwa naszego expeditie takowe przysyłane były. Namnożyło się per temporum modernorum injuriam, że na uciążenie stanu szlacheckiego y na zrażenie publicznych functij ludzi do usługi oyczyzny sposobnych wymyszlaią mentales actiones y bez dania mandatow infamiemi seymowemi aggrawuią, lada przyczynkie sobie urosciwszy, co się y teraz stało, gdy na j. mc. panu podstolim Brasławskim na oppresią y obciążenie honoru że go wymyszlono na przeszłym seymie actia, iakoby miał indebite dwa tysiące dwiescie złotych w skarbie przebrac, o co poena peculatus na nim inter donatia staneła cum summo praejuditio honoru onego, zwłaszcza iż się to nigdy nie pokaże, bo y owszem mu skarb ex calculatione, iako się dostatecznie z skarbem we Lwowie na commissiy porachował, został winien dwa tysiąca siedmset złotych, przeto instabunt panowie posłowie serio, aby ta infamia ante omnia zniesiona była, iako praejuditiose et in convulsionem prawa pospolitego otrzymana, a delator aby był sądzony, iż niesłusznie strone aggrawował y szlacheica dobre osiadłego bez dania mandatu a in posterum caveant; aby mandaty, komużkolwiek wydane in proprio districtu, gdzie pozwany mieszka kładzione byli y relatie zeznane; a iesliby per aliquam factionem, ktorych się teraz dosic zagęściło, sądu j. m. pana podstolego w tey sprawie pociągac miano, tedy panowie posłowie cum soleni protes-

tatione de nulitate totius actus z izby wynisc powinni będą, ponieważ doswiadczylismy, jako seymu millesimi sexcentesimali sexagesimi quarti anni tenże j. mc. pan podstoli, ktorego trybunał innocentem uznał, praejuditiose per factionem cum summo dolore wojewodstwa naszego iest rugowany, dług krolewstwa ich mosc, ponieważ non constat wojewodztwu na to erogowany, doyrzą tego panowie posłowie, y to co będzie aequitatis uważywszy na wypłacenie pozwala. Archimandria Mielecka iż iest funditus przez exactie żołnierskie zniesiona, a ta fundatia constat ex bonis haereditariis, wniosą instantią panowie posłowie, aby od tak ciężkich wyjąta była żołnierskich exactii, gdyż dla spustoszenia musiała by chwała Boża nie tylko diminui, ale cale intermitti. Komory celne iż mało Rzeczypospolitey fructificuią y prawie to coniventia skarbu, ktory swoich tylko w arendach upatruie pożytkow, przeto instabunt panowie posłowie, aby do rewisiey tych komor y ceł z poblizszych wojewodztw naznaczeni byli rewisorowie, ktorzy by pożytek iaki, albo auctio Rzeczypospolitey przynieśc mogli. Kupcy iż contra mentem Reipublicae y na taxę praesentia rerum podniesli, ztąd niezmierny sobie cum praejuditio Reipublicae uczynili pożytek, przeto podatek pewny Rzeczypospolitey na zapłatę woysku dac powinni będą, i co serio instabunt panowie posłowie. I. mc. pan podskarbi koronny exactam reddet rationem ze wszystkich proventow Rzeczypospolitey do skarbu wniesionych, tak pogłownego, swieckich, iako y duchownych, ponieważ constat to liquide, że niektorzy ich mosci xieża biscupi z diocesij swych do siebie odebrali pogłowne od duchownych, a non constat Rzeczypospolitey iesli do skarbu wniesli, iesli się to obrociło na zapłatę woysku; także y to, cokolwiek panowie kommisarze na potrzebę swoją poprzebialy minicy na commissiey Lwowskiey, aby skarb declarował y aby to do skarbu Rzeczypospolitey wrocono było, ponieważ constat Rzeczypospolitey, iż niemało summy tak panowie senatorowie, iako y panowie komisarze potrzebiali. O wołoskiey monety wprowadzenie, aby się skarb sprawił, instabunt panowie posłowie, ponieważ j. mc. pan podskarbi naywyszszy iest strażnik in Respu-

blica, aby fałszywe monety wprowadzone nie były, że tedy czuie nieznosną szkodę w tym Rzeczpospolita, inquirent panowie posłowie autorem wprowadzenia tej monety, a ten aby był przez j. mosci pana podskarbiego *juditio tribunalitio ad cuiusvis instantiam* stawiony y szelągi stare. Ich mosc panowie starostowie aby nie do swego grodu, ale do bliższego pozywali, iesli z kim zachodzą *diferentie*, gdyż przez takowe sądy szlachta nieznosne ponosi *aggravatiae*. Woyska Litewskie iż *contra pacta unionis* przeszli granice koronne y szlachcie różne a niesłychane poczynili *praejuditia* y popełnili zaboystwa, instabunt panowie posłowie, aby starszyna onych nieodwłocznie, iako *convulsos unionis*, sądzeni byli, a prawo żeby reassumowane było, aby in posterum nigdy bez *conseusu Rzeczypospolitey* przechodzić się nie wyżyłij. Są to niepłonne wiadomości, iż pewne osoby W. X. Litewskiego unią z Koroną rwac usiłują, co iako iest szkodliwa Rzeczpospolitey, koždy to uważge może, przeto instabunt panowie posłowie, in *autores tam atrocis criminis* aby Rzeczpospolita *animadvertere* chciała, iako zaboyców Rzeczypospolitey. Przy *declarathey* podatkow, na pokazanie iż dobra szlacheckie, także duchowne, *funditus* są przez żołnierza zniesione wojewodztwa naszego, upraszac będą j. mc. panowie posłowie, aby *revisia Rzeczypospolitey*znaczona była, iż cale iest zniesiona *agricultura* przez wybranie hydeł, przeto y podatkow żadnych *declarowac* nie mogą panowie posłowie. Handle Wołoskie iako są szkodliwe Rzeczypospolitey, tak o to pilnie starac się mają j. m. panowie posłowie, ukazawszy *damnum Rzeczypospolitey*, aby były zakazane, ale *securitas Wołochom y Graecom* tu *wiachania* do sprzedaży towarow wolno, tylko aby nasi *przekupnie* tam nie wywozili złota y srebra i te cła aby w domu się zostawali, bo przez to wykupione złoto y dobre srebro, a zła moneta tu wprowadzona. Wniesiona od j. mosciow panow Wyhowskich *instantia ratione crudelis necis* j. mc. pana wojewody Kiiowskiego przez j. mc. pana Tetere, hetmana Zaporoskiego, j. mc. pana Machowskiego, *zaczym serio* instabunt panowie posłowie, aby tak okrutnego zaboystwa *autores reddant rationem*, czemu go,

iako senatora, mając go in manibus suis, nie stawili iudicio Reipublicae, aby ordinario był sądzony processu, iesli był winien czego. Za j. moscią panem podstolim Brastawskim wnosi wojewodztwo iustantią do stanow Rzeczypospolitey, aby wszystkie szelągi, onemu na kommissiey Lwowskiey w zasługach dane, ktorych że to dwiescie tysięcy do skarbu przyjęte były, aby tak dobrze zasłużony syn tej oyczyzny na krwawey swey nieszwankował wysłudze. Dobra i. mc. paniey marszałkowej koronney, tak dziedziczne, iako y reformatiey podległe, ktore y sam decret chciał miec immunia, że są cum summą praeiuditią stanu szlacheckiego przez woysko Litewskie zniesione, podadzą to panowie posłowie in considerationem Rzeczypospolitey y urgebunt, aby aggresus bonorum sądzeni y karani wodług prawa polskiego byli. Za xiężną j. mc. Wyszniowiecką, wojewodziną Ruską, iako z prawa Bożego y przyrodzonego successorką y dziedziczką dobr pozostałych po zesciu świętej pamięci j. mc. pana wojewody Sędzińskiego, rodzonego iey, upraszac soleniter jego kr. mosc, aby przy tej swoiey dziedzicznej własności zpolnie z j. mc. panem wojewodziecm Sędzińskim, tudzież y synem swoim, ktorych świętej pamięci rodziców znakomite w Rzeczypospolitey wygasnąć nie mogą merita, zostawali, ordinatio, iak mniej pożyteczna Rzeczypospolitey, onym aby nie przeszkadzała, z ktorych Rzeczypospolita małe subsidium ma, z tych zas dwóch panow znaczną oyczyzna miec usługę będzie. Z podaney supliki urodzonego pana Heronima z Rotenhof Kotha, ktory za rodzicem swoim, w więzieniu będącym, u xięcia j. mosc Brandenburskiego upraszac iego kr. mosc, aby iako ten, ktory te incarcerationio dla życzliwosci ku Rzeczypospolitey pokazaney podeymuie, mógł byc eliberowany y wydzwigniony. Stąd wszystkie państwa y krolewstwa benedictionis de super et prosperitatis w państwach swych biorą incrementa, kiedy koscióły in honorem Dei conservowane przy swoich fundatiach y dochodach w należytey zostają conservantiey. Przeto na gorącą suplikę j. mosc oycow Dominikanow provintiey polskiej instabunt ferventissime j. mosc panowie posłowie do jego kr. mosci ad ordines regni, aby grunt ten w Cheł-

mie, na którym kościół in honorem Dei param evectus był, y tam manes pobożnych fundatorów in pace requiescunt, a teraz per injuriam temporum ten grunt zpustoszywszy, że żydzi nullo jure cum offensa divinae magestatis possident, aby przywrocony był cum seria na nich, tam impio ausu, animadversione. Restitutio do honorow per expraessam zawsze stawiają constitutionem, a j. mosc pan Radzieiowski per sola diploma iest restitutus conditionaliter, aby injuriatibus dosic uczynił et modeste se gerat, czemu że contravenit, ta restitutia ma nullitate subiacere a poena constitutionis millesimi sexcentisimi quinquagesimi secundi anni exequi. Charzewicze, bona haereditaria j. mosc pana podkomorzego Nowogrodzkiego funditus przez woyska jego kr. mosci zniesione, aby, na dawne zasługi j. mosci pamiętając, w tych poniesionych szkodach miłosciwy respect miał jego kr. mosc instabunt panowie posłowie, także summa siedm tysięcy złotych aby była zapłacona. Za j. mosc pana Pieseckiego, czesnika Czernihowskiego, który ad instantiam j. mosc pana Zborowskiego poena publica innodatus, a teraz już satisfecit parti, aby tak poena z niego per legem zniesiona była, instabunt panowie posłowie. Pan Boratyni lubo miał commissum na wybicie milliona a Respublica y gdy był sądzony przysięgą się odwiodł, że iednak iasne są perjurię ejus documenta, instabunt ante omnia j. mosc panowie posłowie, aby był sądzony. Naznaczyła Rzeczpospolita na lustrację pewnych wojewodztw j. mosc pana Burkackiego, sędziego terazniejszego Nowogrodzkiego, w ktorey że ma contra legem przeszkode od pana Mrozowickiego, aby per legem był do niey przywrocony, a pan Mrozowicki cum assignatione fori w trybunale inter causas fisci karany. Którą instructiā naszą, zgodnie na seymiku naszym napisaną, marszałkowi naszemu podpisac y do xiąg per oblatam podac zleciliśmy. Datum w kosciele oycow Dominikanow klasztoru Włodzimirskiego, roku tysiąc szescset szescdziesiąt szostego, miesiąca februarij dnia trzeciego. У тоє инъструкци подъясь руки маршальковское в тые слова: Mikołaj Żabokrzycki, wojewodstwa Brasławskiego podsądek, podstarosci sądowy Włodzimirski, na tenczas marszałek

на seymiku Bracławskim koła rycerskiego, ręką własną. Которая жъ то инъструкция, за подаемъ и прозбою вышменованого его милости подавающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешъ-нихъ вгородскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Кн. прод. Владимир. 1666 г., № 1036, л. 791.

XXXIII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймики въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками

Року тисеча шестсотъ шестдесят шостого, месеца августа четвертого дня.

На вряде вгородском, в замку его корол. милости Луцъком, передо мною, Мацеєм Казимеромъ Истробскимъ, намесникомъ, бур-кграбим замъку Луцъкого, и книгами нинешними вгородскими Луцъкими становши персоналитер, урожонный его мил. панъ Ераз-мий Гулевичъ з Воютина, дворянин покоевый королевой ее мило-сти, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Волин-ского, лядвумъ ихъ милости пановъ обывателей тогожъ воеводства, в речи в нем выражоное ухваленое, з подписом руки своее, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подал, тыми писаное словы: *My, rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego, podczas electey pisarza ziemskiego Łuckiego, za uniwersałem jasnie oswieconego xięcia j. mosci pana Michała na Klewaniu Czartoryskiego, woiewody Wołyńskiego, pro die tertia augusti in anno currenti millesimo sex-centesimo sexagesimo sexto do Łucka zgromadzeni, arripuimus occasionem w złą godzinę na całą Rzeczpospolitą osobliwie na woiewodztwo nasze, w którym już impune grassantur Deynekowie, miasta, wsi znosząc, ludzi zabiiając y wszystko zabierając, z posr-*

zodka nas obralismy braci naszych, j. mc. pana Zbigniewa z Lubienca Lubienieckiego, sędziego grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Dimitra na Rohoznie Rohozenskiego, ktorych do maiestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego posyłamy, oddadzą ich mc. maiestatowi jego kr. mosci wierne nasze poddanstwo, deferent życzliwosci naszej, że życzymy, aby zdrowo, czerstwo, spokojnie, długo panował narodom sobie od pana Boga powierzonym, opowiedziawszy to że my perseveramus in fide ku jego kr. mosci, supplikowac pokornie imieniem wojewodztwa naszego będą, aby się użalił panstw sobie od pana Boga powierzonych et ad clementiam skłoniwszy się oycowsko z poddanemi swemi electoribus suis obeysc się raczył, et non armis, ale pacis mediis flammam hanc, która corripuit całą Rzeczpospolitą, gasic y uspokoic raczył, upraszac przytym uniżenie będą, aby jego kr. mosc o naszym wojewodztwie, wiernych swoich poddanych, pamiętał, żeby swawola Deynekow była pohamowana y my zebysmy ab impetitione wolni zostali. Opowiedzą y to jego kr. mosci, że my w takim niebezpieczeństwie nobis non desumus, bo laudo praesenti wszystkim grodom wojewodztwa Wołyńskiego ad noticiam deferre poruczyliśmy, że ad diem decimam quartam augusti do Łucka universi et singuli cives wojewodztwa naszego ziadą się na który termin nie wątpimy, że y jasnie oświecony xiąże j. mc. pan wojewoda Wołyński, ziedzie, iako starzy brat nasz, pro innata przeswietnemu domowi swemu dexteritate et prudentia, takowe nam suggeret belli consilia, zebysmy repres tey Deynekow sweywoli uczynili, a do konca ad interitum nie przyszli, obralismy posłów y do przeswietnego trybunału, j. mc. pana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, y iego mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, ktorzy stanąwszy w trybunale, omnes prosperitates powinszuia Rzeczypospolitey, od ktorey powaga dependet mieysca tamtego. A upraszac będą, aby sądy swe limitowali, y nam przez to wolniejszy aby czas był ad arma capessenda bez distractiey w sprawach, ktore mamy w roznych registrach do sądu jch mosciow deloquendas. Ciż jch mc. panowie posłowie jego mosc

pan sędzia ziemski y jego mosc pan podstoli Kiiowscy, absentia unius non obstante, poiada, expeditią od trybunału wziąwszy, do jch mosciow. panow braci wojewodztw in armis s tey strony Wisły zostawiających, ktorym opowiedzą quot et quantis involuti sumus od Deynekow periculis, ad quae arcenda pro die decima quarta augusti ziezdamy się armati pod Łuck, gdzie consilia belligerandi inibimus y z ich mosciami wszytkimi wojewodztwy pro libertate idem sentire miec chcemy. A przytem jasnie oswieconym, jasnie wielmożnym, jch mm. panom obywatelom wszytkim wojewodztwa naszego Wołyńskiego do wiadomosci praesenti convocationis laudo daiemy, że dzien czternasty augusti w roku teraz idącym tysiąc szescset szesdziesiąt szostym naznaczylismy, na ktorym in armis et cum armis pod Łuck stawic się mamy, gdzie quam in frequentiori numero o tem radzic będziemy. Qualiter securitati wojewodztwa naszego od Deynekow było by cautum et provisum, więc y responsa na legatie nasze od jego kr. mosci, od trybunału, od wojewodztw na tymże terminie odebrawszy, id ademus coby concerneret restitutionem avitarum libertatum et pacificationem totius Reipublicae, upraszamy tedy jch mosciow naszych miłosciwych panow, osobliwie jasnie oswieconego xiążęcia j. mc. pana wojewody Wołyńskiego, iako wojny wadza, ktorego listem naszym osobliwie injuramus, aby w posrzodek nas stawiwszy się, optimo juvandae patriae praeesse nobis chciał exemplo, a my przy xiążęciu jego mc. panu wojewodzie bracie naszym starszym, nie tylko residuum dostatkow, w ktorych przez tę temporum infelicitatem uymę mamy, ale vitam et sanguinem pro patrio domicilio libertatis vovere gotowismy, grodowi Łuckiemu inposuimus, aby do grodow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego rozesłał praesens hocce laudum. I. mosc pan Konstanty Zubczewski, łowczy Wołyński, czopowego administrator, dał za wolą naszą złotych polskich trzysta do rąk j. mosci pana Lubienieckiego y j. mc. pana Rohozenskigo, z ktorych praesentibus jego mosci pana łowczego kwituujemy. У того лядуць подписъ руки тыми словы: Erazmy Hulewicz z Woiutyna, dworzanin

pokoiowy krolowey jego mosci, marszałek na tenczas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Которое то лавдумъ, за поданем през вышменованную особу, а за прынятемъ моимъ урядовымъ, есть до книгъ вписане.

Книга прод. Луцк. 1666 г., № 2189, л. 866.

XXXIV.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ.

Idąc na stanowisko, po trzy mile aby uchodziła chorągiew y dies praescribi ma od j. mc. pana hetmana, ktorego na miejscu swoim stanąć powinna. A gdzie dwie chorągwie staną, od trzeciej aby wies immunis zostawała, sub poena sądu jego mosc pana hetmana.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 386, № 28.

XXXV.

Инструкція волинскихъ дворянъ посланъ, отравленнымъ на Варшанскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію

дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго и Санѣги. О педозволеніи обращаться коронныя выѣзны въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи селъ, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи отъ уплаты податей и военного постоя. Частныя дѣла.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сего, месеца фебруарія девятого дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Криштофомъ Перетятковичомъ, наместникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними вгородскими Луцкими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ на Гулевичове Гулевичъ, подстолий Волинскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волинскаго, для вписаня до актъ нынешнихъ, подалъ пер облатамъ инструкцію воеводства Волинскаго на сеймъ ихъ мил. паномъ посломъ нижей менованымъ, на сеймику за универсаломъ его кор. мил. *pro die septima february anni praesentis* през всихъ ихъ мил. пановъ обывателей, *in loco solito w kosciele katedralnym Łuckim* згромажанных, згодне постановленую, даную, яко о томъ тая инструкція, с подписомъ руки тогожъ вышречоного его мил. пана подстолего Волинскаго, на тотъ часъ маршалка кола рыцерского, ширей в себе обмвляеть, просечи, абы принятая и до книгъ вписаная была, которую я, урадъ, пріймуючи, читалемъ и такъ се въ себе писаная маеть: *Instrukcyя na seym Warszawski wielmożnemu j. m. p. Wacławowi, hrabi z Leszna. Leszczynskiemu, krayczemu koronnemu y Kowelskiemu staroscie, wiel. j. panu Samuelowi, hrabi na Korcu, Czartorysku, Łeszczynskiemu, oboznemu koronemu, Łuckiemu etc. staroscie, j. m. p. Ierzemu Piotrowi na Horochowie Wielhorskiemu, stolnikowi Wołyńskiemu, j. m. p. Alexandrowi Piruskiemu, podsędkowi Włodzimirskiemu, podstarosciemu Łuckiemu, j. m. p. Ianowi Hulewiczowi, woyskiemu Włodzimirskiemu, oswiconemu xięciu j. m. Wacławowi Swiatopełkowi na Czetwertni Czetwertenskiemu, posłom woiewodztwa Wołyńskiego daną, na seymiku Łuckim in loco seymikom*

privilegiato w koscie katedralnym die septima februarij millesimi sexcentesimali sexagesimi septimi. Poniewaz sufficienter wszystkie urady Rzeczypospolitey et desideria wojewodztwa naszego w przeszłych instrukcyach są wyrażone, tedy jch m. pp. posłowie do nich stosować się y one promować powinni będą, które wszystkie teraz się reassumia y jch m. panom posłom teraźniejszym insimul z teraz namowionemi unanimiter zalecają się. A że teraz novus a prawie fatalis casus wojewodztwu naszemu accessit przez odbieżenie wojska z stanowiska a następnie Tatarow, tedy też nowe musiały accedere utrapionego wojewodztwa rationes. Sejm dwuniedzielnny, ponieważ multas in se complectitur materias, y tak krotki czas namowie około całosci Rzeczypospolitey y obrony iey sufficere niemoże, tedy się jch m. pp. posłowie ad necessitatem Reipublicae skłaniać będą, aby w szesciniedzielnny obrocony był, iednak na prolongacyą, aby się daley szesci niedziel ciągnąć miał, wedle prawa niepozwolą. A że per negligentiam jch m. pp. hetmanow, że wojsko bez wszelkiey ordynathey zastało na stanowiskach, od jch mosciow porzucone, a potem przez nieprzyziaciela rozproszone, przyczyną zguby desolathey y tak wielu zabranych chrzescian w niewolą poganską, jch m. pp. posłowie ante omnia instabunt y na nic niepozwolą, aż wprzod constitucya stanie, aby jch m. pp. hetmani in futurum (salvis modernis) dożywotni niebyli, tylko od seymu do seymu od Rzeczypospolitey per pluralitatem votorum obrani, a teraz nihilominus urgebunt jch m. pp. posłowie, ut Respublica inquiret z jch mosciow, czemu, mając wojsko proporcjonalne siłom. nieprzyziacielskim, przywiedli ad tantem ruinam nietylko nasze wojewodztwo ale y insze per eundem malam dispositionem, że jch m. pp. hetmani sami wojsko porzucili, ad exemplum jch mosciow pp. rotmistrze, porucznicy chorążowie y wielka liczba towarzystwa z pod chorągwie dla swoich wczasow wyiechali, tak że ledwo połowica wojska in statijs zostawała, tedy jch m. pp. posłowie omnino instabunt, aby wszyscy absentes od zasług odsądzeni byli, lubo graviores poenas meruerant, ażeby żółd w skarbie Rzeczypospolitey zostawał, a raczey tych wykupowano,

ktorzy certando pro patria do więzienia się dostali. Seymu aby niezważano w jzbie poselskiej, ale more maiorum aż na gurze y to wtenczas gdyby jura cordinalia essentialia miały convelli, nec per modum profugi, ale tak, iako liberos cives decet per protestationem in facie ordinum regni. A że in extremis media consilia non valent, ex quo extrema extremis creantur, tedy in eo statu Reipublicae, gdziesmy Moskiewskiego po Dniepr stracili prowincye y wojewodztwo Smolenskie y Dineburh, tu zas rebelia kozacka recrudit, braterstwo tatarskie zerwane z tak wielką uymą krwie chrzescianskiej; insuper ani od Austriey, ani od Sweciey, res secure, przeciwko ktorym potęgom mdłe bardzo subsidia a milite mercenario, gdyż codziennie tego doznawamy, że obrany penitus żadney Rzeczpospolita od żołnierza niezna, y owszem arma contra hostem sunt aversa in Rempubicam, tedy po panu Bogu inszey obrady zażyć niemożemy, albo more maiorum rzucic się ad prima principia y wszystkim pospolitym ruszeniem na koń wsiadać, bo albo te iedyne w oyczyźnie naszey ieszcze remedium albo nullum, ponieważ Rzeczpospolita przez własnego żołnierza tak zubożona, nie może par byc solvendis stipendiis, ktore pospolite ruszenie aby naydaley in fine aprilis per constitutionem ogłoszone było, y iaki tego pospolitego ruszenia Rzeczpospolita naylepszy wynaydzie sposob, takowego jch m. pp. posłowie nasi trzymac się mają. A iezeli by to mogło bydz practicabile, dla iakiey per malevolos contradictiey, tedy, alijs remediis nieufaiąc, na concluzyą seymu niepozwolili, et media salvandae patriae takowe tylko acceptowac zlecamy, ktoreby ex aequo nas iako y insze wojewodztwa salvowały, tych zas ktore by inszym prodescent wojewodztwom, a naszego Wołyńskiego nieratowały, contradicowac. Strzeż Boże, gdyby seym kto impius zerwał, tedy po rozerwanym seymik wojewodztwu naszemu w Łucku składamy w niedziel dwie, a iesliby Łuck, quod absit, został extra securitatem, tedy xiąże j. m. p. wojewoda Wołyński, albo j. m. p. kasztelan Wołyński, etsi intermisserint jch mosc, tedy j. m. p. podkomorzy Łucki, albo z urzędnikow ziemskich jch mosciow ktorzy,

per universalia sua in loco apto et sekuro convocare nos ma, a my na mieysce naznaczone in armis et cum armis, iako enotliwi tey oyczyzny synowie, stanowic się obiecuiem. Upadku Rzeczypospolitey naywiększą byc rozumiemy przyczyną, diffidentią inter principem et status, z tego fundamentu extinctum w oyczyźnie consilium, stanęli przeciwko sobie parentum et liberorum sacramenta diversa, wylała się krew civium, wzniesione ab intra prowincye regis Moskiewskiego, auctie tatarskie braterskie zerwane, rebelia kozacka reassumpta, iednym słowem ztąd ewersio Rzeczypospolitey et subsanatio horum, qui oderunt nos, a tey diffidentiey nieuliczywszy, nemo sani mentis meliora sperabit tempora; sposob zas uliczenia ten podaiemy: upraszac j. kr. mosci pana n. m., aby na ukontentowanie powierzonych sobie od pana Boga populorum, praeculendo viam murmuri ab ultima desperatione, zawieraiąc malevolis campum do traductiey, iuramentum pactorum conventorum reassumat, wzaiemnie senat, przy boku j. kr. mosci zasiadaiący, toż niech uczyni y ab equestri ordine posłowie też przysięgę praestent, z tą declaratią iż się wszystkich motus ab intra wyrzekamy y zdrowia nasze przy dostoinstwie j. kr. mosci położymy; drugi sposob: aby traktaty pod Jaroszynem stałe in toto byli approbowane, cum restitutione civium, pod którą iednak amnistią tych szkod, ktore od żołnierza poczynione po Jaroszynskich traktatach, podszywac niepozwalamy, fide, honore et conscientia obowiązuiąc jch m. pp. posłow, aby nam takowey amnistiey nieprzyięli, ktorey ex nunc protunc contradicuiemy y za prawo iey miec niehcemy. Na zapłatę woyska podatki salvis abjuratis (wytrąciwszy troie podymne, ktoreśmy dali) cum tota Republica ad proportionem calamitatis nostrae modernae dac pozwalamy, komu zas płacic, komu nie, y iako płacic z Rzeczypospolitą zgodzac się. A że res eo adductae, że nobilitas w domach, żadnym sposobem tuto rezidowac niemoże, ex quo ma serpentem in sinu Tatorow z kozakami conjuratos in perniciem oyczyzny in visceribus Reipublicae, bo Ukraina w Krym się obrociła, a Wołyn w Ukrainę, gwoli czemu cum pignoribus do fortet

tulic się musimy; co zas sine ordine, który anima rerum, żadnym sposobem byc niemoże, przeto lauda, które sobie na fortetach nobilitas cum consensu haeredum et possessorum postanowiła, albo postanowi, per constitutionem approbentur, które lauda tych tylko stringere mają, kto się sam dobrowolnie pod ten porządek podda, renuentibus et absentibus, nec quidquam praëjudicando. Pod który czas tak niebezpieczny osobiłwie naszemu województwu już pogranicznemu od koczowisk tatarskich musiała by byc ostatnia ruina, niemając żadney restaurowaney fortecy, tedy lubo y stare prawa y pacta conventa o tem są, instabunt jch m. pp. posłowie nasi y efficere mają, aby constitucya na tym seymie stanęła, żeby miasto j. kr. mosci Łuck, metropolis województwa naszego y forteca, względem pozyciey mieysca, choc opustoszała, nieposlednia, od zimowych chlebow y innych aggravatij żołnierskich, ad instar miast inszych głównych było libertowane. Sposob fortificowania y porządek koło tego namienic do blizko przyszłego seymiku składamy, czego wszystkiego approbacją jch m. pp. posłowie nasi per constitutionem przywiodą Włodzimirską fortece y Krzemieniecką przez powiaty swe do ufortyfikowania takowymże sposobem, iako y Łuck, jch m. pp. posłowie mają promoverere. A iż propter distantiam loci pomienione fortece od obywatelów tuteyszego województwa zostając y propter angustiam miejsc niemogą byc wygodne, zaczym uprosilismy j. m. pana krayczego koronnego, starosty teraznieyszego Kowelskiego, aby jch mosc pro innato ku Rzeczypospolitey amore, Kowel miasto j. kr. mosci, ex positione mieysca bardzo sposobny do fortificowania mocnił y ofortificował, ile ze et fortunarum magnarum y w armacie tak wielkie, iako y ręczney strzelbie, multum abundat. Ponieważ ta fortificatio sine dispendio proventów Rzeczypospolitey należących, a cum publico commodo in conservationem tamtego całego kraju bydz może, instabunt jch mosc pp. posłowie nasi, aby tąż constitucją starostwo Kowelskie od chleba zimowego przechodów y noclegów przez lat dziesięć było libertowane, ażeby tym sumptem, który co rok na ten chleb zimowy zwykł bywac wydawany, miasto Kowel j. kr. mosci

ufortyfikowane było ku ozdobie Rzeczypospolitey et in securitatem tamtego kraju od incursiey nieprzyjacielskich, et jeżeliby do pospolitego ruszenia przyszło, niepierwey się z fortet ruszymy, aż dalsze woiewodztwa zciągną się, nas pominą, a my dopiero z jch moscemi, da pan Bog do boku j. kr. mosci stawimy się. Obawiali się zawsze majores nasi, aby na się y na całą Rzeczpospolitą mołem woyny Tureckiey nieobalili, teraz woiewodztwu Wołyńskiemu, ktore proximum periculi to się niezda, że classicum conitur, przez to, że inscia et inconsulta Rzeczpospolita do monarchow różnych ratione subsidiorum, rozni wyprawieni posłowie, czym verendum, aby nam przedzey, niżeli rozumiemy, nieprzyszło do woyny Tureckiey, w ktorym woiewodztwo nasze przed innemi musiałoby wprzod periclitari, przeto sentire nostram deferent ordinibus regni jch m. pp. posłowie nasi, aby satius z Moskwą tractaty rozerwano et omni meliori modo viento Orde a pact pod Chocinem przez jas. wielm. Lubomirskiego wiecznie zawartych niewzruszac, ale ie per secula krwią synow koronnych y Wiel. X. Lit. wytargowanych wiecznie trzymać. Restitutią y ukontentowanie j. m. p. Lubomirskiego tym iest potrzebniejsze, im większe na oyczynze imminent ab origente pericula, iako potrzebnego civis acceleranda restitutio, ponieważ Rzeczpospolita widzieć musi wielki ztąd profekt pracy z industrey godnego j. mosci oycy y godney pamięci j. m. p. woiewody Krakowskiego w zawarciu pakt Chocinskiach, że dotąd zostawała immunis y daleka od każdego takowego, iakiemu teraz imminent niebezpieczeństwa, wątpić niepotrzeba, że tenże iako magnanimae stirpes magnanima soboles y wielki in Republica civis, syn godnego wojewody Krakowskiego te nasępienie woyny Tureckiey obłaki swą rozpędzi industrią, y siłą do ratificatiey pakt Chocinskiach per suam pomoże habilitatem, instantissime pp. posłowie cum tota Republica na początku zaraz seymu suplikować do majestatu j. kr. mosci będą, aby tak potrzebny civis czasu ile tego do sublevatiey oyczyny revocetur z zagranice y reintegretur w szczedrobliwą j. kr. mosci łaskę tym bardziey, że y seymy etiam sine lege rwac poczeli y dla interessow prywatnych

vacillat Respublica, przez to bo cała Respublica dla interesow in periculo, serio tedy jch m. pp. posłowie upraszac będą j. kr. mości, aby przy amnistey daney j. m. pan Lubomirski powrócił z zagranice do oyczyzny, bo tak wielkich ludzi w panstwie pogranicznym mieszkanie nie iest z pożytkiem Rzeczypospolitey, są exempla rzymskie y swiże nasze w pamięci, revocetur tedy praevia securitate personae et bonorum. Seymu też żaden poseł rwac niepowinien, chiba przy wyraznym prawie, iako to w jzbie poselskiej prawie nic się nie traktuje, według dawnego zwyczaju, ale in usum wzięli, że do jzby senatorskiej uszedszy, piątym dniem tam zażywają prolongatę y wszystko robią a to contra legem, bo oczem się w jzbie poselskiej niemowiło, to na gurze niema byc traktowano przez pięć dni, tedy na gurze concludowac powinni a nie według przyczyn, firmiter jch m. pp. posłowie stawac powinni, y nie pozwalac dłużej nad pięć dni tam concludowac y w żadne nieuchodzić prolongacie przeciwko wyraznemu prawu. A iezeliby który poseł chciał przy prawie seym rwac, powinni stanąć przy nim posłowie sinminus, że przy priwacie jzba poselska powinna sana discernere. Constitucye o chlebach y stanowiska reasumowane mają bydz in toto, ktoby się ważył w dobrach stacye wybierac y stanowiskiem u nich stac, assignacie na nich brac, iako ten, kto bierze assignacie na takowe dobra, tak ten, co ie daie, ma subesse constitutioni millesimi sexcentesimali sexagesimi, o co każdy rotmistrz respondere powinien, porucznik, namiestnik y kompania wszystka, także gdzieby z dwora szlacheckiego kto się z nich ważył brac, y gdzie chorągwie trzy noclegiem stały, aby się czwarta stac nieważyla sub poenis ejusdem constitutionis. Ciągnięcia też aby żadna chorągiew niezażywała daley nad trzy niedziele, bo to ruina Rzeczypospolitey, o co wszystko forum w trybunale inter causas militares, o który artykuł secundum legem instabunt jch m. pp. posłowie. A iż żadne prawo niepozwała, aby dispozycye dzieci od rodzicow odbierano, bo lex universalis samego Boga w dispoziticy rodzicow ich zostawuje, przeto że przeszły jas. wiel. j. m. xiądz biskup Łucki,

terazniejszy primas regni, chciał brac dispositiã corki j. m. pana Luskowskiego y ze, secundum libitum suum, wydał ją za j. m. pana Zahorowskiego, podczaszego Wołyńskiego, a nie secundum mentem przeszłego j. m. xiędza beskupa Łuckiego, o to na nim excommunicã stanęła, tedy mają jch m. pp. posłowie przy suplice w. jzbie poselskiej j. m. p. Luskowskiego wesprzec, iakoby przy prawie Bożym y przyrodzonym zachowany był, a ta excommunicã żeby zniesiona była, et in posterum caveatur lege, aby nie były podobne exarbitantie. Wolności nasze, pozał się Boże, pessundantur, unica ieszeze zostawała intacta basis libertatis-trybunał koronny, ale y tego decretowi inflictum na seymie blisko przeszłym rozerwanym enorme vulnus, bo damna poprzysiężone ex seriis controversiis przez szlachcica gravissime ukrzywdzonego przez dekret seymowy pokassowane, y tenże ukrzywdzony szlachcie infamiae poena ab injuriante innotatus, iako y przedtym mala interpretatione Torunskiego statutu przy aggrawathey drogich szlachty decretom trybunalskim, vindicowana injuria przez condemnaty seymowe od mieszczan Lwowskich, te dekreta trybunalskie skassowane y szlachta indebite na seymie od tychże mieszczan iest aggrawowana, poruczamy tedy jch m. pp. posłom naszym, aby circa auctoritatem decretow trybunalskich, prawem zdawna utwierdzonych, firmiter stanãwszy na seymie blisko przeszłym zerwanym, dekreta trybunalskie zniesione in integrum restituant. Infamiarum poenas, in contumaciam na szlachcie otrzymane, per legem sufferant et praecaveant na potem, aby seym w dekreta trybunalskie y ich powagę non involwet, a statut Torunski, ktory repugnat mala interpretaetione wolnościom szlacheckim, non concernat szlachtę, w czym in toto reassumatur artykuł instrukciey woiewodztwa naszego, na seym blisko przeszły napisaney. Podziękują jch m. pp. posłowie nasi j. kr. m. panu n. m., że providet wczesnie rebus tey tot malis strapionej oyczyźnie, tedy posłowie naznaczeni albo już wyprawieni są propter opponendas vires cesarzowi Tureckiemu, od ktorego ieszcze non constat wyraznie y do wodnie do Polski imprezie, do panow chrzescianskich y wszystkich

colligatos, prasząc o auxilia przeciw tak potężnemu monarsze, iednak cavebunt jch m. pp: posłowie cum Republica y takowe tylko acceptowac będą auxilia, ktore non sunt suspecta, y od tych narodow, z ktorego dalecy są ab ambitu regni principes, żeby zas, strzeż Boże, pro subsidio niebyło maleficium, y żeby przez wprowadzone podeyrzane posiłki non vacillet liberae electionis iedyne clenodium wolności szlacheckich, a insze iakoby nayzdrowsze y naybezpiecznieysze cum Republica inibunt rationes et modos, wynaydą media nayskuteczniejsze. Spraw tych et materias, ktore concernunt statum, per deputatos niedopuszczą jch m. pp. posłowie odprawowac, ale ad Rempublicam conclusia takowych rzeczy należec ma. Ordynacya godnego y wielkiego w oyczyźnie illo protunc seculo j. m. p. Jana Zamoyskiego approbata constitutionibus, ponieważ przychodzi in disquisitionem, zlecamy jch m. pp. posłom naszym, aby ineant modum cum toto Republica, aby iako nayprędzey była rozsądzona, zabiegaiąc dalszym między takimi domami diffidentiom, a iako universa Respublica postanowiła ordinatią, tak gdy ad iudicium deveniet, per totam Rempublicam iudicetur, non per deputatos. Wielkie ztąd oyczyzna nasza wpotrzebach swoich ponosi subsidium, kiedy życzliwi cives, braniąc oney, nietylko zdrowiem zaszczycaią, ale też in defectu skarbu koronnego własnymi fortunami potrzebam Rzeczypospolitey wygadzaią, iako swiże documentum patet w affekcie godney pamięci ias. wiel. jego mości pana Stepana na Czarncie y Tykocinie Czarneckiego, wojewody Kiiowskiego, aby tedy in futurum do podobney uczynności podała się occasia, promotebunt ich mosc pp. posłowie. Calculationem y liquidationem expens erogowanych tegoż jego mosc p. wojewody Kiiowskiego na publiczne Rzeczypospolitey potrzeby, inibunt modum cum ordinibus regni, iakoby successorum, iako nayprędzey satisfactia stac się mogła. A lubo nietylko w Koronie, w W. X. Łit, quo patet orbis, iawne są tegoż ich mosc p. wojewody Kiiowskiego merita, bo przyznac to każdy może, że oyczyźnie naszey prawie już upadłey restituit rem, zaco iako odniósł a Republica gratitudinem, testatur legum volumen,

przecież iednak iako żaden niebył *ex omni parte beatus*, tak dosko-
nało się temuż ich mosci panu woiewodzie, bo post fata godney
pamięci ias. wiel. jego mosci, pan Sapielha, woiewoda Wilenski,
hetman Wiel. X. Lit, a potem y *successores* jego mosci uderzyli
w *successorow* jego mosci p. woiewody Kiiowskiego, dali *actionem*
ratione desolationis bonorum przez woysko koronne, na owczas w
kommendzie jego mosci pana woiewody Kiiowskiego będące, w Lu-
belskim trybunale y otrzymali *condemnatę*, o ktorej *cassatią* ich
mosci pp. posłowie nasi *procurabunt*. Ponieważ tak byc musiało,
że maiętnosci jego mosci p. woiewody Kiiowskiego *protunc* byli in
hostico, zaczym nieprzyaciół Rzeczypospolitey, woysko Moskiewskie,
z krajow Wiel. X. Lit. *exterminuiąc*, tak od Moskiewskich, iako
koronnych y W. X. Lit *damna pati* włosci jego mosci p. woiewody
Wilenskiego musiały, przeto starac się o *cassatią* *condemnaty* tey
per legem będą ich mosci pp. posłowie. Wielka ztąd iest *diminutia*
Rzeczypospolitey, gdy dobra iey *alienantur*, zkąd musi *extingui fer-*
vor do usługi oyczyzny, gdy *sensim* obrociliby się dobra Rzczy-
pospolitey w dobra ziemskie, albowiem ten chlib, ktory iest *meren-*
tium ad bene merentes, iuż byłby przezto samo zszczuplony, zale-
camy tedy ich mosci pp. posłom naszym, aby y stare prawa *de non*
alienandis bonis regalibus utwierdzili y *osobliwą constitutią* zabiegli,
iakoby to in *posterum* nigdy niebywało, *salvo* iednak *jure* tych,
ktorzy przedtym otrzymali nagradą strat y prac swoich. A że y
to iest z wielką *oppressiā libertatis nostrae*, że ich mosci pp. oby-
watele W. X. Lit. nowe cło wodne *sine consensu ordinum privata*
authoritate postanowili y iuż go w Brzesciu od statkow szlacheckich
wybieraią, aby tedy te cło *per constitutionem* *annihilowane* było,
maią ich mosci pp. posłowie *efficere*. Ciż ich mosci pp. posłowie
instabunt, aby na chorągwie wszystkie *aequaliter* przez dwoch *com-*
misarzow, iako zasługi, tak chleby y hyberny, w dobrach jego kr.
mosci y duchownych byli *distribuowane*. Niemniej y o to aby po-
wiat Wilpinski, dawno do Korony należący, znowu do teyże był
przywrocony. Jego mosci pan Domaniewski, chorąży roty *ussarskiey*

starego zaciąga jego kr. mosci, iż się ważył nad prawo dobra ziemskie w naszym wojewodztwie przez assignacie żołnierzom rozdawać zaczym ciężkie *aggravatie*, *desolatie* y zniesienie tychże dobr stało się, aby według prawa był sądzony y karany, iako *contemptor legum*, instabunt ich mosc pp. posłowie. Ciż ich mosc pp. posłowie wniosą instantię za j. mc. panem Janem Hulewiczem, podstolim Wołyńskim, bratem naszym, aby j. mc. ponieważ, przy wiadomości prawie wszystkich nas, za transmutacją przez dekret sądu głównego trybunalskiego siedzenie wieży Sanockiey na Łucką, o zabicie urodzonego niegdy j. mc. pana podczaszego Wielunskiego, in tempore *prae*fixo decretum w wieży Łuckiey, gdzie wszyscy głównicy siadaia, też więzienie przez lat dwie y niedziel dwanaście sine *intermissione* wysiedziały y we wszystkim decretowi trybunalskiemu względem głowy tegoż j. mc. p. podczaszego Wielunskiego uczynił był in altera parte, tegoż decretu *accedente consensu totius Reipublicae per constitutionem* relaxowany. Także za j. m. p. Andrzejem Jełowickim, woyskim Łuckim, ponieważ z decretu trybunalskiego wieżą nakazano w zamku Krzemienieckim przez półtora lata wysiedziały, *supplikowac* będą ich mosc pp. posłowie do maiestatu jego mosci y Rzeczypospolitey, aby a *residuitate* tej wieży był relaxowany, który dla słabego zdrowia, ktore w więzieniu za zaszczyt jego mosci y za całość Rzeczypospolitey w niewoli Tatarskiej stracił, że był wysiedzieć niebędzie mógł ostatnią, o czym y *constitucją* ich mosc pp. posłowie nam przywiozą. A iako wprzeszłych instrukcyach zleciliśmy ich mosc panom posłom naszym, tak y teraz *in*jungimus, aby się *opponowali* przy *constitutiey* y dekretach trybunalskich, *vigore* których dobra Łopiennickie należą j. mc. panu Teodorowi Niemirzyczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu, y *successorom* godney pamięci jego mosc pana Woyniłowicza, starostą Lityńskiego, pułkownika jego kr. mosci. Toż się ma rozumiec y o zasługach w W. X. Lit. przez *constitucją* *saccessorom* j. mc. p. Ierzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, assekurawanych. Nie małą szkodę wojewodztwa ukraińskie y z wielu innych miar, ale y ztąd niemniej maia, że *collegia patrum societatis* Jezu przez nieprzyia-

ciela koronnego funditus są zniesione, a zatem młodzi tych wojewodztw exercitationem w tych naukach, iako przedtem była, niemają y subiecta do usługi Rzeczypospolitey kiedykolwiek by w tych kraiach musieli ostawac, czemuż wojewodstwo nasze providendo, collegium Łuckie już prawie na samym pograniczu od nieprzyziaciela zostaiące y bardzo zniszczone, w którym młodzi nietylko wojewodstwa naszego, ale y dalsze ukrainne zabieżały exercitio swoje mają, zalecamy ich mosc panom posłom naszym, aby ich mosc włożyliście to na tym seymie y efficient, aby wioski tego collegium: Kuczkorowce, y Botyn, y Łyszcze, byli od chlebow, hybern, przychodow y noclegow żołnierskich libertowane. Desideria ias. wielm. xięcia jego mosci Konstantego Krzysztofa Koributa na Zbarażu y Wiszniowcu Wiszniowieckiego na przeszłym seymiku ratione libertaciey Zmigroda, a na terazniejszym seymiku ratione desolationis dobr xięcia jego mosci przez chorągiew jego kr. mosc pana n. m. pancerną, pod którą porucznikiem j. mc. pan starosta Chęciński wniesione, ich mosc pp. posłowie nasi aby promoveant y consolationem w tym xięciu jego mosci a Republica otrzymali, serio zlecamy. Takowym że sposobem desideria y merita wielmożnych ich mosc pp. podkomorzego Łuckiego y starosty Kaniowskiego, ciż ich mosc pp. posłowie promoverem mają. A iż nayiasniejszy krol jego mosc Władysław Czwarty u opiekunow j. mc. pana Kazimierza Krasickiego wziąć raczył na swoje potrzeby summę niemającą y opieka ta była y dotychczas iest j. mc. szkodliwą, także zasługi swoja y stryia jego mosci petita, j. mc. pp. posłowie aby na seymie promowowali y rękę podali j. mc. panu Krasickiemu, iako utrapionem przyczyną, do jego kr. mosci y wszystkiey Rzeczypospolitey, cum ea cautella, aby napotem privilegia contra iura regni, ani opieki, niebyli wydawane y j. mc. pan Kazimierz Krasicki aby był in praemissis integrum restitutus. Dawno y na to equestris status utyskuje, że executionem super iure victis miec niemoże, zlecamy tedy serio ich mosc panom posłom naszym, aby constitutione obwarowali fortem executionem, iż iesli loci capitaneus propriis viribus uczynic iey niemoże, aby ad mota

nobilitate inodate też executią uczynił, więc że pessimo exemplo jurevicti in publicis locis versentur, tedy y w tem ich mosc pp. posłowie nasi obostrzą tą constitutią, aby to beneficium in locis publicis conversandi jurevictis zabronione było. Poborcowie województwa naszego noviter obrani do troyga podymnego, też troje podymne z assignatią skarbu koronnego na praesidium Białocerkiewskie wydali, tedy ich mosc pp. posłowie nasi instabunt, aby Respublica w rachunku do podatkow województwa naszego przyieła, y aby kwit z tych podatkow od skarbu koronnego otrzymali, a pp. poborcy na przyszłym da pan Bog seymiku calculationem przed województwem naszym skuteczną uczynic powinni będą y kwit od nas otrzymaia. Fundacya urodzonego j. mc. p. Samuela Dałmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, oycow zakonników sw. Dominika w dziedzicznych wsiach iego Jałowiczach y Worszynie w województwie Wołyńskim, a powiecie Łuckim leżących, in omnibus punctis et clausulis aby approbowana była y zasługi tegoż j. mc. pana sędziego, który a prima aetate usque ad senectam oyczynie y jego kr. mosci szczyrze y wiernie oddał, szczodrobliwą j. kr. mosci łaską osobliwie biorącemu się ad statum spirituałem miłosciwie opatrzone ex spiritualibus bonis. Instantią naszą przeszłego seymiku za pany Radziejowskiemi bracią, z województwa Podolskiego szlachtę, krzywde niemałą, przeciwko privilegiom, ab antiquo od nayiasniejszych krolow ich mosciow polskich na pewną ich daninę, w powiecie Łatyczowskim leżącą, służącym, od ich mosc pana starosty Barskiego cierpiącym, ich mosc pp. posłom naszym przeszłym do jego kr. mosci pana n. m. wniesc zlecilismy byli, co iż za niedoysciem tegoż przeszłego seymu swojego niewzięła effectu, tedy też instantią ich mosc pp. posłowie nasi teraznieysi, ponieważ o naruszenie daniny tak dawney idzie (aby y nasze takoweż in dubium na potem od kogo niebyli vocovane) za temiż pany Radziejowskimi wniesc mają, zlecamy. Ktore to laudum nasze, unanimi consensu postanowione, urodzonemu jego mosc p. Janowi na Hulewiczowie Hulewiczowi, podstolemu Wołyńskiemu, marszałkowi na tenczas koła

naszego rycerskiego do act podac zlecilismy. У тоє инструкціи подписъ руки его мил. пана маршалка тыми словы: Jan Hulewicz na Hulewiczowie, podsteli Wołyński, marszałek na tenczas koła rycerskiego, m. pr. Котораяжь то инструкція, за поданемъ и прозбою вышъ менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ вгородскихъ Луцкихъ есть вписаная.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2190, л. 35, № 4.

XXXVI.

Инструкція черниговскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодованіе на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частныя и казенныя долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое званіе, выставили на свой счетъ отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замойскими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугъ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волинскаго и Бельзскаго воеводствъ и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣвскому устраивать шляхъ на р. Бугъ.

Року тысяча шест сот шестдесят сегого, месеца февраля сегого дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его корол. милости Володимерском, передо мною, Стефаномъ Вышполским, буреграбимъ замку Володимерского и книгами нынешними вгородскими старостинскими,

становъши очевисто, урожоный его милост панъ Якубъ Война Оранский, судя земский Черниговъский, маршалокъ кола рыцерского воеводства тогожъ Черниговъского, инструкцию воеводства вышъменованого, зъ подписом руки своее, на сеймъ валный Варшавъский их милости паном послом даную, для вписаня до книгъ нынешних перъ облятам подалъ, такъ се в собе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom woiewodztwa Czernihowskiego: j. mosci panu Piotrowi Charzewskiemu, podkomorzemu Nowogrodzkiemu, j. mc. panu Janowi Piasoczynskiemu, Nowogrodzkiemu y Ułanowskiemu staroscie, j m. panu Jakubowi Woynie Oranskiemu, sędziemu ziemskiemu Czernihowskiemu, j. mc. panu Adamowi Burkackiemu, sędziemu ziemskiemu Nowogrodzkiemu, na seymiku antekomitalnym seymu, die septima marcij przypadającego, według constitutiey we Włodzimirzu zgodnie obranym. Ieżeli w ciężkim żalu zostawało woiewodstwo nasze, gdy od tak wielu lat sola spe restitutionis laetatum, oczekiwało finem malorum et indignae servitutis, tym ciężey bolec teraz musi, widząc że nie tylko non concluditur pax per arma, aut honesta media, ale nova coraz erumpit flamma. Było tey nadzieie woiewodztwo nasze, że albo aquila polonorum, conjuncta pogoni, mogła rezistere sempowi północnemu, more majorum, ktorzy w samey stolicy et in ipso nido victrices foverunt aquilas, dla tego żadney nie życzyło commissiey, zwłaszcza takiey, przez którą by, straż Boże, praëjudicium Reipublicae dziac się miało, teraz lubo confidit, że non avelletur a sinu dulcissimae matris patriae, raczy, iako nayprędzey redibit in gremium iey, gdy iednak maligna fama flat, iakoby, straż Boże, per aliquos inhonestas tractatus miała imminere ruina, pytać się będą ante omnia j. mc. panowie posłowie nasi y do żadnych spraw nie przystępować, quo ausu j. mc. panowie commissarze tantum periculum induxerunt in Rempublicam y smieli na avulsio pozwalac. Przypomniã jego kr. mosci, że nie tylko nie ustępować nic a corpore regni, ale ablata recuperare, swiętobliwie poprzysiągł na czczëśliwey koronatiey swoiey, proponent inter media ordini senatorum, do czego jch mosci lex et sacrum stringit*

juramentum, si quid Reipublicae nocivum viderent, avertere et semet ipsos opponere; statui denique equestri, in quo robur consistit Reipublicae, przypomnia, quanto sanguine majores nabywali provinciey et ex parva patria potentissimum usque ad invidiam narodow efficerunt regnum, ktorego nec ipsa Ottomanica mogła kiedy obscurare luna, teraz kiedy tenże ardor gloriae in animis residet posteritatis nec degeneres za pomocą Bożą filii, dla czego mają pati provincias, tanto sudore partas, per inhonestum et paucorum libitum, adinventavelli media. Będą się przytym pytać dla czego ex senatus consulto, inscio et excluso tertio ordine, wydana instructia, czemu z cancellariey Litewskiej bez koronney pieczęci, contra vincula unionis, czemu bez senatora ex ordine senatus koronnego tractowano. Jakosmy tedy tu w kole naszym de oppressione libertatis nostrae protestowaliśmy, tak zlecamy j. mc. panom posłom naszym, wprzod przed majestatem Bozkim, potym jego kr. mosci et coram tota Republica protestować się przeciwko tym złosliwym pactom, ani ich approbowac. A że to flumen malorum ex malis consiliis inundavit in patriam y co daley ad interitum prowadzi, inquirent, iezeli, ut publicus hominum sermo fert, y dla czego ex senatus consulto in suo ordine equestri transactia iakas z krolem y koroną Francuzką stanęła, y po co przeszły poseł do Franciey iezdził, y ten poseł francuzki dla czego się tu bawi tak długo et sub specie legationis in res nostras inspicit, ktory aby był ante omnia relegatus, instabunt także, aby producowana była teraznieysza do Franciey y do Turek instructia, na żadne zas conjunctie y ligi z pomienionym krolem y koroną pozwalac nie będą mieli facultatem. A że nova imminent bella, iako w pierszey instantiey zleciło wojewodztwo nasze instare, aby ich mosc panowie hetmani dożywotni nie byli, toż y teraz zleca tanto magis, gdy na woynie cum infensissimo nominis christiani et sanctae crucis hoste potrzebuie oyczyzna ductorem exercitus aestate vigentem et fama victricium armorum celebra. Na żadną przytym liquidatie żadnym osobom pozwalac nie będą, ale ad feliciora tempora odłożą, także y długi wszystkie koronne. Oppressio

j. mosci pana Linczewskiego, brata naszego, commovit nas, którą cierpi od j. mc. pana Lubowickiego, kasztellana Wołyńskiego, expulsus de bonis, otrzymał dekret trybunalski, przeciwko ktoremu wyniosł mandaty j. mc. pan Wołyński, promotebunt to tedy eam injuriis panowie posłowie nasi. Szlachta nowa, per indigenatus et nobilitationes erigovana, iż non satisfecit legibus, aby była eo beneficio privovana, a in quantum conservari circa illud zechcą, aby swym kosztem ducta proportionem substantiarum na tę expeditię ludzi stawili. Strony seymu, jeżeli wszystkich wojewodztw zgoda będzie, aby w szescniedzielny był obrocony, accident ad communem consensum panowie posłowie, jeżeli też dwuniedzielny stanie na swym placu, tedy ex usitata praxi same fisci sprawy sądzone być mają. W sprawie y krzywdzie kościoła Bożego strony oycow Dominikanow Chełmskich praetensiey, także w sprawie jasnie wielmożnego j. mc. pana Lubomirskiego, j. mc. pana podkomorzego Nowogrodzkiego, j. m. pana starosty Nowogrodzkiego, j. mc. pana Piaseckiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, j. mc. pana podstolego Brasławskiego, reassumitur instructia przeszłego seymiku. Tak że punct o panu Radzieiowskim eo addito, aby originale diplomatis iego było producowane, iako y we wszystkich inszych punctach, w tey że pierwszey wyrażonych instructiey. I. mc. pan Leszczynski, obozny koronny, deposuit in medio nostri quaerellam na mieszczan Lwowskich, huic instantie j. mc. assistent et promotebunt panowie posłowie nasi. Jeżeli w czym opprimitur libertas, paritas juris et aequalitas status suffertur, iako kiedy non administratur justitia, o co się sam Boski gniewa majestat, gdy ieszcze variis modis impeditur, aby tedy sprawa jasnie wielmożnego j. mc. pana kasztellana Czernihowskiego y całego domu ich mosciw panow Zamoyских z jasnie oswieconą xiężną ieymcią Wiszniowiecką, wojewodziną Ruską, y j. mc. panem wojewodziecm Sendomirskim tandem fine, ulterioribus dillationibus, sądzona była, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi. Oppressio status aequestrīs ukazuje się in persona j. mc. pana podczaszego Wołyńskiego y drugih j. mosciw,

gdy contra leges aggravantur a spiritualibus w tym także punctie reassumitur przeszła instructia. Novo et inaudito exemplo wojewodztwo Bzreskie Litewskie privatim, sine lege publica, cło na Bugu w Brzesciu wymyslili, czym wojewodztwo Wołyńskie, Belzkie, ziemia Chełmska aggravantur, aby tedy ta servitus zniesiona była et poena sub hoc audentibus postanowiona idque cum assignatione fori w trybunale koronnym ex speciali registro. Mimo wyrazne prawo postanowiona przez pana Radzieiowskiego na rzece Bugu sluza, instabunt panowie posłowie, aby zniesiona była et poena tanquam contra impediementem navigationem surowie postanowiona. Te tedy puncta y wszystkie insze, na ktorych należy saluti oyczyzny, conservationi praw y swobod naszych, zlecamy y powierzamy fidei, honori et conscientiae ich mosc panow posłow cum ea declaratione, że in quantum by w tym punkcie strony commissiey Moskiewskiej mieli contravenire, czego jch mosc, nie rozumiemy instructiey teraznieyszey, in personis ich requirowac tego będziemy. Działo się we Włodzimirzu, na seymiku die septima februarij tysiąc szescset szescdziesiąt siedmego roku. У тоє інструкції подпис руки маршальковское въ тые слова: Jakub Woyna Oranski, sędzia ziemski Czernihowski, marszałek seymiku wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то інструкція, за поданем и прозбою вышречное особы подавающее, а за моим урядовым принятем, до книг нинешъныхъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 34.

XXIX.

Инструкция кievскихъ дворянъ посланъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ

обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волынска на четыре года отъ военнаго постоя и отъ уплаты податей.

Року тисеча шест сот шестдесят сегого, месеца фѣвраля сегого дня.

На вярде кгородском, в замку его кор. милости Володимерском, передо мною, Стефаном Вышполским, буркграбим замку Володимерского, и книгами нинешъними кгородскими старостинскими, становъшы персоналитер, урожонъй его милост панъ Александеръ Корчевскій, маршалок кола рыцерского воеводства Киевъского, инструкцію тогожъ воеводства менованого, с подписом руки своее, ихъ милости паном послом, на сеймику в Володимери згодне обраным на сеймъ валный Варшавскій, даную, для вписаня до книгъ нинешныхъ пер облятам подаль, так се в себе мающую: *Instructia j. mc. panom posłom na seym walny Warszawski, pro die septima marcij in anno praesenti millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo złożony, obranym y wysłanym od nas, obywatelow woiewodztwa Kiiowskiego, do Włodimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzonych, dana, to iest: j. mc. panu Marcinowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Mikołaiowi Sapieze, staroscie Owruckiemu, y j. mc. panu Demianowi Surynowi, ktorych ich mosciow, używszy y do tey pracy publiczney y usługi woiewodztwa naszego, upraszamy y obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkieu y naszej instructiey stosowali, iako wszyscy musielismy ubolewac, kiedy oyczyzna domową musiała się mieszac wojną y siły iej nieprzyja-*

ciółom straszne postronym wąliły się, tak teraz stupore quodam continuo ingemiscendo, iż po tak strasznych paroxizmach destituitur consilium przez rozerwanie seymu swego przeszłego. A że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, nie żałując zdrowia swego y ochotnie prace swą ofiarując, składa seym, day Boże szczęśliwszy, niezeli tamten, podziękowawszy za to jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, staną przy prawie j. mc. panowie posłowie y uprszac będą, aby szescniedzielny mógł byc, ponieważ materie obrady Rzeczypospolitey et exorbitantiarum siła potrzebuia czasu. Potrzebną jego kr. mosc pan nasz miłosciwy proponit materią, ut ineat modum Respublica, iako by urywanym seymom zabezpiec się mogło, inferant j. mc. panowie posłowie, iż trzebaby, aby staropolska confidentia inter tres status Reipublicae wrocila się, do czego aby jego kr. mosc, iako pan dobrotliwy, paterna benevolentia był powodem, suplikowac będą, lecz że weszło y to in usum, iż niektorzy posłowie privato abundando sensu mieszaia seymowe materie privatami, przeto cokolwiek by Rzeczpospolita w tey materiei do poprawy tam tardo cursu idących rad publicznych wynalazła, od tego j. mc. panowie posłowie nasi nie będą alieni. Jako jego kr. mosc w instructiach swoich upewnia, iż ta minnica, ktora specialiter w niewecz stan szlachecki obrociła, iuż więcey nie będzie pomnażała się, tak aby y constitutione haec pestis Reipublicae wykorzeniona została, a dobra moneta reintroducta, consulent cum Republica j. mc. panowie posłowie nasi. Przyzna to woiewodztwo nasze, iż z carem Moskiewskim iest potrzebny pokoy, ile przy terazniejszym tatarskim okrucenstwie, iednak in tantum panowie posłowie nasi na postanowienie pakt z Moskwą pozwolą, in quantum stanąc będą mogli sine avulsione nietylko provintiey naszej woiewodztwa Kiiowskiego, ale y woiewodztwa Czernihowskiego. Traktat, w polu pod Kramiencami postanowiony, ut approbetur, nie będą contrarii panowie posłowie nasi, ale exquirant, iezeli iest iaki drugi ad archivum dany. Iest to w podziwieniu u nas, że gdy jego kr. mosc zaleca y życzy iako nawięcey miec przeciwko turczynowi usarza, teraz j. mc. panowie

hetmani nie tylko kozackie, ale y usarskie pozwiali chorągwie, zaczym ich mosci dent rationem in facie Reipublicae na seymie. Lubo wojewodztwa naszego obywatele z domow swoich exulant, iednak utrapeni byc muszą tym barziej, że y w cudzych kątach od tatarow w pokoju wysiedzie się nie mogą; tatarowie zas excursionis suae kładą hanc principalem, iż im annuatim należytych nie oddano upominkow. Przeto j. m. pp. posłowie nasi serio nastąpią na j. mc. p. podskarbiego, żeby dał rationem, gdzie się pogłowne żydowskie podziało, ktorego nie powinien był j. mc. na in-sze spendere wydatki, tylko insolutionem upominkow tatarskich, a że j.m. in contraventionem constitutionis erogował tę summę, tedy j. mc. pp. posłowie nasi serio na j. mc. instabunt, aby to j. mc. de suo zapłacił. Ponosi ztąd wojewodztwo nasze wielką niewygodę, że nietylko dekreta trybunalskie niemogą in executionem przychodzic, ale że y mieysca niemasz żadnego, na ktorymby sądy odprawowac się mogli, zaczym j. mc. pp. posłowie starac się o to będą, aby per constitutionem pozwolono było j. mc. p. wojewodzie Kiiowskiemu y officialistom j. mc. sądy odprawowac w Żytomirzu y w Owruczym dotąd, poki Kiiow od nieprzyziaciela nie będzie eliberowany. Insze artykuły szyrzey wyrażone w przeszłych instructiach, na seym danych, a osobliwie anni millesimi sexcentesimali sexagesimi quarti et sexagesimi sexti, in toto reassumuiemy y aby sortiri effectum suum mogli j. mc. p. posłom naszym imponimus; a mianowicie tak ratione przyłożenia się do zapłaty woysku y od woyska oppressiey uwolnienia, iako tez zatrzymania powagi constitutiei y dekretow trybunalskich hoc addito, że ieżeli wszystka Rzeczpospolita viritim non facultatibus, ale iako szlachta wsiadac będą na koń, tedy my, mimo prawa uwolnienia od pospolitego ruszenia, obiecuiemy stanąc przeciwko nieprzyziacielowi, iako interest statui militari ex equestri ordine do sumptu. Inter desideria, ktore niżej exprimatur, to będzie primum, aby j. mc. p. posłowie przy dawnym prawie upomnieli się gospod należytych y ante omnia tego nie ustępowali, lubo to w pierwszych instructiach latius napisano y w terazniejszych ad memoriam reductum, aby j. mc. p. posłowie przy successorach sławney pamięci j. mc.p. Jerzego Niemirzycza, podkomorzego Kiiowskiego, y pana Woyniłowicza, starosty Litynskiego, stawali, iakoby in personis eorum

powaga prawa nie była annihilowana. Także j. mc. p. posłowie, injungimus, ut presequantur causam o zabicie j. mc. p. Wyhowskiego, wojewody Kiiowskiego, et praecurant całosc j. mc. pana Konstantego Wyhowskiego, który niewinnie cierpi impeditiones, chociaż okryta amnistia, o ktorey reassumptio instabunt j. mc. p. posłowie nasi. Aczkolwiek non primo loco piszemy, lecz eodem zelo, iako na pirsze bonum publicum concernentes materias promovendas, zlecamy j. mc. panom posłom naszym, aby tak do jego kr. mosci, iako i do całej Rzeczypospolitey, wniesli instantią za j. mc. panem Jerzym Lubomirskim, revocetur do oyczystych progow y iako szczęśliwie na kożdey wojnie praesuit, tak niech y teraz nieodmienia swoją do usługi oyczyny ochotę oswiadcza. Sprawa Zamoyska, iż miesza całą Rzeczypospolitą, co evidenter patuit na przeszłych seymach, przeto, aby na tym seymie koniec swoy wzięła, szczyrze satagent j. mc. panowie posłowie nasi, ile że obiedwie strony deciziey Rzeczypospolitey przez sąd affectant. Nieomieszkaią j. mc. panowie posłowie nasi wniesc instantią za j. mc. panem Marcinem Łuszkowskim in facie Reipublicae, aby od impeticiey jasnie przewielebnego j. mc. xiędza arcybiskupa Gnieznienskigo wolny zostawał, którą ponosi ex locatione corki swey non ad mentem xiędza j. mc. arcybiskupa, prae tunc biskupa Łuckiego, uczyniony, a że takowe interessowanie się biskupow praejudicat statui nobilitatis, urgebunt ich mosci o napisanie prawa, żeby in posterum takowe exorbitantie nie działy się. Laudabile opus j. mc. pana Samoela Dołmata Isaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, w fundowaniu oycow Dominikanow w majątnosci dziedzicznej Jałowiczach, deferent j. mc. panowie posłowie nasi totae Reipublicae et commendabunt, żeby ta fundatia per constitutionem approbaretur; j. mc. pana oboznego koronnego, j. mc. pana podstolego Wołyńskiego, j. mc. pana Łinczewskiego, desideria j. mc. panowie posłowie nasi będą mieli cordi, ut satisfiat ich mosciom. Ponieważ na prawie funduią się commiseratiey chrzescianskiey, za słuszną rzecz poczyta wojewodztwo przyczynic się za miastem Włodzimirzem, w którym seymiki wojewodztw kilku odprawuią się.

a propter suam desolationem od przechodzących woysk jego kr. mosci koronnych tudzież y stanowisk, swoiey nie mogą miec wygody, tedy serio instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby to tak spuszczone miasto od stanowisk żołnierskich y przechodow ich, niemniej od podatkov publicznych na lat cztery per constitutionem eliberowane było. Te tedy artykuły woiewodztwa naszego et desideria dexteritati j. mc. panow posłow naszych confidimus et commitimus, obligando ich mosciow toties, quoties fide, honore et conscientia, żeby functey od nas włożoney dosic uczynili; a tę instructią podpisac et ad acta podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego zlecilismy. Dan we Włodzimirzu dnia siodmego februarij anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septima. У тоє інструкції подписуки маршалковъское в тые слова: Alexander na Korczewie Korczewski, pro tunc marszałek koła rycerskiego woiewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инъструкция, за поданем и прозбою вышъ-менованое особы подавающее, а за принятем моим урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ естъ въписаная.—
Correctum.

Книга град. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 37.

XXXVIII.

Постановленіє черниговской шляхты на сеймикѣ во Владиміръ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніє объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлѣть ему, взаменъ того, часть reclinatorii в причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніє посланъ согласаться на ассигнованіє денежныхъ суммъ на надобности, неупомнутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постоянного резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи.

Року тисеча шест сот шестдесятъ сегого, месеца іюня двадцет второго дня.

В рочки судовые кгородские Володимерские, од дня девят го месеца іюня року, вышъ на акте менованого, которого толко актъ

записаный естъ, до суженя припалые, а для закроченя урочистости свята Божого Тела ажъ на завтрое, то естъ, дня десятого тогожъ месеца июня судовъне одправоватисе зачатие, передо мною, Миколаетъ Жабокрыцькимъ, подсудкомъ воеводства Браславъского, подстаростимъ Володимерскимъ, становъшы очевисто, урожоный его милость панъ Стефанъ Иваницький, подсудокъ Черниговъский, маршалокъ на тотчасъ кола рыцерского воеводства Черниговъского и повету Новокгродского, ляддумъ на сеймику реляционисъ ухвалепое, с подписомъ руки своее, для вписана до книгъ нынешних пер облятам подаль, такъсе в собе мающее: *My, dignitarze, urzędnicy, rycerstwo wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, zieczawszy się tu na seymiku pro die vigesima prima junij złożony, lubo żalosno słuchac nam przyszło, że ich mosci panowie komisarze na tractatach przeszłych Moskiewskich wojewodzwa całe y dobra nasze obcemu monarsze oddali y tak wielką avulsio a corpore regni uczynili, czego potym, iakosmy się spodziewali, Rzeczpospolita nie retractowała, jednak, przymuiąc to zawdzięcznie od pana Boga, a nie desperuiąc za lepszą zesze felicitatem oyczyźnie naszej, ponieważ per constitutionem seymu przeszłego approbowane iest diploma, ratione reclinatoriorum nostrorum, iterato wysyłamy do jego krolewskiej mosci pana naszego miłosciwego posłów naszych, jego mosc pana Adama Burkackiego, sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, y jego mosc pana Krzysztopha Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, nic nie wątpiąc, że jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, słowu swemu panskiemu dosyc uczyni, iako y całej Rzeczypospolitey intentiey, y dla tegoż ad distributionem horum, ktore, da pan Bog, obyenient reclinatoriorum, naznaczamy de medio nostri jego mosc pana Jakuba Woynę Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, jego mosc pana Kulczyckiego, skarbnika Czernihowskiego, jego mosc pana Jana Bergielewicza, horodniczego Czernihowskiego. Co się zas tknie summy, którą ich mosc panowie posłowie, od jego kr. mosci do cara Moskiewskiego wysłani, exui pactorum przywiesc mają, lubo nie wątpiemy, że juxta mentem diplo-*

matic, nikomu nie będzie, ktoby do niej nie należał, oddana, iednak naznaczamy in ea materia ich mosc panow sędziow Czernihowskiego y Nowogrodzkiego, ciż ich mosc domowic się mają, aby summa większa była wyliczona wojewodztwu naszemu, niżeli wojewodztwu Kiiowskiemu, ponieważ iakie avulsum est, a wojewodztwo Kiiowskie ieno in parte. Więc że summa siedm tysięcy złotych jego mosci panu podkomorzemu Nowogrodzkiemu in eadem diplomate napisana, także drugą summam dwa tysiące na droge do Moskwy, iakosmy tego nie zlecali w instructiey naszej y nie mieli panowie posłowie facultatem pozwalac na to, tak y my protestamur, że o tym wiedziec miec chcemy y nie pozwalamy. Upatruiąc potrzebę tego, wojewodztwo nasze aby miało residenta przy boku jego kr. mosci, także ich mosc panow pieczętarzow naznacza na tę functią y uprasza jego mosc pana Stanisława Baryckiego, podstolego Czernihowskiego, aby jego mosc, iako naypilniey, przypominał jego kr. mosci desiderium nasze, staraiąc się, aby ad faelicem, iako nayprędzey, przyszło effectum. A że constitutie przeszłe uwolniło od pospolitego ruszenia wojewodztwo nasze, ponieważ dobr swoich nie trzyma, tym barzief po tych pactach terazniejszych słusznief mają bydz wolni obywatele wojewodztwa naszego, ktorzy w inszych wojewodstwach zeznanych ad acta dobr także intromissij nie mają. Ponieważ laudum wojewodztwa Wołyńskiego praejudicowac wojewodztwu naszemu nie może, powinni też będą ich mosc panowie posłowie nasi, do jego kr. mosci wyprawieni, powrociwszy się, iako nayprędzey, rellatią nam uczynic, w czym jego mosc pan sędzia ziemski Czernihowski ma nas obwiescic, na ktory by dzien ziechac się mielismy. Ktore to laudum nasze, aby do akt było podane, jego mosci panu marszałkowi zlecilismy. Działo sie na seymniku rellacynym, we Włodzimirzu die vigesima prima junij millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo anno. У того лавдумъ подицъ руки маршалѣовское тими словы: Stephan z Iwanicz Iwanicki, podsędek Czerni-

howski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котороеж то лавдумъ, за поданем и прозбою вышеменованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1667 г., № 1037, л. 399.

XXXIX.

Постановленіе свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волинскаго воеводства отъ 30 сѣнтября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сегого, месеца октября третего дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними вгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Теодоръ Ушакъ Куликовскій, маршалокъ кола рыцерского воеводства Волинскаго, ку записаню до актъ помененыхъ, подалъ пер облатамъ лавдумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинскаго, такъ духовныхъ, яко и светскихъ, тутъ в Луцку на тотъ часъ згромажонныхъ, о речъ певную, нижей въ томъ лавдумъ инъсерованомъ меновате выражоную, списаное, о чомъ тоє лавдумъ с надписами рукъ, такъ его мил. подавающого, яко и другихъ ихъ мил., нижей на подписахъ менованыхъ, ширей в собе маеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читаемъ, такъ ся в собе мающее: *My, niżej na podpisach mianowani, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, tak duchowni, iako y swieccy, tu w Łucku natenczas zgromadzeni, widząc takowe ubique motus Reipublicae, ktore nas zewsząd praesentibus opasały periculis, a wzięwszy przed się amorem patriae, defensio-*

nem vitae propriae et commodum całego wojewodztwa naszego, umyslilismy receptaculum nostrum tu, w pomienionym miescie Łucku, tanquam in metropoli wojewodztwa naszego, fundowac y one za pomocą Bożą etiam propriis pectoribus propugnare. A tak pana Boga naszego y jego świętą protekcyą biorąc sobie na pomoc nomen Domini pro turri fortissima obrony naszej mając na zeszczyt y zachowanie kosciółow Bożych, krwie niewinney, własnego zdrowia naszego y akt tuteyszych, w których jura et immunitates nas wszystkich manet, mając facultatem z prawa pospolitego, także ex laudis publicis wojewodztwa naszego, ad formandam securitatem et munitionem miejsca tego y do namowy wszelkiego między nami porządku, takowy między sobą sposob fortificathey tuteyszey y obrony naszej stanowiąmy. Naprzod uznawszy piissimum zelum przewielebnych jch m. xięży prałatow, tak katedry, iako y conventow zakonow Łuckich, ktorzy namniey, nie wzdrygaiąc się trudow y niewczasow, przy obronie fortēc należytych dla zachowania chwały panskiej z nami pospołu do teyże omni labore et sumptu concurrunt defensy, communicato per omnia consilio wespoł z jch moscmi, to sobie verbo nobili firmiter przyrzekamy y ieden drugiemu fide, honore et conscientia obliguiemy się, iż omnem sortem et fortunam insimul praestolari mamy, et pro innata generositate in casu wszelakiey potrzeby y iawnego, strzez Boże, niebezpieczeństwa omni possibili ratione, ieden drugiego nieodstępuiąc, przy sobie stawac obiecujemy. Przytym ad formandum ordinem w niebytnosci na tenczas wielmożnego j. m. p. oboznego koronnego, Łuckiego et c. starosty, stosując się do woli samego j. mosci y laudum wojewodztwa naszego, na blisko przeszłym seymiku uchwalonego, do przyiazdu j. mosci użyliśmy y uprosili z posrzedka siebie urodzonego j. mc. p. Bogusława Jana Horaina, sędziego ziem Kiiowskich, za hubernatora, który ma zawsze in absentia przy tey fortocy vices tenere j. mosci, y totallem et plenariam do czynienia wszelkiego porządku dajemy facultatem y omnem primarie po sobie samych przyrzekamy obedientiam. Przytym aby j. mosc pro sensu et arbitrio suo tą fortecą tudzież

y mieszczany, iakiey kolwiek jurisdictioney nemine excepto rządząc, officia et labores ad defensionem loci pertinentes według różności czasu imponere y nieposłusznych karac mógł, bez żadney od kogo kolwiek contradictiey. I jesliby j. mosc pod ten czas kogo ex plebeis per autoritatem et rigorem officii sui skarac miał, tego nikt za żadną pretensyą do j. mosci miec y j. moscia in posterum prawem turbowac niepowinien, względem czego my wszyscy j. mosc assekuruiemy. Także na potrzebę terazniejszą iesliby materiey iakiey pieniędzy, drzewa, żywnosci et quid simili j. mosc miał ad usum communis defensionis wziąć, tedy my wszyscy w tym j. mosc evincere gotowi będziemy. Zabiegając zas wszelakim tumultom y nieporządkom, obieramy e medio nostri urodzonych jch m. panow, Konstantego Bogusława Zubcewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, y Jana Olszamowskiego, horodniczego Łuckiego, za sędziow naszych, ad causas fakti sub praetexto securitatis publicae modernae podpadających. ktorym daimy facultatem excessivam sądzic ad instar sądu woyskowego, na ktorych pozew każdy zapozwany, cujuscunque status, conditonis et jurisdictionis, stanąc powinien y dekretowi ferowanemu dosyc czynic, a nieposłusznego dekretowi jch mosciow, j. mc. pan dyrektor nasz z nami wszystkimi, iako contraveniente iudicio sądzic et majoribus poenis decretowac wolen będzie. Tudzież, aby porządek woienny podczas następującego, strzeż Boże, nieprzyjaciela był gotowy, użyliśmy y uprosili urodzonego j. mc. p. Stanisława z Bełza Bełzeckiego za rotmistrza naszego, pod ktorego chorągiew tota nobilitas, tu zgromadzona, kupic się y stawac ma, a zatem prace y powinności, do spolney obrony należące, odprawowac wtenczas y w takowy sposob, iaki, za następującemi o progressach nieprzyjacielskich wiadomosciami, między nami wszystkimi mianowany będzie, według zdania y dispositiey j. mc. pana dyrektora naszego. Zatym do zawodzenia straży y oną zawiadywania upraszamy z między siebie urodzonych: j. mc. pana Jozefa Ihnatowskiego, j. mc. d. Pawła Mossakowskiego. Pieniądze czopowe, in sequestro urodzonego j. mc. pana Danilewicza na Czekniu Czekon-

skiego będące, juxta mentem wojewodztwa, iż na różne potrzeby fortificatye tuteysze expenduntur, tedy tegoż j. mosc upraszamy, aby y dalsze raty tego czopowego, za requisitią tegoż j. m. pana direktora naszego, ad usum necessarium distribuował, wszelaką względem tego od wojewodztwa j. mosci przyrzekając sekuritem. A że dimensio, według ktorey wały, szance y inne pository fortocy należące, niektóre mieysca przypadają, na których dwory y budynki stoją, a propter normam robot należytych zniesione byc mają, także dwory niektóre, na przedmiesciu będące, oppugnant mieyską obro-
nę y in casu necessitatis zniesione byc muszą, przeto cavemus, aby ci, czyie to są dwory y budynki, propter commune bonum singuli non patiantur injuriam, ale in conventionem generali całego wojewodztwa przy większych, da Bog, jch m. panow obywatelow frequentiey sposob ma bydz namowiony, iakoby każdemu mogła byc nagrodzona; ci zas jch mosc, którym od wojewodztwa zlecona iest fortificatia, o takowe znoszenie budynkow, ni od kogo niemają byc turbowani. Prowiant, od wojewodztwa uchwalony pro hanc unica vice, lubo w laudem seymikowem wyrażony, aby taką miarą, iaka iest, w ktorey majętnosci był złożony, iednak iż niewymowna w tym iest difficultas, aby y kwota zsypanego zboża y dystrybuta onego swoje sortiri mogła porachowanie y z jch mc. pany woy-skowymi wielka o tó trudnosc, preto upraszamy per amorem frater-num jch mc. pp. braci, aby lubo Łucką miarą tu do Łucka zwozic kazali. A że jch mosc niektorzy temerarie przeciwko wyrażoney uchwale wojewodztwa całego, tego prowiantu wydawac niechęć, tedy takowych, inquantum by in spatio niedziel dwoch ab actu praesenti, jch mc. pp. sądowi nasi na delacie podac powinni, aby cum poenis duplicis pensionis oddawali, y assignatie na ten pro-wiant ma j. mc. pan prowiant-magister nasz, dla odebrania pro-wiantu tego od dobr, prawu sprzeciwiających się, wydawac. A że za tymże nieprędkim wydawaniem tegoż prowiantu, piechota z re-gimentu j. mc. pana commendanta naszego, roboty koło munitiey continuari niemogą, ażeby tak spesobny czas do sypania wałow

nieszedł in otio, y potym mrozy y pluty iesienne nastompili, przez-
coby ta robota continuowana byc niemogła, upraszamy jch mos-
ciow, jako j. mc. pana direktora naszego, j. mc. Jana Danilewicza
Czekonskiego, aby tych pieniędzy czopowych dawali jch mosc na
robotę tym czasem prowianty zwiezione byc mogą, w czym my
jch mosciom u całego woiewodztwa naszego evincere declarujemy
się. To też praesentibus cawemus, iż każdy, tak ex nobilitate jch
mc. panow braci a nasi iako plebeae conditionis, wsi y miasteczek
różnych do zabiegu, strzez Boże, zprowadzeni, lubo by kto tu na
podpisie z nami niebył, ktokolwiek się tu schroni et severitate
nostra gaudebit, do tego wszystkiego tak robot, iako y poddanstwa
straży wszelakie, powinności y posłuszenstwa aequaliter nobiscum
pociągac ma. Także cobykolwiek w tym laudum naszym wyrażone
niebyło, a osobnemi consultami naszymi, ktore pro tempore et ne-
cessitate, iako dictabit ratio, subsequenter uchwalone, to wszystko
vigore laudum naszego, na prawie pospolitym y laudach publicz-
nych fundującego się, trzymac powinni będziemy, y nowe lauda ad
commodum obrony naszej pro diversitate temporis et rationis pub-
licae formare salvam viam sobie zachowujemy. Ktore to laudum
nasze, z podpisem rąk tak duchowienstwa, iako też nomini nobili-
tatis j. mc. pana direktora naszego, między sobą stanowione, ufor-
mowawszy, zlecilismy j mc. panu Teodorowi Uszakowi Kulikow-
skiemu, marszałkowi koła naszego, do akt podac w Łucku dnia
trzydziestego septembris roku tysiąc szescdziesiąt siódmego. У того
лѣвдумъ подписъ руки тыми словы: Alexander Mogilnicki, cano-
nicus Luceoriensis, m. pr. Fr. Hiacyntus Szostakowski, prior Luceo-
riensis ord. praedicatorum; Albertus Przygocki, rektor col. Luc.
societ. Jesu; Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich; Teodor
Uszak Kulikowski, marszałek koła rycerskiego. Котороежъ то лѣв-
думъ, за поданемъ вышъ менованое особы подавающее, а за при-
нятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луц-
кихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 209, № 6.

XL.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймику въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посиолитомъ рушеніи. Мѣры къ оборонѣ г. Луцка: Освобожденіе нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны.

Року тысяча шестсот шестдесятъ сего, месеца ноябра второго дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Криштофомъ Перетятковичемъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними вгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урожоный его мил. панъ Стефанъ на Иваничахъ Иваницкій, подсудокъ воеводства Черниговъскаго, маршалокъ вола рыцерскаго воеводства Волинскаго, для записанія до книгъ нинешнихъ вгородскихъ Луцкихъ подалъ пер облатамъ лядумъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинскаго, на сеймику, про дие триезима октобрисъ анни презентисъ тутъ въ Луцку, in loco solito, отправуючимъсе, о речъ певную, нижей в томъ лядумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чемъ тое лядумъ, с подписомъ руки тогожъ его мил. пана маршалка, ширей в собе обмовляеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе маеть: *My, rady, senatorowie, xiążęta, urzędnicy, dygnitarze y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik pro die trigesima prima octobris anni praesentis millesimi sexcentissimi sexagesimi septimi tu do Łucka, in locum solitum consiliorum, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. zgromadzeni, w materiach do samey naszej teraznieyszey należytych, takową czynimy obradę. Naprzod j. kr. mc. panu n. m. humillime dziękujemy, że tanquam dementissimus patriae pater, iako we wszystkich przeszłych Rzeczypospolitey uciskach paternam opem labenti patriae contulerat, tak in moderna Republica, a osobliwie wojewodztwa naszego, calamitate ultimum robor Reipublicae adhibendo, a nawet swoiey własney a*

sudoribus bellicis non parcendo osobie, wici trzecie na pospolite ruszenie wydac raczył, więc y wojewodztwo nasze, stosując się do woli j. kr. mc. pana n. m., iako nigdy patriam extremis laborantem deserere nie zwykło, tak y na tenczas lubo ziemia nasza, tot grassata hostilitatibus y ieszcze ze krwie prawie nie oschła, ich mc. panow obywatelow major pars in dispersionibus y po fortecach różnych zostaje, jednak to między sobą statuimus, że lubo nam z czele od nieprzyziaciela będącym, ku Łublinu ustępować nulla ratio dictat, iednak skoro o szczęśliwym, da pan Bog, j. kr. mc. pana n. m. usłyszemy zbliżeniu modo et apparatusu, pospolitemu ruszeniu usitato, na zaszczyt oyczyzny absque omni mora zgromadziwszy się do boku j. kr. mc. pana n. m., nasze ochotnie conferre gotowi iestesmy pectora y wszelaką po sobie contestamur gotowosc. A że pewne o zawarciu tractatow z nieprzyziacioly przez jas. wielm j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego y powrocie nieprzyziaciół ku Ukrainie mamy wiadomosc, niewiedząc, iako się stantibus rebus j. kr. mc. pana n. m. succedet dispositio, upraszamy jas. osw. xięcia j. mosci p. wojewody naszego, aby iako legitimus ductor bellicus wojewodztwa naszego, wprzod przez swoje conferentie wolą et mandata j. kr. mc. pana n. m. wyrozumiawszy, pro exigentia temporis et necessitatis, in quantum by taka wola j. kr. mc. pana n. m. była y innych wojewodztw ku nam zbliżenie, uniwersałami swemi czas y miejsce do skupienia nam naznaczc raczył, co solitae dexteritati xięcia j. mosci p. wojewody naszego committimus, salva jednak lege de modo pospolitego ruszenia praescripto, sine divisione belli. W ktorey materiei użyliśmy y uprosili do xięcia j. mc. p. wojewody naszego e medio nostri urodz. ich mc. panow Bohdana Bratkowskiego y j. mc. p. Theodora Uszaka Kulikowskiego, ktorzy latius verbotenus hoc desiderium nostrum defferent xięciu j. mc. panu wojewodzie. Quaerilantur ich mc. pp. poborcy wojewodztwa naszego na zatrzymanie podymnych, względem ktorych wielką od ich mc. pp. assignaryuszow swoich cierpią inopportunitatem, admonemus tedy fraterne ich mc. pp. petentorow, aby ad decimam novembris wszystkie

podatki wydane byli sub poena quadruplius pensionis czternastu grzywien. Provianty laudo publico seymiku przeszłego na regimenty w Łucku będące postanowione, ponieważ dla trwog, ktore po te czasy w tych krajach grassabantur, niejest vigore laudi od ich mc. pp. obywatelów powiatu Włodzimirskiego zniesione, dla snadniejszego tego prowiantu wystawienia, na instantią j. mc. p. Stefana Jwanickiego, podsędka Czernihowskiego, marszałka seymiku terazniejszego, pozwalamy moderno consensu. Iesli kto z ich mosciów, dla odległości mieysca, albo następujących złych trwog, niebędzie mógł wystawic prowiantów do Łucka swojemi podwodomi, gotowizną, poczemu pro tunc w targu w Łucku wydac powinien, to iest żyta. cwierc po złotych pułtrzecia, jęczmienia czwierc po złotych dwa, co sit pro libitu każdego z ich mc. pp. obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego, lubo zbożem do Łucka prowiant wystawic, lubo gotowizną według kwitów novissimae exactionis. Ktory to prowiant wydany ma byc ad primam decembris sub poena duplicis pensionis, będąc informati o dispositiey wojewodztwa naszego circa fortificationem miasta Łucka, inhaerendo laudis anterioribus, aby ta forteca do prędszey przyjsc mogła perfekciey, lauda wszystkie przy tey fortocy postanowione tak przeszłe approbujemy, iako in futurum pro ratione temporis stanowic pozwalamy. A że do teyże fortificationi desideratur, aby miasto tak dla stanciey zgromadzoným zabiegom, iako dla pociągnięcia robot y sumptów około wałów y municyi było sposobnieysze, upraszamy jas. wiel. j. mc. p. marszałka y hetmana koronnego, aby od stanowiska zimowego, przynaymniey pro hac sola vice, chciał uwolnic, a jezeliby aliqua miała obstaré impossibilitas, tedy, aby nie konnych, ale pieszych ludzi, którzyby y w stancyach mniey zacisneli y około rabót wałowych hoc pro mercede, a tym bardziey obrony, strzez Boże, jakiey inkursiey byli pomocni. A mianowicie j. mc. pana Jana Dannemarka, pułkownika j. kr. mosci, ktoremu pro omni dexteritate et vigilantia, przytym modestia militari, dajemy nasze testimonium, aby te tu locowac raczył. Upraszamy barziey iednak o libertacią a hibernis, przynaym-

niey no tę iednę zimę j. kr. mosci sollicitamus, ratione czego upraszamy z między siebie do pomienionego j. mc. p. hetmana ich mc. pp. posłów naszych jas. osw. xięcia j. mc. Wacława Swiatopełka na Czetwertni Czetwertenskiego y urod. j. mc. p. Jerzego Liniewskiego, ktorých dexteritati hoc opus committimus. Ciż ich mc. pp. posłowie nasi mają zalecić respektowi j. mc. p. hetmana y pilnie instare nomine nostro, aby dobra ich mc. xięży dominikanow Łuckich, ktorzy y restauracya kościoła po spaleniu onego exhausti y consistentiami woyska bona desolata mają, od chleba tey zimy wolni byc mogli. Similem y za jas. przewielebnym xięciem j. mc. oycem episcopem Łuckim, na ktorego gruncie teraz novissime stał oboz, aby similem j. mc. p. hetman habeat respectum y obozy aby tam in posterum niestawiali. Administracya czopowego zlecona urodzonemu j. mc. Kasprowi na Radowiczach Horainowi, sędziemu grodzkiemu Łuckiemu, iż effectuari niemoże dla różnych retent et prae-tensiones minus legitimas, cavemus laudo nostro, aby żadnemi prywatnemi laudami, po miastach y miasteczkach poczynionemi, tey contributiei, laudo publico uchwaloney, derogatum niebyło. J. mc. p. Bogusław Jan Horain, sędzia ziem Kiiowskich, gubernator fortocy Łuckiei, providował y liquide pokazał, iż nietylko ad mentem wojewodztwa ratione fortificatiey Łucka sobie zleconey dosć znaczne tak in aparentia iako, in ipso commodo loci y całego wojewodztwa, założywszy fundamenta magna ex parte et erexit, ale też amore boni publici ductus sam swoich własnych sumptow w dawaniu rzemieslnikow poddanych do sypania wałów, żelaz ż rudni swoich, drzewa y różnych materyi do osadzenia armaty y raboty koło wałów magno cum dispendio aeris proprii adhibuit, przeto my, tak in refusionem sumptus, iako gratitudinem juste j. mosci debitam, złotych półtora tysiāca naznaczamy, ktore żydzi ex nune y mieszczanie Łuccy cujuscumque jurisdictionis oddac powinni ze trzech tysiēcy złotych polskich, ktore na fortificatię miasta na seymiku przeszłym declarowali, a złotych pięćset ciż mieszczanie y żydzi oddac powinni do rąk urodz. J. mc. p. Jana Danilewicza Czekonskiego na

roboty około tey fortificathey. A jesliby wojewodztwo per instancias publicas libertatią od hyberny wyiednało, tedy y trzeci tysiąc według declarathey swoiey oddac powinni, a to wszystko adimplere powinni sub processu fisci. Co jednak liquidowaney materhey na fortificowanie od mieszczan y zydow in praesentia j. mc. p. sędziego Kijowskiego pokaże się, to j. mc. p. Czekonski pro percepto w tychże pięciuset złotych przyiąć powinien. Lauda privata po różnych dworach y zamkach, do obrony podobnych, w ktorých in provisa pericula wielu ich mosciow per partes osadzili, iż usurpant *nieco supra legem et publicis detrahunt commodis, vigore laudum* terazniejszego w tych punctach, ktore by legi przeciwnie byc miały, *annihilamus*. Ich mc. pp. posłowie reversuri tak od xięcia j. mc. p. wojewody naszego, iako y od j. mc. p. hetmana, *rellatią* swoją in quantum by iakie ziazdy publiczne *ocurrere* nie miały, do j. mc. p. sędziego ziemskiego Kiiowskiego *referre* mają, a j. mc. pan sędzia xięciu j. mosc panu wojewodzie naszemu *denuntiare*. Ktore to *laudum* nasze, *unanini consensu* postanowione, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego *ad acta* podac. Działo się w Lucku, w kosciele katedralnym, in loco solitorum consiliorum, die secunda novembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У того лядумъ подписъ руки тыми словы: Stefan na Iwaniczach Iwanicki, podsędek wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядъдумъ, за поданемъ вышъменованое особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ есть вписаное.

Книга прод. Луцкая 1667 г., № 2191, л. 245, № 2.

XII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ сего, месеца декабря девятнадцатого дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, перedomною, Матеушомъ Казимиромъ Петрушевскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними вгородскими Луцкими, персоналитер становши, велможный его мил. панъ Стефанъ Станиславъ Чарнецкий, староста Каневский, пулковникъ его кор. мил., маршалокъ кола рыцерского воеводства Волинского, для записаня де книгъ нинешнихъ вгородскихъ Луцкихъ подалъ пер обьятатамъ ляддумъ, з надписомъ руки своее, на сеймику тутъ въ Луцку до универсалу его кор. мил. *in loco salito*, в костеле катедральнымъ, дне децима кварта децембрисъ ании презентисъ одправуючимъся, презъ всихъ их. мил. пановъ обывателей о речъ певную, нижей в томъ ляддумъ инсерованомъ меновите выражоную, списаное, о чомъ тое ляддумъ нижей вписаное ширей въ собе маеть, просечи, абы принятое и до книгъ вписаное было, которое я, урядъ, до книгъ пріймуючи, читалемъ и такъ се в собе маеть: *My, senatorowie, książęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewódstwa Wołyńskiego, na seymik do obrania na seym jch m. pp. posłów anno praesenti, pro die decima quarta decembris, in locum solitum seymikowania do Łucka zgromadzeni, una voce et unanimi consensu to nasze postanowilismy laudum, ktore pro rato et firmo miec zawsze chcemy, y to naszym zgodnym iednostaynym głosem za nieodzowne y nieporuszone deklarujemy. Naprzod ponieważ praesidium et munitium miasta Łucka, metropolis nostrae, nie tylko pro receptaculo nas samych, pignorum y podannych naszych, ale też na zaszczyt et pro antemurale oyczyzny całej są, per quam necessaria ex consensu trzech zjazdów publicznych, to iest rellatio-*

nis immediate po seymie electionis jch mc. pp. deputatow et expeditionis bellicae po trzech wiciach wydanych postanowione, tedy y my, niechcąc deesi tak potrzebney intentiey, ile crescente indies conventium periculorum fama et flamma, te lauda approbujemy, cum hac distinctione et assecuratione powiatow Włodzimirskiego y Krzemienieckiego, iż przywiadszy ad effectum te nasze w Łucku, iako in metropoli principia na pierwszym seymiku relationis ante omnia, wszyscy inibimus rationes et modas fortificationis takieyże incolis powiatu Włodzimierskiego et subsequenter Krzemienieckiego, dorowiznę zas, którąśmy pozwolili in vim gratitudinis za robotę, ustawiczne strażę, pechocie do Łucka od jas. wiel. j. mc. p. hetmana z j. mc. panem Dennemarkiem ordinowaney, powinni wydac wszyscy, oprócz tych, ktorzy w swoich fortcach zapierac się będą y podobne przeciwko nieprzyjacielowi fundowac będą, obstacula, a braci y poddanym różnym praestabunt receptacula. A że j. mc. p. sędzia ziemski Kiiowski, brat nasz, dozorca rządu y expens naszych, na tę ordinowanych fortficiatę, znaczne in parvo compendio czasu principia, tak w murach reparowanych, iako y w wałach wyspanych, regulariter praestant, grato excipimus animo hanc curam et sedulitatem j. mosci y, aby indefessa studio konczył, fraterne uproszamy. Więc że na terazniejszym seymiku propter concurrentiam materiorum et compendium temporis, rachunek panow posłow novissime obranych zmiescic się niemogł, przeto mają jch mc. pp. poborcy ziechac się w dom j. mc. pana stolnika Wołyńskiego, commisarza naszego, y onemu sufficientur reddere calculum perceptorum et omniam expensorum, żeby j. mosc na przyszłym ziezdzie sufficientem mogł excipere rationem et informationem dac seymikowi. Tereznieysze zas spezy czopowego z retentow y inszych pozwolonych od szlachty, mieszczan y żydow contribucyi, iako są obrocili et quam fractum uczynili, aby wiel. j. mc. pan podkomorzy Łucki czas y mieysce naznaczył tym jch mosciom, ktorzy quacumque ratione tego się dotknęli, do tegoż przybrawszy sobie j. mc. p. sędziego grodzkiego Krzemienieckiego ad sufficientem calculationem et

taxationem, sporządzonych skupionych rzeczy do tej munitiey publico consensu miec chcemy przed seymikiem, a to z confrontaciey regestrow j. m. p. Denemarka; lauda, ktorych będzie potrzebował wiel. j. mc. p. podkomorzy Łucki, iako gospodarz tego wojewodztwa, propter informationem et retentorum combinationem, przez naznaczonych executorow sądow skarbowych aby darmo wydane były j. mosci z cancellariey, pro publico commodo declarujemy. A iż do municiey Łucka porządney regularney należą prostować wały do revelanow, a niektore domy duchowne, szlacheckie y mieyskie zastępują y przeszkadzają, tedy praesenti consensu publico miec chcemy, aby żaden tego przyjęcia gruntu pro necessitate bronie niemógł, ponieważ to należy ad publicam conservationem, y każdy pewien nagrody y zapłaty ex publico aerario będzie, mianowicie z przyszłego czopowego, albo z retentow, naypewnieysza. Oszacowanie zas tych gruntow y placow ma byc przez tegoż j. mc. p. podkomorzego Łuckiego, j. m. p. sędziego Kiiowskiego, z podpisem rąk jch mosciow, każdemu wydane, dla lepszey do upewnienia się a wojewodztwa pewnosci. Ktore to laudum publico consensu nostro stwierdzając, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi koła naszego, aby ręką swą podpisawszy, do akt grodzkich Łuckich, dla wpisania, podał. Działo się w Łucku, w kosciele katedralnym, miesiąca decembra dnia czternastego roku tysiąc szescset szescdziesiąt siodmego. У того лѣвъдумъ подписъ руки его мил. пана маршалѣка тыми словы: Stefan Stanisław Czarniecki, sk. p. jego kr. mosci, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лѣвъдумъ, за подаемъ и прозбою вышѣменованое особы, а за приняемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ егородскихъ Луцкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1667 г., № 2191, л. 384, № 27.

XLII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недоволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расшпреніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго вспомогательнаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кїевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недоволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О святіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замоискихъ. О недоволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ.

Року тисеча шест сот шестдесят сегого, месяца декабря пятнадцатого дня.

На вряде вгородском, в замку его кор. милости Володимерском, передомною, Александром Францишком Мысловским, бурьграбим замку Володимерского, и книгами нынешними вгородскими старостинскими, становъши очевисто, урожоный его милост пан Вацлавъ з Стоешына Стоинский, войский Любелский, подвоеводий Киевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевъского, инструкцию, с подписом руки своее, воеводства вышменованого их милости паном послом, на сеймику предсеймовым постановленую, згодне обраным на сейм валный Варшавский, даную, для вписана до книг нынешних пер облятам подалъ, такъ се в себе мающую: *Instructia ich mosciom panom posłom na seym walny Warszawski, pro die vigesima quarta januarij in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo octavo proxime przyszlým złożony, obranym y wysłanym od*

nas, obywatelów województwa Kiiowskiego, do Włodzimirza za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłościwego zgromadzonych, to iest j. mc. panu Marcjanowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Marcjanowi Iwanickiemu, czesnikowi Czernihowskiemu, j. mc. panu Stanisławowi Cetnerowi, miecznikowi Lwowskiemu, których ich mosciów używamy do tej pracy publiczney y usługi województwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey wszystkier y instructier stosowali. Iest za co panu Bogu podziękować, że post tot naufragia Reipublicae, przez różne nieprzyjacielskie insulity zmordowaney, respirare przyszło et in tam amplissima braci frequentia saluberrimis sublevare consilijs, niemniej jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu podziękują i. mc. panowie posłowie nasi, ieszcze nie otarszy żalu z oczu y serca swego po śmierci s p. królowey iey mosci, miłey małżonki swoiey, oycowsko desudare raczy, iakobysmy wierni poddani pana naszego miłosciwego secure in sudoribus nostris communere mogli. Ponieważ jego król. mosc pan nasz miłosciwy z zwykłej ku dobru oyczyzny naszej pieczołowania oycowskiego ochoty sam nas admonet, abysmy seymu prolonganciam niepotrzebnym, przodkom naszym mało incognito, zabiegali y tak zdrowiu jego kr. mosci Rzeczypospolitey potrzebnego folgując, iako też y skutku prędszego rad publicznych w szesciu niedzielach s tym konczyc usiłowali; przeto j. mc. panowie posłowie nasi principiis obstando na początku seymu declarować będą, iż na żadne prolongatie niepozwolą y owszem satius z protestatią odiadą, anizeli moram kraiom naszym szkodliwą patientur satagentque, aby j. mc. pan marszałek poselski statuta hora zasiadał y do consultatier, plurium absentia non obstante, przystępował, kto bowiem z j. mc. panów posłów izby nie pilnuie poselskier y czasu naznaczonego, evidentem patet, że albo prolongatier potrzebuie seymowey, albo maiestatem izby poselskier confundit, eludendo tempus, żeby mało co, albo nic nie concludowawszy poysc na gore. Nic słusniejszego (iako woysku,

ktorego czułością y odwagą y ieszcze czasu tak wiele oyczyźnie dostaie, że consilia inigere może) zapłacić de integro y taki obmyslic sposob, ut constet certitudo żołdu, anticipatine pracuiącemu, żołnierzowi. Mielibysmy się za szczęśliwych, gdybysmy eodem modo, iako y drugie wojewodztwa, będąc in possessione, contributione aliqua voluntaria z dymow do tey że zapłaty przyłożyć się mogli; lecz gdy fato Reipublicae y naszych kraioy dotąd exulamus, a nigdy słuszney dobr naszych possessiey non participamus y owszem od tegoż Rzeczypospolitey woyska częstokroc ledwo nie barzies, niż od nieprzyziaciela, impediti zostaiemy, tedy j. mc. panowie posłowie nasi hanc publicam wojewodztwa naszego nie ustaiącą calamitatem deferent Reipublicae, czopowe na Bieley Cerkwi y inszych fortcach, w ręku Rzeczypospolitey będących, dotąd ad privatas usus comandantow obrocone y dawno declarowane troie podymnego z ubożtwa naszego Reipublicae deferent, tak y te summy nomine wojewodztwa naszego Rzeczypospolitey nasi j. mc. p. posłowie przekażą, aby to mogło na ukontentowanie woyska cedere cokolwiek, tak pan Paweł Tetera, iako y inni calamitoso Reipublicae tempore z dobr naszych wzieni y naszym nieszczęściem zbogacili się, kładzie bowiem sobie wojewodztwo summ powziętych na million różnemi sposobami, a mianowicie evectami, inductami, accyzami y opłaceniem koł młynskich y rudnickich; a iesliby Rzeczpospolita tego przyjąć nie chciała, tedy salva manet kożdemu ex privatis injuriato cum hisce depredatoribus wojewodztwa naszego actio inter causas speciales wojewodztwa naszego non obstante amnistia przeciwko ktorego protestamur, ile że od panow posłow naszych mamy te wiadomosc, że w izbie poselskiej nie było na nic zgody. Szkody iednak, przez woysko jego kr. mosci w dobrach ziemskich poczynione w tenczas mianowicie, gdy obywatele wojewodztwa naszego intraty mogli bydz participes, aby nie były amnistią pokryte, procurabunt j. mc. panowie posłowie y to efficient, aby ante omnia Wasilkowski, ktory y teraz, sub praetextu pozwolenia jego kr. mosci, ludzi kilka set zebrawszy, kraie nasze ingruit, miasto odparcia nieprzyziaciela, tegoż drażni, ostatek poddanych naszych

do kosztownych desperacyi przywodzi, a czasu nastąpienia nieprzyiacelskiego do województwa Wołyńskiego umyka się, zaraz kupę swawolną za uniwersałem jego kr. mosci rospuścił, a sam sub poena capitis do boku jego mosci pana hetmana stawic y każdemu injuriato odpowiadać nie zbraniał się. A że contemptus legum iest pewne mentis Reipublicae omen, przeto nie przystąpią j. mc. panowie posłowie nasi do obierania marszałka poselskiego, aż prawu, na przeszłym seymie postanowionemu, in diplomate exulibus, a osobliwie zadnieprzanom, danemu, satisfiet, y reclinatoria ukazane będą, za co osobliwie izba poselska cała uiąć się powinna, która nomen legum officinae sortitur, y nie wprzod nowe prawa knować, aż stare executionem wezmą, conetur, jakoż gdy toż powagą swoją zechce desideriom województwa naszego succurrere y przy upomnieniu się vacantow u jego kr. mosci te naszą słuszną praetensią promovere, pozwolą j. mc. panowie posłowie do obierania marszałka przystąpić, a potym żadney inszey nie puszczą materiei, aż in hoc passu ukontentowani będą. Iako iest za co dziękować j. mc. panom posłom naszym, że in spem fortunae melioris Rzeczypospolitey y naszych kraiow constitutiei, titulo, sądy ziemskie województwa Kiiowskiego, na przeszłym seymie wymogli tak, aby do teyże constitutiei additum to było; omnem amovebunt curam, iż w regestrze causarum specialium causae expulsionum et alit generis sądzone były, ostrzeższy juxta exigentiam causarum wzdawania, a sposob habitaque ratione spustoszenia, juxta novellam constitutionem do wszystkich exequo należącego, ponieważ zdasię, że nie całe ostrzeżono spraw de novo emergentium do tego rejestru należących integritas, którąśmy już ostrzeżgli per manifestationem przez nas w trybunale porrectam. Mamy te rellatią, że dekret trybunalski Lwowski przy sprawie z Tynfem y panem Boratynim j. mc. panow superintendentow odesłał na seym zaczym, aby tam dent rationem, mianowicie superintendent Birgoski z Reydem, mieszczaninem Lubelskim, ktorego na mieyscu swoim za dozorce minnice creował, pomogą szczyrze j. mc. panowie posłowie nasi województwom drugim. Acz to wszystkich j. mc. pa-

now posłów z różnych concernit wojewodztw, żeby były według dawnego zwyczaju ex officio dawane posłom gospody, iednak iż to osobliwie wygnancom, ktorzy na strawe posłom dawac nie możemy, przykrzyc się musi; przeto starac się będą j. mc. panowie posłowie nasi o reassumptiā prawa oddawaniu grzywien posłom y gospod. Iż prawa postanowione nie tylko a consensoribus ich violantur, ale iuż różnemi adinventiami subvertuntur y prozno stawię się, gdy subsunt convulsorum solis, iako miedzy innemi pupillorum, osobiscie pupillorum prawam doysc dobrze, titulo, filiae, quae haereditant, obostrzonym krzywdą, wazę się iednak tutores, ut extant, exempla, na prawo, nic nie dbając wprzod conditionibus pactis milisque, ab inventionibus legem publicam follentibus onerare moritos, a potym exhaereditare pupillos, zlecamy tedy j. mc. panom posłom, aby sollicite starali się oto, iakoby przez surową na to karę włożoną tutorow malevolentiae zabiegł się, nec sufficiat de lege publica, iż dobra pupillae przywroczone byc y zapisy, quibuscunque pactis et conditionibus per adstrictum necessitatumque maritum wycisnione, subesse cassationi maiā, nie tylko ad instantiam etiam remotissimorum amicorum, iesli proximiores, albo negligunt, albo ex favore tutori conspirarunt in laesionem et lex haereditationem pupillae, ale ad instantiam cuiusvis w sądach trybunalskich ex registro officij sprawowac się, gdyż to publica publicae leges convulsae injuria, takowy tutor et convulsor powinien et convictus dowodami conditionum necessitantium maritum super consensum resignationum per tutorem factorum et haereditationisque pupillae ne ausus convellendae legis publicae et defraudationis mógł, inventionesque quaevis ex haereditandarum laedendarumque pupillarum contra jus publicum crescant, instare y prosic oto, iż tacy opiekunowie, ktorzy loco augendae fortunae pupillaris, nie tylko krew własną bonaque earum dolo et fraudi habent, ale ipsam quoque legem convellunt et tollunt publicam perindeque legis publicae, quae est parens et vix nostra, existant słusznie privatione pati bonorum propriorum, ut a pupilla tutor avulserat, karany byc ma według prawa titulo, lex

requirit audacia plerumque preversorum, ut non simus sola delictorum prohibitionem contenti, sed etiam poenam delinquentibus imponamus. A iż siła należy natym Rzeczypospolitey wszystkiew, aby z carem jego moscią Moskiewskim raz pacta przez j. mc. panow commissarzów oboygą narodow namowione, quam cellerrime reducuntur in executionem, żeby tym prędzey certus et sufficiens numerus woysk cara j. mc. Moskiewskiego na odpor kożdemu Rzeczypospolitey nieprzyiacielowi per approbationem pactorum był postanowiony y namowiony, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, a oraz inire modos mają ze wszystką Rzeczpospolitą braterskiew z chanem j. moscią y ze wszystkiem Krymem dotrzymania ligi, woysku także jego kr. mosci Zaporozskiemu, aby pewne dobra jego kr. mosci na futory rozdane były, ktore to dobra od stancy żołnierskich wolne byc mają, aby żadney toties stwierdzonemi przysięgami oddania wiernego jego kr. mosci poddanstwa woysko jego kr. mosci y Rzeczypospolitey do zruszenia onegoż nie dawało okaziew, ktorego woyska certus numerus, a woysko Zaporozkie nie w kupie takowe ma miec residentiae, kożdy zas starosta ukrainny na swoich starostwach residowac ma pewną przy sobie chowac ludzi liczbą. Wiemy to dobrze, że się na przyszłym seymie przez commissiew miedzy Rzeczypospolitą a woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim nie obeydzie, z poselskiew izby uprosilismy j. mc. panow Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, a z koła rycerskiego pana Jana Suszczanskiego Proskurę, podczaszego Kiiowskiego, j. mc. pana Alexandra na Szumsku Woronicza, podkomorzego Kiiowskiego, pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, pana Jana Wołczkiebura Olizara, podsędka Kiiowskiego, y j. mc. pana Michała Prykalskiego, pisarza ziemskiego Kiiowskiego, y innych j. mosciow, kogo sobie ex equestri ordine obiorą. Starac się oto j. mc. panowie posłowie mają, aby xięgi wojewodztwa Kiiowskiego tak, iako w W. X. Litewskim, od cara Moskiewskiego oddane były, y oto domowiac się będą, aby poddani nasi na tamte nie przychodzili Dniepru strone y ci, ktorzy z czyiegoż kolwiek

poprzechodzili gruntu, żeby wydani byli. Wielką ztąd Rzeczpospolita ponosi szkodę, że praetia rerum in summam podniosły się censuram, dla tego iż kupcy monete złotą y srebrną zagranice powywozili y tak czerwone złote, iako y talery podwyszeniem ceny currenti in regno przykupowali monetae, tedy ktokolwiek abhinc ważył by się zwyszpomienione pieniądze w większey brac cenie, takowy poena confiscationis bonorum karany byc nia, forum parti laesae inter causas fisci naznaczając, a j. mc. panowie posłowie procurare mają, żeby takowa mennica odwarta była y takowe Rzeczpospolita biła pieniądze, ktore by etiam apud extraneos currere mogli. Propter inopiam ex facultatibus nostris rowno z drugimi wojewodztwami przy boku jego kr. mosci pana naszego miłościwego pospolitym ruszeniem stawac nie możemy, tedy pro personis nostris do boku jasnie wielmożnego j. mc. pana wojewody, generała ziem Kiiowskich, albo ktorego kolwiek z j. mc. panow urzędnikow ziemskich, ktory pro tunc naywyższy będzie, zkupiemy się, hoc adiecto, że ktory kolwiek z j. mc. panow obywatelow naszych w wojewodztwach inszych ma swoje possessie, a w tymże wojewodztwie Kiiowskim in persona sua poydzie, takowym w tymże wojewodztwie wolno stawiac będzie poczty. Siła na tym należy wojewodztwu Kiiowskiemu, aby forteca Kiiowska ludzmi y municiami dobrze opatrona była, ponieważ w dispositiey niedługo będzie zostawac Moskiewskiey, tedy j. mc. panowie posłowie nasi znosic się mają z jasnie wielmożnym j. mc. panem wojewodą Kiiowskim, aby anticipative przed wysciem Moskwy z Kiiowa nasze praesidium wprowadzone było, aby tandem aliquando za wprowadzeniem onego jasnie wielmożny j. mc. pan wojewoda mógł generalne wojewodztwa Kiiowskiego z czynac sądy; a ponieważ propter desolationem znaczna uyma temuz j. mc. panu wojewodzie zostaje intraty, tedy per conservationem dignitatis palatinatis, aby j. mc. pan wojewoda participował summę od cara j. mosci Moskiewskiego, efficient j. mc. panowie posłowie nasi. Insze fortece, iako to: Kamieniec, Lwow, Łodz, Włodzimierz y Kowel, ktory już znaie j. m. pan kracyczy coronny

suo sumptu fortificowac poczał, aby dobrze opatrzone były y od statiy żołnierskich wolne, starac się maia j. mc. panowie posłowie; także oycom dominikanom Włodzimirskim sprawic to maia, u ktorych akty publiczne kilka wojewodztw odprawowac sie zwykły, aby grunta ich od żołnierskich stanowisk wolne były. J. mc. pan podskarbi koronny lubo meretur to, żeby in fide j. mosci zaciagnionych pieniędzy miał by był respectus dla tego, yż woysku rozrywac się nie dał, ale że tenże j. mc. pan podskarbi, tak za niewypłaceniem assignatiew jasnie wielmożnemu j. mc. panu wojewodzie generałowi ziem Czernihowskich, wielkiemu posłowi do cara j. mosci Moskiewskiego pro confirmando pacta, cum tota Republica obojga narodow postanowionych, dla ktorey niewypłacenia tenże j. mc. pan wojewoda legationis suae retardavit cursum, że cale j. mc. dla nierychłego przyscia żadnego według pact in tam ardenti Reipublicae casu nie dawał posiłku y, przez niewypłacenie powinnego Tatarom trybutu, był z nimi do rozerwania okasią ligi, dla ktorego Rzeczpospolita tak znaczną y szkodliwą poniosła ruinę, tudzież y przez niewypłacenie assignatiew woysko in opere belli byc nie mogło, tedy zniesc się maia j. mc. panowie posłowie, aby j. mci kwit niebył dany, aż te wszystkie y woysku zwinionemu wypłaci assignatie. Lubo j. mc. pan Stephan na Czerniehowie Niemirycz, przeszły podkomorzy wojewodztwa Kiiowskiego naszego, nas deseruit, y my j. mc. pana Aleksandra na Szumsku Woronica za prawdziwego podkomorzego mamy y onego zawsze consiliis nostris praesentem odstępowac nigdy nie myslimy, iednak za słuszną rzecz rozumiemy, aby j. mc. panowie posłowie nasi przyczynili się za j. mc. panem Niemiryczem do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, żeby mu przez dany gleyt do oyczyzny pateat aditus y sprawienia się koźdemu, do jego mosci praetensią maiaćemu, sposobnieysza otworzyła droga tak że, aby za domu iego y osoby samego z wielką substantiew uymą oswiadczone in Rempublicam et palatinum nostrum zasługi, dany był urząd iaki koronny jego mosci, upraszac jego kr. mosci jch mosci panowie posłowie nasi nie zaniechają, wniosą przy teyże materiew,

lubo acceptata commoda occasione, aby terazniejszemu j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, tək dawno in toga et sago oyczyźnie służącemu, co ex pane benemeritorum od jego kr. mosci confereowano było. Tracie musi kożdy żołnierz do przystugi Rzeczypospolitey ochotę, gdy po niespodziewanym chorągwi zwinieciu nie rychło, albo żadney w odyskaniu zasług niema nadzieie, mocno tedy j. mc. panowie posłowie nasi przy tym się opponowac będą, iako by dawne zasługi regimentowi s. p. j. mc. pana Jerzego na Czerniechowie Niemirycza, podkomorzego Kiiowskiego, w W. X. Litewskim per constitutionem anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi noni, assecurowane, tegoż sukcesorow iako nayprędzey doysc mogło także y zwinionym chorągwiom osobliwie j. mc. pana łowczego Kiiowskiego y j. mc. pana Drzewieckiego zasługi, aby wypłacone były, jużto nie tylko tym, ktorzy publica tractant negotia, ale omnibus notum, iako sprawa ordinathey Zamoyskiej przeszłych seymow impediabat consilia publica, zaczym aby tak wielkie domy oyczyzny dobrze zasłużone, z ktorzych diffidencij woiewodztwo nasze y cała Rzeczpospolita musi byc żalosna, przez sąd jego kr. mosci kombinowane były, nie omieszkają serio intimere j. mc. panowie posłowie nasi y u jego kr. mosci pana naszego miłosciwego słowa in facie Reipublicae na przeszłym seymie danego upomniec. Wielkie w tym a potentioribus odnosimy praejudicium, że poddani zmaiętnosci naszych do nich uciekają, extraditionem zas y prawem vindicare nie możemy, dla tego że per possessores bonorum suorum wychodzą ex causa extraditionis, serio invigilabunt j. mc. panowie posłowie, aby, gdy convenitur dziedzic o wydanie chłopow in vicem cum possessoribus, należeli ad extraditionem subditorum y zarowno unus ad alium sese non referendo prawne patiantur terminy. Jako kożdemu utrapionemu, tak sirotom pozostałym benemeriti in Republica civis s. p. j. mc. pana Marcina Liniewskiego, łowczego Brastawskiego, podadzą dexteram j. mc. panowie posłowie nasi, aby kwit onemu przez s. p. jasnowielmożnego jego mosc pana Bogusława na Lesznie Leszczynskiego, podskarbiego koronnego, z proviant - magistrowstwa dany

był per constitutionem approbowany. Kożdy, ktory in Republica nie iest peregrinus przyznac to musi, że iasnieoswieconego xięcia j. mc. pana wojewody Bełzkiego tanta sunt merita, że modum coaequandi przybrać ich trudno, zaczym tak tych respectu, iako y zniszczenia nie porownionego dobr xięcia j. mc., primo loco instantiarum mają miec corde j. mc. panowie posłowie nasi przypomniec to jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, ukontentowany y do dalszych przysług dobru pospolitemu potrzebnych przychęcony, a według constitutiei o zniszczeniu Zbarażu anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio postanowionej od Rzeczypospolitey odniósł recompense. Trudno uiąć zasługom jasnie oswieconego xięcia j. mc. Konstantego Wiszniowieckiego, zaczym y tego desideriom o Zmigroda i składu winnego lege publica ostrzeżeniu promotebunt j. mc. panowie posłowie nasi, nim dalsze occurrent in Republica occasiones nagrodę tegoż jego mosci zasług y znieszczenia wielkimi terazniejszyemi nieprzyacielskimi incursiami y obozowaniem pod Wyzgrodkiem dobr ciężkiey ruiny recompensa. Gloriosum opus j. mc. pan Bogusław Horain, sędzia ziemski Kiiowski, przez koszty własne y prace swoje wystawia przed oczy, gdy fortece Łucką nie tylko munitą de proprio ejus, ale y proviantem dostatecznym regulariter erigere poczał, instabunt j. mc. panowie posłowie, aby habeatur respectus tak znacznych prac y kosztow jego mosci. Nie tylko calamitate publica brat nasz j. mc. pan Oliżar Wołczkiewicz, podsędek Kiiowski, pressus, mając z inszemi równą bracią zruinowane dobra, ale też po expeditiei Czudnowskiey wszystko woysko Rzeczypospolitey y jnfanteria w miescie jego kr. mosci Korosteszowie na hyberne postanowione, na kilkakroc sto tysięcy szkod uczyniło, wszystkie zboża, bydła, fanty z komor ubogich ludzi pozabierało, instabunt j. mc. panowie posłowie ad ordines regni, aby omnis respectus na tak znaczne szkody był jego kr. mosci y panow commissarzow, aby na verificatią takowey j. mosci ruiny z tego seymn ordinowała Rzeczpospolita. Desiderium jasnie wielmożney j. mc. paniei wojewodziney Brasławskiej o

Międzyboż, aby od wszelakich wolny zostawał exactij, także wielmożnego j. mc. pana podstolego koronnego Podhayce, ponieważ przez obozy tak woysk koronnych, iako y nieprzyacielskich, są spustoszone. Wielmożney ieymosci paniey krayczyney W. X. L. aby summa oddana była. J. mosci xiędza archimandryty Mieleckiego aby monaster y z dobrami wolny od stancij żołnierskich zostawał. Wielmożnego j. mc. pana pisarza polnego koronnego ratione avulsionis bonorum aby była recompensa. J. mc. panu staroscie Newogrodzkiemu na Uławowce aby summa assecurowana była. J. mc. pana Tyszkiewicza, maiora, ratione indienatu, instabunt j. mc. panowie posłowie nasi, aby specialis a Republica był respectus. Ktore wszystkie zwyszpomienione punkta instructionis j. mc. panom posłom zwyszmianowanym fidei, dexteritati et conscientiae iterum atque iterum committimus. A te wszystkie punkta instructionis zwyszmianowane aby j. mc. pan marszałek koła naszego, unanimis vocibus uproszony, do grodu Włodzimirskiego per oblatam podał y ręką swoją podpisał, uprosilismy. Działo się we Włodzimirzu dnia szesnastego decembris anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. У тоє инстружѣдїи подпис руки его милости пана маршалѣка в тые слова: Wacław z Staieszyna Stoinski, woyski Lubelski, podwoiewodzy Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инстружѣдїя, за поданем и прозбою вышречоное особы подавающее, а за моим урядовым прїнятем до книг нинешних вгородских Володимерскихъ ест въписаная.

Книга прод. Владимир. 1667 1, № 1037, л. 706.

XLIII.

Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.:
о евреяхъ.

. . . Tak się wyniosła złość żydowska, że żadnego prawa na siebie postanowionego suis perversitatibus nie dopuszcza w skutek przywodzić, zaczyn ineur modus rigidae animaduersionis et poenarum capitalium interpositionis w czymby kolwiek przeczno prawom dawnym exorbitarent ich malitia...

Книга прод. Владимир. 1669 г., № 1040, л. 749.

XLIV.

Инструкція кіевськихъ дворянъ посламъ, отиправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковъ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Мпханлу о принятіи мѣръ для защиты Кіевскаго воеводства. О посполитомъ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избраніи короля. Объ отдачѣ подѣ судѣ лицъ, подкушенныхъ иностранными послами. О скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воеводства въ комиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замоискими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскіи имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князя Дмитрія Вишневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подѣ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разсмотрѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по которому они судятся. О кассации рѣшеній кантуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы че-

резъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большомъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привилегіи и почетныя званія и должности. Объ объявленіи званій каштеляна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевского подскарбія Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владимира - Волынска отъ уплаты податей и отъ военного постоя на десять лѣтъ.

Року тисеча шест сотъ шестдесят девятого, месеца августа двадцатого дня.

На вярде кгородском, в замѣку его кор. милости Володимерском, передо мною, Томашом Савицкимъ, наместникомъ присяглымъ бургграфства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становъшы персоналитер, урожоный его мил. панъ Михалъ Триполскій, писар земтскій Кіевскій, маршалокъ на тот час кола рыцерского воеводства Кіевского, инъструкцію тогожъ воеводства, презъ их мл. пановъ обывателей воеводства Кіевскаго на сеймику предсеймовымъ коронаційнымъ згодне постановленую, рукою своею власною подписаную, для вписанія до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ пер облатамъ подаль, такъ се в себе мающую: *Instructia wojewodztwa Kiiowskiego na seym koronationis w Krakowie faelicissime obranego krola jego mosci Michała, krola Polskiego, wielkiego xięcia Litewskiego, na seymiku we Włodzimirzu spisana, a j. mc. panom posłom, sine contradictione obranym, to iest: wielmożnemu j. mc. panu Alexandrowi na Szumsku Woroniczowi, podkomorzemu, j. mc. panu Janowi Suszczanskiemu Proskurze, podczaszemu, jego mosci panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, urzędnikom ziemskim Kiiow-*

skim, dana dnia dwudziestego augusti anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono. Kożdy to przyznac musi, że dawna dispositia Bozka, ktora creat reges et format principes, dała wieczny pochop y utwierdziła pectora civium Rzeczypospolitey Polskiey do podzwignienia oyczyzny, aby opuszczony thron magestate nowo luminari osadzić et serenare mogli, jakoż zostawiwszy posteritati nostrae encomium, per liberas voces szczęśliwie nam panującego obralismy pana. Weseli się weselem doskonałym, oycyzna cała, mając pewną nadzieję, iż cum hoc lumine novo wruci się dawna sława, dawne szczęście, pożądaný pokoy y czasy złote do Rzeczypospolitey, weselic się nad inszych musi wojewodztwo Kiiowskie, ktoremu spes affulsit ammisorum restitutionis, że za szczęściem obranego pana, a teraz faelicissime koronowanego, do fortun swoich przydą, jakoż ich mosc panowie posłowie, powinszowawszy jego kr. mosci długoletniego panowania, pokornie prosic będą, aby użyć raczył clementiam nad tym utrapionym wojewodztwem y remedium wynalazł, iako by te wojewodztwo, dawno czekając refrygerium, szczęśliwym panowaniem jego kr. mosci mogło przysć ad faelicem successum. A nie nayduie lepszego sposobu toż wojewodztwo stabilitatis suae, iako kiedy, ex innata virtute et amore in patriam, na zruinowanie zawziętosci nieprzyaciół Rzeczypospolitey pospolite ruszenie ex facultatibus za instantią jego krol. mosci uchwalone et ad effectum przywiedzione a tota Republica będzie, wojewodztwo też Kiiowskie, lubo są exules y mają libertatią od pospolitego ruszenia, ostatek fortun swoich y zdrowie przy dostoięstwu jego krol. mosci na reinductią samych siebie y na ukrocenie nieprzyaciół Rzeczypospolitey poniosą y iuż połkownika y rotmistrzow dla lepszego porządku między sobą obrali, co declaratum iest przez osobliwe laudum. A że ich mosc panowie obywatele są orbaty substancyi swoich przez insult nieprzyaciela, ich mc. panowie posłowie upraszac będą jego kr. mosci y wszystkiey Rzeczypospolitey o naznaczenie ex primis vacantibus reclinatorium na całe wojewodztwo, seorsive iednak prosic będą na obywatelów tego wojewodztwa, za Dnieprem

dobra mających, gdy et per diploma województwu dane iest, to a tota Republica declaratum y ni doczego nie przystąpią, aż się temu satisfiet. Iest to lege contra, aby religia ritus graeci przy swoich wolnoscich, prawach y prerogativach nie zostawała, więc że te uspokojenie per tot tempora ad suum effectum nie przyszło y teraz novissime na electie jego kr. mosci w reces ta materia poszła j. mc. panowie posłowie po obraniu j. mc. pana marszałka przy tym opONENT se, aby żadna wprzod materia traktowana nie była, ażby satisfactum było religiey ritus graeci disunitorum tak w oddaniu cerkwi y dobr; upomnią się też serio o naznaczenie commissarzow do odebrania cerkwi y dobr tamże zaraz, ratione władcytw Przemyskiego, władcytw Lwowskiego, archimandrij Leszczynskiey, omnem curam adhibebunt; tudzież o reclinatorium ex bonis ecclesiasticis vacantibus j. mc. oycu Winnickiemu, metropolicie Kiiowskiemu, który propter injuriam temporum niemoże miec aditum ad bona. także y apparatus metropolitanskie, indebite u kogo inszego in possessione będące, domowią się. Sam czas per occasio felicis coronationis jego kr. mosci pana naszego exigit po całej Rzeczypospolitey, aby clenodia Reipublicae wszystkie presentowane były, j. mc. panowie posłowie attentissime doyrzec tego mają, żeby klejnoty, według inventarzu millesimi sexcentesimali undecimi oddane, in casu zas, iesliby nie wszystkie, iako inwertarz opisuie, okazali się, instabunt ich mosci, żeby ci j. mc. panowie senatorowie y urzędnicy koronni, którzy w zawiadywaniu mieli y mają, dali rationem, gdzie się rozeszło proficuum Reipublicae, alinationem klejnotow przymą, a co poszło ad privatum usum, to jch mc. w zawiadywaniu mające, ex proprio refundere powinni y oto sążeni bydz mają. W wielkim podziwieniu województwam to byc musi, że dawne consuetudo et lex circa electionem dana nie przychodzi ad effectum y, iako zawsze bywało, aby suffragia wiernych poddanych obranego per liberas voces pana do druku podane były, teraz qua metodo staneło, iż z oswiadczoney życzliwosci, przeciwko obranemu panu, nie iest contestatio autentica przez druk, pilnego w tym przyłożą

starania j. mc. panowie posłowie w dowiadywaniu, dla czego to się stało, y, aby były podane do druku, procurabunt; rationem zas odmienienia deputatow ad orbitantias wojewodztwa Kiiowskiego mają się dowiedzieć. Iako zawsze nicorruptialis fides była synow Rzeczypospolitey naszej Polskiej, barziefy sobie libertatem, niżeli jakie upominkowanie ab exteris, kładli, niezagrzebiona y dotąd in pectoribus też virtus życzliwych oyczyzny synow, a że fama volat o niektórych, jakoby mieli hanc virtutem suam odmienic, pokwapwszy się za podarkami y wyliczeniem pewnych summ ab exteris, ktorych, iako dawne prawa et constitutiones regni pro hostibus Reipublicae declaruią, tak j. mc. panowie posłowie nasi, wziąwszy wiadomosc od jch mc. wiadomszych o takowym postępku, legi publicae et votis totius Reipublicae accomodowac się powinni y o sąd na takowych prosic jego kr. mosci będą. Dabit przytym j. mc. pan Czerkas rationem, cuius instinctu et mandato iezdził po Orde zaciągając, czego pilnie doyrzec mają. Ni na czym barziefy, iako na commissiefy wiecznych pact z carem jego moscią Moskiewskim fundatur uspokoienie Zadnieprskiej prowintiefy y wojewodztw tam będących, tak odebranie fortocy Kiiowskiej, j. mc. panowie posłowie jego kr. mosci prosic będą o prędkie przyprowadzenie ad effectum tey commissiefy, non obviando szczęściu jego kr. mosci; jesli by też do wypisu kozakow rejestrowych przyszło, commissarz nie na seymie, ale na seymiku relationis z wojewodztwa Kiiowskiego, obrany byc ma. Przez tak wiele seymow niemało zawsze sprawa czasu bierze ordinatiefy jch mc. panow Zamoyskich z więzną jeymcią wojewodziną Ruską et cum successoribus j. mc. pana wojewody Sędomirskiego więc, żeby iuż więcej ta sprawa nie tamowała negotia Reipublicae, invenient modum cum tota Reipublica, j. mc. panowie posłowie do uspokoienia. Wielki uszczerbek cała Rzeczpospolita ponosi w namnożeniu monety szelągowej, za którą wielkie monopolia różnych towarow potrzebnych stanowi szlacheckiemu nastąpili, a że się dzieie to ex occasione Tynfa y Boratyniego, a niedozorem j. mc. pana Krasinskiego, podskarbiego koronnego

przeszłego, tedy ponieważ submittowałeś onych stawic, j. mc. panowie posłowie instabunt, aby dosic się stało tcy submissiey, a jego kr. mosci prosic będą o lepszą monetę z minnic jego kr. mosci; ecconomie też krola jego mosci, ze byli ante electionem in dispositione j. mc. pana podskarbiego koronego y innych administratorow, tedy faciant calculum Reipublicae, gdzie się co podziało, ad posterum aby ecconomie w administratią nie były dawane cudzoziemcom, ani ignobilibus personis. Ktokolwiek bene meretur de Republica z stanu szlacheckiego, spodziewa się miec gratitudinem od jego kr. mosci, ale że iest zatamowana droga tenuioris fortunae wiernym poddanym jego kr. mosci ad gratiam, przez rozdawanie wiele wacansow unius personae et minorennibus, tudzież per jura communicativa białogłowami tak barzo iż wiele wylewają krwi dla Rzeczypospolitey, a nie nie biorą, suplicowac panowie posłowie będą do jego kr. mosci, aby w wacansach adaequata distributa była bene merentibus, obwarowawszy in futurum, aby tego więcej nie było, a te jura communicativa także possiessiones minorennium bonorum Reipublicae skasowane były, providebunt z tym iednak dokładem, że terazniejsze vacansy obywatelom wojewodztwa Kiiowskiego, według diploma dane, rozdawane byc mają. W oczach wszytskiey Rzeczypospolitey lucidissime emanant odwagi nieporachowane, koszty bez nagrody, desolatią bonorum tempore obsidionis Zbaraża propter Rempubicam xiężęcia j. mosci wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, ktora szkoda w desolatiey Zbaraża, iuż per commissarios assignatos od Rzeczypospolitey iest lustrowana, jch moc tedy panowie posłowie, stosując się do prawa pospolitego w szko-dach, przez obozy poczynione in bonis haereditarijs, pilno w to się włożyć mają, iakoby ex primis vacantibus xiąże jego moc ukontentowany został; także y ratione odebrania starostwa Drahimskiego a summa liquidowana et assecurata, względem stawienia ludzi na pilnowanie limites Ukrainy, z skarbu Rzeczypospolitey wypłacona y oddana aby była. Iuż to nieraz praedicatum, żeby ci jch mosci, ktorzy chorągwie polskiego zaciągu mają, nie mieli reimentow cud-

zoziemskich, procurabunt j. mc. panowie posłowie, prawem obost-
rzywszy poenam na takowych, in eadem włożysz, aby się takowe
inconvenientia niedziały, excepto jch mc. panow hetmanow a zwi-
nionym chorągwiom, tak dawnym, iako też y swiże, aby zapłata
doszła, urgebunt. Miało iedne consolatō woiewodztwo Kiiowskie a
Republica, że sancta justicia non vacillabit w sprawach onych, a
to przez sądenie rejestru spraw specialnego, więc że nad wolą
woiewodztwa Kiiowskiego in dubium vocovano te sądy per consti-
tutionem electionis y pociągnięciem trybunału do świętego Tho-
masza, przyłożą sedulo pilności w reassumowaniu tych sądow, hoc
adicto, żeby w tym że rejestrze sprawy do zapisow et simpliciter
invenia, oprócz spraw granicznych, sądzone były, ten zaś czas,
który jest declarowany w sądeniu trybunału post festum sancti
Francisci, na tygodnie woiewodztwa Kiiowskie, Wołyńskie, Brasław-
skie y Czernihowskiego podzielono y constitutione approbowano, w
które tygodnie żadna sprawa, innych woiewodztw sądzona być nie
ma, y statut, którym się te woiewodztwa sądzą, był drukowany.
Dekreta, na sądach kapturowych ferowane, które contra legis sa-
piunt, cassowane y annihilowane staraniem j. mc. panow posłów
być mają, iednak za dowodem partis laesae. Correcturam iurium
mianowicie processow przewlokłych executiey przędkosc, depacta-
tionem od urzędnikow grodzkich y sądu ziemskiego, względem iecha-
nia na executię y naznaczenie od executiey scrutiniey solarium,
negligentiam officialistow in executionibus y obostrzenie rigoris iuris,
podwyższenie win, którzy contraveniunt decretis tribunalitjs, ow-
szem uznanie succubiey poenas complicitatis, według zapisu spra-
wowanie się in foro, sine exceptionibus et sine appellatione na tri-
bunał, w kancelariach placenie minut, wszystko commitimus fidei
jch mosci, iednak obowiązujemy, aby to wszystko nam declaratum
było per constitutionem. Względem mieysca w izbie poselskiej
upomnią się, aby posłowie naszego woiewodztwa mieli locum desig-
natum, iako mamy w trybunałach y iako declaratią dają. To też
miec chcemy, aby po trzech seymach był capax iechania na seym

poseł, anie na kozdy seym. Należy to ad correcturam iurium, aby była descriptio assistentiey majorum in fortuna braci naszych, ktorzy barziefy propter oppraessionem nobilitatis chowaią gwardie, nizeli dla obrony Rzeczypospolitey, niech tedy per legem będzie determinata jch mc. assistentia. Inibunt modum j. mc. panowie posłowie cum Republica, iakim sposobem faciliior będzie aditus executionis decretorum in bonis jch mc. oneratis. Wielka iest y w tym variatia, że inpossessionati otrzymuią przywilegie na dignitarstwa y urzędy ziemskie; y lubo iuż constitutią warowano, aby takowe nie wychodziły privilegia y iuż poena założona na donatariusza dwa tysiąca grzywien forum w trybunale inter causas officii naznaczone, iednak iż his poenis takowy abusus pohamowac się nie może, vigilabunt jch mc. panowie posłowie, aby major poena, to iest, cztery tysiąca grzywien polskich cum ammissione officij. Tamże in eodem termino starac się będą, aby kasztellania y stolnikowstwo Kiiowskie były pro vacanti, gdyż są inpossessionati possessores officiorum. Ich mc. oycowie jezuici, w Warszawie reziduiący, ponieważ nie maią pozwolonych szkół, a teraz one eriguią, zabiegaiąc zamieszaniu studentow z ludzmi przyiażdżaiącemi ad tractanda publica negotia, maią byc te szkoły zawarte per constitutionem. Barziefy wielką szkodę residentia pana Piwa w powiecie Owruckim, nizeli commodum Reipublicae przynosi, ktory nad comput waży się miec ludzie woluntarskie, inscia Reipublica, dowiedzą się j. mc. panowie posłowie, za czym listem przypowiednym te ludzie chowa na zruinowanie kraju tamecznego, y procurabunt, aby te ludzie zwinieni y zwiedzeni byli, a sam aby był karany, według wynalazku Rzeczypospolitey; instabunt też serio j. mc. panowie posłowie nasi za j. mc. panem Staphanem Niemirzyczem na Czernichowie, przeszłym podkomorzym, aby jego kr. mosc pan nasz miłosciwy, pomniąc na zasługi y odwagi z wielkim kosztem tak domu j. mosci, iako y samego jego mosci, Rzeczypospolitey oswiadczone, maiąc też respect na wojewodztwo nasze, żebysmy się przez seymiki nie mieszali, żesmy, gdy nas deseruit j. mc., obrali j. mc. pana Alexandra Wo-

ronicza na Szumsku, podkomorzym Kiiowskim, także bene meritum oyczyźnie y wojewodztwu naszemu civem, conferował jego kr. mosc wyszszy urząd koronny, albo stołek senatorski j. mc. panu Niemirzyczowi; a że różne ma j. mc. pan Niemirzycz aggravationes, personam suam y domowych zachodzące, occurent jch mosci, ut prosint indemnitati et securitati jch mc. Dozor płacenia wojewodztwu iest zlecony j. mc. panu pisarzowi polnemu y jego mosc incurabit wiedziec expensa quarty takiey, aby taż kwarta zwożona była do Lwowa in praesentia j. mc. pana pisarza polnego przy pisarzu skarbowym, czego, że nie czyni pan Kowalikowsky, domowią się jch mc. panowie posłowie, aby disiderio jego mosci pana pisarza polnego koronnego, ile to iest lege declaratum, dosic się stało. Także też o podwysszenie jurgieltu j. mc. panu pisarzu polnemu y o ukontentowanie vacanssem znacznym za odwagi y przysługi Rzeczypospolitey jch mosci starac się pilno będą, Nie po iednokroc wojewodztwo w jnstructiach zlecało jch mc. panom posłom o zabicie j. mc. pana Wyhowskiego, wojewody Kiiowskiego, domowic się, więc nie wiemy, ex quali occasione ta krew szlachecka vindictam wziąć nie może, prosic będą o sąd ich mosc panowie posłowie w tey sprawie. Nie małą krzywdę ponosi in honore j. mc. pan Ilinski, woyski Czernihowski, z dekretow sądow kapturowych wojewodztwa Wołyńskiego, zaczym deducet suam innocentiam, że iest non incompetenti foro sądzony, a jch mc. panowie posłowie przy tym staną, aby hoc decretum było cassabile. Wielmożny pan Alexander Woronicz, podkomorzy Kiiowski, nie szanuiąc zdrowia swego y substantiey uymą, służy Rzeczypospolitey życzliwie y nie raz więzienie nieprzyacielskie propter Rempubicam ucierpiał, spodziewa się łaski jego kr. mosci; tak też y j. mc. pan Suszczanski Proskura, podczaszy, wiek swoy w woysku prowadząc do sędziwosci a z niemniejszym uszczerbkiem zdzwia y substanciey, godzien iest ukontentowania od jego krol. mosci, za ktoremi ich mc. panowie posłowie intercedunt. Dobrze to zasłużyli in Republica jch mosci: j. mc. pan Choynacki, starosta Żytomirski, j. mc. pan Kowalowski, lowczy Kiiow-

ski, wniosą instancją jch mc. panowie posłowie do jego krol. mosci et ad totam Rempublicam, aby mogli miec mercedem odważnych prac swoich, j. mc. panu staroscie Żytomirskiemu znaczną jaką daniną, a j. mc. panu łowczemu Kiiowskiemu, który y teraz koszty na commissiā do Moskwy proprio sumptu prowadzi, na dzierżawie Osiekrowa przyznaniem lennosci, albo li też ukontentowaniem sumę, iako na tych ze dobrach. Constitutiei uwalnia bona terrestria ab omnibus oneribus j. mc. panow żołnierzow y zakazuje locationem obozow na dobrach ziemskich, więc że oboz terazniejszy jest postawiony na gruntach j. mc. pana Jana Bogusława Horaina, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. pana Mikołaja Wielhorskiego, j. mc. pana Andrzeja Rogulskiego, j. mc. pana Michała Komorowskiego, j. mc. pana Mikołaja Karsnickiego, j. mc. pana Mikołaja Bobin-skiego, za którym postanowieniem wielka desolacja w zbożach, w robocie na przyszły rok przeszkoda dzieie się, jch mc. panowie posłowie o satisfactiā w krzywdach domowiasię. Ponieważ nie na ieden seym petita wносиło wojewodztwo w interessach j. mc. pana Kazimirza Krasickiego, y teraz instabunt jch mc. panowie posłowie, aby to wszystko, cokolwiek jego mosc sam wniesie, miało suum robur. Złota wolnosc poiska wielom z narodow cudzoziemskich nobilibus smakuie, iakoż kiedy znaczna iest odwaga dzielnosci j. mc. pana Delmarka, j. mc. pana Tyszkimbeka, oberszterow jego krol. mosci, in Republica, tedy jch mc. panowie posłowie ad totam Rempublicam zalecą ich mosc, aby za indigeny Korony Polskiej swobod przyięci zostali, do których wolnosci y swobod dobrze zasłużony j. mc. pan Berencza, oberszterleitnant jego krol. mosci, garnie się, ten aby do kleynotu szlacheckiego w oyczyźnie naszej był przypuszczony. Także też j. mc. pan Piotr Lebedowicz, człowiek godny y dla całosci Rzeczypospolitey, nie załuiący hanc gratiam od Rzeczypospolitey żąda, a jch mosc panowie posłowie w promovowaniu y otrzymaniu nobilitatiei pilnego przyłożą starania. Pobożnosc y świętobliwe życie j. mc. oycy Stephana Horaina, archimandryty monastera Mieleckiego, indiget po nas zalecenia ab oneribus

militaribus dobr archimandrij, ponieważ dobra sunt terrestria y iuż barzo desolała, adhibebunt curam jch mc. panowie posłowie o libertatią. Wniosą do jego krol. mosci y całej Rzeczypospolitey za j. mc. panem Hipoldem Alexandrem Snitowskim, iako za wygnancem z wojewodztwa Kiiowskiego, a dobrze zasłużonym, aby summa osm tysięcy na erectią woytowstwa Żukowa, w wojewodztwie Lubelskim będącego, approbowana była cum advitalitate, a post decessum onego y jey mc. pani Marianny de Brzezic Snitowskiey proximis eorum, od tego, ktoby chciał possidere, oddana była. Niemniejszą ich mc. panowie posłowie będą mieli curam, aby summa Trubecka tak dawno jch mc. panom Sołtykom y teraz dobrze oyczyźnie zasługującym z skarbu Rzeczypospolitey wypłacona była. Przywilej ad male narrata caducowy j. mc. pana Stephana Rostka uproszony po panu Jerzym Jeniczu, sędzim grodzkim Krzemienieckim, uti arianum, który ante constitutionem de arianis na lat dziesięć umarł, iako niesłusznie uproszony ma byc cassowany, o co się domowią ich mc. panowie posłowie. Wniosą jnstantią do jego krol. mosci za possessorami woytowstwa Samborskiego y starostwa Przemyskiego, tudzież za j. mc. panem Gałęzowskim, ratione odebrania woytowstwa y ratione violentiarum, aby sądzone byli, jch mc. panowie posłowie jego krol. mosci prosic będą. Wielka desolatia miasta Włodzimirza wprzod od nieprzyiaciela, a potym od niediscretnego żołnierza, ponosi, jch mc. panowie posłowie wniosą ad Rempubicam intercessio y serio domowią się o eliberowanie od podatkw miasta tego z zydami, tam mieszkającemi, także od stawania chorągwi y dawania chlebow y od wszelakich assignatij na lat dziesięć. Ktore wszystkie puncta, artykuły, przez nas namowione y postanowione, także też y wszystkie instantie commitimus ich mosci panom posłom naszym fide, honore et conscientia ich mosciow staraniu obowiązawszy, cum hac declaratione, aby się też do artykułow w instructiey electionis applicowali, y dla wagi większey ręką j. mc. pana marszałka naszego rycerskiego są podpisane. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia dwudziestego augusti tysiąc szesc set

szeszedziesiąt dziewiątego. У тоє инъструкціїи подпис руки его мил. пана маршалъка в тые слова: Michał Trypolski, pisarz ziemski Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Которая жъ то инъструкція, за поданем и жаданемъ вышъ менованого офферента, а за принятємъ моим урядовымъ, до книг нинешних кгородских Володимерских есть уписаная.

Книга прод. Владимир. 1669 г., № 1040, л. 1003.

XLV.

Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентибря 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности пововзбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ нихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принести вредъ церквямъ и самимъ фундаторамъ. Объ установленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Черемышльскаго епископства отъ тягостей военного постоя. Объ оставленіи епископства Мстиславскаго и архимандріи Лещинской за православными. О возвращеніи православнымъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военного постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи списхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи гродскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогода-

телей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила. О назначеніи спеціального канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволениі земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймъ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чопового. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому, отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ установленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и сенаторы заботились о нуждахъ украинскихъ воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинь оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволениі Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволениі устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ городскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволениі отнимать у судебныхъ старостъ ихъ староства. О возстановленіи церкви св. Михаила азъ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволениі чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволениі имъ мѣшаться во внутренніи дѣла.

Року тисеча шестсот шестдесят девятого, месеца августа дня двадцат третьего.

На вряде кгородском, въ замьку Луцкомъ, передо мною, Матеемъ Казимеромъ Ястребьскимъ, наместникомъ буркграбства и замьку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, становъшы очевидно, уроженый его милость панъ Ксавриель Гулевичъ зъ Воютина, хоружый земли Черниговское, маршалокъ на тотъ часъ сеймику Волинского, для записаня до книгъ нынешнихъ, подалъ перъ облятамъ инъструкцію, одъ ихъ милости пановъ обывателей воеводства Волинского ихъ милости паномъ посломъ на сеймъ коро-

национис даную, з подписом руки своее, о чом тая инъструкція нижей вписаная шырей в собе маёт, просечы, абы прынятая и до книгъ въписаная была, которую я, уряд, приймуючы, читаем, и тае се въ собе писмом полским писаная маёт: *My, rycerstwo woiewodztwa Wołyńskiego, ziachawszy się pro die vigesima augusti in auno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono do Łucka na seymik constitutione electionis novi regis naznaczony, gdzie nie tylko ex constitutionibus, ale y z ustney rellathey jch mc. na electey krola jego mosci praesentium pewną powzielismy wiadomosc, że Krol krolow, Pan panuiących, w nieprzystępnym swietle mieszkaiący, pan Bog dał eam unanimem mentem Korony Polskhey y W. X. Litewskiego civibus, iż, stosuiąc się ad legem divinam y do zwyczaiow wszystkich pod słońcem narodow, de medio concivium tey Rzeczypospolitey obrali za krola y pana wolnym narodom najasnieysego jego kr. mosc, pana naszego miłosciwego, za którą wszechmocną łaskę y dobrodzieystwo, nam coelitus daną, wszyscy my oddalismy Naywyższemu chwałę y dziękow czynienie. A zgodnie z posrzedku nas obrawszy na seym coronationis, die vigesima nona septembris in anno currenti millesimo sexcentesimo sexagesimo nono w Krakowie naznaczony, de medio nostri bracią naszych, posłow, wielmożnych: j. mc. pana Wacława Hulewicza, na Koniuchach, Łuckiego, j. mc. pana Jerzego Wielhorskiego na Horochowie, Włodzimirskiego, j. mc. pana Stephana Ledochowskiego na Korytnie, Krzemienieckiego podkomorzych, wielmożnego j. mc. pana Stephana na Małowie Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, j. mc. pana Gabryela Hulewicza z Woiutyna, chorążego Czernihowskiego, y j. mc. pana Jana Danilewicza Czekonskiego, którym, iako już veteranis Reipublicae, gnaris to, co infra sequitur, zlecamy y na seymie przyszłym agendum poruczamy. Naprzod aby przez marszałka poselskiego jego krol mosci panu naszemu miłosciwemu powinszowali thronu, na którym od pana Boga posadzony, y te nasze majestatowi panskiemu opowiedzieli życziwosc zdrowia y czerstwosci, y zwycięztw ze wszystkich nieprzyacioł Rzeczypospolitey, y długiego na swey*

fortune panowania jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu życzymy, aby plenus aeri, satur dierum, laceratam Rempublicam wzięwszy, posteritati nostrae oddał integram; y żeby był y żył felicior Augusto, melior Traiano; od nas zas, iako od wiernych jego kr. mc. poddanych, aby deferant majestati filiale nostrum obsequium y declarowali, że nietylko fortuny nasze wszystkie, ale vitam et sanguinem przy dostoiestwie krola jego mosci pana naszego profundere gotowismy. Jakoż skorośmy powzieli jakies aboday falsos rumores, że nayduią się ci w oyczyźnie naszej, ktorzy electią jego kr. mosci pro irrita miec usiłują, tedysmy zaraz expediowali do jasnie oswieconego xiężęcia j. mc. pana wojewody Wołyńskiego peregrius od wojewodztwa naszego pronunc ex morbo podagrae decumbentem, prosząc, aby invigilet, a postrzegszy quod nocivum, dawał znac przez swoje do grodow uniwersały; jesliby też xiąże j. mc. tardaret dawac znac, tedy wielmożnemu j. mc. panu Wacławowi na Koniuchach Hulewiczowi, podkomorzemu Łuckiemu, fraterne injunximus, aby swemi obwiescił nas uniwersałami y do sciągnięcia się czas y mieysce determinował, na ktore my popopolitym ruszeniem, in armis et cum armis ziachawszy się, idziemy spieszno do boku jego kr. mosci, vitam raczey nostram obrawszy sobie stracic, nizeli słyszec y widziec adversi quid, coby jego kr. mosci pana naszego miłosciwego anxium et sollicitum distingere miało. Aże in locum instructey jego kr. mosci actus electionis pana naszego miłosciwego ad manus nostras devenit, w ktorym pacta conventa wyrożone, my his bene trutinatis et examinatis, że przez jego kr. mosc poprzysiężne approbavimus, iednak, w czym ieszcze nie dosyc stało się, przydaiemy osobliwie. Iż ciężkie od niemałego czasu cała Rzeczpospolita dzwiga jarmo z occasiey incorrectae et indisciplinae militiae tak dalece, że łyzy ubogich ludziew przenikające niebiossa successui szczęśliwych skutkow woiennych non evident y błogosławienstwo Bozkie zastanawiaią, czego iuż dłużej na karkach naczyeh, iako gens libera, niechcąc dzwigac, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym na początku consiliorum przed wszystkimi materiami

z całą Rzeczpospolitą ineant modos ordinatae militiae, aby tak ciężkim y niesłychanym hibernom y prechodom, które ieszcze superant hibernorum extorsiones, zabieżeli, albo remedio ustawicznego in confinijs regni hibernorum, które między rzekami Bohem, Bożkiem y Dniestrem byc maią, aby się żołnierz po oyczyźnie nie przechodził, ale na mieyscu stojąc przez deputaty na święty Marcin we Lwowie hyberną odbierał; albo iesliby się ten nie zdał sposob, tedy satius na powiatowego żołnierza ex facultatibus bonorum pozwalamy. Aże inaudito exemplo bez wszelakiey potrzeby in meditullio woiewodztwa naszego już to po kilkakroc z ostatnią zgubą naszą obozy stawiają, tedy lege publica od takowey oppraesiey upominac się ex onerationem, przeto y obowiązujemy jch mc. panow posłow naszych fide, honore et conscientia, aby sine lege ordinationis woyska et ex oneratione perpetua tegoż woyska od woiewodztwa naszego do nas nie powracali, by się też y seym zerwac miał, gdyż dłużej takowey plusquam Othomanicam, abo Móschoviticam tirranidem, pati nie możemy. Patrząc y dzis z żalem naszym, że obozy w Bohurynie y w Uholcach, maiętnosciach j. mc. Hulewicza y j. mc. pana Wilhorskiego, braciey naszych, per vitam suae woynę tractuiących, stoją y extremam w nich y w okolicy czynią desolationis abominationem. Nigdy to za przodkow naszych y za wieku naszego nie było, kiedy practicatum, aby jch mc. spirituales gratiam mieli maiętnosci nasze wyderkafami, dziesięcinami obkładać, iako to teraz noviter czynic poczęli, że y dzieci, nawet szlacheckie syny, invitis, inconsultis et inscijs parentibus, w klasztorzy incompletae aetatis indudunt, w kłopoty, frasunki et extremas anxietates rodzicow prowadząc, co Reipublicae deferent jch mc. panowie posłowie naszy, y gdy Respublica inter exorbitantias y te compositionem inter status wezmie ad tractandam exorbitantią, tedy jch mc. panowie posłowie naszy quam maxime instabunt et curabunt, aby jugum servitutis na kraie nasze dziesięcin y wyderkafow jch mc. spirituales nie zaciągali, szlacheckie syny sitiunt w szkołach crescere ad usus Reipublicae; a iesli by ktorzy, sponte sua, maiąc

annos już discretionis, miał sacris initiari, tedy ad quartam tylko sortem patrimonij należec będzie, iudicium też compositum aby omnino w trybunale zniesione było. Nad to domowic się jch mc. p. posłowie mają, aby fundacie nowe, ktore by ad praejudicium ecclesiarum cathedralium, albo episcoporum loci ordinariorum, także samych fundatorów, ziawiac się miały, żadney uwagi nie mieli y przeciwko ktorym by reclamationes et protestationes zaszły a loci ordinarijs vel ipsis fundatoribus, vel eorum proximoribus, albo od kogokolwiek ex respectu publico zaniesione y producowane były, na apoprobatia onych na seymie nie pozwolą y owszem resistant jch mc. panowie posłowie naszy. Iesli że co może byc sanctius, iako miec zgodę miedzy wzroznionemi narodami, a ponieważ miedzy narodem Ruskim religiey graeckiey, unitami y disunitami, wielkie zaszły diffidentie, ktore przez tak długi czas publica regni mieszaia negotia, przetoż pilnie instabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby te wszystkie miedzy tym narodem diffidentie ratione quorumvis praetextuum, aże puszczaiać iuż w dalszy recess były uspokoione, y tey że religiey graeckiey disunitis prawa, przywileia, diplomata juramentem jego kr. mosci specificie confirmowane były. Także puncta electionis swiętey pamięci jego kr. mosci Władysława y po nich subsecuta diplomata do należney swoiey executiey per commissarios aby przywiedzione były. Jego mc. ociec Winnicki, metropolita Kiiowski, ponieważ ob injurium temporum do possessiey oney przysc nie może, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby krol j. mc. temuz oycu Winnickiemu ex primis vacantibus, uti bene merito, reclinatorium obmyslic raczył y dobra deoccupowane, iako to episkopią Lwowską, archimandrią Uniowską, legitimo jure onemu służące, quo usque nie wnidzie na metropolią, przywrocic raczył; także sprawę o naiazdy, violentią mocną, przez oycu Szumlanskiego popelnione bez wszelakiey odwłoki y recessu na terazniejszym seymie coronationis aby sądzono; apparata tegoż j. mc. antecessorow metropolitanskie, ponieważ w nienależnych rękach zostaią, temuz j. mc. oycu metropolicie, uti bene possessionato y ad hoc munus officij

privilegiato, aby sine mora oddane były, condemnaty zas w sądach kapturowych Halickich, in foro incompetenti bez tegoż oyca Szumlanskiego na jch mosciach otrzymane, aby zcassowane były, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym. Władcytwo Przemyskie że do tychczas do uspokojenia przysc nie mogło y telko częstemi recessami differtur, instabunt jch mc. panowie posłowie, aby to władcytwo Przemyskie, juxta pacta conventa Vladislai Quarti, non obstantibus constitutionibus quadragesimi primi et noviter na convocatiey uchwalonym uspokojone de toto było; także władcytwo Mscisławskie y archimandrya Leszczynska primis possessoribus aby oddane były, jch mc. oycom unitom do tych władcytw y archimandrij interessować się aby wolno nie było in posterum, cavebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Cerkwie zas w Bełzie y ziemie teyże, ad instantiam j. mc. xiędza episkopa Chcłmskiego per iudicium capturale Belsense przysądzone, aby tenże dekret, iako praeiudiciosus prawom narodu Ruskiego et constitutionibus contrarius, zcassowany y te cerkwie prioribus possessoribus aby oddane były, invigilabunt jch mc. panowie posłowie. Aże za namnożeniem się drukarnie w wojewodztwie Ruskim, przez różne osoby errigowanych, z ktorych, sine correctura starszych, wiele xiąg wychodzi ięzykiem słowiańskim, starac się będą jch mc. panowie posłowie, aby iedna telko drukarnia w wojewodztwie Ruskim bractwa Lwowskiego mieyskiego, pod tytułem Naswiętszey Panny, była, inszeżaden de novo erigere aby nie ważył się sub poenis legum regni et confiscatione xiąg y drukarni. Ad instantiam przewielebnego j. mc. oyca Horaina Stephana, archimandryty Mieleckiego, y kapituły jego mc. zlecamy, miłością braterską obowiązując jch mc. panow posłów, serio to injungimus, aby mocno instare chcieli y punct promowowali ratione perpertuae libertatis monastera Mieleckiego od wszystkich ciężarow żołnierskich, ponieważ ten monaster pure na dobrach ziemskich ex fundatione et collatione zostaie et ex natura sui żadnym assignatiom żołnierskim y exactiom nie podpada. Także y monaster Białostocki aby iisdem, iako Mielecki, gaudeat immunitatibus et libertatibus. Stosując się

tak do listowney j. mc. oycy archymandryty y kapituły monastera Pieczarskiego Kiiowskiego, iako też niektórych jch mc. panow obywatelow wojewodztwa naszego, nie w uniey będących, instantiey zgodnie na to, quod aequum et justum est, zezwalamy; aby jch mc. panowie posłowie nasi omnino to poprzec y promowowac chcieli, aby specifica constitutione monastera ich Pieczarskiego Kiiowskiego prawa, przywileia y przywilej teraznieyszemu j. mc. oycu archimandrycie, fundusze, dekreta y wszelakie immunitates confirmowane y approbowane byli; także wszelakie, ad mala narata, z cancellariey jego kr. mosci ad cuiusvis instantiam wydane na dobra tegoż monastera jura patronatus, reclinatoria, administracye, kaduki y niektore in quocunque juris subsellio z czyieykolwiek instantiey y o cożkolwiek condemnaty in contumatiis otrzymane aby lege publica praesenti constitutione cassowane annihilowane byli. Constitucia o prolongatiey trybunału ani swego czasu, ani swym porządkiem weszła in volumen electionis et pactorum conventorum, ktorey pro rata przyjąc nie możemy, zlecamy iednak jch mc. panom posłom naszym, aby nie powracali bez correctury y ordinatiey trybunału, tak iako się cały Rzeczypospolitey będzie zdała naydoskonalsza, osobliwo circa terminum tactum a iudicibus trybunału cautum było privatis, żeby ich deputati pod registrem o ledaco nie trzymali, ordinatia też aby w druk podana była et, ratione profugorum, aby processus skrocony był. Przez ustawiczne woysk przez wojewodztwo nasze przechody y w dostatkach naszych y poddanych naszych znaczna diminutia, także chorągwiom do nas assignowanym do zapłaty sufficere nie możemy, a Rzeczpospolitą mamy in evictione, z ktorey ratione diminutionis koniey jch mc. panowie posłowie nasi expostulabunt. Jako wiele złego z ohidą narodu naszego inducta adulterima moneta, żeśmy prawie ad extremam pauperiem przyszli, inquirent jch. mc. panowie posłowie nasi, kto tego przyczyną, żeby takowi legibus patrijs formato iudicio iudicentur, a że Tynph y Boratyni tego principales byli, a pan podskarbi niebożczyk koronny fidejussit Reipublicae, że miał stawic

Tynpha, przeto j. mc. pan referendarz koronny successor onerum et bonorum utrumque, statuatur Reipublicae tak Boratyniego, iako y Tynpha, przeciwko ktorym dirigatur actio dla czego, tak ze srebra y ze złota złey monety narobiwszy, exviscerarunt Rempublicam. Distributiva justitia po te czasy inordinatissime szła, że w kilka jch mc. domow prawie niby per haereditatem bona regalia weszły, pilno oto starac się jch mc. panowie posłowie nasi będą, aby na trzydziestci tysięcy złotych polskich intraty (oproczech jch mc. panow hetmanow) nemo gaudeat. Mamy condolentią y braterską commiseratią nad bracią naszymi jch mc. pany obywatelami wojewodztwa Czernihowskiego, Bracławskiego y Kijowskiego, ktorzy de patrio sole puls, miseram trahunt miedzy nami vitam, zaczym przez jch mc. panow posłow naszych upraszamy jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, aby sam głową swoją ruszył się w Ukrainę y bracią naszych inopes et exhaustos in propria sua reinducat. Postrzegamy wielkie abusus tych, ktorzy novi creantur milites, bo clenodio nobilitatis abutuntur, przeto carebunt hoc et eodem clenodio osobliwie Bianki, przeciwko ktorego nobilitatiew zasza protestacia j. mc. pana woyskiego Włodzimirskiego, toż się ma rozumiec y o inszych, ktorzy starożytnią szlachtę ex levissimis occasionibus vexant y pod registrem trzymają, sami nie krwią tak, iako przodkowie nasi, ale fato quodam intruserunt se do tak wysokiew imminentiew et statui nostro stali się molestissimi. Czuią, et sensibiliter czuią gravatos jch mc. panowie bracia obywatele wojewodztwa naszego, gdy od urzędnikow grodzkich przed swoy sąd citantur, przeto caveatur lege, aby nie przed siebie officiales castrenses, ale ad viciniore capitaneatus et personas tych, cum quibus lis est, pozywali. Zagęściło się w wojewodztwie naszym arędarzow y zastawnikow niemało, ktorych numerus na ziazdach opprimit antiquos haeredes et patriotas wojewodztwa naszego, zaczym cavebitur lege, aby tak iako iuż za naszej pamięci bywało, niechay arendatory et obligatory possessores głosy swoje in causis Reipublicae mają, ale żeby kresek nie pisano, tylko samych haereditorum antiquorum possessorum; ciż obligatorij et

arendatorij aby nas na ziazdach nie mieszal y seymikow rwac po-
testatem nie mieli, ani sami przez się, ani per substitutas personas,
satius że a loco consiliorum absentowac się będą, y w nasze consilia
wrywac się zaniechają, bo y dawny zwyczaj oblinuit, aby hospes ab
hospite był tutus, y ten, ktory nowo wnidzie et opes aquirat, antiquo pat-
riote et haeredi nie był molestus, y tak przykro et acerrime w nasze
noscendo se ipsum nie wrywał się postponendo nos patryotas consilia,
a zwłaszcza że asperius nihil est humili cum fundit in altum. Doszło
też nas wiedziec in medio cursu ziazdu, że przeciwko jego kr. mc. p.
naszego miłosciwego electey zaszły protestacie, providebit tedy
Respublica, aby z ukontentowaniem protestantium, te protestacją
eliminowano y żeby ci jch mc., ktorzy olim jego kr. mc. p. naszego
miłosciwego ratione injuriarum processowali, ucontentowani in toto zo-
stali na przyszły, da Bog, day Boże szczęśliwym, jego kr. mc. koronatiey
seymie. Seymik albo ziazd w Korczynie wojewodztw Małopolskich
barzo potrzebny ad conferentiam de Republica reassumatur. Akta woie-
wodztw ukrainskich ruskich, w metrykę ingrossowane, aby swego mieli
metrykanta, ktorego lubo j. mc. p. canclerz koronny poda, lubo też sa-
mi go podamy. Urzędnicy ziemscy ieżeli by do roku intermississent kiedy
sądzić roki ziemskie tedy xiąże jego mc. p. wojwoda Wołyński pro vacanti
absentiam judicis subjudicet, notarijs terrestris censebit, a dowiedziaw-
szy się pewnie cuius injuria to się stało, wyda swoje na electię jure
innodati unwersały. Ordinatia Zamoyska aby iuż amplius nie trud-
niła Rzeczypospolitey, zlecamy jch mc. panom posłom naszym, aby
się ea in parte ad majorem sensum et consensum Rzeczypospolitey
stosowali. W sprawie jasnie wielmożnego Lubomirskiego, marszałka
wielkiego y hetmana koronnego, optime de Republica meritissimī
herois, pożał się Boże, na seymie Bogu y ludziom, przemierzłe
stańło judicatum, co y sama constitucia electey krola jego mosci
testata est, zaczym in similibus jeżeli by kto ex avibus patriae
insimularet y do seymowego przyszło sądu, krolowi panowie nasi,
aby przy tych sądach nie bywali, ktorych powinność iest, aby do-
leant, quociens coguntur esse feroces. Statut, ktorym się wojewod-

ztwa nasze ukrainne sądzą corrigendus et tipodandus bez wszelakiey odwłoki. Reassumatur lustratia miast y miasteczek w woiewodztwie naszym salvis lustratoribus, jam juratis et actu existentibus, atque, si opus fuerit, addendis. Seymowey protestatiey od posła na seymie zaniesioney inquantum by grod, gdzie celebratur, przyiąc niechciał, tenebitur przyiąc ią iudicium terrestre in quocumque palatinatu. Deputaci do constitutiei przy marszałku poselskim aby alternato z woiewodztw naznaczeni bywali. Correcturam trybunału majores naszym, successorom, toties, quoties potrzeba tego będzie, zostawili; zaczym gdy do tego przydzie, że na czasy y miesce woiewodztwa w trybunale Lubelskim podzielone będą, tedy promotebunt jch mc. panowie posłowie nasi, ktore się sądzić będzie, sąd ziemski do trybunału Lubelskiego ziezdał y pisarz ziemski tegoż woiewodztwa dekreta pisał. Jeżeliby cała Rzeczpospolita zezwoliła na to, aby czopowe po wszystkiey koronie ad majus emolumentum Reipublicae pozwołone było, tedysmy non detractamus, aby woiewodztwo nasze z inszemi insimul woiewodztwy do skarbu czopowe pogo(to)wało. Antiquus usus, kiedy kapituły z posrzedku siebie biskupow obierali, per abusum intermissus, procurabunt ich mc. panowie posłowie nasi, aby ten że zwyczaj w obieraniu biskupow przez kapitułę był reasumowany. Ponieważ prawo o szkody przez obozy w dobrach dziedzicznych seriam uczyniło animadversionem, do ktorego się aplikuiąc cała Rzeczpospolita nie tylko pensando jasnie oswieconych xiążąt jch mosciow Wisniewieckich dignissima merita y z przodkow swoich wielkimi spezami dla zaszczytu oyczyzny czynione conatus i studia, ale niemniej ad oculum wziąwszy podczas nieprzyziacielskiej incursij desolatio Zbarażu dobr jasnie oswieconego xiążęcia j. mosci woiewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, pod ktorym nie tylko woysk koronnych od wielkiej nieprzyziacielskiej, tak kozackiej, iako y tatarskiej, potęg zachowana została salus, ale y całej oyczyźnie zatym niemniejszy stał się zaszczyt, constitucią seymu Brzeskiego declarowała recompense, zaczym nagradzaiąc życziwosci ku oyczyźnie zawżdy czynioney promptitudinem, jch mc. panowie

posłowie nasi do całej Rzeczypospolitey serio instabunt, aby ex primis vacantibus stała się xiążęciu j. mc. panu Bełzkiemu recompensa; także summa assecurowana od stanów koronnych ex senatus consilio ratione kosztów na monderunek ludzkiej koronnych, to jest kozackich koniey trzysta trzydzięci, a dragunskich koniey osmdziesiąt za Dniepr, dla zachowania maiestatu krola jego mosci przeszłego y całej Rzeczypospolitey integritatem, kiedy vires Rempubli-
cam pod tenczas dla związku deserverunt proprio sumptu zaciąg-
nionych y przez czwierci cztery w Ukrainie zatrzymanych z skarbu koronego Rzeczypospolitey sine ulla procrastinatione wyliczona była satisfactia, omni conatu promotebunt jch mc. panowie posłowie nasi. Otrzymał to był na seymie coronationis s. pamięci Władysław Czwartego magnus ille et rerum gestarum gloria insignis Koniecpolski, kasztellan Krakowski, hetman wielki koronny, a Republica, że miastu jego Brodom omnes immunitates, libertates nadane były, a że wielmożny j. mc. pan Stanisław na Koniecpolu, wojewodzie Sędomirski, starosta Dolinski, non degener od dziada y oycy swego świętej pamięci jego mosci pana Alexandra Koniecpolskiego, wojewody Sędomrskiego, w dziele rycerskim y w ochocie ku usłudze Rzeczypospolitey wojenney praequite vestigia heroicis virtutibus, ani zdrowia obraniając y substantią swoją prawie dla Rzeczypospolitey onerując, przeto instamus do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y do Rzeczypospolitey, aby też Brody his et iisdem immunitatibus gaudeant et libertatibus. Grunt własny dziedziczny jasnie oświeconego xiążęcia j. mosci Ostrozkiego, w Warszawie będący, iż jest przez krola jego moscia przeszłego odiy, y na tym gruncie struktury pewne postanowione, tedy zlecamy jch mc. panom posłom, aby ten grunt, iako własny dziedziczny, był xiążęciu j. mosci przywrocony, gdyż by res pessimi exempli była, gdyby haereditas nobilium praetextu vicinia miały odpadać od własnych dziedziców. Drugi u krola jego mosci s. pamięci Żygmunta III, które się znajduią nie wypłacone, aby wolno creditorom non obstante quavis praescriptione, odszukiwać na Żywcu, na Nie-

poręcie y na Uiazdowie. Jego mc. pan podkomorzy Łucki, brat nasz, lubo tot meritis in sago et toga clarus, tum et horrenda cicatrice pro patria pod Cudnowem signatus, praeter publicum od woyska y całej Rzeczypospolitey virtutis suae testimonium otrzymał huiusque amplius nihil, przeto jch mc. panowie posłowie nasi speciali et publico wszystkich nas instare mają nomine, aby tandem iako respectu a Republica condigno, tak debito ex iustitia distributiva od jego kr. mc. mógł byc in felicissimo regni sui exordio exceptus et honoratus praemio. Tenże j. mc. pan podkomorzy Łucki w praetensiach swoich nomine zabrania trzech szkut własnych cum omni apparatu od jego kr. mosci przeszłego, nie będąc dotąd ucontentowany przy propositiey nomine provisiey j. mc. circa abdicationem, jednak inter injuriatos na electiey iest przepomniany, zaczym aby tak znaczna jego mc. oppraessio nie była postposita y żeby nie wprzod ad effectum przychodziła exolutia tey provisiey, aż by j. mc. pan podkomorzy był sufficienter satisfactus. Y oto ich mc. panowie posłowie upraszac mają, aby te dobra, ktore per executionem przez deputata chorągwie wielmożnego j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, rotmistrza Rzeczypospolitey, w wojewodztwie Podlaskim, a w ziemie Bełskiej, w starostwie Surazkim y Branickim, włok pułczternasty pustych w sumie tysiąca szeszedziesiąt y czterech zł. y groszy piętnastu na pomienioną chorągiew, ratione niezapłacenia retent, odebrano, aby te gronta y włoki od żołnierzow y stacij wszelakich żołnierskich, do oddania y zapłacenia summy wzwyż mianowaney, wolne były. Jego mc. pan Samoel Dołmat Isaykowski, sędzia ziemski Łucki, dexterimus meritissimus z przodkow swoich de Republica patriae civis wszystkie functiones, qua pace, qua bello publicas obivit y iuż w starosci swoiey ad magis piam skłania się vitam, przeto ich mc. panowie posłowie nasi omni meliori modo deferent jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu że j. mc. pana sędziego dexteritatem et pietatem y supplicowac maiestatowi panskiemu będą, żeby de pane Christi per gratiam regiam j. mc. pan sędzia participował, a pana Boga za szczęśliwe

jego kr. mosci y długoletnie panowanie in tuto pobożne swoje oddawał vota. J. mc. pan starosta Kaniewski dzielności odwag et omnium dexteritatum in rebellica prawdziwy po stryiu swoim haeres in sua persona tak wielu cicatricum representując, rytrat (?) dotąd żadney nietrzymał nie tylko ex distributiva justitia wdzięczności, ale nec specie insimul złączoney pracy y zamorskich trudow gaudere może, zazcym jch mc. panowie posłowie nasi elaborabunt, iako publicam recommendationem, tak niską instantią do jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, aby przynamnię desolati fundi omnia cum attinentijs mogły j. mc. na ponętę y nasładowania podobnych dzielności caedere in haereditatem. J. mc. pan woyski Łucki z młodości lat swoich usługę Rzeczypospolitey tractując przez lat dwadziescia cum dispendio zdrowia y substantiey swojey, podczas Żwanieckiey expediciey dostawszy się w niewolą tatarską, przez lat kilka zostając pro eliberatione z niewoli substantią swoją onerował, uprasza aby ex beneficio Rzeczypospolitey ex manibus j. mc. pana kasztellana Halickiego, iako bene meritus, eliberationem mógł otrzymać. Instat wojewodztwo do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey za j. mc. panem Michałem Kłowskim, czensnikiem ziemi Lwowskiej, który znaczną przez woysko, pod Wyszgrodkiem po Podhaieckiey transactiey obozującego, w majątnościach swoich poniosł desolatią przez zabranie zboż różnych na dziesiątek tysięcy kop y rozescie z tey occasiey poddanych z czterech wsi, które w summie szesciudziesiąt tysięcy zł. od świętey pamięci rodzica krola jego mc. p. naszego miłosciwego trzyma, uprasza, aby mógł mieć (za) szkody y ruiny tak wielkiey substantiey swojey nagrodę y recompense od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey. Za urodzonym j. mc. p. Samoelem z Humnisk Humnickim instabunt serio jch mc. p. posłowie nasi, aby rzeczy wszystkie według rejestru, w grodzie Krakowskim przez jego mosc per oblatam podanego, a przy panie Stanisławie Stelmachu y Krakowskim mieszczaninie zostawione et' ad sequestrum onego podane, wszystkie j. mc. były wroczone bez żadnych pozwow y processow prawnych. J. mc. pan Zbigniew z Sługocina Sługocki, sędzia ziemski Chełm-

ski, optime meritis de Republica civis, de pane filiorum do tych-
czas non participavit quidquam, a to moveri ante sibi fortuna,
ktora non cui debet, sed cui vult, przynamniej w tym niech uzna
gratiam Reipublicae, aby per legem revisia naznaczona była, iako
wielki sumpt erogavit na reparatią Swidnicka aere proprio kupio-
nego w wojewodztwie Lubelskim, existente. Jasnie wielmożni jch
mc. panowie hetmani koronni probatissimam mając in militari vir-
tute j. mc. pana Berentra y j. mc. pana Dobczyca experientiam do
seymiku naszego wniesli za niemi instantią, aby gaudent praemi-
nentia nobilitatis, a my cessimus jasnie wielmożnych jch mc. pa-
now hetmanow instantiey et praecipimus jch mc. panom posłom
naszym, aby ineant intentionibus jch mc. panow hetmanow. Nie-
tylko in dies, ale in horas dla ustawicznego w wojewodztwie na-
szym woyska ad pauperiem et extremam desolationem wojewodztwo
nasze przychodzi, nam gravis et onerosa ac molestissima musi
bydz agricultura, w ktorey gdy iuz ad vindemiam o robotnikow in
deserta prawie Arabia musi bydz trudno, gdy ieden przed drugim
przeplacac musi; a iż do groszy dwunastu, piętnastu na dzien ro-
botnikowi extendit zapłata, przeto jch mc. panowie posłowie nasi
constituent legem po czemu diurnum laborem placic robotnikowi, a
iesliby kto nad prawo płacił więcej, a dowiedziono mu tego per
testes duas vel tres in officio castrensi, tedy poenam ducentarum
marcarum parti vindicanti sine omnibus exceptione et appellatione
zapłacic powinien. Jch mc. panowie Porwanieccy, ab avis et atavis
w wojewodztwie naszym pacatissimi cives, przyszli na obrot p. Ale-
xandra Ilinskiego, woyskiego Czernigowskiego, ktory w Łucku obrawszy
sobie domicilium, tylko tym samym vitam trahit, aby ludzies paca-
tos pessimis suis, callidissimis et iniquissimis consilijs ad litera
przywodząc, committat dissensionibus, a to go na jch mc. panow
Porwanieckich, ludzies cnotliwych, osobliwy iakis spiritus trusit, że
ich z wczasu ruszył y do różnych wojewodztw, ziem y powiatow pro
expurganda innocentia sua, z kosztem ich niemałym, z utratą substan-
tiey przywiodł do wielkich y znacznych rerum domesticarum de-

fektow, y gdy na tym że to panu Ilinskim w sądach kapturowych wojewodztwa naszego *justa malitiae, calliditatis, fabricationis, subministrationis pessimorum consiliorum* stanęły dekreta, że y wieża y grzywny na nim nakazane, tenże pan Ilinski *his viribus spretis et floccipensis ac contemptis*, ani wieże zasiadł, ani grzywien *jure vincentibus* płacił, y owszem do *capturu generalnego Warszawskiego* udawszy się, przeciwko jch mc. panom sędziom wojewodztwa naszego kapturowym, wpisał się, et *insuper pessimae malitiae suae* na seymikach różnych, iako to: Kiiowskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego szukał opem, przeto my serio jch mc. panom posłom naszym *injungimus*, aby id *procurent*, żeby dekreta, w sądach naszych kapturowych lata, w żadną nie przychodziły *disquisitioni* ale *in suo maneat robore, valore et pondere*, a ten tak *facinorosus et tantus legum contemptor*, iako już per *dekretum capturale* zruinowany żadney nie uznał folgi, aż by *satisfaciat parti laesae juxta obloquentiam decreti capturalis*. Na ostatek upraszamy tak jch mc. panow posłow, iako y ich mc. panow senatorow generału naszego, aby poczuwając się w powinności y sumnieniu swoim, *bonum publicum wojewodztw ukrainnych promoteant*. Przeciwno Tykocinowi et eo *pertinentibus*, że *ex bonis regalibus transformata fuerant in bona terrestria*, zaszło protestacy niemało, którym *insistendo* też dobra Rzeczypospolitey Tykocin z przynależnościami *redeant et sint iako przed tym regalia bona*. Zagęściło się to w wojewodztwie naszym *in hac tristi rerum nostrarum desolatione*, że tatarowie *bonis terrestribus possessis y meczetow w nich nabudowali*, *zaczyn expedit*, aby *bona terrestria haeredibus należące dimittant et meczoty demoliant*. Są stare prawa między obywatelami powiatu Krzemienieckiego, które mają na Hórodnie w zamku y pod zamkiem Krzemienieckim, przeto wielmożny j. mc. pan podkomorzy Krzemieniecki, aby każdemu podług prawa należytego wydzielił, *efficient jch mc. panowie posłowie nasi nowych swobod, dla których szlacheckie nasze wioski muszą bydz puste, aby nikt nie sadił, omni meliori modo zacroczą temu jch mc. panowie posłowie nasi. Officia castrensia siła sobie*

pazwalaia y nas depaktuią, zaczym circumscribat lege, quanta quota od iakiey sprawy ma bydz w grodach płacona. Z wielką to iest molestią sądu ziemskiego y grodzkiego, gdy sami personalliter po executiach iezdzic muszą, przeto levando ich pracę executie przez woznego y dwóch szlachty żeby peragant. Często się to w wojewodztwie naszym trafia, że kupy swawolne wioski nasze y nas samych onerant exactionibus zdzierstwem et pro libitu biorąc ubogim poddanym naszym alimenta, przeto j. mc. pan podkomorzy Łucki, gdy swoje wyda universały, aby tę kupę znoszono et seorsive capita invindicabilia były. Od starostw juridycznych avulsia bonorum stała się od różnych dzierżawców y ledwie iest czym aby starosta sądowy juridiki swojey y honori tractatur, przeto avulsia żeby restituat, jch mc. panowie posłowie domowią tego serio. Była olim cerkiew w zamku Krzemienieczim fundathey s. Michała, aże pan Bog dał nam doczekac cognomine s. temu archaniołowi jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, tedy upraszamy iego kr. mc., aby na tym mieyscu cerkiew erigowac roskazał. Zaraz na początku seymu curabunt jch mc. panowie posłowie nasi, aby sufficientissimam j. mc. pan podskarbi koronny det rationem perceptorum et expensorum skarbu koronnego, uczyniwszy rachunek, corporali juramento probet, iako realiter wyrachował się, y że przy nim restat nihil, a zwłaszcza iż to nam na seymiku probabiliter deductum, że npominki tatarom oddane minoris constat, niżeli in rationibus kładą. Posłowie cudzoziemscy nad niedziel szesc non morentur w Rzeczypospolitey, czego doyrzec pilno powinni tak jch mc. panowie marszałkowie koronni, iako y W. X. Litewskiego, y residentowie a monarchis et vassallis Reipublicae, aby co rok odmieniały się a w sprawę Rzeczypospolitey naszej et in ejus statem accurate nie wglądali. У тоє инъструкцїи подписъ руки маршалъковское тими словы: Gabryel Hulewicz z Wojutyna, chorąży ziem Czernihowskich, marszałek na ten czas seymiku Wołyńskiego. Котораяжъ то инъструкцїя, за поданемъ и прозбою вышъреченое особы, а за прїнятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешънихъ естъ вписана.

Книга прод. Луцкая 1669 г., № 2193, л. 888.

XLVI.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1670 года: о десятинѣ.

Dziesięciny w wojewodztwie naszym aby na ten czas wymagane nie byli, wiele bowiem obywatelów indebita vеха а parochis impetuntur do constitucyi, która na nasze wojewodztwo niesięga się, aby tedy processa takowe et ante intentowane et in posterum zaszłe, były nullitatis.

Книга прод. Луцк. 1670 г., № 2194, л. 34, № 39.

XLVII.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей.

O fortocy Białocerkiewskiej mają radzić, aby iako nayprędzey mogła być prowiantami opatrzona, ludzie pro praesidio zostające w zasługach swoich ukontentowanie odniesli, providebunt ich mc. pp. posłowie Kamieniecka forteca, która jest bramą oyczyzny naszej, aby była reparowana. A że ich mc. xięża biskupi antiquitus mieli swoje baszty na tej fortocy, co patet y z herbow antecessorów ich mc. na tych basztach, aby one proprio sumptu chcieli ratować pro dexteritate sua, także y munitiami posiłkowac, mają otym agere ich mc. pp. posłowie. Wiele na tym należy aby commendanci, na fortecach będący, byli cives possessionati Reipublicae, reassumptionem tedy dawnego prawa o comendantach urgebunt ich mc. pp. posłowie, in quantum by też commendant który sobie powierzoną fortecę nieprzyjacielowi poddał, aby in causa perduellionis był sądzony.

Книга прод. Луцк. 1670 г., № 2194, л. 893, № 62.

XLVIII.

Постановленіє волинських дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоноваго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волинскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ семдесятаго, месеца генвара двадцеть пятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мацеємъ Казимиромъ Ястрембскимъ, наместникомъ буреграбства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими Луцкими, персоналитеръ становши, урож. его мил. панъ Константинъ Богуславъ Зубъчевскій, подचाший Новокродскій, маршалокъ кола рыцерскаго воеводства Волинскаго, для записаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ Луцкихъ, подаль перъ облятамъ лядвумъ, съ надписомъ руки своее, ту въ Луцку на сеймику про *die vigesima secunda januarij anni praesentis* за универсаломъ его кор. мил. на местцу звычайнымъ одправуючимся, през ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Волинскаго на речъ певную в томъ лядвумъ, нижей вписаномъ, меновите выражоную, постановленомъ, о чомъ тоє лядвумъ шерей в себе маеть и тыми естъ инсерованое словы: *My, rady, senatorowie, książęta, urzędnicy, dygnitarze y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik przedseimowy dnia dwudziestego wtorego januarij, uniwersałami j. kr. mosci nam złożony, do Łucka in locum solitum consultationibus publicis zgromadzeni, mają to z łaski j. kr. pana n. m. beneficium consultationam, quo ad privatam wojewodztwa naszego securitatem et desideria, takowe stanowimy laudum. Naprzod providendo obronie od nieprzyjaciół koronnych w wojewodztwie naszym prawie codziennie grassujących, miasta grodowe wojewodztwa naszego tak Łuck, sedem et metropolim, iako Włodzimierz y Krzemieniec, chcąc aliqua cumque proposse moderną opatrzyć defensą, statuimus, aby czopowe za rok przeszły z powiatu Łuckiego na Łuck, z Włodzi-*

mirskiego na Włodzimierz, a s Krzemienieckiego na Krzemieniec dla poprawy wałów y municyi obroczone bylo. Także złotych tysięcy laudo anteriori na studnią w Krzemieniu naznaczamy, affective z terazniejszego czopowego oddany byc ma. Jż podczas inkursyi nieprzyjacielskich jch mc. pp. obywatele cum pignoribus suis do fortet chronic się muszą. Przeto lauda y spiski jch. mosciom, ktoreby ad ordinem defensionis suae pro tempore et occasione sobie postanowili, laudo moderno approbujemy. Zasługi j. mc. pana Jerzego Ruszczyca, polkownika j. kr. mosci, na chorągiew j. mosci należące, wydane byc mają, a j. mc. praevia jednak asserwatione, którą ma dac j. mc. panu kommisarzowi naszemu, iż jesliby w czym miał damificare wojewodztwo nasze, respondere gotow będzie et satisfacere. Lubo nulla proportio gratitudinis meritorum jas. oswieconego xiążenia j. mosci p. wojewody Belzkiego, hetmana polnego koronnego, iednak praemia meritis xiążenia j. mosci adaequata, ad totam zaleciwszy Rempublicam na tenczas dobra xiążenia j. mosci Zbarazkiey y Wiszniowieckiey wlosci od delat y podatkow czopowego uwolniamy j. mc. panu administratorowi naszemu to, co z dobr xiążenia jego mosci przydzie, za gotowe in persolutis przyiac obiecuiemy. У того лядумъ подпись руки маршалъковское тими словы: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczasy Nowogrodzki, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Wolynskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ и прозбою вышъреченого его мил. пана Константога Богуслава Зубъчевского, подчасного Новогродского, маршалка на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Волинского, а за принятемъ урядовымъ, все тутъ зпочатку ажъ до конца слово в слово до книгъ нинешнихъ вгродскихъ Лудкихъ есть вписаное и инсерованое. Correctum.

Книга прод. Луцкая 1670 г., № 2194, л. 63, № 51.

XLIX.

Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви.

Religiey graeckiej uspokoienie tandem aby przynajmniey teraz na tem da Bog szczęśliwym seymie wzięło swoy effect y dissentium przez odebrane teraz novissime przez i. mc. oycа Suszę, episkopa Chelmskiego, w wojwodztwie Belzkim cerkwie zabierało się, sedulam curam adhibebunt ich mc. panowie posłowie.

Кн. прод. Владимир. 1670 г., № 1041, л. 749.

L.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви.

Religia graecka, pactis conventis approbata, swiętobliwie od jego kr. mosci poprzysiężona, taką vim patitur in regno catholico christiano, a w Rzeczypospolitey wolney y swiebodney, iako y w niewoli poganskiey chrzescianie graeccy nie cierpią, cathedry, cerkwie, monaster y z przynależnościami przez panow unitow nie slusznie przed tym y teraz swięzo pozabierane, przez co exercitium liberum zabronione y ubodzy chrzescianie bez sacramentow umieraia, publicznych pogrzebow miewac nie mogą, iako to w Bełzie odebrane cerkwie sunt. Cathedra Ostrozka xiążęciu j. mci episkopowi Łuckiemu należąca, z dobrami, z cerkwiami y apparatami odebrana przez panow unitow, y insze ciężkie oppraessie przez tych że aby więcey nie byli aggrawowani y to, co poodbierali unicy, aby disunitom ze wszystkim przywroczone bylo. Stan duchowny religiey graeckiey y disunitorum aby w iedney części y poszanowaniu z rzymskim stanem zostawał duchownym. Tenże stan duchowny aby pensią trybunalską w ten czas tylko płacił, kiedy się ich sprawy odprawowac będą y to salva moderatione quot. Przywilej na administratią episkopey

Przemyskiej, jego mosci xiędzu Suszy ad male narrata wydany, aby był skassowany, także y na władcytwo Łuckie y Ostrogskie w teyże materiei od tegoż otrzymany. Monaster Mielecki nad rzeką Turią, ponieważ są dobra ziemskie ex fundatione et collatione sua, aby był wolny od assignatyi y consistentiei żołnierskich, serio domawiac się mają ich mosc panowie posłowie, gdyż przez częste exactie żołnierskie iuż ad extremam przyszedł ten monaster ruinam, że nie tylko gloria Dei działa augere nie może, ale y same duchowne osoby, per summam inopiam, będąc od żołnierza ustawicznego tak devastati, że z monasteru wystąpić y per mendicata suffragia quærere sobie victum. Archimandria Uniowska j. mc. oycu Szeptyckiemu że według prawa electo od przeszłego krola j. mci conferowana, już w pułtrzeciu lat w possessiei będą, aby nie był w prawie swoim od j. mci oycy Winnickiego impetitus, więc upraszac będą jch mci panowie posłowie. Dobra wies Lubyn y Dzieciolowicze, w Wielkim Xięztwie Litewskim zostaiące, do monastera Pieczarskiego, z fundatiei y domu jch mci panow Dołmatow należące, teraz niedawno modo guaerrico przez j. mc. oycy Wasilowicza, archimandritę Słuckiego, wzięte, aby przywroczone były cum poenis et refusione damnorum.

Книга прод. Владимир. 1670 г., № 1041, л. 1121.

LI.

Постановленіе волинскихъ дворянъ на сеймики въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей.

Рокъ тысяча шестсот семдесятъ первого, месеца марта сегого дня.

На враде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передомною, Мацеємъ Казимиромъ Ястрембъскимъ, наместникомъ бурвграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними вгородскими

Арх. юго-зап. рос. ч. II., т. 2.

19

Луцкими, персоналитер становши, урож. его мил. панъ Янъ Гулевичъ, писаръ земскій Луцкий, маршалокъ вола рыцерского воеводства Волинского, для вписаня до книгъ нинешнихъ вгородскихъ Луцкихъ, пер облятамъ подалъ лавдумъ воеводства Волинского, з подписомъ руки своее, згодне през ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства Волинского постановленное, о чомъ тоє лавдумъ, нижей вписаное, ширей в себе маєть, которое такъ се в себе маєть: *My, rady, dignitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego na seymik, za uniwersałem j. kr. mosci auctionis woyska, na dzien piąty martij naznaczony, do Łucka in loco solito zgromadzeni, zgodnie między sobą, nemine contradicente postanowilismy. Naprzod stosując się do zgody Rzeczypospolitey, całej y osobliwego przez jch mc. pp. posłów naszych obowiązku, iakosmy na przeszłym seymiku acceptowali genus militiae piechotnego żołnierza, y teraz approbuujemy, y communi consensu stanowimy, y uchwalamy czterysta y dziesięć haydukow, ktorych aby każdy w dobrach swoich, tak krolewskich, iako y duchownych y ziemskich, ze czterdziestu dymow jednego hayduka monderowanego w barwie do ostatniey, to iest, zupanie liberyi w pludrach, albo dostatnich ubiorach: kapturze, butach dostatnich z cholewami długiemі, a to jednakowey boswy, to iest, paklaka błękitnego, z besztwami dostatniemi kiru żółtego, z muszkietem kontowym, pulverlakiem, szablą, bardyszykiem, lantami, kulami, prochem, rydlem, proviantem, na dwie czwieri roku wystarczaiąc im, wystawił. Iusuper zasie ktoby miał w dobrach swoich nad czterdziesci dymow kilka kilkanascie albo kilkadziesiąt, żeby niedochodziło proporciey wyprawy drugiego żołdata, takowy każdy ex residuitate dymow ma contribuere. Podymne czworo y oddawac do j. mc. pana poborcy, według kwitow ostatnich teraznieyszych, w powiatach swoich wszyscy obowiazujemy się, termin sobie oddania podymnego a die decima secunda ad ultimam martij praecise naznaczamy, do ktorego terminu każdy z nas powinien sub triplici pensione te czworo podymne do panow poborcow naszych exolvere. A in defectu solutionis, gdy per executio-*

nem pp. poborcowie będą wybierać cum triplici pensione tą constitutą, tedy ta triplex pensio per medium panom poborcom, a drugie medium do skarbu województwa naszego in supplementum do zapłaty teraźniejszego zaciągu należec ma. Libera też aptio stawienia żołdata albo pieniędzy oddania, tylko tym się ma rozumiec y służyć, którzy na czterdziestu dymow w posessyach swoich niemogą wystarczyć. Tym zas, którzy mają równo czterdziestu albo supra, żeby się składać niepotrzeba żadną miarą niema iść, owszem koniecznie tenentur stawic, juxta descriptionem wyprawy żołdata a to dla tego tym bardziey, że czas bardzo krotki do ćwiczenia czynienia porządku naznaczony iest. Ludzie zas ci, którzy mają być ex facultatibus, pro prima maij do j. mc. pana pułkownika, w dobrym, iako należy, wyżej pomienionym porządku, w Koniuchach. majątnosci j. mosci praezentowani, oddawani bydz mają. Za którym oddaniem attestacye od j. m. p. pułkownika naszego, albo substituta jego mosci, z odebranych ludzi braci będą miasto kwitow od pp. poborcow za kwitami pokazanemi novissimae exactionis, a po oddaniu już więcey interessowac się niema potym do tych ludzi żaden przez tenczas pułrocza, sub poena peculatus, o co tacy respondere tenebuntur ad instantiam tychże pp. poborcow, którzy tak o nieodanie pieniężne, iako y niestawienie ludzi w każdym sądzie mają urgere et executiones officiosas prosequi. Za pułkownika tym ludziom uprosilismy wielm. j. m. p. Wacława na Koniuchach Hulewicza, podkomorzego Łuckiego, rotmistrzow zaś officierow do tych ludzi temuż j. m. panu pułkownikowi, pro arbitrio sui, possessionatos et peritos z szlaczty braci naszych ubrac y podac comittimus, ktorych, in spacio dwoch niedziel, przez uniwersały swoje, iako y o ściąganie do grodow, ma obwiescić. A za majora lubo iest od nas braci podany j. m. p. Jan Hulewicz, woyski Włodzimierski, tedy ad libitum j. m. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, y to podajemy, ażeby in posterum j. mc. p. pułkownik tych ludzi nie był in onere tego, gdyby z panow rotmistrzow podanych, kompletu piechoty zupełnie mieć niemiał, ktore tedy nie j. mc. pan

pułkownik, ale sam j. m. p. rotmistrz ex possessione sua wojewodztwa za to także y o szkody, jeżeliby się jakie komu przez nich stac mieli, odpowiadać powinien. A lubo j. mc. pana podkomorzego Łuckiego, pułkownika naszego, pracy y koszty merentur większego ukontentowania, jednak iż dla częstych exactij ubożałych poddanych naszych, fraterno z nami certando amore, tak małym kontentuje się pro tunc tractamentem półroka czterma tysiącami złotych, tedy z najpierwszego czopowego immediate po wypłaceniu j. mc. panu komisarzowi naszemu, do Radomia deputowanemu, trzech tysięcy złotych. Ante omnia j. mc. panu pułkownikowi y jch mc. panów administratorów czopowego terazniejszych te pomienione cztery tysiące złotych za kwitem onegoż wydac, iako nayprzódzey, imponimus. Także jch mc. panom rotmistrzom po tysiącu złotych na półroka, ciż exolvere mają, za kwitami onychże z podpisem j. mc. pana pułkownika. Do tego j. m. pana pułkownika naszego assekurujemy, in quantum by ci ludzie będą, in opere bellico byli przytrzymani więcej nad pół roku, zaczynając służbę a prima maij ad ultimum octobris; tedy, co będzie tym ludziom insuper w zasługach należało, zapłacić obiecujemy. Których ludzi wyżej mianowanych od całego wojewodztwa ad defectum kosztów na tryb niemiecki manierą polską być declarujemy. Poborców zaś do tej contributiei czworga podymnego uprosilimy z powiatu Łuckiego urodzonego j. mc. p. Mikołaja Kuiehynńskiego, z Włodzimirskiego urodz. j. mc. p. Andrzeja Małoszynskiego, z Krzemienieckiego urodz. j. mc. pana Jana Sonata Jsernickiego; którzy j. mc. panowie poborcowie, w każdym powiecie swoim te podymne wybrawszy, za assignatią j. mc. pana pułkownika naszego y kwitami od panów rotmistrzów, tymże panom rotmistrzom na zaciągi ludzi wydac powinni będą. A iż cały Rzeczypospolitey intentia ta iest, aby od summ, fructyfikających na interesach wielkich, prawem koscielnym y koronnym zakazanych, contribucia iaka accedere mogła, tedy obliguiemy po wszystkich miastach synagogi żydowskie, aby za niedziel dwie w grodach powiatu swego przysięgą przez starszych swych dwóch wykonali, iak wiele summ

iakich y od kogo mają, od których te lichwy płacą; z których przysięg, bez żadnych exactij od urzędów grodzkich wykonanych, ciż jch mc. pp. poborcowie od złotych sta po dziewięciu złotych repetera mają y to na tegoż żołnierza naszego. In casu niewystarczenia podymnego czworga obrocie się ma, do czego wyderkafy na kościoły ciekiew zapisane należec niemają. Także te summy, które po dziesięciu złotych fructificują, solarium jch mc. panom poborcom grosz ieden od każdego złotego przy braniu podymnego; tudzież y kwitowego groszy szesc a niewięcey od kwitu naznaczamy. Postquam exolutionem tractamenti, jesliby się defectus ukazał, z contribuciey czworga podymnego na zapłatę chorągwiom kwarcianym wojewodztwu naszemu należącym, wolno będzie j. mc. panu commissarzowi naszemu do ostatka czopowego, coby ieszcze byc miało in supplementum assignatie wydac, na którą (opłaciwszy wszystkie wprzody pp. administratorowie potrzeby in hoc laudo specificowane) exolvere mają in residuum, ostatniey zas raty czopowego includowac się ma tysiąc złotych, ofiarowany oycom bernardynom Łuckim na erectyą kościoła, także y bractwu Łuckiemu religiey greckiey złotych trzysta na poprawienie cerkwie, czopowego wojewodztwa naszego ponieważ anteriori laudo plus solito strictus do wybierania napisano, który sposob u nas jeszcze niebył practicatus y do wybrania impossibilis, tedy tym teraznieyszym objasniamy, aby solito more oddawano, iednak in duplo, to iest, z ktorego miasta albo miasteczka złotych sto płacono, teraz dwiescie, et per consequens praewio jramento, iako przedtym dawali, tak do skarbu jako i porękawicznego. Co wszystko ma cedere od tego czasu ad aerarium wojewodztwa naszego, a ta przysięga ma byc przed urzędem grodzkim każdego powiatu in duabus septimanis przez żydow arędarzow czopowego sine omni solario, ponieważ ad fructum Reipublicae czopowe należy; która przysięga ma byc wedle contractum tych, które zaszły między miastami a pany administratorami y arędarzami czopowego, którzy auctionem do skarbu wniesli. Lustratio dymow, na ktore dawno wojewodztwo de medio sui obrało jch m. pp. lustratorow przysięg-

łych, tą terazniejszą uchwałą naszą reassumujemy, którą zacząć mają od dobr panskich, a inquantum by potrzeba więcej ukazowała jch mc. pp. lustratorów przydac, tedy na drugim zieżdzie naszym z między siebie przydamy. A lubosmy, wygadząc zaciągowi terazniejszemu, pro tunc zezwolili wydawac czworo podymne według kwitow y attestacyi ostatnich, iednak in posterum tak się ma to rozumiec, że tylko z tych chałup ma podymne należec, w ktorych chałupach gospodarze mieszkają, że lubo swemi, lubo panskimi, lubo też najemnemi wołami zrobiając pola, zasiewają; jednak że ci, ktorzy najemnemi panskimi wołami robią y pola niemają, aequaliter s temi, co swoje dobytki mają y pola zrobiają, pociągnać, tedy consequentie tego y umiarkowanie panskemu sumnieniu poruczamy. Ci zas poddani ludzie lubo chałupy swoje mają, a gruntow żadnych, ogrodami się tylko kontentując, niezżywają, do podatkow należec niepowinni, y jch mc. pp. lustratores tych chłopow mają distinguere od osiadłych. Odprawuiąc zas tę lustracyę, mają miec eam securitatem sub iisdem poenis na tych, ktorzy by niemieli impedire, iakie są commisarzom, in publicis negotiis Reipublicae będących postanowione extendentes. Zasługi zeszłego oswieconego xięcia jego mosci Zacharyasza Czetwertenskigo, podsędku Łuckiego, y innych jch mc. pp. rotmistrzow, tak pro Pilawce, iako pod Zborow, wojewodztwa naszego ex debito winne te, że dotąd wojewodztwo nasze nieopłaciło successorom zeszłych jch mc. panow rotmistrzow, iako nayprędzey do zapłacenia sposob obmyslec mamy, a to z dawnych retent ktore są wojewodztwu winne. J. mc. p. Wacław Zahorowski, poborca wojewodztwa naszego Wołyńskiego, trøyga podymnego in anno millesimo sexcentesimo septuagesimo obranym, iż w wypłaceniu onego dosyc uczynił, y documentami, że wypłacił, dowiodł; tedy onego z tego zapłacenia uwalniamy y z dekretu, także condemnat, na nim otrzymanych, kwitujemy. Innym zas panom poborcom wojewodztwa naszego, ktorzy już przed j. mc. p. commisarzem naszym calculum uczynili y kwity otrzymali, iako toż y tym, ktorzy w trybunale Lubelskim rachunku z exactiy swoich deduxerunt, gdy dekreta

z kwitami od j. mc. p. commisarza j. mc. panu marszałkowi koła naszego pokażą, temuż j. mc. p. marszałkowi koła naszego zlacamy nomine wojewodztwa kwity generalne dac. J. mc. p. Andrzej Zabokrzycki, arędarz czopowego in anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, lubo bez defalki wszelkiew postanowiony, iednak iż deduxit hostilitatem y uymę przez condonatią czopowego per lauda publica Zbaraża, Międzyrzycza, Korca, należący quoti, tedy zł. pięćset j. mc. summy należącey defalkujemy. Nihilominus naznaczoną kwotę na studnią Krzemieniecką exolvere powinien będzie spełna. Z summy w grodzie Łuckim aresztowaney, kompaniey j. mc. p. Ruszczycza należącey, pozwalamy wziąć j. mc. panu Ostrowickiemu zł. trzysta et in residuo ma czekać decisionem ziazdu naszego nayıpierwszego. J. mc. pana Alexandra Grotowskiego, miecznika Wendenskiego, poborcę wojewodztwa naszego, który był od nas do iednego podymnego z dobr krolewskich y duchownych obrany, laudo publico z tey summy zł. dwóchset siedmdziesiąt, przez j. mosci wybraney et ex consensu nostro oddaney j. mc. panu Swiszczewskiemu, bratu naszemu, przez więzienie podupadłemu, kwitujemy y evincere, inquantum by tego potrzeba była, obiecujemy. In quantum by iednak pokazałosię, że więcey j. mosec wybrał, tedy to residuum oddać będzie powinien do skarbu wojewodztwa naszego. Ktore to laudum, nemine contradicente, postanowione y namowione j. mc. p. marszałkowi koła naszego podpisawszy do act podać zlecilismy. Działo się w Łucku dnia piątego martij anno millesimo sexcentesimo septuagesim primo. У того лядумъ подпись руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Jan Hulewicz, pisarz ziemski Lucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядумъ, за поданемъ я прозбою выпшъречоного его мил, подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нинешнихъ вгродскихъ Лудкихъ естъ вписаное.

Книга прод. Лук. 1671 г., № 2195, л. 212 на об., № 169.

III.

Инструкція черниговських дворянъ посламъ, отправленнимъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ первого, месяца марта пятого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, буреграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожонный его мил. панъ Левъ Казимеръ Вороничъ, подстолий Новогородский, маршалокъ на тот часъ кола рыцерского воеводства Черниговского инструкцію ихъ мил. пановъ обывателей тогожъ воеводства, речи нижей в тоей инструкции инсерованое, меновите выражоную, ихъ мил. паномъ посломъ до короля его мил. даную, с подписомъ руки своей маршалковское, для вписаня до книгъ нинешнихъ, перъ облятамъ подаль, такъ се в собе мающую: *Instructya jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa Czernihowskiego, na seymik die quinta martji za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego in locum solitum do Włodzimierza zgromadzonych się, urodzonym jch mosciom pp. Piotrowi Kozickiemu, podwojewodziemiu Kiiowskiemu y Piotrowi z Glinska Glinskiemu, posłom na seym do kròla jego mosci. Przy zwyczajnym na początku pocałowaniu ręki jego kr. mosci pana naszego mił., oddadzą jch mesc pp. posłowie nasi debitam gratitudinem, y powinszowanie długo fortunnego panowania jego kr. mosci za oycowskie starania, ustawiczne światobliwe pieczołowanie koło dobra pospolitego, iako pater patriae nostrae na tym thronie y strażnicy swoiey od Naywyższego Rządce, który creat reges et confirmat principes, wolnemi głosami civium patriae,*

wolnych electorow posadzony, jego kr. mosc na wszystkie panstwa swojego strony przezornym panskim poglądując affectem, upatrując na wszystkiey oyczyzny niebezpieczeństwa, nietylko w jnstrukciey swojej do nas przegłądać raczy, ale one od Rzeczypospolitey całej oddalić omne studet conatu paterno intendet. Za co humili panu y majestatowi jego podziękują voce jch mość pp. posłowie. Przy temże żadnemi podatkami na auctią woyska z fortun naszych odległych, in hostico zostających ad praesens oyczyźnie matce naszej in necessitatibus Reipublicae succurrere niemożemy żadną miarą. Iednak jch mość pp. posłowie nasi exponent w tym nasze jego kr. mosci promptitudinem, że sami osobami swoimi in omnem Reipublicae casum za viciami jego kr. mosci tam, gdzieby tego potrzeba ukazywała, stawać gotowiśmy, vitam et sangvinem gotowi, będąc przy dostojenstwie jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, a w zaszczyt oyczyzny, wylać. Którą to instrukcyą naszą o tym jch. mosc panu marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta podać zlecamy. Datum w cerkwie katedralney Włodzimirskiej anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo, martji piątego dnia. У тоѣй инструкціѣ подпись руки его мил. пана маршалка въ тые слова: Leo Kazimierz Woronicz, podstoli Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышѣ менованого подающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1231, № 108.

LIII.

Изъ постановленіи кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ.

Sita się namnożyło urzędników ziemskich Kijowskich, którzy żadnych nimają w wojewodztwie naszym possessiey ani publicis adesse solent consultationibus, praecavemus to sobie fraterne, że ktoby w wojewodztwie pod czas pospolitego ruszenia niebył prae-sens, jako toties na seymach podawalismy przez ich mosciow pp. posłow naszych pro vacantia, tak y teraz przez posłow naszych do i. kr. mosci supplikowac będziemy, aby terrigenis et bene possessionatis rozdane urzędy były. Obliguemy przytym ich mosciow pp. obywatelow wojewodztwa naszego, ktorzy bene ante są antiquitus possessionati w wojewodztwie, a teraz po inszych mieszkają wojewodztwach, aby ich mosci w swoim wojewodztwie byli przytomne.

Книга прод. Владимир. 1671 г., № 1042, л. 1515, № 274.

LIV.

Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замоискихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой.

О пагражденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волинска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстоіія Брацлавскаго и епископа Владимірскаго.

Року тысяча шесть сотъ семдесятъ первого, месяца декабря пятнадцатаго дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевскаго, буреграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Криштофъ Кордышъ, подचाший Брацлавскій, маршалокъ кола рыцерскаго инструзцію того жъ воеводства Брацлавскаго, месяца, дня и року нинешнихъ, верху на акте менованныхъ, през ихъ мил. пановъ обывателей воевод. Брацл., за универсаломъ его кор. мил., *in locum solitum* згромажонныхъ, а згодне поставленую, рукою своею подписаную, для вписанія до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подаль, которая такъ се в себе писаная маєт: Instrukcyя jch mosciom pp. Janowi Karolowi z Potoka Potockiemu, podkomorzemu Braclawskiemu, Stefanowi Piasoczynskiemu, staroscie Braclawskiemu y Winnickiemu, Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Braclawskiemu, Mikołajowi Ławryncowi Komorowskiemu, skarbnikowi Braclawskiemu, posłom z wojewodztwa Braclawskiego na seymiku we Włodzimirzu odprawionego na seym Warszawski, w roku da Bog przyszłym przypadający tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, dnia dwudziestego szostego januarji, złożonym дана, który на dzień przypadającego сейму, за naszym uproszeniem zjachawszy się, naprzud po oddaniu wiernego poddanstwa naszego jego kr. mosci panu n. mił. zdrowia dobrego, szczęśliwego długolѣtnie ponowania y triumfow z nieprzyiaciоł j. kr. m. y Rzeczypospolitey otrzymania powinszowawszy, jego kr. m. podziękuję pokornie за oycowską pieczolowitość, trudy y prace, podjęte dla Rzeczypospolitey, do której iż jas. wielm jch mość pp. hetmani wielki y polny koronni accesorunt, że czułościę, pracę, odwagę y dzielnością rycerstwa woysk jego kr. mosci, straconą od tak wielu lat, Ukrainę in parte odszukali, podziękują jch mość pp. po-

słowie, nieprzepominając jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego, który indefesso labore excubantes, pro integritate Reipublicae koszty nieżałując, astiterunt przy pracach jego kr. mosci, którym osobliwie debetur od jch mc. pp. posłow, imieniem wojewodztwa naszego podziękowania. Depactacya na pisanie instrukciey w odprawie jch mosciow pp. posłow woyskowych abyznaczona była y posłowie z jzby poselkiey obierani byli, jż redolet novitatem, niemają jch mość pp. posłowie na to zezwalać, ale zwykłym sposobem aby odprawowani byli woyskowi posłowie, jurabunt od nas wyprawić pp. posłowie. Nietylko do utrzymania pozyskaney na ten czas Ukrainy, ale y dla następujących na oyczyznę nieprzyaciół, iż przyczynienie woyska iest ex necessitate potrzebne, omnem curam inibunt pp. posłowie, aby y wprendcie Ukraina posiłkowana et sufficienter opatrzona była, azeby regimenti nie więcey nad sześćset ludzi, a chorągwie polskie nad koni sto niemieli, providebunt. Ktora auctia woyska nie pod żadne insze władze, która by diwideret woyska, ale pod zwierzchność jas. wielm. jch mosciow pp. hetmanow koronnych poddana była y powaga hetmanska wedle dawnych praw zachowana została, y prawa wyrazne dawnieysze y swiższe y adaequalitatis ratio każdego szlachcica brata przy wolnym zawiadywaniu w swey zachowuje majętnosci, które uważając, żałosni być musimy, gdy słyszym, iż nam za przychodzeniem do wojewodztwa Bracławskiego indicitur przeciwko prawa do pewnych lat niezażywania naszych majętnosci, aby temu złemu zabieżeli jch mość pp. posłowie, fide, honore et conscientia obliquamus jch mosciów. Jeżeli jednak in totum do majętnosci przyidziemy, certabimus pari amore cum Republica, jako synowie teyże matki naszej, hic insze stabilimentum swobody naszej szlacheckiey tylko dissensum aliqua protestatione facta contestari, o których zniesieniu aby prawa niepisano szkodliwego, attendent. Angustiata jest Rzeczpospolitey od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykolwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica, y tego nie opuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum. Successari wielm. j. mc. p. Kra-

sinskiego, podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunku kwit dany był, sama requirit justitia. Órdynacya Zamoyska iż po wszystkie seymy trudniła ordines Rzeczypospolitey, aby tandem uspokojona była finaliter divisione Rzeczypospolitey, jch mość pp. posłowie serio instabunt, co garąco jch mosciem zlecamy. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyscie, Ukrainy szeszśliwe progressi retardavit, który że y wojewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, reddant rationem jch mość pp. hetmani W. X. L. tanti praejudicii; praejudicium od p. Zarudnego, rotmistrza, stałe j. mc. panu staroscie Braclawskiemu w złupienie majątnosci in praesentia dziedzica, aby seriam odniosło animadversionem, j. mc. p. kanclerz W. X. L. pro libera voce szlachcica, że oppressit, a tanto praejudicio uwolnić brata niezaniechają. Merentur zasługi jas. osw. xięcia j. mc. Wiszniowieckiego, wojewody Bełzkiego, od jego kr. mosci p. n. m. w osobliwym respekcie byli, y depopulatio Zbaraża oblężeniem nieprzyjacielskim od Rzeczypospolitey nagrodzona była przez oddanie sammy liquidowanej albo na Lubomlskiem starostwie. A że takowóz depopulationem majątnosci swey odniósł, miasta Podhajec y wsi przyległych, jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Sieradzki, godna rzecz, aby y jego mosci compensatia była tantum ruinae pro Republica successum na miasteczku Stojanowie y wsi Niedzwiady, assekurowawszy summę liquidowane. Religia graeco-ruska aby wedle praw swoich zachowana była y od violentiey ab unitis in posterum praecustodita zostawała, serio curabunt, y za sprawą j. mc. oycy Winnickiego, metropolity Kijowskiego, aby sądzona była, serio instabunt. Znaczne odwagi woyska jego kr. mosci Zaporoskiego z wielm. j. mc. panem hetmanem Chanenkiem, jako o całej Rzeczypospolitey osobliwego godne są respectu, tak y po nas wymagają, abyśmy in desiderio onych gorąco instaremus do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey, zaczym poruczamy desideriorum onych solidam promocionem. Bene meritum od jas. wielm. jch mosciów pp. hetmanow zaleconych, aby nobilitacye stanęły, efficaciter promovebunt, po których y dobrze zasłużonego wojewodztwam naszym przytączamy p. Piotra Lebedo-

wicza, za którym aby solícite instarent pp. posłowie, aby tandem prac y życzliwosci swey ku Rzeczypospolitey otrzymał brevium szlachectwa conferowanego. Miasto Włodzimierz iż jest desolowane od żołnierza y nieprzyjaciela koronnego, aby za ufolgowaniem nieco do reparacyey przyszło, y żydzi większemi podatkami nad zwyczajnie niebyli aggrawowani, procurabunt. Znaczne praejudicium brat nasz j. mc. p. Teodor Krasnosielski, podstoli Bracławski, odniósł od j. mc. pana Bratkowskiego, który niebędący naszym obywatelem, y zadney w wojewodztwie Bracławskim niemający osiadłości, temere uprosiwszy sobie urząd podstolstwa Bracławskiego mandatami indebite prawdziwego podstolego Bracławskiego j. mc. p. Krasnosielskiego disquietat, zaczym chcieć praejudicio occurent jch mość pp. posłowie y na abrogacij żadnych praw szkodliwych libertatibus nostris niepozwolą. Krzywdy, poczynione jch mosciom oycom episcopom Włodzimierskiemu y Pinskiemu w odebranych rachmandriey Kobrinskiej, Ławryszowskiej przez j. mc. oyca Kolendę, metropolitę Wilńskiego y Kijowskiego, przeciwko prawu nadanemu zdawna, aby jch mość pp. posłowie przed majestatem panskim poparli, zlecamy jch mosciom, y żeby coadjutoria, przeciw prawy dana, była zniesiona, osobliwie oycu Żuchowskiemu na metropolio Wilenską. Także y pensye niezwyuczajne coroczne annihilowane były y administracye na władcytwa niedawano. Instrukcy a tempore coronationis jego kr. mosci iż niewiele swego smutku reassumujem, one in ipsarum artikulis, co wszystko, fidei, conscientiae et honori jch mosciow pp. posłów poruczywszy, pewniśmy, że przy prawie tutabuntur libertatem nostram. Działo się w kosciele jch mosciow oycow dominikanow Włodzimirskich dnia piętnastego decembra anno milesimo sexcentesimo septuagesimo primo. У тоє инструкции подпись руки маршалковское в тые слова: Krzysztoph Kordysz, podczaszy Bracławsky y marszałek koła wojewodztwa Bracławskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть инсерована.

Книга прод. В.идимир. 1671 г., № 1042, л. 1771, № 425.

LV.

Инструкціи кіевскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижныхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украинны увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православной вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевской академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевского воеводства. О подтвержденіи права выбирать городскихъ судей помимо старостъ и о предоставленіи исполнительной власти городскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ комиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевского воеводства въ трибуналѣ. О равномерной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привиллегій на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замоискихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опеки. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвшаго города Владимира и съ евреевъ.

Року тысяча шест сотъ семдесятъ первого, месеца декабря пятнадцатога дня.

На уряде вгородскомъ, в замку его кор. м. Володимерскомъ, перед мною, Томашомъ Савицеимъ, намесникомъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нынешними вгородскими старостинскими, ставши персоналитеръ, урожонный его мил. панъ Стефанъ Вышполскій,

коморникъ вграничный воеводства Киевского, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкцію тогожъ воеводства Киевского, месяца дня и року нынешнихъ, верху на акте менованныхъ, през ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Киевского, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згромаженныхъ, постановленную, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ вальный Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ перъ обятамъ подаль, которую я, урядъ, для вписаня до книгъ приймучи, читалемъ и такъ се въ собе писаная маеть: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo, obywatele wojewodztwa Kijowskiego, którzymy się za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. na miejsce nam prawem naznaczone do Włodzimierza na dzień piętnasty miesiąca decembra anni praesentis zjechali, in locum solitum, do kościoła ojców dominikanów, zszedszy się z dyrekciey urodzonego j. m. p. Jerzego Michała Manieckiego, stolnika wojewodztwa Kijowskiego, za marszałka koła naszego urodzonego j. m. p. Stefana Wyszpolskiego, komornika granicznego wojewodztwa Kijowskiego e medio nostri unanimi consensu obraliśmy, przez ktorego rozdawaniem sobie głosow, jch mosciw pp. posłów, niżej specyfikowanych, na seym blisko przypadający, per suffragia nostra unanimi consensu obrawszy, instrukcyą naszą w te słowa spisaną podaliśmy: Instrukcyja jch mosciom pp. posłom, na seym walny Warszawski, pro die vigesima sexta januarii in anno proximo venturo złożony, zgodnie obranym y wysłanym od nas, obywatelów wojewodztwa Kijowskiego, do Włodzimierza za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. zgromadzonych, to jest: j. mc. pana Jana Wołczkiewicza Olizara, podsędka, j. mc. pana Marcyana z Szpanowa Czaplica, podstolego, y j. mc. p. Michała Trypolskiego, pisarza, urzędników ziemskich Kijowskich, których jch mosciów wzywamy do tej pracy publiczney y usługi wojewodztwa naszego, upraszamy et obligamus fide, honore et conscientia, aby się we wszystkim do prawa pospolitego, zgody Rzeczypospolitey, wszystkiej instrukcyi stosowali. A naprzód Panu Bogu*

oddawszy powinne dzięki, od ktorego wszelaka sprawa dobra in medietate początek ma, dziękujemy jego krol. mosci panu n. mił., iż ochotnie processerat do reparatiew krajow naszych. Dziękujemy y jch mosciom pp. hetmanom woysk koronnych, naszym wielce miłosciwym pp. y braci, iż zdrowia swego y uronienia fortun przy znacznych odwagach na zaszczyt całej Rzeczypospolitey nieżałowali. Dziękujemy y całemu rycerstwu za tę ku oyczyźnie y wojewodztwom naszym niespracowaną zyczliwość. Deferent tedy jch mość pp. posłowie nasi hanc nostram gratiarum actionem y upraszać będą, tak jego kr. mość, jako y całej Rzeczypospolitey, o dalszą około dobr wojewodztwa naszego obradę y, ante omnia, upomnią się odebrania fortece Kijowskiej, według pakt z carem jego moscią Moskiewskim, inibunt media do zatrzymania teyże fortece, y wszystkich inszych fortiec, y fortece Kamienieckiej. Przypomnią jego kr. mc. panu nasz. miłosciwemu do tego ex ratione pactorum conventorum oblig y będą mieli facultatem do pozwolenia wydania chlebow na zatrzymanie praesidiorum. W czym żeby niebyło praw y swiebod szlacheckich naruszenia, tedy jch mość pp. posłowie okreslą to dobrze constitucją, iż to tylko pro hac vice certandą miłością z Rzeczypospolitą, jako z matką naszą, pozwola z dobr nietylko królewskich y duchownych, ale też y dziedzicznych, s tym dokładem, żeby wszystkie dobra, nieczyniąc respectu, tak magnatom, jako y uboższego stanu szlacheckiego, nemine excepto, a dla większego porządku w teyże constitucij dołożą jch mość pp. posłowie, że na seymiku relationis wolno będzie obrać panow commisarzow do rozdzielenia tych chlebow, przy deputowanych z woyska. Ci zaś jch mość pp. commisarze niebędą mogli libertaty dawać na żadne dobra sub poena in constitutione specificanda ad forum inter causas militares. Auctia woyska, jeżeli komu tedy wojewodztwu naszemu jest bardzo potrzebne, zaczym quaerulando expuneat to jch mść pp. posłowie Rzeczypospolitey, że wielkie przez to stało się omieszkanie w Rzeczypospolitey do skutecznego Ukrainy odebrania; z wyprawione chorągwie, jedne nie byli in opere belli, a drugie już pod samą

pozwijali się Ukrainą, a z inszych wojewodztw żadnego niebyło succursu. Podziękują jch mść pp. posłowie wielkopolskim wojewodztwom, iż gotowi byli iść na odebranie Ukrainy, gdyby byli inne wojewodztwa exemplo onych skupili się. Opowiedzą y to jch mość pp. posłowie, że wojewodztwo nasze gotowoscia w polu kilka niedziel obozowało, rozumiejąc, że, według ufały, pospolite ruszenie do skutku przydzie. Insze puncta w instrukcye j. kr. mc. wyrażone de extituta (?) sua jch mość pp. posłowie tractować będą, stosując się w tey mierze do zgody całej Rzeczypospolitey. Wielkie się dzieje przez to omieszkanie w daniu succursu ex ineffectu consiliorum, ratione tey sciany ukrainney, iż seymy w Warszawie, w tak odległym mieyscu, ustawicznie się odprawują; zaczym explicabunt to jch mość pp. posłowie urgebuntque serio, aby choć poty, dokąd się nieuspokoi totaliter Ukraina, seymy mogli bywać w krajach, Ukrainie blizkich, a mianowicie: we Lwowie, albo w Łucku, prawie in centro wojewodztw ruskich. Będą też mieli jch mość pp. posłowie cordi uspokojenia religyi greckiey y promowania oney niezaniechają, dla zatrzymania pokoju w oyczyźnie. Za wielm. j. m. panem Michałem Chanenkiem, hetmanem woysk jego kr. mosci Zaporozkich, który w oczach całej Rzeczypospolitey, dotrzymując panu wiary, przeciwko rebellizantom dosyć życzliwie stawał y stawać ofiaruje się w swojej wiernosci, zaczym godzien jest, aby in suis desideriiis otrzymał łaskę pańską y w tym urzędzie hetmanskim constitutione approbatur. Także woysko kozackie, nie w buncie zostające, podług dawnych swoich praw zwyczajow y przywilejow zaszczytzeni bezpiecznie zostawali, sine quovis, a quopiam praepedimendo. Także inter unitos et disunitos stateczne było pomiarkowanie, aby jeden drugiemu w żadną niewrywał się diocesą y, cokolwiek antiquitus kto trzymał, przytym y teraz zostawali; więc y academia Kijowska, w dawnych prawach oney ad praesens constitutione była potwierzona, serio te wszystkie zalecamy jch mosciom pp. posłom naszym ad instantiam j. m. p. hetmana Zaporozkiego promovenda desideria. Niezaniechają też jch mość pp. posłowie starać się o to, aby mieysce wojewodztwu

naszemu należyte w jzbie poselskiej zasiadali, według dawnego prawa, gospody otrzymali y to wymogli od Rzeczypospolitey, aby przykładem wojewodztwa Wołyńskiego szesciu posłów odtąd obierać było wolno, częścią dla tego, że w wojewodztwie naszym trzy obszerne powiaty, częścią, że, za umnieyszeniem intrat y spustoszeniem dobr, niewszyscy mogą adesse na seymie y, przy tak częstych seymach y długo trwających, niemogą trwać na seymie. Nic inszego aby summy y wszystkie dobra po Teterze, jako po zdrajcy Rzeczypospolitey, per constitutionem obrócone były in commodum wojewodztwa naszego. In calamitate publica zbogacił się pomieniony Tetera, jako to na przyszłe seymy od stanów Rzeczypospolitey wojewodztwo nasze instabat. Ponieważ novella constitutio addidit autoritatem jch mosciom pp. urzędnikom grodzkim, iż sine apellatione sądzić mogą possessiones amplas, przeto o to się będą starali jch mość pp. posłowie, jakoby per constitutionem to było approbatum, żeby jch mość pp. sądowi, już nie z dependenty samego j. mc. p. starosty, ale od braci obrani byli; to expriment, że jest summum in conveniens, że depectatie wielkie dzieją się w sądach grodzkich y w caucelaryach trybunalskich, a zatem sposob temu zabieżenia wynaydą, przy teyże okazyi efficient jch mość pp. posłowie, aby urząd grodzki Zytomirski y Owrucki mieli potestatem odprawowania executyi, y tego dołożą, żeby byli regenti jurati et possessionati. Musi to perturbare wojewodztwo nasze, że nam non constat, z czym j. m. p. wojewoda Chełmski poszedł do stolicy Moskiewskiej, zaczym upomnią się tego jch mość pp. posłowie et efficient, aby in numero jch mosciow pp. commissarzow, ktorzy do dalszego tractowania, lub z carem jego moscią Moskiewskim, lubo też z woyskiem Zaporozkim intervenient materie, aby z wojewodztwa Kijowskiego byli assignowani commissarze. Wielka dzieje się w tym wojewodztwie krzywda, że przy ordinathey miesięcow na sądy trybunalskie, per apendium tylko jeden tydzień assygnowano do sądzienia spraw wojewodztwa naszego, satagent jch mość pp. posłowie ante omnia do zniesienia tego punktu przyłożonego. Ponieważ już jest

constitucya, że areassumowano sądy wojewodztwa Kijowskiego, y jesteśmy już bliżey spokoyney possessyi z łaski Bożey, a z szczęścia jego kr. mosci tedy, aby wszystkie sprawy wojewodztwa, ktore ad feliciora tempora byli prolongowane, w tym miesiącu sądzone były. Podadzą to ad trutinam Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie nasi, aby przez constitucyą bene meritorum odwagi łaską jego kr. mosci zarowno były nagrodzone y zeby aequalis mogła być ratio w rozdawaniu dobr Rzeczypospolitey, żeby niezmierne intraty niektórych tylko osob nie bogacili. Approbatione laudorum, ktorych wojewodztwa naszego całość się zamyka, powinni omnino jch mość pp. posłowie przynieść, ktoreby niebyli juri publico contraxii, będą mieli curam jch mość pp. posłowie y to, jakoby partikularze, wojewodztwu naszemu należące, zapłacone byli. A gdy będzie się kto naydował do kupienia, tedy przez uniwersał swój dadzą wiedzieć wojewodztwu do grodu Włodzimirskiego, na ktorym terminie obierzemy ex collegio nas braci do przedania y odebrania pieniędzy, ktore seymik rellationis in integro przywiezione byc mają, a z tey summy mają mieć wszyscy uspokojenie, ktorzy kolwiek albo per distantiam loci niemogli do tego przyiść, żeby byli ratione possessionum suarum ukontentowani, albo też przez niostrożność plenipotentow reclinatorium nie participowali, lubo też in participatione quaerulantur słuszenie, po ktorych ukontentowaniu, residuum summy in generalem divisionem należeć będzie. Ponieważ szerególną Boską dispositią, a szczęściem jego kr. mosci potior pars Ukrainy Przydnieprskiej ad obsequium krola jego mosci y Rzeczypaspolitey przychodzi, za co Bogu Naywyższemu podziękowawszy quod interest wojewodztwu naszemu, in futurum praespiciendo integritati onegoż, jch mość pp. posłowie nasi salutem adhibebunt curam kotrego, aby te wszystkie przywileje, ktore w wojewodztwie naszym, tak na dobra szlacheckie, ad male narrata z cancellariej jego kr. mosci, jako i dobra jego kr. mosci cum refusione od starostw ukrajskich, pewnych miast y wsi intervenientibus pactis z woyskiem Zaporozkim, za hetmanstwa wielmożnego Jana Wyhowskiego, wojewody Kijowskiego, ktore pacta

że assecurowane nieprzychodzą do tych czas, aby byli per constitutionem kassowane. Także y inne przywileja na dobra jego kr. mosci, także starostw koronnych, jako y innych partykularzow, ich daniny, przeciwko którym zaszły protestacye od posłów ziemskich, aby były anihilowane. Angustia te Rzeczypospolitey jest w tym od tak dawnego czasu monety zepsowaniem, aby tandem kiedykolwiek reparationem wzięła, inibunt de mediis cum Republica y tego nieopuszczą aby defraudationibus na cłach y komorach było occursum sprawa ordynacyi Zamoyskiey, jako materya gravis, ponieważ u całej Rzeczypospolitey potrzebuje consyderacyi, względem ktorey jch pp. posłowie nasi, cum toto Republica, takowe adinvenient modos, aby uspokojona była, prout videbitur et placebit całej Rzeczypospolitey. Successorom wielmożnemu j. mc. panu podskarbiego koronnego, aby po uczynieniu rachunkow kwit dany był, sama requirit justitia. Woyska Litewskiego rozerwanie się y rozeyscie Ukrainy szczęśliwe progressy retardavit, ktore że y woewodztwa niektore złupili y zaborow popełnili, redant rationem jch mość pp. hetmani Wiel. Xięś. Litewskiego. Jas osw. xięcia j. m. p. wojewody Bełzkiego, hetmana polnego koronnego, dawne merita omni comparatione mojora swoje odwagi, tudzież szkody podczas expedycey Zharazkiey podjęte, tych że przez constitucyą obiecana nagroda, aby summa na starostwie Lubomskim y inszem i jego kr. mosci p. n. m. nagradzone byli, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Jas. wiemożnego j. m. p. wojewody Sieradzkiego z przodków merita, straty nowissime dobr miasta Podhajec dziedzicznych przez woyska, tak koronne, jako y nieprzyjacielskie, ruina osobliwego w Rzeczypospolitey indigent respectu, w nagrodę ktorey ruiny, aby jus emphiteuticum do lat pewnych, z woli całej Rzeczypospolitey y łaski jego kr. mosci, constitutione kooperowane byli, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Zasłużył to bardzo dobrze z przodków swoich jego mc. p. Sapięha, starosta Owrucki, aby był ukontentowany za straty, tak swoje, jako y rodzica swego, zaczym jch mość pp. posłowie nasi będą się o to starać, aby summa na regiment godney pamięci j. mc. pana

pisarza polnego, rodzica jego mosci, respectum spisnego naznaczona, a na kleynotach Rzeczypospolitey assecurowana była, przez constitucyą na dobra Dołhe y Zabczyce, w powiecie Przemyskim leżące, wniesiona. Dobrze zasłużone sławney pamięci j. mc. p. Jerzego Niemierzyca, podkomorzego Kijowskiego, zasługi, przez constitucyą anni milesimi sexcentesimi quinquagesimi noni, w Wiel. X. Litewskim assecurowane, aby tandem j. m. p. Theodorowi Niemierzycowi uiszczone byli (ktorey przykładem rodzica swojego zacnego bene meriti de Republica et nostro palatinatu nieprzestaje), procurabunt jch mość pp. posłowie. Meruit też wielmożny j. m. p. starosta Zytomirski nagrodę za straty y odwagi swoje, jch mość pp. posłowie wniosą instancyą do króla jego mosci, aby przy assignowanym jurgielcie od jego kr. mosci Jana Kazimierza był osobliwy respekt ex primis vacantibus. Niepowinno poyść w zapomnienie zasługi j. mc. p. Wyżyckiego, chorążego Kiiowskiego, ktory y teraz, propter bonum Reipublicae, za ordinansem jch mosciow pp. hetmanow koronnych, praesidet woysku cum bono publico, zaczym jch mość pp. posłowie za tę to tak znacną przysługę j. mc. p. chorążego y starać się będą aby digna merces od jego kr. mc. y Rzeczypospolitey była naznaczona j. mc. p. chorążemu Kijowskiemu. Xięgi Kijowski, przez xięcia j. mc. Radziwiłła, hetmana Wiel. X. Lit., przy wzięciu Kijowa zabrane, successores xięcia j. mc. detractionem, gdzie są, aby wrócone były. Sprawy żołnierskie aby w trybunale koronnym Lubelskim jako y dawno sądzone byli, a nie gdzie indziej, powinni tego doyrzec jch mość pp. posłowie nasi. Iż succesya po nayjasniejszym niegdy Władysławie, krolu jego mosci panu naszym, y po krolewiczu jego mosci Karolu, na nayjasniejszego krola jego mc. przeszłego Jana Kazimierza spadła. Jego kr. mość Władysław Czwarty, opiekunem naywyższym będąc wszystkich sierot, sam się w tę opiekę wdał osobą swą opiekunem j. mc. panu Jerzemu Krasickiemu, niegdy staroscie Dolinskiemu, y dziatkam jego, ostawszy tylko raz komisarzów na słuchanie rachunkow, kuratorów zsyłał, a sam nie-małe summy zebrał ex patrimonio j. mc. p. Kazimierza Krasickiego,

y od j. mc. p. Stanisława Krasickiego, podczaszego Łomżeńskiego, przeto y summy stare na Dolinie wojtowstwa Dolinskiego y Burbie haerentes za czworgiem dożywocia, juxta constitutionem millesimi quingentesimi octuagesimi octavi, o summach starych nie extenuowaney, dobra te z domu j. mc. oddane, więc y zasługi stryja y wuja jego łmosci, wedle listu króla j. mc. Zygmonta Trzeciego y inszych dowodow, y wszystko to aby recompense odniosło, zlecamy jch łmosciom pp. posłom, aby się serio tego domawiały. W poprawie zaś wolności naszych aby się o to starali, jakoby nie tylko jch mość pp. Krasiccy, ale każdy possessor, juxta constitutiones et privilegia, przy krolewstwach zcstawał spokojnie. Curatorie na ludzie, jakoby inpotentiae mentis podległe, nonnisi ex persona na seymiku deputackim praesentata, za seymikową attestacją nietak jest, aby byli dawane. Opiekunowie, albo kuratorowie y successorowie ich, ktore zawczasu młode ludzie sidłać zwykli, aby przyszedłszy do lat niemogli krzywdy swojej u nich dochodzić, aby się powinni sprawić pupiles y, non obstante praescriptione, aż natenczas respodendo onym, kiedy pupilli do lat przyszedłszy y do sumptu też na prawo przydą przez opiekuny in promovendo bono suo privato et publico neglenti seu decepti. Aże między jch mościami oycem metropolitą, episcopami, in unione sancta zastającami, zaszyły differentie między tak wysokimi stanu duchownego osobami, ponieważ ociec Kolenda, metropolit, archimandryi dwie, Kobryńską od j. mc. episcopa Włodzimirskiego y Brzeskiego, a drugą Lawriszowską od oycy Białożora, episcopa Pńskiego y Turowskiego, niesłusznie poodhierał, aby z łaski jego kr. mc. y Rzeczypospolitey były przywrócone. Między temiż osobami miesza rzecz j. mc. ociec Żochowski y coadjutorio metropoliey, mimo zwyczaj y prawo duchowne postępując, przywilej sacri regii magestatis apostolice in unione będącym episcopom Włodzimirskim, na prototronio metropoliey generalney służący, wyprowadził, aby tego ritulu ustąpił y nigdy napotym żaden się im nieszczycił nad episcopa Włodzimirskiego. Przytym administracją jakową ociec metropolita unicki po episcopach dożywotnią usurpuje, y ta, jako

przeciwna prawu, jeśli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, którą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, skassowana, ale po każdym episcopie kapituła, przywilegiami królów jch mosci utwierdzona y postanowiona, aby perpetuis temporibus capitulares, dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższemi przykładem kościoła Rzymskiego zostali, bez przeszkody j. mc. oycy metropolity y innych żadnych osob, aby żadnym wyderkafo, alios pensyom metropolickim nowo wynaydzionym episcopowie z kapitułami swojemi niepodlegały, a mianowicie Włodzimirska y Pinska, ale przy wolnościach dawnych y prawach swoich byli zachowani. Ponieważ j. mc. ociec Antoni Winnicki, metropolita Kijowski, ob injuriis temporum do possessiey metropolitanskiej nieprzyszedł, y dobr żadnych nietrzyma, wniosą jch mość pp. posłowie, aby uti bene merita de Rnpublica ex vacantibus jego kr. mość conferował reclinatorium, y to specialiter instabunt jch mość pp. posłowie, aby sprawa o najażdzy, wiole, nocnym sposobem przez oycę Szumlanskiego popełnione, z remissy, według dekretu trybunalskiego, na seymie absque dillatione sądzona była. Desideria jego mc. oycy Swiscielnickiego, episcopa Lwowskiego, z j. mc. oycem Szumlanskim mają mieć jch mość pp. posłowie w pilnym respekcie, aby podług dekretu jego kr. mosci był we wszystkim zachowany. Wiel. j. mc. p. generała Podolskiego dawne merita omni comparatione majora swoje odwagi, tudzież szkody podjęte, tychże obiecana nagroda, aby respectami jego kr. mosci p. n. m. nagrodzone byli, y w swoich dalszych desideriach był ukontentowany, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Za urodzonymi jch mość pany Alexandrem Ilin-skim, woyskim Czernihowskim, y panem Ewstafiem Bakowieckim mają jch mość pp. posłowie nasi instancją do j. kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey wnieść, aby onym in toto, według dekretow trybunalskich koronnych Lubelskich, a parte adversa satisfacya stanęła, y rigor prawny extendowany, y dekreta trybunalskie według constitucyi in suo robore et autoritate zostawały, co jch mosciom pp. posłom naszym serio injungimus y upraszamy o to. Za j. mc. p.

Piotrem Lébedowiczem wszystkie nasze reassumimus przeszłe instructia, jch mosciom panom posłom recommendamus, aby ten godny człowiek za swoje cnoty y przysługi w oyczyźnie był do honoru szlachectwa między innemi przypuszczony, alios na żadnego nobillitacyą niepozwołą jch mość pp. posłowie. Niezapomnią też jch mości pp. posłowie nasi y swoje y przodkow y z osob swoich merita deferre Rzeczypospolitey y jego kr. mosci panu n. mił., ktorego upraszamy, aby przy tey functey, od nas na jch mość pp. posłów włożoney, osobiwie jego kr. mość tymże oswiadczył łaskę swoją. Miało Włodzimierz, ponieważ jest bardzo zdezelowane y tak zubożałe, że tylko ledwo kilkoro kmiotkow ubogich ostaje, y wojewodztwa nasze żadnego wczasu dla obrad swoich zjeżdżając mieć w nim nie możemy, zaczym zlecamy to jch mosciom pp. posłom, aby u jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey efficere mogli, żeby byli od starey contributij y przechodow żołnierskich, także y od hyberny na lat dziesięć uwolnieni. Za synagogą całą żydowską, w Koronie zostającą, instabunt jch mość pp. posłowie, aby podług przeszłej constitucyi respectu quarty summy pogłownego, tudzież uwolnienia od contributij wszelakich, także od hyberny, respectując na ich zniszczenie, byli zachowani do seymu da Bog blizkiego. Którą instrukcyą naszą, zgodnie uchwaloną y postanowioną, serio promovendam jch mosciom pp. posłom zlecamy, y oną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisać y do akt tuteyszych grodzkich Włodzimirskich podać declarujemy. Działo się we Włodzimirzu w kosciele jch mosciow oyców dominikanow roku tysiąc sześćset siedm-dziesiąt pierwszego, miesiąca decembra piętnastego dnia. У тоє ин-струкции подпись руки в тые слова: Stephan Wyszpolski, komor-nik graniczny wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego, wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инструкция за поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подающого, а за моимъ урядо-вымъ приматемъ, до книгъ нинешнихъ кродскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1042, л. 1763, № 423.

LVI.

Универсалъ короля Михаѣла къ кѣвскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ.

Року тысеца шест сот семьдесят второго, месяца кветня пятнадцатого дня.

На вярде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ еграничнымъ воеводства Киевскаго, бурграбимъ замку Володимерскаго, я книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, плахетный панъ Войцех Павловский листъ отъ его кор. мил., с печатю коронною болшое канцелярии притисненою, а с подписомъ руки его кор. мил. и реентовское до воеводствъ: Киевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго, также и повету Володимерскаго, рационе сеймиковъ выданный, для вписаня до книгъ нынешнихъ, перъ обла-тамъ подаль, так се въ себе мающий: Michał, z Bożej łaski król Polski wielkie xięże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Zmudzki, Kiiowski, Wołyński, Inflancki, Smoleński, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie wielmożnym, urodzonym, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego wojewodstw Kiiowskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego, także y powiatu Włodzimirskiego wojewodztwa Wołyńskiego obywatelom uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili, będąc ta Rzeczpospolita w oczach świata chrześcijańskiego jedynym mężstwem y sławy wizerunkiem, cnoty funduszem, a wolności serc wspinających y chwalebnych czynów prawdziwe prototypem, przychodzi na to przez nieszczęśliwość powszechną, że sama o sobie radzić niemoże, lubo tak wiele zbyt potężnych sąsiadów mając, a nad wszystkich nacięższą, narodów machometanskich, osobliwie monarchii tureckiej,

na wolność, która potęgą swoją całemu chrześcianstwu y nas samych nieporozumieniu impune imponit. Nieopuscilismy jednak starania naszego, cokolwiek należało królewskiey naszej obligacyi y possibilitas niosła do jako naygruntownieyszey rady, z jak naylepszą wygodą stanu rycerskiego obywatelow, y obrony spolney oyczyzny naszej y w przeszłym roku, y teraz. J gdyśmy seym świeżo złożyli byli, który, iako żałosnie rozerwś się, bez wszelkiey naprawie fundującey się circumstancyi, judicet fama publica et posteritas y każdego baczne-
go reflexia. My iednak co per leges patrias możemy, w których y wychowalismy się, y one sacramento stwierdzilismy, niezaniechujemy wszelkiego usiłowania ad consulendum tam afflictis rebus patriae, ile gdy tak wielka narodow poganskich siła następuje. A tak miewszy walną radę poseymową de consensu numerosi senatus, conclusimus złożyć na mieyscach zwyczajnych wszystkim wojewodztwom seymiki przedseymowe. Jakoż składamy uprzejmym y wiern. waszym pro die XXVII aprilis, seym zas, jako unicum consiliorum auctorum, we trzy niedziele po seymikach pomienionych, ex eodem senatus consilio składamy, to jest na dzień XVIII miesiąca maia w Warszawie, w czym sama naturalis defensae necessitas może każdego rczelwować, skrupuł reflectującego się nad prywatnym y publicznym od poganstwa niebezpieczeństwem, osobliwie sami uprzejmym y wiernym loco, którzy prze: całe pięć lustra y daley extorres będąc od własnych domow swoich, tym bardziey mają concurrere do szczesliwey obrady y conserwowania całosci Rzeczypospolitey. Za ktorey mają przy łasce Bozey będziecie mogli postliminio cieszyć się, że tandem lares patrios szczesliwie powitacie. Chciąc tedy uprzejmym y wiern. w. dapomodz y byc powodem innym wojewodstwom, aby ten publicus lethargus oczewiscie dobrowolney nieopatrznosci wszystkich niezagarnywał. Bo jako nam który narod chrześcianski sprzyi:ć, albo ma dać co posiłku, gdy widzą, że sami albo ręce opuszczamy, albo się niezagdzamy. Nemo resipiscit si serio y my możemy przy łasce Bozey ieszcze poratować utrapionej oyczyzny, byleśmy się zakrzętnęli. A że czas krotki, concurrite, o cives, my y radzić

o oyczyźnie y zdrowiem naszym oney salutem propugnare gotowismy, a dalsze publiczne necessitates w instrukcyi na seymiki wyrazimy. Co wszystko do wiadomosci uprzejmym y wiern. w. w. podając, mieć chcemy po urzędach grodzkich, aby podług prawa wczesnie na mieyscach zwyczajnych ten nasz uniwersał względem następujących seymikow pomienionych obwołać y publikować kazali, inaczej nie czyniąc dla łaski naszej y z powinności urzędow swoich. Dan w Warszawie dnia XX miesiąca marca MDCLXXII, panowania naszego III roku. У того универсалу печат коронная и подпись рукъ такъ его кор. мил., яко и реентовское въ тые слова: Michał, krol. X. Stanisław Lipski, Krakowski, Płocki kanclerz, regent cancellaryi koronney. По принятю и вписаню кототорого универсалу, помененный подавающий мене, урядъ, о придане возного на публикацию онного просилъ, которого аффектации я, урядъ, дасытъ чинечи, возного урядового шляхетного Іозефа Климанского придалемъ. Который, с придаця моего урядового а повинности своее возновское, тотъ универсаль на месцах публикациом звычайныхъ обволаъ въ замку, их. м. п. обывателомъ помененныхъ воеводствъ до ведомости привелъ, о чомъ и реляцию свою передо мною, урадомъ, учинилъ и созналъ. Который же то универсаль, за поданемъ и прозбою вышъ реченое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть уписанный.

Книга врод. Владимір. 1672 г., № 1044, л. 165, № 77.

LVII.

Инструкція кіевських дворянъ посланъ, отпавленнимъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками. О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассациі рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществвахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волынска отъ постоя.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ второго, месяца кветня двадцать сегого дня.

На уряде вгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяглымъ бургграфства и замку Влодимерского, и книгами нинешними вгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровский, ловчий Овруцкий, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструкцію тогожъ воеводства Киевского, месяца, дня и року нинешнихъ, верху на акте менованныхъ, презъ ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Киевского, за универсалемъ его кор. мил. *in locum solitum* згромажонныхъ, постановленую, рукою своею маршалковскою подписаную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавский, даную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облатам подаль, которую я, урядъ, до книгъ помененыхъ гродскихъ Володимерскихъ приймаючи, читалемъ, и такъ се в собе писаная маеть: *My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo obywatele wojewodztwa Kijowskiego, zjachawszy się na seymik wojewodztwa naszego, przez uniwersały jego kr. mosci naznaczony, in locum solitum do Włod-*

zimirza, pro die vigesima septima aprilis, dla obrady całej Rzeczypospolitey y wojewodztwa naszego, takeśmy laudum y instrukcyą jch mosciom pp. posłom niżej mianowanym spisali. Naprzod jego kr. mosci p. n. m. podziękowawszy, iż jego kr. mość, jako pater patriae, widząc nieustawające periculum ab origine, nas, wiernych poddanych swoich, ostrzega, różne podawając media, jakoby tot malis exhausta Respublica mogła salutari. Tudzież że y o wojewodztwie naszym, po części za szczęśliwym panowaniem odyskanym, osobliwe oycowskie ma patrocinium, upraszając, aby y na dalszy czas z teyże panskiey łaski y protekcye swojey, jako wiernych poddanych swoich, niewypuszczał. Dziękujemy jch mosciom pp. hetmanom koronnym, naszym wielmożnym miłosciwym panom, za dzieła odważne y zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby, według instrukcyi blisko przeszłej, publice podziękowali y oto upraszali, żeby woysko, iak nayprędzey, ex visceribus regni na zaszczyt krajow naszych wyprowadzone było. Obralismy tedy e medio nostri jch mosciow pp. posłów, ktorych dexteritas w obradzie o całosci oyczyzny z wojewodztwa naszego jest nam nieraz wyswiadczona, nempe: j. mc. p. Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kijowskiego, j. mc. p. Stanisława Kazimirza Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, j. mc. p. Remiana Suryna, łowczego Nowogrodzkiego, ktorych fidei, dexteritati comittimus, aby jch mość s propozyciey jego kr. mosci, na seymik nasz przedseymowy przysłaney, imminens bellum othomanicum, zrozumiawszy o szczegolney ante omnia obradzie wprzod oyczyzny naszej, obmyślali we wszystkim, co kołwiek do obrony oyczyzny naszej, z gornemi wojewodztwy znosilisię y concludowali. Reassumujemy przytym instrukcyą przeszłą, tak dawnieysze, jako też y od szczęśliwego zaczęcia panowania jego kr. mosci od nas posłom obranym zlecamy, ktorych nulus secutus effectus, a to dla tego, aby jch mość pp. posłowie nasi to, cokolwiek obaczą proficuum wojewodztwu naszemu, procurent, inquantum drugie wojewodztwa swoje tez promovebunt materie, po obmyślaniu obrony Rreczypospolitey. A ze się siła takich namnożyło w oyczyźnie, ktorzy,

sine ullo fundamento juris et aequitatis, ex contentione zwykli seymy rwać, nefando ausu, y lubo ich, tak jego kr. mość cum senatu, jako y equestris ordo wokować, zawsze życzą sobie, zwykli incognito z Warszawy wyjeżdżać, mają tedy jch mość pp. posłowie na takowych inire cum tota Republica medium, jakoby taci violatores karani byli, cum precautione vocis liberae, y mają te jch mość pp. materyą, zaraz po obraniu j. mc. p. marszałka, traktować, ani iść do witania jego kr. mosci, aż cała jzba uważy, jeśli na początku seymowania non ocurretur huic malo, tedy y naydłuższe seymu ciągnienie niepewną uczyni onego nadzieje. Tymże jch mosciom pp. posłom plenariam facultatem dajemy et fidei jch mosciom commitimus, tractaty z carem jego moscią Moskiewskim y kozakami aby jch mość, cum tota Republica zgadzając się, pokoy concludowali, tak jednak, żeby te traktaty sine avulsione provinciarum byli y żeby securitas te naszych krajow y fortyficatey mieysc tam sposobnych prospectum było. Ażeśmy na tymże seymiku viciami jego kr. mości praemoniti, in eodem termino jch mosciow pp. rotmistrzow e medio nostri uprosilismy, to jest: j. mc. pana Marciana z Szpanowa Czaplica, podstolego Kiiowskiego, jako y j. mc. Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kijowskiego, nie excludując y tych jch mosciow, którzy zawsze ochotnie wojewodztwu naszemu radzi służą, y in eodem termino zachowując jch mosciom wolność podniesienia chorągwi. Na tymże terminie dystrybuta partikularzow będzie, do korey dystrybuty ci tylko należeć mają, którzy in eodem termino zgromadzenia usługą Rzeczypospolitey zaszczyt wojewodztwa naszego traktować będą, nie excludując y tych jch mosciow, którzy usługą Rzeczypospolitey w kwarcianym woysku traktują, lub nie. Raz jest lege cautum, aby minoris subselii sądy, jako to roczkow y rokow, zaraz limitowane byli po wyjściu uniwersałow na seym walny Warszawski, a że in praejudicium obywatelow na różnych mieyscach wazyli się sądy ziemskie y urzędy grodzkie sądy odprawować y condemnaty, approbaty otrzymywać dopuscili, tedy wszystkie decreta condemnaty y approbaty praesentes cassentur, jako przeciwnie

prawu, y zeby in posterum, przed seymem y po seymie w niedziel sześć, wszyscy, ktorzy in publica functione aderunt, na seymie mieli libertatem a termino judiciorum, procurabunt jch mość pp. posłowie. Nihil aequius, aby ci, ktorzy piersiami swemi za całość Rzeczypospolitey zostawiają się, niebyli w zasługach ukrzywdzeni, mają tedy jch mość pp. posłowie nasi inire medium cum tota Republica, jakoby panom żołnierzom, ktorym po wojewodztwach zatrzymają zasługi wypłacone były. In futurum aby się takie niedziały zatrzymania zasługi, ktore ad desperationem zwykły benemerentes de Republica przywozić, specialem iednak będą mieli eorum w odyskaniu zasług, tak sławney pamięci nieboszczyka p. Niemirzyca, podkomorzego Kijowskiego, jako j. mc. p. Iwanowskiego, wojewodztwu naszemu zasłużonego, ale y całej Rzeczypospolitey podczas praesidium Czehyryńskiego. Hyberna jeżeliby per consensum Reipublicae in suo zostawała robore, tedy dobra ritus graeci dispartitorum, tak iako y unitorum, eadem gaudere debent aequalitate, iako y ritus romani, y aby sufficiens constitutio na przyszłym da Bog seymie in eam materiam była postanowiona, do comparacye pięciu kroć sta tysięcy na dobra communiter duchowne włożona. Dobra utriusque ritus unitorum, jako y disunitorum, należały, a więcęy mimo tę contributią żadnemi assignatiami, chlebami, aby niebyły aggrawowane; y lubo by iakowe, procz pomienioney hyberny, wychodziły assignatie, nullitati subesse debent, serio jch mość pp. posłowie domowią tego. Krzywda j. mc. p. Godlewskiego, chorążego Czernihowskiego, jako dobrze in Republica zasłużonego, całemu wojewodztwu sprawuje condolentio, zaczym jch mość pp. posłowie nasi conferent z jch mość pany posłowie wojewodztwa Czernihowskiego, iakoby jego moscia w tym in facie Reipublicae dzwignęli. Administratią, iakową j. mc. ociec metropolita unicki po episcopiach dożywotnie usurpuje, y ta, przeciwna prawu, jesli jest z woli jego kr. mosci y Rzeczypospolitey pozwolona, którą, iż przeciwko prawu, aby była, jako rzecz nowa, kassowana, ale po każdym episcopie kapituła, przywilejami krolow jch mosciow utwierdzona y postanowiona, aby per-

petuis temporibus capitulares dla zatrzymania dobr y skarbow domow Bożych nad inszych, bliższym przykładem kosciola Rzymskiego zostawali bez przeszkody jego mc. oycy metropolity y inszych żadnych osob, aby żadnym wyderkafom, alias pensyam metropolickim nowo wynaydzionym, episcopowie z kapitułami swemi niepodlegali, aby dychowenstwo episcopiey Włodzimirskiey et episcopalia bona, ktore, sub perpetuis oneribus et desolationibus exactionibusque będące, ultimae subjacent ruinae, aby iakiekolwiek, choć na kilka lat, mogli mieć pożałowanie, a przytym uwolnienie od ciężarow żołnierskich, gorąco jch mość pp. posłowie instabunt et urgebunt. Coadjatoria w duchowieństwie, iako y canonami świętymi jest zniesiona y concilio Tridentino, tak y status omnes in Regno et Magn. Duc. Lit., urgebunt, aby niebyły wydane sine ulla necessitate, osobliwie j. mc. xiędzu metropolicie, ktory, quot episcopos, tot suos suffraganeos mając, ktorego z nich sobie upodoba, coadjutorem miec może, o co samo ciż jch mość pp. posłowie krola jego mosc p. n. m. prosić będą, aby do oycy świętego w tey materyiey pisać raczył. Różne instantie, ktore byli w przeszłych instrukcyach włożone, jch mosciora pp. posłom naszym zlecamy, aby pro sua dexteritate nie zaniechali promowować in medio Reipublicae, także y uspokojenie sprawy Zamoyskiey. Z żydami koronnemi o pogłowne, aby moribus antiquis, jako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy żołdat dawali, instabunt jch mc. pp. posłowie. Miasto Włodzimierz, iż penitus przez żołnierza zdezelowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć ni mogą, aby od przechodow, stanowisk żołnierskich libertowane było, promovebunt jch mość pp. posłowie. To tedy laudum y instrukcyą nasze j. mc. panu marszałkowi naszemu zcilismy, aby do grodu podał. Działo się w kosciele Włodzimirskim in loco solito die vigesima septima aprilis anno domini millesimo sexcentesimo septuagesimo secundo. У тоє инструкции подпис руки маршалковское в тые словы: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki,

marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ реченого его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная. Correctum.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 189, № 91.

LVIII.

Инструкция брацлавскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18 мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Объ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи уплаты hibernae. Объ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Объ утвержденіи подольства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Объ освобожденіи г. Владиміро-Волинска отъ военного постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ второго, месяца априля двадцать сегого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ присяжнымъ буркграфства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши персоналитеръ, урожоный его мил. панъ Томашъ з Ратошина Ратовскій, маршалокъ на тотъ часъ кола рыцерского воеводства Брацлавскаго, за универсаломъ его кор. мил. in locum solitum згромаженого, рукою своею маршалковскою подписанную, ихъ мил. паномъ посломъ, згодне обранымъ на сеймъ Варшавскій, даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ кгородскихъ Володимерскихъ, пер облатамъ подалъ, такъ се въ себе мающую: Instrukcyя na seym koronny, w Warszawie na dzien osmnasty mie-

siąca maia w roku terazniejszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, złożony, z seymiku, we Włodzimirzu dnia dwudziestego siódmego aprilis wojewodztwa Bracławskiego odprawowanego, obranym jch mosciom pp. posłom, to jest: wielm. j. mc. panu Karolowi Potockiemu, podkomorzemu Bracławskiemu, j. mc. p. Stefanowi Konstantemu Piasoczynskiemu, Bracławskiemu, Sinickiemu et c. staroscie, j. mc. p. Alexandrowi Zabokrzyckiemu, czesnikowi Bracławskiemu, j. mc. p. Tomaszowi z Ratoszyna Ratowskiemu, dana w kosciele oycow dominikanow konwentu Włodzimirskiego. Ciężko y wojewodztwo Bracławskie na świeży a ciężki paroxizm oyczyzny miłey, przez zerwanie seymu, ubolewać musi, czemu że jego kr. mość p. n. m. indefesso studio salubrem quaerendo medelam dla obrady obrony Rzeczypospolitey in periculis ingruentibus seym składa, pokornie jch mość pp. posłowie nasi pro salicita cura majestatowi jego kr. mosci p. n. m. debito cultu et oneratione podziękują. A że universae Reipublicae salus zawisła in avertendis periculis, od tak potężnego nieprzyziaciela następujących, przeto zlecamy jch mosciom pp. posłom, ut ineant modum cum Republica defendendae patriae, quam celerrim. Na tym seymie consiliorum cūrsu uspokojenie jednak imminentium periculorum, gdyby miało stawać cum avulsione provinciey jakiey, osobliwie wojewodztwa naszego Bracławskiego, nie mają na to jch mość pp. posłowie zezwalać, jnhaerendo legi publicae et diplomati dato, ratione non avulsionis bonorum wojewoztwu Bracławskiemu. W tak wielkich następujących niebezpieczeństwach od Porty Othomanskiey, iż prawie naypirzszym jest wstępem ad antemurale christianitatis, miasto Kamieniec, serio urgebunt jch mość pp. posłowie, aby tak potrzebna y tak potężna forteca, quam firmissimo praesidio y comendantem umiejętnym, czułym y wojennym, idque nobili bene possessionati, jako nayprzédzey y nayporządniey opatrzona była. Rycerscy ludzie, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego y nowego zaciągu, ktorzy sanguinem litant pro incolumitate patriae, justo nihil aequius, iako aby deservita merces sanguine, a po wielu wojewodztwach zatrzymana, o tym, iako nayprzédzey,

atque depactantis ulla od pp. poborców była exoluta. Także assignatia j. mc. p. Jwanowskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, do żydów dana, a potem skasowana, aby z innych proventów Rzeczypospolitey assignowana y wypłacona była, jako dobre zasłużonemu dawno żołnierzowi, instabunt jch mość pp. posłowie. Wyswiadczona enota y odwaga pułków w Trostencu, in obsidione będących, aby justum merentur respectum et gratitudinem in Republica, tak pilno adinvenient j. mość pp. posłowie, una cum Republica, modum onych ukontentowania. Hyberna żołnierska iż w wybieraniu inaequalis, bo regalia bona plura contribuunt, quam spiritualia, inibunt jch mość pp. posłowie cum Republica modum coaequationis przez lustracją commissarzów, jako autoritate jch mosciów panów hetmanów, albo żeby antiquis moribus distribuowana była. Także dobra ecclesiae graeci ritus, tam uniti, quam disuniti, osobliwie władcy Łuckiego, zdezolowane, aby aequaliter z duchownymi ritus catholici te hyberne wydawali, coaequandam promovebunt. In auctione woyska ex contrahentibus subsidiis ab exteris imminentibus periculis, jch mość pp. posłowie nasi ad commune consilium Reipublicae aplikować się będą. Iż car jego mość Moskiewski, ex vi pactorum Andruszowiensium, tenet przeciwko nieprzyaciołom Rzeczypospolitey in subsidium pewną kwotę stawić ludzi, serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby in necessitate Rzeczypospolitey, według pakt, ludźmi wojennymi niepieniężnymi, jako constitutu per deputationem pp. posłów privato consilio arcano, subveniat. Item constitutum et datum diploma na przeszłym seymie jego mc. p. wojewodzie Czernihowskiemu in scia tota Respublica, j. mc. pan wojewoda Czernihowski restituat, y one in toto kasowane było, bo by ta summa do cara jego mosci cederet emolumento privatarum tylko personarum non rei przez złey monety w oyczyźnie zagęszczenie, iż wielkie Respublica tenet damnum, inibunt modum et rationem cum Republica jch mość pp. posłowie nasi o otworzenie minicy srebrney tylko monety, ale na miedziane niemają zezwalać. Praetendujące summy od p. Boratyniego u Rzeczypospolitey tantisper, differe słusza, poki woysku w

assignatae decretum commissiey Lwowskiej u pana Baratyniego do zapłacenia naznaczonych effectu aliter nieuisci y niepopłaci. Traktaty z p. Chanenkiem y woyskiem jego kr. mosci Zaporozkim nie mają być stanowione sine scitu et consensu totius Reipublicae, y żeby niebyły te traktaty stanowione cum avulsione qualiumcumque bonorum haereditariorum vel regalium w wojewodztwie Bracławskim, fortiter oponować się mają przy tym jch mość pp. posłowie y na to niezezwać. Podstolstwo Bracławskie iż jest legitime per cessionem od j. mc. p. starosty Bracławskiego, praevio consensu jego kr. mosci, j. mc. panu Krasnosielskiemu bene possessionato w wojewodstwie naszym cessum et collatum, gorąco instabunt jch mość pp. posłowie, aby concurentia remota do podstolstwa p. Bratkowskiego, uti inpossessionati w wojewodztwie naszym, j. mc. panu Krasnosielskiemu od thronu jego kr. mosci było declarowane. In spem ammisiey, iż pp. żołnierze nieznosne czynią krzywdy y criminały, tedy na amnistyą panom żołnierzom, sine reali satisfactione injuriis privatorum, niemają zezwalać pp. posłowie. Nietylko z usług wojennych, ktore, cum dispendio vitae y fortum swych, przez lat dwadziescia pięć, j. mc. p. Piaseczynski, starosta Nowogrodzki, wyswiadczał, ale y za dobra swoje obszyrne Zadnieprskie, tractatami in partes cara jego mosci Moskiewskiego odeszłe, justum meretur u jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey respectum et gratitudinem, przeto serio instabunt jch mość pp. posłowie, aby j. mc. p. starosta Nowogrodzki, ponieważ y reclinatorium Krasinskiego nie był particeps, osobliwą jego kr. mosci ex primis vacantibus był remuneratus łaską. Za żydami koronnemi o pogłowne aby moribus antiquis, iako przed kozaczyzną, gdy ich w Ukrainie niemało bywało, siedmdziesiąt tysięcy zł. dawali, instabunt jch mość pp. posłowie. Miasto Włodzimierz iż penitus pr. ez żołnierza zdesolowane tak dalece, że y gospod wczesnych seymikujące wojewodztwa w tym miescie mieć niemogą, aby od przechodow y stanowisk żołnierskich libertowane było, promovebunt jch mość pp. posłowie. Prawa dawne tak w dobrach ziemskich aby alienowane niebyły, aby na fundacje, prze-

ciwko prawu uczynione, a teraz jesliby się jakie znajdowały zwała-
szcza in fraudem legis utworzone, takowe by in instanti znesione y skas-
sowane były. Jch mość pp. hetmani, za podjęte prace y fatigi wojenne
w odszukaniu y otrzymaniu Ukrainy, także y rozwiązaniu związku,
podziakować będą jch mosc pp. posłowie integritatem bonorum jch
mosciow tueri. Puncta y desideria, w instruktyi przeszłej specyfi-
cowane, in toto reassumujemy et ad promowendum zlecamy jch mos-
ciom pp. posłom, co fidei, honori et conscientiae jch mosciow pp.
posłów naszych committimus, aby communi in toto cum Republica
consilio to, cokolwiek proficuum byłoby Rzeczypospolitey, consulant
et exequantur. Którą to instrukcją naszą, zgodnie na seymiku napi-
saną, marszałkowi naszemu podpisać y do xiąg per oblatam podać zle-
cilismy. Datum w kosciele oycow dominikanow conventu Włodzimir-
skiego dnia dwudziestego siedmego aprilis tysiąc szescset siedmdziesiąt
wtorego roku. У тоей инструкции подпис руки маршалковское в
тые слова: Tomasz z Ratoszyna Ratowski, marszałek koła rycer-
skiego woiewodztwa Bracławskiego. Котораяже то инструкции, за
поданемъ и прозбою вышъ менованого его мил. подавающого, а
за моимъ урядовымъ принятем, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 192, № 92.

LIX.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Вар-
шавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю
за заботы о благѣ государства. О принятїи мѣръ къ защитѣ отечества.
Объ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденїи магнатовъ къ
болѣе правильному выполненїю ихъ обязанностей. О снятїи отчета съ
лицъ, заведывавшихъ податными сборами во время безкоролевья. О
награжденїи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ госу-
дарственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою
цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады.
Объ укрѣпленїи Львова и Замостья. О дозволенїи бить монету. О доз-
воленїи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченїи Польши и
Турціи. О зачисленїи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго

войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участию въ посполи-
томъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершен-
ный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окон-
чанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ
судей. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ второго, месяца декабря
тринадцатого дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ,
передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, коморникомъ вграничнымъ
воеводства Киевского, буркграбимъ замку Володимерского, и кни-
гами нынешними вгородскими старостинскими, становпи очевидно,
уроженный его мил. панъ Теодоръ з Чернехова на Горошкахъ Не-
миричь, маршалокъ кола рыцерского воеводства Киевского, инструк-
цію тогожъ воеводства на сеймику ихъ мил. паномъ посломъ, до
коптинуації обрады, в Варшавѣ назначоное, обранымъ, згодне по-
становленую, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную,
для вписания до книгъ нынешнихъ, пер облатамъ подалъ, такъ се
въ себе мающую: *Instructia jch mosciom pp. posłom wojewodztwa
Kijowskiego do jego kr. mosci y koła generalnego, dla conclusiey
cofederatiey y obrady około dobra Rzeczypospolitey publicznego, zawi-
zêtey w Warszawie, pro die quarta januarii złożoney, tym specifice mia-
nowanym, to jest, urodzonym jch mosciom pp.: Stanisławowi Kazimier-
zowi Kowalewskiemu, łowczemu Kijowskiemu, Michałowi Trypol-
skiemu, pisarzowi ziemskiemu Kiiowskiemu, y j. mc. panu Theodo-
rowi z Czerniechowa Niemiryczowi, podkomorzycowi Kiiowskiemu,
w kościele oycow dominikanow Włodzimirskich in loco solito, za osob-
liwym jego kr. mosci uniwersałem, dnia trzynastego decembra w
roku terażneyszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorym, zgodnie
obranym, ktorzy jch mość, pro innata sua dexteritate, wszystkie te
niżej mianowane puncta, od nas sobie podane, defferre będą powinni
j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey. Naprzod pokornie podzięko-
wać za to oycowskie j. kr. mosci około dobra y całosci Rzeczypo-
litey pieczołowanie, tak w różnych terminach wyswiadczone, iako*

też y w teraznieyszey companii pokazane, że niektował prace, fatig, trudow, na ostatek y zdrowie swoje panskie za całość już dobre nasiloney oyczyzny naszej miłey. Druga, jch mc. pp. posłowie nasi z inszemi wojewodztwy, dobre oyczyźnie życzącymi, zgadzać się in toto mają, to też jch mosciom pp. posłom naszym injungimus y plenariam dajem facultatem, aby jch mość całej Rzeczypospolitey prosili o to, aby, wiedząc imminetia na Rzeczypospolitą pericula oney w obradzie, jako naywiększego woyska dla zaszczytu majestatu j. kr. mc. y oyczyzny naszej, succurrere, quantum etiam cum onere Reipublicae sposoby wyprawy, według żądania j. kr. mosci, dla zawojowanych fortun naszych u siebie nie znaydujemy, committimus jednak jch mc. pp. posłom naszym, aby cum tota Republica inire modum chcieli, y tak zdrowey oyczyźnie obrady wszystkiemi siłami concurrere mogli. A ponieważ woysko kwarciane, zostając w służbie Rzeczypospolitey, naznaczone sobie po wojewodztwom, tak, jako trzeba, nieodbiera zapłaty, tedy to zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby jch mość, consulendo integritati Reipublicae, to jest, occurendo, jakim przeto w Rzeczypospolitey niezgodom chcieli się namowić z Rzeczypospolitą, aby się pomienionemu woysku dosić stało. Jż rozne w rożnych cancurentach między wojewodztwami dissentiones rozróżnienia, ktore impediunt czasem cursum publicorum consiliorum w wielu origebuntur rzeczach, dla tego że magnatiores, ktorym interest po wojewodztwach swoich częstokroć na pospolitym ruszeniu, jako się to teraz stało, praesentes niebywają, tedy occurendo mali in futurum, aby, iak naywarowniey, obrządy publiczne odprawować się mogły, jch mc. pp. posłowie nasi starać się o to mają, aby j. kr. mość y Rzeczypospolita cała, tak szkodliwe oyczyźnie nieporządki mogła mederi. Ci, ktorzy podczas interregnum intratę Rzeczypospolitey brali, reddant rationem vili(f)icationum y calculum Rzeczypospolitey uczynili, serio jch mc. pp. posłowie tego domagać się mają. A iz rzecz słuszna, aby j. mc. p. Chanenکو, hetman woysk jego kr. mc. Zaporozkich, za tak wielką cnotę y pokazanie życziwosci swojej, tak przeciwko majestatowi j. kr. mc. p. n. m., iako też oyczyźnie

naszey, miał też nagrodę tak wiernego ku majestatowi panskiemu poddanstwa y całej Rzeczypospolitey wiernosci od j. kr. mc. y Rzeczypospolitey virtutis praemium, za j. mc., iż protunc onemu znikąd niewidzimy salarium, tylko z summy zeszłego urodzonego niegdy Pawła Tetery, dla tego to dajem w moc jch mosciom pp. posłom naszym, aby o to j. kr. mość, jeśli y sam j. mc. p. Chanenکو instabit y contentować się zechce, pokornie prosili y spolnie z całą Rzeczypospolitą tak expostulowali, iakoby to lubo z tey pomienioney summy, lubo z kąd inąd mógł być za merita swoje ukontentowany. To też jch mc. pp. posłom nas ym zlecamy, aby się od Rzeczypospolitey skromnie y sine offensione dowiedzieli; gdzie te klejnoty zostają w zastawie, ktore Rzeczypospolita hisce temporibus opignorare miała. Znocić się też będą jch mc. pp. posłowie nasi z różnych wojewodztw collegami, aby tak Respublica wiedzieć rationem tego mogła, na co j. mc. pan generał Podolski miny, przed dwiema laty ante obsidionem, pod Kamieniec Podolski podsadzał. Kiedyśmy iuż tak obnażeni w fortece, ktore, iako się w inszych wojewodztwach magni momenti, tak trzeba, aby też y naszą Rzeczypospolitey in eodem zostawały praedicamento, że tedy Lwow y Zamość, dotąd nieufortyfikowane, a są potrzebne, iako Rzeczypospolitey wszystkiey, tak y tamecznym tempore periculi obywatelom, jch mość pp. posłowie imieniem wojewodztwa naszego upraszać będą wszystkiey Rzeczypospolitey, aby quam firmissimam munitionem obmyslili y ludzmi, iako naywarowniey, prout necessitas, dobrami opatrzyli. Minica aby była odtwarta, jch mc. pp. posłowie pochwałać będą, ale to in publicum wniesć mogą, aby w każdym wojewodztwie mogła swobodna byc minnica. A iż to ultima consensum Reipublicae expressit necessitas, iż Ukraina cesarzowi tureckiemu przez teraznieysze pacta oddać obiecana być miała, zaczym, consulendo integritati naszego wojewodstwa Kijowskiego powiatu Zytomirskiego y Owruckiego, committimus jch mc. pp. posłom naszym, aby ieżeli przydzie do tak żalosnego granic uczynienia, aby się o to serio umowiać chcieli y starali się być commissarzami, a to dla tego, aby naszego nie zakroi-

ono wojewodztwa. Gwardiey j. kr. mc. regiment piechotny ludzi dwanascie set complet aby w komput woyska kwarcianego było włożone y do zapłaty po wojewodztwach, tak w ziemiach, iako y powiatach, ordinowany należał, soleniter jch mc. pp. posłowie nasi stawali, iako w tym terminie powinni będą, tak generaliter omnibus j. kr. mc. tenent na tym kole explicatis desideriiis, quoniam aequum et justum był, consentiant, gorąco zlecamy, a to dla tego tak compendiose jch mosciom comittimus, że wszystkim tym j. kr. mość annuimus żądaniu. Urzędnicy powiatu aby wszyscy na pospolitym ruszeniu w swoich wojewodztwach, gdy przyidzie odtąd praesentium, bywali sub privatione officii, jch mc. pp. posłowie mocno przy tem stawać będą y wszystkiey Rzeczypospolitey, aby artykuł na to stanął, upraszać będą. A lubo res priwatae probe cedere powinni utilitatibus, dla tego eo praecustodito, niehcąc trudnić Rzeczypospolitey, in quantum by się insze mieszały w obradach Rzeczypospolitey, prywaty po mieyscach w izbie poselskiej naszemu odjęte wojewodztwu, jch mc. pp. posłowie committimus z Rzeczypospolitą traktować, żeby nam było wrocone. Exces w kosciele Bożym we Włodzimirzu u oycow dominikanow, przez pewne osoby wczyniony, prosić będą jch mc. pp. posłowie j. kr. mość y całej Rzeczypospolitey, aby był ony sądzony. Także sprawa j. mc. p. łowczego Kijowskiego z j. mc. panem sędzią ziemskim Włodzimirskim iż wiele razy trudniła consilia nasze, tedy jch mość pp. posłowie nasi nomine wojewodztwa naszego prosić j. kr. mość mają, aby, iako supremus rerum arbiter, ultimam onym w tey sprawie uczynił decisionem. A ponieważ w confederaciey teraznieyszey generalney całej Rzeczypospolitey, między inszemi jch mościami, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi Kijowskiemu, sprawić się kazano y declarowano na przyszłej, da Bog, continuatiey obrady, zaczętey w Warszawie, in quantum by pomieniony j. mc. p. Olizar nie dał justificatiey y pod poeny iakowe podpadać by miał dobra, injungimus jch mc. pp. posłom naszym, aby też, względem dobr jey mosci paniey Anny Olizarowey Janowey Kmitowey, stolnikowey Orszanskiej, rodzoney

siostry j. mc. p. Olizara, a dziedziczki dobr tychże, aby exceptia była, tak dobr dziedzicznych, iako y summ pieniężnych, matki jey mosci pierwszego małżeństwa j. mc. p. Ludwika Olizara Wołczkiewicza, a rodzica jey mosci. A iż każdy bene meritus de Republica, szcudrobliwey j. kr. mc. ręki łaskawey wygląda consolaciy dla tego, iż nie tylko domu swego zasług urodzony j. mc. p. Teodor Niemirycz, podkomorzyc Kiiowski, najiasniejszym krolom panom y całej Reczypospolitey wyswiadczonych, meruit to, a teraz z niewygasłej u nas pamięci rodzica swego, oyczyźnie naszej pokazanych, usilną instantią do j. kr. mosci jch mc. pp. posłowie wnieść mają, aby j. kr. mość, gornącego się do majestatu j. kr. mosci, iako ociec łaskawy, przytuliwszy, dał jemu mosci, iako prawdziwemu exuli, patrocinium y protekcyą swoją panską, y temu, który sat amplet, straciwszy w zawojowaniu possessionem, niskaąd niewidzi w swoim nie-szczęściu consolaciy, ieno w samey szczegolney j. kr. mc. panskiey łasce, prosić też oto będą pokornie jch mc. pp. posłowie, aby ten partikularz, który ex consensu całego koła naszego pomienionemu urodzonemu j. mc. panu Teodorowi Niemiryczowi, podkomorzcowi Kijowskiemu, pro reclinatorio ten dają to lubo Łąkę, lubo też który sobie sam wynaydzie z należących na wojewodztwo partikularzow, aby, ponieważ w takim Reczypospolitey zamieszaniu nieprędko się sądow trybunalskich spodziewać możemy, jch mc. pp. posłowie upraszali, aby j. mc. p. Niemirycz w sądach zadwornych mógł agere cum possessione ad primam suam instantiam. Tudzież y o summę zasług, w W. X. Lit. zastającą, świętey pamięci rodzica j. mosci, iako na legitimum sucessorem spadającą y podwakroć constitutiami liquidowaną, jch mc. pp. posłowie supplikować do j. kr. mc. mają, aby przynajmniej te, które j. mosci zasługi, iure merito należące, zwłaszcza in tanto in fortunio exilii będącą, mogły być z łaski j. kr. mc. y całej Reczypospolitey consolatione y fortuny straconey consolaciy supplementem. Za j. mc. panem Farenbachem, który, mając dług rodzica swego u świętey pamięci j. kr. mosci rodzica sześćdziesiąt osm tysięcy złotych, aby j. kr. mość, pamięta-

jąc na merita onych, chciał podać rękę onemu, a ten dług, in supplementum wykupić z niewoli matki małżonki onego, swiżo w niewolę wziętey, oddać, jch mość pp. posłowie gorącą wniosą instancją. Za j. mc. panem Kazimirzem hrabią Krasickim, o cokolwiek iustum instabit, do Rzeczypospolitey wniosą intercessją do krola j. mosci jch mość pp. posłowie nasi. Ponieważ urodzony j. mc. p. Stecki, czesnik Kijowski, Alexander Berezowski, skarbnik Kiiowski, Remigian Suryn, łowczy Nowogrodzki, Stefan Wyszpolski, komornik graniczny Kijowski, Siemion Wigura, horodniczy Kijowski, Krzysztof Krasnicki, Jan Suryn, Paweł Przystaszowski, Łukasz Dubiski, Samuel Porachowski, Jerzy Moszynski, Joseph Czempkowski, roto generalney confederacley super fidelitatem j. kr. mc. y Rzeczypospolitey tu w kosciele w kole braterskim flexis ad imaginem crucifixi genibus wykonali, tedy to po jch mosciach wszystkich attestando zlecamy te wszystkie wyższe puncta instrukcley fidei, honori et dexteritati jch mc. pp. posłom naszym, którą j. mc. p. marszałek koła naszego rycerskiego, ręką swoją podpisawszy, actis solennisari tenetur. Działo się we Włodzimirzu w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtorego, miesiąca decembra trzynastego dnia. У тоє инструкторъци подписъ руки в тые слова: Теород з Чернихова на Horoszkach Niemirycz, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкторъция, за поданемъ и прозбою вышъ речоного его мил. подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть уписаная.

Книга прод. Владимир. 1672 г., № 1044, л. 458 на об., № 337.

LX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и объ освобожденіи отъ уплаты податей.

Каждый державца долженъ былъ выслать żołnierza dobrze umonderowanego на коніу добрымъ, ze dwudziestu dymow, do czego y dymy żydowskie należec maia, w płaszczu błękitnym, nowym białym kirem lisztwowanym, w pludrach takich że, w spodniey sukience podszytey czerwoney, z guzikami czerwonemi, z prowiantem, albo lelunkiem gotowym на поѣроку przy кождымъ żołnierzu, на ober y under officierow y inne expensa złot trzydziesci szesc, albo gotowych sto piędziesiąt на поѣроку całe odda w iedny tygodni.

Освобождается отъ уплаты податей ордена reguły świętey Brigitty y bonifratrow Łuckich.

Книга прод. Луцк. 1673 г., № 2197, л. 535 на об., № 77.

LXI.

Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать «вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой».

Книга прод. Владимир. 1673 г., № 1045, л. 1097, № 188.

LXII.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1664 года: о фальшивой монетѣ.

Namnożyło się wiele licentji tych czasow zamieszanych w Rzeczypospolitey, która wiele zwykła przynosić mali bono publico, jako to niejaka Domna, alias Chmielnickiego starszego żona, w Ra-

szkowie mieszkająca, miała szelągów tych wołoskich do Korony wniosła, bo częścią że sama one robiła, częścią monetę dobrą zagranicę wysyłając, do Korony złych nawoziła, ktorey aby to impune nieposzło, instabunt ich mc. pp. posłowie.

Книга прод. Владимир. 1663—4 и., № 1033, л. 1334 на об., № 1033.

LXIII.

Изъ инструкции черниговскихъ дворянъ 1674 года: объ удовлетвореніи желаній униатскихъ епископовъ.

Jas. przewielebnych ich mc. xięży episkopow Benedykta Glin-skiego, Włodzimirskiego, Jakuba Susze, Chełmskiego, Michała Bia-łożora, Pńskiego, circa conservandam unionem fidem, y inszych ich mosciow desiderii, ponieważ w przeszłej instrukcyi iest o tem punkt formowany y ułożony, przeto ich mosc. pp. posłowie, mając do niey recurs, serio instabunt et promovebunt, aby in toto deside-riis ich mosciow dosic stac się mogło, nihil iednak derogando orthodoxae fidei antiquae.

Книга прод. Владимир. 1674 и., № 1047, л. 1160, № 71.

LXIV.

Изъ инструкции кievскихъ дворянъ отъ 29 марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ Дерманскимъ, Киприаномъ Жоховскимъ, подчашему Кіевскому Проскурѣ-Суцанскому.

W krzywdzie i. mc. p. Proskury, podczaszego Kijowskiego, którą ponosi od wielebnego i. mc. oycy Cypriana Żochowskiego, archimandryty Dermanskiego, iż j. mc., wzia majątnosc Korszow nullo jure, którą i. mc. p. podczaszzy trzymał lat trzy pacifice od s. pamięci xięcia j. mosci Ostrożkiego, różne disgusti ponosi i. mc. p.

podczaszy od czerncow tameyszych, czeladz mu biją, znieważają, intercedant tedy y mocno staną ich mc. pp. posłowie ad totam Rempubicam, aby j. mc. p. podczaszy, iako civis in Republica bene meritus, niebył aggrawowany.

Книга прод. Владимир. 1674 г., № 1047, л. 1172, № 80.

LXV.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1674 года: объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ ограниченіи правъ униатскаго митрополита.

Ponieważ monaster Milecki, nad rzeką Turią in bonis haereditariis jasnieswieconych xiążąt Sanguszkow fundowany, ktorego y teraz collatura circa haeredes zostaje, a przeciw prawu exactionibus militaribus bywa uciążony, gdzie y teraz ad radicaleм prawie przyszedł devastationem, instabunt tedy ich mosc panowie posłowie nasi serio, aby te dobra sub dispositione bonorum haereditarium per collationem existentia constitutione od exactij żołnierskich obwarowane były servicio bellico. Administratia wieczna bonorum omnium post fata ich mosc oycow episkopow, archimandrytow, ihumenow unitow od j. mc. xieżda metropolity unita, recens za przeszłego świętey pamięci krola j. mc. otrzymana, ponieważ iest przeciwko dawnym privilegium anni millesimi quingentesimi nonagesimi quinti y inszym, także przeciw confirmatiey tegoz recens zesłego krola j. mc. millesimi sexcentesimali septuagesimali, aby była lege publica skassowana, iako ta, ktora ruinam dobr wszystkich indivit, tudzież przywileie jego kr. mosci na episkopstwo, archimandryie dane y inne beneficia unitom, aby oycowie metropolici uniti privata autoritate nie tamali y beneficiales possessoribus nie odbierali; wies Torokanie z

przysiołkami, należące do archimandriey Zydzyczynskiej, cum praejudicio originalis foundationis, po różnych ręku unitow sine consensu Reipublicae et sanctissimi chodząca, aby była do teyże archimandriey przywrocona, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi.

Книга прод. Луцкая 1674 г., № 2198, л. 25, № 3.

LXVI.

Инструкція кievской шляхты посламъ, отправленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба неуступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кіевскому воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана Чаплича подстолиемъ Кіевскимъ.

Року тысяча шестсот семдесятъ пятого, месеца сентября девятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ староства и замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становши очевисто, урожоный его мил. панъ Янъ Стецкий, мечникъ Кіевский, маршалокъ кола рыцерского воеводства Кіевского, инструкцію тогожъ воеводства на сеймику елекціонисъ депутацкомъ ихъ мил. паномъ посломъ, до короля его мил. згодне обранымъ, написаную и даную, рукою тогожъ его мил. пана маршалка подписаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, пер облятамъ подалъ, просечи, абы принята и в книги вписана была, которую я, урядъ, для впасаня до книгъ, приймаючи, читалемъ и такъ се в собе писаная маетъ: Instrukcyя jch mc. panow obywatelow wojewodztwa Kijowskiego, na elekcyę deputacką zgromadzonych się, urodzonym jch mc. panom: Marcinowi z Szpanowa na Nowodworze Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, j. mc. p. Mikołajowi Denisowiczowi, chorążemu Mscisławskiemu, rotmistrzowi j. kr. mosci, y j. mc. p.

Pawłowi Skuczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym, do j. kr. mosci pana n. m. zgodnie obranym, dana, którzy wyiadą *opportuno tempore*. Podziękują jch mc. pp. posłowie nasi jego kr. mc. p. n. m. za to, że jako j. kr. mość p. n. m. per totam ante actam vitam suam wszystkie do tego obracał conatus, aby patriae, in qua natus et educatus est, mógł prodesse. Tak pogotowiu odebrawszy regimen turbidae Reipublicae, niewprzod skrośnie swoje paskie koronę ozdabiać chce, a ustawicznymi pracami zdrowia y fortun profusione, eodem redet felicem. Powinszują przytem zdrowia czerstwego y ku mnogich y tego szczęściu, żeby krol nad krolami, j. kr. mc. p. n. m., notis correspondował y nad nieprzyiacioły pożądanę, według dawniejszych tryumfow, dał terazniejsze zwycięstwo. Upraszać będą j. kr. mość pana n. m., aby, innata magnanimitate ductus y addere Reipublicae, non minuere assuetus, chciał nasze wojewodstwo w osobliwej swej paskiej mieć protekcję, y gdyby przyszło do traktatow, concluziey lubo z cesarzem Tureckim, lubo do conjunctiey armorum ustawicznej z carem Moskiewskim, aby j. kr. mość tak obszernego wojewodztwa, iako antemurale całej Rzeczypospolitey, w którym niustawający propugnatores patriae, a j. kr. mc. p. n. m. wierni poddani, permanent, nieustępował postronnym monarchom, y żeby po tak wielu odprawionych marsowych fatigach, tandem debitam sibi coronam suscipere niezbraiał się. A lubo przyznawa to wojewodztwo nasze, że incomparabili fortitudine et invicta virtute j. kr. mosci p. n. m. y woyska Rzeczypospolitey attulit spes miaszkania w domach naszych ukrainnych, gdy j. kr. mość te fortece poodbierał, które przez wszystek czas wojny niewpuszczały koronnego praesidium, za to specialis woysku j. kr. mosci należy gratitudo, iednak o to będą upraszać jch mc. pp. posłowie nasi, aby jch mc. pp. woyskowi mieli respekt na exilium concivium et commilitonum suorum y w dobrach odwojowanych discretne obchodzić się chcieli Nietylko nas ciężka afflictio j. mc. pana Jozepha na Olewsku Niemirzyca y ustawiczny żal pobudza ad compassionem, gdy małżonka j. mc. z synoczką,

in pueritia zostającym, do tych czas w tatarskiej niewoli jęczy, ale wiemy, że y j. kr. mc. pana n. m. serce pobożne ta nieszczęśliwość wiernego poddanego żałosnie dotyka, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi instabunt do j. kr. mc. pana n. m., aby, iako obiecał przez posłów województwa Wołyńskiego, tak te królewskie swoje do skutku przywiódł słowo y do eliberaciy niewolników powagą y staraniem panskim pomagać niezaniechał, y sam j. mc. p. Niemirzycz niejest securus vitae suae, jeżeli niebędzie j. kr. mosci specialis łaska y protectia w eliberowaniu. Tegoż j. mc. p. Nimirzyczna brata naszego ad afflictionem superius nominatam przyczynione uciążenie, że dobra Olewsk, mimo innych sąsiadów j. mosci, są podane oneri exactiey żołnierzów, na fortocy Białocerkiewskiej zostających, zaczym, aby j. kr. mc. ab hoc onere uwolnić raczył, pokornie jch mc. pp. posłowie nasi upraszać będą. Także j. mc. pana Chalepskiego, towarzysza j. mc. p. podkomorzego Lwowskiego, na podjeździe pod Medwinem wziętego, wyzwolenie promovebunt serio jch mc. pp. posłowie nasi apud clementiam serenissimi principis. Uważając, iż każda dissidentia szkodzi, iako corpori Reipublicae, tak też y województwu każdemu, czego osobiwie doznało województwo nasze et summo cum dolore spomina, gdy anno millesimo sexcentesimo septuagesimo tertio nietylko electia deputacka ex ea occasione rozerwała się, ale y świątnica panska krwią oblała się, przeto addimus do instruktiey jch mc. pp. posłom naszym hoc injunctum, aby się starali iakoby o podstolstwo Kijowskie differentia między j. mc. p. Marcyanem Czaplicem, podstolim Kiiowskim, tot muniis województwu naszemu posługującym się, y j. mc. panem Stephanem Trypolskim, także na urząd podstolstwa Kijowskiego przywilej mającym, przez łaskę j. kr. mc. uspokojone było, zeby który z jch mosciów superius evahatur, a osobiwie instamus za j. mc. p. Czaplicem, iako ten, który tu częsciey z nami zostaje, aby tak zacni y zasłużeni z przodków y osoby swoiey oyczynie y województwu naszemu ludzie między sobą y przyjacióły swemi niemieli emulatiey. Działo się w kosciele jch mosciów dominikanów Włodzimirskich, roku tysiąc sześćset siedm-

dziesiąt piątego, miesiąca septembra dziewiątego dnia, ipso termino electionis pp. deputatom. У тоє инструктории подпись руки маршалковское въ тые слова: Jan Stecki, miecznik Kiiowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжь то инструктория, за поданемъ и прозбою вышречовое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ винешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1675 г., № 1048, л. 867, № 117.

LXVII.

Записка Черниговскаго воеводы Станислава-Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ 1675 г., вставленная въ инструкцію волынскихъ дворянъ, данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 г.

На сейміеѣ Волынскаго воеводства въ 1676 г., jasnie wielmożny j. mc. p. woiewoda generał ziem Czernihowskich, starosta nasz sądowy Łucki, ob convalescentiam sui votum swoje na pismie подаѣ, ktore, nemine contradicente, iest acceptowane y owszem unius batij et consensus jch mc. p. posłom naszym per modum articuli na seymie ad promovendum zleczone, in eodem voto znayduie się; to iest consilium seymikowe: «такъ цѣзкаго упадку нашего тѣ ја назначаю причыны: жеśmy uczynili recess od prawa, na którym stoiemy, жеśmy uczynili recess od obyczajow starożytnych polskich, жеśmy wzięли przedsię inszą manierę woiewowania obrony oyczyzny, а не тѣ, ktora przed tym była; аже jako нас przestrzegaią już consumpta omnia media pacis, nie mamy y nie бѣдием mieli pokoju w Polsce; на wiosne ма byc woina wielka, iaka niebyła przedtym, y że in explicandis periculis nie z mego domysłu, ale instar verbis instructionis. Глос jeho kr. mosci do нас, że Turczyn на wiosne niezliczonymi tureckimi y tatarskimi siłami нас attakowac ма, pasze bronic, comertus zno-

sic, głódzić obozy. Głos jego kr. mosci do nas, że iuż prawie od samego Lwowa dzikie się pola zaczynaia; basza Kamieniecki rozciąga na zgubę naszą z Kamięca bisurmaniec; więc iezeli non exulabunt passiones, iako krol jego mosc do nas pisze, y iesli non repugnabit iustitia, przestrzega, że iuż securis ad radicem y iuż o resztę idzie formalia jego kr. mosc pana naszego miłosciwego, że actum est, zginie wiara święta, nie day Boże z nią Rzeczpospolita y domina gentium fiet sub tributo; przestrzega krol jego mc. p. nasz miłosciwy, iż się tureckie potęgi zbliżeli, nad Dunaeim zostaią, potentie także tureckie z dalszey Azyey i Egiptu, na nas ruszone, iuż zaciągaią woyska, aby primo veri Rempublicam z obudwu stron aggrediant; przestrzega krol jego mc., że Turczyn Kamięca y Podola ustąpić nie myśli, z ktorych miesc zawsze może byc gravis wojewodztwom przyległym; przestrzega krol j. mc. pan nasz miłosciwy, że mercenarijs w ciągnienu czwierci wychodzą y w obozie się zwiaia; przestrzega krol j. mc., iż nieprzyiaciel wywrocic chce wolności nasze y tak wiele mil possessionis Rzeczypospolitey depce; przestrzega też krol j. mc. pan nasz miłosciwy, iż z wielu ięzykow constat, że cesarz Turecki idzie na Krakow przez panstwa Węgierskie, y że iuż wczasy w tym trakcie dla cesarza j. mosci samego w Białogrodzie są obmyślone, że iuż przyszła armata główna cesarska do Budzinia, że iuż Beskidy y drogi Beskidu zmierzone y na noclegi woyska Kundaki rozrachowane; na ostatek, przestrzega krol j. mc. pan nasz miłosciwy, że iest publica rycerstwa egestas, bo się żołnierz ani hyberną wesprze, ani zasług liczy, y iedni po osmiu, po dziesięciu, drudzy po dwunastu cwiercie zasług, czekają y choc im krol j. mc. pan nasz miłosciwy wyliczył na półtora millona de suo, což to iednak inter tantos milites, což to między dwoletne obozy, gdyż singuli non ex satiati, substantia jego kr. mosc privata decessit. Więc gdy poyrzę na faederatos, widzę, że i tam niemasz pociechy, bo pewnie Moskiewski ani myśli o pokoju z nami per rationem status sui, gdyż się monarcha wszystkiey Rossyey uczynić chce, y day my to że Moscho pozwolimy z

seymu Zadnieprza y tey strony ocerclowathey od Dniepru y Litwy to, cokolwiek Moschus wziął, oddamy mu, przecież his stantibus non obstantibus nihil proficimus. Przeto przestrzega krol j. mosc pan nasz miłosciwy w swoiey instructiey, że lubo Rzeczypospolitey z carem Moskiewskim ma armorum unionem, ale car Moskiewski ani tego, co w kommissiey Andruszowskiey napisano, słuca, ani tego, co sprawiano przez umyslną legatją, ani zbliżeniem się jego kr. mosci w osobie własney ku Dnieprowi nie rectificował się; na ostatek listy krola j. mc., (do) jch mosciow panow hetmanow toties pisane, na caru nie mogły nic wyperswadowac; przestrzega przytym krol j. mc., że ani Rzeczpospolita od cara Moskiewskiego doczekac się mogła diversiey od Krymu, y cokolwiek uczynił car, ukazało się to subsequenter z więźniow, do oyczyzny powracających, y z połan-nikow, tam y owdzie biegających, że zgoła car perfide agebat y tych rzeczy trudno się było dopytac, bo ich nie było; na ostatek przestrzegą krol jego mosc, że cara Moskiewskiego, przeciwko wy-raznemu prawu naszemu polskiemu, scandalizują woyska nasze, w Trypółu przeciwko zimy na tey od naz stronie Dniepru locowane; przestrzega, że y teraz urodzonego Łazinskiego car Moskiewski napomina pro imperio, aby Korsunia, Trypola, Staiek, Ryszczowa na tey od nas stronie Dniepru nie tykał; gdyż się iako on powiada, ci dali na carską protectją, y car ich wziął nie iako poddanych Rzeczypospolitey, ale iako kray Turkom ustąpiony, choc się nie tylko on o stolicę y o Constantinopol sami byjemy; przestrzega krol jego mc., że lubo stały woyska Moskiewskie przed Dniepre-m, ale tę woyska nie poydą do nas, aż wprzod hetmani nasi oboyga narodow pod Pawołoczą staną, coby było, iako krol jego mc. mowi, przeciwko zdrowemu rozumowi nieprzyiaciela in visce-ribus odchodzie, odkryc Rzeczpospolitą, a ia powiadam, że kładę pro-formali hoste Moskiewskiego y że residentie Moskiewskie, s tak wielką Rzeczypospolitey spezą podjęte, na nic nie przydadzą; kiedy też patrże na Austriacum, widze, że non Moskwie adhaeret, jako character animae, y to Moskwa uczyni, co mu Auster każe,

aże Austria iest offensa Polsce, niezgorsze kiedy y Austriam kładę za formalnego nieprzyjaciela; kiedy też oko rzuce po wszystkich książętach Europskich, mnie się tak zda, że nigdzie nie mamy przyjaciela, bosmy wszystkich irritowali. Nie mówię nic o Doroszenku, przeszłym poddanym naszym, który przeiął woynę na imię cara Moskiewskiego, y car Moskiewski w Ukrainie odebrał Kyiow, Kaniow, Czehyryn y insze miasta naddnieprskie, a za Dnieprem mają tak wiele grontow nasi zbiegowie, że ich non capiunt; niechże, tedy reflectuie się Rzeczpospolita na moje seymowe usque ad rawim contradictiones za Michała, że car Moskiewski, z pierwszego oblogu mego poselskiego wypuszczony, bo ztąd na Polskie wse lichy wyrneło et praeterita magis repraehendi quam corrigi possunt. Wprawdzie że pod tenczas seymikow naszych przychodzą wiadomosci z tąd y z owud, a na ostatek od Abasieczka Transilvana, że w rękę krolewskich pana naszego miłosciwego iest uczynić pokoy z Turczynem a convertere arma tureckie na Austriacum, a tatarskie z nami na Moskwę, ale powiadam dzis, że to są rzeczy acliaphorae y na nich całosci naszej budowac niemożna; jako y Transsylvanus co myśli, każdy sie domyslic snadno może, zgoła oyczyzna nasza otoczona zewsząd niebezpieczeństwami, ani to iest simplex commotio, ale usque ad mortem. Kiedy też puszcę oko na to, co się u nas dzieie w Polsce we wnątrz, widze, że omnia pessima; nie mówię ad praesentem maiestatem, ktore nam mądrze y doskonale panuie, do przeszłych monarchow mówię, że eloquentior in aulis eorum improbitas, quam virtus; że za pierszych monarchow plures byli adulatores curienses, quam y nie trzeba było gorszych ludzi, psuiących oyczyznę, nad nich, bo ci ile razy chcieli, tyle razy committebant principem cum subditis. Sam maiestat szczęśliwie nam panująca doznała tego, co się przez nich działo; takowi ludzie dla samych siebie gotowi wszystko usque confundere. Nie pytay, aby takowi ludzie mowili panu, żeby nie był beneficij nimius in unum, raczey poswiadczali contra principia rerum naturalium, vim maiestatis resolui omnia ad sensum populumque Polonum referendo, a zatym, że, tak rzeke, maiestas

prior minus tuta et secura sui domysliła się tego, czego wspomnieć nefas, y tego na nas poddanych swoich wskazać erubit, czego było nie podobna. A przetoż nie grzeszę, gdy, z miejsca mego, szczęśliwie nam panującego pana, trzymając się prawa, smiem prosić przez posłów moich, żeby król jego mc. miał adstrictam regiminis sui formam, to iest, żeby się we wszystkim prawa trzymał, żeby oddał Rempublicam Reipublicae; a kiedy się praw we wszystkim będzie trzymał, Rempublicam amabit, ut suam regem patremque geret, consulet cunctis, nec suis damnis movebitur, ale nostris. Kiedy też porzucę na prawo, które iest fundamentem w tej oyczyźnie, widzę dupleam quandam u nas lex non lex. Prawdzi się u nas to napisano Izraelu, że in diebus illis non erat rex in Izrael, sed ut cuique rectum videbatur, ita faciebat, prawo u nas te pro vili sub pedibusque jacet, na prawie się tylko wszyscy zawodziemy, pieszemy co chcemy a z tego nie bywa nic, y poty naszego szczęścia poki seymu nie masz; na seymie prawa szpocą, tam piszą, co chcą, a przecież w tej oyczyźnie summatum tenet lex, dla prawa omnes servi facti sumus, ut liberi esse possimus. Temu prawu, jako porady są terrestri, położyli maiores nostri dwóch herubinów, custodes, według statutu naszego, to iest dwóch pieczętarzów, o czym czytać statut, item dwóch referendarzów, o czym czytać statut, a ci, żeby nie mieli distractum animum curis externis, powinni być według prawa z chudych pachotków y pierwsi do wszelakich vacansów. Niedziw tedy, gdy z miejsca mego proszę pana y króla mego o to, żeby odżywił prawo, na którym stoimy; ratio tej prozby moiej, że w statucie y constitucjach naszych mamy legis belli et pacis, quibus ipso principe et patria fui liceret; druga, iż temi a nie inszemi prawami, nie mając żadnych ab extra suffragia, przestrzeniła się oyczyzna nasza wzdłuż y wszyrz; trzecia, iż o te a nie insze prawa supplicowała do panów swoich, quoties in castris byli nobilitas. Rzuć też oko na senat, collegów moich, widzę, że y tam zle, sedere patres, censere parati, ceu framman libertatemque petat iugulumque senatus, my, senatorowie, iako nam bracia w domu pozostali, exprom-

brant in pulvere pingimus y na strasznym sądzie Boskim nas, senatorow, ten decret czeka speculatores veci canes muti non valentes latrare fili hominis super muros Ierusalem posuisse custodem tota nocte non sacebis. A przecież oyczyzna exquo in pulvere pingimus, zawodzi sie na nas senatus, nie darmo nazwany saceros principis, nec potest esse malus rex, ubi est bonus senator. Z mieysca mego upraszam et quasi currentem excito, bowiem, że to z natury swoiey dobrotliwey uczyni krol j. mc. pan nasz, żeby oddał senatorom powagę taką, iaką prawa pospolitego oddac powinien, alias nie będzie hic ordo senatorius, to iest ta pars Reipublicae sana Idę do trzeciej twarzy tej Rzeczypospotey, to iest, do izby poselskiej, tam widze nundinas populares, venalia omnia ztąd przychodzą, iako od żołądka na wszytką Rzeczpospolitą nieznosne choroby, z tąd constitutie, to iest, prawa nasze poselskie przedrukowywają, z tąd iedni w izbie poselskiej y z swoiemi marszałkami, drudzy na seymikach przysięgają, ztąd po seymikach uchwały, aby nie byli ustawiczni dictatores z czwartego seymu, owo zgoła w jebie poselskiej po rzymsku się wszystko dzieie, y iako Rzym upadł, tak powinniśmy my wpasc z senatu w jzbę poselską, z izby poselskiej senat mieszaia się, dum, aby premunt, aby premuntur omnes, opprimuntur zgoła tam venalis populus y ta Reipublicae facies zgodna iest ad interitum nostrum, nie zgodna ad conservationem nostri, iesli nie będzie poprawiona, a czas iest po tak wielu lat poprawic et praestatią ei curare, quam perdere. Nie mnieysza y to facies Reipublicae tribunat koronny, Bog widzi, że prawdę mowie; yż ten tak na doł poszedł, że się nam prawie obrocił w truciźnę, ad predam luxumque sui suffragia vertunt, iesli to nie iest tak, jako mowie, do was samych odsyłam, prawda, że y temu dochodzi lat sto y potrzebuie poprawy. Urodziła się nam czwarta Rzeczypospolitey facies, to iest, woysko, boie się, że isti novissimi erunt primi y Rzeczpospolitą przytluczają, cokolwiek ci czynią, przeciwko staremu prawu propositie ich nie zgadzają się z prawem pospolitym, ale po rzymsku cos nowego sapiunt et trahunt Rempublicam secum, że nie wspomnie, czego się

przedtym upominali, a nie dopuszczam im, teraz upominają się osobnych trybunałów osobnego statum czynią confederatie y to, że iest rzecz odiosa, wole zamilczec, tylko to intumuie, że cokolwiek zaczną, to wszystko prawu przeciwko statum y constituciom naszym, y Rzeczpospolita w swoiey formie nie może stac stantibus ipsorum propositionibus, może też Rzeczpospolita primum labefactari, potym convelli, a na ostatek in nihilum reduci. Rzuca też oko na każdego brata, iako się to ma corpus Reipublicae, tam widze straszne studium adulandi tak dalece, że co o Rzymie napisano, to się u nas dzieie, orbis romanus adulando aut corrumpit, aut corrumpitur, ieden na drugim jeża kole, a nie kontentuiąc się prawem pospolitym, ieden przed drugim ubiega się do uniwersałów hetmanskich. Nusz iako po seymikach obracają się suffragia, Ty, Boże, lepiej widzisz, nesciunt miseri, że dum vendunt ipsi, quoque venduntur, zle się zgoła między nami dzieie Pan Bog, że to wie się z nami będzie działo. Na ostatek poyrzę na wszystkie oyczyznę, aż ta nie może byc barziej divisa, iako iest in se divisa, o, bracia moie; a gdziesz ono supremae veritatis podzieliemy, że regnum in se divisum desolabitur, a principio autem non erat sci; słychac, że się tam ktos po rzymsku zawzięł, non Caesar ferre priorem Pompeiusve parem, quis justius, arma induit scire nefas; magno se vindicé quisque tuetur, vitrix causa diis placuit, sed victa Catoni. Jakby mysmy o tym nie wiedzieli, że primus gradus ad interitum et desolationem koźdey oyczyzny privisia Rzeczypospolitey, bo coź umieją clientele, snadno koźdy powiedziec może, neuter pugnāt pro Republica, ale pro se y tak clientele po Rzeczypospolitey, ale po swoich principałach mowiąc digladiatur verbis scriptis potym armis, a nieboga Rzeczpospolita ultima consumens stoi na placu, o nią się biią, kto vincet, to ię będzie miał despotice y ona, cum eversione sui, wszystko cierpiec musi. Przeto nie grzeszę, gdy się istam disunionem armorum boię, y abo krola pana mego upraszam, aby albo takowych pogodził, albo ieliby się sądzic według prawa tacy nie dopuscili, iezelisz ich, ani nomen urbis, ani praetexta senatus, ani maiestatis reverentia nie

może compescere, żeby im przeczytać prawo o confederatiach. Pożytki zaś tego, żeśmy od prawa odstąpili, wiecie wasz mój państwo jakie są, ale y ja ich wyliczyć nie wstydzę się. Poyrzę na miasta osiadłe: na Zbaraż, Wisniowiec, Tarnopol, Mikulince, Podhayce Wołoczyszczka etc., obaczę że tam campus, ubi Troia fuit, z płaczem przyznac muszę et tu ocelle urbium aliquando non eris, gdzie miasta osiadłe byli, tam habitant simiae et ululant, ibi lupi; Podola nie mamy y w Ukrainie mieyscami volucres caeli et angues; na ostatek car Moskiewski odbiera byli nasze granice za Koczubaiem y po Murawskie szlaki, teraz contracta Polonis iugera nie wspominam W. X. Litewskiego, o iak wiele odeszło, y iuż ustały confinia województwa Ruskiego, województwo Wołyńskie we dwóch swoich szęsciach ustało, y ja nie mam tylko tu, na seymiku, occasionem querulandi, że całe zginął y iako by na mnie ta była wypuszczona sarancza, straciłem wszystko, przecież w tey biedzie moiej mam solarium, że na przeprawach moich w Strzemielcu z synem chan-skim plus minus tysiąc Tatarow, a drugi tysiąc w Rudlowie moim z Adzigierem padli. Mamy też y ten wszystek in publicum, że czego nie dopaliła orda, to sprawili xięztwa Litewskiego żołnierze, et quod non fecerunt barbari, fecerunt barbarini. Nie trzeba waszmosciom powiadać, iako się sprawiła Litwa, na Wołyn y przez Wołyn idąc, y na consistenciach Wołyńskich, ci zgoli reliquiom sanguinis hauserunt, y wytłoczyli z nas, zaiachali y wzięli nasze majątności, woły, crescentie zabrali. Więc poki prawa staie, y ja się odzywam do prawa, żeby takowi według prawa byli sądzemi, przez posłów moich insto. Tam w prawie napisano y przeciwko dającym, y przeciwko upraszającym. Ten mamy pożytek in publicum, że naprzód parobcy od swoich gospodarzow, nie mogąc sevitium żołnierza dzińskiego zniesć, a potem y sami gospodarze poszli za Dniepr, auctus za tym numerus inimicorum, y my, gdzie włożą, pewnie poydziemy, a ieszcze tu nie kończę, bo się y teraz marsem od wioski do wioski po naszym województwie włożą y przeciwko nieprzyjacielowi o naszym chlebie poydą, y to się u nas zpełni, że residuum crucae

comedit bruchus, residuum bruchi comedit locutsa, residuum locustae comedit rubigo. A szlachcie ubogi nic nie ma y mieć nie będzie zgoła zewsząd w tey oyczyźnie ab extra y ab intra, nie dobrze, więc poszukaymy sposobow iesli iest iaki, aby nam było dobrze; mnie się widzi, że iest, a ten niechay będzie pierwszy: żebyśmy się (do) prawa pospolitego wrocili, nie darmo bowiem nazwano prawem iako prawidłem. Pro secundo, krol j. mc. pan nasz miłosciwy ex specula sua upomina nas o przyszłych niebezpieczeństwach; nie trzeba tedy przestrogi jego kr. mosci za daremną ratę, że, qui amat periculum, peribit in illo, że ufac periculis, nie ufac securitati głupiego iest, zwłaszcza że tak iawne iest periculum, yż, chochy contrarium angelus evangelicet, nie trzeba mu wierzyć; i przybrał sobie Turczyn dwoie arcana nas woiowania: iedne per vim, drugie quasi per concordiam; z ktorey concordiey nic nie będzie, aby iedno nas in cantos decipiat. Pro tertio, że krol j. mc., pan nasz, upomina nas, abyśmy się, pod ten czas zły, w kupie trzymali, nie pod inszą głową, ale pod głową jego kr. mosci, żebyśmy zostawali y bronili się; ma na to wiele krol j. mc. praw, statutow, constitutij, y ieslimy dali Kazimierzowi, Michałowi y inszym legem expressam securitatis regiae, a dalismy Kazimierzowi anno millesimo sexcentesimo sub titulo, Michałowi też dalismy anno millesimo sexcentesimo sub titulo, toż y temuż, szczęśliwie nam panującemu, także prawo certis dac powinnismy. Pro quarto, ponieważ krol jego mosc vult od nas informari, ponieważ wojnę mamy z dwiema monarchami, a rzecz niepodobna oraz obudwom wydołać, trzeba, exemplo Grachi, z iednym pomierzyć, z którym tedy monarchą ma krol jego mc. pacisci, chce od nas informari; więc iakosmy dali tę questię w ręce Kazimirzowi sub titulo, tak y modere maiestati dac powinismy przez posłow naszych, a on sobie przybierze ex senatu et corpore regni takowych, na których się nie zawiedzie. Pro quarto (sic), upomina się krol j. mc. p. nasz miłosciwy in fundamento prawa, iż casu ingruentis hostis maioris iako Turczyna winnismy jego kr. mosci expeditionem publicam ratio, iż według statu-

tow bona nostra infeudata sunt in jus armorum, y nie inszą ale tą militią rozprzestrzenilismy granice nasze polskie; a widząc necessitatem intensam, nie powinnismy bronic hanc expeditionem publicam in istis circumstantijs: pierwsza, aby przez constitutią coronationis nam wszystkim randewu wczesnie primo vere było naznaczone; druga, żeby przez tęż constitutią była ocirkłowana sprawiedliwosc, co wolno, a czego niewolno szlachcicowi uczynic w tey expeditiey, y żeby zaraz z izby poselskiej y z senatu, to iest z narodow byli naznaczeni iudices, ktorzy by przy marszałkach w drodze zaraz ukrzywdzonym czynili sprawiedliwosc nie szukającego tu y owdzie, bo większa kozucha opucha, y pospolicie delictum vinculum jurisdictionis, nam tę prawa nayszybciej, bo hanc iter est belli, zda mi się, że się cofną od ukrzywdzenia ludzi ubogich; a kto tego nie chce, tego się zda chcieć że domy, komory, grodze, zboża, dobytki szlacheckie mają isc in praedam et victimam, chce tego, żeby szlachtę zabijano impune. Ta expeditia powinna byc nie tylko viri-
tim ale ex facultatibus bonorum, a tusz natandum, że anno millesimo sexcentesimo vigesimo na wojnę turecką namowiona była, taxatio bonorum, ale coż tylko namowiona y tak została nie exequowana w statucie, gdyż infantis illa aetas nie postrzegła się w tym, że ten statut flabella rozbiiali. Dopiero Xięstwo Litewskie pierwsze y dobry znalazła taxationis sposob, że się każdy z jch mc. panow szlachty może sam otaxowac, wszystkie Xięstwo Litewskie in personis suis przysięgali przed actami własnymi y, iako kto otaxował chudobę swoją, tak musiał w podatkach pociągac, toczy isto exemplo każdy z nas sam się otaxowac powinien; y ktoby się źle otaxował, tego nie omylnie, pierwsza kula w boiu doleciałaby, a zatym tey taxatiey były by, pożytki nieskonczone; pożytki prędkie w kilka niedzielach każdy otaxowac się y stawic co powinien może. To naywiększa praca na seymie wypisac każdemu ordinaryą proventus iego, ktore u nas są kopy pszenic, żyt, prosow, jęczmieniow, bo nie mają byc jarzyny taxowane, z stawow, czynszow, miodow, arend, derewnych, czym może miec każdy lumen z inwentarzew

skarbowych, a rozumiałbym, żeby z dekretu seymowego tak łaskawie każdemu położyć taxę, żeby się przy połowicy został, toby była arcydobra taxa, y pieniędzy y ludzi ex nunc było by siła, a poddani z swoich condicy dwudziestego pierwszego, albo iako się Rzeczpospolita zgodi, wysyłać mają, potężniejszy stawiliby usarza, była by ta taxa na fundamencie prawa y sprawiedliwa geometryczna; currus też bellicos winni według statutu miasta dawac. O, iako szczęśliwi bylibysmy, gdyby na przykład wojewodztwo Krakowskie, Sędomirskie, Poznańskie y inne currus bellicos z armatą y z apparatusami woennemi z swoich miast oddali, iako według statutu powinni, includując w to inszych powinności, już by się nie frasowali panowie nasi o konie, armasze, o prochy, kule, miny. A tu już każdy uważyc może iakąbysmy mogli mieć potęgę, by dobry porządek tylko był, nie trzebaby się nam lękać Turczyna, który tak wiele stracił pod Chociniem, pod Humaniem y różnie w Ukrainie y tu ludzi niezmierną rzecz patracił. Są którzy podają ten sposób, aby szlachta, iako powinna ex facultatibus bonorum, otaxowawszy się z `dobr swoich szli na wojnę, a duchowni krolewscy powinni dac wszystkie swoje prowenta, stawic za nie pro hac vice usarza, otaxowawszy się, ut supra, z kąd wszystkie trzy stany ex facultatibus bonorum na tę szłyby expedicją, y ten sposób posłowie nasi przyjąc, iesli będzie nań consensus Reipublicae, powinni. Niemniejsza circumstantia iest expeditiones bellicae lustrum, albo popisy, których popisow tę są circumstantie: pierwsza, że tych popisow upominali się maiores nostri, ledwo ie otrzymali in castris, bo byli pro populo; druga, iż te popisy wraz byli iednego czasu po wojewodztwach y ziemiach; czego ta przyczyna, według prawa, aby seditiosis ingeniis subtraheretur occasio commovendi populi, y żeby się nikt na pożyczanych koniach y ryszunkach nie popisował; więc też w tych popisach nic nie pisano perfunctorie, iako teraz piszą, ale pisano poczty, kopie, ryszunki, oglądano aparaty, wozy, strzelbę, z kąd wielkie pożytkie byli in publicum, gdyż nobilitas, weyrzawszy w registra, wiedziała zaraz siły swoje, a siły gotowe we wszystkim por-

rządu; y na tych popisach sama się nobilitas rugowała, aby, iuxta facultates suas, każdy stawał. y doyrzeli się tam wstyd było nie stawac, iako się godziło. Zachęcili się zatym animi nobilium ad arma, nec defluebant turpi otio konie, rynsztunki zawsze mieli gotowe; aże to było sustentaculum regni położyli maiores nostri nie poenam pecuniariam, ale było interposita popisowi poena infamiae; baczyli się bowiem, iż w tym porządku latebat salus publica, lecz to arcanum popisu szlacheckiego poszło in despectum snadz z tych przyczyn, że nobilitas, acquirendis divitijs, magis intenta rzeczy publiczne privatis postposuerat, y tak dopuscili wprzod zniesc poenam infamiae, a na to miejsce interposuerunt winę pieniężną, tylko stu grzywien, y to także tej winy nikt nie dał. Przyjezdźzali przecię na popisy, ale tylko in speciem, żeby imie wpisac, y owszem, któżkolwiek od niebędącego kazał imie iego wpisac, to wpisali. Na ostattek y to opuscili, czego ia przyczynę daię tę, iż intercessit fatalis rerum revolutio etiam tunc incipiens Respublica ad interitum dispositio y wniesli ingeniosi comitiorum, iakoby ten popis miał super servitutum, a w samey prawdzie to się działo, żeby odpasali nobilitati szable, ktore były y przyziaciółom y nieprzyziaciółom straszne. Od tego też czasu otworzona potentioribus droga ad assurgendum supra aequalitatem, ktorey tylko same arma nobilitatis obstabant. Uprzykrzyli się też tym pospolitym ruszeniem szlachcie: ruszano szlachtę bez potrzeby tu y owdzie y znowu się wracac kazano, co było intolerabile jugum, wyprowadzano też nobilitatem za granice, choc nie było nieprzyziacela; czemu chcąc obstare, nobilitas uczynili constitucyą augustowską, ne liceat principi sine consensu movere populum extra granicies, aszby maiestas populo super hastam pewną quotę dała; bo palacy swoim się contentowali, swego bronili, barzief się frasuiąc o zatrzymanie, niżli o rozszerzenie panstwa; a kiedyśmy zniesli to arcanam Reipublicae, popisy, nastąpili zbytki wydatne mury y budynki etc. nec quisquam reclamantibus legibus sumptuarii. A chociaz było kiedy pospolite ruszenie, to było tylko in speciem ex libertate. W niem to kładę vitium, że nie wszyscy y nie

oraz *conveniunt*, zawsze po czasie schodzimy się, tak przodkowie nasi leniwi zchodzili się przeciwko Osmanowi, tak y my pod Lublinem, a zatem tak sobie pospolite ruszenie obmierzyliśmy, że to wuz bobo, *conim* ludzie straszą; pozwalamy braci szlachty, co iest *obvium*, za złoty tylko kilka groszy rzucamy, y to tylko szczęśliwemu. Powtornia *securitas publica* ma być a *milite vel per militem mercenarium*, którego uważwszy, podiażdy strażę wprzodchodzenie uznawam być barzo potrzebnego, bo lepiej iest *aggravare Rempublicam*, quam *perdere*, y nierowna lepsza rzecz nie mieć czego rok, niżeli nie mieć na wieki. Tego *mercenarij numerum*, tak w Koronie, iako y w Litwie, *qualitatem* daliśmy królowi jego *mc.* w ręce, *sub istis circumstantiis*, iż nasz *miles mercenarius* powinien być *disciplinatus*, *suis amabilis et hostibus formidabilis*; będzie *suis amabilis et contra* kiedy według *constitutiei*, których tak wielka *nayduie się series*, nie będzie miał żołnierz nasz y iedney cętki srebrnej na koniu, będzie miał tylko strzelbę dobrą, szablę y ryszturnek; to *notandum* że nasz *mercenarius ex hostico* tylko sublewować się powinien, a teraz Rzeczpospolita konie, czeladź, żonę y dzieci sustentuie. Aże posłowie nasi mogą co wybrać, z tego, iako był przedtym *mercenarius*, krotko informuie. Sub monarchia w Polsce non *emebatur miles*, sed *legebatur pugnatum toto corpore regni*. Tym a nie inszym orężem rozprzestrzenili granice *maiores nostri*, tak wiele razów wołowali Niemców, Krzyżaków podbili, Ruś wypędzili, Turków znosili, Tatarów; hac *sublata militia*, odpadły od Niemiec prowincye, potym odpadły od Dunaju, teraz zas, iak wiele odpadło, samym że *waszmosciom constat*. Więc kiedysiny stracili *vernaculum militem*, radzi nie radzi, przyjęliśmy *mercenarium*; pierwszy Jagiełło wprowadził *mercenarium konnego y pieszego*: konnemu za prawdę *paruum stipendium* złotych dziesięć postanowił, a pieszemu cztery złote. *Plausibilis* za prawdę *in populo propositio* tak małym żołdem *militiam redimere*, a tego nie uważali, że, odpasawszy *populo szabli*, wzięli *de facto populum* za gardło; potym Zygmunt August, *ex urbana et oppidana plebe* uczyniwszy *delectum*, zebrał piętnastcie

tysięcy piechoty; to prawo żeby nam było przywroczone, ia przez posłów moich proszę. Potym krol Stephan opatrzył securitatem granic, bo że był oblig, według statutow y constitucij, na krolow polskich, aby bez impens Rzeczypospolitey, propriis sumptibus, granic bronili; ten że krol Stephan dwa tysiąca kwarcianego żołnierza ordinował z kwarty przeciwko Tatarom od Tauryk, Białogrodu, Oczakowa, aby tych incursij bronili. Przeyrzał się bowiem, iako tatarskie sąsiedztwo iest Polakom szkodliwe, gdy anno millesimo ducentesimo quadragesimo subjugata Russya y zniosszy excubias, Krakow spaliwszy, az na Szlonsk ku Legnicy zabiegli, y pod Leszkiem Pierwszym tak wielką moc ludzi z Polski wypędzili, że pod Włodzimierzem samych niedorosłych panienek dwadzieścia y dwa tysiące, które w pałon (?) tatarski poszli, naliczono; a pod Żygmuntem Pierwszym w Podolu na piędziesiąt tysięcy ludzi zabrali; immediate zas przed Stephanem, po wysciu Henryka z Polski, czterdziesti tysięcy ludzi zabrali. Nie chcąc tego za panowania swego widziec, krol Stephan ordinował naprzod tę kwarcianą militiam, potym piechotę ordinował, to iest, wybrancow z dobr krolewskich, miast y miasteczek, aby dwudziestego wyprawowali, y była to dobra piechota, cwiczona, nad tym siedząca, pewna; y od tego recessimus, iak by będąc w rumathey, powiadam, że to ladaco, bosmy ich umyslnie niszczyli, tego prawa y tey piechoty teraz posłowie nasi non obstante, żesmy ią do czasu pewnego Michałowi podarowali, domowic się mają. Na ostatek zaciągnął ten że krol Stephan kozakow Zaporowskich szesc tysięcy, a było na tenczas na insułach Dnieprskich tychże kozakow czterdziesti tysięcy; tym zas szesci tysięcy dał deserta naddnieprskie, iako Trechtimirow, aby tam mieli deposit armat, porządkow y przywilegiow swoich, darował im lecz te wszystkie grunty, które się ciągnęły od Trechtimirowa asz do Tauryki, ażeby ciż kozacy ad victem cultiorem przywykali, i pozwolil im obieranie hetmana, y iak tamci, co na insułach zostawali, repress dawali Tatarom y, tam się na insułach będąc, zawsze nad Krymem y Oczakowem wisieli; a ztąd patet, że zawsze dwoy kozacy bywali: iedni na włosci, którzy

się zwali rejestrowemi, drudzy na insułach Dnieprskich; rejestrowi byli zawsze Tatarom oppositi lądem; nizowę lubo wychodzili na sinę z swoich porohow, iednak nachodzili Horde, a mając commoditatem w lecie zlatali się, iako znowu, na morze insuły, czaykami wpadali na morze Czarne; nie nowina im było przedmiescia Konstantinopolskie palic, tak anno decimo quarto Sinopen urbem Turczynowi spalili, przedmiescia Konstantionopolskie wypalili, a roku tysiąc szescseth szestnastego Trapezon spalili, czaykami na galery tureckie uderzali, bo, kiedy widzieli potęgę turecką, kozacy umykali się na miałkie morze, będąc swiadomi, galery tureckie do nich dostąpic nie mogli, tylko na nich zdaleka Turcy patrzyli, a skoro galery tureckie z mieysca ruszyli się, to oni znowu w Turkow uderzali. Straszna to była potęga Turkom y, iako pewny author pisze, insueta u nich bellandi ratio: audacia, tumultu, inedia, malorum patientia hostem vincunt, cum minus sperantur, adsunt ac inter inopinata maxime metuendi. Noc ciemna, barzo sroga, gdy nietylko ludzie, ale y bestye, szukaią przykrycia, u nich to czas naylepszy—okrzykiem nieprzyiaciela turbuia; w tey stronie uczynia okrzyk, a w inszą stronę uderzaią; po złodzieysku na bałuku po trawie skradaia się; koła zabiaia; nusz co lepsze strzelcy w przedzie u nich stawaią; rudiores, za nimi staiąc, nabiaia, a przednim daia; rzeki też super uteres przechodzą, na grzbiet oręża włożywszy, a niąwszy konskiego ogona tak płyną. I tak, gdy tylko Turczyn porwał się na nas, to zaraz kozacy szli na Czarne morze; iesli też Tatarzyn porwał się w kraie nasze, tomu szli obyces kwarciani y ci sami kozacy. Jakośmy zas stracili te militiam ab anno quadragesimo octavo y czemu się to zelosie w nas obrociło, odsyłam do mądrzszych, bo intellectus mei elevatio tego nie zniesie, iako erectia Kodaku dla zatrzymania przyiazni othomanskiey, ktory nas nihilominus przez Tatary infestował, czy nie raczey kozakow odpychalismy od siebie, Kodak eriguiąc, czy nie raczey sami ich teraz rapiebamus, iesli tesz constitucyę trigesimali tertij słusznie ich do desperatiey przywiedlismy. Więc iesliby słuszny bunt Pawlukow, ktorego na pal wbito, iesli słusznie im dano

commissarzow, iako oni powiadaia, iesli słusznie ich wydano żydom, brahy i kurzenia gorzałek y bałaxystwa im zabroniono, sprowadzono bellum internecinum Chmielnickiego, a te prawie ostatnią kroplę z Korony wypiędzili; bella sąsiedskie naostatek, tureckie y moskiewskie, na nas obalili; iakom powiedział, mędrzszym to decidendum zostawia, to tylko przypominam, że, nie zastanowiwszy Ukrainy wprzod, daremna praca nasza. Acz wyczerpną posłowie nasi z tego scriptu, co rozumieia, ale to maia wziąć przedsię, że nie może nostra Respublica sufficere mercenario militi przeciwko tak potężnemu nieprzyiacielowi conducendo a dopieroż wiolando. Ta bowiem mercenaria militia, iako nas świeże exempla uuczaią, zaciąga za sobą ostatnie Rzeczypospolitey niebezpieczeństwo, to iest, confaederatie, ktore po woynach moskiewskiej, tureckiej y naszych wiekow było, superbissimas leges oyczyźnie dawali tak dalece, że ieden smiał powiedzieć arma tenentium: omnia dat, qui cuncta negat. A pod czas nagłej potrzeby verbowania, zwłaszcza u sąsiad nie pewnę, tak Ferdinandus Tertius Żygmuntowi Trzeciemu negował verbunku na Osmana, a teraz węgierski y obcy panowie na nas verbia, czemu przez posłów naszych constitutione zabezpiecz potrzeba. Mowię, widzę, przestrzegam, że ab hoc milite mercenario, iesli się do praw naszych nie wrocimy, będzie transformatio Reipublicae etc. A tu iuż mam płac mowic o podatkach, ktore ile do wojewodztwa mego nie zabawia mię bo tak staną panowie posłowie nasi, iż, iako w wojewodztwie Ruskim, saluis adjuratis hostilitatis et militiae wydac koždy będzie powinien, obwarowawszy tylko iuramenta. Należy y to ad securitatem publicam, aby krol pan nasz co prędzey wysyłał do sąsiad petitum auxilia ale pecuniaria, bo mamy satis virorum w Polsce tę kwestią, żeśmy dali w ręce Kazimirzowi y Michałowi per legem, toc y temu dac powinniśmy. Następnie securitas privata każdego z nas, abysmy nie uciekali przed Tatarzynem, tak iakosmy do tego czasu uchodzili. Przeto krol jego mc. pan nasz upomina się prawa y zwyczajow, iż według statutu koronnego sub titulo powinni bydz wszystkie dziedziczne fortece albo splantowane, albo przez tychże

dziedzicow sine subsidijs Reipublicae dobrze opatrzonę. Nie nowina albowiem w Polsce nieprzyjaciel na Wołyniu, zwłaszcza y w Rusi, quot gressus facis, tot invenies hostes; ale się przecie tym nieprzyjaciołom bronili, mieli opatrzone miasta, mieli też usum z metryki wyięty, co który szlachcic do swego dworu ile grodowego, gdzie xięgi są, stawic miał; wprawdzie ufolgowano szlachcicowi z dobrogo in publicis, ale w grodzie, gdzie xięgi, żona, dzieci, dostatki nie można ufolgowac, zkąd, gdy nieprzyjaciel nastąpił, atakowano go, iako psa, tak od miasta bito; teraz lubo prawa każą starostom ad securitatem incumbere, przecież quisque sibi lex niesłuchaia starosty, idą samopas, armatę, straż, xięgi na zgubę puscili, do tego tedy prawa respectu securitatis internae rzucic się mamy. To dziwne, że się nam wszystkie rzeczy obrociły w truciznę, iako żołdaci xięcia Pruskiego, którzy nierownie więcej z Polski wyprowadzili pieniędzy y mężow, niżeli tu wprowadzili, nie było żadney wioski, z ktorey by officier namniey kilkadziesiąt złotych nie wziął, lepiej żeby in posterum dał xiężę j. mc. pieniędzmi, a nie ludzmi, a pro praeteritis respondeat injuriatis, przystaw wszak ten powinien bydz dobrze possessionatus y iuz się tez nagabał. Perska colligatia, według informacyey krola jego mc., nic nam nie przynosi pożytku, chyba się z Persem in valle Josaphat obaczmy, odprawic go iednak civiliter, iako nayprędzey, nie wkładaiać na Rzeczpospolitą żadnego obligu, w czym rozumiem, iż to iest ostentatio tylko alienae potentiae. A że pisze krol jego mc. pan nasz w swoiey instructey, iż na półtora milliona na potrzeby Rzeczypospolitey zawiodł, tedy to ma bydz liquidowane, y posłowie nasi mają modos satisfactionis inire cum tota Republica, y tę milliony żeby były potracone żołnierzowi. O verbunkach przestrzega krol jego mc. w swoiey instructey, że swywolni obiecti animi y iż zaverbowani, iedni od Wisły, drudzy ode Lwowa, uciekaia, regimentarzowi y w nich Rzeczpospolitą zawodzą oberszterow, straty, barwy y munderunku obnażaią, że są zgoła ludzie, którzy, nec in privato merentur, wołokitą przez wszystek wiek bawia się, na to odgłos nasz, że officierom y oberszterom tacy

fructificuią, y my im te daiemy jubille z miast y miasteczek naszych oberszterom y ich officerom tego tylko by potrzeba, z nas się ci smieią, nieznosne robiąc tey Rzeczypospolitey szkody, zkąd legibus parendum o suplementach y werbunkach, ktore panowie posłowie nasi do executiey przywiesc maia; notandum, że tym panom oberszterom pewnie swiża zasługi czuie mucha strup y dla tego się do regimentow ciągną, więc panowie posłowie nasi doyrzą in futurum, iakoby żywnosc dochodziła y lenunki żołdakow oberszter y iego officer nje żołdat powinien injuriatis etiam in personalibus respondere. Przestrzega krol jego mc.: artileria w porządnych obozach za połowice woyska rachuią, iże krol jego mc. na artilerią wydał de suo pod sto tysięcy, krom summ od oycy świętego; z kwarty tesz mała obrada, ex quo possessores bonorum regalium w płaceniu uporni, a większa część krolewszczyzn między tymi, ktorzy woynę służy, a ci w zasługach kwarte potracaią. Na to ten odgłos przez posłów swoich daiemy, iż, cokolwiek ex liquidatione przydzie, zapłacić winnismy, tak iednak, aby magister artileriey uczynił Rzeczypospolitey dostateczny rachunek, żeby ta summa u magistra artilleryi nie ginęła. Aże possessores dobr krolewskich potracaią kwartę, w tey mierze standum antiquis legibus upomniec się, przy tym panowie posłowie nasi maia prawic tych wydatkow; Rzeczpospolita nie winna zastępowac, ex quo na artilerią ma dac majestas ex primis vacantibus, a tot vacantia prima nastąpiły; iesli bowiem non vanae leges scribuntur, toc te prawo, publicae rei służące, ma subsistere; więc też j. mc. pan artiler powinien się według prawa sprawic injuriatis o podwody, pod armatę wzięte, czego maia panowie posłowie nasi wyrzec. Przestrzega krol jego mc., że piechot lanowych drugie wojewodztwa nie stawili, krom Krakowskie, Ruskie, Mazowieckie, Bełskie, Lubielskie, a Sendomirskie y Podlaskie ledwie in octobre przyszli; na co nasz odgłos daiemy, aby peremptorie rotmistrze ex nunc na seymie sądzeni byli, aby tak potrzebne nie gineło praesidium Rzeczypospolitey; to zas, że, quid pro quo affectuie, j. mc. pan generał non videtur concessibile, gdyż tego panom pos-

łom naybarzey przestrzegac potrzeba, ne Respublica exermet vel depauperetur. Przestrzega krol jego mc. o hiberne, ktora iz nieporządnie idzie, nie inszą ratią kładziemy, że prawo eo nomine sancitum zviolowano, a interim tamen Republicam ultima est consumens istius mali. Przestrzega też krol jego mc., że się może wracać Rzeczpospolita ad agrarias et fumales contributiones, przez ktore ubogi gospodarz y rolnik miał by upadac, za co panowie posłowie nasi podziękowawszy suplikować mają krolowi jego mosci, iako oycu naszemu, aby krol jego mc., sam podał sposob, iako to bez uciążenia szlacheckiego, ktory za chłopa swego pague, bydz może. Przestrzega też krol jego mc. że ani na Lwowskiej, ani Lubelskiej, ani na obudwu trybunałach Radomskich nie stawili się exactorowie; na co nasz odgłos taki, iz magni constant w Rzeczypospolitey tę subsellia, aby tedy panowie posłowie na takowych de praesenti obmyslili nieodwłoczną executij y żeby iuż uxoria takowych executiey nie tamowali, iesli tesz skarb ktorego ochronił, retentora nie infamował, za niego skarb według prawa odpowiadac powinien; toż się ma rozumiec o retentorach pogłownego, cuiusque sint status et praeminentiae. Iesli tez szkody nasze od żołnierzow, czym się gorszy żołnierz, porzucic mamy, quod est absurdum, albo, gdzie y iako ich dochodzic można, posłowie nasi inibunt media cum Republica. Mennica szybna, ile dobra y do ligi postronney wiążąca się, ma bydz otwarta y ma uczynic million dorocznie, mają za to podziękowac posłowie nasi krolowi jego mc. y doyrzec, żeby to było do skutku przywiedziono; a tu iuż mają panowie posłowie nasi instare, aby plus offerentie na seymie publice w izbie poselskiej a nie gdzie indziej były traktowane y, kto plus offert, ile sufficiens, ma bydz takowy jure superior. Strony fortet ziemskich, iz się starego prawa trzymamy, declaruiemy, mają panowie posłowie nasi mocno et per modum articuli stawac, circa jus patronatus krola j. mc. ~~para~~ naszego miłosciwego et privatorum, bo nie żart, kiedy jura majestatis et privatorum petuntur, aże po polsku powiem: nova kula ad jugulum. Krolowa jey mc. Eleonora, iz za wniesieniem swoim

zdasie justa petere, tedy ma bydz circa legem expressam zachowana; o to li też dawnego prawa nie możemy ustąpić. Wdzięcznie przymiemy, iako od oycy synowie, instantią, którą krol jego mc. za Podhaycami, Zbarażem, Wiszniowcem, Tarnopolem, Mikulinkami, Wołoczyszczami y innymi wnosic raczy, żeby tam ex justitia distributiwa od krola pana naszego, salvis iednak legibus de vacantijs dosc się stała, upraszamy, niemniej upraszac maia od nieprzyziaciela krzyża świętego w wojewodztwie naszym spustoszonym, aby im też ex justitia distributiva nagradzona była. Seymu acz skrocenie życzymy, magis iednak optamus, quam speramus. O ordinacyey takowej daie swoje sentire: dużę są ordinacyę, którą zdadzą się Rzeczpospolitą turbowac, iedna jch mc. panow Zamoyskich, a druga Ostrogska; tę Zamoyską, według constitucyey, in instanti formato iudicio, bez uszczerbku iednak prawa dziedzicznego, krol j. mc. pan nasz sądzic ma; a ta Ostrogska, ex quo in pulvere dormit y na Ukrainie iey wszytkie dobra są, powinna, albo ustępowac jnri naturali, albo arte wprzod per legem sądzona, ponieważ kawaler nad wszytkimi polskimi kawalerami iest tey ordinacyey ad praesens possessorem. Officiales ordinis senatory maia byc, według prawa conservationis seymowego rozumenia, salvios modernis possessoribus, maia też nam posłowie de abigiatu sub tempus hostilitatis, także przykłaniaiać się do praw, a Pruskie prawo contra temere litigantes. Aże też iuż skoncze, dziękuie wszytkim, którzy intersticio oyczynie miłey byli utiles: dziękuie krolowi j. mc. panu memu, że: iako ieden ex comilitonibus, cum ipsis miał pugnam dementis, niewczasem swoim nasz czas zaszczycał y to wszytko czynił, co optimo principi należało; dziękuie j. mc. panu wojewodzie Bełzkiemu, że in defesso studio, iako tylo mógł, swym rycerstwem tey Rzeczypospolitey operam suam zaszczycał; a oraz dziękuie y tym wszytkim, którzy, przy xięciu j. mc. panu wojewodzie Bełzkiem, rycerską stationem sustinuerunt; dziękuie j. mc. panu wojewodzie Wiłenskiemu, dziękuie xięciu j. mc. panu podkanclerzemu Litewskiemu, iako czułym zwłaszcza in tempore mało wodzom; dziękuie j. mc. wojewod-

zie Ruskiemu, że zostawał z rycerstwem wydzielonym na Złoczowie; dzięki nie mniej y j. mc. panu podczaszemu Sieradzkiemu, że dotrzymał kraiów Podolskich, y pierwszy szlachcic docuit, że może bydz woysko przeprowadzone bez szkody ludzkiej; dzięki wszystkim u rycerstwu, którzy swemi podiazdami, gdzie tylko mogli, rwali nieprzyiaciela. A przeciwnym sposobem, nie dzięki y znac nie mogą za żołnierza kozdego takiego, cujus manus rapaces, którzy mają dentes, ut leones, et maxillae eorum, ut catu leonem; nie dzięki tym, przy których woysko, tak dobrze zasłużone, nie stawa, którzy w majątnosciach moich y cudzych koczowali y nie byli in opere belli pod ten czas właśnie, kiedy sam krol jego mc. pan nasz z rycerstwem zostawali in exercitio przeciwko nieprzyiacielowi; nie dzięki tym, którzy furtive Łuck ubiegli, których, siedmnascie towarzystwa wzięwszy, osmnascie tysięcy chleba ordinarijnego nihilominus z Łucka kilka chlebow wydali, których ani krolewskie listy mogli uhamowac; niedzięki tym wszystkim, na których j. mc. pan wojewoda Wilenski dał uniwersał swoy do grodu Łuckiego y na nich iest constitutia undecimi, a ia przykładam do uniwersału j. mc. pana wojewody Wilenskiego, że nie tylko oni, ale ipsorum receptatores, żeby byli sądzeni, albo przez constitutią infamowani; nie dzięki y tym, którzy nie znają ręki wojewodzow swoich y znac nie chcą, którzy nie znają głosu wojewodza swego przy rozpущeniu onych danego y znac nie chcą; nie dzięki y woysku Litewskiemu, których lepiej, niż dwiescie chorągwiey, dobra moie nawiedzali, którzy swoich pływaczow tu y owdzie rozpущczali; nie dzięki y tym, którzy, wszedszy na Wołyn, u nas dobra szlacheckie wzięli, przed ktoremi się niewysiedzą, ani domu szlacheckie pogotowiu, ani komory, ani gumna chłopskie. Nie oto skarżemy, żeśmy powinni żywić żołnierza, ile przechodem, bo bellum, ubi noscit, ibi pascitur, ku wojewodztwu naszemu y woyny y disciplina militaris nie nowina, ale oto skarżemy, że nam dobra wzięto, że nam poboczne chleba biorą, że majątnosci nasze wzięli; na tych skarżemy, którym, według prawa, non sufficient w dobrach ziemskich trzy noclegi, ale po stu chorągwi w iedney

wsi stawiają; na tych skarżemy, którzy gorzałki y podwody biorą, którzy dwory y gumna szlacheckie wymłacaia y sprzedawiają, którzy kłódki odbiaiają, pławaczow, albo karmicielow, posyłaiają; a ieszcze to nie koniec, bo kiedy nazad przeciwko nieprzyjacielowi poydą, to o naszym chlebie. Aże powiem, co rozumiem, ani j. mc. pan wojewoda Wilenski, ani j. mc. xiąże pan podkanclerzy Litewski, wojewodowie Litewscy, winni, bo ci dyskretne zazywac kazali, sam się żołnierz Litewski licencjował y uczynił, co chciał; notandum, że im dano chleb, to iest generikę, w W. X. Litewskim, a tu tylko dach, ale oni nie tak to interpretuiają, za jeden chleb dwa biorą: jeden generikę w Litwie, drugi tu; co chcą, dano im tylko dach, a oni inaczej interpretuiają, że, co tylko pod dachem, to iego; zatym chłop, żona, dzieci iego, więc tum vel maxime jugum executit, cum maxime praemit. Ponieważ nam dobra wzieni, rzucic też na nich tym sposobem poszli my z tego miejsca do regimentarzow Xięstwa Litewskiego, wypisawszy, co się z nami dzieie, poszli my do jch mc. panow hetmanow Litewskich, wypisawszy im, co się z nami dzieie. A za tym tanquam in lege incendia zawołaymy przez posłów naszych na seymie na gwałt in Republica, co nam każe czynic z tym, kiedy nam Litwa odebrała dobra, a ieszcze nie mają pod chorągwiami tylko dwuch, a ostatek czeladz, napisano im, że się dachem mają contentowac, oni ani generiku, ani co pod dachem contentuiają się. Upiewniam, że na takie szyderskie ich, si tibi culpa jocus sit, tibi poena jocus, zaraz na początku naydzie hamulec na nich Rzeczpospolita y wyda uniwersały swoje, nauczą drugiego, iak się ma contentowac genericą, szlachcie dobr nie odbierac y takich angarij nie czynic; w ostatku u j. mc. pana wodza, tam że, in facie Reipublicae aresztowac starszyne, żeby ich zaraz, tanquam in re peremptoria, tamże na seymie adsumendas de ipsis poenas criminales, choc przed sądem marszałkowskim, stawił, bo u tych ludzi tylko na koncu języka et necis, nie stanie szlachcica na to, żeby im occupował, musimy sobie z niemi ostrożnie postępować, mają przed oczyma, że swego hetmana y commissarza z Wilna wycią-

gneli y zabili; a w głos mówią, że się czegoś mszczą na nas, a my ni o czym nie wiemy. Tego też życzę wojewodztwu memu, lubo iest ubogie, przez nieprzyiacila y żołnirza zniesionę, żeby de prae-senti sub conditione, inquantum drugie wojewodztwo na to pozwola, iaki zaszczyt uczynili; więc też wojewodztwa Kijowskie, Braclawskie, Czernihowskie przy nas zostawac maia. Przepomniałem j. mc. pana podstolego, instabunt tedy panowie posłowie nasi, aby j. mc. czynił ex proventibus extraordinariis, ordinariis et vacantis nie od-włocznie rachunek. Iest ieszcze ieden tyrannus w oyczyźnie naszej, to iest, kupiec, który irrequisita Republica podnosi pieniądze, kiedy chce, y zniża, kiedy chce, także y towarow, przeciwko temu com-missiami, które staneli za Kazimirza, nihil proficiamus, bo się oni barzo dobrze z tego wypłacaia, przeto aby panowie posłowie nasi y Rzeczpospolita wszystka przeciwko takim ineunt modos; per mo-dum articuli onym przykazuiemy insze materye, ex quo nie umia-taią domu kiedy się zagore, do przyszłego seymu odłożyć życzę. Na listy tak odpowiadam, pierwsze, którą są comprehensie moim scriptem, nie przypominam listy j. mc. pana referendarza koronnego o skonczenie rachunkow y kwit z skarbu, w którym rachunku ma się tosz Respublica przyrzec, gdyż według prawa winien j. mc. toties, quoties calculationem list j. mc. pana chorążego Chełmskiego ma bydz acceptabilis, iako bene meriti, ysz iednak condicia, aby wszystkim bene meritis tenutie in haereditatem byli puszczone, salva alimentatione żołnirza et oneribus Reipublicae“.

Книга врод. Лыукан 1676 г., № 2200, л. 15, № 17.

LXVIII.

Инструкціи кievскихъ дворянъ посламя, отправленнымя на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литовскихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ исполненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ, не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ новой монеты для доставленія средствъ къ продолженію войны съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты. Запрещеніе раздавать общественныя имуществва. О возвращеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на содержаніе войска. Объ изысканіи средствъ на содержаніе двора. Объ уполномоченіи короннаго инстигатора требовать съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей. О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каপুরовыхъ судахъ. О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоящихъ въ Полѣсьѣ, за распушенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществвахъ. О взысканіи съ Браницкой гйбернѣ за Красненское староство. О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевскаго воеводства. О покровительствѣ православнымъ.

Року тысяча шестсоть семдесять шостого, месяца январа чотырьнадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замку Володимерскомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, наместникомъ староства замку Володимерского и книгами нинешними кгородскими старостинскими, становипи очевисто, урожоный его мил. панъ Янъ Войнаровскій, ловъчий Овруцкій, маршалокъ на тотъ часъ и депутатъ обраный воеводства Кіевскаго, инструкцію ихъ мил. пановъ обывателей воеводства Кіевскаго ихъ мил. паномъ посломъ, на сеймъ коронаціонистъ е медіо сун, за повторнымъ его кор. мил. универсаломъ, згодне

обранымъ, даную и постановленую, рукою тогожь его мил. пана маршалеа подписаную, для вписаня до книгъ нинешнихъ, перъ облятамъ подаль, такъ се в себе мающую: Instructya jch mc. panom posłom na seymiku wojewodztwa naszego Kijowskiego, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci, de data sexta praesentis w Jaworowie pisany, a die undecima praesentis do grodu podany, od jch mc. pp. obywatelów zgromadzonych dana, in loco solito, w kosciele oyców dominikanów, w Włodzimirzu obrany: j. mc. p. Jerzemu z Pigłowicz Monieckiemu, stolnikowi, j. mc. panu Janowi Wołczkiewiczowi Olizarowi, podsędkowi, j. mc. p. Marcyanowi z Szpanowa (Czaplicowi?), podstolemu, Kijowskim. Podziękowawszy wojewodztwo nasze Bogu i miłosierdziu nieprzebranemu, supremo rerum arbitro, za to, że vicarium incomparabilium virtutum et omni comparatione majorem, krola j. mc. pana n. m. conservavit dotąd in statu sanitatis, choc niewźmiernych y nietylko krolewskiemu. ale regalis militis przykrących się zdrowiu niewczasach. y aby tegoż pana y oyczyzny oycy łaskawego Pan Naywyższy długoletniey omni benedictione sua faveat, suppliki do nieba wysyłamy. Dziękują też pokornie j. kr. mc. panu n. m., iż, cum dispendio zdrowia y fortunarum propriarum, nieustaje j. kr. mość p. n. m. w pieczołowaniu nietylko koło dobra całej Rzeczypospolitey summa industria et cura tractando tam belli, quam pacis artes, ale też y osobliwie, przychylając się z oycowskim affektem ku wojewodstwu naszemu, w oprocz inszych wielu dowodów, wyswiadczył j. kr. mość, gdy wprzod jch mc. panom; Marcyanowi z Szpanowa Czaplicowi, podstolemu Kijowskiemu, p. Pawłowi Skarczewskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, posłom naszym łaskawy respect w interesach wojewodztwa naszego darczył, a teraz succurrere niezbranił, po zerwanym seymiku naszym naznaczeniem drugiego przez uniwersał, z kancellariey swey wydany, commorendo nas oyczyźnie, abysmy powodem całej Rzeczypospolitey do concludowania obrad publicznych zgodnie z innemi wojewodztwy, jako nayprędzey . . . y zawojowane już krwie nasze mając przez nieprzyjaciela oyczyzny, acceleremus. A że za tak wiel-

ką miłość, niezwyczajne odwagi y pracowite pieczołowanie j. kr. mość p. n. m. koło uspokojenia Rzeczypospolitey kosztowne spezy, vix condigna może się wymyslić gratitudo, pokazując się być wdzięczne tych nieznosnych prac y fatig wojewodztwo nasze, sollicite instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby malevolorum molimina, jeżeliby iakowe znaydować się miały (quod Deus avertat), in personam principis cura et studio totius Reipublicae poskromione były. vivendo vitam et sanguinem z substancyami swemi przy dostojenstwie j. kr. mosci pana n. m. Obrona Rzeczypospolitey, że jest principalis materia, bo suprema lex salus est populi, przeto jch. mc. pp. posłowie, przy obrony j. mc. pana marszałka, intimabunt, aby przed wszystkimi materiami defensio Reipublicae y krajow naszych securitas tractaretur. Media tu non exprimuntur, bo to jch mc. p. posłom dexteritati probatae et fidei in Rempublicam y wojewodztwu naszemu nieraz doswiadczoney comittimus, aby cum tota Republica ineant modos, quam efficacissimos et celerrimos, salvandae patriae. Aże naypotężniejsze monarchie iako concordibus consiliis et armis creverunt, tak gdy niezgoda nastąpiła upadać musiały, przeto ta niezgoda, która między jas. wielmożnemi jch mc. pany hetmanami Wiel. X. Lit. zaszła, musi perimere serca wszystkich obywatelov krajow naszych, zaczyn przy teyże defensiey y to jch mc. pp. posłowie nasi deducunt Reipublicae y aby rozróżnionę jch mosciow animuszę ad bonum Reipublicae zgodnie obrociły się, persuadebunt jch mc. pp. posłowie. Nic bardziey, iako to kraje nasze, iuż in hostico od tak wielu lat będąc, perterrere musi cara j. mosci Moskiewskiego cum Republica inita nie pewna liga conjunctionis armorum na nieprzyaciela krzyża świętego, który toties od Rzeczypospolitey y krola j. mosci od posłów stimulat, nigdy nas nieposiłkował, tylko obietnicami zwodząc, krola j. mosce, na tę impresyę przez całą zimę w Ukrainie excubantem, z woyskiem clusit, jeżeliby tedy Rzeczpospolita wynaydowała iakie sposoby dalszey z carem j. moscią poparcia wojny tureckiey, aby to było sine avulsione provincyi naszej, jch mc. pp. posłowie praecustodient to u Rzeczypospolitey,

y jeżeliby przyszło do jakichkolwiek tractatów, aby na nich commissarz z województwa naszego był. A Republica designatus evincent to jch mc. pp. posłowie nasi apud Rempubicam. Pecunia, że jest nervus belli, quo implicata Respublica ile z tak potężnym krzyża świętego nieprzyjacielem, z którym na poparcie dolszey wojny, że podatki Rzeczypospolitey sufficere niemogą y iuż exhaustus populus siężkami podatkami ad summam przychodzi egestatem, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica modos, aby minica quam celerrime otworzona była cum commodo Reipublicae iuxta naturam legis. Accedet y to commodum Reipublicae, gdy ustawa monety, która od seyma do seyma differtur, efekt swoy wiezmie, którą kupcy in regno raz podnosząc, onę drugi raz zniżając, przeto czynią sobie commoda, aliis vero detrimentum, aby tedy odtąd pewna y nieodmienna per legem stanęła naznaczona każdej moniecie quota, curabunt jch mc. pp. posłowie. Niemale y w tem Respublica patitur detrimentum, gdy lubo bene meriti de Republica cives ex pane Reipublicae praemiantur przez danie tak starostw, iako aliorum bonorum regalium sobie particularnych wacansow, które częstokroć nieprocurrunt, aby abo summami inonerowane były, abo in haereditatem obrocone, starać się tedy jch mc. pp. posłom naszym injungimus, aby to in lege cautum było, aby iako awulsya bonorum regalium teraz in posterum niebywała. Summy erogowane z prywatnego skarbu j. kr. mc. pana n. m. na zatrzymanie woyska obojga narodow, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu, na wyprowadzenie artylleriey przez obiedwie companie, aby powrocone były krolowi j. mosci, inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Uważyć to Rzeczypospolitey należy prawo, ne princeps egeat, inibunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica, aby ten ciężar ekonomiey de re spustoszonych do stołu j. kr. mc. pana n. m. należących zwalić, nayiasniejszy krolowey jey mosci Eleonory, na inszych dochodach to Rzeczypospolitey obmysliwszy. Podatki, które województwo nasze z wielkim uciążeniem swoim, w województwie Wołyńskim mieszkając,

sine ullo respectu exilii, płaci, że się in privatorum usum et commodum obrocili, jch mc. pp. posłowie nasi per legem terazniejszego seyma effcent apud totam Rempubicam, aby przez j. mc. pana instigatora koronnego na przysłym trybunale Radomskim ewincowane były, czego jego mc. p. komissarz wojewodztwa naszego powinien będzie doyrzeć. Sprawy sądow kapturowych, które multos aggravant, aby trybunał ante omnia odsądził, poki ich stawać będzie, tego to cavebunt jch mc. pp. posłowie nasi ex mente totius Reipublicae. Deponent przytem quaerellam jch mc. pp. posłowie nasi coram tota Republica na j. mc. pana Łożńskiego, połkownika na tenzas chorągwi tych, które z woli j. kr. mc. pana n. m. w Ukrainie na pasie od Dniepru w Polisiu zostają, defferent tedy Reipublicae summam aggravationem przez jego mosc dobr swoich ziemskich, nietylko przez ustawiczne w nich consistencye, chlebow branie, ale nadto privato motu podymnego iakiegoś po złotych czterech w dobrej moniecie z dymu extorsionis, które na swoy pożytek obraca, aby tedy dał rationem tego, providebunt tego jch mc. pp. posłowie nasi y, aby na miejsce j. mosci comendant obywatel wojewodztwa naszego, który się w woysku należeć może, nastąpił, upraszać będą jch. pp. posłowie nasi całej Rzeczypospolitey y tego nieodstąpią. Także y na jch mc. Wil. Xię. Lit. niektore chorągwie uskarżać się jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey y jch mc. panom hetmanom Wiel. X. Lit., że nobilitas, nostra uboższa bracia, na Wołyniu komorą miesykająca, tak iako nie szlachta od jch mosciow tractowani, nietylko noclegami aggravati, ale y wybieraniem ciężkich na stanowiskach prowiantow na stan szlachecki, aby tedy satisfactia w krzywdzie jch mosciom była ex lege to cautum, aby in posterum takowe niedziały się aggravacye, comittitur to jch mosc pp. posłom od tegoż woyska Wiel. X. Lit., że j. mc. p. Jan Wołczkiewicz Olizar, podsędek Kijowski, z dziedzicney swey majętnosci w miescie Korostyszowie summe aggravatus, na kilkakroć sto tysięcy poniosłszy szkody przez całą diwizyę jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana polnego Wiel. X. Lit.,

ktora nietylko poddanych j. moscia opperessit, ale y samego j. mc. od jch mosciow male tractatus, gospody w swoim własnym miescie od jch mosciow nieotrzymawszy, aby tedy j. mc. w krzywdzie swojej od jch mosciow był uspokojony, curabunt jch mc. pp. posłowie. Ordinatio Zamoyska, tak wiele seymow ante acto tempore trudniaco et per decisionem Reipublicae dwoch constituciey convocationis y electionis seymu sopita, j. mc. panu Marcinowi Zamoyskiemu, podstolemu Lwowskiemu, Płoskirowskiemu staroscie, iako legitimo successori oneyże, przez commisarzow a Republica naznaczonych, ponieważ oddana jest, aby tedy non turbet więcej Rzeczypospolitey, ale przy j. mosci została absque omni ambiguitate. Protestacye, jeżeli od kogo kolwiek ratione tey ordinaciey przychodziły, aby nullitatis subjacent, lege to cavebunt moderna jch mc. pp. posłowie nasi cum tota Republica. Ostrozka zas ordinacya że jeszcze ad iudicium Reipublicae nieprzychodziła y na ten czas zostaje in possessione jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wiel. koronnego, instabunt tedy jch mc. pp. posłowie nasi, aby zostawała dotąd in possessione xięcia j. mc., poki Respublica nan decidet suo iudicio. Kawalera do tey ordinacyi non excludendo jas. osw. xięcia j. mc. Michała Radziwiłła, podkanclerzego y hetmana W. X. Lit., interessowania się, mając jednak in primo respectu hetmanske merita xięcia j. mc. wojewody Bełzkiego, w Koronie naywyższego kawalera. Wielkie ztąd dzieje się praejudicium bene meritis, gdy jch mc. pp. obywatele pruscy, praetendendo jura sua de indigenis ferowane, impedire usiłują, tych, ktorym j. kr. mość starostwa albo daniny w xięstwie Pruskim confert, zaczym aby jch mość, uważając nullitudinem zasłużonych po całej Koronie Polskiy y tym swoim partikularnym prawem niechcieli commodum Reipublicae zatłumiać, serio o to jch mc. pp. posłowie nasi umawiać się będą y żeby jch mość na succurs wojewodztwom naszym utrapionym pospolitym ruszeniem nie pod Rwecem, ale gdzie necessita Reipublicae et aequalitas libertatis expostulabit, succurrent, satagent jch mc. pp. posłowie nasi perlegem efficere. Partikularze wojewodztwa

naszego, przywilejem conferowane, o ktore dotąd lis vertitur y nie-
może wojewodztwo nasze possessionem jch apprehendere hucusque, tak
dla zwłoki praw et possidentium molimina, aby tedy wojewodztwo
nasze lege to cautum miało, że y powyisciu judiciarum, według
pakt Andruszowskich z carem j. moscią Moskiewskim, wolne tych
dobr miało prawem odchodzenia, y za te lata, ktore przeszły, że
dotąd nieużywała ullum fructum, aby recompensent to possessores
moderni. Hiberna z staroswa Krosnienskiego, ponieważ exulibus per
constitutionem novellum służyła ad expirationem inductionum et
cum eodem jure przedane to starostwo ab exulibus wielm. niegdy
j. mc. panu Klementowi Branickiemu, marszałkowi nadwornemu
koronnemu, et pro evictione całe wojewodztwo zapisało się, że tedy
prawu temu derogatur, przez assignatyę hyberty w tem starostwie
porrigent, tedy w tem manum jch mc. pp. posłowie nasi jey mc. p.
marszałkowej nadworney, iako successorce tego prawa, aby prawa dość
się stało, poki by lata swoje wojewodztwu naszemu służącemu nie expi-
rowały, co serio recomandamus jch mc. panom posłom naszym,
aby przy tym prawie stawali. Domawiać się będą y o to jch mc.
pp. posłowie nasi, aby exemplo seymu pacificationis po trzech ex
gentibus deputaci do constituciey naznaczeni bywali, y aby to con-
stitutione cautum było, bo plus vident oculi, quam oculus. Zasługi
j. mc. p. Samuela Drzewieckiego, rotmistrza, dawnego obywatela
wojewodztwa naszego, w skarbie Rzeczypospolitey zatrzymane, ktore
że dotąd odszukać niemoże, invigilabunt jch mc. pp. posłowie, aby
lege miał assekuracyą wypłacenia j. mc. w skarbie Rzeczypospo-
litey. Doniesiono listowną supplikę, acceptując do seymiku naszego,
jch mc. panow Piotra y Andrzeja Węglinskiich, ktorzy w woyskach
koronnych służąc czas niemały, y ieden z nich, brat starszy, pod
Batohem w więzy tatarskie wzięty, w długiey zostawa niewoli. O
pewną krolewsczyznę, nazwaną Hnidawa, pod Łuckiem nad Sterem
leżącą, ktorey tylko dwoch chłopow zostaje, a quotannis hyberty
po trzechset kilkadziesiąt złotych de suo za nich płacą, a do tego,
że na teże krolewsczyznę, ab antiquo jeszcze za Zygmunta Augusta

summa sześć tysięcy per constitutionem, successorom, po sobie idącym, od tegoż króla j. mosci na wojnę do Moskwy per gentem zaciąg-nioną, assecurowana y approbowana jest, aby tedy ta do lat pew-nych libertowana mogła być. Ponieważ assignacie prywatnym lud-ziom, a nie na chorągwie bywają od hybernny, upraszać Rzeczypos-politey jch mc. panom posłom, ut porrigant afflictis manus, zlecamy. Za j. mc. panem Kuterlą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instan-cyą do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, żeby za swoje in Republica merita, na fortocy Zamoyskiej y pod czas Szwedzki będący in prae-sidio, mógł mieć j. kr. mc. y Rzeczypospolitey gratitudinem. Mając przytem w respekcie wojewodztwo nasze przystoynne postęпки y godne szlacheckiey praeeminenciey obyczaje j. mc. p. Piotra Lebedowicza, przedtem w woysku zasłużonego żołnierza, na ten czas regenta cancellariey grodzkiej Włodzimirskiej, upraszać tedy za nim jch mc. panom posłom naszym injungimus cały Rzeczypospolitey, aby do kleynotu y prerogatiwy stanu szlacheckiego był przypuszczony, y na żadne jch mosciow drugie nobilitacye niepozwoła, poki ta nie stanie. Wymaga na nas pobożność zakonna oycow bonifrattellow Beati Ioannis Dei conventu Łuckiego, abyśmy augendo ubogi klasztor jch gwoli pobudowania onego y wystawienia kościoła Bożego, jch mc. panom posłom poruczyli, żeby jch mc. pp. posłowie nasi in-stancją swoją efficerent, aby grunta za Sterem rzeką, na gorze, tam, gdzie cegielnia idzie, figura panska od nich postawiona była y, kiedy chałupkę mieli przy cegielni, przez nieprzyziaciela spalona, a od antecessorow świątobliwey pamięci xięcia j. mc. na Zasławiu y Ostrogu Dominika, wojewody Krakowskiego, starosty Łuckiego, za konsensem j. kr. mosci, nadany im było, przeto invigilabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby to było per constitutionem aprobowano Addent curam y temu świątobliwemu y pobożnemu czynowi, żeby fundacya conventu Lubelskiego y Zamoyskiego tegoż zakonu oycow benifratellow, od jas. przewielebnego j. mc. xiędza Swirskiego, suffragana Chełmskiego, stała, na temże seymie coronationis per constitutionem approbowano. Woytowstwo Włodzimirskie ponieważ dekretem króla

j. mc. Zygmunta Augusta Ulianie Łukaszowiczownie y synowi iey, z Kozinskim ferowanym, według przywilejow krola Alexandra y krola Zygmunta Pierwszego, na wieczność iest przysądzone y hucusque, iako dobra ziemskie, za sprzedażami chodzi, zaczym aby od hybernny, chlebow zimowych, stanownych, iako y noclegowych żołnierskich uwolnione było przez constitucyą, mają się oto starać jch. mc. pp. posłowie nasi. Należy y to ad facilitanda negocia Reipublicae y naszych woiewodztw tranquillitatem, aby religia grecka circa sua privilegia et jura zatrzymana była, zaczym succurent jch mc. pp. posłowie omnibus ad asillum libertatis concurrentibus, a osobliwie oycom monastera Zahorowskiego basilianom y oycu swiaszczennikowi Piatniekiemu Włodzimierskiemu, aby w krzywdzie swey mogli mieć consulacyą, za instancyą jch mc. panow posłow naszych. Instancyą wniosą jch mc. pp. posłowie nasi za jch mc. p. Szymonem Rzaszewskim, komornikiem Włodzimirskim, y p. Hołowinskim, towarzyszem na ten czas roty pancerney wielmożnego Krasinskiego, referendarza koronnego, aby jch mość od wieży per legem publicam uwolnieni byli, ponieważ homicidia perpetrarunt. Te tedy wszystkie w instrukcyi wyrażone puncta y insze materie, ktore in theatro Reipublicae proponentur, jch mc. panom posłom naszym conscientiae rectae, probatae prudentiae, dexteritati poruczywszy, obiecujemy za prace y podjęte koszty nagradą z partykularzow od Rzeczypospolitey nam należących I dla większey wiary y pewnosci zlecilismy j. mc. panu marszałkowi koła naszego, aby tę instrukcyą do akt grodzkich Włodzimirskich przy podpisie się ręki swey podał. Datum we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, dnia czternastego miesiaca stycznia roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego. У тоє инstryкции подписъ руки маршалковское в тые слова: Jan Woynarowski, łowczy Owrucki, marszałek na ten czas y deputat obrany wojewodztwa Kijowskiego. Котораяжъ то инstryкція, за подаемъ и прозбою вышъречное особы подавающее, а за моимъ урадовымъ приняемъ, до книгъ нинешнихъ естъ вписаная.

Книга прод. Владимир. 1676 г., № 1049, л. 11, № 5.

LXIX.

Инструкціи черниговскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О повужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомога-тельное войско. О неслучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при вѣрренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, нѣфамію. О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльско-й. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ шостого, месяца декабря одинадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Александромъ Белобрезкимъ, намесникомъ подстароства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, становши очевидно, урожоный его мил. панъ Александеръ Фелицианъ Цешъковский, хоронжей Новогородский, староста Kleszczelski, маршалокъ кола рыцерского воеводства Черниговского, инструкцію тогожъ воеводства Чернигонского съ подписемъ руки своею маршалковское, ихъ мил. паномъ посломъ на сеймъ Варшавский даную, для вписаня до книгъ нынешнихъ пер облатамъ подал, так се в собе мающую: Instrukcyja wojewodztwa Czernihowskiego jch mc. panom posłom: j. mc. panu Jerzemu Godlewskiemu, chorążemu Czernihowskiemu, Janowi na Zahorowie Zahorowskiemu, sędziemu ziemskiemu Włodzimirskiemu, Krzysztophowi Dominikowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, stolnikowi Łęczyckiemu, Marcyanowi na Iwaniczach Iwanickiemu,

czesnikowi Czernihowskiemu, na seym Warszawski przez uniwersał j. kr. mc. p. n. m. na dzień czternasty miesiąca stycznia, w roku da Bog przyszłym, tysiąc szescset sześćdziesiąt siedmym w Warszawie złożonym zgodnie na seymiku terazniejszym, to jest, decima decembris, obranym, dana. Powinszowawszy naprzod j. kr. mc. panu n. m. zdrówia dobrego, jch mc. pp. posłowie nasi podziękują za oycowskie pieczołowanie około miłej oyczyzny, który cum summo dispendio zdrówia swojego in opere belli z tak potężnym nieprzyjacielem krzyża świętego Porty Othomanskiej przez zawarcie pakt pokoju w oyczyźnie naszej, już cale sepultam, tak ciężkiego raczył podzwignąć paraxismu. A że pacta z Portą Othomanską do seymu da Bog przyszłego są differowane, o których konfirmathey jch mc. pp. posłowie nasi znosic się będą cum tota Republica, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poseł wielki do Porty był wyprawiony, iako nayprędzey, ponieważ Rzeczpospolita toties zawiedziona posiłkami od cara jego mc. Moskiewskiego; tedy biorąc z nich assumptum et similem metuendo eventum w niedotrzymaniu cesarza Tureckiego postanowionego pokoju przez jch mc. pp. commissarzow, promowebunt tedy jch mc. pp. posłowie skruczenie seymu, żeby da Bog na przyszłe companie przez długie seymowanie niegotowosci naszej nieuprzedził nieprzyjacieli; woyskiem Rzeczypospolitey krwawie zasłużonemu zapłata na tym seymie aby sine mora obmyślona była. Przez tak wiele lat car j. mc. Moskiewski niemość czyni swojej submissey, posiłkow nieposyłał, tylko na samey trzymał obietnicy y obserney ramocie, zkład Rzeczpospolita wielką odniosła ruinę in avulsione tak wielkiej przychodzi prowincyey, iezeliby był poseł od cara j. mc. Moskiewskiego, domowią się jch mc. pp. posłowie, aby takie niedotrzymanie paktow a Republica wymowione było. Ponieważ komissya ostatnia, według pakt z carem j. mc. Moskiewskim, następuje, a przyszłoby do traktatow, tedy jch mc. pp. posłowie nasi serio domowić się mają u całej Rzeczypospolitey, aby z wojewodstwa naszego komisarz był, przy którym punkcie mocno stanąć będą powinni. Niemniej przez to szkodzi Rzeczpospolita, że jch

mc. pp. rotmistrze, porucznicy et persequens towarzystwo niebywają przy chorągwiach y regimenty tak znaczney omieszkali okaziey, aby takowy sine ullo respectu na commisiey teraznieyszy sądzeni byli. Constitucya zgodnie na seymie da Bog postanowiona była, aby do druku niebawiąc podana była y jch mc. panom posłom oddana, żeby exemplo przeszłego seymu coronationis, bez constituciey na przyszły seymik relationis nieprzyjeżdżali. Na szczęśliwey coronaciey krola j. mc. nam szczęśliwie panującego w pomnożeniu świętey sprawiedliwosci stanęła constitutia titulo: trybunał koronny, ktorey dołożona jest ratio jch mc. panow sędziow trybunalskich, in quantum by corruptus et corruptor naydował się, w czym ambigua explicatio rozumie się, jch mc. pp. posłowie dla pohamowania ejusmodi ausus, żeby każdemu promoventi factum corruptum, tak corruptorem contra corruptem, w każdym sądzie y urzędzie, etiam extra forum et districtum, promowować wolno actią, inquisitią wywodzić, a wywiedzioną pro libitu lub do trybunału, lub na seym actori causam prosequi. Insuper że patiens litem czasem poniewolnie dać musi, żeby wolno poniewolnie corruptią dającemu per protestationem revocować, który punkt jch mc. pp. posłowie dla sprawiedliwosci świętey serio promovebunt. Za panowania krola j. mc. świętey pamięci Michała, na elekciey anno millesimo sexcentesimo sexagesimo nono, stanęła constitucya titulo: prelongatio trybunału koronnego, o skroczenie processow in certis causis odcięte apellacye in minoribus subseliis, w tym nie wszędzie observatur, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby ad litteram approbowana była y obserwowana, a dla sprawiedliwosci, prędzey bez wątpienia, gdzie banicya otrzymana, tamże y relaty a cassandum na te sądy, gdzie otrzymana condemnata zapisywana y approbata otrzymana, et in toto ta constitucya zachowana była, iako y druga constitucya millesimi sexcentesimi septuagesimi sub titulo: o apellacyach. I żeby słobody na pograniczu teraznieyszym Tureckim niebyli pozwolone, cavebunt jch mc. pp. posłowie per constitutionem. Uboliwa wojewodztwo nasze, kiedy j. kr. mc. panu n. m., szczęśliwie nam panującemu, ordinibus

regni deferre przychodzi materiam ausus in jure patronatus et contra se molimen decus patrum przodków swoich collatie pilnującemu, w czym et status equestris non postremam ponosi laesionem, kiedy władcy ruscy haeredibus szlachcie collatie odeymują, cerkwie y monasterze dziedziczne własne gwałtownie odbierają, zlecąją w tym pp. posłom seriam animadversionem y aby prawa decreta za nie wszystkie tak w statutach, iako y w constituciach dawnych, reassamowano et in executionem przywiedzioną, a szlachcie okrzywdzoney, ponowiwszy constitucyą millesimi sexcentisimam quadragessimam septimam, z władzami registr w trybunale aby byłznaczony, et poenae condignae criminis in criminalibus na władcyk disunitów imponatur. Constitucyą na szczęśliwey coronacyi króla j. mc., szczęśliwie nam panującego, stanęła constitucya o cerkwiach disunickich w ziemi Drohickej in bonis regalibus, aby służyła wszystkim ruskim województwom in genere, a w szlacheckich dzierżawach volenti collatori optio lub do trybunału, lub na sejm, y ten punkt jch mc. pp. posłowie serio promovebunt. Infames et banniti według dawney constitucyi executionis subsent, a osobliwie aby żadney łaski y protekcye niemiel y pod bokiem panskim conversować y przestawać nieważylisę, domowią się mocno jch mc. pp. posłowie. Lubo to tot constitutionibus regni świętobliwie Rzeczpospolita warowała omnem securitatem kościołów Bożych, seymików, zjazdów wszelakich, naydują się jednak we Włodzimirzu in loco consiliorum actorum od Rzeczpospolitey pozwolonym abusus w województwie Kijowskim, że świątnicom Bożym nieprzepuszczają y krow się leje ex occasione partikularzów przez j. mc. łowczego Kijowskiego, j. mc. Proskurę, podczaszego Kijowskiego, lub decreta trybunałskie zoszli, przestać tego niechcą, seymiki rwą, skandala województwu naszemu podają, a zatym securitas nasza pospołu z województwem Kijowskim być niemoże, prosić będą króla j. mosci jch mc. pp. posłowie nasi, aby królewska mość p. n. m. j. mc. pana Marcyana Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, zasłużonego w oyczyźnie y j. kr. mc., przywilejem, od j. kr. mc. onemu conferowanym, miłosciwie zachował, a

turbatoribus tych ziazdow sprawiedliwoscia zgodnie raczył. Ordynacya Zamoyska, tak wiele seymom y prywatnym seymikom trudnosci przynosząca, aby tandem ultimarie per ordines regni uspokojona była, domowia się jch mc. pp. posłowie. Podatku quocunque titulo, a mianowicie pogłowne, ktore nam exulom jest ciężkim, aby zniesione było, ponieważ na przeszłym seymie coronationis, wojewodztwo nasze zarowno z Bracławskim pisało się, a constitucya inaczej mieć chce, tedy iako jch mc. pp. posłowie nasi protestowali się przeciwko tey constitucyey, toż y terazniejszy jch mc. pp. posłowie uczynic mają y domowic się, aby hoc onus zniesiony był. Włoki nasze w ziemi Bilskiej w lesnistwie Bilskim, per commutationem w niedopłaceniu krosna mające niegdy od jas. wielm. j. mc. pana marszałka nadwornego koronnego y samey jey mosci, za consensum krola j. mosci s. p. Michała y cessia jch mosciom, upraszać mają jch mc. pp. posłowie j. kr. mc. pana n. m., aby dał confirmacyą na pomienione włoki dotąd, aż ad realem przyidziemy possessionem wojewodztwa naszego. Wiadomo nietylko polskiemu horyzontowi, ale y całej Europie, merita y znaczne szkody jas. osw. j. mc. p. wojewody Bełzkiego, hetmana wielkiego koronnego, promotebunt tedy instancye za xiążciem j. moscia jch mc. pp. posłowie, aby y dobra odpadłe do Porty Othomanskiey, aby summa na starostwach Lubomskim y Soleckim a Republica naznaczona była. Sprawa zas ordynacy Ostrożkiey aby niezatrudniała Rzeczypospolitey obrad. Jasnie wielm. j. mc. p. wojewody Sieradzkiego nietylko godne merita, ale y tak znaczne straty dobr pod cesarzem zostające Tureckim, gdzie wszelkiego od Rzeczypospolitey respectu comittimus jch mc. pp. posłom, aby cum tota Republica obmyslili recompense. Znaczne odwagi y straty dla przysługi całej Rzeszypospolitey jas osw. xiążcia j. mc. wojewody Bracławskiego, ktorego fortuny y obszyrne substancye podgarnione cesarzowi Tureckiemu w intraty, a na ostattek, gdy commissarzem w ręku prawie y za podsciwą wartą u hardego prawie zostawał bisurmana, odważywszy za całość oyczyzny swoje zdrowie y kosztow odżałowawszy, stawał pro Republica, iako

tedy z wielu respektow należy od Rzeczypospolitey recompensa, tak omnimodo jch mc. pp. posłowie domowiac się będą. Upatruje y w tem wojewodztwo nasze słuszną, iż iako godne merita wielm. j. mc. p. Sapiehy, starosty Owruckiego, y straty na usługd Rzeczypospolitey, tak teraz recenter ruinę włosci Żurawinskiej, gdzie nie zliczone woyska bissurmanske zażywali hostiliter tych dobr, gdzie y nasze woyska, prawie in obsidione zostaje, mieli swoje wiktualia et comoda słuszną, aby Rzeczpospolita, respekt należyty wyswiadczywszy, obmysliła recompense, wiel. jch mc. p. Sapiehom, domowiac się usilnie jch mc. pp. posłowie o to mają, w czym jch mc. pp. senatorow vice versa upraszać, aby reclinatoria Kijowskiemu y Czernihowskiemu wojewodztwom per constitutionem warowane y approbowane byli, aby tandem aliquando swych doysć mogli partikularzow. Kommissya do starostwa Lubelskiego jas. wiel. jey mosci p. kasztelanowey Bełskiej, aby przez constitucyą approbowana była. Non postrema j. mc. p. Alexandra Felicjana Cieszkowskiego, chorążego Nowogrodzkiego, merita ktory w tak wielu okazyach krwie na zaszczyt miłey rozlewał oyczyzny y novissime pod Chociniem z działa ciężki odniósł szwank y skaliczenie, fortissimi viri dał exemplum, zaczym jch mc. pp. posłowie nasi oponować się przy tym będą, aby summy przez j. moscia różnym chorągwiom na wsiach starostwa Kleszczewskiego za dekretami trybunalskimi y commisarskimi, per executiones żołnierzom oddanemi, w starych retentach wypłacone y possessorow tego starostwa vindicowane, aby przez constitucyą liquidowane y approbowane byli, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi za j. mc. panem Kłobukowskim, miecznikiem Inowrocławskim, żołnierzem dawnym y zasłużonym, aby w nagradę zasług onego do kilkunastu lat na kilku łanach dobr krolewskich, in possessione j. mc. będących jure emphitentico, albo summa od Rzeczypospoliteyznaczona była Zasłużył to godnie in hac Republica j. mc. p. Jerzy Godlewski, chorąży Czernihowski, aby odbierał według swych zasług recompense, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby pewna danina jure emphitentico, abo in haereditatem obrocona była. Nie tylko dawne

merita y pokaliczenie w Roczkowskiej okazji od ręku nieprzyjacielskich, mężnie stawając na zaszczyt oyczyzny, godne wspomnienia; dzieła rycerskie j. mc. p. Krzysztopha Cieszkowskiego, stolnika Łęczynskiego, aby też y teraznieysze więzienie, który, w okazji Woniłowskiej mężnie stawając, wzięty był do Ordy, ciężkimi będąc aggrawany okowami, za łaską Bożą y staraniem j. kr. mc. y jch mc. pp. hetmanow wyszedłszy przy takowey ruinie swoiey, o łaskę y respekt przez jch mc. pp. posłów naszych uprasza. Nie tajne merita j. mc. p. Alexandra Oranskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, y j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, podsędka Czernihowskiego, w wielu okazjach przeszłych zaszczycając oyczyzne, szwanku odniesli, tedy zachowując j. mosciom do dalszey Rzeczypospolitey usługi, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby dworki jch mosciow, alias place, kupione od mieszczan Włodzimirskich we Włodzimirzu, aby od wszelkich contrybucyi żołnierskich y iurisdictioni mieyskich libertowane były. Także na mieysce zasług j. mc. p. Marcyana na Iwaniczach Iwanickiego, czesnika Czernihowskiego, j. mc. p. Konstantego Woronicza, łowczego Smolenskigo, który przez wiek swoy cum dispendio zdrowia oyczyźnie wyswiadczał, dwory w Sokalu aby od wszelakich podatkow y iurisdictioni, stacy żołnierskich libertowane zostali, o co jch mc. pp. posłowie całej Rzeczypospolitey upraszać mają. A że condemnata niesłusznie otrzymana na j. mc. panu Konstantym Wyhowskim, woyskim Kijowskim, od j. mc. pp. wojewody Krakowskiego, tedy starać się będą jch mc. pp. posłowie, aby też condemnata per constitutionem znie-siona była. J. mc. p. Alexandra Snitowskiego dobrze zasłużonego przywilej y comissją na woytowstwo Żukowskie wojewodztwo nasze zaleca, y krola j. mosci aby upraszali posłowie nasi o approbacyą przywileju. A na ostatek cokolwiek zdrowego całej Rzeczypospolitey bydz może y naszemu wojewodztwu, concredimus cnocie starożytney y zyczliwosci ku miłej oyczyźnie jch mc. panom posłom et comitimus, obiecując to wszystko, co będzie cum bono publico, grato przyiac od jch mosciow animo. Ktorą to instrukcyą zlecilismy j. mc.

panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, przy podpisie swoim, do akt grodzkich Włodzimirskich podać. Działo się we Włodzimirzu, dnia jedynastego miesiąca grudnia roku panskiego tysiąc szescset siedmdziesiąt szostego. U tey instrukcyiey podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Alexander Felician Cieszkowski, chorąży Nowogrodzki, starosta Kleszczelski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, z protestacyą tegoż wojewodztwa Czernihowskiego. Ktora to instrukcya, za podaniem y prozbą wysz mianowanego j. mc. podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimierskich, z początku aż do konca, wszystkie, słowo w słowo iest wpisano.

Книга прод. Владимир. 1676 г., № 1049, л. 473, № 217.

LXX.

Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ.

Zewsze jego mc. pan Kowalowski, łowczy Kiiowski, mieszac seymiki Kiiowskie y one rozrywac nietylko sam, ale przez subordynowane osoby y violentiae w kosciołach robic, zlecamy tedy ich mc. panom posłom, aby się upomnieli tego u Rzeczypospolitey, żeby zabezpiecz takim insolentiom przecz puukt osobliwy constitutiei obwarowany, aby niepozwalali sobie takowych insolentiy.

Книга прод. Владимир. 1678 г., № 1052, л. 1570, № 397.

LXXI.

Постановленіе волинскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волинскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраиваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ.

Року тисеча шестсотъ семдесятъ девятого, месеца мая десятого дня.

На вярде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Миколаемъ Обидинскимъ, буреграбимъ Луцкимъ и книгами нынешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołaj Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisanania do akt niniejszych grodzkich Łuckich podał per oblatam laudum wojewodztwa Wołyńskiego, w Łucku, na seymiku, dnia świętego miesiąca maja anni praesentis uchwalonego, z podpisem ręki tegoż j. mc. marszałka, o czym te laudum niżej wpisane fusius et luculentius in se obloquitur y temi iest inserowane słowy: My, rady, dygnitarze, urzędnicy wojewodztwa Wołyńskiego na seymik relationis ex declaratione seymu przeszłego, w Grodnie w Wiel. X. Lit. odprawującego się, pro die nona mensis praesentis maji, anni inferius nominati, in locum solitum do Łucka zgromadziwszy się, rellatiey functionis jch mc. pp. posłów naszych, z seymu mianowanego powroconych, przy constitutiei drukowaney, słuchac y z oney informowac się chcieliśmy. A że jch mc. pp. posłowie nasi, dla niewydania z drukarni, constitutiei, ad praesens drukowaney, niemieli y miec niemogli, dla tego seymik rellationis do dnia dwudziestego szostego junij praesenti conventu odroczyliśmy, a teraz, in materijs wojewodztwo nasze concernentibus, takowe postanowiamy unanimi

voce et sensu laudum. Ponieważ wszystkich stanów Rzeczypospolitey generalis stanął consensus, aby województwo nasze Wołyńskie pro decernendis injuriis, przez woysko Wiel. Xięz. Lit. temu województwu illatis, constitutione designatos wyprawowało na comissyą do Brzescia Litewskiego, die vigesima nona maji przypadającą, comisarios, tedy y my, inhaerendo legi publicae, tychże ich mc. pp. commissarzow e medio nostri upraszamy y pro viatico każdemu z jch mosciow z czopowego dawniejszego y terazniejszego po zł. trzysta dac declaruiemy, ktore pieniądze jch mc. pp. contrahenci za kwitami jch mosciow ręcznymi wyliczyć powinni będą, do których jch mc. pp. commissarzow za plenipotentą do dochodzenia tych krzywd urodzonego j. mc. p. Tomasza Hulanickiego, e medio nostri uprosiwszy, ordinujemy y pro viatico takowż zł. trzysta z tegoż czopowego naznaczamy, ktore także za kwitem j. mosci ręcznym, jch mc. pp. contrahenci czopowego enumerare tenebuntur, ktorey to jch mc. pp. contrahenci przeszłego y terazniejszego czopowego, dla uczynienia calculathey przez jas. wiel. j. mc. p. Jerzego Wielgorskiego, kasztelana Brasławskiego, do Horochowa pro die decima quinta mensis praesentis maji sub poena peculatus in judiciis proxime venturis publicanda stawic się mają y powinni będą. Znając tedy dobrze że tak szczupłą summę jch mc. pp. commissarze y p. plenipotent nasz hoc publicum opus expedire niemogą, in recompensam strat jch mosciow z teyże summy, od Wiel. X. Lit. województwu Wołyńskiemu poczynione za szkody wyliczoney, tak jch mc. panom commissarzom, iako y plenipotentowi naszemu, cuilibet ex persona po tysiącu złotych wziąć pozwolamy. Znaydują się w województwie naszym contemptores legum, ktorzy, dufając w panskiey potentiey non parendo legi publicae, temere podatki, do skarbu Rzeczypospolitey należącey, zatrzymują y gdy exactores cum vicesgerente na executią ziachawszy, grabież za podatek do skarbu zatrzymany wezmą, onych miasto uspokojenia, albo podatku do skarbu zapłacenia contemptami karmią, biją, hałasują, iako to: podstarosci miasteczka Litowiza, majętnosci jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiłła, hetmana

polnego y podkanclerzego w W. X. Lit. braci naszym, j. mc. panu Łukaszowi Liniewskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Łychowskiemu, ex-actorom, y j. mc. p. Michałowi z Lubienca Lubieniickiemu, burgrabiemu Włodimirskiemu, vicesgerentowi tey functiey novissime uczynił, że contemptem nakarmiwszy, połałasowawszy, bydła w inszych retentorow podatku pobrane, do grodu dla taxy prowadzo ię, z ludzmi w kupie niemałey odbił y inne rzeczy, osobliwym przez jch mosciow spisany regestrem mianowane, zabrał; zlecilismy tedy j. mc. p. marszałkowi naszemu, aby in tam publica injuria całego wojewodztwa nomine publico, list tak do xięcia j. mc. p. podkanclerzego W. X. Lit., iako też y do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, żeby się tacy contemptores legum ex speciali registro fiscali sine omnibus exceptionibus sprawili, napisał, a xiąże j. mosc, aby tego podstarosciego serio upominał, żeby te sprawę, nieprzypuszczając do sądu, uspokoił. Niemnieysza y w tym krzywda nam wszystkim obywatelom a primatibus dzieje się, kiedy deserta loca naszymi osadzają podannemi y na uformowanie przeciwko prawu słobody przewabiają dziedzicznych poddanych naszych, tedy y w tym zlecilismy j. mc. p. marszałkowi naszemu list napisac do xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, nomine publico upraszając, aby, tanquam conservator libertatum, z słodob Zbarazkich y innych osadzcom y urzędnikom tameyszym poddanych naszych powracać kazał, y więcej aby onych nieprzyimowano. Znaczna przez wydawanie podatkow, tak pogłownych, iako y podymnych, niesprawiedliwie z włosciy panskich nam braciey infertur ruina, kiedy ubogi szlachcic z szczupłey liczby poddanych szczyrże za każdego, nieochraniają swoiey szkatuły, wnosi do skarbu pozornieyszą summę, aniżeli z tysiącznych włosci przynoszą pisarze, albo urzędnicy, numeros, tedy ich w tym chcąc miec aequalitatem, aby każdy realiter do skarbu wnosił podatki, obralismy e medio nostri jch mc. pp. lustratorow, z powiatu Łuckiego czterech: urodzonych jch mc. pp. Prandotę, Pszołkę, Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, sędziego grodzkiego Włodimirskiego, Daniela Hule-

wicza, j. mc. p. Stanisława Zielińskiego, podczaszego Braśławskiego, Mikołaja Osieckiego, do których jch mosciow, dla zlustrowania powiatu Włodzimirskiego, przydaemy iednego z powiatu Krzemienieckiego j. mc. pana Dederkała. Z powiatu zas Włodzimirskiego do zlustrowania powitu Łuckiego tych jch mosciow postanowiamy: j. mc. Iwanickiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rżazewzkiego, komornika granicznego Włodzimirskiego j. mc. p. Marka Łubienieckiego, j. mc. p. Remiana Moszynskiego, j. mc. p. Eustaphiego Liniewskiego, j. mc. p. Hieronima Siemaszka. Z powiatu Krzemienieckiego do Krzemienieckiego powiatu: j. mc. p. Zygmunta Więckowskiego y j. mc. p. Iustiniana Teleckiego. Ktorzy jch mosc Łuccy w powiecie Włodzimirskim, mając przy sobie jednego z powiatu Krzemienieckiego pomienionego j. mc. p. Derkała, od wielkich ludzi włosci zaczynac lustruwac powinni będą, y wszystkie dymy, secundum juramentum przez jch mosciow w prestitutum spisuwac, niefolgując y nierespectując ni na kogo, tenebuntur. Takowym że sposobem jch mc. pp. lustratores z Włodzimirskiego powiatu, obrani w Łuckim powiecie, a zas po jednemu z Łuckiego y Włodzimirskiego w Krzemienieckim, procedere mają pogłowne dwoje, ktorogo exolutionem ad actum praesentem protrahebamus, praesenti conventu nostro injungimus, aby jch mc. pp. bracia nasi, ktorzy ieszcze non exolverunt, in spacio przypadłego da Pan Bog z seymiku relationis do jch mc. pp. poborców wyprawili, a jch mc. pp. poborcy sine poenis od jch mosciow brac tenentur, stosując się ad legem publicam de conflagratis sancitam, a niemniej prae oculis mając lauda anteriora o tymże czasie różnemi pisane, miasteczko dziedziczne, w powiecie Łuckim leżące, j. mc. panow Dymitra y Maryanny Zabokrzyckich, podczaszych Wiłkomirskich, małżonkow, nazwane Niemierzyczow, alias Zobaczowka, pokilkakrotnie w roku terazniejszym, tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątym, a naybarziej teraz novissime, dnia trzynastego aprilis, przez ogien przypadkowy funditus prawie zruynowane zostało, tedy autoritate moderni conventus, pomienione miasteczko od podatkov terazniejszych według

prawa uwalniamy. Caeteras actum praetensiones j. mosci do przyszłego odkładamy seymiku. A że tenże gniew Boski dotknął j. mc. pana Łukasza Czopowskiego y j. mc. p. Ioachima Tęgoszewskiego, j. mc. p. Andrzeja Kluzkowskiego y p. Szymanowskiego w tych dobrach, tedy też beneficium juris, iako j. mc. panu podczaszemu Wilkomirskiemu y jch mosciom służyć ma pressya poniekąd, takżeż nieszczęście w majątności jas. wielm. j. mc. pana Wielhorskiego, kasztelana Brasławskiego, w mieście Horochowie, że jedynascie domow wjezdnych zgorzało, zkąd kontribucyą czopowego in toto exolverniemoże, tedy ducta proportionē tey ruiny jch mc. pp. exactorowie czopowego oddawszy, ztamtąd tego czopowego defalkowac powinni będą. Conflagratio w Klewaniu, desiderium j. mc. p. Wacława Siemaszka, tudzież szelężne y czopowe przyszłe do przyszłego seymiku odkładamy, y tam na tamtym terminie, tak szelężne, iako y czopowe, plus offerenti puscic deklarujemy. Summa dwa miliony, od cara jego mosci Moskiewskiego przywiezione, ponieważ exulibus nie jest oddano, tedy napisze j. mc. pan marszałek nasz nomine publico nostro do xięcia j. mc. Czartoryskiego, wojewody Wołyńskiego, aby xiąże j. mosc tey summy na żadne insze larigiczne assignatie niekazał dawać, tilko na szczególne chorągwiom zapłatę wydane. Assignatie w teyże materiei y do j. mc. pana podskarbiego koronnego zlecilismy j. mc. panu marszałkowi naszemu napisac, aby na te pieniądze żadnych largicznych niedawał assignatiey, tylko na szczególne same wypłacenie jch mc. panom żołnierzom zasług, a jeżeliby jakowe były przez jch mosciow insze wydane assignatie y pieniądze, na nie z tych milionow wzięte, tedy takowe przy rachunku przyjęte być niemają, y na seymie jch mc. pp. posłowie nasi na quit j. mc. p. podskarbiemu niepozwolą. Declarujemy y to praesenti conventu jch mosciom wszystkim injuriatis od woyska Wiel. X. Lit., aby te summe, co teraz jch mc. panom commisarzom y panu plenipotentowi dajemy z czopowego, gotową nazad nam wrocili. Czopowe teraznieysze przez j. mc. pana Konstantego Szybńskiego y j. mc. p. Pałuskiego wybierane, in supplementum, tu do nas assignowanym,

przyłączamy. A że ta lustracya teraz fundamentum, iako lustrowac jch mc. panowie lustratorowie, czy na głowy, mają, et informationem niebierze, tedy na przyszłym da Bog seymiku relationis mamy invenire modum, iako sobie jch mosc w tey lustrathey postąpić mają. A teraz te laudum nasze j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac y ad acta podac zlecilismy. Działo się w Łucku roku tysiąc szescset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia dziesiątego maia. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiey w te słowa: Mikołay Kossakowski, miecznik Wiski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Ktoreż to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego podawającego, a za moim urzędowym przyięciem, de verbo ad verbum, do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest wpisane.

Книга прод. Луцк. 1679 г., № 2204, л. 495, № 25.

LXXII.

Инструкція православныхъ дворянъ волинскаго воеводства, отъ 9 декабря 1679 года, посланъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посланъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привилегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца генвара десятого дня.

На уряде кгородскомъ в замку его кор. мил. Володимирскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, намесникомъ бургграфства и замку Володимирского, и книгами нынешними кгородскими старо-

стинскими, stanowszy oczywiscie, jas. wielm. j. mc. xiąże pan Wacław Swiatopełk Czetwertynski, chorąży Żytomirski, y urodz. j. mc. p. Daniel Bratkowski, podstoli Bracławski, posłowie wojewodztwa Wołyńskiego graeco ruscy, instrukcyą sobie podawający od braci do j. kr. mc. p. n. m. y do Lublina na termin zjazdu, za uniwersałem j. kr. mc. determinowanego, z podpisami rąk tychże jch. mc. pp. braci obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego graeco russkich, daną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podali, tak się w sobie mając: jnstrukcyja jasn. osw. xięciu j. mc. Wacławowi Swiatopełkowi, Czetwertynskiemu, chorążemu Żytomirskiemu, urodzonym jch. mc. panom: j. mc. panu Andrzejowi na Poddubcach Hulewiczowi, czesnikowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Danielowi Bratkowskiemu, na uniwersał j. kr. mosci p. n. m. do j. kr. mosci od nas wszystkich obywatelów wojewodztwa Wołyńskiego fidei graecae juratis posłom dana do Warszawy y do Lublina. Ponieważ j. kr. mc. pan n. m. gloriosam rem za wieku swego zyczy unionem occidentalis et orientalis ecclesiae, tedy instabunt jch. mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch. mc. pp. senatorów, aby za poważną instancją jch. mosciw jego kr. mość pan n. m. concedat wolny przejazd do patryarchów świętych o błogosłownistwo na to. Na którym concilium ponieważ ex impossibili patriarchowie święci byc niemogą, aby czterech legatów od nich było, a teraz hoc negotium do seymu rejiciatur, pokornie proszą. Jch. mc. panom posłom naszym juramenta przed majestatem Boskim in facie nas braci obowiązanych eodem juramento obowiązujemy („Ne intret in iudicium cum servis Dominus“), w żadne najmniejsze, ratione fidei, niewdawali się dyskursy, a jesliby też jas. osw. xiąże j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertenski, episkop Lucki, pasterz nasz, y inni jas. przewielebni w Bogu jch. mc. episcopi prawosławni fidei graecae, iakieżkolwiek ratione fidei sine benedictione patriarchów świętych mieli formowac dyskursy, przed Bogiem naszym protestamur y z tego pro rato et firmo miec niehcemy. Stauropigia y insze orientalis ecclesiae jura et privilegia, od nayiasniejszych antecessorów j. kr. mc. p. n. m. podane y ap-

probowane, aby za poważną instancją jas. wielm. jch. mc. panow senatorow, j. kr. mc. pan n. m. z demenciey panskiey chciał approbować, instabunt jch mc. pp. posłowie do jas. wielm. jch mc. pp. senatorow. Ponieważ nayiasniejszy antecesserowie j. kr. mosci p. n. m. circa diplomata privilegiami liberam metropolity, episcopow prawosławnych zostawili nam electionem, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do jas. wielm. jch. mc. pp. senatorow, aby za poważną do j. kr. mc. p. n. m. instancją circa eandem electionem libere rozsądza-
zali. Pro ultimario zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby expo-
nant to jch mc. pp. senatorom, iż iak dziadowie, pradziadowie nasi, nayiasniejszym antecessorom krola j. mosci p. n. m. wiernemi y zyczliwemi zostając poddanemi, na obronę Rzeczypospolitey przy dostojenstwie nayiasniejszych antecessorow j. kr. mc. p. n. m. z każdym nieprzyacielem Rzeczypospolitey, krew potokiem lejąc, żadnego po sobie naymniejszey zdrady niezostawili szlaku, tak y my, stosując się eodem orbita, zdrowie, fortuny y ostatnią krwie naszej niedolaney reszcie przy obronie Rzeczypospolitey, przy dostojenstwie j. kr. mosci p. n. m. efundere gotowismy. Zaczym przez jas. wielm. jch mc. pp. senatorow łaski y miłosierdzia j. kr. mc. p. n. m. żebrzem, aby nas circa diplomata, circa omnem libertatem, circa liberam fidem, która in libera hominis w każdym narodzie zostaje voluntate, j. kr. mc. pan n. m., zwłaszcza pod te nieszczęśliwe czasy, gdy tak wielu nas wygnancow, tak wielu spustoszone fortuny, tak wiele zony y dziatki w niewolę zabrane, chciał conservare. Nad te punkta, od nas jch mc. panom posłom naszym podane, do żadney naymniejszey rzeczy przystępować niemają, tylko postanowione zgodnie proponere puncta w Warszawie y w Lublinie. Datum w Łucku dnia dziewiątego decembris stila nicaeno millesimo sexcentesimo septuagesimo nono. У тоє инструкции подпись руке в тые слова: Dzierśław Alexander z Wysokiego Kaszowski, Bohdan Wroblewski, skarbnik Bracławski, Stefan Dyakowski, horodniczy Lucki, Elias Dyakowski, Jerzy z Kozielska Puzyna, Jendrzey z Kozielska Puzyna, Theodor Uszak Kulikowski, Jakub Horodyski, woyski No-

wogrodzki, Jakub Wyhowski, Jakub Susło, Theodor Chodakowski, Stefan Piotrowski, Jan Mokosy Bakowiecki, Thomasz Ulanicki, brat starszy bratwa Łuckiego, Alexander Bałaban, Ostafi na Liniewie Liniewski, Krzysztoph Kulczycki, czesnik Latyczewski, Maximilian Bułyha, Jędrzey z Iwanowicz Wołk, Łukasz Wyhowski, do tego podpisuiesię, Konstanty Silniewicz, Gabryel Liniewicz, Jędrzey Susło, Dymitr Hołowinski, Dymitr Siennicki, Adam Zabokrzycki, Alexander Lesiewicz, Krzysztoph Szczeniowski, Mikołay Hulewicz, Jerzy Małachowski, podstoli Nowogrodzki, Elias z Borek Hulewicz, Kasper z Łopatyna Łopatynski, Zacharyasz Bohdaszewski, Ignacey Strzelnicki, Włodzimierz Kisiel, Stefan Borkowski, Andrzej Chłamota Woyna, Jan Strzelnicki, Samuel Hołowinski, Konstanty Hołowinski, Alexander Hulanicki, Samuel Boreyko Knerucki, Stepan Michalewicz, Antoni Kuporski, Theodor Wyhowski, Stephan Kopustynski, Michał Hulewicz, Jan Suszczanski Proskura, podczaszy Kijowski, Piotr Kurdanowski, Jan Medwedowski, Jan Jerlicz, Jarosz Jerlicz, Mikołay Łuskowicz, Stephan Czechel, Łukas Zkrzyszcowski, Adam Hulewicz z Wojutyna, Konstanty Hurko-Omielanski, Stephan Hurko-Omielanski, Mikołay Kniehininski, Daniel Hulanicki. Котораяжъ то обялята инструктории, за подаем и прозбою выпшъ менованных ихъ мил. пановъ подавающихъ, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписаная

Книга прод. Владимир. 1680 г., № 1055, л. 781, № 496.

ПРИМЪЧАНІЕ. Этотъ актъ былъ уже напечатанъ въ моемъ „Отчетѣ“, помѣщенномъ, Университетскихъ Извѣстіяхъ“ за 1886 г.

LXXIII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ.

Reassumptio dawnych praw o religiey greckiey aby reassumowana była у oney liberum exercitium we wszystkich miastach.

Книга грод. Владимир. 1680 г., № 1055, л. 1389, № 812.

LXXIV.

Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймике въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ уплаты податей. О чоповомъ сборѣ. О повужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недозволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятого, месяца декабря третого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешчакою, бургграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими Луцкими, comparens personaliter urodzony j. mc. p. Wojciech Stanisław Czerminski, podczaszy Par-nawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum wojewodztwa Wołyńskiego, na seymiku

w Łucku, loco solito, w kosciele katedralnym zgodnie uchwalone, o czym te laudum, z podpisem ręki j. mc. p. marszałka, niżej wpisane, szerzey w sobie ma y temi jest inserowane słowy: My, rady, xiążętą, dygnitarze, urzędnicy, obywatele wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik pro die tertia decembris, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo, za uniwersałem jego kr. mosci pana naszego miłosciwego zgromadzeni, post expeditam na seym, da Bog, przyszły, szczęśliwie odprawować się mający, jch mosciom pp. posłom naszym danej in publicis negotiis jnstructiey, takowe ad bonum commune wojewodztwa naszego publicum postanowiamy y postanowilismy laudum, ponieważ trzy constitutie vigore szkod wojewodztwa Wołyńskiego, od woyska Xięstwa Łitewskiego cum declaratione poczynionych, vetant, aby wojewodztwo nasze do żadnych nieprzystępowało podatkow, non nisi perfecta od woyska Wielk. Xięs. Lit. za szkody nasze satisfactiōne, a dotąd niesą te constitucye ad effectum przywiedzione, dla tego abysmy się niezdali być refragarii Reipublicae, pokazując aequalitatem inszym wojewodztwom, uchwalamy szescioro pogłownego, iednak te pogłowne, tak iako się niżej wyrazi, distinguemy, primario widząc jch mosciow pp. żołnierzow, do nas mających assignatie, przez częstę iezdzenie na seymiki ruinę, uchwalamy laudo praesenti dwoie pogłownego y troie podymnego na zapłatę tymże chorągwiom, na swiże cwierci assignatie mającym; y te obodwa podatki ab actu praesentis laudi mamy wydać in spatio niedziel szesciu, do wybierania ktorych naznaczamy exactorow z powiatu Luckiego: urodzonych jch mosciow pp. Andrzeja Czaplica, woyskiego Włodzimirskiego, drugiego j. mc. p. Stanisława Horbowskiego, miecznika Rzeczyckiego; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego y j. mc. p. Eustafiego Liniewskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. Michała Jełowickiego, syna zeszłego j. mc. p. Stanisława Jełowickiego, pisarza ziemskiego Krzemienieckiego, drugiego j. mc. p. Mikołaja Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego; do podymnego z Łuckiego powiatu: urodzonych jch mosciow pp. Pawła Zorzewskiego, miecznika Mozyrskiego, y Alexan-

dra Wolskiego, tak do terzanieyszey, iako y ostatniey, constituimus raty; z Włodzimirskiego: j. mc. p. Marka Lubienieckiego y j. mc. p. Andrzeia Łychowskiego. Ktore to pogłowne y podymne według ostatnich ma być wydawane kwitow na chorągwie zaś y stare za-sługi, abyśmy się zdali być *aequales* inszym wojewodztwom in *exolucione* podatkow, postanowiamy czworo pogłownego, a troie podymnego, ktore pogłowne y podymne, da Bog, aż po seymiku *relationis* dwiema ratami wydać obliguiemy się *cum hac declaratiāne*, iesli będziemy od woyska Wiel. Xięs. Lit. w szkodach naszych ukontentowani, *sin secus* przy prawie oponować się będziemy y onych wydać nieobiecuiemy, do wybierania ktorych naznaczamy urodzonych jch mosciow pp. Daniela Hulewicza y Wacława Bronickiego z powiatu Łuckiego; a zasie Włodzimirskiego urodzonych jch mosciow pana Jana Kisiela y p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co y do pierwszej naznaczono raty; do wybierania zaś podymnego, tak pierwszej, iako y ostatniey, raty urodzonych jch mosciow pana Alexandra Dederkała y pana Alexandra Sebestianowicza *destinuiemy*, a do trzeciey raty pogłownego, ktore iesli *stabit*, z Łuckiego: urodzonych jch mosciow pana Stanisława Okorskiego y j. mc. p. Alexandra z Skoremína Porwanieckiego; z Włodzimirskiego: urodzonych jch mosciow pana Hieronima Siemaszka, p. Bernata Załęskiego, stolnika Nowogrodzkiego; z Krzemienieckiego tychże jch mosciow, co do pierwszej y do drugiej raty, *constituimus*. A że *fructus*, lubo mały, wojewodztwa naszego na wsparcie podatkow naszych jest potrzebny, *id est* *czopowe*, dla tego, niechcąc go *oblivioni tradere*, z powiatu Łuckiego *laudo praesenti* urodzonemu j. mc. p. Alexandrowi Bałabanowi za *summe* zł. osm tysięcy y pięćset *arendowalismy*, iednakże (*avertans super hostilitatem*), w tym jch mosciow *assecurujemy*, in *quantum* by przez to *damnum ferret*, *defalcować* *tenebimus*, ktoregoż podatku wybierania już czas a *prima novembris* zaczął się, z Włodzimirskiego powiatu wielm. j. mc. p. starosta Włodzimirski, *propter commodum nostri*, tak iako y pierwey, na siebie te

czopowe bierze; z Krzemienieckiego urodzonego j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, in virtute virum probatum uprosilismy y onego dexteritati, iako y pierwey, ten podatek committimus. A że inaequalitas w wydaniu podatkow Reipublicae przez woytowstwo Łuckie dzie sie, tedy praesenti laudo stanowimy, aby aequalitatem w wydaniu podatkow wszelakich cum nostro equestri statu trzymało; ponieważ y w tym diminutye podatkow niemnieysze bywa, przeto że szlachta, młyny y karczmy per arendam trzymając, onych exolvere niechce, dla tego praesenti laudo postanowiamy, aby też quote, iako y tenatores inszych karczem, do skarbu wnosili, sub poenis legum. In usitatam wzięli sobie jch mość pp. poborcowie praxim, że perceptarzow ad acta niepodają, dla tego praesenti consensu instigamus, aby abhinc sub poena centum marcarum ad cuiusvis instantiam na roczkach repetenda oblatowali, od ktorych oblat burgrabowie solarium brać niepowinni. Na assignatie towarzystwa chorągwie usarskiej jas. osw. xięcia j. mc. Wisznio-wieckiego, woiewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, z skarbu wydane j. mc. panu Dąbrowskiemu, j. mc. p. Kaminski, sędzia grodzki Krzemieniecki, administrator czopowego, zł. tysiąc pols. exolvat. Assignatia jch mosciow oycow bonifratelow Lwowskich, ponieważ dotąd niejest exoluta, dla tego constituimus praesenti laudo, aby j. mc. p. Bryski, exactor szeleżnego, juxta assignationem wypłacił jch mosciom summe, także j. mc. panu Żmudzkiemu, który za pracy y straty swoje, od woiewodztwa do Litwy ieżdząc, spendował, a dotąd condignam nieodebrał gratitudinem, tedy naznaczamy, aby j. mc. p. exactor szeleżnego zplacił jego mosci zł. trzysta pols. Podatek szeleżnego, ponieważ ad praesens stare niemoże, tedy do seymiku relationis materie te odkładamy. Maią respekt na podupadłą j. mc. p. Rafała Budzieszewskiego, praesente laudo zł. pol. czterysta dwadziescia darujemy, y oney płacić temuż j. mc. p. exactorowi szeleżnego exolvere zlecamy. Ponieważ dotąd ob varias ocasiones roczki w grodzie naszym niesądzili y nie sądzą się, a Justitia sancta vim patitur, dla tego uprosiliśmy j. mc. p. Athanazego

na Miączynie Miączynskiego, Łuckiego, Krzemienieckiego etc. starosty, aby nam, quam vitissime, sprawiedliwość świętą zbliżyć raczył, a roczki przypadające omnino sądzić kazał. Niemniysza y w tym krzywda dzieie się iey mosci paniey Iwanickiey, sędzinie ziemskiej Czernihowskiej, że, post fata małżonka jey mosci, niektore miasta y miasteczka czopowego wydawać niechcą, dla tego laudo praesenti przydaiemy za subdelegata do exequowania executiey j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, terigena tegoż powiatu Włodzimirskiego. Wielka y przeto obywatelom woiewodztwa naszego y braci naszej dzieie się inconvenientia, kiedy jch mość pp. poborcowie, etiam sine respectu a conflagratis, wyciągają podatki, dla tego in universum kładziemy, aby według prawa conflagracye generaliter wszystkie in respectu jch mosciow pp. poborców byli przyimowane, et ne audeant jch mość pp. poborcowie extorquere conflagratis properi soluto circa reproductum iuramentum przyiąć, jch mość pp. poborcowie tenebuntur. Delatum nobis świeżo dwudziestu dworow domow co lepszych, w Klewaniu majątnosci jas. osw. xięcia j. mc. p. wojewody Wołyńskiego, z ktorych podatek wydany być niemoże, tedy circa legem xięcia j. mc. conservando tych pogorzalcow praesenti laudo od podatkw uwolniamy, salva jednak solutione z niepogorzałych domow. Znaczna j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, tu w woiewodztwie dexteritas, kiedy, trzymając podatek czopowego, omnes connotował accidentias y nad tarife tysiąc kilkadziesiąt złotych pols. wniosł, tedy, in recompensam realitatis pro fide jego mosci reali za prace j. mc., zł. pięćset pols., excepto porękawicznego, dać deklarujemy. A że exactores szeleżnego, j. mc. p. Brzyski, j. mc. p. Piaskowski, sumopere in publico querelantur, mieniać się być damnificati, tedy, condescendendo ad justitiam, zł. sześć tysięcy pols. praesenti congressu jch mosciom defalcujemy. Iustracya ponieważ ad effectum nie przyszła, tedy praesenti laudo postanowiamy, aby ultimum mogła sortirii finem. Multa na teraznieyszem zachodzili seymiku quaerimonia, kiedy jas. wielm. j. mc. p. woiewoda Sieradzki, wmie-

scie swoim Sokalu aggravat nobilitatem przez wybieranie, sive szlacheckich, sive od chłopskich wozow od każdego korca groszy sześć exactey, zaczym zlecamy to j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, aby nomine publico napisał list do jch mosciow, żeby od tego supersedować raczył a więcej nieagrawował nobilitatem. Karczme jch mosciow oycow dominicanow Łuckich, nad Styrem w Łucku będące, circa privilegia libertatis conserwujemy et ab omnibus oneribus uwalniamy praesenti conventu nostro. Summe zł. pol. trzysta sześćdziesiąt y pięć y gr. piętnastie y pieniążkow dwanastie, ktore w skarbie, za urodzonego j. mc. p. Kazimierza Załęskiego, exactora pogłownego z powiatu Włodzimirskiego, j. mc. p. Theodor Kulczycki evincendo wojewodztwo zapłacił po seymiku, da Bog, relationis z naybliższych podatkow exolvere obliguiemy się, mianowicie z czopowego, ktore trzyma j. mc. p. Alexander Bałaban. Assignatia j. mc. p. Alexandra Urbanowicza, pułkownika jego kr. mosci woyska Zaporozkiego, aby z podatkow na seymiku relationis przyszłym uchwalonych była wypłacona laudo praesenti injungimus. Niemnieysza y przez to obywatelom dzieie się krzywda, kiedy czeladź, tak męzkiego, iako y białogłowskiego stanu, za plus offerenti solarii, do żydow na służbę udaią się, dla tego postanowiamy praesenti laudo, aby ci, ktorzy u żydow służą y roznie się w browarach, przy miastach y wsiach bawią, inquadruplowali pogłowne sub poena peculatos ad cuiusvis instantiam repetenda. Tak tedy szczęśliwie nostrum praesens skonczywszy opus, zliczyliśmy j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby nomine publico te laudum, ręką swą podpisawszy, ad acta podał. Działo się w Łucku roku tysiąc szesceset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. U tego laudum podpis ręki j. mc. p. marszałka temi słowy: Woyciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, ktorego laudum, za podaniem per oblatam wyszmianowanego j. mc. podawającego, a za moimim urzędowym przyięciem, do xiąg grodzkich Łuckich jest wpisane.

Книга впод. Луцкая 1680 г., № 2206, л. 766, № 5.

LXXV.

Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи волинскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ привилегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подъ судъ судей, берушихъ взятки и награжденіи лицъ, обнаружившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго времени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ своевольствамъ, выбираться къ какия либо гражданскія или земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмінѣ нѣкоторыхъ незаконно положенныхъ пошлей. О награжденіи разныхъ лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы епископа луцкаго Гедона Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему куска земли на пристройку къ кафедральному Луцкому собору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ.

Року тисеча шестсотъ осмдесятого, месяца декабра третего дня.

На уряде кгородском, в замку его кор. мил. Луцком, передо мною, Теодором Верещакою, бурграбим замку Луцкого, и книгами нынешними кгородским Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Wojciech Stanisław Czerminski, podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam instrukcją, od jch mość pp. obywatelow wojewodztwa Wołyńskiego jch mość panom posłom, w teyże instructiey,

niżej inserowaney, specyfikowanym, na seym walny Warszawski z podpisem ręki tegoż j. mc. p. marszałka daną, o czym taż instructia, niżej wpisana, szyrzey w sobie ma, i temi inserowana słowy: Instructia jch mosciom pp. posłom województwa Wołyńskiego, na seym, da Bog, przysły w roku tysiąc sześć set osmdziesiąt pierwszym, dnia cztyrnastego januarji przypadającej, na terminie uniwersałem jego kr. mosci pro die tertia decembris naznaczony, zgodnie in loco solito obranym, dana, mianowicie: wielmożnym y urodzonym jch mosciom Stefanowi z Czarneć Czarneckiemu, pisarzowi polnemu koronnemu, Brańskiemu, Waniowskiemu et c. starosćie, Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, Łuckiemu, Krzepińskiemu et c. starosćie, Cetnerowi, chorążemu Czernihowskiemu, Pitrowi Mossakowskiemu, padczasemu Wołyńskiemu, Konstantemu Bogusławowi Zubczewskiemu podczaszemu Nowogrodzkiemu, pisarzowi grodzkiemu Łuckiemu, y Hieronimowi Jełowickiemu, łowczemu Wołyńskiemu, dana y zgodnie pozwolona. Prawica Naywyższego Pana szczęśliwie nam panującego et sub felicibus onego alis a całą Rzeczpospolitą singulariter protegens, nietyło nam wiernym poddanym, ale y całemu swiatu optima auspicia o nas gdy inaugurantur, tedy jch mość pp. posłowie nasi ante omnia jego kr. mosci panu naszemu miłosciwemu, pro indefessis sudoribus et laboribus imieniem naszym nayniższe oddadzą dzięki y oraz onegoż upraszać będą, aby nieustawał w dalszych pracach circa conservandum Reipublicae bonum, ktorego sudores aby ta prawica Boska secundowała, tam in sago, quam in toga, wszyscy pokornę do Pana Naywyższego wnosimy prozbę. Aże discordia, omnium malorum origo, regna divellit, upraszać będą jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby między temi, ktorzy, bona privata publicis anteponendo, Rzeczpospolitą na publichnych obradach trudnią, authoritate pańską interponere raczył, żebyśmy unaniami sensu et animo całość oyczyzny promovere tueri et defendere mogli. Edocti tak wielą przykładów, jako siła constitucji szkodliwych ultra mentem et scitum Rzeczypospolitey per contumaciam panow marszałkow poselskich in volumen legum

wchodzi, injungimus serio jch mosciom panom posłom naszym, aby do tey przysięgi, którą prawo na marszałkow poselskich y deputatow constituit (przy ktorey to przysiędze, aby na terazniejszym seymie zaraz ante omnia exequowana była, staną jch mość pp. posłowie vel cum periculo seymu). Caveatur lego przyszłego seymu wolna w trybunale koronnym, w każdym regestrze ante omnia każdemu z marszałkiem poselskim y deputatami, actio hoc addito, jeżeliby się trafiło pod czas takiej sprawy ktoremu kolwiek iednemu albo kilkom z deputowanych do constituciey być deputatami w trybunale, aby nietylko ad dandam sententiam nienależeli, ale też careant po wszystkim czas activa voce, poki się sprawa nieskończy. Conducet y to ad securitatem Rzeczypospolitey, która z rąk marszałka poselskiego fata sua odbiera, aby każdą constitucyą, zgodnie przyiętą y podpisaną, ad requisitionem każdego posła przekopiować dał marszałek poselski, potrzebującemu podpisał, ktore że naybardziej iednę transformowac cum praejudicio praw dawnych. Drugie extra mentem Rzeczypospolitey in favorem privatorum publico damno wpisywać zwykli, po skonczonym seymie pokilka niedziel nad niemi zasiadając, injungimus jch mosciom pp. posłom serio, żeby to lege caveatur, aby j. mc. p. marszałek immediate po pożegnaniu krola jego mosci szedł z skonczonemi y podpisanemi constitucyami publice ad acta, y tamże zaraz podał, sub nullitate seymu y constituciey, ieżeliby z niemi zabierał moram. Pomaga do tey szkody Rzeczypospolitey tak pozne przy swicach zasiadanie, zaczym obliguiemy amore oyczyzny y posteritatis jch mosc panow posłow, aby, tam pravum morem odstąpiwszy, upraszali jego kr. mość o ranne zasiadanie y wczesne sessiey solvowanie, nigdy niepozwalając na swiecie, chyba przy samym pożegnaniu jego kr. mosci. Zlecamy y to jch mosciom pp. posłom, aby instent ad ordines regni, żeby to lege publica iako naybardziej obostrzono było, in quantum by j. mc. p. marszałek poselski, za wydanym po sobie pozwem sprawić się niechciał y miał byc contumax, tedy na takową condemnatę ex cancellaria regni żadne juris suffragia wychodzić y owsem executyą

non obstantibus quibusvis exceptionibus juris exequowana bydź ma. Niemiała in mora do różnych diffidenty occasio, a na tym publici boni procrastinatio, przyciska nas do tego, abyśmy jch mosciom pp. posłom naszym serio to zlecili, aby nad czas dawnym prawem naznaczony y obmyślony, to jest, nad sześć niedziel obrady seymowe nietrwały y owszem aby, po wyisciu niedziel szesciu, najmnieysza seymu niebyła procrastinatio. Jako z jego kr. mosci pana naszego miłosciwego około dobra Rzeczypospolitey czułości y starania wszelkie odbieramy in futurum iako nayszczęśliwsze dowody Reipublicae integritatis, tak merendo dalszy oycowski iego affekt, jch mość pp. posłowie nasi summopere instabunt ad ordines regni, ut jura maiestatis według opisu praw in integro sint y żeby onych convulsio iako naybardziej obostrzona była. Należy y natym Rzeczypospolitey aby omnium ordinum regni sancita per senatus consultum niebyli znoszone y owszem in integro conservovane, a cobykolwiek przeciwko temu stać się miało, innane te irritum censebitur. Do całości Rzeczypospolitey iako summopere copia militans est principale fundamentum, tedy jch mość pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci pana nasz miłosc., aby woyska natenczas będącego niezwiiano y owszem in integro, tak iako na ten czas iest, conservowano. Aequalitas Rzeczypospolitey naszej summa est do spolnego oney że juwamen pobudka, zaczym jch mość pp. posłowie nasi ante omnia upomnieć się mają u Rzeczypospolitey, aby assecuratya woiewodztwu naszemu, od woiewodzow Wielk. Xięstwa Litew. dana, roborowana prawem y przeszłemi constitucyami obwarowana, jako nayprędzey satisfactya odnieść mogła, poki tedy skuteczna woiewodztwu naszemu względem krzywd, od woyska Xięś. Litew. poniesionych, niebędzie obostrzona y niestanie się satisfactia, poty etiam cum periculo seymu do żadnych obrad Rzeczypospolitey niepowinni będą przystąpić, ale ante omnia satisfactionem et executionem sancitorum urgebunt. Prywaty zas żadne w tak piłnym około całości Rzeczypospolitey pieczołowaniu, aby żadnego niemieli mieysca, ciż jch mość pp. posłowie nasi instabunt. Niemnieyszą y w tem woie-

wodztwo nasze czuie y ponosi aggrawacyą, gdy, przeciwko wyraźnemu prawu, jch mość pp. kommisarze do wojewodztwa naszego wydali assygnacye, przetoż jch mość pp. posłowie nasi seryo z Rzeczypospolitey expostulować będą, aby takowe convulsiones legum in posterum niezachodzili y żeby jch mość pp. kommisarze praesentis convulsionis dali rationem, a in posterum aby takoweż convulsiones sancitorum regni niezachodzili, ineant modum cum Republica. Iż w teraźniejszych obrotach Rzeczypospolitey malis viciniis scisnionej omnia media poratowania iey sunt tentanda, suplikować mają jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego, aby ordinibus regni takowe podać raczył media, jakoby ad instar consilium Tyszowieckiego, tam interna defensio Reipublicae, jako y ab extra subsidia formowane bydź mogły optime de Republica meriti. Jako w Rzeczypospolitej naszej de nexu legum powinni mieć zasług swoich condignam gratitudinem, tak jch mość pp. posłowie nasi cum omnia sedulitate domawiać się będą, aby juxta constitutionem roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, w miesiącach in arena martis Rzeczypospolitey służącym ludziom naznaczony, nie komu inszemu tylko wojskowym ludziom przywileja wydawane były, sub nullitate eorundem privilegiorum, et in contrarium uproszone privilegia pro nullis canseantur, instabunt. Wolność civium Reipublicae nostrae justitia crevit, przetoż aby ta justitia, per quam regna regnant et per abusum regna differunt, in suo esse zostawało, y iako nayskuteczniej conservowana była prima cura regum et rerum publicarum. Aże wszystkie prawa koronne y wojewodztwu naszemu osobliwie służące, quam maxima sedulitate są opisane y wszelka całość quam strictissime obostrzona, a zatym barziej morum et personarum, nizeli legum jest potrzebna correctura, tedy instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby constitucyą o corruptyach trybunalskich deputatów w tym punkcie meliorowana była, w którym wina nietylko na sędziego upominki seu potius corruptiā biorącego, ale też y na tego, kto onę dawał, wska ane byli, ale żeby prawo ad praesens in perpetuum służące uchwalone było, żeby ten, który dawał corruptye,

nietylko karany niebył, ale jeszcze praemium jakowe otrzymał, który sędziego perjurum wyiawi, convictia zaś onego tylo cum duobus nobilibus aby była, lege publica cavebitur. Więc y to jch mość pp. posłowie nasi promoverere mają, aby jch mość pp. deputaci, non se motis arbitris, ale przy stronach sentencyę swoją dawali. W wojewodztwach Kiiowskie, Bracławskie y Czernihowskie, że a primo intuitu z wojewodztwem naszym jednym że prawem sądzi się y zawsze też wojewodztwo jedne przy drugim mają swoje connexio y conserваты omnium palatinatum, po odsądzeniu się ktoregokolwiek wojewodztwa, continuabuntur, tedy aby et in futurum miesiące, pomienionym wojewodztwom służące, in quantum by tych sprawy wojewodztw desinere miały y wakowały, nie sprawom wojewodztw koronnych, ale wojewodztwu naszemu należały, sub nullitale judicatorum. Jeżeliby też Reipublicae ad pristinam ordinationem tribunaliam przyjść nie miało, tedy jch mość pp. posłowie inibunt modum cum Republica, jakoby miesiące na te wojewodztwa, które się jednym prawem sądzą, złączone były, aże nie tak judicata, jako executio rerum judicatorum, tardant sprawiedliwość świętą, tedy in causis profugorum do zapisow y innych privilegiatis, gdyby jakowa nastąpiła condemnata, urzędowi, na executią zjeżdżającemu, impugnatis executionis non nisi oppositione jurium, a ignorantiae, non nisi a persona jurevicta, aut ejus plenipotente in scripto currere ma; a gdy na takową remissyę dalsza stanie condemnata, judicium competentis skuteczną y nieodwłoczną executią uczynić ma y będzie powinno, sub privatione beneficiorum et jurisdictionum. Regestr compositi judicii w trybunale, jako swiżo przeszłą constitucyą zniesiony jest, tak y na tenczas, aby też constitucya in suo esse zostawała, jch mość pp. posłowie nasi domawiać się będą powinni. Ich mosciom pp. posłom naszym y to serio injungimus, aby j. mc. p. podskarbi wielki koronny reddet rationem jeżdżenia swego do postronnych krajow, to jest, do krola jego mosci Francuzkiego, a przytym aby rachunek zupełny uczynił Rzeczypospolitey, gdzie jednak onemu aby niebył dawany, poki się w rachunku tota Respublica na seymikach

relationum nieprzejrzy. Każda rzeczpospolita, że copia militari
zawsze tuetur et praesidiis, przetoż zlecamy jch mosciom pp. posłom
naszym, ut ineant modum cum Republica jakoby miasta pograni-
czne, a mianowicie wojewodztwa naszego metropolis Łuck, y nay-
bliższe granicy zamek Krzemieniecki municyą opatrzone y restau-
rowane byli. Do zatrzymania wolności plurimo sanguine elaborato-
rum et cardinarium tych że wolności niemniej należy y to, aby
acta publica ad dispositione plebejorum nieprzychodzili, przetoż aby
żadnymi officyalistami, tak w grodach, jako y ziemstwach, tudzież y
regentami plebei niibyli, cisz jch mość pp. posłowie nasi quam ma-
xime instabunt, żeby to na ten czas prawem obostrzone było, aby
takowych urzędów niesmiali trzymać plebei et titulum nobilitatis
ullatenus sobie nieprzywłaszczali, sub poena colli et confiscationis
bonorum, ad cuiusvis instantiam decernenda, y takowemu do swey
woli chłopstwu cum summo periculo oyczyzny addunt calcar swo-
body, przeto, aby lege publica zniesione z swojemy libertacyami
wszelakimi byli, supplicabunt jch mość pp. posłowie nasi do jego
kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey. Ne-
rvus belli że jest potrzebny summo opere, a w tak w scisłym czasie et
inopia subditorum trudna na contribucyą, domowiać się będą jch
mość pp. posłowie, aby trybunał skarbowy w wojewodztwie Wołyn-
skim lege publica naznaczony był, na którym omnes exactores, re-
tentores contributionum publicarum absque omni dilatione respon-
dere tenebuntur. Deflagrata że lege publica ex ratione compassionis
mają od wszelakich podatkow do lat czterech amnistyą, słusznie
też jeden drugiemu compatiendo w wojewodztwach y powiatach od
pogorzalcow podatkow niewybiera, a że w skarbie koronnym abju-
rat takowych nieprzyimują, instabunt jch mość pp. posłowie nasi,
aby w takowych adeflagratis abjuratach niebyli trudnemi, ale jura-
menta od nich takowe pro persoluto przyimowane byli. Moneta
że pospolicie w koźdych panstwach przy odmianie oney niemnieyszą
zwykłą przynosić detrimentum, pretoż, aby tak iako na ten czas
idzie, aby i daley trwała, domowiać się jch mość pp. posłowie nasi.

Cła, seu potius myta, sine fulcro legum wybierane, że summopere aggravant cives Reipublicae, przetoż iż Wiel. Xięś. Lit. niesłusznym tych ceł wybieraniem w Brzesciu od przechodzących z Korony rzeką Bugiem statków obywatelów koronnych y województwa Wołyńskiego uciążyło, serio instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby in futurum zkassowane były, a z wybranych aby j. mc. p. podskarbi Rzeczypospolitey wszystkiey należyty uczynił rachunek. Laudum województwa Wołyńskiego naszego, actu praesenti uchwalone, publicum bonum promovens, iako zgodnie od nas postanowione jest, tak aby constitutione regni in omnibus regnis (?) et articulis approbowane było, serio jch mość pp. posłowie nasi domowią się, w czym obligamus jch mosciów. Jako nic niemasz słusznieszego nadto, aby sanguine merentes de Republica do dalszych zasług przychęceni byli, tak od jego kr. mc. p. naszego miłosciwego y od jch mosciów pp. hetmanów zalecone, promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby do tytułu nobilitatis przypuszczeni byli, et hoc diademate insigniti zostawali, excepto p. Dupergera; oraz też y to promovebunt jch mość pp. posłowie, aby to lege było cautum, iż gdyby który w usługach Rzeczypospolitey in arena martis, albo nic, albo mało co służący, insigniis nobilitatis był ozdobiony, tedy przynajmniej cztery lata continue w woysku zostawać et mereri de Republica powinien będzie. Statut koronny, in volumine legum, przez Januszowskiego edito, znaydujący się, de scartabellis aby znowu reassumowany był y we wszystkim zachowany był in suo esse, adhibebunt curam cisz jch mość pp. posłowie nasi. Xięcia j. mc. p. wojewody Krakowskiego, hetmana wiel. koronnego, odważne, cum dispendia zdrowia y substantiey, mirita, luce meridiana clariora, lubo same przez się de Republica omnem gratitudinem demeruerunt, lecz y my jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, aby omni sedulitate instent do iego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey, iakoby strat fortun recompense, iako naskuteczniey, otrzymał. Xiężę j. mc. p. wojewoda Wołyński, za bytnością swoją na stolicy Moskiewskiej, quantum bono publico praestitit w odebraniu z rąk Moskiewskich tak wielkiej prowinciey y w zatrzymaniu

przyjazni cara Moskiewskiego, że nam to dobrze iest wiadomo, zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby do krola j. mc. p. naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey instancją wniesli za xięciem j. moscią. żeby prac y kosztow swoich condignam odniósł gratitudinem; także cokolwiek na te koszty erogował de proprio, aby mu to circa calculationem expensorum przyjęto było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Uważając iako znaczną niemałą substanciey stratę hisce temporibus et iniquitate fatorum Reipublicae jas. wiel. j. mc. p. Stanisław na Konięcpolu, wojewoda Podolski, tak od czasow dawniejszych w dobrach ukrainskich, iako y teraz, swiżo, per avulsionem Jazłowca dzisieyszą wojewodztwa Podolskiego dislimitacją, poniosł y dotych czas niemniejsze przez częste obozowania y woysk koronnych w dobrach jego dziedzicznych Mikulinskih, Tarnopolskich y innych, nieprzyiacielowi poblizszych, consistencye, ktore tam jure belli et necessitate Reipublicae, z ostatnią zgubą substanciey jego, ad excubias zostawać muszą ponosić, zlecamy to panom posłom naszym, aby gorącą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y stanow koronnych wniesli instancją, aby pomieniony j. mc. p. wojewoda Podolski, iako civis, tak antenatis suis, iako y osoby swey meritissimus, słuszną od Rzeczypospolitey za tak wielkie straty swoje odniósł recompense, iakoby do dalszey Rzeczypospolitey usługi, którą y teraz z tey reszty substanciey, ktorey mu nieprzyiaciel niezagarnął, indefesso studio zasczyccza był zgodniejszy. Niezalecają zasług y strat znacznych ruiny substanciey jas. osw. xięcia j. mc. Konstantego Korybuta na Zbarażu y Wisnińowcu Wiszniowieckiego, wojewody Bełzkiego, erga Rempublicam wyswiadczonych y podiętych, gdyż same przez się majestatowi jego kr. mosci pana naszego miłościwego y całej Rzeczypospolitey przez merita xięcia j. mc. patent, kiedy, opuściwszy domowe zabawy, niefolgując swoim przyrodzonym xieciem wczasem, oco tak pod Żurawnem, iako y w innych ciężkich Rzeczypospolitey przypadkach, już prawie pożegnawszy swoje oyczyste progi, ochoczo do tak wyuzdanego na utrapioną oyczyznę Turczyna szedł nieprzyaciela

traktaty, przez co condignam meruit od majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey mercedem, za którym instabunt jch mość pp. posłowie nasi do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y całej Rzeczypospolitey, aby tak zacnego kawalera, in Republica bene merentem, w osobliwym mieć raczył respekcie. In sago et toga, cum multo sudore et maximo dispendio fortunarum, nec non vitae periculo jas. wielm. j. mc. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Bracławskiego, in Republica merita wszystkiey Rzeczypospolitey dość objasnione, wyciągają po nas tego, abyśmy jch mosciom pp. posłom województwa naszego zlecili, aby cum omni sedulitate domowili się tego jego kr. mosci pana naszego miłość. y Rzeczypospolitey, aby z nadwężenia fortun onego iakakolwiek stanęła recompensa, a dzierzawa Swiniuszka w dobra ziemskie obrocona była, albo summa w tych że dobrach naznaczona była Odważne merita panu y Reipublicae przez jas. wielm. j. mc. p. Lubomirskiego, chorążego koronnego, wyciągają po nas, aby jch mość pp. posłowie nasi instent do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey o należyta bene merentibus gratitudinem. Jas. wielm. j. mc. p. Czarnecki, pisarz polny koronny, quantum praestitit boni in Rempublicam, kożdemu jest nietayno, zaczym zlecamy jch mosciom pp. posłom naszym, aby virtutem jego mości jego krol. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey sequatur gratitudo. Wielm. j. mc. p. Athanazego na Miączynie Miączynskiego, starosty Łuckiego, indefesso sudore in arena martis wyswiadczone czyny, wyciągają tego po nas, aby jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mosci pana naszego miłosciwego y Rzeczypospolitey wniesli instantyą, jakoby do dalszych takowychże ku oyczynie bene meritorum przychęcony był. Zadne merita wielmożnego j. mc. p. Stefana Zahorowskiego, starosty Włodzimirskiego, brata naszego, in Republica, ktore nietylko nam samym, ale barziej majestatowi jego kr. mosci pana naszego m. y całej Rzeczypospolitey wiadomo, respectowi y łasce paskiej także Rzeczypospolitey zlecamy y jch mosciom pp. posłom naszym injungimus, aby condi-

gna jego mosci od Rzeczypospolitey doszła gratitudo, adhibebunt curam jch mość pp. posłowie nasi, aby przynamnie in parte gratitudinis dworek, w Lublinie na ulicy panny Mariey jch mosci będący, także w Sokalu drugi, aby ab omnibus oneribus, civilibus et Reipublicae, był uwolniony et bonis terrestribus był incorporowany. Miasto Czortkow, dobra dziedziczne jch mosciow pp. Potockich, jas. wielm. j. mc. kasztellana Kamienieckiego synow, iako ochoczo na zaszczyt Rzeczypospolitey ultimum vitae alimentum iest oddane Portae Othomanicae, tak też w całej Rzeczypospolitey, mianowani jch mość pp. Potoccy itidem ochoczey y prędciey merentem gratitudinem, za ktoremi jch mc. pp. posłowie nasi iako naygruntownieyszą wniosą instancją, aby łaską jego kr. msci y całej Rzeczypospolitey wsparci byli. Wielmożny j. mc. p. Władysław Sapieha, Czerwonogrodzki, Sokalski starosta, że jeszcze in hucusque z skarbu Wielk. Xięś. Litew. rodzicowi swemu za wieży tatarskie nieotrzymał gratitudinem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby się onemu w tym dostateczna stała satisfactya, y summa trzydziestu tysięcy złot. pols. skutecznie wypłacona była. Znacznym jas. osw. xiążę j. mc. Gedeon Swiatopełk Czetwertynski, episkop Łucki y Ostrogski, prototroni metropoliey Kijowskiey, w nabożeństwie y w restaurowaniu domow Bożych zostając przykładem, do nas, braci, na seymik terazniejszy zgromadzonych, suplicował, abyśmy przez jch mosciow pp. posłów naszych instancją naszą do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłość. y całej Rzeczypospolitez wniesli za jego moscią, aby w zamku wiszszym Łuckim gruntu wolno mu było na sażni pięć przyjąć wzdłuż, a wszyrz tak, iako sama w sobie cerkiew ma s. Jana Bohosłowa katedralna, przymurowanie oney, żeby przestronniejsza była, w czym my wszyscy, widząc xiążęcia j. mc. słuszne być petitum, na to zgodniemy, nemine contradicente, zezwolili y do majestatu jego kr. mosci pana naszego miłość. także całej Rzeczypospolitey przez jch mosciow pp. posłów naszych instamus, aby to per constitutionem na seymie terazniejszym było confirmatum, do czego jch mość pp. posłowie naszy pilnie mają adhi-

bere curam; gdyż hoc opus dla pomnożenia chwały Bożej przez nas
pozwolone, miłosierdzie Naywyższego Pana, przy obrazie Nayswiętej
Panny w Studziannym nie jednemu pokazane, promovet nas do tego,
abyśmy cultum Supremi Nominis, jako mogąc, w tamtym mieyscu nie-
tylko promowowali, ale y rozszerzali, przetoż jako naybardziej o to
instabunt jch mość pp. posłowie nasi, aby wioska Matoszcze, secun-
dum foundationem temu mieyscu należąca, volumine legum ratifico-
wana była. Wszyscy słuszną mamy mieć compassyą nad bratem na-
szym j. mc. p. Alexandrem Bałabanem, który nietylko ex annatis
suis, ale też y sam przez się optime de Republica meretur, iż za
nobilitacyą niejakiegoś Alexandra Bałabana y iego starożytność
domu y samey osoby onego powaga jakowys discrimen cierpieć
musi, przetoż aby ten Alexander Bałaban jakim inszym tytułem
uszlachcony był, jch mość pp. posłowie nasi serio instabunt y prosić
będą, aby tandem aliquando te tak słuszne desiderium nasze effect
otrzymało. Wielką j. mc. p. Weglńskiego dzierżawy Hnidawy ruine
deferunt jch mość panowie jego kr. mosci, z ktorey że tak ciężką
co rok ad errarium publicum de proprio peculio hyberny y kwarty
wypłaca portionem, instabunt jch mość pp. posłowie nasi, żeby
nieodwłoczną z seymu tego mogła mieć lustratyą, iakąkolwiek też
inną folgę dla iakoweykolwiek reparaty. Zasługi jego kr. mosci y
oyczyźnie, od samey młodosci aż dotych czas w woysku Rzeczypos-
politey wyswiadczone, urodzonego j. mc. p. Andrzeja Gęsickiego,
porucznika chorągwie wilm. j. mc. p. starosty Łuckiego, żołnierza
dobrze zasłużonego, aby iakąkolwiek prac swoich mógł mieć na-
grode w nadwergężonym zdrowiu reclinatorium, jch mość pp. posło-
wie nasi wniosą instancyą do jego kr. mości pana naszego miłos-
ciwego, aby grunta, nad Sanem pod Przemysłem leżące, przez j. mc.
p. Gęsickiego u j. mc. p. Hyckiego, rotmistrza jego kr. mosci, za
summe dwanascie set zł. pols. kupione, lennym prawem confirmo-
wane byli, a on sam do dalszych woiennych czynow przychęcony
został. Non exolevit rccenter zeszęgo sławney pamięci j. mc. cho-
rążego Kijowskiego perennatura pamięć, który per vitae tempora et

decrepitaе, na ostatek, niefolgując aetati, wszystek swoy wiek impen-
debat studio Reipublicae fatig y trudow codziennych nieoszczędzając
y ad mirabundam cum discrimine vitae wążąc in victimam gloriae
jego kr. mosci y Rzeczypospolitey otuche słusznie meruit, aby te
słuszne y wielkie sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijowskiego
opera finis łaski jego kr. mosci y Rzeczypospolitey coronaret, bo
nietylko zdrowie, ale substancją, to jest, pod czas pakt Hadyackich,
według woli jego kr. mości Kazimierza, pusił kozakom włosci dwie
Taborowske y Murzynbrody, in vim recompense assecurowany od
jego kr. mosci, pirwszy mając wakans pensją, od jego kr. mosci y
Rzeczypospolitey trium millium sobie nadaną, kontentował się, że
tedy te primos vacantes obiecane mors praevenit, de justo expedit,
aby jch mość pp. posłowie swoją majestat panski jego kr. mości
sollicitowali prozbą, aby za tak odwagi znaczne y ważną substan-
cyę dla dostoienswa jego kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, pod-
ług teyże constituciey tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego roku,
taż pensya y successorom j. mc. służyła, poki obiecany wakanssem
straconey substanciey sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kijow-
skiego non recompensabit, iakoż y słuszná, boć y successorow swoich
sławney pamięci j. mc. p. chorążego Kiiowskiego stante jeszcze
vita teyże jego kr. mosci y Rzeczypospolitey sacravit usłudze. Urod-
zonego j. mc. p. Alexandra Niewstroja, łowczego Starodubskiego,
odważne na usłudze Rzeczypospolitey wojenney wyswiadczone dzieła,
jako omnem a Republica merent gratitudinem, tak y po nas łatwo
dostąpili tego, aby jch mość pp. posłowie nasi wniesli do jego kr.
mosci instancją y całej Rzeczypospolitey, aby dworek onego, w
miescie Włodzimirzu będący, ab onere civili był excypowany y do
dobr ziemskich był incorporowany; jch mość pp. posłowie interpo-
wać się mają za j. mc. p. Rozniatowskim, łowczym Żytomirskim,
ktory, ob rationem boni publici pod czas Chocimskiej, rodzonego y
syna et non postremam partem własney utracił substanciey, functus
officio rotmistrza, zaczym o panski jego kr. mosci pana swego mi-
łosciwego uprasza respekt, aby tak za takową utratę mógł sortiri

consolacją. Gdy bene meriti in Republica nostra cives condignam odbierają gratitudinem y jego mc. p. Ohiy Tyszkiewicz, ab ineunte aetate stateczny w służbie Rzeczypospolitey żołnierz, wnosi instancją przez nas y jch mosciow pp. posłów naszych, aby zasługi chorągwie niegdy zeszłego j. mc. p. Jana Kłopowskiego na assignacją niegdy jas. wiel. j. mc. p. Leszczyńskiego, podskarbiego koronnego, summy zł. pols. szesnastu tysięcy osmiudziesiąt szesciu groszy dwóch y pieniędzy szesnastu, do których on był deputatem, a reszty z tej assygnacyi osmiu tysięcy osmiuset złotych do tych czas nieodebrał y owszem, dochodząc tego, niemało substanciey swojej utracił, jako o tym też assygnacya y różne decreta testantur, iako nayprędzey z skarbu Rzeczypospolitey do rąk tegoż j. mc. p. Ohya wypłacone byli, y on sam za straty swoje ukontentowany został. Urodzony j. mc. p. Franciszek Kazimierz Wysocki, czesnik Sochaczewski, w legacyi do Turck że niemało zdrowia y substanciey uronił, jch mc. pp. posłowie nasi instabunt, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby mu przynajmniey własne expensa onego nagrodzone były. Niemniey y za j. mc. p. Czeczelen, który przez czas niemały rotmistrzem był, jego kr. mc. suplikować będą jch mość pp. posłowie nasi, aby mu zasługi, w starostwie Łomżyńskim zatrzymane, y drugie na assygnacyą z kwarty, na pastwiskach Bonhef daney, iako nayprędzey wypłacone były. Jedyne iest benemerentium de Republica merentium de Republica solarium, gdy widzą, iż successores bene meritorum antecessorow swoich plurimo sanguine et sudore nabytą ciesząc się substancją. Dość odważne niegdy godney pamięci j. mc. p. Floryana Oleszka, sekretarza jego kr. mosci, woyskiego Włodzimirskiego, do cara Tatarskiego Kazigiereia, sławnego bohatera, z wielką odwagą y potomnym wiekom sławną y pożyteczną odprawione od nayiasniejszego Zygmunta Trzeciego, z łaski Bożej krola Polskiego, poselstwa, summa pięć tysięcy zł. pols. na dobrach krolewskich, w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim, leżących: Dubnie, Wołochach y Wolce Dubienskiej, naznaczona y constitucją approbo-

wana subsecuta est, ktorych dobr żaden niepowinien był adire, pokiby ta summa successoribus wypłacona nie była, aże j. mc. p. Stanisław Oleszko, syn pomienionego j. mc. p. Oleszka, potomkom jey mosci paniey Joanny Owłoczymskiej Michałowej Lubienieckiey, siostrzenicy swoiey rodzoney, zapisał, a terazniejszey possessor tych dobr jas. wielm. j. mc. p. wojewoda Podlaski, summy successorom nieoddawszy, post extinctum jus advitalitium j. mc. p. Oleszka odebrawszy, tey summy in hucusque nieoddaje, przetoż jch mość pp. posłowie nasi instabunt do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby ta satisfactio do rąk urodzonego j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, rodzica tych, ktorym ta summa iest zapisana, iako nayprędzey doszła, albo żeby ta summa zapłacona została, albo possessione memoratorum bonorum był investitus, czemu aby lege publica per cautum było, instabunt jch mość pp. posłowie nasi. Urodzeni jch mość p. Konstanty Zbierkowski, miecznik Kijowski, y j. mc. p. Hieronim Siemaszko że zasług, z urodzonym Hanenkiem zasłużonych, in hucusque nieodebrali, ale tylko remisse z trybunału do sądu seymowego otrzymali, wnoszą instancją przez jch mosciow pp. posłów naszych, aby według constituciey Grodzienskiey, takowe remissy ante omnia sądzone były. Jak dalece swawola zagęciła się chłopska, że zasmakowawszy sobi swawolą, per multam annorum seriem przez rebelliją kozacką w wojewodztwie Kijowskim trwającą, wszelakich sposobow do wybicia się z poddanstwa szukają, jako y teraz novissime poddani wsi Jaskiewicz, na gruncie ziemiey Piątkowskiey, w wojewodztwie Kijowskim, powiecie Owruckim, będącey, in pacifica possessione haereditaria terrestri, aż do roku terazniejszego tysiąc sześćset osmdziesiątego zostającey, ad mała narata iakowes sobie sub titulo alieno uprosiwszy z kancelaryi koronney przywiley z possesiey p. swego urodzonego j. mc. p. Wenturego na Hansku Hanskiego za stawney a dziedzicznej successorow zeszłego j. mc. p. Alexandra Cieklińskiego, wybiłając się cum summo periculo w tamtych krajach buntow, pana swego własnego pomienionego j. mc. p.

Hanskiego aggressi sunt, ogniem dwor y wies spalili, szlachty kilku pastrzelali, a jednego na śmierć z rusznice zabili, y inne violentie popełnili, tedy instabunt serio jch mość pp. posłowie nasi, aby Respublica, zabiegając tanto malo jego mc. p. staroscie tameyszemu Owruckiemu, sive Żytomirskiemu, osobliwą na to injungunt animadversionem, y żeby nietylko przeciwko takowym rebellizantom, ale też przeciwko motoribus et facitoribus, onym iako nayprędszy regestr, termin y processum nazaczył. Ciż jch mość pp. posłowie nasi za panem Jakubem Smilwantem, kapitanem jego kr. mosci, wniosą instancją, aby in recompensam zasług onego browar we Lwowie na gruncie karmilitanskim, na Krakowskim przedmiesciu, pod s. Marcinem, od wszelakich podatkow uwolniony był. Także za sławetnym Stefanem Lauruszewiczem, mieszczaninem Lwowskim, który wprzod miała sumę na okup de proprio Turkom wyłożył, a potym czas miała u tychże Turkow w zastawie zostawał, przez co wszystkie chudobe stracił, aby od wszelakich podatkow, ceł, myt, we wszelakich mieyscach koronnych Polskiey libertowany był, y działki onego też łaską jego kr. mosci y Rzeczypospolitey okryci byli, ponieważ już sam w bardzo podeszłych zostaje leciech. Koncząc tedy tę instrukcyą nasze, pewni iestesmy, że wrodzony panu nam szczęśliwie panującemu ku tey oyczyźnie innatus et educatus est affekt, przy łasce Naywyższego Pana do dalszey conservaciey panstwa, sobie od Boga powierzonego, a swobod y wolności naszych, sił y sposobow, w czym aby nieustawał, iako pater patriae, iterum iterumque, przez jch mość pp. posłow naszych humillime upraszamy, a jch mosciom pp. posłom naszym, quam plenissimam daiemy plenipotentiam, aby circa protegendum Reipublicae bonum, cum tota Republica zgodzając się pro tempore et existentia rei, obrade miłej oyczyźnie obmyślali. Działo się w kosciele katedralnym Łuckim, roku tysiąc szescset osmdziesiątego, miesiąca decembra trzeciego dnia. У тоїи инструкциї подпис руки его мил. пана маршалка тими словы: Wojciech Stanisław z Czermińska Czerminski,

podczaszy Parnawski, podstarosci grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ вышъ менованого его милости подающого, а за мѣ-имъ урядовымъ принятѣмъ, до книгъ нинѣшнякъ вгородскихъ Луц-ссть уписана.

Книга врод. Луцк. 1680 г., № 2206, л. 753, № 4.

LXXVI.

Постановленіе волинскихъ дворянъ отъ 1 сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по удовлетворенію за убытки, причиненныя литовскими войсками. О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго католическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градо-битія. О сборѣ чюноваго. О производствѣ люстраціи. О поимкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ. О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу податей въ кассу Волинскаго воеводства. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со сборщиковъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесять первого, месеца септембра первого дня.

На уряде вгородскомъ, в замку его кор мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верещакою, бургграфимъ замку Луцкого, и кни-гами нинѣшними вгородскими Луцкими, *comprens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania go xiąg niniejszych grodzkich Łuckich, podał per oblatam laudum jch mc. panow obywatelow wojewodzswa Wołyńskiego, na seymiku dje prima septembris com-muni omnium consensu namowione, o czym te laudum niżej wpisane,*

z podpisem ręki tegoż j. mc. pana podawającego, szyrzey a dostateczniey w sobie obmawia y temi ~~jest inserowane~~ słowy: My, rady, dygnitarze, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo województwa Wołyńskiego na seymik pro die prima septembris anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, ad continuationem przypadający, do Łucka in iocum solitum consiliorum zgromadzeni, inhaerendo przeszłej prolongathey tego seymiku takowe ex communi omnium conseusu namowiamy y stanowimy laudum. Naprzod wiadoma j. kr. mc. panu n. m. y całej Rzeczypospolitey nieznosna krywdą województwa naszego od woyska Wiel. X. Lit. nietylko per aggravationem et damnificationem, województwu temu praejudiciose illatam, ale też per elusionem, przeciwko wyraźnemu prawu, tak wielu commisiey, constitutiami naznaczonych, o te tedy krzywdę naszą lubo iudice tota Respublica moglismy zatrzymac podatku Rzeczypospolitey vigore constitutionum, jednak parendo j. kr. mc. pana n. m. woli y niechcąc deesse zadłużoney oyczyźnie, tudzież iunocenter cierpiącemu woysku koronnemu, na wydanie podatkow Rzeczypospolitey zaworowalismy, iednak, nieubliżając diligentey naszej w tey sprawie expostulationem fraternam z jch mosciow, użyliśmy y uprosili e medio nostri j. mc. p. Stanisława Zielńskiego, podczaszego Brasławskiego, aby, na commissyą blisko przyszlą Grodzienską zieczawszy, satisfactionem u jch mc. naszych mił. panow y braci nomine nostro upomnia się, w czym expeditia od nas dana informabit j. mosci, a pro viatico j. mosci naznaczamy zł. trzysta, na ktore assignatia od j. mc. pana komissarza naszego będzie wydana. Respectując na ucisk ludu pospolitego, dla ktorego podatki Rzeczypospolitey z ciężkością wydawac przychodzi, contributią pogłownego z terazniejszey raty ad diem ultimam septembris proroguiemy, cum hac jednak declaratione, iż ktoby et in hoc spatio tego niewydał, tego cum poenis, in lege descriptis, jch mosc panom poborcom requirowac wolno. Trzecią zas ratę tego podatku tak deklarujemy, iż początek wydawania ma się zacząć a prima januarij, a trwac ad ultimam januarij, aby in hoc spatio wydane byli retenta dawne. Iż

do tego czasu odszukane bydz niemogą, upraszamy z między siebie j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, aby, iako plenipotent wojewodztwa całego, vigore laudi praesentis postanowiony, tych retent dochodził, salvis quitationibus, gdzie pokazane będą. A otrzymawszy decreta, aby przez subdelegatow, od jch mc. pp. podstaroscich postanowionych, dobra jurevictorum per executionem fortem, finalem et indilatam odbierał y komput odebranych summarum vel bonorum na reasumptią seymiku terazniejszego importował. Doniesiona nam iest querella jch mosci duchowienstwa, iż nad constitutią podatek pogłównego wypłacać muszą, deklarujemy tedy, aby clerus, tam romani, iako et graeci ritus, nad constitutią praetextu pierwszych kwitow aggrawowany niebył, y jch mc. xięża vicaryowie, ktorzy dwóch set złotych intraty niemają, aby więcey nad pięć złotych, iako constitucya opiewa, niedawali. Respectując zas na spezy jch mc. panien zakonnych klasztoru Łuckiego, ktore około murowania kosciola erogowac muszą, jch mosc samych od płacenia pogłównego od osob tylko w klasztorze będących y czeladzi jch mosci uwolniamy, dobr iednak y dzierzaw jch mosciow w to nieincludując. A że niektórych jch mosc calamitas ognia przypadkowego dotknęła, iako to xięcia j. mosci Andrzeja Swiatopełka Czetwertenskiego, j. mc. Heliasza Łonskiego, chorążego ziem Pruskich, generała j. kr. mosci, j. mc. p. Jana Wołczkiewieza Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Wolskiego, j. mc. p. Wacława Czaplinskiego, j. mc. p. Jana Iganskiego, j. mc. p. Andrzeja Bieleckiego, j. mc. p. Ancutę, jey mc. panię Narbutową, j. mc. p. Andrzeja Strzyżewskiego, j. mc. p. Daniela Hulewicza y innych zas jch mosciow, przez pobicie zboż od gradu, similis calamitas tetigit, iako to: jas. wielm. j. mc. p. wojewody Podlaskiego, w niektórych majątnosciach starostwa j. mosci Kowelskiego; jas. wielm. j. mc. pana pisarza polnego koronnego w majątnosci j. mosci Serehowskiej, u j. mc. pana Piotra Kozickiego, u j. mc. p. Daniela Hulewicza, j. mosc panią Wolską, podstoliną Kiiowską, y innych jch mosciow, lubo tu ktory mianowany nieiest, kogokolwiek Pan Bog lubo ogniem, lubo gradobiciem nawiedzić raczył, ex compassione fraterna od po-

datku Rzeczypospolitey uwolniamy, y ktorzy conflagrationem passi sunt do czasu, prawem opisanego, a tych ktorzy gradobic do przyszley, da Pan Bog, za rok crescentiey; ta jednak libertacya ma byc praevijs juramentis, per subditos expletis, a w ktorychby dobrach juramentum sinistre praestitum było y to z lustratiey pokazało się, takich dobr possessores, cum triplici pensione et poenis, podatek Rzeczypospolitey refundere powinni będą, y tym jch mosciom, ktorzy podatek Rzeczypospolitey nad czas, laudo publico oznaczony, przetrzymali, a po expiratiey tego czasu conflagratia, albo gradobicie zaszło, ta libertacia służyć niema. Defecta zas, ktore na wypłacenie tariffy jch mc. panom poborcom niewystarzą, z podatku czopowego założone byc mają. To też laudo praesenti declarujemy, iż wydawszy dawno uchwalone pogłowne, gdy in futurum contributiones publicas namowiac przydzie, alio genere contributionum onera publica zasłonic zechcemy, nomen et genus pogłownego excludendo, a nic więcej niepozwalając. Trzeciey raty od umarłych y tych, co się rozeszli, pogłowne płacone byc niema, iednak nil derogando laudis anterioribus et excepto modo contributionum, ktore tak, iako się zaczęły, wybierane bydz mają. Czopowe aby na przyszły rok suo ordine wydawane było, uchwalamy, ktorego prowent puszczoney j. mc. panu Jerzemu na Liniewie Liniewskiemu, bez wszelkiey defalki, excepta hostilitate, quod Deus avertat, na złotych dziewięć tysięcy w powiecie Łuckim; w powiecie zas Włodzimirskim przy wielmożnym j. mc. p. staroscie Włodzimirskim, ktory przed tym trzymał, zachowujemy; j. mosc nad summę, w przeszłym kontrakcie wyrażoną, zł. dwiescie więcej wypłacić powinien; z Krzemienieckiego zas powiatu j. mc. panu Stanisławowi Kamińskiemu kontrakt y na rok przyszły proroguiemy, a j. mc. nad summę, w przeszłym kontrakcie mianowaną, ma przyczynić złotych trzysta. Łustratią, per constitutionem pozwołoną, do effectu przywodząc, obieramy y upraszamy z między siebie jch mc. pp. lustratorów, z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Alexandra Jełowickiego, stolnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Woyciecha Stanisława z Czermina Czerminskiego, podczaszego Parnawskiego,

podstarościę grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Stefana z Wysokiego na Kaszogrodzie Kaszowskiego, podsędkę Włodzimirskiego, j. mc. p. Konstantego Mikołaja Szybńskiego, horodniczego Kiiowskiego; z powiatu Włodzimirskiego: j. mc. p. Jana na Zahorowie Zahorowskiego, sędzigo ziemskiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Jana Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, sędzigo grodzkiego Włodzimierskiego, j. mc. p. Szymona Rzązewskiego, komornika granicznego Włodzimierskiego, j. mc. p. Marka Lubienieckiego; z Krzemienieckiego powiatu: j. mc. p. Stanisława Kamńskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Stanisława Zagorskiego, j. mc. p. Dominika Bieleckiego; którzy to jch mosć tę lustratią zacząć mają ab actu praesenti za niedziel szesc, zaczynając od miast co znaczniejszych, praevis juramento coram iudicio castrensi Luceoriensi super fidelitatem officii sui, a po dokonczeniu oney rejestra lustrowanych dymow, z ktorych contributia Rzeczypospolitey płacona być może, ad acta powiatu nalezitego podać powinni. Za kommisarza wojewodztwa naszego obieramy y upraszamy wielmożnego j. mc. p. Stefana na Malowie y Łukowie Zahorowskiego, starostę Włodzimirskiego, rotmistrza j. kr. mosci, przed ktorym jch mc. pp. poborcy podatkow terazniejszych rachunki swoje czynić powinni, aby jego mosć, informatus będąc, distribute assignatij, do wojewodztwa wydanych, ordinował ktore officium jego mosć do podatkow terazniejszych y assignatij, do nich wydanych, nalezec ma. Gratitudinem zas jego mosci na przyszłym, da Pan Bog, seymiku obmyslec będziemy gotowi. Niemalą wojewodztwo ponosi uymę (de subditis profugis legatur), tak fortun prywatnych, iako podatkow Rzeczypospolitey, przez swawolne podanstwo, ktorzy uciekają od panow swoich, tak robot sobie nalezitych, iako podatkow publicznych unikają, takowey tedy zabiegając licentey, postanowiamy, aby każdy z majątnosci swojej miał na to animadversyą, y jeżeli takowy przechodzący poddany znaydowac się będzie, aby wszystko odebrać y na swoy pożytek obrocic wolno było, tylko samego, z żoną y dziećmi, do pana własnego odesłać, o ktore zabranie rzeczy prawem nikt, gdy sam poddany do pana odesłany

będzie, turbowany bydz niema, co, aby uniwersałami odgłoszone było, j. mc. panu marszałkowi naszemu zlecamy. Iż wiele jch mc. pp. extractow spraw swoich z xiąg ziemskich Łuckich potrzebują, przeto leżenie tych xiąg secundum usum, in lege descriptum, y przesuszenie onych j. mc. panu pisarzowi ziemskiemu Łuckiemu zlecamy. Takoważ concurrentia o wyjęcie spraw wielu jch mosciow z xiąg Drobotowskich, z których extractow wydawac niepodobna, bo są barzo popsowane, iednak j. mc. p. podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, ad requisitionem cujusvis, tam in persona sua te xięgi otworzyc wolen będzie, y tego munimentu, który bendzie potrzebny, przy sobie kazac szukac, y iesli iakowe znaydą się tego munimentu vestigia, przez attestatią swoją to objasnic, similem facultatem dajemy i j. mc. p. pisarzowi grodzkiemu Krzemienieckiemu, aby xięgi grodzkie Krzemienieckie dla reparathey ich mógł movere y, iako naylepiey będzie mógł, collocowac. Propositie wielmożnego j. mc. p. starosty Łuckiego, ratione fortificationis miasta Łucka y obmyslenia securitatis, tak od nieprzyziaciela koronnego, iako od ludzi swawolnych grassujących, iż ad bonum publicum spectant, mile przyimujemy; których namowienia, iż czas terazniejszy capere niemoże, do seymiku naybliżey, da Pan Bog, przyszęłego reponimus. Possessores Tynnego, indebite unikając ciężarow Rzeczypospolitey cum praejudicio województwa, do którego antiquitus te dobra należa, per manifestum limitem rzeki Słuczy do województwa Kiiowskiego, które non contribuit, referują się, aby tedy do tych dobr executia skarbowa zwiedziona była y jurament eo nomine w grodzie Łuckim wykonane, iako prawu pospolitemu sprzeciwny, nullitatis subsit, deklarujemy. Deduxit nam j. mc. p. Stanisław Szaryusz Łazminski, skarbnik Halicki, połkownik j. kr. mosci, iż majątnosc j. mc. Uchowieck antiquitus należała do powiatu Włodzimirskiego, aby tedy jch mc. pp. exactores powiatu Łuckiego tam się nieinteressowali, laudo praesenti deklarujemy. J. mc. pan Stanisław Kaminski, poborca, administrator czopowego powiatu Krzemienieckiego, iż województwu dostateczny rachunek y satisfaccią uczynił, przeto j. mosc y succesorow j. mosci z tego podatku

perpetuis temporibus laudo praesenti quitujemy. Jch mc. pp. posłow, na przeszły seym od nas proszonych, nietylko wojewodztwu naszemu, ale całej Rzeczypospolitey multoties wyswiadczone merita in gloria perennare godne, ktorym y my na ten czas, in argumentum wdzięcznych serc braterskich lubo in proportionatum za spezy jch mosciow gratitudinem, resztę z podatku szeleżnego, u jch mc. panow administratorow będącą, ofiarujemy. Do jeżdzenia na executie ad retentores z jch mc. pany poborcami pro tunc naznaczamy jch mc. panom administratorom szeleżnego, j. mc. pana Stanisława Okerskiego, a jch mc. panom adminitratorom subsidii primae rathae j. mc. pana Woyciecha Kobylanskiego, in posterum zas jch mc. panom podstaroscim pro atbitrio suo subdelegatow naznaczac wolno będzie. Mając respekt na zasługi w Rzeczypospolitey j. mc. p. Jana Bakowieckiego, starożytnego obywatela wojewodztwa naszego, nie mając za ten czas in promptu w czem większym wyswiadczyć j. mosci affectow naszych braterskich, tak samego j. mosc ze dworem, iako y poddanych j. mosci, od podatkow wszelakich Rzeczypospolitey, tak pogłownego, iako y podymnego, ktorekolwiek są już przez nas umowione, uwolniamy. Z pewnego porachowania przychodzi summa czterysta złotych urodz. j. mc. panu Mikołajowi Hieronimowi Gołynskiemu, miecznikowi Halickiemu, porucznikowi chorągwie jas. wielm. j. mc. p. podskarbiego nadwornego, ktore powinny byc wypłacone za assignatią j. mc. pana commisarza naszego. Mając politowanie supra paupertatem conventu jch mc. oycow bernardynow Łuckich, zlecamy j. mosci do odebrania retent na domie Ormianskim w Łucku, przez j. mc. p. Rzążewskiego, komornika granicznego Włodzimirskiego, per executionem evincowane. A że dla nawały podatkow y zagęszczonych do wojewodztwa naszego assignatij skarbowych in tam brevi temporis spatio dalszego wypłacenia się z długow Rzeczypospolitey concludere niemożemy, przeto seymik terazniejszy ad diem decimam nonam februarij w roku, da Pań Bog, przyszłym odkładamy, na ktorey continuathey w dalszych podatkach namowic się mamy. Et in hoc temporis spatio jch mc. pp. poborcy

z rachunkami swemi u j. mc. pana comisarza comparere, y dostatecznie wyrachowac się powinni, a z gotowemi rachunkami reassumpti seymiku czekac; także perceptorze, ktore jeszcze do xiąg niepodali, podac, wczym wszystkim na reasumptio, da Pan Bog, przyszło seymiku naszego comparare y juramenta supra fidelitatem exactionis et realitatem rachunkow y perceptorzow swoich wykonac. Ktore to laudum nasze, communi omnium consensu namowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich ad noticiam omnium podac zlecamy. Działo się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, prima die septembris. У того лядумъ подписъ руки в тые слова: Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki. Котороежъ то лядумъ воеводства Волинского, за поданемъ вышъ менованого его мил. pana маршалка кола рыцерского, а за моимъ урядовымъ принятемъ до книгъ нинешнихъ вгородскихъ. Луцкихъ есть инсеровано.

Книга град. Луцкая 1680 г., № 2208, л. 405, № 1.

LXXVII.

Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 19 февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ люстраціи. Формы присяги сборщиковъ податей и люстраторовъ.

Року тысяча шестеотъ осмдесять второго, месеца февраля двадцат первого дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верещакою, буреграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними вгородскими Луцкими, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik wojewodztwa Czernihowskiego, marszałek na ten czas wojewodztwa Wołyńskiego кола рыцерского, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich подаѣ per oblatam laudum jch mc. obywatelow wojewodztwa Wołyńskiego, na seymik, pro die decima nona praesen-

tium, z przeszłego seymiku rellationis prolongowanego, naznaczony, in locum solitum zgromadzonych się, ex communi omnium consensu postanowione, z podpisem ręki swojej własney, o czym te laudum niżej wpisane szyrszej w sobie obmawia, prosząc, aby przyjęto y do xiąg wpisane było; a tak ia, urząd, te laudum, ad akta przyimując, czytałem, ktore tak się w sobie ma: My, rady, dygnitarze, senatorowie, xiążęta, urzędnicy y wszystko rycerstwo wojewodztwa Wołyńskiego, siechawszy na seymik, dnia dziewiętnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo naznaczony, z przeszłego seymiku rellationis prolongowanego, ktory y na ten czas nieskonczony, ale prorogowany od nas ad diem infraspacificatum, a to dla tego, aby cursum consiliorum nostrorum do požadanego mogliśmy przywiesc terminu, kiedy, ex communi omnium consensu et unitis votis in loco solito consultationis, między sobą, propter ulterius commodum, takowe wojewodztwa całego definivimus media. Bacząc, iż jawne tego uniknąć niemożem, co dla usługi y zaszczytu Rzeczypospolitey dobrze zasłużeni od oyczyzny in suae vim gratitudinis merentur, y owszem non degeneris będąc wojewodztw inszych, ale aequales, przeto aequaliter, na insze patrząc wojewodztwa, chcemy mercede każdego sua alere, y na to, niemając pewniejszego inszego sposobu, podatek za czwierci terazniejsze takowy per laudum publicum naznaczamy y postanowiamy, aby podymne szescioro, a medio aprilis anni praesentis wybierac zeczęte, a zas dnia dwunastego augusti kończące się, na zapłatę jch mc. pp. woyskowym oddało; do ktorego wybierania niżej specificowanych naznaczamy jch mc. pp. poborców całego wojewodztwa, osobnych jednak w każdym powiecie, iako to, w Łuckim: j. mc. p. Michała Drozdenskiego Hulewicza y j. mc. p. Alexandra Stupnickiego; w Włodzimirskim: j. mc. p. Jacka Szymanowskiego y j. mc. p. Stefana Gostynskiego; w Krzemienieckim: j. mc. p. Michała Jsernickiego y j. mc. p. Mikołaja Ledochowskiego. Lubo tedy probatos in fide wszystkich zgodnie byc uznalismy, iednakże, chcąc wygodzić animis braci wszystkiey, juramento jch mosciow obstringimus; ktory jurament takie w sobie complectitur rotham:

„Ja, n., przysięgam Panu Bogu, w Troycy Świętej Jedynemu, na to, iżem functio poborstwa mego wiernie sprawował, niódkiego nad prawo y powinosc więcey niewziął, ani brac mam, przyczyniając sobie extraordinarium proventum, y iakom nie przywłaszczyl, ani wymyslał pożytku y zysku innego, krom ordynaryinego groszowego y kwitowego, prawem et laudis pozwolonego, ni na kim nic per extortionem, albo długie zatrzymanie expedytiey, niewymagałem, pieniędźmi publicznemi wojewodztwa niehandlowałem, ani na swoy pożytek obracałem, cokolwiek z osob szlacheckich, duchownych utriusque ritus, iako y poddanstwa plebeae conditionis, mieszczan, żydow y ich czeladzi oboiey płci, browarnikow, hultajow, ludzi luznych, kupcow przeicżdżających y od towarow jakichkolwiek wybrałem sprawiedliwie, wniosłem y oddałem za assignatiami y ordinatią seymiku, iako nic przy sobie nie zostawiłem, żadnego podstępu w rachunkach nieuczynilem, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana“. Ktorzy to jch mc. pp. poborcowie przyszłego podymnego, takowy, po wykonaney przysiędze, w wybieraniu mają zachowac porządek: aby nie według dawniejszych przed sobą kwitow, ale dawne in toto zachowawszy dymy y kwity, połowę lustrowanych y attestacyą authenticzną jch mc. pp. lustratorów pokazanych do dawnych powinni przyłączyć dymow, gdzie, naprzykład, sto dymow znajdzie się, przez nowę lustratię dymow nierachując kwitow, to ex medietate zaraz płacic należec będzie powinno. Ciż jch mc. pp. poborcy conformowac mają perceptorze swoje, aby się zgodzali z rejestrami, do grodow podanemi od jch mc. pp. lustratorów. Ponieważ tedy jch mc. pp. poborcow juramento et laudo circumscripsimus, aby inviolata virtute et fide z nami się obchodzili, za słuszną rzecz uznawszy, aby constitucya na seymie Grodzienskim o lustratiew generalney dobr krolewskich duchownych y swieckich w wojewodztwie Wołyńskim swoy efekt wzięła, żeby też każdy candido aequaliter et realiter z dobr swoich wypłacał podatki j. mc. panom poborcom, tedy pomienioną takim sposobem reassumujemy lustratią. Ktora ex variis revolutionibus statkowac niemoże, ale w

jednych dobrach mieć musi accessum, a w drugich decessum, dla tego pomienioną lustracją w lat dwie naznaczamy iterować, przy osobliwej tedy lustracji lub jej m. panów lustratorów dawnych zachowanie, lub nowych obranie pro libitu zostawuję. Ze też iustitiae et acquitatis iest każdemu, quod suum tribuere, vetante lege publica o zeszkłych od jednych do drugich majątności poddanych, tedy wydanie onych zostawuję, takim jednak sposobem, iż iesliby, po zaszłej lustracji, chłopą z majątności jednej do drugiej odebrać miano, tedy wydawający powinien probare poborcy od tego, komu wydał, autentycznym grodowym kwitem y swoje dac poborcy listowną attestację sub fide, honore et conscientia, że prawdziwie wydał; co odebrawszy, j. m. p. poborca niema się upominać za takie dymy, przy rachunku zas swoim z j. m. panem commissarzem, kwitem y attestacją, kto diminuit, zasłanie się będzie powinien. Lustracja zas takowym się ma zaczynać sposobem, aby miasta, miasteczka y wsi, tak j. kr. m., iako duchowne y świeckie, aequaliter wszystkie lustrowane byli przez jej m. pp. lustratorów terazniejszych, w tymże laudum wyrożonych, ile kiedy pierwsi obrani jej m. pp. lustratorowie, przyjąwszy na się hanc provinciam lustrationis, żadnego razu non condescenderunt ad revisionem, y do executy nie iest to prawo przywieziono; przeto nietylko injuria publica gravis, ale et privatorum, którzy płacą ustawicznie z wielką ciężkością y uprzykrzeniem poddaństwa podatki. Inni zas jej moc majątności osiadłe mało, albo nie, ad proportionem osiadłości, dają in publicum, co jest nietylko contra aequalitatem, ale et iustitiam; gdyż jej moc nie według kwitów tysiąc szescset szescdziesiąt pierwszego, kiedy wojewobstwo przez nieprzyjaciela funditus zdezolowane było, temi zas czasy za łaską Bożą, pod szczęśliwie nam panującym j. kr. mocią, dodawszy kraje nasze, przychodzą doskonałości, y ztąd od Styru y za Styru, dla ustawicznych podatków wydawania pro injustitia et proportionem osiadłości, schodzą y tam osiadają, y tuteysze dziedziny zostawują pusto, dla czego panowie własnymi pieniędzmi za nich zakładają kontribucję; przetoż na seymiku terazniejszym, in fundamento prawa, chcąc ser-

vare aequalitatem y świętą sprawiedliwosc w podatkowaniu, za poveszechną naszą zdodą, poztanowiamy revisionem fidelem et sanctam majętnosci naszych, sine omni exceptione personarum, tak aby żaden z nas tey u siebie jch mc. panom rewizorom niebranił lustrathey, declarując każdego pro rebelli prawu pospolitemu, ktoby z nas nie-dopuscił takowey lustracyi y iako cum rebelli prawu pospolitemu prawnie postąpić sobie mamy. Chąc tedy subdola et perversa pohamowac ingenia y ich studia et artes malevolos compescere, gdy non erubescant damnificare publicum erarium, ato tym sposobem, żeby sub praesidio modestiae publicum u nich vitium vitare niemogło, kiedy, wpędziwszy kilka chałup do iedney gospodarzow, dla bytnosci jch mc. pp. lustratorow, płacic za nich denegant, na takich jch mc. panom lustratorom taki dajemy sposob, aby, gdziekolwiek pustki pokazane będą, ktore, iesli dawne albo niedawne, łatwo ich poznać może tam, tedy jch mc. pp. lustratorowie woytowi we wsi iedney gromadney z ludzmi staremi dwiema przysiądz każą corporati juramento, iako ta pustka prawdziwie dawna nie na oszukanie lustrathey publiczney, ani dla rozkazu zeyscia panskiego, oni sami, za wiadomością panską albo gromady tey tam wsi, z sweywoli zeszli y zchronili się. W miastach zas y miasteczkach woytowie y burmistrze, także po wszystkich iurisdictionibus, iurisdictionibus krolewscy, duchowni y swiececy simili modo z czeladzią dworską postąpić sobie będą powinni. Także magna nomina jesliby aequaliter presequi lustrathey dopuscic niechcieli, o czym drudzy dubitant bracia, czego iednak dexterrima generositate jch mosciow non ominamur, tedy poty żadnego podatku wydawac niemamy, ale owszem, gdyby był wydany, zatrzymac tenemur, poki jch mosc takowey z nami nieporawnają się rewizyey. Maiąc animadversyą osobliwą na prawo, ktore in praesentia et cum consensu wszystkich stawą, widząc tedy nietylko według prawa justam, ale też y dla aucthey tariffy proficiam lustrationem wojewodztwu, nie inszy ad executionem oney providemus progres tylko fidelis oyczynny et probatos in actionibus viros declaramus lustratores juratos z powiatu Łuckiego: j. mc. pana Jana

Olizara Wołczkiewicza, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Kaszowskiego, podsędka Włodzimirskiego, j. mc. p. Andrzeja Czaplicza, woyskiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Alexandra Bałabana; z Włodzimierskiego: j. mc. p. Konstantego Szlubicza-Załęskiego, podstolego Czernihowskiego, j. mc. p. Szymona Rzążewskiego, komornika graničznego Włodzimirskiego, j. mc. p. Michała Lubienieckiego, burgrabiego Włodzimirskiego, j. mc. p. Alexandra Łaganowskiego; z Krzemienieckiego: j. mc. p. Stanisława Kaminskiego, j. mc. p. Alexandra Dederkała, j. mc. p. Jana Karola Bieleckiego, którym jurament w te jest napisany słowa: „My, n. n. n., przysięgamy Panu Bogy wszechmogącemu, w Troycy Sw. Jedynemu, na tym, iż my lustratią te, na którą iestesiny consensu totius congressus na seymiku w Łucku dnia dziewietnastego februarij anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo obrani, fideliter, nie respectując na bogatego, ani na ubogiego, na krewnego blizkiego y dalekiego, na pana qualiscumque praeeminentiae, nieobawiając się prawa, przeciwko nam postanowionego, gniewu, ani pogroźki nieuważając, także praemium żadnego ni od kogo niebiorąc, ani brac spodziewając się, ani też z gniewu y przyiazni, ale, według Boga sumienia y cnoty przyrodzenia, expediowac dymy, także prawdziwie spisowac, a spisawszy każdy do swego grodu z odnego rejestru podawac powinni, tak nam Panie Boże dopomoż y niewinna męka Syna Bożego“. Ponieważ tedy już jch mc. pp. lustratorowie w kole braterskim, in conspectu totius nobilitatis, przysięgę swą wykonali, restat już officio et oneri sibi imposito correspondowac. A czas naznaczony zaczynac lustratiew a die vigesima sexta praesentis, zieżdzac się zas wszyscy mają do swoich powiatow pryncypalnych miast, ziazdom y seymikom uprzywilejowanych, y w tych swoje zaczynac będą rewizią toties, quoties prosząc jch mosciow y obligując powinnością cnoty szlacheckiej, niemniej bojaznią Bożą y miłością świętej sprawiedliwosci, aby wiernie et exacte zaczęta prosequowali lustratią; będąc zas in executione officii, sine aggravatione poddanstwa obeysc się mają, samą tylko contentując się ludzkoscią. Ponieważ nalezyte mają od nas viaticum, obligantur jednak moderno laudo ciż jch mc. pp.

lustratorowie, aby ad diem decimam quintam konczyli necessario tę swoją revizyą, ktorych fide, honore et censcienia obowiazujemy, aby nietylko na przysięgę, juxta rotham fidelitatis wykonaną, ale, na podsciwość swoją y bojaźń Bożą mając reflexią, fideliter et exacte wszystkie dymy, bogate y ubogie, spisywali, y registra porządnie y należycie w powiatach swoich authentice spisywali, y te stacye odprawionej rewiziei w miastach, miasteczkach y wsiach authenticzne pieczętowane dawali. Inquantumby się (quod absit) favorabills pokazać miała lustratio ex iterata revisione, tedy niżej mianowanego j. mc. pana instigatora obligamus, aby in fora compententi agat, iako contra perjuras. Ktorem to jch mc. panom lustratorom gratitudinis z terazniejszego czopowego każdemu po zł. czterysta postanawiamy, ktorey assignacie od j. mc. p. commissarza naszego seorsive pro parte sua odebrać będą powinni. J. mc. zas. p. commissarz omnem ma adhibere authoritatis suae diligentiam, żeby naznaczone solarium rąk każdego jch mc. panow lustratorow, sine ulla procrastinatione, protractione et dilatione, ale co nayrychley doszło. Że zas należy, żeby wojewodztwo o prawdziwey y pilney jch mc. pp. lustratorow informowało się lustrathey y dalszy koło podatkovania namowiło sposob, seymik in virtute pirszego, ad hunc solum actum namowienia porządku w podatkach, ad vigesimam augusti diferimus, salvis dawnego zachowując marszałka directionem, przed ktorem obligamus, aby podatki tak dawniejszey, iako y terazniejszey exactiey, mogli effectuari za wypłaceniem jch mc. panow poborcow. Więc życzymy j. mc. panu Stefanowi na Malowie y Lukowie Zahorowskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, commissarzowi na ten czas naszemu, aby konwokowawszy ich mc. panow poborcow sine mora rachunki z jch mose ad finem reducere raczył; z ktorymi już zaczął, a z drugimi, iesli niezaczął, żeby serio zaczynał pilnie inquirendo, dla czego effugiunt, nieczyniąc dosyc obligacyi swojej, wszyscy generaliter, ktorzykolwiek jakożkolwiek lub przez administracyą tknęli się podatkov. Ktoryby zas z jch mc. panow poborcow niestanął do rachunkow y niechcił rationem dac exactiey

swoich, j. mc. pan commissarz ma go podac instigatorowi publikowac infrascripto na delacie, tak rachunkow chcącego czynic, iako po uczynionym z reszty u siebie zostającey płacic denegantom. A że sancitorum omnium anima est executio, przeto naznaczamy instigatorem publicum całego wojewodztwa j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, aby jurata fide, którą sie obliguje, wszystkie sposobił in bonum wojewodztwa iako najwyżczliwiey okazy, chcąc bowiem bardziej miec go negotiis nostris addictum et attentum, przysięgą takową involvimus j. mosci: „Ja, n., przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Świętej Jedynemu, na tym, iż ja, tak impugnatorow lustratney, laudo publico w Łucku na seymiku, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima nona februarij odprawującym się, postanowioney, iako też corumpujących jeh mc. panow lustratorow, także corruptie biorących (za doniesieniem sobie ad notiam certam), tudzież podatek, do skarbu należący, przez j. mc. pp. exactorow zatrzymających, bez wszelakiego respectu, niespodziewając się od nich żadnego podatku, jure adigere y według laudum prawa pospolitego repetere powinien będę. Jako ni od kogo brac nic niebędę, ani obietnicy ni od kogo przyjmowac, ale, sine exceptione personarum, bez respectu na krewnosci, przyiazni y nieprzyiazni sąsiedztwa, ochraniać nikogo niebędę, ale intentioni seymiku moją pilnością wiernie respondebo et meo attendam officio, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Syna Bożego“. Po wykonaney tedy j. mc. pana instigatora przysięgi, ut fiet attentior et alacrior w dochodzeniu, in vim laboris powinien jego mosc z teraznieyszego, ktore pro tunc currit, czopowego zł. polsk. czterysta, ktore tenże j. mc. p. commissarz nasz wyżey pomieniony curabit, aby bez żadney zwłoki doszły rąk jego mosci; w dochodzeniu zas interesow wojewodztwa, iesliby istniał de proprio erogare y iawnemi producere miał liquidacie rejestrami, tedy te mamy j. mc. gotowizno refundere osobliwey z retentowych, iesliby miał ich doysc, summ, obiecując miec w ukontentowaniu j. mc. względ. Przestrzegac tedy powiniem wyżey rzeczony j. mc. p. instigator, aby iako tym, co do

lustrathey należawszy, aequaliter pozwalac lustrathey, niezechcą upominac się powinien, tak też retenta wszystkie dawne, począwszy od sądow skarbowych, ktore się odprawowały pod laską godney pamięci j. mc. pana Jsaykowskiego, sędziego ziemskiego Łuckiego, albo ktore actis tylko constare mogą, tak aby wszyscy retentores, ex praejudicato na innych płacących patrząc, swoje płacili retenta, vindicare et evincere ma per executionem na substancyach y honorach retentorow. Do ktorey executiey powinni byc w każdym powiecie jurati nobiles possessionati, subdelegaci podani zas byc mają od każdego starosty, albo podstaroscięo tamtego starostwa powiatu. Przeszłe zas podatki, na przeszłym seymiku declarowane, wydac tenemur, i któżkolwiek ieszcze niewydał, ad medium martium czas proroguje się oddania; do ktorego czasu jeh. mc. pp. poborcy, nikogo niedepactując, sine poenis odbierac powinni. Przeszłych zas podatkow jeh mc. pp. poborcy, ponieważ in gremio wiekie na się mieli quaerimonia, że nad instruktarz do towaru, liquorow różnych rozne extorserunt exactie, także y od kupcow przechodzących, przez co commercia ustają, gosciniec dla zdzirstwa odwraca się, miasta ubożęją y w handlach swoich upadają. Dla tego postanawiamy, aby jeh mose pp. poborcy, cokolwiek sobie pozwolili nadzwyczajne pogłowne, krom osob, ktore do exactiey należały, także z czeladzi żydowskiey oboygą płci y hultajow, do skarbu wniosli, przysięgłszy, iako więcey od nikogo nadto niewzięli, krom tego, co winni są in hanc juramenti rotham, iaka iest inserowana o jeh mc. panach poborcach superius. A jeżeli by się pokazało, że dowodami skutecznemi przez te miasta, ktore praetendunt sobie w tym injuriam, że brali od osob pomienionych y tenorum rozmaitych, a do skarbu niewniesli, tedy vindicare w sądzie jakimkolwiek, lub w trybunale koronnym w rejestrze fiskalnym, albo ubi de jure venerit competentius w sądach ziemskich, albo grodzkich, ktoregokolwiek powiatu wojewodztwa Wołyńskiego u jeh mosciow, j. mc. pan instigator publicis tenebitur. Maiąc też wzgląd na stałe propter bonum wojewodztwa naszego y wielkie prace et studia jeh mc. pp. posłów ziemskich, na przeszły

seym od nas uproszonych, chcąc naszą jch mosciom wyswiadczyć benewolentią za koszty własne jch mosciow erogowane, lubo non in toto, iednak in parte, resztę szcześnie u j. mc. p. Piotra Pawła Brzyskiego, czesnika Połockiego, y j. mc. p. Jana Piaskowskiego, ktore się tak wiele pokaże, nic nikomu niezostawując, naznaczamy, cum salva jch mosciow liquidatione exactey swoiey, do ktorey reszty należec tylko ma jch mosciow czterech, iako to: j. mc. p. Piotr Kossakowski, chorąży Wołyński, j. mc. p. Stanisław Cetner Czernihowski j. mc. p. Konstanty Bogusław Zubczewski, podczaszy Nowogrodzki, pisarz grodzki Łucki, j. mc. p. Hieronim Jełcwicki, łowczy Wołyński; drudzy zas jch mosc absentes do dalszey zachowują się ukontentowania okaziey. Desideriam jas. wielm. j. mc. p. Mikołaja Sapiehy, kasztelana Wołyńskiego, o niewypłacenie assignathey na złotych pięset dwadziescia, wniesione ore publico, j. mc. panu cōmisarzowi commendamus. Także j. mc. p. Władysława Sapiehy, czeznika Wiel. X. Lit., desiderium wniesione zniszczenia przez gradobicie włosci j. mosci Niesuchoizkiey, iako omnem za sobą pociąga compassionem, tak declaramus, aby z drugiemu zarowno miał jego mosc w wypłaceniu podatkow aequatitatem. Ktore to laudum nasze, sine ulla contradictione, ale ex communi omnium consensu postanowione, j. mc. panu marszałkowi naszemu do akt grodzkich Łuckich, ut innotescat omnibus, podac zlecamy. Dsiało się w Łucku, in loco consiliorum solito, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, mensis februarij decima nona die. У того лядумъ подпись руки его мил. пана маршалка в тые словы: Konstanty Wacław Zubczewski, skarbnik Czernihowski, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Wołyńskiego. Котороежъ то лядумъ, пер облятамъ поданое, за прозбою выпш менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ приматемъ, усе, отъ початку ажъ до конца, слово в слово, до книгъ нинешнихъ вгородскихъ Лудкихъ есть вписаное.

Книга прод. Луцк. 1682 г., № 2209, л. 230, № 37.

LXXVIII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованіи Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уилатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію перегопоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомирскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ оное по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію короннаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строити укрѣпленія въ Радзивиловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь дважности въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллѣ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житомиръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ уиорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣніи. О награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шесть сотъ осмдесять второго, месеца декабря шестнадцатога дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, наместникомъ бурграбства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, stanowszy oczywiście, wielm. j. mc. p. Roman Linkiewicz Ipohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, instrukcyą, od jeh mosciow pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Kijowskiego jeh mosciom pp. posłom, e gremio nostro na seym walny Warszawski nemine contradicente

votis communibus obranym, spisana, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, o czym ta instrukcyja niżej inserowana szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcyja jch mosciom pp.: wielm. j. mc. panu z Spanowa Marcyanowi Czaplicowi, podkomorzemu Kijowskiemu, wielm. j. mc. panu Romanowi Ipohorskiemu Lenkiewiczowi, podkomorzemu Mozyrskiemu, y j. mc. panu Jerzemu Manieckiemu, chorążemu Kijowskiemu, posłom wojewodztwa Kijowskiego, obranym na seym walny Warszawski anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta septembris. Ze wszystkich dowodow widząc pracowite in commune bonum pieczołowanie jego kr. mosci wojewodztwo nasze y ze wszystkie dni panowania swojego jego kr. mość pan nasz miłościwy na to obraca, aby protegat dum regio, dla tego jch mość pp. posłowie, gratae mentis nostrae exigendo trophaea, ze wszelką, quae par est, uniżonoscą powinne majestatowi jego kr. mosci oddadzą dzięki, fundendo do niebieskiego krola suspicia, aby jego kr. mość, przy czerstwosci zdrowia y fortunnych progressach, in annos quam langissimos chował. Potem dziękować będą jch mość pp. posłowie jas. wielm. p. wojewodzie ziem Ruskich, hetmanowi wielk. koronnemu, za ustawiczne j. mosci koło zaszczytu Rzeczypospolitey, osobliwie krajow naszych, staranie y iżby votis quam optimis prosequantur jego mosci naszego wielce miłościwego pana. Ponieważ wojewodztwo nasze ma na sobie doswiadczenia ex perpressis malis experientiam, przeto eo magis vicinae wojewodztwa Krakowskiego condolet sorti y onemu omni meliori modo prodesse usiłuje, stosując ad arbitrum wszech stanow y z tą gotowoscą ofiaryje się, że iść pospolitym ruszeniem in succursum onemu non recusabit, jednak sine divisione belli. Nic słusznieszego naylorować się niemoże nadto, jako żeby ci, ktorzy zdrowiem swoim zaszczycają dobro pospolite, odbierali zasług swoich winną mercedem, więc domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby krwawe merita woysk jego kr. mosci p. n. mc. bez zatrzymania jako nayprędzą abhinc satisfakeyą sortiantur. Powinni będą jch mość pp. posłowie

mieć seriam animadversionem tego, ażeby seymow prolongatye, ktore, cum discrimine zdrowia jego krol. mosci panu naszemu m., saluti Reipublicae potrzebnego, cale weszły in usum, są też y z uszczerbkiem prywatnych fortun, były zuiesione, y ad orbitam quam optimam seymowanie deducere satagent. Więc y inne materye, tak te, ktore w instrukcyi jego kr. mosci p. n. m. continentur, jako w dawniejszych laudach y instrukcyach wojewodztwa naszego są wyrażone, traktować będą ea methodo jch mość pp. posłowie, aby to było z dobrem Rzeczypospolitey y wojewodztwa, aby były constituciją approbowane, starać się powinni. Domowią się y tego jch mość pp. posłowie, aby commissya z carem jego moscią Moskiewskim, lubo stante dissidio w panstwie jego była według czasu odprawowana y ad effectum przywiedziona, na którą a żeby y z wojewodztwa naszego poseł był delegowanym commissarzem, starać się będą jch mość pp. posłowie, y aby się o wydanie chłopow z Zadnieprza, a przynajmniej pozwolenie im na tę stronę wolnego transitum, przy tey że okazji upomnieli y w extradicyą także y xiąg ziemskich grodzkich z Kijowa, w ktorych fortun y honorow naszych zostają munimenta, injungimus. Ponieważ commissya Hadziacka już jest nullitatis, dla tego też urzędy ziymskie Owrućkie y Żytomirskie, ktore z niey processerunt, powinny być inwalidowane, wyiowszy p. łowczego Owrućkiego, poki go łaska jego kr. mości p. n. m. wyższym honorem nieopatrzy. A szlachta także, ktorzy podczas tey commissyi na Rzeczypospolitey nieprzez zasługi wymogli to, że gaudent privilegio nobilitatis, aby byli degradati. Nauczyły nas dawnieysze y swiższe, żal się Boże, przykłady, jako funestos exitus y straszne oyczynny zamieszkania przynosić zwykły diffidentie et collisiones inter cives, bo taka jest natura wolności, że każdemu sentire, quod libet; a zatem jako inveni, tak et tueri wolno. Interim na prywatnych zawiązosciach et e contra obronach ginie czas drogi, ktory obronie Rzeczypospolitey, in tam deplorato statu, oycowski jego kr. mosci pieczołowanie impendere usiłuje. Supplikować tedy będą jch mość pp. posłowie nasi, żeby jego kr. mość p. n. m., jako supremus

moderator, pańską swoją interpozycją usmierzyć raczył. Jeśli by jeszcze z okazji zarzutów jas. wielm. j. mc. panu podskarbiemu wielk. koron. miały się na terazniejszym seymie wrocić certamina, ktore, że już są tę sprawą jego mosci et fine litium przysięgą, in publico theatro wykonaną na przeszłym seymie, a potem per senatus consilia cale umorzone, niepozwolą jch mość pp. posłowie przy powadze jego kr. mosci p. n. m. exagitare dłużey meritissimum civem y do niczego nieprzystąpią, aż tey sprawie, ktora nas in publicum bez żadnego pożytku miesza, perpetuum indicetur silentium. J to też enitent jch mość pp. posłowie promovere, aby Rzeczpospolita provideat sobie securitatem ztąd, z kąd manet ją (strzez Boże) wielkie zamieszanie, ponieważ xiąże jego mość kurfistrz, wszedszy w cannubium z oyczyzną, ultra mentem oney, że osadza fortece praesidiis fortissimis w Wiel. Xię. Lit., zaczym, aby Rzeczpospolita wynalała sposob amovendi hoc periculum, osobliwie ten, ażeby dobra Radziwiłłowskie successoribus civibus tey oczyzny byli przysądzone, a summa tylko in vim dotis xieżniczce jey mości assignetur. Merentur świętey pamięci j. mc. p. Krzysztofa Sapiehy, krayczego Wiel. Xię. Lit., wieży Tatarskie, straty y znaczne dobr y zdrowia dla całości oyczyzny uszczerbki tego respectum, aby assecurowana summa lege publica, anno milesimo sexcentesimo sexagesimo secundo, trzydziesti tysięcy złotych, w skarbie Wiel. X. Lit. do tych czas zaległa, jch mosciom pp. synom y successorom j. mc. p. krayczego wypłacona była. Opponować się tenentur jch mość pp. posłowie, circa legem antiquitate et usu approbatam, aby niewprzod przystępować do obrady Rzeczypospolitey, aż wszystkie wakanse pro dignitate merentium podzieli jego kr. mość p. n. m. według woli swoiey, sądowe zaś starostwa, aby tylko possessionatis in eodem palatinatu oddawane były, serio domowią się tego jch mość pp. posłowie. Proponent y to jch mość pp. posłowie stanom Rzeczypospolitey usiłować powinni, aby sądy per officium castrense Kijoviense w Owruczu y Żytomirzu były assignowane y altera vice były odprawowane; ponieważ Kijow, in quo sedes judiciorum bywała, zostaje

in hostico, wprzod jednak j. mc. p. wojewodę naszego Kijowskiego honorabunt, aby to było cum consensu jego mosci y executye aby były ważne odprawione przez urzędnikow grodzkich Owruckich y Żytomirskich et in posterum odprawować się mające per eosdem. Ponieważ iniquo fato zerwanego seymu przeszłego passa est iacturam Rzeczpospolita y obrona iey, że na discretiey wojewodztwo ex suffragiis podatkow zostawała, ktore za uniwersałem jego kr. mosci p. n. m. wojewodztwa niektore pozwoliły contribuere, przeto aby to nieposzło in sequelam, ale ex consensu eorum ordinum, działa się in posterum, providebunt jch mość pp. posłowie. Wielką w tem wojewodztwo nasze uważa niefortunę, że choć za szczęśliwego panowania jego kr. mosci p. n. m. dobr swoich realney zażywa sessiey y z nich już pro posse do podatkow Rzeczypospolitey contribuit, przecie co non gaudet privilegio, aby tak się sądziło, jako inśze wojewodztwa, zaczym jch mość pp. posłowie satagent, aby circa legem zachowane było y żeby inszego wojewodztwa sprawy w nim niemiesciły się sub nullitate decretorum, a zatem detrimentum, ktore w przeszłych trybunałach poniosło, aby in posterum y dni inne causis fisci, homicidiorum et incarcerationum naznac. one, sprawom wojewodztwa naszego impendant. I tego jch mość pp. posłowie dopiąć będą powinni, aby z rejestru mixti fori sądzić się sprawy mogły, choćby niebył plenus numerus jch mość pp. duchownych, aby to było posłow sześć, exemplo wojewodztwa Wołyńskiego, w którym tyłoż powiatow, ile w naszym. Jże j. mc. p. instigator koronny częstokroć favet tym, ktorzy są innodati condemnationibus y powinni być według prawa publicati, przeto jch mość pp. posłowie deferent to Rzeczypospolitey et urgebunt, aby j. mc. adimpleat legem, y do trąby podawać tych, ktorzy meruerunt poenam publicam, niezbraniał się. Osobliwą ku wojewodztwu przysługę oświadczyć w tym będą powinni jch mość pp. posłowie, aby to wymogli apud ordines regni, żeby modus peragenda executionis w wojewodzwie naszym tak był opisany, aby, nietylko vigore simplicis lucri, wozny z szlachtą zjeżdżał na intromissyą, ale y toties, quoties vigore ba-

niciey trybunalskiey ziemskiej, lubo grodzkiej, grodcy urzędnicy, a tandem pro finali executione, a żeby nad złoty od mile niewinna pars sprowadzająca dawać y żeby od epaktowania reassumentur constitutie. Iuż niedawne prawo jeszcze nie oschłe in volumine o zbiegłych chłopow y iest w pamięci, jednak że się namnożyło słobod, do ktorych, dulcedine libertatis, a bardziey swey woli powabieni, ruszyli się poddani z dobr szlacheckich, przeto novo juris remedio temu obviare usiłować będą jch mość pp. posłowie. Że się wielka dzieje remora sprawiedliwosci świętey ztąd, kiedy jch mość pp. urzędnicy grodcy, sądząc w trybunale, nie attentują swey powinności w grodzie, upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, ażeby sub poena privationis officii zjeżdżali na roczki, o co forum każdego injuriatorum być w trybunale praefixum inter causas officii, iż jego kr. mość p. n. m. non proposuje tego w instrukciey swoiey, co na przeszłym seymie miało być tractatum, przypomnią jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby correctura trybunału koronnego, który jest swobod y wolności naszych fundamentem, była do skutku przywiedziona. Ponieważ jego kr. mość na szczęśliwey koronacyi swoiey dobra, monastyrom Kijowskim należące, tak w wojewodztwie naszym, jako y w Wołyńskim leżące, approbował, przeto instabunt jch mość pp. posłowie, aby pomienionych monasterow przełożeni nie kto insi tych dobr byli pacifici possessores, y o reassumcyą constituciey postarają się. Jako między każdego naysławniejszymi panstwa zaszczytami to non posterum odbiera locum, kiedy wiele ochoczych ad bene merendum oyczyźnie znajduje się w niey synow, tak y to tegoż honori ducitur, gdy należyte cnota odbiera stipendia, dalszey ochocic daje pochop do przysługi. Ponieważ tedy czasow trudnych Rzeczypospolitey jch mość pp. hetmani koronni w publicznych wydatkach skarb koronny zastępowali y zastępują uznawa wojewodztwo nasze rem aequè justissimam, aby się summy erogowane na potrzeby Rzeczypospolitey wracały jch mościom pp. posłom naszym, aby do jego kr. mości p. n. m. y całej Rzeczypospolitey instent o restytucyą onych, tak successorom świę-

tey pamięci xięcia j. mc. p. kasztelana Krakowskiego, jako y j. mc. panu wojewodzie ziem Ruskich, zachęcając jch mosciow do podobney in casu Reipublicae uczynnosci. A że j. mc. p. Jerzy na Horochowie Wielohorski, kasztelan Wołyński, z zwykłej swey ab incubulis prawie do przysługi Rzeczypospolitey in sago et toga ochoty, nietylko dla zaszczytu teyże oyczyzny, zdrowie swoje niosąc in victimam, na commissiey Tureckiey podał w niebezpieczeństwo, ale y koszty niemałe pro decore Reipublicae poniosł, przeto oraz aby przy satisfactiey jch mosciow pp. hetmanow od Rzeczypospolitey, przynajmniej krolewszczyny niewielkiey, Swiniuch, za własne pieniądze kupione, w wojewodztwie Wołyńskim leżącej, obroceniem w dziedzictwo, abo ad minimum summy assecurowaney, był j. mość ukontentowany, serio o to starać się będą jch mość pp. posłowie. Także y za jego moscią panem Karczewskim, chorążym Lwowskim, intercedere jch mość pp. posłowie, aby iako był socius laboris j. mc. p. kasztelana Wołyńskiego na teyże commissiey, tak ukontentowania mógł być particeps; niemniejszą meretur gratitudinem w respekcie jego kr. mosci p. n. m. jego mość p. Roman Ipohorski Lenkiewicz, podkomorzy Mozyrski, ab ineante aetate zdrowia swego y substanciey profuzyą do przusługi Rzeczypospolitey poświęciwszy, w wielu okazjach odwagi kawalerskiey pokazał specimina y na tey że commissyi, proprio aere pro gloria gentis stawając, zostawał, co że nie bez kosztu było, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby jego kr. mość p. n. m. między innemi dobroczynnosci swey pańskiej z szcudroblivey ręki swojej pomiescił jego mosci z urzędnikami. Wniosą jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci p. n. m. stanow Rzeczypospolitey instancją za jas. wielm. j. mc. panem marszałkiem nadwornym koronnym, ktorego miłości ku oyczyźnie y odwagi, nie-raz w roznym okazjach pokazuie, żadna niepamięć oblitterare nie-może, zaczym aby in vim gratitudinis za Miedzyboż, oddany pro victimam dobrowolnie nieprzyjacielowi, y za innych dobr w Podolu obszerną awulsyą miał od Rzeczypospolitey recompense. Upraszają też jch mość pp. posłowie u Rzeczypospolitey komissarzow, aby

rozgraniczenie województwa Kijowskiego od Wołynia y od Wiel. X. Lit., obviando trudności do wybierania podatków, było per legem publicam reassumowane, y aby w państwach jego kr. mosci p. n. m., wszędzie w województwie Kijowskim, a przynajmniej po Dniepr, moneta bez braku była przyjmowana. Starać się będą jch mość pp. posłowie, żeby jego mość p. Grodzinski, podstoli koronny, który, superbiendo wielkimi swemi fortunami, contemnit prawo pospolite, bawiąc się różnemi excessami, zaczym, jako centemptor legis publicae, aby był skarany. Niemnieysza y ztąd ku dobrom Rzeczypospolitey accedit portio, kiedy ludzie, w oyczyźnie zostający, lubo różney wiary, która jest danum Dei, będą aequaliter traktowani, zaczym domowią się tego jch mość pp. posłowie, aby religia grecka w dawney praerogatywie zostawała, jednak sine praejudicio uney świętey. A że w województwie naszym rzadkie są miasta, a zatym niewygoda mieszkającym, przeto żeby w tychże, osobiwie w Owru- czym, bywały dotąd jarmarki ex commoditate wielkiego goscinea, jch mość pp. posłowie nasi postarają się. Jako summa od cara j. mosci Moskiewskiego, przez ręce jas. osw. xięcia j. mc. pana wojewody Sędmirskiego do distributiei inter exules przywieziona obro- ciła się, ze województwu naszemu non constat, upomnią się jch mość pp. posłowie z oncy calculum y niepozwolą na żadne podatki, aż onym satisfiet, w tym żeby województwo informowali, przypomną jch mość pp. posłowie ordinibus regni, że xiąże j. mc. Kurlandzki powinno Rzeczypospolitey należycie non praestat juramentum, zaczym, żeby to redigere ad ordinem, instabunt jch mość pp. posłowie. A że j. mc. p. podkomorzy Kiiowski nasz generalny, będąc valedutionarius, słabym zdrowiem częstokroć premit, y niezawsze dla tego wszystkich powiatow oneri może wystarczyc, starac sie serio jch mc. pp. posłowie powinni, aby komorników trzech, to jest, po jednemu z każdego powiatu pozwoliła Rzeczpospolita creare za j. mc. p. podkomorzego, którzy mają być possenionati, a, za danym przywilejem od j. mc. p. podkomorzego, będą przysięgać przed j. moscią gdziekolwiek in loco publico. Gdy zalecamy różnych jch mosciow, mamy

za rzecz słuszną, aby jego kr. mość p. n. m. habeat respectum na zasługi wiem. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kijowskiego, y jako go ozdobił honorem, tak aby y ex pane bene meritorum, jako nayprędzey, ukontentował. Instabunt jch mość pp. posłowie serio, aby praesidium z Korystyszowa, dobr ziemskich, było sprowadzone, a do Żytomierza albo Owruczego wprowadzone. Ponieważ przerzeczonych dobr possessores wielką ztąd praetendują szkodę, za którą aby jakiegolwiek mieć mogli od Rzeczypospolitey recompense; curabunt osobliwie respectum haberi do zasług j. mc. p. podsędka naszego Kijowskiego. Instabunt y o to jch mość pp. posłowie pro zelo divino, aby donatia miasta Bassanicum attinentiis, do niego zdawna należących, w wojewodztwie Kijowskim za Dnieprem leżących, urodzonych jego mc. p. Stefana Krynickiego, która in futurum, po otrzymaney konstytucyi, coram generalibus actis regni będzie recognita, oycom dominikanom Kijowskim miała swoy walor. Także urodzonego j. mc. p. Mikołaja Skipora certae sortis dziedzictwa Czerniejowiec y Metykow, w wojewodztwie Kijowskim z tey strony Dniepra będącego, oycom dominicanom y jezuitom Owruckim aby wolną uczynić donatią, salvis in integro oneribus Reipublicae. Upraszać będą jch mość pp. posłowie Rzeczypospolitey, aby w miastach y fortecach jego kr. mości, osobliwie w wojewodztwie naszym, gdziekolwiek ex re est, aby commendarze zostawali, iż byli possessionati, y z nich prawo reassumowane. W sprawie jas. wielm. j. mc. xiędza biskupa Chełmskiego, ratione wyrzucenia xiędza z plebaney w diecezyi teyże Chełmskiej, enormi ausu miasta Torunia, jako też y młodziana, posłanego z listem, scontentowania, przez co honor boski zmazany et sacra violata loca, domawiać się będą jch mość pp. posłowie, aby talia nefanda scelere nieposzty impune. Zasługi j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kijowskiego, u jego kr. mosci p. n. m., u ktorego pod znakiem sławy gospodarował, są dobrze wiadome, zaczym recomendabunt łasce jego kr. mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey jch mość pp. posłowie, azeby Osiekrow w dziedzictwo onego był conferowany.

Zelus jas. przewielebnego w Bogu j. mc. xiędza Leona Załęskiego, episkopa Włodzimirskiego, przymnażający z różnych stanów ludzi do unijey sw., jako nam jest wiadomy y ze wszystkich miar chwalebny, tak aby był przez to u jego kr. mosci p. n. m. zalecany, injungimus jch mosciom pp. posłom, y zeby reassumptio constituciey o niewyjeżdżaniu za granicę religiey greckiey y drugiey o cerkwiach, w ziemi Drohickiey będących, a trzeciey ratione fori między unitami y disunitami, y starali się, conservando jura patronatus dziedzicow katolikow, cerkwie y monastyrzy w dobrach swoich mających, ponieważ między dobrami metropoliey Kijowskiey zachodzą różnice o granice a dziedzicznymi j. mc. Andrzeja Drohojewskiego, chorążego Lubelskiego, y już pp. administratorowie także y ekonomowie tamtych dobr tantum sobie praesumunt, że granice pro libitu suo czynią y violentiami wielkimi wniwecz ubogich ludzi obracają, zaczym jch mość pp. posłowie, sistendo z tey okazji rozlanie krwi, które się zabiera, uproszą jego kr. mość p. n. m. o kommisją, przy której y j. mc. p. podkomorzy Kijowski aby był, y listy zaręczne w tey materiey otrzymają. Ilie tylko z praedecessorow swoich y pierwszego teraz w wojewodztwie naszym senatora godności, lecz y z osoby swoiey zasłużył to j. mc. p. Theodor Niemirycz, podkomorzyc Kijowski, aby jego kr. mość p. n. m. y Rzeczpospolita, jako mater filiorum, in eo nieszczęsliwości staty będącego, że dobra wszystkie domu j. mości, jedne per inducias odeszły za Dnieprem, drugie hostilitate zruynowane są, materno foveat sinu ile, że do tych czas nie jest j. mc. satisfactus w zasługach, w skarbie Wiel. Xięst. Lit. zostających, y ratione armaty, wziętey na Kobylaku przez jch mc. pp. hetmanow. Zdawna emergita virtus prosapiey jch mosciow pp. Koniecpolskich to po nas wyciągą, abyśmy w osobie j. mc. p. Jana Koniecpolskiego, wojewodzica Bełzkiego, całej Rzeczypospolitey domu in memoranda facinora oświeżyli w pamięci, zaczym instabunt jch mość pp. posłowie, aby desiderium j. mc. ratione desolationis Jazłowca między innemi u jego kr. mosci p. n. m. miescic się mogło respectami. Sprawę jch mosciow pp. Michała y Marka Lubie-

nieckich, braci rodzonych, o successyą, po rodzonym jch mosciow sw. pamięci p. Gabryelu Lubienieckim, summy trzydziestu tysięcy zł. na dobrach xiążenia j. mc. Radziwiłła, koniuszego Wiel. X. Lit., cum evictione super omnibus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiej od samego xiążenia j. mc. wyszmianowanego zapisaney y assecurowaney, promovebunt serio jch mość pp. posłowie, aby od tak dawnego czasu dłużey nieponosili krzywdy. Drugą także sprawę successyi po sw. pamięci j. mc. panu Oleszku, woyskim Włodzimirskim, summy zł. pięć tysięcy, na dobrach krolewskich Wołoszkach y Dubney od Rzeczypospolitey warowanej, między j. mc. panem wojewodą Podlaskim y j. mc. panem Giżyc-kim, chorążym Owruckim, którzy, między sobą de potioritate privilegiorum traktując, successorkę jey mość panią Michałową Lubie-niecką, burgrabinę Włodzimirską, deprimunt, aby jego kr. mość rozsądzić raczył, instabunt jch mość pp. posłowie. Niezapomną y tego jch mość pp. posłowie, aby honor j. mc. p. Jana Władysława Ochotnickiego, człowieka godnego, jako był zmazany indebite mar-szałkowską infamią od j. mc. p. Prackiego, sędzica Warszawskiego, tak aby teraz omnium ordinum consensu, przez constitucyą był rein-tegratus. Wnosił supplicem prozbę j. mc. p. Jerzy Olexycz, obywatel nasz, summa inopia praessus, ktorego dobra Zadnieprskie powtornie do cara j. mc. Moskiéwskiego odeszły, aby przy woytowstwie Por-sznie, pode Lwowem leżącym, przez sw. pamięci krola jego mości Jana Kazimirza conferowanym, urodzonego niegdy Borochowskiego, brata rodzonego małżonki onego, przez j. mc. p. Karczewskiego, chorążego Lwowskiego, odebrany, był zachowany secundum liquidum jus z mał-żonką swoją, instabunt tedy jch mość pp. posłowie. Za niewolni-kiem p. Janem Zahorowskim zleca wojewodztwo, aby jch mość pp. posłowie instancyą do j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey wnie-sli, zeby jego kr. mość szlachcica tego, pod Braitowem wziętego, lat siedmnascie kaidany noszącego, łaską swą panską et muuificen-tia wesprzeć raczył, zachęcając go do dalszych Rzeczypospolitey usług. Instabunt jch mość pp. posłowie y doniosą do wiadomości

Rzeczypospolitey, że j. mc. p. Adam Abramowicz Burczak, mając z woli jch mosciow pp. hetmanow ludzi, pod commendą sobie danych, zasłużył in publicum, że in recompensam z commissiey Lwowskiey naznaczoną j. mc. pewną summę, która ze skarbu koronnego dotąd niejest effectuata przez złe wydaną assignatią, upraszać będą jch mość pp. posłowie, aby tandem aliquando mógł mieć j. mc. satisfactionem. Acz cała Rzeczpospolita, a osobliwie jego kr. mość p. n. m., ma noticiam wiernosci y życzliwosci przeciwko Rzeczypospolitey j. mc. p. Urbanowicza, jednak aby tem bardziey od jego kr. mosci p. n. m. zalecą jch mość pp. posłowie nasi onego teraz Rzeczypospolitey respectowi. Te tedy artykuły nasze, libertatem communem y prawo pospolite concernentes, y desideria jch mosciom pp. posłom naszym comittimus, oraz fide, honore et conscientia obligujemy, aby przestrzegali, żeby na tym seymie quidquam constitutur, coby przeciwko prawom y wolnosciom naszym było, a j. mc. panu marszałkowi zlecamy podpisać y do akt grodzkich podać. Działo się we Włodzimirzu, w kosciele oycow dominikanow, in loco solito, anno milesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тоє инструкциі подпис руки маршалковское в тые слова: Roman Lenkiewicz Ipohorski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego. Которая то инструкция, за поданемъ и прозбою вышреченого его милости подавающого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписана.

Книга прод. Владимир. 1682 г., № 1057, л. 1359, № 803.

LXXIX.

Постановленіє кїевськихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвестъ люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомирскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы городскаго Овруцкаго регента за уищенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ.

Року тысяча шест сотъ осмдесять третего, месеца февраля третего дня.

На вярде кгородскомъ, в замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Демьяномъ Суриномъ, писаромъ земскимъ Киевскимъ, подстаростимъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгами нинешними кгородскими Овруцкими, *personaliter stanowszy, urodzony jego mosc pan Michał Stawecky, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, oblatę laudum wojewodztwa Kiiowskiego, awthen-tyce z xiąg grodzkich Włodzimirskich wydaną, per oblatam podał, temi słowy pisaną: Wypis z xiąg grodzkich zamku Włodzimirskiego. Roku tysiąc szescset osmdziesiątego wtórego, miesiąca decembra dziewiętnastego dnia. Na urzędzie grodzkim, w zamku jego krolewskiej mosci Włodzimirskim, przedemną, Jerzym Michalewiszem, namiesnikiem burgrabstwa y zamku Włodzimirskiego, y xiegami niniejszemi grodzkiemi starostinskiemi, personaliter comparens, wielmożny jego mosc pan Roman Lienkiewicz-Ipohorsky, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, laudum, przez ich mosc panow obywatelow tegoż wojewodztwa na seymiku przedseymowym, die decima sexta decembris, in loco solito, w kosciele ich mesciow oycow dominikanow Włodzimirskich odprawniającym się, w rzeczy niżey mianowaney unaniami consensu postanowionę, spisaną y ręką swoją podawającego, iako marszałka, podpisane dla wpisania do xiąg niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, dignitarze, obywatele y urzędnicy wojewodztwa Kiiow-*

skiego, zjachawszy na seymik przedseymowy, pro die dicima sexta decembris anno currentis od jego kr. mosci pana naszego miłosciwego złożony, wyprawiwszy posłów na seym, ludzi zacnych, Rzeczpospolitey zasłużonych, dobrze znaiomych, tractuiąc różne matérie, wojewodztwu naszemu potrzebne, w jnstructiey wyrażone, uznalismy zgodnie za rzecz barzo potrzebną, abysmy na tym że seymiku y laudum takie postanowili, jakie uchwalamy, naprzod condolemus vicibus wojewodztwa naszego, że świeżo przeszły seymik deputacki zerwał się, na którym materie, do całego wojewodztwa należące, z seymiku przeszłego dependenter miało byc tractowane y continuowane, potym, succurendo bono publico, obieramy ich mosciow panow lustratorow, to iest: j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Mikołaja Skipora y j. mc. pana Alexandra Kozinskiego, upraszaiąc ich mosciow, aby, exemplo drugih wojewodztw, a osobliwie wojewodztwa Wołyńskiego, iako nayprędzey chcieli wszystkie dobra, tak duchowne, iako y krolewskie, zrevidowac y dymy, nie tylko dobrze osiadłe y bogatę, ale też y ubogie, y sługi dworskie plebei status connotowac, tego przestrzegaiąc, aby tak włosci krolewskie, iako y duchowne, a w tym y ziemianskie zlustrowali et hoc opus suum gloriosum na seymiku, da Bog, relationis przywiesc, na którym, da Bog, seymiku tymże ich mosciom p. lustratorom naszym obiecuemy declarowac pewną quotę zapłaty, teraz upewnaiąc, że daremna nie będzie. Tamże ich mosc przysięge, albo w którym kolwiek grodzie, wykonaią eadem rotha, iako w wojewodztwie Wołyńskim ich mosc panowie lustratorowie praevestiterunt. A że ich mosci panowie poborcowie nasi perceptarza doskonałego miec nie mogą, delaty ogółem na retentorach do grodu podali, według prawa y słusznosci, jużby y za temi dellatami mogli executionem urgere. Jednak injungimus, aby ieszcze na roczkach przypadaiących grodzkich Włodzimirskich delatij, de novo, iako nayporządniey, napisane, przy conclusionie roczkow publikowali, a potym ad rigorem in praesenti laudo expressum przystąpili do tego, dokładaiąc, żeby nie gdzie indziej tylko w grodach Owruckim, Żytomirskim grabieże praesentowali ad

hunc modum satisfactionis bono publico in parte onerosum, dla tego invenimus, że u nas wszystkie sądy, tak ziemskie, iako grodzkie, vacant. Tym ze ich mosciom poborcom, pracującym to, iego mosc pann Konstantemu Surynowi, pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, nietylko względem pracy, ale mając ulitowanie nad pogorzeniem iego mosci kilkakrotnym, złotych dwiescie, a j. mc. panu Michałowi Staweckiemu także zł. dwiescie conferuiemy. Iesli co iest barziej potrzebnego, iako abysmy mieli securitatem bonorum et honorum, ktore w xiegach grodzkich Żytomirskich y Owruckich continentur, a są różne dowody, y że w nich siła fałszow zayduię się, a osobliwie w Owruckich, nie za tych j. mc. panow urzędnikow grodzkich Owruckich poczynionych, zaczym do reviziei tych xiąg na mieyscu niebożczyka iego mosc pana podkomorzego Bracławskiego, j. mc. pana Stanisława Kowalowskiego, łowczego, upraszamy, a na mieyscu j. mc. pana Thomasza Podhorodenskiego, ktory dla zalow swych wielkich tych functiei swoiey expediowac nie mógł, j. mc. pana Piotra z Woynarowey Woynarowskiego, towarzysza roty usarskiej jasniewielmożnego j. mc. pana podskarbiego koronnego, obieramy, conservando ich mosciow panow revisorow, już in opere będących, nempe, j. mc. pana Michała Staweckiego, j. mc. pana Theodora Pawsze. Ponieważ aclamatiei dosic była na seymiku przeciwko panu regentowi grodzkiemu Owruckiemu, ratione różnych w xiegach uczynionych mankamentow, tedy to zlecamy iego mosci panu pisarzowi grodzkiemu Owruckiemu, unde dependentia tego regenta debetur, aby, za swoim przyiazdem, onego z urzędu złożywszy, inszego in locum onego substituował. Ktore to laudum, zgodnie uchwalone, aby j. mc. pan marszałek inieniem nas wszystkich do grodu podał, zlecilismy. U tego laudum podpis ręki j. mc. pana marszałka temi słowy: Roman Lenkiewicz Ipchoriski, podkomorzy Mozyrski, marszałek koła rycerskiego seymiku województwa Kijowskiego. Ktore to laudum, za podaniem y prozbą wyszmianowanego iego mosci podawaiącego, a za moym urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych jest wpisane, z ktorych y ten wypis pod pieczęcią grodzką Wło-

dzimirską jest wydany. Pisany w zamku Włodzimirskim. Correxī Lebedowicz. У тоє обяты печат grodzka Володимирская есть притиснена, а подпис руки jeho мосе pana писара тыми словами: Paweł Jozeph Olszewski, pisarz grodzki Włodzimirski. Которая то обята, за поданем и прозбою wyszmianowanego j. мосе rodawaiącego, а за принятемъ моим урядовым, до книг нынешних есть уписаная.

Книга прод. Оверуцкая 1683—84 г., № 3211, л. 45 на об.

LXXX.

Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1682 г.: о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ.

Zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, ut conferant cum statibus Reipublicae, aby przysięga jch mc. pp. deputatow quam strictissime obostrzona była, y sententie jch mosciow aby ad instar seymowych aperta stuba przy stronach były ferowane, y prawo de corruptis et corruptoribus aby poprawiono było w ten sposób, ut tantum corrupti sint punibiles, corruptores aby wolni byli ab omni poena; gdyż obawiając się, ut non puniantur, secretum corruptionis chowac muszą. Jch mc. pp. deputaci, ktorzy lat trzydziestu niemają, aby niemogli w młodszym wieku accedere ad hoc sacrarium sprawedliwości świętey, gdyz maturescente aetate maturescit et judicium... J. mc. pan wojewoda ziem Ruskich daje swoje testimonium, iż krwawe torem przodkow naszych kleynota indigenatowey nobilitathey dosługuią się, iako to: j. mc. p. Jan Berenfayer, j. mc. p. Jan Kilow, major, j. mc. p. Jan Berens, j. mc. p. Jakub Berens, j. mc. p. Woratycki, oberszterleytnant, j. mc. p. Knypel, kapitan, j. mc. p. Gęsicki, porucznik j. mc. pana starosty Łuckiego, y rodzony jch mosci: j. mc. p. Pszczelinski, j. mc. p. Ochocki, jch mc. pp:

Podolskich, dwóch braci, j. mosci pan Jurkiewicz, j. mosc pan Białodworski, aby tedy z łaski j. krolewskiej mosci y Rzeczypospolitey hóc decore aequalitatis nostra ozdobięni zostali, wniosą jch mc. pp. posłowie nasi instantią...

Kniha prod. Luk. 1670—98 r., № 2962, s. 110, № 80.

LXXXI.

Изъ постановленія волинскихъ дворянъ 1683 г.: о евреяхъ.

Supplikującym żydom Łuckim na j. mc. panow deputatow woyskowych niedyckretiey, iż lubo do wszystkich żydow Wołynskich miewają assignacie, iednak tylko do Łucka przyjeżdżają y szkody in victualibus niemałe czynią; przeto chcąc succurrere onym, constitutę millesimi sexcentesimo sexagesimo primo reassumujemy, oraz insistendo declaratiey j. kr. mc. pana n. m. przez uniwersały im daney stanowiemy, aby jch mc. pp. assignatarij nie do jednych miast j. kr. mc. praetendowali sobie wypłacenia assignatiey, ale tam, gdziekolwiek na nieposłusznych żydow pokażą starsi żydzi assignacie, iechac tenebuntur. Jeżeliby zas ich mc. pp. assignatarij mieli declaratiey j. kr. mc. pana n. m., przez uniwersały żydom naszym daney, y tey naszej publiczney uchwale contravenire, tedy eo in passu protestatyą tymże żydom Wołyńskim u jas. wielmożnych j. mc. pp. senatorow wojewodztwa naszego y ich mc. pp. starostow lubo też urzędow grodzkichznaczamy. Tudzież, aby się jch mc. p. podwojewódziowe do jurisdictioniey staroscinskiey niemieszali, y to cavemus laudo praesenti.

Kniha prod. Luk. 1683 r., № 2210, s. 548, № 49.

LXXXII.

Инструкція черниговських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріятелемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ комиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переноси евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи, постановленій обуздывающихъ своевольство евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при распространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжвы Ратзивилъ, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движиюстью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго. О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмъ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ освобожденіи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ.

Року тысяча шестсотъ осмѣдесять второго, месеца декабря шестнадцатога дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Михалевичомъ, намесникомъ бурграбства и замку Володимерскаго, и книгами нинешними кгородскими ста-

постинскими, stanowszy oczywiście, urodzony j. mc. p. Paweł z Lubienia Lubienieckiego, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego województwa Czernihowskiego, instrukcją tegoż województwa Czernihowskiego, zgodnie pisaną y postanowioną, ręką j. mc. pana marszałka podpisaną, jch mosciom pp. posłom, w teyże instrukcicy, niżej inserowaney, wyrażonym, na seym walny Warszawski unanimiter obranym, daną, o czym ta instrukcya, niżej inserowana, szyrzey w sobie obmawia, dla wpisania do akt nienieyszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszyscy obywatele województwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego, na scymik przedseymowy, przez uniwersał jego kr. mc. pana naszego miłosciwego na dzień szesnasty miesiąca grudnia w roku tysiąc sześćset osmdziesiątym wtorym naznaczony, in solitum locum consultationum, do cerkwie katedralney Włodzimirskiej zgromadzeni, zgodnie obrawszy urodzonego j. mc. p. Pawła z Lubienia Lubienieckiego, pisarza ziemskiego Czernihowskiego, za marszałka, przystąpiliśmy do obierania jch mosciow pp. posłów; gdzie zgodnie, nemine contradicente, e medio nostri ludzi godnych, Rzeczypospolitey dobrze zasłużonych, na funkcją poselską na blisko przyszły seym obralismy: wielm. j. mc. p. Alexandra Felicjana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, starostę Kleszczelowskiego, urodzonego j. mc. p. Jana Andrzeja Głogowskiego, czesnika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Jerzego Woynę Oranskiego, miecznika Nowogrodzkiego, j. mc. p. Kazimirza z Bobrku Ligenzę, kasztelanica Czernihowskiego, którym takową, od nas zgodnie uchwałą, daliśmy instrukcją, tak się w sobie mającą: Instrukcya województwa Czernihowskiego na seym walny Warszawski, przez uniwersał jego kr. mc. na dzień dwudziesty siodmy miesiąca stycznia w roku przyszłym, tysiąc sześćset osmdziesiątym trzecim, złożony, jch mc. pp. posłom wyżey mianowanym dana. Primario, obowiązuujemy jch mc. panow posłów naszych, aby należyte jego kr. mości panu naszemu miłosciwemu summa cum reverentia oddali podziękowanie. I jego kr. mc. p. n. m. e culmine supremo suae regiae majestatis, prospiciendo

imminentia in Rempublicam mala pericula, sagaci providentia sua et consilio seym złożyć raczył, o też miłościwą łaskę jch mość pp. posłowie nasi supplices instabunt do majestatu jego kr. mosci, aby hanc fluctuantem maestu periculorum Rempublicam za szczęśliwego panowania swego et subsequenti tempore raczył in portu felicitatis constituere, do czego adhibere curam jch mość pp. posłowie nasi powinni będą, communicatis cum Republica votis. Zapatrując się na postronne państwa, które już Othomanska Porta po większej części posiadała, to sobie za największy fundament pokoju zakładając osadzenie fortec pogranicznych. A ponieważ już przybliżą się ku stołecznemu Krakowu nieprzyjaciel, tedy osobliwemu staraniu jego kr. mosci y Rzeczypospolitey obronę onego zalecamy, w czym jch mość pp. posłowie procurabunt, aby Rzeczpospolita adinveniat medium, aby praesidium dobre onemu było obmyślane. Wiadoma już jest rzecz, gdy nieprzyjaciel, nad punkta, sine scitu jego kr. mości p. n. m., wtargnął do cudzego państwa przez granice do Korony Polskiej, w czym musi być uraza postronnych panów, y w tem nie-mnieyszej trzeba uwagi, aby to in posterum nieponosiła jakiego periculum, starać się jch mość pp. posłowie powinni, aby temu Rzeczpospolita ineat medium. Pogodny mając czas do państwa Moskiewskiego upomnienie się commissyi zjezney, gdy disparitas monarchiey tamtey teraz jest, tedy za słuszną rzecz widzi wojewodztwo nasze, aby jch mość pp. posłowie nasi starali się o wyprawienie jch mosciów pp. commissarzów do Moskwy, jako exules, ażeby mogli za tak szczęśliwą commissyą przyjsć do swoich progów. Gdyż nikomu bardziey na tem non incumbit, jako wojewodztwu naszemu, y o to prosić będą, żeby z wojewodztwa naszego commissarz byłznaczony, gdyż niemoże nicht być wiadomszy swojego wojewodztwa, nad obywatela tego wojewodztwa. Ponieważ niemasz nic słuszniejszego nad to, żeby każdy pro meritis juste otrzymał mercedem, tedy powinni się jch mość pp. posłowie namowić, aby wojewodztwa te, które zatrzymują zapłatę, wszystko wypłacili. Widząc, jako Rzeczypospolitey szkodliwa prolongatya seymu, weszła in usum, zdrowia jego kr. mc.

uymuje y fatum Rzeczypospolitey, tedy, według praw y zwyczajow dawnych, aby starali się jch mość pp. posłowie na żadną prolon-gacją niepozwalac. Prowent celny, jako należyty do stołu jego kr. mosci, aby in integro kroła jego mości dochodził, jch mość pp. po-słowie procurabunt. Ponieważ wielm. hospodar Wołoski, in fidem jch mosciow panow hetmanow swoje panstwo porzuciwszy, tu do Pol-ski uszedł, tedy, według assekuraciey tych że jch mosciow pp. het-manow, aby był ukontentowany insimul z inszemi jch mość pany posłami, powinni onemu obmyśleć słuszne od Rzeczypospolitey ukon-tentowanie. Ponieważ vis et robor zaszczytu Rzeczypospolitey na artyleriey, tedy aby mogła mieć sufficientiam stipendiorum, aby jch mość, ktorzy bona regalia trzymają, quartę należytą do skarbu Rze-czypospolitey oddawali sub poena executionis. Składow winnych, aby żaden protekcyą swoią zasłaniać nieważył się, tylko żeby tam, gdzie należyte składy zostają, one bywały, aby się prowenta jego kr. mosci nieumniejszały. Diminucya pogłównego żydowskiego żeby nie była per protectiones sprawiedliwą, w tem od jego kr. mosci p. n. m. widzą wojewodztwa animadwersyą y skarbu Rzeczypospo-litey auctionem. Przeto jch mość pp. posłowie podadzą sposob Rze-czypospolitey stanom, żeby wszędzie lustracya głów żydowskich per deputatos z każdego wojewodztwa, tak w Litwie, jako y w Koronie, była, y według tey lustracyi, na przyszły seym, pod przysięgami zlustrowawszy, przez seymiki deferent, według ktorych napotem aby wydawali. O swawoli żydowskiey reassumować constitucye, iżeby ad executionem przywodzili wszędzie starostowie, grody, ich ziemstwa y urzędy mieyskie, sub poenis ad cuiusvis instantiam. Świątobliwe dzieło y staranie jego kr. mosci p. n. m. in promovenda unione sancta romana niepodoba się xiedzu jego mosci episkopowi Łuckiemu, jednemu już tylko disunitowi, kiedy monastyny dziedzicom odeymuje uniackie y collatie po Wołyniu, a zatem piis intentionibus jego kr. mosci y Rzeczypospolitey opponit se obicem, starać się jch mość pp. posłowie, żeby constitucyą o niewyieżdżaniu za granicę religiey graeko-ruskiej, y drugą Grodzieńską, ratione fori między unitami y

disunitami panowie, y aby disunitus episcopus w collacye niewdzie-
rał się katolikom, ale libere dispositioni ad melius esse dziedzicom
służyli jura patronatus poenis o cortesanach subjacent et serio pro-
movebunt. Zelum jas. przewielebnego j. mc. xiędza Leona Załęskiego,
episcopa Włodzimirskiego, in augenda et multiplicanda unione cum
sancta ecclesia romana, a osobliwie sprawę cum disunitis w cerkwie
Drohickiej respectowi jego kr. mosci, aby quam citius confirmowana
była, recommendabunt jch mość pp. posłowie. Dobra episcopiey
Włodzimirskiej y Brzeskiej, ponieważ są desolowane przez prze-
chody woysk koronnych y Wiel. X. Lit., jako y Pruskich, powinni
upraszać jch mość pp. posłowie, aby in recompensam tey desolacye
uwolnione były od przyszłych podatkow. O tem też adhibebunt
curam jch mość pp. posłowie nasi providebuntque securitatem, iż
xięże jego mość kurfiistrz, wkroczywszy in connubium z xiężniczką
jey mość Radziwiłłówną, extra mentem Rzeczypospolitey y opieku-
now iey, wystawuje wiele fortēc y one osadza fortissimis praesidiis
w Wiel. X. Lit. y w Koronie, w czym aby Rzeczypospolitey occur-
reret huic periculo, osobliwie temu, żeby dobra Radziwiłłowskie
successoribus, civibus patriae nostrae, były przysądzone, a xiężniczka
iey mość sola date contentowała się. A że statum Rzeczypospolitey
mieszać zwykły interessa postronnych panow, aby ministri externo-
rum principum arceantur ab activitate, nieustąpią tego ich mość pp.
posłowie nasi. Aequalitas praw Wiel. X. Lit. (quoniam eodem pa
seymach gaudent) aby była z prawami koronnemi y Wołyńskiem
per constitutionem warowana, obywatela, do Korony należące, proszą
co serio ich mość pp. posłowie promotebunt y na żadne desideria
Wiel. X. Lit. niepozwolą, gdy ten punkt niestanie. Szkody Litew-
skie wojewodztwu Wołyńskiemu tak wielkie, commissyami seymo-
wemi warowane, dotąd skutku niebiorą, obywatele też naszego
województwa, mając swoje na Wołyniu de reclinatorio coeli posses-
sye, a potych eadem navi navigant y nieukontentowani, w tem punk-
cie ich mość pp. posłowie z posłami wojewodztwa Wołyńskiego
znosić się będą powinni et ad invicem szkody windikować, przychy-

lając się do constituciei y declaraciei wojewodztwa Wołyńskiego seymow przeszłych, y lubo niektóre stanęły decreta satisfakciei, jednak odesłane są do seymu, aby była w tem satisfactia iniuriatis, y ante omnia umówić się powinni ich mość pp. posłowie y nidoczego nie przystępować. Summa dostojna na seym Grodziński od cara jego mosci Moskiewskiego przywieziona nam exulibus, a że niemamy słuszney informacyi, gdzie się obrociła, ponieważ armistitium stanęło na lat drugie trzynastie z carem jego moscią. A że ta summa za nasze dobra należąca, supplikować do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby z tey summy był respekt na nas, ponieważ nas nie niedoszło z seymu Grodzińskiego. Także iż starostwo Krosnienskie ex gratia principis już odeszło, prosić jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby recompensa była hyberna też Krosnienska, które mere na wojewodztwo nasze należy, y niebyła w kompucie wojska naznaczona, aby znowu nam była przywrocona. Partikularze. jedne iusz od nas odeszli, a drugich dotąd niemożemy odebrać, w czym kroła jego mosci p. n. m. y Rzeczypospolitey łaskę miała być nagroda, ktorey nieotrzymaliśmy. O to wszystko jch mość pp. posłowie, jako od nas, exulow, mają upraszać y ni do czego nieprzystępować. Ponieważ przez rozerwanie przeszłego seymu Warszawskiego j. mc. p. podskarbi koronny non praestitit sufficientiam calculi z skarbu Rzeczypospolitey, temu teraz prospicient jch mość pp. posłowie, aby dosyć uczynił. Że Międzyboż włósciami y intratami dla zaszczytu oyczyzny całej jest Turkom oddany, w recompensę tego adinveniat Rzeczypospolitey modum, aby jas. wielm. j. mc. p. marszałek nadworny, hetman polny koronny, od Rzeczypospolitey był ukontentowany. Ponieważ, dla bezpieczeństwa miasta Lwowa, j. mc. p. marszałek nadworny koronny zamek swym kosztem restauruje y nie mało pieniędzy na to łoży, słuszną rzecz, aby Rzeczypospolita dała j. mc. assekuracyą pewney nagrody, domowię się j. mc. pp. posłowie. Desiderium j. mc. p. wojewodzica Bełzkiego, ponieważ także Jazłowiec odszedł do nieprzyiacela przy rozgraniczeniu, tedy y w tem instabunt jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rze-

czypospolitey, aby był jego mość ukontentowany. Zachęcając w dalszy czas do usługi Rzeczypospolitey jas. wielm. j. mc. p. Jerzego Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, ochotę, widząc jego mosci jasne merita, ktore od młodości lat, osobiwie teraz, przy commissyach y rozgraniczeniu z Turczyнем Rzeczypospolitey, wyswiadczał, y lubo jego mość ma summę, liquidowaną za straty swoje, przy summach jch mosciow pp. hetmanow koronnych, chociaż nie tak, jakoby należało, niedoszło jego mości, tedy aby skarb koronny sine mora wypłacił, uti benemerito, instabunt jch mość pp. posłowie nasi serio. Zalecamy też y to staraniu jch mosciow pp. posłów naszych, aby wojewodztwo nasze non patiatnr injuriarum od innych wojewodztw, a osobiwie koronnych w trybunale, gaudeatque eodem privilegio, jako inne wojewodztwa, żeby sprawy niemiescili się w niem inszych wojewodztw sub invaliditate decretorum; także sprawy wojewodztw Kijowskiego, Wołyńskiego, Bracławskiego y Czernihowskiego niewchodziły w koronne registra. To też adimpleant jch mość pp. posłowie nasi, aby jch mość pp. duchowni niebyli obierani deputatami, aż w lat cztery, jako y świeccy. Mieszczanie krolewscy, według dawnych praw, tak w elekcyach burmistrzow, jako y w inszych powinnościach, z władzy jas. wielm. j. mc. p. wojewody Krakowskiego wymyslnym niewyłamyały się sposobem. Lubo to constitucyami jest warowano de vocatione osobiwie et registro arianizmi Grodzką et cum poena nawet na prokuratorow, nihilominus per contemptum juris abusus dzieje się, niesprawiedliwym swoim dufając sposobom, siła osob in re spirituali et catholica sub specie arianismi pocondemnowano; takie condemnaty aby per constitutionem zniesione byli. Instabunt też jch mość pp. posłowie za jego moscią panem Godlewskim, chorążym Czernihowskim, do Rzeczypospolitey, aby za zasługi jego na dobrach krolewszczyznach, aby miał in futurum nagrodę zasług swoich, ponieważ te niewielkie dobra za summę swoją pokupił, żeby to, co za co dał y łożył, przyznano było. A że jest okrzywdzony tenże j. mc. p. chorąży przez niepilność jurystow, tedy mu aby wolno podnieść swego aktoratu s principałami swemi, pro-

mowebunt jch mość pp. posłowie. Za niewolnikiem panem Janem Zahorowskim zleca wojewodztwo, ut instent jch mość pp. posłowie do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey, aby szlachcica tego, pod Bła-
hiłowem wziętego, kaydany lat siedmnascie niosącego, jego kr. mość
łaską swą pańska et munificentia wesprzeć raczył. Mając w kon-
sideracyi znaczne w oyczyźnie naszej merita wielm. j. mc. p. Ale-
xandra Feliciana Cieszkowskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, sta-
rosty Kleszczelowskiego, ktorego nie bez znaczney straty substan-
ciey swojej, aby w respekcie y łasce jego kr. mości y Rzeczypos-
politey zostawał, osobliwie że ma na starostwie Kleszczelowskim
przez dekreta kommissiey Lwowskiey y Radomskiey, summę dwa-
nascie tysięcy przysądzoną y przez assignacye wypłaconą, transfu-
zyą na się otrzymaną, aby ta summa na temże starostwie przez
constitucyą była approbowana, o co się mają jch mość pp. posłowie
domowieć y przytem stawać. Że dotąd instancya niewzięła effectu za
i. mc. p. Łukaszem Werkijem Oleszkowskim, stolnikiem Czernihow-
skim, wniesiona, wojewodztwa tego bene merito, za straconą sub-
stancyą y skałeczenie od nieprzyjaciela, aby słuszną odniósł conso-
lacyą, instabunt jch mość pp. posłowie. Sprawa jch mosciow pp.
Michała y Marka z Lubenca Lubienieckich, braci rodzonych, o suc-
cessiey po rodzonym jch mosci sławney pamięci Gabryelu Lubieniec-
kim o summę trzydziestu tysięcy na pewnych dobrach xięcia j. mc.
sławney pamięci Bogusława Radziwiłła, cum evictione super omni-
bus bonis, modo simplicis debiti w metryce koronney Warszawskiey
od samego xięcia j. mc. wysz mianowanego zapisaną y assecurowaną,
serio promovebunt jch mość pp. posłowie, którym to zlecamy, aby
provideant, żeby w tak wielkiey od tak dawnego czasu nieponosili
krzywdy. Instabunt też jch mość pp. posłowie nasi do jego kr. mc.
y Rzeczypospolitey, aby sprawa successorow sławney pamięci j. mc.
p. Floryana Oleszka, woyskiego Włodzimirskiego, o summę pięć ty-
sięcy zł. pols., za znaczne zasługi od całej Rzeczypospolitey na
dobrach jego kr. mosci Wołoszkach y Dubnie zapisaną, była sąd-
zona, jako nayprędzey, wprzod dobra, komu były przysądzone, aż

summa będzie wprzod successoribus zapłacona. Jako rzecz słuszną afflicto porrigere manum, tak y potrzebna, aby potentiores non opprimant fortiores niższej substancyi szlachty, słuszną, aby jch mc. pp. posłowie wniesli za jego moscią p. Jerzym Boguszewskim, miecznikiem Smolenskim, do jego kr. mosci y Rzeczypospolitey instancją, ponieważ jest oppressus y z substanciey wyzuty przez jas. wielm. j. mc. Piasoczyńskiego, kasztelana Brzesclanskiego, privata autoritate, aby gaudeat swoją należytą substancją. Dwor j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, wespół z ogrodem, na Podwalu w mieście Włodzimirzu będący, aby consensa jego kr. mosci et totios Reipublicae per constitutionem od mieyskich y żołnierskich exakciey był libertowany. Zasługi j. mc. p. Kowalewskiego, jako są nietayne całej Rzeczypospolitey, aby były zapłacone, instabunt jch mość pp. posłowie. Wiedząc, iż j. mc. p. Bogusz, podstoli Nowogrodzki, ma wielką ruinę w lasach od woyska, pod Tręmbowlą stojącego, instabunt jch mość pp. posłowie, aby była jego mosci recompensa. Ktore puncta, wysz opisane, unanimiter postanowione, jch mosciom pp. posłom naszym zlecamy, obligando onych fide, honore et conscientia, aby z gornemi wojewodztwy we wszem zgodzali się, et animadvertant, ne quid primo na tem seymie prawom y wolnosciom naszym contrarii constituatur, y one jego mosci p. marszałkowi koła naszego podpisać y ad acta castrensia podać zleciliśmy. Actum we Włodzimirzu, w cerkwi katedralney Włodzimirskiej, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die decima sexta decembris. У тоє инстрюціє подпис руки маршалковское в тые слова: Paweł z Lubenca Lubieniecki, pisarz ziemski Czernihowski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозбою вышъ реченого его мил. подающего, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимір. 1682 т., № 1057, л. 1351., № 801.

LXXXIII.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоя пмѣній шляхетскихъ дворянъ.

Року тысяча шестьсотъ осмдесять четвертого, месеца іюня двадцеть шостого дня.

На уряде вгородскомъ, въ замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Томашомъ Савицкимъ, наместникомъ бургграфства и замку Володимерского, и внигами нынешними вгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Jerzy z Szpanowa Czaplic, podkomorzyc y marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, instrukcją tegoż wojewodztwa Kiiowskiego jch mc. pp. posłom, e medio sui do jas. wielm. j. mc. pana wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, daną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Instrukcia jch mc. panom Jerzemu z Szpanowa Czaplicowi, podkomorzycowi Kijowskiemu, y j. mc. p. Piotrowi z Woynarowey Woynarowskiemu, łowczycowi Owruckiemu, posłom, do j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, wyprawionym, dana, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. Gdy na cały świat diffusa est przestrannej sławy, odwag dzielnych, waluznych czynow j. mc. p. hetmana, naszego wielce mosciowego pana, magnitudo, y naszemu nie jest tajno wojewodztwu. Więc przy oddaniu nayniższych pełnych życziwosci obserwantij, opowiedzą jch mc. pp. posłowie affekt nas w tymże, iako j. kr. mc. pan n. m. wojewodztwo nasze supremum veneratur caput y wierne zasyła poddanstwo, tak y j. mc. pana hetmana, naszego wielce miłosciwego pana, w dzielności y nieporownaney zawsze prudenciei kładzie secundum, y czy-*

nić będą apprekatie, aby Niebieski Hetman woli swoiey y boskiej ordynansem ex re oycyzny naszej pozwolił j. mc. n. w. m. panu zdrowia dobrego, annorum longitudinem y nieustawających ad votum triumphow. A że stosując się do declarathey na swiezo przesyłym seymie Warszawskim jch mc. panow posłów naszych, na wypłacenie dwuuastu tysięcy daney, uchwalilismy pięcioro podymnego in exolutionem zasług chorągwi lekkiey j. mc. pana krayczego koronnego, przeto, gdy j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, wojewodztwo nasze za osobliwego miało sobie y znało zawsze protektora, aby y teraz in ordine wydawania tego podatku niemiało od przechodzących panow żołnierzow praepedithey, nisko expetent jch mc. pp. posłowie nasi, dufając że wojewodztwo nasze votorum suorum odbierze contentice. Wielkie y w tym cierpi wojewodztwo nasze detrimentum, że kozacy, ad obsequium Rzeczypospolitey gromadząc się, dobra nasze aggrawant y prywatne w niektórych mieyscach czynili sobie exactie, zaczym, aby więcey nieważyli się tey licenthey, upraszać będą demisissime jch mc. pp. posłowie j. mc. pana hetmana, n. w. m. pana, y żeby onych obesłać uniwersałem swoim y list do hetmana onych osobliwy pisać raczył y, iako nayskuteczniey, z j. kr. mosci pana n. m. conferował, żeby przynamniey dobra nasze ziemskie od kozackich stanowisk y exacty były wolne, popopolitis veneratione, upraszac będą. Tę tedy instrukcyą ad acta podać y ręką swą podpisać j. mc. panu marszałkowi naszemu commisimus. Datt. we Włodzimirzu, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto, die vigesima sexta junij. У тоє инструкцией подъяпись руки маршалковское теми слови: Jerzy Czaplic z Szpanowa, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжъ то инструкция, за поданемъ и прозъбою вышнѣ менованое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятѣмъ, до книгъ нынешнихъ есть вписана

Книга прод. Владимир. 1684 г., № 1060, л. 1008, № 123.

LXXXIV.

Изъ постановленіи волинскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей.

Annundo supplicationibus Tatarow z miasta Ostroga, do dal-szey onych ku Rzeczypospolitey Polskiej zachęcając przysługi, ulicę jch wszystkę, w Ostrogu będącą, od wszelakich uwolniamy podatkow, według przywilejow dawnych y prawa im służącego, in toto onych zachowując. Z Rozważa iednak części pewney, do Tatarow należącey, ciż Tatarowie od poddanstwa contribucie płacic powinni. Eodem libertationis jure podatkow ulica w Ostrogu, nazywająca się Kalicka, gaudere powinna et ad contribuendum non obligatur. Dworek dziedziczny jch mc. pp. Lesznickich, w Krzemiencu będący, także dwor, tamże będący, j. mc. p. Kopystynskiego aby ab hinc od publicznych wolni byli podatkow, miec chcemy przy prawach, o conflagratiach opisanych, j. mc. p. Samuela Lesznickiego w Leszney, in toto zachowując, od następujących czopowego y szelężnego uwolniamy podatkow praesenti consensu... Wołosza w Peremiłowce zostająca, iako żołnierze y cudzoziemcy eodem libertatis privilegio od wszelakich podatkow gaudeant, iako y Tatarowie Ostrogscy, ponieważ in servitio Reipublicae zostają. Słuszny mając wzgląd na katedrę Łucką ritus graeci jas. wielm. j. mc. xięcia episcopa Łuckiego, niedawno zgorzałą, gdzie y księgi ziemskie powiatu Łuckiego swoje, za pozwoleniem xięcia j. mosci, mają pozitią, na restauratią teyże katedry naznaczamy zł. trzysta z podatku czopowego, ktore j. mc. xięciu episkopowi, iako nayprędzey, exolvere tenebitur. W osobliwym miasto j. kr. mosci Luck, metropolim wojewodztwa neszego, mając respekcie, pod ten terazniejszy czas in proximo periculo od nieprzyiaciela Krzyża Świętego zostające, żebysmy mu aliqua ex parte refortificando succurrere mogli, dla tego na potrzeby fortificationis tysiąc pięćset złotych communi consensu wszystkich nas naznaczamy, a to z podatku

szeleżnego... Arsiczym, wies dzidziczna j. mc. pana wojewody Bra-
cławskiego, a j. mc. panu Woyciechowi Krzyszkowskiemu, woyskiemu
Włodzimirskiemu, dożywotnim prawem częśc teyże wsi służąca, którą
z dopuszczenia Bożego niesłychana y nigdy niewidana burza fundi-
tus zruynowała, dwor z szczeniem wywrociła y samego j. mc. pana
Mikołaja Kozinskiego, dzierżawcę na ten czas, o smierc przyprawiła
w roku tysiąc szescset osmdziesiąt wtorym, dnia trzynastego augu-
sti od podatkow uchwalonych wolno zostawac ma, według prawa, de
conflagratis opisanego. Ciż zas poddani, ktorych ta plaga nie doszła,
do skarbu, według dawnych kwitow, podatki wypłacac tenebuntur....
Indebitam a prawie juri communi rebellem miasta Zbaraża ganiąc
temeritatem, także Woli Żałozieckiey, iako y wsi, do Zbaraża y Ża-
łozic należących, że niepoiednokroc uchwale wojewodztwa Wołyńskiego
same jedne na Wołyniu sprzeciwiwszy się, lustruwac się niedopusz-
czali, gdzie rigorose na miastach y wsiach pomienionych ex instan-
tie jch mc. pp. poborcow stanęły convictiones, przeto publico con-
gressu nostro nemine contradicente namowiamy y postanowiamy,
aby jch mc. pp. lustratorowie Krzemienieccy duo sine unus przy jch
mc. panach exactorach, do tegoż miasta Zbaraża y Żałoziec cum
attinentiis ziachawszy, one fidelissimne lustrowali; po ktorey lustra-
tiey uno eodemque instanti jch mc. pp. exactores, za otrzymanemi
condemnata, cum officio castrensi vel uno ex officialibus, retent
swoich dobierac powinni. Tey zas rewiziey miasto Zbaraż y Żałosce
y wsi, do nich należące, impugnare niemają y niebędą powinni sub
poena peculatus et approbatione omnium condemnationum et proces-
sum anteriorum...

Книга прод. Лувр. 1684 г., № 2211, л. 256, № 50.

LXXXV.

Постановленіє кїевськихъ дворянъ на сеймику въ Владимїрѣ, отъ отъ 26 сентабря 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ селъ. О сборѣ шеляжнаго. Благодарарность кїевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кїевскими урядниками обязанностей Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитамъ для постройки школы.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ четвертого, месяца сентабря тринадцатого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Яномъ з Войнаровое Войнаровскимъ, ловчимъ Овруцкимъ, подстаростимъ кгородскимъ Володимерскимъ, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiście, urodzony j. mc. p. Dymitr Hołowinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, laudum tegoż wojewodztwa na seymiku, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m. wydanym y continuiącym się, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, przez jch mc. pp. obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego zgromadzonych się, roku miesiąca y dnia, wyżey na akcie mianowanych, zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mając: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y wszystko koło rycerskie wojewodztwa Kiiowskiego, stosując się do laudum anni praesentis millesimi sexcentesimali octuagesimi quarti, die dwudziestego szostego junij, za uniwersałem od j. kr. mc. p. n. m. złożonym y szczęśliwie skonczonym, napisanego, przez ktore nazajutrz po seymiku electionis deputatow na trybunał koronny, to jest, dnia dzisieyszego dwunastego septembris o podatkach et de aliis omnibus occurrentiis, bonum commune wojewodztwa naszego respicientibus, seymik sobie in loco solito, w kosciele oycow dominikanow, conserwowalismy y*

naznaczyli zgromadzenie, takową około dobra pospolitego województwa naszego uczyniliśmy uchwałę. A naprzód winny j. kr. mc. p. n. m. za wdzięcznie oycowskim sercem jch mc. pp. posłów naszych, z przeszłego seymiku wyprawionych, przyęcie, oddawszy podziękowania trybut, że to u was alto recondimus pectore, powtornie teraz uprosiliśmy do j. kr. mc. pana n. m. jch mc. panów posłów z między siebie, to jest, wielmożnych jch mc. panów: Marciana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, Franciszka Potockiego, starostę Owruckiego, y urodzonych jch mc. panów Stanisława Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewódziego generału województwa Kiiowskiego, którzy jch mość, według instrukcicy sobie daney, wszystko pro solita prudentia et activitate majestatowi j. kr. mc. panu n. m. pokornie doniosą, tych że jch mc. pp. posłów wysz pomienionych uprosiliśmy y do jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanów obojga narodów, aby o to, cokolwiek ex re et commode województwa naszego być może, przy powinszowaniu wszelkich szczęśliwosci y successow, oraz y doniosłszy nasze braterskie jch mc. panom naszym usługi, serio expostulowali, a mianowicie, ut praevideant jch mc. nasi m. panowie ex efficio suo securitati województwa naszego od szyrzącey się swawoli kozackiey y buntów między poddanemi naszymi, przez p. Mirona, hetmana nakaznego Zaporozkiego, wszczętych. Podatek pięciorga podymnego, na przeszłym seymiku uchwalony, in complementum summy dwunastu tysięcy złotych, per declarationem na seymie przeszłym na zapłatę woysku przez jch mc. pp. posłów naszych postąpioney, aby diminutia w nim niebyła sine abjuratis, wydawać do rąk jch mc. pp. poborców, według przeszłych kwitów, deklarujemy. Że zas ze wsi szlacheckich od poddanych, podniami mieszkających, iako to: Kobylina, Hossowa, Lewkowców, Hejewców y inszych wszystkich, w przeszłym laudum pomienionych, hucusque niejest dawany żaden podatek, ani lustracya odprawiona, przeto do zlustrowania w tych pomienionych wsiach szlacheckich chłopów y tych, którzy tytułami slacheckimi zaszczy-

cają się, a nie są niemi, uprosilismy za lustratorów urodzonego jch mc. pp.: Michała Staweckiego, podstarosiego grodzkiego Owruckiego, Marciana Suryna y Marka Skuratowskiego, którzy, jch mość na roczkach blisko przyszłych Kiiowskich, w Owruczym sądzić się mających, lub też w grodzie Owruckim, przysięgszy na tę swoją funkcję (procz j. mc. p. Staweckiego, który już przedtym przysięgł), fidelissime tę odprawia lustratią, iak nayprędzey, unios absentia non observante, po ktorey expedyowaney, jch mc. pp. exactorowie, podatek ten pięciorga podymnego wespoł, iako y z całego wojewodztwa, wybrawszy, na przyszłym, da Bog, seymiku przedseymowym in praesentia wielm. j. mc. podkomorzego y komisarza naszego super realitatem exactionis suae przysięgną y doskonały uczynią rachunek. Jeżeliby zas który w pomienionych wsiach z jch mc. panow szlachty miał chłopą, pod sobą siedzącego, albo tytułem szlacheckim niesłusnie zasłaniającego się, utają, taki każdy ad instantiam cujusvis na sądy grodzkie Kiiowskie pozwany grzywien dwiescie parti et iudicio per medium, za dowiedzeniem sobie zapłacić powinien będzie. Podatek szelężnego ieszcze ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo w administracyą jch mc. panu Stanisławowi Kowalowskiemu, łowczemu Kiiowskiemu, in vim satisfactionis długu, temuż j. mosci od wojewodztwa winnego, tysiąca złotych et aliorum za koszty y fatygi, pro bono publico wojewodztwa łożone, iż dotąd szczególnie tylko złotych osmset, iako j. mość registrem et bona conscientia publicato in medio nostri comprobavit, quantitatem wyniosł, y do rąk j. mosci dostał się, a to dla tego, iż potior pars wojewodztwa niewyprawiła go, przeto aby succollatorowi jego mosci, to iest, j. mc. panowie Samuela Wyszkwoskiego, Adama Korczewskiego y Władysława Branskiego, którzy, super realitatem dobierania tego podatku przysięgszy na seymiku przedseymowym, mają, in praesentia j. mc. p. komisarza, na wszystkich mieyscach, gdziekolwiek przez te lata nie wydany y zatrzymany podatek, sine aggravatione iednak et extorsione, wybierali, y do rąk tegoż j. mc. p. Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, iako administratora, mając od jch mosciow

wszystkich dependentiā ad juvali, co mają jch mość exequi, iako nayprędzey, aby summa zł. trzy tysiące, którą j. mc. panu łowczemu Kiiowskiemu, vigore pomienionego długu y wszystkich generaliter pretensij, do wojewodztwa mianych, teraz specific naznaczamy, przez nich wypłacona była. Czego zas in complementum tey summy trzech tysięcy zł. przeszłe y teraznieysze, co go dobierac j. mc. p. administrator nasz z jch mc. p. sucollatorami swemi będzie niedostawło by, to, przez tych że jch mc. pp. sucollatorow, j. mc. p. administrator z przyszłego a prima octobris zaczynającego się (non derogando declarowanym także summam od wojewodztwa wielm. j. mc. panu podkomorzemu Kiiowskiemu, j. mc. p. Woynarowskiemu, obranemu teraz sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, y innym jch mosciom do tegoż podatku odestanym) szelężnego wybrac sobie mają. Dla czego samegoż j. mc. p. łowczego Kiiowskiego uprosilimy y pomienionych jch mc. pp. sucollatorow przed wykonaniem przysięgi naznaczylimy do wybierania nowego szelężnego, a prima octobris in anno praesenti zacząć się, o tym że dniu y czacie w roku przyszłym, da Bog, konczyc się mają iego, które takim ma bydz w całym wojewodztwie przez jch mosciow wybierane sposobem: naprzod od kotła szlacheckiego, z którego pożytku żadnego, procz domowej potrzeby, szlachcic niema, po złotemu iednemu; od tych zas kotłów szlacheckich, z których swoje własne szynki jch mosc pp. szlachta dają na korczmy, od każdego kotła złot. trzy; od arendarskich po małych miasteczkach y wsiach od każdego po złot. cztery; po miastach zas większych, kędy targi y jarmarki bywają, po zł. sześć; od przywoznych gorzałek z Zadniepru y z inszych mieysc, procz prawdziwych szlacheckich, od każdej kufy po zł. sześć; według tego tedy formularza sprawic się j. mc. p. administrator z jch mc. pany sucollectorami swemi przez rok cały powinni będą; którym solarium, to iest, po groszu od złotego y kwitowe generaliter zewsząd rowne po puł złotego od kwitu naznaczamy. A żeby się doskonaley w tym podatku wojewodztwo informowało, tedy na przyszłym seymiku przedseymowym j. mc. p. administrator sam dosko-

nały registr, tak przeszłym od początku tey exactey swey, iako też y przyszkęy, ab octobre zaczynającey się, et bona conscientia, słownie, sine iuramento, comprobabit, a jch mc. pp. succollectorowie corporaliter realitatem exactionis suae poprzysięgą. J. mc. pan Jan Trypolski, miecznik Licki, w declarowaney od województwa ratione Jwanowicz, z których miała rodzonemu j. mosci, to iest, s. p. j. mc. panu Mikołajowi Trypolskiemu, pisarzowi grodzkiemu Kiiowskiemu, sors cedere pretensiey, że dotąd nie jest ukontentowany, na przeszłym, da Bog, seymiku przedseymowym obmyslic ukontentowania jego mc. obiecujemy. Za osobliwą poczytają szczęśliwość, że po tak długiey sprawiedliwosci g. w województwie naszym odwołce przez lat blisko czterdziesti, inhaerendo constituciey seymu przeszłego Warszawskiego, tysiąc sześćset osmdziesiat trzeciego roku skonczonego, jsn. wielm. j. mc. p. Marcin na Kontach Kontski, wojewoda generał ziem naszych Kiiowskich, nasz wielce mił. pan, redivivam e ruderibus silentii, chce miec teraz iey faciem, kiedy nietylko jch mc. pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich, to iest, j. mc. p. Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzim, j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędzią, y j. mc. p. Thomasza Hulanickiego, pisarza, naznaczył y, dla wykonania super officium suum przysięgi, na seymik terazniejszy nasz odesłał; którą bonis avibus et auspiciis felicibus nominis j. mc. pana wojewody, n. mc. pana, w kole braterskim przed nami jch mość wykonali, ale też, accelerando justitiam et injuriatis braciey aperiendo asyllum, innotescentiae swoje na dzień inchoatney sądow grodzkich Kiiowskich przez jch mosciow viesima octava septembris do grodow należnych wydał był, za co jch mc. pp. posłowie, do j. kr. mc. pana n. m. teraz destinowani, tanże jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Kiiowskiemu, naszemu w. mc. panu, debitas referent gratias y o dalsze koła dobra województwa naszego pieczałowanie prosic będą. Że iednak częścią dla terazniejszych seymikow naszych, a bardziey dla wakującego grodu Owruckiego y zawartych xiąg, że po resignatney starostwa Owruc-

kiego sobie wielm. j. mc. p. Franciszek Potocki, starosta Owrucki, z jch mc. panami urzędnikami swemi grodziami Owruckimi, dopiero także wykonał przysięgie, gwoli czemu na sądy pomienione grodzkie Kiiowskie, w Owruczym zacząć się mające, pro termino praefixo inno-tescentiam j. mc. wojewody Kijowskiego, n. mc. pana, wczesnie re-lacyi pozapisywać niemogli, przeto communi voto uprosilismy jch mosciow pp. urzędnikow grodzkich Kiiowskich wysz naznaczonych, aby, iako jurati już officiales, wygadząc publiczney jch mc. pp. obywatelow naszych w tym przez swoje uniwersały roczkow incho-atią przyszlých Kijowskich, do dnia piątego pazdziernika odroczyli. A interea wielm j. mc. p. starosta Owrucki dla otwarcia actorum y suscepty jch mc. pp. urzędnikow swoich, z pieczęcią swą grodzką, aby zesłał do Owrucza, wczesnie prosimy, na który czas wysz r.e-czony, to iest, pro die quinta octobris, wszyscy jch mość injurati, w sądach grodzkich Kiiowskich sprawy swoje mający, comparebunt. Przez dotknięcie ręki Boskiej ogniem monastera Owruckiego, w którym złożone xięgi grodzkie Owruckie nuperrime pogorzały, tylko cos niewiele ich zostało, aby y ta reszta w słusznym była opatrze-niu y wiadomosci województwa, naznaczamy do rewisicy ich urod-zonych jch mc. panow Jana Woynarowskiego, sędziego teraz obra-nego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Stanisława Kowalowskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p. Michała Staweckiego, podstarostiego grodzkiego Owruckiego, y j. mc. p. Theodora Pawsze, którzy jch mość, absentia unius vel duorum non obstante, reszta pomienionych xiąg grodzkich Owruckich dostatecznie z inventowawszy et ad acta per oblatam inventarz ich podawszy, do rąk wielm. j. mc. p. staro-rosty Owruckiego albo urzędu j. mc. oddadzą. Ad suplicem scibellis(?)jch mc. oycow jezuitow collegium Owruckiego, którzy ob iniquiam et dosolationem dobr swoich, fundacy Xawerowskiej podległych, huc-usque na placu wydzielonym sobie w zamku Owruckim, per consti-tutionem et lauda nostra pozwolonym, niemcgąc pobudować wczesnego aedificium, w którym by nietylko religiosae professionis suae iakąż-kolwiek miec mogli commoditatem, ale też y młodzi szlacheckiey

dawac institutionem, inclinando nostros animos et voto zł. cztyrysta, lub z podymnego pięciorga exactiey j. mc. p. Trypolskiego, lub też z szeleżnego naznaczamy, co jch mc. pp. exactorowie oboyga tych podatkow wypłacić, iako nayprędzey, będą powinni. Jch mosciom oycom dominikanom Włodzimirskim, ktorych często consultationibus nostris incommodujemy locum, Deo sacrum, y samych jch mosciow osoby, in vim gratitudinis zł. sto naznaczamy. J. mc. panu Marcinowi Surynowi in vim solaryi za wybieranie podymnego dwoyga, tak iako y drugim collegom jego mosci, złot. dwiescie naznaczamy. Ktore to zgodnie umowiono landum nasze dla większey pewnosci j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego, podpisem ręki stwierdzony, do akt grodzkich Włodzimirskich per oblatam podać zlecilismy. Datt. in loco consultationum nostrorum solito, w kosciele oycow dominikanow, dnia dwunastego septembra, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quarto. У того лавдумъ подыписъ руки маршалковское в тые слова: Dymitr Hołowinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котороежъ то лавдумъ, за поданемъ и прозбою вышъ речоное особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятем, до внигъ нинешнихъ есть вписаное.

Книга прод. Владимир. 1684 г., № 1060, л. 1098, № 183.

LXXXVI.

Изъ инструкциі волинскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ устройствѣ почты; присяга сеймоваго посла.

Osobliwe inszych wojewodztw uważając w tym commodum, ktore u siebie pocztę ordinaryiną mają, przeto, chcąc y w siebie miec takowęż wygodę, uchwalamy na zawsze podobnym że sposobem poczte, ktora aby z Łucka do Zamoscia na wszelkie insze z tamtąd idące expedicye, publiczne y prywatne, z woiewodztwa naszego

kożdego tygodnia odwoziła y, nazad kożdego tygodnia także powracając, w Łucku stawała, na co quote roczną na przyszłym, da Bog, seymiku z czopowego lubo szelężnego podatku umowic będziem powinni y wszystkie circumstancye do poczty należące providebimus... Respectując na suplike pogorzałych żydow Łokackich y niemałe szkody w niektórych budykach y winnicach, przez nichze poniesłych, podatek szelężny y czopowy na lat cztery, według prawa zachowując, uwalniamy. Potrzebną też in futurum y namowioną ad praesens rothę przysięgi ex communi sensu w tesz laudum, temi napisaną słowy, wpisuiem: Ja, n., przysięgam panu Bogu wszechmogącemu, w Troycy Świętey jedynemu, iż ja, będąc obranym postem, dobro pospolite woiewodztwa mego Wołyńskiego promowowac będę o konstytucye woysk w woiewodztwie ante omnia pod starą laską marszałkowską, do niczego nie przystępując; jch mosc panow hetmanow oboygą narodow, ratione stanowisk sądu y satisfakcyey stojących chorągwi, upomnić się, szkod, od woyska Wilk. Xięst. Litewskiego od roku tysiąc szescset siedmdziesiąt piątego aż dotąd poczynionych, y execucyey prawa, o kommissyey wojewodztwa Wołyńskiego napisanego, popierac nie opuszczyć; o prawo względem consystencyey, na potym aby w dobrach ziemskich tego wojewodztwa nigdy niebywały, usiłowac y starac się będę; corrupcyą żadną albo obietnicą oney in futurum, ani iakowę boiaznię wodzic się mam; po przywiedzeniu zas do skutku praw naszego wojewodztwa y satysfakcyey bonum publicum całej Rzeczypospolitey bez prywat własnych tractowac będę, na seymie od początku do konkluzyey, wyiąwszy verum infirmitatem et praegnantem legalitatem, rezydowac będę; tak mi, Panie Boże, dopomoż y męka Jego święta...

Книга прод. Лыукан 1688 г., № 2216, л. 14, № 9.

LXXXVII.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устранивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами. Жалобы на своеволие козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилю Маркевичу.

Słobody, ad repressionem dobr szlacheckich wymyslone per haeredes et possessores w naszym wojewodztwie, iako to: Korczyk, miasteczko w powiecie Krzemienieckim, Połonne Wielkie y insze wszelkie, aby były zniesione per legem... Lubo dawne prawa o mytach y cłach napisane są, iednak iż niektorzy panowie possessorowie y w miastach legibus abutuntur, poddanych naszych extorsyami od wozow zbytnie przez arendarzow swoich depactuią y dla prywat swoich miary cechowanej wydawac potrzebuiając zakazuia y, przeszkadzaiąc wendycyey zboża obywatelom wojewodztwa naszego u portu Bugowego we wsiach, kupcom Gdanskim wymyslne akcy do trybunału koronnego intentuią; inni zas celnicy wodni statki szlacheckie niezwycaynemi exakcyami opprymuia.. Przeto, obviando publico incommodo wojewodztwa naszego, przyłożą starania jeh mc. panowie posłowie nasi, aby wszystkie prawa contra injustos telonorum exactores et temere litigantes reassumowane były, a wina dwoch tysięcy grzywien podwyższono ad instantiam cujusvis nobilis w trybunale koronnym... O podobnei prawo na wymyslaiających po goscincach myta prywatne, sine consensu Reipublicae aggrawuiających podwody własne szlacheckie, jeh mosc panowie posłowie nasi starac się będą... Kozakow nieznosna licentia w Kijowskim y Bracławskim wojewodztwach na hibernowaniu, także y w wojewodztwie naszym, za przechodzeniem onych dzieiaca się, ponieważ terret nos, dla tego urgentissime zwinienie ich wszystkich, ut abdicentur a servitio Reipublicae, proponent jeh mosc panowie posłowie ordinibus regni... Dobra duchowne tam latini, quam graeci ritus, w ziemskich dobrach fundowane, immunitatibus terrestribus szczyjące się, żeby do

żadnych nie były pociągane ullatenus żołnierskich ciężarów, iako to wydawania hiberny y consistentij in praejudicium haeredum et immunitatis bonorum terrestrium. Także y mieysca, Bogu poświęcone et magnis impensis na chwałę Jego świętą pobożnych fundatorów erigowane, aby in levipendium et illusionem nieprzychodziły, poganom y małowiernym ludziom nie nie iest słusznieszego, przeto, justam compassionem mając nad bazyliką w zamku Ostrogskim cerkwie zamkowej, nie tylko ad ultimam ruinam, ale też na posmiewisko wielkie przychodzący, serio ich mosc panowie posłowie, albo reparationem iey, albo przynajmniej żeby była cale zamurowana, urgebunt. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, unitorum et disunitorum, generaliter w Koronie Polskiej, wszystkie, ciągnieniem woysk oboyga narodow cale spustoszałe y hiberny płaceniem na zbyt przeładowane, consystencyami ustawicznymi zciemieżone, a osobliwie władcyetwo Włodzimirskie y Łuckie, nadto kilką tysięcy złotych polskich hiberny do skarbu wnoszeniem do szczętu zdezelowane, aby ad proportionem dymow, albo moderamine Rzeczypospolitey clementiore hiberne wносиły, jch mosc panowie posłowie nasi activitate sua curabunt. Kapłani też uniti ritus graeci, iako et disunitorum, iako ustawiczni bogomodley, a poddanych niemających, tak w Koronie Polskiej, iako y w W. X. L., z domami swoimi aby omni onere militari wolni byli, reassumując wszystkie eo nomine pierwsze constytucye y rigorem militaris disciplinae założyć super excessivos et extorsivos oboyga narodow ludzi, jch mc. panowie posłowie nasi instabunt. Jego mosci x. Małachowskiego, episkopa Przemyskiego, unita, wielka aegestas moveat jch mosciow panow posłów do zalecenia go jego kr. mosci pana naszego miłosciwego respektow. Episkopia Łucka aby więcej nietrudniła obrad wojewodztwa naszego, subjicient jch mosc. panowie posłowie nasi moderamini finali auctoritatis jego kr. mosci pana naszego miłosciwego. Jura et privilegia bractwa Łuckiego ritus graeci, kędy pii manes wielu przodkow naszych requiescunt, aby per novellam legem reassumowane y potwierdzone były, urgentissimam jch mc. panom naszym zlecamy in-

stantiam... Do indignatu j. me. pana Salomona Konstantego, komesa Syrijskiego, razy kilka w legacyey od Rzeczypospolitey do Persyey iezdżącego, per quam optimis instantijs do tego kleynotu y szlacheckiey praerogatywy jch mc. panowie posłowie nasi instabunt... Że też uniuquae tribuere, quod suum est, naypierwsza iest własność sprawiedliwosci, dla tego, mając słuszne politowanie nad niewiernego Izraela Markiewicza, żyda, mieszczanina Włodzimirskiego, ubostwem, do ktorego przywiedziony iest przez zabranie towarow jego własnych od kupcow Zadniperskich, na których dekretem tribunalskim koronnym Lubelskim summę szescdziesiąt tysięcy złotych polskich ma przysądzono, doysc iey dotąd iednak ob suam summam miseriam et paupertatem niemoże, przeto instabunt usilnie jch mosc panowie posłowie nasi ad Rempubicam, aby tak iawney krzywdzie iego y dekret trybunalski przez konstytucyą approbowany był et executio nis media efficatia subministrentur...

Книга прод. Луцк. 1688 г., № 2216, л. 19 на об., № 10.

LXXXVIII.

Инструкція брацлавських дворянъ посламъ, отпавленнмъ на Гродненскій сеймъ, назначенный на 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не дворянамъ занимать какіи либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владимира въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иностранцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военного постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привилегій православной

церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи заднѣпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ комиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недовolenіи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ.

Року тысяча шестсотъ осмѣдсятъ сегого, месеца декабра семнадцатого дня.

На уряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Крѣбовъскимъ, намесникомъ бурграфства и замку Володимерскаго, и книгами нынешними вгородскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. pan Alexander Zabokrzycki, czesnik y marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodstwa Bracławskiego, jnstrukcją jch mc. pp. posłów, na seym Grodzinski, в roku terazniejszym, на mieyscu zwykłym, в kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, daną et unanimitate voce postanowioną, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam подаѣ, так сѣ в sobie mającą: Instrukeya jch mc. panom: Michałowi Kordyszowi, podczaszemu Bracławskiemu, Dymitrowi na Zabokrzykach Zabokrzyckiemu, podczaszemu Wiłkomirskiemu, podwoiewodzemu generału wojewodztwa Kiiowskiego, Teodorowi Krasnosielskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Alexandrowi na Smykowie Zabokrzyckiemu, czesnikowi wojewodztwa Bracławskiego, posłom на seym walny szescioniedzielny, в Grodnie roku przyszłego, тисяч szescset osmdziesiątego osmego, dnia dwudziestego siódmego januarii przypadający, od woiewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, дана we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, то ієст, в kosciele dominikanskim, на seymiku przedseymowym dnia szesnastego decembris в roku тисяч szescset osmdziesiątym siódmym. За значне дієла życливе et pias regnantium mentis wdzięczności oddawa hecatombe wojewodztwo Bracławskie przez jch mosc pp. posłów swoich j. kr. mosci panu n. m. tym affectem, iako synowie oycu, poddani panu ze

zycie powinni temu, który bussurmanskie nietrzymają więzy, brachium excelsum j. kr. mc. pana n. m. protexit. Zapisał sobie j. kr. mość na persiach synowskich vota, które supremo numini życziwe promunt, ut aeternet optimus princeps, y cokolwiek przeszła per saecula in principum moribus abolevit wolność polska, to wszystko w sobie j. kr. mość nietylko auguratur, ale też in momentis prawie horarum odbiera felicem regnantium seriem Piasta, zwycięstw Bolesława, miłość y życziwosc oycowską Kazimierza; szczęśliwe widziemy wieku, lacte et melle fluentis, temporum Zygmunta Trzeciego, kiedy ad paritatem j. kr. mc. pana n. m. szczęśliwe panowanie w tak dalece przyszłą, iż bezpiecznie mowic się może dignus uterque, sed dignior alter, bo cokolwiek charissimum w oczach jego panskich na to pro salute immolat populorum zdrowie j. kr. mc. pana n. m. nayiasniejszego krolewicza jego mc. Jakuba, syna swego naymilszego, ktoremu osobliwe jch mc. pp. posłowie nasi za podniesione prace, fatigi et mille pericula oddadzą dzięki, y ten wryty na sercach civium ogłaszają charakter, że semper honus laudesque ejus manebunt. Niezfatigowane et cum fatis et periculis luctans zdrowie jas. wielmożnych jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow zatrzymało molem malorum, y niedało obruere, iako moribus antiquis et viris res Romana stetit, tak oyczyzna nasza przezornością, odwagą, męstwem sarta tectaque manet, słusznie tedy należyta jch mc. panom hetmanom woiewodztwo nasze w sercach swoich pandit recondendo in abdito ich należyta wdzięczność. Nie tayne są całe oyczyźnie odważne przez lat dwadziescia w woysku mężnie strowione wielmożnego j. mc. pana Konta de Maliny merita, które debita gratitudine compensando jego mosci, lubo ad splendorem wysokiego urodzenia domu j. mosci nietrzeba addere lumen, bo sam przez się wysoce iasnieje, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby jego mc. do indigenatu oyczyzny naszej był przypuszczony. Przyznawa woiewodztwo nasze y w tym oycowskie j. kr. mc. pana n. m. pieczętowanie, kiedy ardentni między powagę trybunału przeszłego Radomskiego y skarbu koronnego, z iedney, a prowincją ziem Pruskich, z drugiey strony,

zawziętosci, tak wielkich niebez szkody Rzeczypospolitey flammae w instrukcyi, na seymik nasz terazniejszy przysłaney, occurrere miłosciwie pollicetur y panską swą w to studiosissime interponere osobę, więc sollicitissime zlecamy o toż z j. kr. mc. panem n. m. y całą Rzeczpospolitą zaraz post felicem inaugurationem seymu peculialiter w nim, zeby jch mc. pp. rotmistrze y insi officerowie chorągwi swoich ad cujusvis injurati instantiam inter causas militares w trybunale odpowiadali y amnistia, tak o przeszłe, iako in futurum, ieżeby się dziać miały w dobrach ziemskich violentie y szkody jch mc. panom woyskowym, zeby nie siłą ani exemptami delicta sua jch mc. pp. woyskowi protegere mogli in causis civilibus, chyba szczególnie in causis personalibus, zeby zas conniventia dissolutae licentiae militari jch mc. pp. hetmanow woysk oboygą narodow niedawała protectiey, instabunt jch mc. pp. posłowie urgentissime o reassumptią wszystkich dawniejszych de disciplina militari constitutiy y o to, aby jch mc. pp. hetmani, in casu hoc actionis woysk w dobrach ziemskich wojewodztwa naszego, generału mandatem ad cujusvis injuriati instantiam za pozwami na seymie odpowiadali, także w trybunale koronnym z rejestru tegoż causarum militarium, iakoż y teraz, w consistentiey w dobrach ziemskich, woyska koronne y Litewskie praevia satisfactione za szkody, poczynione haeredibus et posessoribus, aby zaraz instantanee ordynansami jch mc. pp. hetmanow sprowadzone były, ante omnia jch mosc pp. posłowie instantissime urgebunt, aby też, cum periculo seymu zerwania, sub quem rigorem teraz jch mc. pp. hetmani, in casu niesprówdzenia woyska z dobr ziemskich, podpadac powinni będą. Summy zas te, ktore cum injuria wojewodztwa generału naszego quotannis za consistentie po szesciudziesiąt tysięcy złotych przez constitutią seymu przeszłego naznaczone są y dochodzic injuratos powinne było, ponieważ nec obolus iis ex injuriatis w wojewodztwach naszych dostał się, przeto sedulo jch mc. pp. posłowie nasi inquirent cum Republica, aby te pieniądze in privatum commodum nieobrocili się, ale publicae subsint necessitati. Sentire mala sua wojewodztwo Brac-

ławskie niemoże sine doloris acerbitate, jch mc. panom posłom zleca, aby cum ordinibus Rzeczypospolitey znosić się upraszali j. kr. mość, aby kozakow, stultam fecem plebis z dobr naszych ziemskich wyrugował, uniwersałami swemi umocował. Nieżałujemy za dostojenstwo j. kr. mosci zdrowia, życia, niech zgrybiałym na wygnaniu, kiedy iuż attigerunt tempora vitae, morti eat in tutum, aby na oyczyznym szlachcie festas morti reponant vires; iako naypilniey jch mc. p. posłom zlecamy, serio urgere, aby Niemirow od Mohiły wolen był, y praesidium mieyscu tam temu adaequatum cum omnibus sufficientibus, aby Rzeczpospolita obmyśliła pod szczęśliwym j. kr. mosci panowaniem, aby justitia et pietas sub justo et pio principe non exulet et redeat viris, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabunt. Zeby, cokolwiek ex orbitu legum wypadło, swoją reżę wnićć mogło, co ze oportunitatem temporis potrzebuje, przeto jch mc. pp. posłowie nasi o seym exorbitantiarum extraordinaryiny, aby infra futurum biennium był złożony, domowią się teraz, hoc per legem cavendo, aby plebaei urzędow grodzkich y ziemskich, żadnych by też naymnieyszych, et in quovis subselio regni nie byli, przez co in levipendium idzie quaesita multo sanguine ordinum regni osobliwie equestris status gloria et fortuna. A że declinans seculum iest ferax ultionum, ponieważ więcey trybunały koronne więcey agentow, a niżeli chorągwie okrywają żołnierzow, a potym na urzędy grodzkie promowują się, non deserendo palestram tribunalitiam, przez co szlachcie nieznosna bywa aggravatia, kiedy inperpositae prosecutionis do trybunału samiż procuratores bywac zwykli judicantes, cavant tedy per legem, aby cansidici nisi post abrenuntiationem curiae tribunalitiae na urzędy sądowe wstępowali, co similem paritatem pociągca za sobą powinno, aby żaden z urzędnikow, tak ziemskich, iako y grodzkich sądowych, na trybunał, kiedy wojewodztwo te, ktorego sąđenje przypada, ob depressionem nobilitatis et tuitionem suae sententiae do roku niebyli. Pochodzi zatem niemnieysze inconveniens y to, iż jch mc. pp. urzędnicy ziemscy y grodzcy ad libitum privatorum z wojewodztw do generału naszego, ktory iako osobliwym sta-

tutem Wołyńskim sądzić się, tak też ziemskie y grodzkie urzędy własne mając arbitros suae legis alienigena, ze odtąd niemiał legem, jch mc. pp. posłowie nasi procurabunt. Generał wojewodztwa Kiiowskiego ponieważ tak z naszym wojewodztwem złączony iest, że aequa et mala ponosic spolnie musimy, tedy zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby, wzgadzaiąc ubogim braciey, tak daleko ex laribus suis mil kilkadziesiąt do Włodzimirza na seymiki nie przeieżdżając się, w Owruczu, iako in securiori od nieprzyjaciela loco, odprawowane ab hinc były wszelkie consultacye, za którym to wojewodztwem Kiiowskim, od woyska Wiel. X. Lit. y kozakow consistencyami ustawicznymi uciążonym, przez lata przeszłe usque ad praesens, usilnie jch mc. pp. posłowie nasi instabunt apud Rempublicam u jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow, żeby instantanee locowane w dobrach ziemskich na hybernowanie teraz chorągwie ad bona regalia z nich ordynansami sprowadzone byli. Ponieważ duchowienstwo ex privilegio characteris sacerdotalis, że do żadnego sądu bydz pociągani swieckiego niemogą, multa nie tylko illicita, ale etiam prohibita praesumunt tak w trybunałach, iako y konsystoriach swoich, indebite stan szlachecki opprimując, y ostrem piorem honor wielkich ludzi opisuią, a nawet tak freti characteris sui autoritate etiam ad violentias inferendas rzucaią się, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, aby ineat Respublica modum, iakoby stan duchowny inter cancellos modestiae chował się, y aby szlachcic o krzywdę swoją xiędza pozwać mógł do trybunału y iudicium mixti fori deliquentem karało, ponieważ nigdy szlachcic sprawiedliwosci w ich konsistorzach doisc niemoże. A jesliby senator który duchowny, quod Deus avertat, miał się wdac w iaką szkodliwą oyczyźnie cum exoticis correspondencyą, a tego mu dowiedziono dokumentami było, aby był od senatorow, tak duchownego, iako też y swieckiego stanu, iako senator oyczyźnie szkodliwy, karany. Takoz duchowienstwa że nad opis prawa pospolitego w trybunale koronnym coraz deputatow augetur numerus, y pod registr aryanski, przeciwko constituciei seymu przeszłego wyrazney, causas civilissi-

mas podciągają, tedy instantissime przytym jch mc. pp. posłowie nasi mają stanąć, iakoby et numerus duchownych deputatów nad dawnego quotę nie był większy w trybunale y regestr aryanski, iako szkodliwy statui nobilitatis, był zniesiony, także judicata y condemnaty tego rejestru w trybunale in causis arianismum non importantibus stałe et in quocunque gradu juris zawisle, ut nullitati subsint. Także, przez registra compositi iudicii, aby nobilitas, iako dotąd, więcej od duchwienstwa niebyło aggrawowania, inibunt jch mc. pp. posłowie cum tota Republica quam optimos modos. Dobra Rzeczypospolitey duchowienstwa ritus graeci, generaliter w Koronie Polskiej, wszystkie ciągnieniem woysk oboygą narodow cale spustoszałe, hyberny płaceniem na zbyt przeładowane, consistencyami ustawicznymi ściemnione, a osobliwie władcytwo Włodyimirskie y Łuckie do szczeru sdesolowane, aby ad proportionem dymow albo moderamine Rzeczypospolitey clementioris hiberne wnosili, jch mc. pp. posłowie nasi activitate sua instantissime curabunt. Także kapłani ritus graeci, iako ustawiczni bogomodlcy, a poddanych niemający, tak w Koronie Polskiej, iako Xię. Lit., z domami swoimi ab omni onere militari wolni byli, reassumując eo nomine wszystkie pierwsze constitucye y rigorem militaris disciplinae założyć super excessivos et extorsivos oboygą narodow ludzi woyskowych jch mc. pp. posłowie instabunt. Nadto iednak osobliwie privilegia diplomata y wszystkie actus publici ritui graeco, nie w uniey będącemu, aby per legem novellam potwierdzone były, a zas constitucya, eundem ritum afficiens, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo na seymie postanowiona, aby zniesiona była, sedulo jch mc. pp. posłowie nasi ententur apud totam Rempublicam. Uwazając summam incommodum braci naszej odległości zieżdzenia się do Włodzimirza ad consultationes publicas, niemniey scisłość mieysca przez ustawiczne ognie, we Włodzimirzu panujące, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby j. kr. mc. y Rzeczypospolitey o przeniesienie seymikow naszych do miasta j. kr. mosci Łucka, do kościoła jch mc. oycow dominikanow Łuckich, pilnie postarali się. A ponieważ

dobrą za Dnieprem województwa Kiiowskiego obywatelów dziedziczne oddane przez traktaty, a dobr od j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey pro reclinatoriis conferowanych Krosnenskiego starostwa partikularzem hucusque niemogą, oprócz dla remiss z trybunału na seym y za dworem odesłano y processow do executiey przywiesc ob paupertatem niemogą, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby decisio całej Rzeczypospolijey exules Zadnieprscy przez constitucyą y do possesiey dobr przyszli. A condemnaty, ktore in evasione od jch mc. pp. Nieborowskich y Rogalskiego otrzymane na exulach, aby zniesione y skassowane były. Wniesione były summy, tak od carow jch mosciow Moskiewskich, jako oyca świętego, y inne skarby Rzeczypospolitey zostające, iako y wydane, inquirent serio jch mc. pp. posłowie nasi y skuteczną racyą jch mc. panom commisarzom, temiz sumami szafuiących, in facie Reipublicae diligentissime inquirent. Largitie zas woysku j. kr. mosci ordinowane depactatie rycerstwu sub praetextu donatyw jch mc. pp. posłowie nasi j. kr. mc. Rzeczypospolitey recommendabunt. Słobody wszelkie w województwach generała naszego, a mianowicie, w Wołyńskim województwie Korczyk miasteczko, na pograniczu osiadające, iako wielkie redolet periculum przez swawolę gromadzącego się tam chłopstwa, aby byli zniesione, urgebunt jch mc. pp. posłowie. Uważając przytym collaviem materiów na przyszłym seymie, et obviem do diffidentiis, ieżeli się tak inszym województwom będzie zdało, injungimus jch mc. panom posłom naszym, aby dobry przykład do confidentiey dając, przysięgę, niedawno practicata methodo, jch mc. panom posłom wszystkim proponowali y sami ją wykonali, to specialissime zalecając jch mosciom, aby rem, pro exigentia, nietylko particulariter województwa naszego, ale też universaliter całego generała naszego, occurrentem, quam integerrime tractowali y do instructiey generała województwa naszego stosowali się. Naywiększą karę zaciąga na wszelkie panstwa vis sanguinis, in terram effusi, kiedy bez pomsty y prawu dosyć uczynienia datur reis venia, co osobliwie w tych leciech, ze się zagosciła przez relaxacyą wieży in causis ho-

micidiorum od trybunału, tedy provideant jch mc. pp. posłowie nasi, legi publicae aby się dosyc sine conniventia działo. Publica in caeteris fidei, honori, activitati et conscientiae jch mc. panow posłów naszych poruczywszy inter privatorum desideria, kiedy wojewodztwa naszego nietylko ex avita familia sua, ale też in persona in toga et sago, słusznie w sercach naszych jas. wiem. j. mc. p. Stefan Konstanty Piasoczynski, wojewoda Smolenski, pierwsze bierze miejsce, usilną do majestatu j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey od nas pro lat ex antlatis laboribus, przez jch mc. panow posłów naszych meretur instantią, aby jch mc. tanta merita przeciwko całej oyczyźnie w łasce paskiej y należnych Rzeczypespolitey respektach non sterilescent. Dzieie się y w tym wielkie praejudicium wojewodztwom koronnym, gdy szlachta polska przez litewskie pozwy, in regno wyniesione, do Litwy evocatur, y executiami urzędow litewskich aggravatur, w czym deposuit nam swoy žal j. mc. p. hrabia Krasicki, ejusmodi injuriarum passus od j. mc. pana Dalskiego, marszałka nadwornego W. X. Lit., ktory in negotio ullo, o jednę pretendowane przechwałkę na woznego, nietylko j. mc. p. Krasickiego evocatorie w Pinsku, aggravavit, ale go też kryminałami wielkimi ultra materiam causae praetensae injurissime opisał. Co że iest evocatio et exorbitans wielkie, przeto włożą się w to jch mc. pp. posłowie, aby taki processus nullitatis declaretur, ktory ipso jure est nullus, y zeby była debita ratione ejusmodi indebiti processus animadversio, a na prokuratora, ktory iest tego authorem, jednego diffidentia poena exemplar, a zeby j. mc. p. hrabia ex auctoratu suo w sprawie z tymże j. mc. panem marszałkiem skuteczną obniósł sprawiedliwość, instabunt jch mc. pp. posłowie do krola j. mc. y jch mc. pp. pieczętarzow W. X. Lit. Za starostwo Dolinskie, jch mc. panom Krasickim odjęte, zeby wojewodztwo pro restitutione summy niebyło molestowane, starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby to starostwo redeat in possessionem jch mosciow in extenuationem summy, albo zeby summa wyliczona była per modernum posesorem tegoż j. mc. pana hrabi Krasickiego laesionis iakie z kura-

toriey, na rodzicu j. mc. p. hrabi ad mala narrata otrzymaney, j. mc. pan hrabia deducet, w tych juvabunt go jch mc. pp. posłowie nasi in ordine ad justitiam y włożą się go j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey. Znaczne ukrzywdzenie nadzwyczaj żołnierskiey strzeżliwości oppressye niemniej wniesiono od j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, sędziego grodzkiego generału województwa Kiiowskiego, zasłużonego w całej Rzeczypospolitey, concivis nostri, iako unus osobliwą zbudza ruinę majętnosci j. mosci od chorągwie jas. wielm. j. mc. p. marszałka nadwornego W. X. Lit. y drugiey chorągwi jas. wielm. j. mc. p. kasztelana Witepskiego compassyą, tak niemniej daje pochop zalecenia jch mc. pp. posłom naszym, aby pro innata dexteritate sua gorącą wniesli za j. moscią do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey instantią, iakowey w krzywdach swoich skutezney przy sprawedliwości injuriatis przez sąd j. mc. p. wojewody Wilenskiego satisfacią. Powtornym uciemżonym stanowiskiem przez j. mc. p. Jesmunta, regimentarza woysk W. X. Lit., parti włosci Norzyskiej j. mc. p. Dimitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wilkomirskiego, podwojewodzego generału województwa Kiiowskiego, w województwie Kiiowskim leżącey, że nas nietylko promovet, ale deterret przez zemstę na poddanych j. mosci Norzyskich o czynienie w sędzie j. mc. p. wojewody Wilenskiego y otrzymanie dekretu na j. mosci przez j. mc. pana podczaszego Wilkomirskiego o pierwsze szkody, w czym nietylko że coraz znaczniejsze ponosi krzywdy y oppressye, ale też nas samych do osobliwey tak zastużonego człowieka compassiey wniesieniu gorącej za jch mc. pp. posłów naszych instantiey commonet, o to jch mc. pp. posłowie nasi specialissime starac się będą, aby j. mc. w tak wielkich krzywdach sufficienter odniósł satisfacią. Widząc ex omni parte circumdatum mereri brata naszego urodzonego j. mc. p. Bartłomieja Rozniatowskiego, łowczego Żytomirskiego, który podczas wojny Tureckiey pod Chociniem wojujących na usłudze Rzeczypospolitey od j. kr. mc. pana n. m., rodzonego brata, rotmistrza j. kr. mosci, y syna

swego, towarzysza teyże chorągwie, gloriosa marte salutem patriae vindicantem, ledwie vitam propriam ieszcze dotąd uchowawszy, utracił, y sam, przez czas niemały, wzięwszy po bracie chorągiew, takowąż przysługę ochoczą oyczyźnie pełnił, przez co nietylko tak wielką poniosł stratę, ale też y substantią notabilem straciwszy partem, żadney nagrody y własnych zasług za cwierć Chocimską, krwawie zahorowanych, od wojewodztwa Podlaskiego a ziemi Mielnickiey na assygnatią, ktora dotąd oschła, nieodebrał, a teraz do znaczney przyszedł ruiny, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi do j. kr. mosci pana n. miłosc. y Rzeczypospolitey, aby upadłemu substantiey ziemianinowi z należytey clementiey benignam chciał porrigere dexteram, ponieważ urodzony pan Jan Biergielewicz, horodniczy Czernihowski, iako exul z dobr wojewodztwa Czernihowskiego, niemając mieć żadnego sposobu recuperowania syna swego z niewoli nieprzyjacielskiey, pod czas expedyciey Żwanieckiey wziętego, instabunt jch mc. pp. posłowie do j. kr. mc. y Rzeczypospolitey, aby wspomniany więzien aut per satisfactionem okupu, albo też przez zamian tatara iakiego, był eliberowany. Desiderium j. mc. p. Franciszka Potockiego, starosty Owruckiego, osobliwie zalecic mają jch mc. pp. posłowie nasi, aby znaczne krzywdy, naiazdy, violentie y oppressye w dobrach j. mosci zamku Wieleckiego przez nasłanie y najazd kompaniey chorągwi j. mc. pana Litawy, strażnika polnego W. X. Lit., od krzywdzących należyte według słusznosci otrzymał ukontentowanie; osobliwą wniesć mają instantię jch mc. pp. posłowie nasi za chorągwią pancerną jas. wiel. j. mc. p. wojewody Krakowskiego, aby w zasługach swoich y krwawie zapracowanych przez nie, affekt nieprzyjaznych ludzi, przez cwierci kilkanascie zatrzymanych, skuteczną y nieodwłoczną od wojewodztwa Sandomirskiego mieć mieli satisfactyą. J. mc. pana Stefana Wolinskiego godney pamięci swiadczone Rzeczypospolitey merita, wzbudzają w nas braci do ochoczey instantiey za successorami j. mosci, ktorzy moribus et vestigiis paternis mogą y chcą prodesse Reipublice obsequiis, iakoż osobliwe j. mc. pana Michała Wolinskiego

optima indoles et bello spectata bene sperare jubet, przeto jch mc. pp. posłowie nasi osobliwemu respektowi j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey ad gratitudines recomendować mają. Querulam vocem in medio nostri w praetensiach swoich j. mc. p. Theodora Niemierzyca jch mc. pp. posłowie j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey osobliwie zaleciły y skutecznie interessa j. mc. insinuowali. Impostura od wdzierających się in titulum cleynotu y honori szlacheckiego, że saepissima multa manet w sądach trybunalskich, dla tego caveatur lege publica, żeby taki każdy plenam deductionem ex genealogia ex dispositionibus domus wyvodu słusznego niemający, lubo y inquisitia z trybunału koronnego nakazana była y cognominis ejusdem braci naszej, szlachtą prawdziwą będąc, za swego krewnego przyznawali, tedy, iako sam impostor, tak y niesłuszenie, według prawa dawnego, przyimujący go za krewnego swego, poenis legum et infamiae perpetuae karani aby byli. Studiosissime jch mc. pp. posłowie starac się będą y prawa dawniejsze de skartabellis plebaeis et aliis sine caractere nobilitatis impostoribus, aby reassumowane byli, także y szlachta, przeszłym seymem nobilitowana, ponieważ tymże seymem prawu postanowionemu, na siebie ferowanemu, nie dosyc uczyniła, instent ad Rempublicam jch mc. pp. posłowie nasi, iako by et praeterita in personis suis nietylko in aere wypełnili, ale też in futurum pełnic ją daley pro necessitate publica pełnio adigantur, dla czego y commisarzow aby cała Rzeczpospolita obrała y przeszliz reddant rationem jch mosciom do tego destinowani. Licznieyszemi zas punctami obrad publicznych, nietamując caetera desideria nostra probatae fidei, authoritati et dexteritati jch mc. pp. posłow naszych, quam sufficientissime cum plenaria tractandi et retractandi potestate, committimus, cokolwiek czas okazy y dobro pospolite persuadowac będzie, których jch mosciow fide et conscientia obligamus, ut ineant modos consilia utilia Reipublicae ex re et occasione nata. Tę zas instrukcyą naszą, sit validior, j. mc. panu marszałkowi koła naszego podpisac y do akt podac zlecilismy. Datt. we Włodzimirzu, mense, die, anno, ut supra. A y тое инструкцїеи

подпис его мил. пана маршалка кола рицерьского теми слови:
Alexander Zabokrzycki, cześnik y marszałek na tenczas кола рыцерского wojewodztwa Bracławskiego, m. pr. Которая то инструкция за поданем мянованой особы подающей, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ городскихъ Володимерскихъ есть вписаная.

Книги град. Владимир. 1688 г., № 1063, л. 1370 на об., № 374.

LXXXIX.

Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на своевольства козаковъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесять осмого, месеца мая двадцеть девятого дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Михаломъ з Лубенца Лубенецкимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними вгородскими старостинскими, stanowszy personaliter, wielm. j. mc. p. Theodor z Czerniechowa na Horoszkach Niemirzycz, marszałek кола рыцерского wojewodztwa Kiiowskiego, jnstruktią tegoż wojewodztwa, za uniwersałem j. kr. mosci, do Włodzimirza, in loco salito, anuo praesenti, millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo, dnia dwudziestego dziwiątego mai, od braci wszystkich obywatelów wojewodztwa Kiiowskiego zgromadzonych się y zgodnie z między siebie jch mc. pp. posłom obranym, do jas. wielm. panów hetmanów Wiel. X. Lit. w pewney rzeczy daną, z podpisem ręki swej marszałkowskiej, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam подаѣ, так się w sobie mającą: Jnstrukcyя do jas. wielm. j. mc. p. Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, wojewody ziem Ruskich, hetmana wieik. koron., Burkiego, Białocerkiewskiego, Snieckiego, Bohusławskiego, Janowskiego, Korsunskiego starosty, także do jas. wielm.

j. mc. p. Kazimirza Jana Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego Wiel. X. Lit., jch mc. panom posłom do wojewodztwa Kiiowskiego na seymiku pro die vigesima nono maij anni praesenti millesimi sexcentesimo octuagesimi octavi, za uniwersałem j. kr. mc., we Włodzimirzu, in loco salito, w kosciele oycow dominikanow, obranyh, to jest: j. mc. p. Remianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, j. mc. p. Janowi Horainowi, podczaszemu Parnawskiemu, j. mc. p. Stephanowi Skuratowskiemu, piasarzowi grodzkiemu Żytomirskiemu, j. mc. p. Piotrowi Ilinskiemu, dana. Naprzód uniżenie dziękowac będą jch mc. pp. posłowie tak jas wielm. j. mc. p. wojewodzie Ruskiemu hetmanowi wielkiemu koronnemu, za czułość j. mc. naszego wielce miłosciwego pana, którą ma koło dobra publica, tak w dziełach wojennych, iako też in rebus status, ktorego pana miłość ku oyczyźnie przywodzi co rok tantes w kompaniach tolerare labores, ktory maturo consilio, vel aspero rerum tractu, est momenta. Należy tudzież y jas. wielm. j. mc. panu wojewodzie Wilenskiemu, hetmanowi wielkiemu Wiel. X. Lit., przyznanie wieikiey w Rzeczypospolitey y u postronnych narodow hetmanskiey sławy, ktory, wespoł z jas. wielm. j. mc. panem hetmanem wielkim koronnym, jako dwa Rzeczypospolitey sciendiendae excubantes, za oyczyzne omni-fortunum procurat hora (?). Upraszac przytym jch mc. pp. posłowie będą jas. wielm. j. mc. p. wojewodę Ruskiego, naszego wielce miłosciwego pana, aby iako y wodz wielki y, na tak wysokim in curiali ad custodiam legum posadzony mieyscu, senator, powagą swoją sprawić raczył, żeby novella o locathey w Ukrainie kozakow constitutią propriam sorciatur animam, to iest legis executionem. Nic bowiem nad to cięższego, iako od własnych obrancow swoich ponosić hostilia, wymowić tego niepodobna, iako wielką cierpi przez tych kozakow wojewodztwo ruinę, nietylko bowiem, powracając z kompaniey, do szesciu y więcey niedziel ustanowić się niechcą, ale setniami od mieysca do mieysca przechodząc się, iedni drugich z lepszego chleba wyganiając, ludzi biją, rozganiają, a sami w gumnach y chałupach ich gospodarują. Jeszcze to mało, po Słucz od Wołynia, a po Uszą

rzekę od xięstwa Litewskiego czynią sobie granice, posłuszenstwo poddanych od panow y podstaroscich onych odbierając, a interea prona chłopow tamecznych ingenia do buntow excitant, po lasach y goscincach exercent latrocinia. Nietylko tedy nasze wojewodztwo dla tak wielkiej swawoli tych swoich ystie praesidiariorum, przez ktorych ipso morbo gravius est remedium, ale y tego obawiac się trzeba, żeby ta neglecta scintilla niebyła, kiedy dawnym zwyczajem przyczyną do wielkiego w oyczyźnie incendium. Żeby tedy ta loca-tia mogła bydz tego lata, sollicite o to jch mc. pp. posłowie upraszać będą, a interea oznaczą tymże kozakom gdzie indziey na zimę chleba, a na ich nieysce na Polesiu cudzoziemskiego albo polskiego zaciągu, w Żytomirzu albo gdzie indziey lokowac praesidium, tak uczyni jego mość, nasz miłosciwy pan, prawu y słusznosci dosyc, tudzież ab ultimo vindicabit wojewodztwo interitu. Uniosłszy przy tym jch mc. pp. posłowie uniżoną y usilną instantią za dobrami Poleskimi benemerentis w oyczyźnie domus jch mc. pp. Niemierzy-czow, a osobliwie za dobrami na Polesiu funditus spustoszonemi j. mc. p. Niemierzycza, podkomorzyca Kiiowskiego, marszałka ad praesens koła naszego, w ktorego dobrach prawie stolicy uczynili sobie kozacy. Także jas. wielm. j. mc. p. hetmana wielkiego Wiel. X. Lit. upraszać jch mc. pp. posłowie będą, aby j. mc. na przy-szłą da Bog zimę nieraczył lokowac woysko na Polesiu Kiiowskim, gdyż pewnie musiało by się funditus zruynowac, a na uznane szkod y exorbitantji, tak tey zimy, iako y przeszłych, prosic naszego j. mc. pana uniżenie y sollicite o commissyą y czasu oney, iako naypręt-szego, determinowania. Ceterum te wszystkie artykuły y instantie poruczywszy jch mc. pp. posłow dexteritati, obowiązując tychże fide, honore et conscientia, zlecilismy j. mc. p. marszałkowi tę in-strukcyą, zgodnie napisaną, podpisac y do akt Włodzimirskich per oblatam podac. U tey instrukcyi podpis ręki marszałkowskiey w te słowa: Theodor z Czerniechowa Niemirzycz, marszałek koła

rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego. Котораяжь то инстрьюдця, за поданем очевистым и прозьбою вышъ реѣного его милости подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть вписаная.

Книга прод. Владимир. 1688 г., № 1064, л. 1248, № 217.

XC.

Инструкціи брацлавскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи *jus patronatus* римской куріи. Объ урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи *hybernae*. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ осмого, месяца поябра шостого дня.

На уряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Іозефомъ Михаломъ Кграбовскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими старостинскими, *stanowszy oczywiście, urodzony j. mc. pan Michał Wolinski, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom na seym Warszawski, pro die decima septima decembris w roku teraznieyszym w Warszawie przypadający, na mieyscu zwykłym, w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, unaniami consensu et voce obranym, daną, przez jch mc. pp. obywatelow tegoż wojewodztwa Bracławskiego postanowioną, ręką siebie podawającego, iako marszałka podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Jnstrukcyą jch mc. panom: wielm. j. mc. panu*

Josephowi hrabi na Wisniczu y Jarosławiu Lubomirskiemu, koniuszemu koronnemu, Theodorowi Krasnoselskiemu, podstolemu Bracławskiemu, Jerzemu Piasoczynskiemu, staroscie Włodzimirskiemu, Michałowi Wolinskiemu, posłom na seym walny szescioniedzielny, w Warszawie roku terazniejszego, tysiąc szescset osmdziesiąt osmego, dnia siedmnastego decembra przypadający, od wojewodztwa Bracławskiego zgodnie obranym, dana we Włodzimirzu, in loco solito consultationum tegoż wojewodztwa, to iest, w kosciele dominikańskim, na seymiku przedseymowym dnia piątego novembris w roku tysiąc szescset osmdziesiątym osmym. Stosując się do jnstrukcyi j. kr. mosci p. n. m., na seym przeszły Grodzienski wydanej, a zycząc tegoż seymu szczęśliwey, da Bog, obrady, nie w słowach, ktore, szczęśliwość więcey w siebie mając interpretacyi, oyczynę mieszac zwykły pro subiectarum ratione, niżeli oddawac efficaciam consiliis, salutorem taką jch mc. panom posłom naszym, wolnymi głosami obranym, dajemy instrukcyą, a naprzod reassumujemy in toto przeszłą instrukcyą, na seym przeszły Grodzienski daną jch mc. pp. posłom naszym, do czego y teraz jch mc. panow obstringimus fide, honore et conscientia, aby jch mość integritati całej Rzeczypospolitey y wolnosciom provideant, iakoby nienaruszone zostawały, jego kr. mc. panu n. m. debitum cultum ex veneratione oddali, za prace, fatygi y starania oycowskie podziękowali, tudzież nayiasnieyszey królowey jey mosci y nayiasnieyszemu domowi iego. Jus patronatum opactw y innych realiter, ponieważ od dawna zwyczaje curia Romana usurpare sobie poczęła in praejudicium majestatis, uważając ztąd pochodzące consequentias, serio zlecamy to jch mc. panom posłom, żeby o to j. kr. mc. pana n. m. upraszali, aby manu teneat j. kr. mc. pan n. m. nayiasnieyszych antecessorow swoich jura et consuetudines. A że consistorz jch mc. xięzy biskupow, respectu decimarum, nad dawne zwyczaje y iuż dekretami sedis apostolicae utwierdzone, więcey sobie pozwalac poczęli, pociągając stan szlachecki cum summo praecedendo do sądow swoich y nulla habita ratione legis publicae pro libitu dekretują, przeto instabunt jch

mc. pp. posłowie, aby się to wszystko do dawney kluby y zwyczajaj wrocilo, y żeby jch mc. xięża biskupi, według dawnych praw opisanych, w sądach swoich postępowali nie ultra praesumendo, y w tym ciężka jest krzywda stanu szlacheckiemu, że clerus do spraw y exsemtiey swieckich należących urzędom zwykł się wdzierac ex praesumptione powagi swoiey, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby Respublica ineat modum, iakoby ta jch mosciow praesuntio cassata była, żeby prawem opisano, iako ma szlachcie injuriatus dochodzić na xiędzu illata sibi injuria. Hyberna, na którą się żołnierze skarżą, że go niedochodzi, y inter privatos bardziey distribuitur, a niżeli in conservationem woyska, przeto prosić j. mc. pana podskarbiego, aby iako gospodarz skarbu dał informatią Rzeczypospolitey, ponieważ pisarzow j. mosci iest officium wiedzieć o tey distribucie y modum inire, iako woysko recrudowaney conservowane było, ponieważ *y tey hyberny żadnym sposobem woysko poprawić się niemoże. Dobra szlacheckie aby consistentiami aggrawowane niebyły, ich mc. panowie hetmanie assignacyi wydawac s cancellarię swoich nieważyli się, serio instabunt jch mc. pp. posłowie nasi. Wojewodztwo Bracławskie ponieważ nie od Turkow, ale od kozakow, niewiemy quo jure, już tak długo possidet cum praejudicio stanu szlacheckiego, aby ad possessionem szlachty redeat, serio instabunt y tego ullatenus nieustąpią, ponieważ diploma, a Republica dane, w wojewodztwie Bracławskim kozakom żadney possessiey miec niepozwalają; prosić tedy j. kr. mość pana n. m., aby ex vi pactorum conventorum, ad possessionem wojewodztwa obywatelow reducere raczył. Kozacy aby pod direkcyą jch mc. pp. hetmanow zostawali koronnych y w należytey ryzie, upomnią się tego jch mc. pp. posłowie. Żal tak znaczny j. kr. mosci pana n. m. z respectu non conservatae fidei przez xiężną jey mość panią margrabinę Brandeburską krolewiczowi jego mosci recomandatam, jch mc. pp. posłowie aby w tym cum integra Republica znosili się. Satisfactia wojewodztwu Kiiowskiemu y Czernihowskiemu z summ Moskiewskich aby się ztała bez wszelkiej odwłoki, instabunt jch mc. pp. posłowie nasi,

ponieważ ta summa do wielmożnych jch mc. pp. obywatelów województwa naszego regulatur, y tego żadnym sposobem ustąpić nie będą powinni, by też cum discrimine seymu y aprobacji pakt z Moskwą, zlecamy jch mc. pp. posłom naszym, aby u jas. wiel. j. mc. pp. wojewody Ruskiego, hetmana wielkiego koronnego, za bratem naszym y obywatelem województwa naszego j. mc. panem Stephanem Diakowskim, horodniczym Łuckim, towarzyszem jas. osw. xięcia j. mc. Radziwiła, że sinistre iest doniesiony y obżałowany, aby tedy ze wszystkich akciey był uwolniony, imieniem całego województwa instabunt. У тоє инструкторией подъяписъ руки маршалковское в тые слова: Michał Wolinski, marszałek województwa Bracławskiego. Котороеж то инструктория, за поданемъ и прозбою вышъ речоней подавающей особы, а за моимъ урядовымъ примъ, до книгъ естъ принята и записана.

Книга уряд. Владимир. 1688 г., № 1064. л. 1519. № 388.

XCI.

Инструкция черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы.

Року тысяча шестьсотъ осмдесятъ девятого, месеца декабря семнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Jozefem Miachałem Grabowskim, namiestnikiem burgrabstwa zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskiemi, stanowszy oczewiscie, urodzony j. mc. p. Stanisław Korytko, podczaszy Czernihowski, marszałek koła rycerskiego województwa Czernihowskiego, jnstrukcyą jch mc. panom posłom woje-

wodztwa tegoż y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiąt dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mc., in loco solito, we Włodzimirzu, unanimi voce umowioną y postanowioną, z podpisem ręki swej, dla wpisania do xiąg niniejszych, per oblatam podał, tak się w sobie mającą: Jnstrukcya jch mc. pp. posłom wojewodztwa Czernihowskiego y powiatu Nowogrodzkiego na seym walny Warszawski szescioniedzielny, w roku tysiąc szescset osmdziesiątym dziewiątym, dnia siedmnastego decembra, za powtornym uniwersałem j. kr. mosci in loco solito, we Włodzimirzu, to iest, wielmożnym: j. mc. panu Alexandrowi Felicyanowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, podkomorzemu Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, j. mc. p. Andrzejowi Drohoiewskiemu, staroscie Łukowskiemu, j. mc. p. Constantemu z Słubicz Załęskiemu, podstolemu Czernihowskiemu, j. mc. p. Stanisławowi Woynie Oranskiemu, dana. Widząc pracowite y nieustawające j. kr. mc. pana n. mc. in commune bonum nietylko Rzeczypospolitey, ale całego chrześcianstwa, pieczołowanie, uważając, iako inaudito exemplo j. kr. mość, tak na potrzeby publiczne, iako też y w posileniu woyska, zaczęcaiąc go ad operationes bellicas, z własnego skarbu swego znaczne erogował summy, iako nayuniższe dzienki oddadzą, vitam et sanguinem tak łaskawemu litando oycu. Jeżeliby iaka malevolentia miała się w kimkolwiek znaleźć, ktoraby ingratitude sapere miała, jch mc. pp. posłowie omni conatu et studio iey się opponent, zabierając na dalszą panską y domu jego łaskę, przy honorze jego stawac będą powinni. Ponieważ in capiti jnstrukcye j. kr. mosci włożono iest defensio Rzeczypospolitey, a taż pendet z zatrzymania woyska, co bez płacy bydz niemoże, zaczym j. mc. panowie znosic się w tym y zgadzac cum Republica będą. A że terazniejsza j. kr. mosci referuie się y do przeszłoroczney na seymik nasz daney jnstrukcye, jch mc. pp. posłowie reassument także na pomieniony seym daną sobie informatią y wszystkie w niey proponowane puncta, osobiłwie o summie Moskiewskiey napisaney. in toto reasumuiąc, aby u Rze-

czypospolitey wymogli, fide, honore, conscientia jch mosciow obli-
guemy. Ponieważ, tot malis edocti, widzimy, żal się Boże, ruiną
naszą, że cudzoziemscy panowie nieprzestają nami się opiekac, y z
tych fakciey seymy się rwą, diffidentie inter status się mnożą, exe-
cutionem prawa jch mc. pp. posłowie napisanego o posłach panow
postronnych urgebunt y do niczego nieprzystąpią, aż się pomienio-
nemu prawu dosyc stanie. Wiadome też są wszystkim incommoda,
ktore Rzeczpospolita cierpi z pralongatiey seymu, zaczym etiam cum
periculo seymu prawa dawnego trzymac się jch mc. pp. posłowie
będą, zalecą także jch mc. pp. posłowie sprawę j. mc. p. kasztel-
lana Wołyńskiego z j. mc. panem referendarzem koronnym, aby
przez dekret j. kr. mosci mogła bydz skonczone, iak nayprędzey,
co wszystko fidei et dexteritati committitur jch mosciow. U tey
instrukcyi podpis ręki marszałkowskiey temi słowy: Stanisław Ko-
rytko, podczaszy Czernihowski, iako marszałek koła rycerskiego.
Которая то инструкция, за поданемъ очевиднымъ реченого его
мил. подавающего, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ
нынешнихъ есть записана.

Книга прод. Владимир. 1689 т., № 1065, л. 1314 на об., № 320.

XСII.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ
на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покрови-
тельствѣ православнымъ.

Luboć to przez swieżą constitutią y dawnieysze religiey grec-
kiey securitas obwarowana jest y aby się władikowie unitorum ad
bona, fundos et ecclesias dissunitorum nie interessowali, ale każdy
przy swojej zostawał własności, tak iako go zastała constitutia,
tedy że teraz uniti wdzierają się, a ztąd dissensionis inter perso-
nas spirituales graecae religionis et inter plebem exoriantur motus,

obviando dalszym rostyrkom, starac się będą jch mc. pp. postowie, aby constitutia o religiey greckiey postanowiona, reassumowana et poena in convulsos legis expresse interponowana była, non obstantibus commissionibus.

Книга прод. Владимир. 1689 г., № 1065, г. 1281, № 303.

XIII.

Изъ постановленія волинскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоповаго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія.

Szeleżne po dwadziescia y cztery tysiące na koždy rok isc ma, ktore za rok szescset osmdziesiat osmy per contractum j. mc. panu Dimitrowi Żabokrzyckiemu, podczaszemu Wilkomirskiemu, za wyszpomienioną summę puszcza się. Drugi zaś rok, tysiąc szescset osmdziesiat dziewiąty, za takową summę jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Władysławowi Korybutowi ze Zbaraża Woronieckiemu, stolnikowi Wendenskiemu, marszałkowi na ten czas koła naszego rycerskiego, simili contractu puszczamy. Czopowe pierwszy rok, tysiąc szescset osmdziesiat osmy, z Łuckiego jasnie oswieconemu xiążęciu j. mc. panu Andrzejowi Swiatopołkowi Czetwertenskiemu za dzie sięć tysięcy złotych, z Włodzimirskiego j. mc. panu Konstantemu Załęskiemu, podstolemu Czerniehowskiemu, za trzy tysiące szescset złotych, z Krzemienieckiego j. mc. panu Janowi Łaszczowi za ty sięć złotych puszczamy. Drugi rok, tysiąc szescset osmdziesiat dziewiąty, za takową summę z Łuckiego j. mc. panu Romanowi Hulewiczowi, z Włodzimirskiego j. mc. panu Stanisławowi Jwanickiemu, łowczemu Owruckiemu, z Krzemienieckiego j. mc. panu Franciszkowi Zbrożkowi... Lubo prawo pospoiite wszystkich uwolnia do lat czterech od podatkov, ktorzy przez ogien albo nieprzyjaciela Krzyża Świętego zruinowani, iednak tych, o ktorich osobliwie nobis constat, w laudum j. mc. panu marszałkowi wpisac zlecilismy, a osobliwie wielmożnego j. mc. p. Marcyana na Nowym Dworze z Szpanowa

Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, w naszym wojewodztwie z przodków swoich całej Rzeczypospolitey optime meritum civem, przez przypadkowy ogień w budynku znaczym y kosciele, w gotowych pieniądzech, we srebrze, ochędostwie et in aliis supellectilibus domesticis, zbożach w szpichliżu będących, tudzież y w komorkach chłopskich, także pieniądzy onych zboż fantach pogorzenie magnam stragem mającego majątnosc Nowodworska od wszelakich podatkow, na seymiku terazniejszym uchwalonych y ktoreby potem byli, uwalniamy; toż beneficium juris et equitatis służyć powinno ratione Poddubice, wsi, pod Korcem leżącej, przez Tatarow ogniem y ludzi w niewolą wzięciem spustoszoney, j. mc. pana, co powinien jego mc. jurament przez poddanych Nowodworskich wykonany producere przed jch mc. pany kontrahentami y exaktorami. A że miasteczko Ostrożec urodzonego pana Jana Olizara Wolczkiewicza, podsędka Kiiowskiego, za dopuszczeniem tonantis tak funditus zgorzało, że tylko miejsce extat, gdzie przedtym ludzie vicos inhabitabant; przeto ex compassione fraterna pomienione miasteczko Ostrożec nie tylko od czasu pogorzenia, secundum jus scriptum novellae eo nomine constitutionis, do lat naznaczonych, ale też od przeszłych omnis generosis et cujuscunque titulo exakeyi podatkow ordinaryinyh y extraordinaryinyh ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo octavo uwalniamy tego j. mc. pana podsędka Kiiowskiego; wies Wierbow ratione conflagratorum et desertatorum ad tempus, lege descriptum, ab omni exactione podatkow wolno czyniemy, jurementu iednak j. mc. pan podsędek Kiiowski przed jch mc. pany exactorami omnis exactionis producere tenet. Przychylając się nietylko do prawa pospolitego o konflagratych, iako y gradobitach, postanowionego, ale też osobliwy mając względy y kompassyą strat y szkod znacznych j. mc. pana Wacława Zubczewskiego, podczaszego Nowogrodzkiego, osobliwie przez ogień y gradobicie w majątnosciach j. mc., tak wsi Haliczanach, iako y dworki, w wojewodztwie naszym a powiecie Łuckim, z ktorych że y poddaństwa niemało z tych wsi ubyło, co lubo osobnym juramentem przed jch mc. pany exactorami

y kontrahentami przez poddanych jch mosciow deduci powinno, ale y my, *authoritate landi praesentis*, tak z zatrzymanych podatkow do roku terazniejszego et in futurum na lat dwie ab omni genere podatkow wspomnianych wsi j. mc. pana podczaszego Nowogrodzkiego uwalniamy. Poniewaz ręka Boska j. mc. pana Tomasza Hulanickiego, pisarza grodzkiego Kiiowskiego, dotknęła, że mu grad rok po roku zboza w Horodyszczu po dwa razy, a w Kniehininie raz wybił, tedy go abjurata z Horodyszcza od wszelkich podatkow na lat dwie a Kniehinina na rok wolnym czyniemy. *Auctoritate conventus nostri* wniesoną in gremium nostri słysząc quaerimoniją, że roku tysiąc szescset osmdziesiątego osmego potężna na Wołyni wtargnęła Orda, nie tylko poddanych jch mc. panow Pereniatynskich ze wsi Leduchowa y częście wsi Łosiatyna w niewolą pozabierała, chałupy ogniem funditus popaliła, ale y osobę semey jey mosci paniey Osieckiey, w ciężką wzięwszy niewolą, przez niemały czas trzymała, przeto, przy zwykłej braterskich afektow naszych *compassyi*, chcąc in parte subesse tantae ruinae praesenti conventu nostro od przeszłych wszelkich y teraz per laudum namowionych podatkow miasteczka Pereniatyna połowicę tylko, wies Leduchow y częsci wsi Łosiatyna jey mc. paniey Osieckiey uwalniamy y tę defalkę pro persolutio jch mc. panow exaktorow przyiac deklaruiemy, kondemnaty przytym skarbowe, iż dotąd pootrzymywane, wszystkie kassuiemy y annihiluiemy. Powagą koła naszego rycerskiego j. mc. pana Alexandra Bałabana, horodniczego Łuckiego, ponieważ ręka Boska setigit, że tak panskie, iako y chłopskie, gumna ze zbożem y kominkami funditus pogorzały, stosując się do prawa, częśc j. mc., w Horochorinie będącą, od wszelakich podatkow do lat czterech liberuiemy. Eadem calamitas przez ogien gorknęła wies Perespe, częśc j. mc. pana Stefana na Witonizie Witonizkiego, czesnika Wołyńskiego, która ze dworem, gumnem y folwarkami chłopskimi funditus sgorzały; więc, do prawa pospolitego stosując się, pomienioną częśc circa beneficium libertatis od wszelakich podatkow zachowuiemy; Łyszcze jch mc. panow jezuitow Łuckich od podatkow

przeszłych y terazniejszych do lat trzech uwalniamy. Włodzimirz miasto ponieważ przez tak częste ognie funditus zruinowane zostało, przeto my, habito respektu nad taką ruiną żydow Włodzimirskich, ab omni onere exactionis do lat czterech uwalniamy; similiter miastu Łokaczom, także przez ogień rzuinowanemu, subveniendo laudo praesenti, medietatem wszelakich kontribucyi skarbowych do lat czterech kondemnujemy żydom Łokackim; połowicę zaś podatkow z domow y winnic, od ognia wolnych, żydzi tameysi do skarbu comportare tenebuntur; mając respekt na miasto Torczyn, possessyi ad praesens j. mc. pana Czackiego, miecznika Kaliskiego, które świeżo pod czas jarmarku opera złosliwego człowieka funditus zgorzało tak dalece, że nietylko domy żydowskie, lecz y skała ze wszystkim dostatkim, winnice y browary do gory poszły, zaczym z kandolencyi naszej, chcąc subesse tantae ruinae, od wszelakich podatkow teraz przez laudum uchwalonych szelężnego, czopowego y podymnego, iako y wszystkich generaliter, do czasu, w konstytucyach o konflagratch opisanego, Torczynskich żydow praesenti congressu nostro uwalniamy, co pro persoluto jch mc. panowie poborcy wszelakie exakcyi przyjąć mają.

Книга прод. Луцкая 1690 г., № 2219, л. 1296, № 7.

XCIV.

Постановленіє кїевськихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ. Назначеніе дня для новаго сеймика.

Року тысяча шестсотъ девяностъ второго, месеца марта дванадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Janem Woynarowskim, sędzią ziemskim Kiiowskim, podstaroscim grodzkim Włodzimirskim, y xiągami niniejszymi grodzkiemi

staroscinskiemi, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, sędzie ziemski Włodzimirski y marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, laudum tegoż wojewodztwa in loco solito, u jch mość oycow dominikanow w kosciele Włodzimirskim, przez tychże jch mc. panow obywatelow wojewodztwa Kiiowskiego zgodnie postanowione y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze. urzędnicy, obywatele y wszystko rycerstwo wojewodztwa Kiiowskiego, favente gratia divina, pro solito loco do Włodzimirza dla consulta-cyi naszych, za uniwersałem j. kr. mc. pana n. m., pro die duodecima martij ziachawszy się y omnes gratias supremo uomini oddawszy, wprzod j. kr. mc. pana n. m. za oycowskie pieczołowanie y za podjęte z odwagą zdrowia swego fatygi, ktore pro bono et commodo totius Reipublicae, jako pan oycowską z niemającą spezą y odwagą swą czynił, oddawszy podziękowanie, takową uczynilismy unanimi consensu obradę, obrawszy za marszałka j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, za prezentowaniem przywileju jego kr. mosci, podstolego Kiiowskiego: ponieważ już zdawna tot calamitates temporum premunt caput wojewodztwa naszego, a naybardziej utrapionych ludzi skwirk y płacz, a potym różne y nieznosne exorbitancye, tudzież najazdy domow szlacheckich, zaboystwa okrutne y tyranskie y co większa nefanda scelera, z obrazą tronu Boskiego. ustawicznie w wojewodztwie naszym Kiiowskim y dobrach szlacheckich przez kozakow dzieją się, uprosilismy jch mc. pp. posłow, urodzonego j. mc. p. Stanisława Kazimierza Kowalewskiego, łowczego Kiiowskiego, j. mc. p. Wacława Steckiego, czesnika Kiiowskiego, y j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, podstolego Kiiowskiego, ktorzy jch mość legacye swoje suspendowac mają, do dwóch niedziel od aktu terazniejszego, dla lepszey w tym wiadomosci, od braci y obywatelow, jeżeli novissime czego niestało się, gdyż barzo licentiose cito kozacy sobie postępują, suplices upraszając j. kr. mc. pana n. m. o uniwersały surowe do starszyny kozackiey, aby

o clementiey swoiey panskiey dał admonicją panską, żeby kozacy ulterius sobie niepozwalali exorbitowac, więc y sprawiedliwosci świętey żądając, aby z takowych wielkich excessorow sprawiedliwosc święta uczyniona była per administrationem sanctae justitiae przez jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow oboyga narodow; ciż jch mc. pp. posłowie takoweż mają uczynie poselstwo in una eademque materia do tychże jas. wielm. jch mc. panow hetmanow; należy to jch mc. od wojewodztwa swego oddawszy observancyą y honor ex unanimi consensu, j. mc. pan marszałek napisac ma od koła braterskiego listow trzy: pierwszy do wielm. j. mc. pana starosty Owrućkiego, drugi do wielm. j. mc. p. podczaszego Wiłkomirskiego, trzeci do j. mc. Jerzego Hulewicza, w pewnych miejscach instrukcyja tymże ma bydz dana jch mc. panom posłom. A że my, congregati na ten czas, mając respectum za jch mc. panow braci, daleko mieszkających, przeto continuationem seymiku odkładamy ad diem decimam nonam maij; na którym seymiku jch mc. pp. posłowie nasi uczynią nam relacyą, y jch mc. pp. bracia, mający krzywdę, na tymże seymiku uskarżyc się mają, których krzywda y oppressya od tych że kozakow niejest nam znajoma, tandem na tymże seymiku jch mc. panom posłom obmyslemy za koszt y pracę gratitudinem. Relaciey jch mc. pp. posłom naszym, nempe j. mc. pana Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wiłkomirskiego, podwojewodzego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstarosciego grodzkiego Krzemienieckiego, j. mc. p. Wawrzynca z Pepłowa Pepłowskiiego, woyskiego ziemskiego, pisarza grodzkiego, Łuckiego, j. mc. p. Stanisława Liniewskiego, miecznika Kijowskiego, y j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica ziemskiego Kiiowskiego, do kommisiey od wojewodztwa z tymże j. mc. p. miecznikiem uproszonego, j. mc. p. Stanisława Zahorowskiego, sędzica ziemskiego Włodzimirskiego, posłow naszych z seymiku prorogationis wojewodztwa naszego, die duodecima decembris, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo obranych, życzyliśmy słuchac na tym seymiku, a że jch mosciow niebyło wszystkich, tedy na przyszłym seymiku od tych że jch mosciow

relationem odebrać życzymy sobie. Jednak że punkt pewny w responsie j. kr. mc. namienionej, że jest suspendowany, to iest, instancja w sprawie j. mc. p. sędziego ziemskiego Włodzimirskiego z j. mc. panem pisarzem polnym koronnym, terazniejszym jch mc. panom posłom naszym o łaskawą j. kr. mosci rezolucją prosić zlecilismy. Seymik przyszły pod łaską y dyrekcją tegoż j. mc. pana marszałka expedyowany byc ma. Ktore to laudem, zgodnie przez nas nemine contradicente namowione y postanowione, j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac ręką własną y do xiąg grodzkich Włodzimirskich per oblatam podac zlecilismy. Datum w kosciele oycow dominikanow Włodzimirskich, die duodecima martij, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo secundo. U tego laudum podpis ręki marszałkowskiej temi słowy: Stanisław Zahorowski, podstoli wojewodztwa Kijowskiego, marszałek koła rycerskiego. Ktoraż to oblata laudi, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającej, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

Книга прод. Владимир. 1692 г., № 1068, л. 782, № 85.

XCV.

Инструкция брацлавскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣскому, отъ 5 мая 1691 г. О недозволеніи козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства.

Року тысяча шестсотъ девяностъ первого, месяца апрѣля пятого дня.

На уряде кгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, przedemną, Michałem z Lubienca Lubienieckim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xiegami niniejszemi grodzkiemi staroscinskiemi, stanowszy personaliter, urodzony j. mc. p. Mikołaj Antoni z Łyczkowa Dougiet Cyryna, marszałek seymiku relationis koła rycerskiego wojewodztwa Bracławskiego, laudum tegoż wojewodztwa: zgodnie postanowione in loco solito przez jch mc. pp. obywatelow

województwa Bracławskiego y ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do akt niniejszych per oblatam podał tenoris sequentis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy, obywatele y całe rycerstwo województwa Bracławskiego, zgromadzeni na seymik relationis jch mc. pp. posłów naszych po seymiku przeszłym, dnia dwunastego miesiąca decembra roku przeszłego tysiąc szescset dziewięćdziesiątego intymowanym y przez constitucją in loco solito, we Włodzimirzu, w kosciele u oycow dominikanow naznaczonym, tenże do dnia piątego miesiąca kwietnia w roku terazniejszym, na akcie specyfikowanym, pod dyrekcją dawno j. mc. Mikołaja z Łyczkowa Dougieły Cyryny, marszałka na ten czas obranego, zgodnie uproszonego, prorogowali y prolongowali; na który termin, to iest, dzień piąty miesiąca kwietnia, zachawszy się, reassumowali, gdzie solito more rellatią jch mc. pp. posłów, do krola j. mc. pana naszego na przeszłym seymiku obranych, chcąc odebrać y consulere województwu naszemu, wynalazszy adaequata media, aby kozacka colluvies w dobrach naszych, novam metropolim zakładać nie chciała. Że tedy jch mc. pp. posłowie nasi obrani w desideriach województwa usłużyć, dla trudnego przystępu w expedyciey, w okazyach wesela krolewicza j. mosci Jakuba niemogli, inni jch mosc, propter summos legalitates suas, na termin dzisiejszy non comparuerunt. Chcąc ten seymik in majori frequentia jch mc. pp. obywatelow województwa naszego continuować y posłów do krola j. mc. pana n. m. obrac, prosząc, aby województwo nasze Bracławskie, circa pacta unionis et incorporationis do Korony et diplomata constitutionis ratificata, chciał zachować, novam non erigendo w województwie naszym y starostwie Bracławskim kozakow coloniam. Occurrendo tedy indenmitati około dobra pospolitego, chcąc efficacius consulere, seymik nasz cum toto effectu na dzień dwudziesty piąty miesiąca czerwca w roku terazniejszym, pod tąż dyrekcją j. mc. pana marszałka prorogujemy, differimus et prolongamus. Ktore to laudum, zgodnie uchwalivszy, j. mc. panu dyrektorowi naszemu zlecilismy, aby ręką swą podpisał y do grodu Włodzimirskiego podał. Działo

się w kosciele oycow dominikanow, we Wołdzimirzu, roku tysiąc szesceset dziewięćdziesiątego pierwszego, miesiąca kwietnia piątego dnia. U tego laudum oblaty podpis ręki w te słowa: Mikołaj Antoni z Łyczkowa Dougieł Cyryna, marszałek seymiku rellationis koła rycerskiego wojewodztwa Braclawskiego. Ktoraż to oblata laudi, za podaniem y prozbą wysz podawającego j. mosci, a za moim urzędowym przyęciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

Книга прод. Владимир. 1691 г., № 1067, л. 794, № 98.

XCVI.

Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своеволю-ства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сейми-ковъ. О заурещеніи предоставлять право собиранія томоженныхъ пош-линъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ дома-никанцевъ отъ военного постоя и уплаты податей.

Coż bardziej penetralia serc wolnych przenikac musi, iako ciężka oppressya, ostatnia zguba y ruina, słowem iednym, sama nie- wola w wolnym narodzie z jaszczurczego wyłężona gniazda koza- kow, dziedzicznych Rzeczypospolitey nieprzyjaciół, od ktorych całego generału wojewodztw naszych stat gravis strages, premitque cun-cto funere funus, ktory, zawziąwszy się in perniciem osobliwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, nietylko że ustawicznymi consi- stentiami, a mówiąc smiele niby przywłaszczeniem sobie pro dominio, ciężkimi y nieznosnemi aggrawują oppresyami, z własnych domow szlacheckich wyciskają gwałtownie szlachtę, samych panow podsta- roscieh ich, wywlekając z dworow, kijmi zabiiają, horrendissima et execranda potrantur scelera, dowod tego iasny, kiedy Jerema puł- kownik, wyuzdany in omne nefas, naiechawszy w kilkaset kozakow na urodzonego niegdy j. mc. p. Samuela Milanowskiego, naprzod

szturmem przez kilka dni dobywają, kielkunastu zabili broniących się, potym trzeciego dnia, gwałtownie dobywszy, nietylko że okrutnie zamordowali, ale też zamordowanego już y zabitego in pabulum psom, masłem nasmarowawszy, wyrzucili. Sam zas Paley, dux malorum et scelerum artifex, co za zbrodnie czyni w wojewodztwie naszym, wypisac niepodobna, tak dalece, że, obrawszy sobie tutum per scelera iter, nowe zawsze audet comittere nefas, bo nietylko że iakoweś sobie usurpat et praetendit w dobrach ziemskich dominium, nietylko wyuzdaną in omnem licentiam intra viscera wojewodztwa naszego debachaią audacia, ale też plenis baccis buntowniczą, według pakt Hadziackich, przywłaszczaiąc sobie iakowęs monarchię aż po Słucz, naostatek już widocznie z jas. wielm. j. mc. panem kasztelanem Chełmskim, commisarzem, woyskom kozackim od j. kr. mc. Rzeczypospolitey naznaczonym y przydanym, ad conflictum porwawszy się, iakowęs protekcyą obcego zaszczyca się pana, nefandissima zas, ktore wypisac niepodobna, per rationem status, iako per populum plebemque ad rebellandum promptam spargit et divulgat, bagziey obmowie y doniesienia zalecic należy. Więc gdy u nayiasniejszego majestatu y j. mc. pp. hetmana, apud subsellia eo nomine ad vindicandas injurias z każdego żołnierza, cujuscunque sit, non ille status conditionis et generis od Rzeczypospolitey naznaczonych sprawiedliwosci żądalismy, inney zas niemoglismy powziąć, tylko uczynienia sprawiedliwosci z swawolnego żołnierza kozaka y więcej krzywd naszych do całej Rzeczypospolitey, do ktorey serio instabunt jch mc. pp. posłowie, aby kozacy z dobr ziemskich ewocowani byli, a Paley żeby supliciovany został. Szkody zas et in universum wszystkie obywatelom wojewodztwa naszego aby Rzeczpospolita nagrodzić obmyśliła, ponieważ dla konserwathey całej oyczyzny ciężkie iarzmo consistencией y przechodow woyska kozackiego, od zaczęcia wojny terazniejszey wojewodztwo nasze ponosic y cierpiec musiało, fortissime opponent se jch mc. pp. posłowie. Z tych zas pieniędzy, ktore kolwiek y kiedykolwiek brał y rozdawał między pułki kozakow j. mc. pan kasztelan Chełmski, aby reddat

rationem villicationis commissarstwa swego, serio upomnią się y domowią się jch mc. pp. posłowie, oraz instabunt do Rzeczypospolitey, aby j. mc. p. kasztelan Chełmski, iako commissarz woysk kozackich sprawił się całej Rzeczypospolitey, dla czego w dobrach ziemskich stanowiska kozakom naznaczał przeciwko prawu, de immunitatibus dobr ziemskich postanowionemu y obwarowanemu, który aby justam od Rzeczypospolitey reprehensionem et animadversionem odebrał, tudzież ukrzywdzonym skuteczną satisfactionem uczynił, serio domowią jch mc. pp. posłowie; do ktorego respectu j. kr. mosci majestatu y całej Rzeczypospolitey zalecą jch mc. pp. posłowie osobliwą oppressyą dobr wielmożnych jch mc. pp. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego, Jana Olizara Wołczkiewicza, podsędka, Kiiowskich, y Dymitra na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, podczaszego Wilkomirskiego, podwoiewodzego sądowego generału wojewodztwa Kiiowskiego, podstarosciego grodzkiego Krzemienieckiego, instando, aby Rzeczpospolita, inhaerendo declaraciei, od trybunału skarbowego Lwowskiego do siebie uczynionej, iako nayskuteczniejsze sposoby wynalazła do ukontentowania pretensyi y szkód, przez kozakow całemu wojewodztwu poczynionych, ktore to genus militiae, jeżeliby się Rzeczypospolitey ex re zdało w dalsze czasy conservowac, instabunt et serio opponent se jch mc. pp. posłowie, aby sine ullo praejudicio dobr ziemskich, locatio positiva, bądź to przez constitucyą wyraźną, bądź per scriptum ad archivum woysk kozackich, rzetelnie opisana y postanowiona była, nad ktoremi aby supremum jus gladii pro administranda justitia j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego extendatur, quam urgentissime usadzą się na tym jch mc. pp. posłowie, oraz aby j. mc. p. hetman wielki koronny, cui summa belli od całej Rzeczypospolitey comisa est, injuriatis czynił sprawiedliwosc z każdego żołnierza, cujuscunque sit, nam ille status conditionis et generis sub rigoribus, de administranda justitia na władzę hetmańską tot voluminibus legum circumscriptis extendentis, gorąco instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni, prosząc usilnie, aby commune constitutia millesimi sexcentesimali no-

nagesimi ipsius de immunitate dobr ziemskich reassumatur. Kiedy vario genere datum przez tak wiele lat uciemiężonego wojewodztwa naszego nullapote exitio vacat, to przez powszechnego Krzyża Świętego nieprzyziaciela in cineres et favillas zasłaniając całą Rzeczpo-
litą potissima część tego redacta, w drugich zas mieyscach, kędy nieprzyziaciel igne et gladio niedopustoszył, od Palea często dogrzewa, a na ostatek woyska Wiel. X. Lit., to przechodami, w pole y z pola schodząc, to zimowemi stanowiskami, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, dobra ziemskie tak ciężko opprimują nieznosnemi exactiami zimowych chlebow wybieraniem, wymyslnemi nadzwyczaj ustawami, nie tylko bez dyrekciey, ale tez miłosierdzia, nazwanemi diskretiami tak dalece, że, cum desunt inimici, opprimimur per amicos, więc serio jch mc. pp. posłowie opponent se, aby ante omnia, niewdając się w żadne rady pod starą łaską y nieprzystępując do obrania nowego marszałka, cursum consiliorum tantisper sistant, poki by ewakuacya woysk W. X. Lit. z dobr ziemskich wojewodztwa naszego za wyraźnemi jch mc. pp. hetmanow W. X. Lit. nienastompiła ordynansami, oraz urgentissime instabunt ad ordines regni, ab omni meliori modo satisfactia skuteczna za szkody, od woysk W. X. Lit. poczynione, tamże teraz na seymie z władzy urzędow jas. wielm. jch mc. pp. hetmanow podskarbiego W. X. Lit. obmyślona y uniszczona była, dla ktorey jch mc. pp. posłowie plenariam facultatem et potestatem concludendi do uspokojenia się z wojskiem W. X. Lit. za wszelkie pretensye y szkody terazniyszą instrukcją zleconą y daną sobie mają; in futurum zas aby jch mc. pp. hetmanowie W. X. Lit., albo naznaczeni do distributy stanowisk zimowych commisarze, albo delegati od nich, lubo quocunque titulo nazwani generalni stanowniczy, ullo modo et praetextu, etiam urgentissima belli necessitate et accedente senatus consilii assensu, w dobrach ziemskich nieważyli się naznaczać zimowych consistency woyskom swoim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, reassumowawszy także constitutio millesimi sexcentesimali nonagesimi ipsius, de immunitate dobr zimskich postanowioną.... Seymiki zas

województwa naszego consultationum, iako to przedseymowe relationum y podatkow, wszystkie in genere, aby dla sposobniejszego zjazdu jch mc. pp. obywatelów województwa naszego do miasta Ołyki przeniesione były. Seymiki zaś iedne tylko electionis deputatow na trybunały koronne aby alternato, raz we Włodzimirzu in loco ad praesens solito, drugi raz w Ołyce w kosciele kapitulnym odprawowali się wyraźną eo nomine constitucją ostrzegą jch mc. pp. posłowie; ktorých seymików, w Ołyce odprawionych, actus do grodu Łuckiego przez jch mc. pp. marszałków podawane bydz mają, a seymików electionis deputatow swoją alternatą, we Włodzimirzu odprawionych, actus także przez jch mc. pp. marszałków do grodu Włodzimirskiego podawane mają bydz. Uniwersały zaś j. kr. mosci pana n. m. y instrukcyje przedseymowe, iako też uniwersały na podatki, cancellarya koronna do grodu Łuckiego tantisper adressowac y przysłać powinna, na odprawowanie się seymiku naszego w Ołyce, poki za szczęśliwego j. kr. mc. p. n. m. panowania przy stałym, da Bog, pokoju, non patebit actibus jch mc. panom obywatelom województwa naszego do Żytomirza securus.... Cła, myta gorne y dolne, inducty, evecty y inwecty in omnibus officiosis locis, zkąd tylko podatek extraordinaryiny Rzeczypospolitey wybiera się, albo praesumitur exigendus, a iako zwyczajnie spargitur na komorach Rzeczypospolitey skarbowych, j. mc. pan podskarbi wielki koronny osobom cudzoziemskim, tudzież plaebae conditionis, osobiwie zaś żydom, w administracyą, czy to przez kontrakty, czy do wiernych rąk, niepuszczał y niedawał, a nobilibus bene possessionatis takowe urzędy nadawał, serio instabunt jch mc. pp. posłowie do całej Rzeczypospolitey, w tym osobiwie convenient j. mc. pana podskarbiego wielkiego koronnego. Ponieważ per ignobiles et extraneas personas wielka depactacia commeantibus s towarami dzieje się, a ztąd kupcy postronni tracą ochotę z towarami, tak intra viscera Rzeczypospolitey, iako też per regnum ad exteros, commeare, z niesłuszney zaś y zbyteczney depactaciey priwatos tylko y na komorach siedzący ditantur, ad fiscum zaś Rzeczypospolitey barzo minima portio accidit,

y owszem, miasto accessu, coraz, za uciemieniem y depaktacją commeantium, decessus practicatur. Żydzi zas, krom zwyczajney naturze swoiey do chrzescian zawziętosci, a ztąd depactaciei niezno-sney, iakowe czynią execranda scelera patrantur, nefanda na tych zostający urządach, horret animus pomyslec, drętwieje język wymowic, w czym inibunt media jch mc. pp. posłowie nasi, aby takowe zbrodnie impune nieposzli, ale owszem exemplariter secundum rationem delicti na seymie karane były. Jus patronatus j. kr. mc. p. n. m. distribuendarum abbatiarum per tot saecula, iako w rękę nayiasniejszych monarchow polskich sine ulla disquisitione zostawało, tak y na ten czas aby to wszystko w szafunku przezorney dobroczynnosci j. kr. mc. pana n. m. było, opponent se fortissime, przytym y cum tota Republica inibunt media quam efficacissima jch mc. pp. posłowie nasi. Non sine condoleo przyimowac y to musi wojewodztwo nasze, że niektorzy j. mc. xięża biskupi in summam praecipitantur licentiam, jedni j. kr. mość pana n. m. prywatnemi oycowskie y dobrotliwe serce exacerbando listami et magno in Republica nomina temerarie vexando, drudzy, przeciwko prawu pospolitemu o dziesięciny, mimo naznaczone forum civile, do swoich pociągają duchownych sądow et despotice spirituali abutuntur gladio, przeto seriam jch mc. panom. posłom naszym z jas. oswec. j. mscią xięciem kardynałem y inszemi jch mościami xiężą biskupami zlecamy expostulationem, aby takowych delinquentes między sobą, ut se modestius gerant, napomnieli, a, w ostatku, co się będzie zdało w tym inszym wojewodztwom, tak y nasi pp. posłowie sprawic się mają. Wielkie y przeto dzieie się in Republica inconveniens, że jch mc. pp. cudzoziemscy, ablegati sub variis praetextibus, osobliwie wczasow y wygod swoich od boku j. kr. mosci oddaliwszy się, y po różnych mieszkając miastach pro libitu et arbitrio, res et interessa pryncypałow swoich cum damno Rzeczypospolitey negociantur y fakycicują, aby tedy wszyscy pomienieni ablegati, et ad praesens, et in futurum, po audientey sobie od j. kr. mc. pana n. m. daney, iako nayprędzey przez cancellaryą expediowani byli, a przedwziętą

expedycyą nigdzie indziej tylko ad latus majestatis j. kr. mc. rezydowali. Ztąd pessimo exemplo y to się w Rzeczypospolitey dzieć poczęło, że niektorzy jch mc. pp. senatorowie, ad privata conventicula et consilia zieżdzając się, quodlibet licere putando, między sobą stosują, y posłów ad exteras principes in sua majestate j. kr. mc. pana n. mc. et Republica posyłać praesumant z prywatnemi swemi instrukcyami, o czym aby serio Respublica inquirat et animadversionem super delinquentem quempiam habeat y owszem perpetua activitate exuat, instabunt jch mc. pp. posłowie... Że ustawicznie z jednych do drugich włosci przechodzący sub nomine slobody chłopci, a naybardziej do majątnosci zabiegający panskich, wielkie w sądach przynoszą difficultates y nas obywatelów zniszczenie pareunt fortun, tedy zabiegają takowym zbiegających chłopów swawolom, a ztąd nieszczącym się iedne drugie slobodom, instabunt jch mc. pp. posłowie, aby poddani, ktorzy rok y sześć niedziel slobody zasiedzą, w iedney majątnosci z cudzych panstw przyszli, pro haereditariis censeantur. Dziedziczni zas z dawien dawnych poddani, ktorzyby mieli zbiegać od slobod, inhaerendo anterioribus constitutionibus de extraditione subditorum profugorum sancitis, aby ad primam requisitionem wydawani byli, instabunt ad Rempublicam jch mość pp. posłowie. Pobożnosc sama stimulat nas do tego, abysmy subveniamus jch mc. oyców dominikanów konwentu Łuckiego, ktorzy że już jch mc. panów haeredum wsi Boratyna y Boratynka, tudzież części wsi Pułhanowa (które dobra nie mały ab iisdem haeredibus summie prawie przewyższający walorem dziedzietwa dobr pomienionych temuż konwentowi, są modo obligatorio zostawione et invadiata) mają ad resignandum sobie consensum liberum et benevolum, przeto domowią się jch mc. pp. posłowie, aby przez constitucyą wolno było także jch mc. panom haeredibus dobr pomienionych wsi mianowane Boratyn, Boratynek y część Pułhanowa, salvo servitio bellico et oneribus Reipublicae, in rem conventu Łuckiego oyców dominikanów rezygnować; które dobra ponieważ naturam dobr ziemskich non exigunt, tedy ab hybernis et stativis militaribus wolne et

immunia były, doyrzą jch mc. pp. posłowie. Desiderium jch mc. oycow dominikanow Lubelskich w incorporowaniu kamienic kilku do konwentu tegoż, osądziwszy justum recommendaciey ad Rempublicam, jch mc. pp. posłom injungimus.

Книга прод. Владимир. 1692 г., № 1068, л. 1156, № 340.

ХСVII.

Инструкція кіевських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноябрю 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О переноси козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всехъ королевствѣхъ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю задніпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть Россіи. Объ удовлетвореніи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О неотягощеніи православнаго и униатскаго духовенства повинностями и податями. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы пзъ бѣглыхъ крестьянъ. Потверженіе прежнихъ инструкцій.

Року тысяча шестсотъ деветдесять третего, месеца новембра шестнадцатого дня.

На вряде вгородскомъ, в замку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Анѣтонимъ Войцехомъ Напиорковскимъ, намесникомъ бургграфства и замѣку Володимерскаго, и книгами нинешними

вгородскими старостинскими, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, justrukcyą, z podpisem ręki swojej własney, tegoż wojewodztwa jch mc. pp. posłom na seym walny Warszawski daną, ad acta praesentia per oblatam podał, tenoris talis: Instrukcyą na seym walny Warszawski wielmożnym y urodzonym jch mc. pp.: Janowi z Woynarowey Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kijowskiemu, podstarosciemu grodzkiemu Włodzimirskiemu, Jerzemu ze Szpanowa Czaplicowi, stolnikowi, Adamowi Olizarowi Wołczkiewiczowi, podczaszemu, y Samuelowi na Krzywiczach Hołowinskiemu, miecznikowi, Owruckim, posłom, zgodnie obranym na seymiku przedseymowym, we Włodzimirzu, w kosciele jch mosc oycow dominikanow, in loco consultationum solito, za unwersałem nayiasniejszego krola j. mc. p. n. m. dnia dziesiątego novembris roku terazniejszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt trzeciego, przypadłym, namowiona y dana. Ktora wszystko stworzenie pod słońcem y wyżej słońca trzyma, piastuje y dzwiga, też Boska opatrznosc na podobienstwo y rozum ludzki miłą oyczynę naszą w tak strasznych całego swiata zamieszaniach, pierwszy od powszechnego Krzyża Świętego nieprzyziaciela, toties inconsultam, toties laceratam, wszechmocną ręką swoją fulcitur et bajulat, za co Majestati Jego Boskiemu pierwsze y nayuniżensze oraz z sercami pełnemi y wdzięcznemi dobrodzieystw jego oddajemy dzięki; jego kr. mosci panu n. m. wierne y życziwe scielemy poddanstwo, ktoremu należyta wdzięczność et augustissimae regnatrici domui za wszelakie około dobra pospolitego całej Rzeczypospolitey pieczołowania, starania, prace, koszty, fatygi, cum submississima oneratione, uczynią y opowiedzą in facie teyże Rzeczypospolitey jch mc. pp. posłowie od wojewodztwa naszego. Powinne potem podziękowanie jas. wielm. jch mc. panom hetmanom oboygą narodow pro gloriosissimis in publicum gestis, qua privatim, qua publice, ciż jch mc. pp. posłowie oddadzą. Jas. wielmożnego j. mc. p. Marcina Kąckiego, generała artylleryi koronney, ochotę zelantem w urzędzie swoim na usługę

Rzeczypospolitey osobliwemu j. kr. mosci ciż jch mc. pa. posłowie zalecą respektowi. Zasługi y odwagi znakomite w całej Rzeczypospolitey wielkiego y godnego imienia starożytnego domu jas. wielmożnych jch mc. pp. Granowskich, w osobie wielm. j. mc. p. Jana Prokopa na Granowie Granowskiego, starosty, kwitujące, recommendabunt jch mc. pp. posłowie clementiey et distributivae justitiae j. kr. mosci y całej Rzeczypospolitey, iako gratissimo każdego meritum judici, oddadzą respektowi; oraz wniosą instantią, aby summa liquidowana od trybunału skarbowego Lwowskiego względem s kod w starostwie Żytomirskim, przez woysko kozackie poczynionych, ze skarbu Rzeczypospolitey wyliczona była. Nietylko Rzeczypospolitey naszej, ale też wszystkim państwom in aestu bellorum zostającym, dziesięcioletnia musi przykrzyc się woyna, naybardziej zas oyczyźnie naszej, a w niej kraiom pogranicznym ciężka a prawie iuż nieznosna iest, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie ad ordines regni et serio opponent, aby post diluvia tot wylanych krwi, tandem olivam pacis j. kr. mc. pan n. m., wespoł z Rzeczpospolitą, na przyszły rok przynieśc raczyli. Na ktorego to pokoju ugruntowanie z Portą Othomanską aby commissarze do tractatu z wojewodztwa naszego przysłanych od Rzeczypospolitey postanowionych naznaczeni byli, instabunt jch mc. pp. posłowie. W czym iako sobie Rzeczpospolita domina juris sui zechce postompic cum colligatis monarchis, itidem sentient jch mc. pp. posłowie cum Republica, a specialiter z innemi jch mc. pany posłami całego generału wojewodztw naszych, aż jch mosci pp. posłowie nasi, co za responsa ablegatiey od cesarza j. mosci chrzescianskiego et a Republica veneta przychodziły, quidve in illis continetur, aby pro occasione et necessitate consilia suppeditentur. Poprawa trybunału koronnego, że iest apprime Rzeczypospolitey potrzebna, tedy inibunt media jch mc. pp. posłowie cum tota Republica, aby iako nayskuteczniejsza postanowiona byc mogła, w czym do przeszłoroczney instrukciey referowac się będą jch mc. pp. posłowie, w tym zas osobliwie elaborabunt, aby constitucia anni millesimi sexcentesimali septuagesimi octavi de corruptis et cor-

rumpentibus zniesiona była, ale tylko corruptus iudex był karany cum refusione triplici quatae in vim corruptionis acceptae, tudzież ab omni activitate et quibusvis muniis, ac capacitate omnium honorum był religowany y odsądzony, nawet dignitatem pro tunc possessam aby tracił y abjudicata dignitas takowego aby inter vacantias ad distributivam j. kr. mosci pana n. m. justitiam podana była, serio instabunt jch mc. pp. posłowie; ktorego to corruptum iudicem, pro sumendis eo nomine poenis ac quodvis subtelium, bądź do grodu, bądź ziemstwa, bądź trybunału, bądź sądow seymowych rellacyinych, assessorskich y wszelakich innych pro optione actoris wolno będzie pozwać; dokąd zapozwany ad cuiusvis instantiam, sine omni apellatione, irremissibiliter poenis criminalibus juxta rationem delicti karany y sądzony bydz powinien. Seym zas y wszelkie jego figurae ac genera iudiciorum (ne jurisdictiones confundantur) aby w dekreta trybunalskie żadnym sposobem y praetextem non involvent, animadvertent jch mc. pp. posłowie, et circa veteres novellam eo nomine procurabunt constitutionem. Ze zas wielkie nietylko wojewodztwo nasze ale y cały generał ponosi praejudicium, iż częstokroć na cadencyach sądow wojewodztw naszych w trybunale jch mc. pp. pisarze ziemscy tychże wojewodztw y powiatow od pisania dekretow niesłusznie remonentur et relegantur, a zatym szkoda w xiegach tych że wojewodztw trybunalskich przez regentow plebejuszow, albo też osiadłości w naszych wojewodztwach niemających, następować zwykła, przeto urgebunt serio jch mc. pp. posłowie o nową constitutią, ne similia in posterum fiant sub nullitate iudicatorum, ale żeby zawsze pisarze wojewodztw y powiatow naszych własni, nietylko pod czas turnu każdy swego, iako prawo opisał, ale chocby y wakowało ktore pisarstwo ziemskie, na ten czas tedy subsequens inszego powiatu, albo wojewodztwa, w tymże generale będącego, powinien supplere vices defuncti, infirmi vel absentis, y aby dekreta trybunalskie wojewodztw generału naszego pisywali y y xiegami regentow mając szlachtę osiadłych y przysiągłych dysponowaii y zawiadowali; ktore to xiegi generału naszego że per

abusum saepissime jch mc. pp. deputaci trybunału koronnego ad requisitionem privatam cujusvis otwierac in absentia pisarzow ziemskich y regentow własnych y rewidowac też pomienione xięgi pozwalają, przeto wszystkiemu temu, iako summis inconvenientiis, cum magno praejudicio wojewodztw naszych dziejącym się, aby przez nową zabezpiecz constitutią obtestamur fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłow, aby w tym noviter o prawo postarali się. Regestra zas do popisow, aby ciz panowie regenci, według prawa, statutem Wołyńskim, który całemu generałowi wojewodztw nacznych służy, opisanego, sub numero w xięgi zwyczajne, na to przysposobione, wpisywali y sprawy connotowali numerice w też regestra, cavebunt jch mc. pp. posłowie. Zlecamy niemniej jch panom posłom, aby circa correcturam trybunału domowili się, żeby procuratores causarum byli szlachta bene posesionati neque aliquo crimine notati, ktorzy, będąc spraw patronami et in palestris trybunałow degentes, aby na urzędy grodzkie non aspirent, ale tylko aby, lub procuratorią spraw, lub urzędem grodzkim insignitus, ieden z nich urząd trzymał sub nullitate decretorum, stante munio et charaktere takowego officialisty grodzkiego, wraz y procuratora spraw trybunalskich in una eademque persona praedicando ferendorum. Jch mość zas pp. starostowie sądowi aby nieprzybierali takowych że na urzędy grodzkie officialistow sub poena banitionis perpetuae ad instantiam cujusvis in foro competenti obtinenda et sollutione mille marcarum wyrażną eo nomine wymogą jch mc. pp. posłowie constitutią. A że paenitendo exemplo prawie po całym swiecie polskim rozniosła et divulgavit publica fama, iako inter spiritualem et saecularem statum na trybunale Lubelskim in stuba judicaria niedawnemi czasy ad certum inconveniens przyszło, tedy zabiegając, aby in futurum similia niedziały się, instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, et circa correcturam trybunału inibunt media, iakoby licentiosior każdy, lub z duchownych, lub z swieckich sędziow, pro qualitate delicti sądzony y karany irremissibiliter mógł bydz. Złosc wyuzdana in omnem licentiam et patrata scelera Paliia, półkownika woysk j.

kr. mosci y Rzeczypospolitey kozackich, praecupurunt w wolnym narodzie wolno wychowane, umysły nasze ze serdecznym żalem sciśnawszy, *liberos animos novellam servitute passos*, barzief tzy z oczow naszych wyciscaią anizeii usta do ogłoszenia, rękę do opisanja zbrodniow y buntowniczych. czynow paliowych, cum scandalo saeculi poczynionych, przywodzą, ale tylko na dawnieysze, a osobliwie przeszłoroczną instrukcyą naszą referując się, zlecamy jch mc. pp. posłom, aby pod starą laską upomniawszy się o należytą y słuszną *satisfactiā*, tam in *criminalibus*, quam et *civilioribus*, z Paliia i jego całego pułku *adhaerentow*, poty do żadney materiei y do obierania j. mc. pana marszałka nieprzystempowali, etiam cum *periculo seymu*, poki naprzod Paliy *justissime pro delictis poenis* karany niebędzie, oraz wszyscy tego pułku *adhaerenci*, wraz z nim, *supplicowani pro criminalibus* niezostaną. Szkody zas wszystkie, od jego pułku poczynione, tudzież od innych pułkownikow woysk j. kr. mosci y Rzeczypospolitey Zaporozkich, aby Rzeczpospolita nagrodziła, *urgebunt serio* jch mc. pp. posłowie. Woyska zas samego kozackiego *genus* aby Rzeczpospolita uważwszy, jeżeli zda się byc potrzebne, chciała miec in *obsequio tali*, iakoby zaraz *proportionata stipendia* każdemu pułkownikowi, sotnikowi et *reliquis*, *eiusdem militiae officialistis*, tudzież czerni, alias prostemu kozactwu, tak konnych, iako y pieszych pułkow, obmysliła, bo co teraz in *spem impunitatis* y niepłaty każdy *licentiosissime* grzeszy, to potem przy zapłacie corocznie dochodzącey musi byc *disciplinator miles*, a potym każdy *injuriatus* na zasługach *delinquentis* prędziej swoiey szkody doysc będzie mógł. Jeżeli zas Rzeczpospolita nieobmysli zasług woyskom kozackim et *certum numerum* ich nieopisze, y żeby też woysko było pod pułkownikami szlachtą dobrze osiadłemi, to żeby idem *genus* woyska kozackiego absolute lubo per *constitutionem*, lubo per *scriptum ad archivum* zwinione było. *Consistentia* zas in *casu zatrzymania* ieszcze imienia woyska Zaporozkiego ob *aliquas justas et perimentes rationes* niby potrzebnego, aby w wojewodztwie Podolskim w blokadzie nowoufundowanej około Kamienca Podolskiego, lub też w

dobrach j. kr. mosci y Rzeczypospolitey tudzież duchownych od j. mc. p. hetmana wielkiego koronnego, cui summa belli comissa est, naznaczona była, który aby z tegoż kozaka żołnierza administrat justitiam injuriatis, vel in casu non administrandae, aby respondeat juxta novellam constitutionem anni millesimi sexcentisimi nonagesimi, de immunitate dobr zemskich sancitam, gorąco instabunt jch mosc pp. posłowie ad Rempubicam. Kiedy rozne kłeski a prawie ustawiczne infortunia ferunt et affligunt wojewodztwo nasze, na woyska W. X. Lit. w nagrodę compassiey, cięższe y prawie nieznosne krzywdy, oppressye, violentie y kryminały dobrom ziemskim wojewodztwa naszego, przez coroczne zimowe consistentie przechody y niediskretne dyskretie, cum summo praejudicio stanu szlacheckiego, infligunt, przeto aby jch mc. pp. posłowie nasi, pod tąż starą łaską, nieprzystępując do żadney iuney materiey, y do mianowania nowego j. mc. p. marszałka poselskiego, wymogli u Rzeczypospolitey, żeby eadem mediante et discernente, naprzod j. mc. p. wojewoda Wilenski, hetman wielki Wel. X. Lit., każdego lub z regimentarzow, lub z pułkownikow, lub z innych officialistow y wszelkiego ejusdem militiae W. X. Lit. żołnierza licentiosum sądził et justa pro delictis poena irremissibiliter karał, pótym aby szkody, tak dawniejsze, iako y terazniejsze, instanti na seymie nagrodzone były, opponeut se jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu. którym plenariam facultatem et potestatem tractandi et concludendi do uspokojenia się z woyskiem W. X. Lit. za wszelkie praetensie y szkody terazniejszą instrukcyą dajemy y wszystko to, cokolwiek jch mc. pp. posłowie nasi z woyskiem W. X. Lit. postanowią, pro firmo, rato et grato przyjąć declaruiemy. Już bowiem nietylko constitucia felicis coronationis nayiasniejszego krola j. mc. pana n. m., nam szczęśliwie panującego, nietylko potym tak wiele innych eo nomine za sztych constitutiey o uspokojenie praetensyi y szkod, przez woysko W. X. Lit. wojewodztwu naszemu poczynionych, uwiodły iednemi tylko obietnicami, ale też reskrypt osobliwy z commissiey walney Wilenskiej w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt pierwszym expedio-

waney od jas. wielm. j. mc. pana Kazimierza Sapiehy, wojewody Wilenskiego, hetmana wielkiego W. X. Lit., do wojewodztwa naszego przez urodzonego j. mc. p. Adama Olizara Wołczkiewicza, padczaszego Owruckiego, commissarza pełnomocnego, ad tractandum z woyskiem W. X. Lit., od nas delegowanego, dany y przysłany, aliquid spei et prope certis przynosi, ukontentowania zas żadnego nieodbieramy, przeto gdy fortioribus utendum ad vindicandas laesiones wojewodztwa naszego remediis potrzeba, omni possibili modo starac się będą jch mc. pp. posłowie, aby skuteczną satisfactią za szkody y praetensye wojewodztwa naszego, przywiezli nam na seymik, da Bog, przyszły relationis. W potomne zas czasy aby toż woysko Welk. Xię. Lit., żadney consistentey w dobrach ziemskich wojewodztwa Kijowskiego y całego generału wojewodztw naszych, etiam urgentissima belli necessitate, vel acedente senatus consilii assensu nie bywało, providebunt per novellam constitutionem jch mc. pp. posłowie. In reliquis zas tego punctu objectis do dawnych instrukcyi, a mianowicie przeszłoroczney, referowac się będą ciż jch mc. pp. posłowie. Justam quaerelam j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika Kiiowskiego, emeritissimi in sago civis, opowiedzą jch mc. pp. posłowie przed j. kr. moscią y Rzecząpospolitą, tudzież będą upraszac, qua publice, qua privatim, j. mc. p. hetmana wielkiego W. X. Lit., aby j. mc. p. Braszniowski, rotmistrz tegoż j. mc. p. wojewody Wilenskiego kozacki, należycie o swoy wystempek był ukarany, ktory, niesłusnie y nienależycie stanowszy w dobrach dziedzicznych j. mc. pana miecznika Kiiowskiego, nietylko że różne violentie y kriminały popełnił, ale też na dwa tysiące szkod y więcej uczynił, zaczym aby, tak pro delictis, iako też ad satisfactionem poczynionych szkod, był sądzony, instabunt jch mc. pp. posłowie. Wniosą oraz skargę słuszną j. mc. p. Konstantego Pankowskiego, ktory od pana Frydrycha Lemfatera, kapitana freycompany j. mc. pana Szuyskiego, pisarza wielk. Wel. Xię. Lit., nieznosne wdomu swoim poniosł oppressye y krzywdy, zaczym aby tenże j. mc. pan Lemfater sądzony y karany był, według prawa, de invasoribus domow

szlacheckich postanowionego, domowią się jch mc. pp. posłowie. Gdy Rzeczpospolita prawa swojego pani zechce szczęśliwie z Portą Othomanską (iakoż expedit) stanowić pokoy, aby sine avulsione ulla provinciarum, z dawien dawnych eidem Regno Poloniae annexarum, a osobliwie województwa naszego, et in praesentia comissarzow, do tegoż tractatu z generału województw naszych destinandorum, pozwy stawał, advertent jch mc. pp. posłowie. Że monety, osobliwie szelężney, wielka inopia mianowicie w kraiach naszych znayduje się, tedy aby miennica na monetę szelężną ejusdem qualitatıs, iako dawne szelągi są, otworzyła się, promovebunt jch mc. pp. posłowie. Aby zas monety srebrney walor wszędzie był iednakowy po całym krolestwie Polskim, serio opponent se jch mc. pp. posłowie, zaraz przy upomnieniu się o wakansach y nieprzystąpią do resolutiey distributivae j. kr. mossi iustitiae, poki walor monetu wszędzie iednakowy, juxta veterem praxim, czerwony złoty po złotych dwunastu, taler bity po złotych szesciu, niebędzie declarowany. Assignacie oschłe z commissiey województw exulantium Warszawskiey, w roku tysiąc szescset dziewięćdziesiąt pierwszym odprawionej, wydane, aby ciż debitores et creditores wypłacali, instabunt usilnie jch mc. pp. posłowie do Rzeczypospolitey, aby przez constitutią imponatur necessitas placenia tymże debitoribus, w czym przeszłoroczney instrukciey punkt reasumuiąc, do niegoż referowac się jch mc. panom zlecamy. Jako nic nieiest słusznieszego, aby każdy operarius suam odbierał mercedem, tak gdy jch mc. pp. deputaci chorągwie ussarskiey jas. osw. xięcia j. mosci Radziwiła, podkanclerzego W. X. Lit., donoszą justam quaerelam, że w xięstwie Zatorskim ciwierc novembrowa anni millesimi sexcentesimali octuagesimali septimi zatrzymana zostaje, instabunt usilnie jch mosc pp. posłowie do j. kr. mosci pana n. m. o interpozyciā do tegoż xięstwa Zatorskiego, iakoby kwota, teyże chorągwi należąca, nieodwłocznie wypłacona była; oraz wniosą swoię instantiā ciż jch mc. pp. posłowie, aby województwo Krakowskie ciwierc februariuszową Żorawinskā, do tych czas zatrzymanā y niewypłaconā, chorągwi ussarskiey wielm. j. mc. p. Jana Cetnera, starosty

Lwowskiego, jch mc. panom deputatom teyże chorągwi, z naypierwszych podatkow, z seymu terazniejszego, da Bog, szczęśliwie skonczonego, uchwalonych, wypłaciło. A że Rzeczpospolita, miła oycyzna nasza, pomniётka każdego zostawiającego się za nią należyty respekt za uznaną miłość wojewodztwu naszemu, przez script ad archivum w roku tysiąc szescset osmdziesiątym pierwszym dany, declarowała, tedy tak, o należytej recompensę, iako też o script, upomnią się jch mc. pp. posłowie y przywiozą na przyszły, da Bog, seymik rellationis, wyiowszy go z metryki koronney. Każdy, dobrze in publicum życzący, y widziec to y przyznac musi, że podatki Rzeczypospolitey przez wejewodztwa zebrane, miasto iakowey pełniejszey płacy, woyskom Rzeczypospolitey większą przynoszą retardationem, a tym barzies ieszcz desolatią y niszczenie wojewodztw, ziem y powiatow, ktore to poborcow, to commisarzow obierając, nietylko spezy in vim gratitudinum miec muszą, ale też częstokroc doyrzec się niemogą, iak wiele podatkow wybiera się z ktorego wojewodztwa, ziemi, albo powiatu y dokąd się obraca, a co większa że omnis novitas nociva; przeto veteri methodo et praxi, aby do skarbu koronnego wrocily się podatki, y zeby skarb Rzeczypospolitey koronny poborcow podawał oprą się przy dawnych zwyczaich jch mc. pp. posłowie. Ordynacya Ostrogska że, przeciwko prawom Rzeczypospolitey dawnym et contra pias intentiones ae fundationes primorum ordinantium, już post decessum, żal się Boże, de stirpe mascula xiążąt jch mosciow Ostrogskich y Zasławskich, w ręku obcych y nienależytych zostaje, a ztąd Rzeczpospolita wielką szkodę ponosic musi, kiedy nietylko prawo, eo nomine postanowione, couvellitur, ale też kwota ludzi, na usługę teyże Rzeczypospolitey durantibus bellis powinna wychodzic, tak iest zmniejszona, że trzeciej części ludzi in obsequium Rzeczypospolitey et primaeva fundatione ordinantium niewychodzi, przeto aby et pientissimae intentioni ordinantium et positione legi we wszystkim satisfiet, nietylko instabunt jch mc. pp. posłowie do stanow Rzeczypospolitey, ale też gorąco opponent se przy wakansach, nieprzystempując ad resolutionem onych,

poki prawu słusznosci y pobożney intencyi pierwszych ordynatów za dosć się niestanie. Ordynacya Zamoyska że, według prawa y pobożney woli pierwszego ordinanta, dosć chwalebnie y należycie swoim idzie torem, przeto instabunt jch mc. pp. posłowie do stanów Rzeczypospolitey, aby prawo ordynacyi Zamoyskiej w naymniejszym swoim punkcie laesiey nieponosiło, ale circa immunitates suas conserwowane było. Insuper caveatur lege, aby prezechodów woysk Rzeczypospolitey oboyma narodów niecierpiało, sub poenis, in contraventores de immunitate dobr ziemskich sancitis irrogandis. Ponieważ za dobra nasze, in partes carów ich mc. Moskiewskich za Dnieprem odeszłe, dosć bardzo szcuppłą a prawie tysiączney czesci nie wartą wzięliśmy za nie consolatią, przeto jako dalszą słuszną y proporcjonalną wdzięczność y nagrodę upomną się ich mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey tak o starostwo Kransnienskie y wszystkie inne partykularze, in vim reclinatoriorum obywatelom wojewodztw exulantium od niesmiertelney pamięci nayiasniejszego krola j. mc. Michała dane, aby in haereditatem salvis juribus, de immunitate dobr ziemskich sancitis, to iest zachowawszy służbę ziemską podczas pospolitego ruszenia, sine divisione armorum, też particularze, wespół z starostwem Krasnienskim, tymże obywatelom wojewodztw exulantium cedant, serio urgebunt jch mc. pp. posłowie y tego punktu dopomnią się przy wakansach, niechodząc po rezolucyą ich, poki prawem eo nomine niebędzie cautum, czego nieodstąpią jch mc. pp. posłowie, etiam cum periculo seymu, w czym fide, honore et conscientia jch mc. pp. posłów obliguiemy. Jeżeli czym barzief panstwa y monarchie rosprzestrzeniaią się y do swoiey przyszłej fortuny przychodzą, iako tym gdy chwała Boska szerzy się, przeto solenniter jch mc. pp. posłom zlecamy, aby na rozpostrzenienie chwały Boskiej et in succursum summae paupertatis klasztoru ubogiego Włodzimirskiego oyców dominikanów domawiali się, aby penes antiquum usum dewaterni, która zieżdża się na gruncie dziedzicznym tychże oyców dominikanów, Wolszczyzna nazwanym, podczas iarmarków Włodzimirskich, sine omni praepeditioe zostawał, iako już od kilkadzie-

siąt lat; desiderium jch mc. oycow dominikanow konwentu Łuckiego, referując do przeszłoroczney instrukciey, recommendationi et zelo jch mc. pp. posłów injungimus. Osoby duchowne ritus graeci unitorum aby in titulis et praerogativis ab omnibus immunitatibus jurium sibi od wielu lat przez constitucie wszystkie dawnieysze concessum, praejudicium et diminutionem nieponosiły in omnibus subselliis et judiciis, instabunt serio jch mc. pp. posłowie, oraz aby dobra duchowne ejusdem ritus unitorum et disunitorum, tak w Koronie, jako y w W. X. Lit., hyberną aggrarowane niebyły, iako też domy y osoby kapłańskie ejusdem ritus aby a stativis militaribus y od przechodow żołnierskich wolne były, cavebunt per constitutionem jch mc. pp. posłowie y, do dawney referując się iustruckiey, serio se opponent. Znakomite w boju y pokoju dzieła j. mc. p. Pawła Trypolskiego, miecznika wojewodztwa naszego, do wszelkiego j. kr. mosci y Rzeczypospolitey respectu zalecą, ktoremu za ustanowionej trzydziestoletuiey, sine intermissione nieziadając z konia, służby wojenney, potylekroc z wielką odwagą, znacznym męstwem krwawe czyny, aby j. kr. mc. pan n. m. woytowstwo Barskie, ad praesens wakujące, ex distributiva justilia dobroczynnie conferowac raczył, instabunt jch mc. pp. posłowie. Do takowegoż respectu zasługi wojenne j mc. pana Mikołaja Skipora zalecą jch mc. pp. posłowie, oraz u stanow Rzeczypospolitey urgebunt, aby summa iaka pewna na dobrach Rzeczypospolitey, Swerkowszczyzna nazwanych, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, za reparacyą tychże dobr temuż j. mc. panu Skiporowi et successoribus j. mosci przez constitutią przyznana była. Że wiele wojewodztwu naszemu na tym należy, a prawie wszystka całość, honory furtun obywatelow jego na tym zasadza się, aby akta, ktore perennaturo saeculo loquuntur, z Kijowa wydzwignione były; przeto, referując się w tym do przeszłoroczney instrukciey, instabunt jch mc. p. posłowie ad ordines regni, aby, mediantibus iisdem, commisarze, z generału wojewodztw naszych deputowani, wszystkie xięgi podkomorskie, ziemskie, grodzkie wojewodztwa naszego, dla wojen roznych w Kijowie

zaległe, ztamtąd odebrać y przynieść nam mogli, o co serio domo-
wią się jch mc. pp. posłowie zaraz przy wakansach. Tak się za-
gęsiły w generale wojewodztw naszych panskie slobody, że usta-
wicznie chłopci, zbiegając dla sweywoli do nich, nietylko pustoszą
majątności nasze, ale też na tych slobodach, varia patrando crimina,
dają innym chłopom jus sceleris; przeto, aby chłopci poddani, zbiegli
do ktorey kolwiek panskiey slobody, ad primam requisitionem byli
wydawani, iako też aby slobody same były zniesione, y żeby pan
żaden non praesumat po swych majątnościach wołać slobody, ini-
bunt media jch mc. pp. posłowie cum Republica et serio w tym
animadvertent, żeby per constitutionem novellam caveantur. Niem-
niej advertent jch mc. pp. posłowie, aby po miastach, miasteczkach,
wsiach, goscincach y przejazdach, depactatim niedziały się przejeźd-
żającym y kupczącym ludziom, a to sub poenis, de depactatoribus
sancitis, et executione ich irremissibiliter facienda, w czym przez
prawo omyslnie subvenient tak całemu generałowi wojewodztw na-
szych, iako też innym wojewodztwom. A że j. kr. mosc pan n. m.
w swojej jnstrukciey terazniejszey przez posła swego, na seymiki
całej Rzeczypospolitey y generału wojewodztw naszych przysłanego,
do dawniejszych swoich panskich jnstrukciey we wszystkim refe-
rować się raczy; przeto y wojewodztwo nasze, przychylając się do
woli panskiey, zleca jch mc. panom posłom, aby do przeszłych
jnstrukcyi swoich, a mianowicie przeszłoroczney, in reliquis punctis
referowali się. Ktorzy jch mc. pp. posłowie in universum radząc
około dobra pospolitego y wojewodztwa naszego, tudzież całego ge-
nerału wojewodztw naszych, nec votivius niechcąc mieć in pectori-
bus iakoby optime sit patriae, tudzież wojewodztw naszym po-
granicznym, ktorych by prywatne desideria aby się mieszcć mogły,
instabunt ad ordines regni. Caetera probatae dexteritati et activi-
tati jch mc. pp. posłów naszych, wielce mosciwych panów y braci,
zaleciwszy fidei, honorem et conscientiam jch mosciów objurgamus, aby
in omnibus commissis przeszłoroczney y tegoroczney jnstrukcyi spe-
ctatam pokazali virtutem y z ukontentowaniem wojewodztwa naszego

tudzież całego generału powrocili. A teraz tę jnstrukcyą zgodnie namowioną j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego podpisac zlecilismy. Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, die, mense, ut supra. У тоє инструктории подпис руки тыми словы: Adam Olizar Wołczkiewicz, podczaszy Owrucki, marszałek na ten czas koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, m. pr. Котораяжъ то облага инструктории, за поданемъ и прозбою вышъ речоное особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ винешнихъ есть вписана.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1068, № 319.

XCVIII.

Изъ инструктории брацлавскихъ дворянъ 1693 года: о козацкихъ своевольствахъ.

Za woyska kozackiego pułkami nigdy niewychodzącemi y owszem wielką onych swawolą nietylko jch mc. pp. obywatele wojewodztwa naszego cieszyć się z własnych swoich niemogą substantij y onemi pro velle suo disponowac, ale też ubodzy chłopkowie, którzy kolwiek e ruderibus dawnej ruiny głowę podnosic et colere terram in solitudine poczynają ad ultimam przez tę licentią kozacką przychodzą (non sine fiducia pewney zemsty za krzywdy swoje od pana Boga) ruinam, tak w Braclawskim naszym, iako y Kiiowskim wojewodztwie; obtestamur przeto conscientias jch mc. pp. posłów naszych, żeby urgent omni studio et conatu, supplikując majestatowi j. kr. mc. pana n. m. y do caley Rzeczypospolitey recurrendo, żeby s tych obudwoch wojewodstw, osobliwie z dobr ziemskich w nich znaydujących się, ewakuatio kozackiego woyska koniecznie nastąpiła.

Въ пунктѣ о недоразумѣніяхъ, возникающихъ между духовными и свѣтскими судьями, сказано, чтобы виновные изъ первыхъ были предаваемы суду епископа.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1057, на об., № 313.

XCIX.

Инструкція черниговських дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Объ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устранивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Объ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Объ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Объ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Объ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волинска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Корытками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Объ удовлетвореніи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О рассмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтвержденіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшій несостоявшійся сеймъ.

Року тисеча шестсотъ девяностъ третого, месеца декабря двадцетъ второго дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xiegami niniejszemi grodzkiemi staroscinskiemi, comparens personaliter, wielm. j. mc. p. Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, jnstrukcją tegoż wojewodztwa, in loco consultationum solito, w cerkwie katedralney Włodzimirskiej, za uniwersałem powtornym j. kr. mosci na seymiku przedseymowym unaniami consensu namowioną,

jch mc. panom posłom na seym walny Warszawski daną, z podpisem ręki swojej własnej, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał tenoris talis: Instrukcja jas. wielmożnym jch mc. pp.: Athanazemu na Miączynie Miączynskiemu, podskarbiemu nadwornemu koronnemu, Łuckiemu, Krzepickiemu, Łosickiemu et c. staroscie, pułkownikowi j. kr. mosci, Franciszkowi na Pereniutynie Ledochowskiemu, Krzemienieckiemu, Alexandrowi z Cieszkowa Cieszkowskiemu, Czernihowskiemu, staroscie Kleszczelowskiemu, Kaziemierzowi Szlubiczowi Załęskiemu, Nowogrodzkiemu, podkomorzim zgodnie obranym posłom na seym Warszawski na seymiku przedseymowym we Włodzimierzow cerkwi katedralnej, in loco consultationum solito, za uniwersałem powtornym najjasniejszego króla j. mc. pana n. mc. dnia dwudziestego wtorego grudnia roku tysiąc szesćset dziewięćdziesiąt trzeciego przypadłym, namowiona y dana. Kiedy, tanto temporis intervallo, fluctuantem per tot oceanos, iniqua factorum sors variare non desiit Rempublicam, kiedy tot militiosae gentis bismurmanskiej potentiey Domini et principis, przy ustawicznych trudach, pracach y niewczasach, cum dispendio vitae et salutis levaminis, odbierała y odbiera fulerum, za co iako wierni poddani, unanimiter corda et animos dare powinnismy, tak też prawie filiales iako patriae patri fundere grates, ktore jch mc. panom posłom naszym, przy powinszowaniu zdrowia y oddaniu powinney veneratiey majestatowi j. kr. mosci et serenissimae domui ejus praestare, commissimus imieniem całego województwa naszego. Podobnym sposobem mają exolvere debitam venerationem jch mc. pp. posłowie nasi jas. wielmożnym jch mc. pp. hetmanom obojga narodu za świadczone virtutis documenta, podjęte prace y fatygi w corocznych kampaniach, objiciendo pectora z uszczerbkiem zdrowia y fortun swoich własnych, upraszając jch mosciow, aby iako indefessi atlantes upadającą homeris spierali Rempublicam y następującemu na wiarę chrześcijańską nieprzyjacielowi propugnaculum byli. A że pax optanda wszystkim et quod cardinale est, do którego terminu universa christianitas, postroni narodowie unanimi voto

collimant, dla czego jch mc. p. posłowie nasi junctis votis z inszem, wojewodztwami upraszac będą j. kr. mc. pana n. m. ante omnia aby tandem aliquando utrapioną Rzeczpospolitą do pożądanego przywiodł pokoju, niemniej o to powagą panską potrafić raczył, aby woysko w zasługach należytych przynajmniej aliqua in parte było ukontentowane. A gdy felici auspicio, czego sobie Rzeczypospolita życzy, przydzie do tractatow z Portą Othomanską o pokoy, upraszac będą jch mc. pp. posłowie krola j. mc. y Rzeczypospolitey, aby y z naszego generału do traktatow tego pokoju per constitutionem byłznaczony commissarz. Wielkie w tym incommodum wojewodztwo Wołyńskie ponosi, że seymiki continuo w iednym Łucku, podatkowe y poselskie, odprawują się, o których częstokroć drudzy jch mc. pp. obywatele opodal mieszkając y niewiedzą, zaczym jch mc. pp. posłowie do j. kr. mosci y Rzeczypospolitey, wygadząc commodo, instabunt, aby j. kr. mc. te seymiki, podatkowe, poselskie y deputackie, seorsive kazdy powiat Łucki w Łucku, Włodzimirski we Włodzimirzu, Krzemieniecki w Krzemieniu, a zas Kiiowski w Korcu były odprawowane. Respektem zas Krasna, ponieważ czas determinowany starosta Krasnienskiego wyszedł, które in vim reclinatoriorum, także partikularze, exulibus wojewodztwa Kiiowskiego y Czernihowskiego z łaski j. krolew. mosci dane, serio upraszac mają, aby Rzeczypospolita adinveniat media uspokojenia wojewodztw exulantium, a partikularze dane cedant in haereditatem, excepto Jwanowicz, do starostwa Krzepickiego należących. Dobra metropolij y archymandryi Kiiowskiej, distributivae justitiae krola j. mosci cedant, a krom Nowosiołek, w wojewodztwie Kijowskim, cum attinentiis, które iako bona terrestria wielm. jch mc. pana Załęskiego, chorążego Nowogrodzkiego, y drugich competitorow, do tych dobr należących, j. mc. xiądz Szumlanski, episkop Lwowski, w possessiey przez tak wiele lat trzymał y trzyma, jch mc. pp. posłowie instabunt do j. kr. mc. y całej Rzeczypospolitey, aby j. mc. xiądz episkop Lwowski one haeredibus przywrocił y calculum de perceptis proventibus ab actu possessionis suae uczynił, w czym osobiwey łaski y protekcyi jch

mc. pp. posłowie u krola j. mc. p. n. m. y całej Rzeczypospolitey żądać będą. Urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby dekreta trybunalskie, które vim legis sapiunt, ani ferowane byli, ani żadney wagi niemieli, a osobliwie iż wyrazne iest prawo, a żeby duchowne utriusque sexus, przed wczynieniem professiey, dobra swoje ziemskie, tak oyczyste, iako y macierzyste, tak też y na siebie spadłe, do stanu rycerskiego, a zwłaszcza do naybliższych krewnych, resignowali, jednak iż się znaydują takowe dobra, które, cum praejudicio stanu szlacheckiego, ex compacto donationum et decretorum tribunaltiorum et non in vim foundationis odpadły, iakowe są dobra Olesniki, w wojewodztwie Lubelskim leżące, do których j. mc. p. Paweł Bilski, sędzia grodzki Lubelski, ma jus petendi, tych tedy dobr aby onemu wolna była rehabitio, non obstantibus decretis in contrarium legis latis, uti praejudiciosus przeciw wyraznemu prawu, a mianowicie statutowi, de monialibus ferowanym, oraz urgebunt jch mc. pp. posłowie et procurabunt reassumptionem consitucyi anni millesimi sexcentis viginti septimi o dekretach trybunały Lubelskiego, które by vim legis saperent. Dobra Rzeczypospolitey duchowne ritus unito graeci, generaliter wszystkie w Koronie y w W. X. Lit. zostające, ponieważ ad eam calamitatem przyszły dla ustawicznych woysk obojga narodow przechodow, corocznych consistencyi, a osobliwie przeładowania hybern, że już ani piis obligacionibus, ani suffragiis fundatorum suorum satisfacere niemogą, ani upadłych domow Bożych y świętych panskich reparowac niezdolają; przeto albo nowey lustracyi dymow, albo podług kwitow już po lustracyi płacenia podymnego y proporcya y coaequatio wnoszenia hybern upraszają, o co usilnie u Rzezypospolitey jch mc. pp. posłowie nasi urgebunt. Domy y osoby kapłanskie, lubo to są dawnemi comissyami ab omni onere militari libertowane, ile żadnych poddanych niemające, ale że licentiosus miles, eo nomine constitucye opisane, lekce sobie ważąc, praesumit y kapłanow ciągnieniem idąc stawac noclegi, pokarmy odprawowac, grabieże zabierac y consistentiy upraszac, tedy, aby takowi legum transgressores poenas

irremissibiles ponosili, do jch mosci pp. hetmanow oboyga narodow jch mosci pp. posłowie nasi instabunt y constitucye o tym ressamowac curabunt. Non postremum cierpi praejudicium wielmożny j. mosc pan Cieszkowski, podkomorzy Czernihowski, od j. mosci pana kuchmistrza koronnego przez niewczynienie dosyc decretowi kommisyi Warszawskiej, ktorym summy pewne j. mosci są przysądzone y do wypłacenia assignowane, a j. mc. p. kuchmistrz dotych czas według submissiey swoiey niezapłacił, ale owszem poenam peculatns na siebie otrzymac dopuscił y iest jure victus, przez co iako contemptor legum poenas na siebie zaciągnął, contra convulsos decretorum opisane, przeto injungimus jch mc. pp. posłom et comittimus dexteritati jch mosciom, aby jch mość tamowali na seymie activam vocem. Uważając nienależyte inter statum spiritua-lem et saeculorem zachodzące, gdzieby suprema vigere powinna powaga, niesnaski, iako to w trybunałach koronnych, urgebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby reassumuiąc constitucję anni millesimi sexcentisimi decimi sexti, jch mość duchowni deputaci w trybunale excessivi, tak iako y jch mosc saeculares, poenis condignis et relegatione in perpetuum a functione judicis deputati w tymże trybunale karani byli, a osobliwie j. mc. xiądz Chotecki na terazniejszym seymie przez jch mc. xięży biskupow pro suo excessu był sądzony cum simili poena. Dwory szlacheckie we Włodzimirzu y w Łucku, iako to: j. mc. p. Franciszka Cieszkowskiego, sędziego ziemskiego Czernihowskiego, j. mc. p. Stefana Cieszkowskiego, podczaszego Nowogródzkiego, y j. mc. p. Stanisława Woyny Oranskiego, łowczego Czernihowskiego, iako bene meritorum in Republica, którą od kielkudziesiąt, albo kielkunastu, lat in possessione jch mosciow zostają, aby byli libertowane przez constitucją od wszelakich podatkow y praw mieyskich in perpetuum. Assignacie na summy, względem dobr Ządnieprskich exulantium, wydane na commissiey Warszawskiej, aby sine mora wypłacone byli, jch mc. pp. posłowie procurabunt. Teyże j. kr. mc. pana n. m. ocurrent łasce jch mc. pp. posłowie, w interessie domu jch mc. pp. Koritkow z ich mosciami do sprawy prze-

ciw jch mosciom successorom Czuryłowski kolligacyami, aby j. kr. mc. pan n. m., iako supremis miserorum solatium, panską swą y dobrotliwą inponat auctoritatem między strony iakoby longioribus diffugiis, to iest ustawnemi suspensami, remissami et similibus, jch mc. pp. successores Czuryłowski sprawy z jch mosciami w tardisatyą non abiiciant per enervationem summam jch mc. pp. Korytkow substantiey, ale finalem altissimi w trybunale iudicii appropriate przez sądzenie się sententiami. Aże y teraz wiem. jch mc. p. starosta Chełmiński, do Krymu posłem iest od j. kr. mc. pana u. m. destinowany, przez co znowu gotowa recogitatur suspensa, dla tego nihil his derogando tegoż wielm. j. mc. p. starosty wielkiemu imieniowi, comittimus dexteritati activae jch mc. pp. posłów, aby iustum w sprawie insonent metum domu jch mc. pp. Korytkow. Jesliby wielm. j. mc. p. starosta szedł do Krymu, niewczyniwszy tu dostateczney plenipotencyi, etiam se absente do rozsądzenia się z jch mosciami, w czym wszystkim, quam tutissimum, comparowac mają jch mc. pp. posłowie activitate sua przy conserwowaniu instrukciey jch mosciow, punkt w konstytuciey wyrażony. Ponieważ nie mały sumpt około restauracyi mostow j. mc. p. Wojciech de Rudniki Rudnicki, we wsi Brzezi, majątnosci swey dziedzicznej, łoży, zaczym comittimus dexteritati jch mc. pp. posłów wojewodztwa naszego, aby, in refusionem tych kosztow, mostowe na seymie per constitutionem j. mosci referowane było. Tudzież j. mc. panu Adamowi Olizarowi, podczaszemu Owruckiemu, we wsi Omelaniku y j. mc. p. Rządewskiemu, horodniczemu Włodzimirskiemu, we wsi Serniczках y od wszelkich kupieckich tak wozow, y pędzących wołow, y wszelkich towarow, perpetuis temporibus mostowe też pozwolone było. Nic słusznieszego iest, aby każdy zelans pro patria civis w stratach przy ustawicznych kampaniach odnosił debitam gratitudinem; przeto my, widząc iawne iasne dowody zasług j. mc. p. Łukasza Horodyńskiego, chorążego Drohickiego, porucznika chorągwie pancerney wielm. j. mc. p. Tarła, czesnika W. X. Lit., ktorego nie miała fortuna in hosticum cessit, a niemając ulla recompensam,

hucusque incessanter pro gloria et decore patriae gloriosissime agit, przeto upraszamy jch mc. pp. posłów, aby osobliwemu j. kr. mc. pana n. m., uti optime meritum militem, zalecili y całej Rzeczypospolitey y gorącą za jego moscią wniesli instantią. Niemałe inconveniens ztąd pochodzi, cum praejudicio wojewodztwa całego, że uniwersały, z łaski j. kr. mc. p. n. m. powtorne y trzecie z cancellaryi wydane, przedseymowe, non solito tempore promulgowane, ale ipso die seymikow przypadających do grodow podawane bywają; zaczym, occurrendo huic consuetudini, zlecamy to jch mc. panom posłom naszym, aby to in posterum niebywało, constitucją obwarowaną było, żeby przynajmniej tygodniem takowe uniwersały do grodow należytych podawane byli. Nieznosne w tym ponosi krzywdę całe wojewodztwo Wołyńskie, że należytey satisfactiey za szkody poczynione przez woysko Litewskie w dobrach ziemskich Wołyńskich, za które lubo krzywdy tegoż wojewodztwa dzieje się, summe sto dziesięć tysięcy dac declarowało, hucusque nieodnosi, na co jas. wielm. j. mc. p. podskarbi W. X. Lit., submissyą zapłaceniamy iey dał y na dobrach swoich dziedzicznych assecurował tedy obstringimus w tym jch mc. pp. posłów naszych, ponieważ y sami w tymże wojewodztwie reclinatoria dobra dziedziczne mamy, aby we wszystkich około tego interesu, wespoł z jch mc. pany posłami wojewodztwa Wołyńskiego unanimiter zniozszy się, chcieli usłużyć całemu generałowi. Gravissime to afficit welmożnego j. mc. p. Kazimirza Szlubicz Załęskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, że w dobrach j. mc. dziedzicznych, wsi Swoyczewie, niesłychany exces, przez nieiakięgo pana Susła, posłannika Moskiewskiego, czasu niedawnego stał się, który, in concisionem et contemptum religionis nostrae romanae, non habito respectu immunitatis ecclesiasticae, armata manu na cmetarz koscielny popadłszy, j. mc. xiędza plebana tamecznego y chłopow tiranissime cum periculo vitae postrzelał, y oko temuż xiędzu plebanowi wystrzelił, ktorego ausus, licentiosus et grawissimus excessus żeby impune nieszedł, serio sese opponent jch mc. pp. posłowie przy audyentij posła Moskiewskiego, aby pro quali-

tate delicti nietylko civiliter, ale criminaliter, był karany. Lubo na szczęśliwey koronacyi krola j. mc. nam szczęśliwie panującego, sub titulo trybunał koronny sprawiedliwie bogacąc constitucya napisana, ratione upominkow brania przy sądowych, że tak corrumpens, iako y corruptus, sądzeni byc mają, jednak forum takim sprawiedliwym, ani poeny nienaznaczono; domowią się tedy jch mc. pp. posłowie nasi, żeby nie gdzie indziej tylko na seymie, tak corruptentem, iako y corruptum judicem, sądżono tanquam perduellem. Aże przeszłoroczny seym iniqua fatorum sorte, debitum sortiri effectum niemógł y w rozerwanie poszedł, dla czego instrukcya jch mc. pp. posłom dana y punkta w niey wyrażone indecisa y promowowane niesą; przeto, jch mc. panow posłow terazniejszych dexteritati comittimus, do ktorey we wszystkim referowac się mają y one, w łaskę j. kr. mc. p. n. m. y całej Rzeczypospolitey zaleciwszy, promowowali, excepto punctu pro parte żydow Włodzimirskich, iako niesłusznego y przeciw prawa y wolnosciom szlacheckim napisanego, ktorego jch mość ulterius promowowac niepowinni. Którą to jnstrukcyą naszą j. mc. p. marszałkowi podpisac y do akt grodzkich Włodzimirskich podac zlecilismy Działo się we Włodzimirzu, anno, loco, mense, die, ut snpra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Konstanty Szlubicz Załęski, chorąży Nowogrodzki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Czernihowskiego, m. pr. Ktoraż to oblata jnstrukciey, za podaniem y prozbą wysz rzeczoney osoby podawającej, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

На стр. 1114, въ оригиналѣ, на концѣ листа, выноска: Oppressa insullibus nihil primario supremi numinis, a potym quodpiam tylko jedyne.

Книга прод. Владимир. 1693 г., № 1069, л. 1113 на об., № 350.

С.

Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей.

Corruptus iudex, podług constitutiei Grodzienskiey anni millesimi sexcentesimali septuagesimi octavi, gravissimis punitur poenis, ponieważ wielkie zagęscili się niesprawedliwosci przez przestronne sędziow sumienia, gdzie magis ex favore, quam justitia, decreta trybunalskie in parvo deputatow numero stawają; corrumpens zas nullis subeat poenis, ale corruptum na przyszły trybunał conveniat, melioretur ta constitutia.

Книга прод. Владимир. 1694 г., № 1070, л. 912, № 571.

СІ.

Универсалъ короля Яна Собѣскаго волинскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, несмотря на, грозящія со стороны Турокъ, опасности, или срываеъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ посполитаго рушенія; а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества.

Року тисеча шестсотъ девятдесять пятого, месяца мая двадцатого дня.

На уряде вгородскомъ, в замъку его кор. мил. Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Кюстинскимъ, буркграбимъ замъку Володимерского, и книгами нинешними вгородскими старостинскими, stanowszy oczywiscie, urodzony j. mc. p. Maciey Orłowski, uniwersał, na seymik wojewodztwa Wołyńskiego do powiatu Włodzimirskiego wydany, ręką j. kr. mosci y sekretarskiey, przy pieczęci koronney, podpisany, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam подаѣ, так сіę в sobie mający: Jan Trzeci, z Bożey łaski krol Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki,

Kiiowski, Wołyński, Podolski, Podlaski, Smolenski, Inflanski, Siewierski y Czernihowski, wszem wobec y każdemu z osobna, komu o o tym wiedzieć należy, osobliwie iednak welmożnym, urodzonym, senatoram, dygnitarzom, urzędnikom y całemu rycerstwu województwa Wołyńskiego, uprzejmie y wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzejmie y miernie nam mili! Niepotrafiemy o niedoszłym świeżo seymie dac relatyiey, nietylko że podobna w Rzeczypospolitey nigdy niebyła widziana twarz, ale też że oycowska nasza ku oyczyźnie y wszystkim miłość te tylko słowa rodzic zwykła, które mniejszyc, nie szerzyc, żaletopic, niewynurzac urazy, a, krotko zamykając aspera, in vias planas dirigere mogą. Niech zatym Sam Pan Bog we wszystkie serca wleie tę prawdę, za którą oswiecona Rzeczpospolita mogła się obaczyc, iako ab instituto zacnych przodków, odstępuiąc w prerogatywach wolności, równości y naygłówniejszych praw swoich, inszą cale została aniżeli wzięta a majoribus. Co w tym iest, jeżeli niewynoszący się z równości ambitus, czyli taedium antiquarum, cupido novandarum, czyli też interessowany cudzym tchnieniem impet popycha miłą matkę oyc yżnę coraz w głąb większey niemożności, nietylko na wojnę Turecką, ale y na lada zamieszanie, bron Boże, od sąsiadów. Nechcemy się nad tym bawic ciekawością, zostawuiąc każdego rozsądkowi wolną okoliczności uwagę, iedną tylko przed się bierzemy, że kiedy seymy, nietylko od rwania, ale y od powszechnego wymuszonego milczenia, ginąć mogą, co za sposob in posterum pewności onych, a oraz ratowania od ciężkich y widomych niebezpieczeństw oyczyznę. Baczmy się wprawdzie, że są w ręku naszych te dwa szrodki: seym albo pospolite rnszenie; ale jeżeli seym, to iako się namieniło, ten sam potrzebuie bezpieczeństwa skonczenia; ieżeli pospolite ruszenie, to obawiamy się, żeby nowych do ukontentowania, a zatym y do wyprowadzenia w pale żołnierza trudności nieczywiło, albo żeby, nad domowym zabawiwszy się porządkiem, externa nieprzeyrzało pericula, które tem większe y iawniejsze imminent, im wyniesleyszemi teraz Porta Othomanska za obraniem nowego cesarza,

y za świeżą rzeczypośpolitey Weneckiey na morzu bitwą przegraną, y za stracieniem insuły, Saluz nazwaney, nadęta successami zechce dalsze popierac progressy. A tu Rzeczypośpolita sine consilio, sine praesidio po nabytych forticach, sine nervo belli, ipso aestu niebespieczenstwo, sine stipendiis na żołnierza, przez lat kilka porzucana, ostatnią prawie grozi zgubą y ruiną, za lada odwagą nieprzyiacielską, ktorey iuż, żal się Boże, iawna y świeża proba na samey stolicy Ruskiey, Lwowie. W takich zatem gwałtownych y prawie niebywałych nigdy niebiespieczenstwach, od samego prawdziwego y żarliwego pro publico bono onych synow tey oyczyzny, życząc determinowac się zdania, po wszystkich wojewodztwach y ziemiach seymiki, iako y uprzejmosciom y wiernosciom ww. na mieyscu zwyczajnym, naznaczamy, pewni będąc, do czego przez wiarę oyczyźnie winną obliguiemy, że uprz. y wier. w. w., iak nayskuteczniejszego przyłożywszy starania, gruntowne y niezawodzące wynaydziecie sposoby, że abo in spiritu fortis amori filialis, należyty przedsięwziąć vigor do zaszczytu y obrony oyczyzny y staropolskich swobod, albo żołnierza uczynic iak nayprędzey sposobnego y gotowego do dalszych wojennych expedytyi. Nam, ktorzy po Bogu niemamy nic milszego nad chwałą y obronę cnych narodow, wszystko się to podobac będzie, cokolwiek naylepszego y naydoskonalszego osądzi synowskich serc ku oyczyźnie żarliwosc y miłosc, którą, ty sięć kroc zaleciwszy, pomyslnego w radach powadzenia przy dobrym od Pana Boga życzymy zdrowie. Ktory to uniwersał, ręką własną podpisawszy y pieczęcią koronną stwierdziwszy, dla należytey wszystkich wiadomosci po grodach, parafiach y mieyscach zwyczajnych publicowac rozkazuiemy. Dan w Warszawie, dnia XVIII miesiāca kwietnia, roku panskiego MDCXCV, panowania naszego XXI. У того универсалу печать коронная есть притисненная, а подпись рукъ тыми словы: Jan, krol. Stanisław Szczuka, referendarz reg. kor., m. pr. Котори же то универсалъ, за поданемъ вышъреченое особы, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ есть вписанъ.

Книга прод. Владимир. 1695 г., № 1071, л. 567, № 124.

CII.

Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насиліи, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегіи, Мартиномъ Маркушевскимъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокривцкому, епископу Луцкому.

In levipensionem poszły immunitates ecclesiasticae ritus graeci, subsequi zwykli multa et quidem non multa crimosissima inconvenientia, iako to pierwsze w Lublinie cruentissimum bractwa tameyszego ritus graeci wielebnego nigdy oycа Ambrożego Hyrycza, ihumena przełożonego, przez bezbożne ręce vagabundae personae Jana Greczyna, medycyną w Lublinie bawiącego się, roku terazniejszego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt szostego, homicidium na cmentarzu cerkwie Lubelskiej patratum, który zaboyca, że in sequestro officii castrensi Lublinensi oddany, nie tylko impunitus ex sequestro ab eodem officio castren. Lublin. iest dimissus, ale eo większa tegoż zaboycy mobilis substantia, w monasterze tameyszym Lubelskim na ten czas znayduiąca się, per violentiam od tychże jch mc. panow urzędnikow grodzkich Lubelskich satellitum immissionem et supergressionem loci, Deo sacrati, zabrana, raczey in sufragia animae zabitego zakonnika convertendo, urgentissime tedy instabunt jch mc. panowie posłowie o to apud Rempubicam, aby ten że urząd grodzki Lubelski adigat do stawienia ad poenas criminales wypuszczonego zaboycy do sądu generalnego kapturu przyszłego et substantia integra onegoż mobilis comportet poeneque per invasionem monasterii irrogent. Pozniey ieszcze drugie, niedziel temu kilka, przez xiędza Marcina Markuszewskiego, praesentem decanum collegiati Ołyckiey, excommunicatum irregularem aggravatum, reaggravatum et multis allis censuris ecclesiasticis pro suis delictis in curia primatiali metropolitana eminentissimi cardinalis, archiepiscopi Gneznensis, primi principis Regni Poloniae, innodatorum impium

factum w osobach dwoch zakonnikow ritus graeci diocesis Luceo-riensis ex obedientia sibi injuncta od jasnie przewielebnego w Bogu j. mosci oyca Dionizego na Żabokrikach Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, prototroniego metropoliey Kiiowskiej, w dobrach wsi Nosowiczach per attinentia ekonomiey vigore contractus arendatorij z wielebnym j. moscią xiędzem Andrzejem Konstantym Łackim, kanclerzem Gnieznienskim, proboszczem infułatem Ołyckim, y inszemi jch mc. xiężą prełatami y kanonikami collegiaty Ołyckiey initi et conscripti zostawionych y iustam niedziel pułtory in pacifica possessione nominem sui principalis securissime zostaiących, potym dnia czternastego julij o pułnocy najachanych, pobitych, poranionych, związanych, do Ołyki zawiezionych y w kosciele tameyszym w grob infetidissimos et squalidos carceres między umarłych wrzuconych et hucusque impiae summa media oppressorum ibique haerentium quam tirannidem na pomienionych w więzieniu zostaiących zakonnikach przerzeczony xiądz Markuszewski cum suis complicitibus exercendo, tym większe ieszcze czyni ex insolentibus suis actibus scandalum, gdy post tot censuras, excommunicationes, irregularitates, aggravationes, reaggravationes rationem variorum criminum excessum contra capitulum, conspirationum in processu ejusmodi causae latius contentorum wojewodztwach naszych, sam mszą święto celebruiąc innym z sobą wespół in iisdem censuris ecclesiasticis będącym jest powinien, więc y w tym objurgamus fide, honore et conscientia jch mc. panow posłow naszych, aby y w całej Rzeczypospolitey, a osobliwie u nayprzewielebniejszego jasnie oswieconego xiążęcia j. mc. kardynała prymasa, tak za niesłuszne więzienie zakonnikow pomienionych skuteczney upominali się satisfactiey, iako ex reniten tiantae temeritatis et levipensionis censurarum ecclesiasticarum w osobach pomienionego xiędza Markuszewskiego et aliorum complicitum niebyło impunito, requirowali. Jawne są panskiey dobroci najasniejszego świętey pamięci krola, szczęśliwie nam przedtym panuiącego, dowody in religionem ritus graeci, kiedy vacantem sedem episkopiey Łuckiey pastorali zasłużonego ku oyczyźnie me-

ritis et pietate in religionem suam, probati jasnie wielmożnego j. mc. xiędza Dyonizego Zabokrzyckiego, nominata episkopa Łuckiego y Ostrogskiego, vigilantia opatrzył, intendendo oraz przez wydaną commissią super desolationem teyze episkopiey; ktora commissia, iż dotąd intervenitibus fatis jego krolewskiey mosci skutku nie wzięła, obligamus usilnie, aby tak osobę y zasługi jasnie wielmożnego j. mc. xiędza episkopa Łuckiego, iako y desolatią tych dobr zaleciwszy, alleviationem hyberny cum Republica expostulent Seymik anteelectionalny że iest wojewodztwu naszemu potrzebny, instabunt jch mc. panowie posłowie nasi ore publico, aby nam był wydany. Caetera activitati probatae, virtuti et prudentiae jeh mc. panow posłow zalecamy.

Книга прод. Луцкая 1696 г., № 2229, л. 345, № 34.

СІІІ.

Постановленіє кїевських дворянъ на сеймику въ Владимїрѣ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посланъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и переписи обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присига сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассациіи несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству.

Року тисеча шестсотъ деветдесять шостого, месеца децембра девятого дня.

Na urządzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostyńskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starostinskiemi, comparens personaliter, wielmożny j. mc. pan Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kijowskiego, laudum, przez jch mosciow panow obywatelow pomienionego

województwa in loco consultationum solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisane, dla wpisania do xiąg niniejszych per oblatam podał, tak się w sobie mające: My, rady, dignitarze, urzędnicy y wszystkie rycerstwo generału województwa Kijowskiego na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocationey, tak universałem jasnie oświeconego xięcia jego mosci primasa Korony Polskiej y Wielkiego Xięstwa Litewskiego, iako na naznaczony przez jch mc. panow posłow naszych w confoederathey generalney Warszawskiej dzien dwudziesty dziewiąty grudnia roku terazniejszego, tysiąc szescset dziewiędziesiąt szostego, na mieysce consultation naszym zwyczajne do Włodzimirza ziachawszy się, za zgodą y miłością iednostayną postanowiliśmy y namowili laudum, ordimur actie y obrady nasze od naywyższej Boga dobrotliwego providenthey, per quem cuncta volvuntur, że z desperowanym y barzhey niżeli nodo gordio związanym y zawikłanym sposobem naszym bene sperare, non desperare jubet, ktoremu, pokornie podziękowawszy, dalszey woli iego strapione województwo w łaskawą oddaemy protekctią. A iako nas relacya ich mosciow panow posłow naszych in spes meliores erexit, tak circa debitam gratitudinem affectow y z serc naszych należyte bonis nuntijs wyrażamy podziękowanie, że, lubo naufragas widzieli Rzeczypospolitey tabulas y rozroznione civium animusze, przecie starali się, ut bene sit patriae, y takie activitas jch mosciow in tam calamitoso Reipublicae statu efficere mogła tutamina wolnosciam y dobrom naszym praesidia, pobrali y oddali każdemu z ich mosciow panow obywatelow do ukontentowania fidelissime. Ktorem jch mc. ze wiele j. mc. pan Marcyan z Szpanowa na Nowodworze Czaplic, podkomorzy Kijowski, probata virtute et senili authoritate muneris et officij sui gloriosissime labore et exemplo profuit, dla tego obliguemy się, tak osobie j. mc., iako całemu zacnemu y wielkiemu imieniowi, omni votorum correspondowac argumento; czyniąc przy tym bona fide porządek w województwie naszym, naypierwiey fide, honore et conscientia nostra to sobie przyrzekamy y na to się spisujemy y pod-

pisem ręki j. mc. pana marszałka koła naszego stwierdzamy, iż wszyscy w miłej y szczerzej iedności animuszow y serc naszych more et instituto majorum nostrorum na wszystkie okazy stawac y do zniesienia oppressiey kozackiey .wszystkich tentowac podobnych nie zaniechamy sposobow ad evacuationem z wojewodztwa naszego, co obszerniej j. mc. pan marszałek w instructiey na seym electionis przyszłego, da Bog, krola j. mc. pana naszego jch mosciom panom posłom zalecic obligatur; a w tym czasie, nim jch mc. panowie posłowie obrani, w instructiey seymowej wyrażeni, na seym electionis poiadą, uprosilismy j. mc. pana Adama Olizara, stolnika Wołyńskiego, do jasnie oswieconego xięcia j. mc. primasa, aby onemu wojewodztwa deferat desideria; ich mc. panow Wacława Żubczewskiego, podczasego Owruckiego, y Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, do jasnie wielmożnego j. mc. pana Stanisława Jana na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztellana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, y do jasnie wielmożnego j. mc. pana Szczęsnego na Porycku y Potoku Potockiego, wojewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, którym obszernieyszą do jch mosciow dalismy instructią cum expressione wdzięczności naszej; jch mosciow panow Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego, Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, do jasnie wielmożnych ich mosciow panow hetmanow Wielkiego Xęstwa Litewskiego, tak wiekiego, iako polnego, ktorzy odbiorę od j. mc. pana marszałka naszego instructią prospiciendo dalszey conservatiey wojewodztwa naszego, a z ciężkiey oppressiey chcąc sublevare bracią naszą, składamy generalny wojewodztwa naszego popis pro die vigesima aprilis in anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, mieysce pod Niesołonem popisowi naznaczamy, który anticipative, ut moris est, procedere powinny obwieszczaiące uniwersały do grodu Owruckiego y Żytomirskiego, także po parafiach praxi antiqua; na tenże czas popisu wielmożny j. mc. pan Franciszek na Potoku Potocki, starosta Owrucki, j. mc. pan Jerzy z Szpanowa Czaplic, stolnik Owrucki, j. mc. pan Adam Olizar, stolnik Wołyński,

j. mc. pan Piotr Woynarowski, łowczy Owrucki, rotmistrze od nas obrani, ziechac obligatur zelo boni publici; ziechawszy, podniesc maia chorągwie cum decore imion swoich y woiewodztwa całego ozdoba y sława, iako zwyczaj rotmistrzowski każe; y iezeliby chciał kto z jch mc. panow urzędnikow y obywatelow naszych bene mereri woiewodztwu naszemu y podniosł chorągiew na ten że czas popisu, temu praesenti conceditur laudo; y tam się popisac maia jch mc. panowie obywatele pro exigentia zwyczajui zdawna w tym woiewodztwie praktykowanego; ktory popis ma bydz przed jasnie wielmożnym j. mc. panem woiewoda Kijowskim; a in quantumby nie ziachał j. mc. pan woiewoda, a kasztellana nie mamy, tedy wielmożny j. mc. pan podkomorzy Kijowski, albo j. mc. pan starosta Owrucki, albo ktory kolwiek ziemski woiewodztwa naszego urzędnik, a ten j. mc. ma moc zupełną popisac woiewodztwo y, wszelaki porządek uczyniwszy, szlachtę do domow swoich rozpusic powiniem, ponieważ constitutią anni millesimi sexcentesimali quinquagesimi octavi od pospolitego ruszenia są uwolnieni, dosyc czynią punktowi, w confederationiey generalney Warszawskiej wyrażonemu, aby woiewodztwa obierali jch mosciow panow deputatow na commissiā Lwowską do liquidatiey z woyskiem, naznaczywszy dzien vigesima prima januarij; ktory my acceptuiąc, obralismy unanimi voto wielmożnego j. mc. pana Woyciecha Czackiego, starostę Włodzimirskiego, pułkownika woysk Rzeczypospolitey praesse na pomienioną commissiā. Że też ad bonum ordinem należy spytać się wprzod o dawnych woiewodztwa proventach, in quo statu zostaią, postanowiany między sobą, aby ich mc. panowie poborcowie y contrahenci cuiuscunque exactionis ci, ktorzy kwity maia, z kwitami, ktorzy zas nie maia do rachunku fidelitatis suae uczynienia stawali do j. mc. pana starosty Owruckiego ab actu laudi praesentis za niedziel osm, pro convocatione celeriori et notitia; j. mc. pan starosta Owrucki uniwersał swoy donoszą woia woiewodztwa naszego do grodu Owruckiego y Włodzimirskiego wydac, jak nayprędzey, każe; jezeliby zas trwogi czas pomieniony impedire mieli, żeby stawali w Owruczu na

cadentią sądzących się kapturow y tam, iezeliby ktorykolwiek racunkow czynic niechciał, postanowienia całego wojewodztwa był contrarius, takowy każdy iustam natychże sądach in volumine legum expressam odniesie poenam, na co daliśmy plenariam potestatem hoc laudo j. mc. panu staroscie Owruckiemu, commissarzowi dawnemu y marszałkowi sądow kapturowych, aby każdego renitentem na sądy kapturowe praevia relatione, in actis proprii districtus inscribenda, pozwać kazał; w wydaniu assignathey y rachunkow commissarskich żadney przeszkody od j. mc. pana starosty Włodzimierskiego aby żadnym sposobem niemiał j. mc. pan starosta Owrucki, cavemus. A lubo w laudum za marszałkowstwa swego pomieniony j. mc. pan stolnik Wołyński dla ratij, wniesionych in medio nostri, przepomniał był in numerum wielmożnych ich mosciow panow sędziow kapturowych włożyć j. mc. pana podczaszego Owruckiego, j. mc. pana stolnika Trembowelskiego, j. mc. pana pisarzą ziemskiego Bracławskiego, j. mc. pana podstolego Wiskiego, przeto teraz de communi omnium consensu przydaliśmy, aby jch mc. in frequentiori numero, po wykonaney przysiędze, collegium jch mc. panow sędziow zasiedli, injuriatis et sitientibus justiciam dosc czynili; na dalsze zapatrując się necessitates et pericula, do dobrego rządu choc małe subsidium reassumimus, szelężne y pogłowne uchwalamy niżey specificowanym sposobem, ktore zaczynac się ma a die vigesima februarij anno futuro, millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, a konczyc się ma o takowym że dniu y czasie in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo octavo. Do ktorey exactey wybierania, tak szelężnego, iako pogłownego, uprosilismy j. mc. pana Marka Axaka, woyskiego Kijowskiego, aby pomieniony podatek, quam fidelissima administratione, expediował y do skarbu oddał, ktoremu szostą część za pracę naznaczamy, y ten że j. mc. pan administrator przysięc ma w tę rotę: „Ja, Marek Axak, przysięgam panu Bogu, w Troycy Świętej Jedynemu, na to, iż ten podatek wojewodztwa Kijowskiego w powiatach, do niego należących, sprawiedliwie, według Boga y sumnienia, administrowac bez szkody wojewodztwa naymniejszy będę,

ludzi depaktowac nad opisanie y uchwałę wojewodztwa nie będę, ale to wszystko, cokolwiek, niżey opisanym sposobem, na którym kolwiek mieyscu, od iakiego kolwiek towaru, albo handlu, wybiorę spolnym staraniem, nic nie taiąc, w każdy grosz polski liczyc będę trzy szelągi, niepraetenduiąc tego valoru, iako w wojewodztwie Kijowskim idzie moneta dobra, wniesc do skarbu wojewodztwa obowiązuie się y żadnego faworu żadney osobie czynic nie będę; tak mi, panie Boże, dapomóż y niewinna męka Chrystusa Pana“. Ktory jurament na naybliższy cadentey sądow kapturowych j. mc. pan administrator wykonac obligatur, sub nullitate exactiey swoiey. Szelężne zas takowym ma j. mc. pan woyski Kijowski wybierac sposobem monetą currenti w wiewodztwie Wołyńskim: czerwony złoty po pułpietnasta złotego, taler bity po złotych siedm, tyńf złoty y groszy pięć, orlanka cesarska złoty spełna, szostak całkowity groszy iedenascie y szelągów dwa, od kotła szlacheckiego złotych cztery, od żydowskiego złotych szesc, od szynku po miastach y wsiach, gdzie niemasz karczm, a szynki bywaią według constitutiey anni millesimi sexcentesimi septuagcsimi sexti o szelężnym opisaney, a gdzie w ktorey wsi albo miasteczku iest banie y kotły y tamże karczma, tedy z iednego mieysca od bań y kotłów wziowszy od karczmy tey wsi lubo miasteczka od szynku praetendowac j. mc. pan administrator nie powinien, od kufy gorzałki iedney, poiedynkowego wozu kounnego złotych siedm, od mazy soli czterowołowej złoty y groszy pietnascie, od mazy zas z tąż solą y z czym inszym parowołowej złoty ieden, od wozu tiutiunu, annyżu, łoiu, wosku, juchtow y innych towarow także po talerowi bitemu wybierac będzie j. mc. pan woyski; od każdego wozu raz odbierac podatek, żeby każdy kupiec, raz zapłaciwszy, więcej do płacenia pociągany nie był; od naymitow, parobkow, także białych głów służebnych chłopskiey conditiei utriusque sexus pogłownego sposobem podatek także j. mc. pan administrator wybierac będzie takim obyczaiem: od meszczyny pułzłotego, od białegłowy groszy szesc. Doniesli nam jch mc. panowie obywatele gravamina przez condemnaty od

jch mc. panow poborców niektórych y contrahentów szeleżnego przez podane delaty swoje do sądów, te wszystkie generaliter, odkogokolwiek y na kimkolwiek inquocunque iudicio et officio otrzymane, laudo praesentis conventus nostri cassantur et annihilantur y, aby w żadnym sądzie valoru nie mieli, declaramus, ile kiedy praecipanter otrzymane. Zachęcając przytym jch mosciów panów obywatelów bracią naszą do dalszey usługi województwa naszego dawne praemia laboribus debita od nas, czy to per lauda, czy to per scripta et verbales declarationes, appromissa et declarata tych jch mosciów y terazniejszym assecuruujemy laudo, że każdego declarowana y assecurowana pewnie doydzie quota. Podobnym sposobem ich mosciom panom posłom od woyska skonfoederowanego, tak j. mc. panu Stefanowi Woynarowskiemu, sędzicowi ziemskiemu Kijowskiemu, iako j. mc. panu Adamowi Surynowi, towarzyszu jasnie oświeconego xięcia j. mc. Radziwiła, podkanclerzego Welk. Xięś. Litewskiego rotty usarskiey, naszą świadcząc propensią, obudwom jch mc. tyśiąc czterysta currenti moneta na Wołyniu declaruujemy, instructią jch mc. nam in medio przeczytaną, respons j. mc. panu marszałkowi dac zlecamy. Zebysmy też nie byli przez ten czas interregni sine consilio, dla dalszey conservathey obrad naszych seymik terazniejszy relationis in pleno robore zachowuiemy y do dnia wtorego maja w roku przyszlým, tyśiąc szescset dziewiędziesiąt siódmym, pod directią łaski terazniejszego marszałka naszego, j. mc. pana podczaszego Owruckiego, odkładamy y prolonguujemy. Teraz laudum nasze, dla lepszey wagi, ręką j. mc. pana marszałka aby podpisane y do akt grodu Włodzimirskiego podane było, zlecamy. U tego laudum podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego generału województwa Kijowskiego, mp. Ktoż to laudum, za podaniem jego mosci podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisane.

Книга под. Бандуип. 1696 г., № 1072, л. 906, № 245.

CIV.

Инструкція кїевскихъ дворянъ посланъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны.

Року тисеча шестсотъ девяностъ сего, месеца януаря чотырнадцатого дня.

Na urzędzie grodzkim, w zamku jego kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, podstolim Czerskim, burgabim zambu Włodzimirskiego, y xiegami ninieyszemi grodzkiemi staroscinskimi, comparens personaliter, urodzony j. mc. Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa generału Kijowskiego, laudum jnstrukciey na seym Warszawski electionis novi principis, przez jch mosciow panow obywatelow tegcz wojewodztwa we Włodzimirzu in loco consultatorium solito zgodnie postanowione, ręką swą marszałkowską podpisanę, dla wpisania do xiąg ninieyszich per oblatam podał, tenoristalis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y wszystko rycerstwo generału wojewodztwa Kiiowskiego, na seymik relationis po zerwaney dolendo fato convocathey, tak za uniwersałem jas. osw. xięcia j. mc. prymasa Korony Polskiej y W. X. Lit., iako naznaczony przez jch mosciow pp. posłow naszych confederathey generalney Warszawskiej dzien dwudziesty dziewiąty grudnia roku teraznieyszego, tysiąc szescset dziewięcdziesiąt szostego, na mieysce, consultatiom naszym zwyczajne, do Włodzimirza ziachawszy się, pomienoną confederatią Warszawską, ponieważ nic przeciwko prawu w sobie niezamyka, przyielismy; także confederacyą naszą, zgodnie roku niedawno przeszłego spisaną y do akt grodu Włodzimirskiego podaną, in omnibus punctis, oraz instrukcyą na seym przeszły convocationis, w tymże

grodzie będącą, także we wszystkich punktach, które, według prawa y otrzymania dobra pospolitego, zachowanie praw y wolności konserwacji województwa naszego winny są wyrażone, laudum terazniejszym referując się y z terazniejszą instrukcją, do pomienionego laudum y instrukciej reasumujemy, approbujemy, y na seymiku, da Bog, przysłłym in campo electorali, aby swoy skutek wzięły, przez jch mc. pp. posłów na seym electionis przyszłego, da Bog, króla jego mości zgodnie przystąpiliśmy. Jakoż obraliśmy y uprosili wielm. jch mc. panów: j. mc. pana Marciana na Nowymdworze Czaplica, podkomorzego Kiiowskiego, j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, Owruckiego, j. mc. p. Wojciecha Stanisława Czackiego, Włodzimirskiego starostow, j. mc. p. Jana z Woynarowey Woynarowskiego, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego z Szpanowa Czaplica, stolnika Owruckiego. j. mc. p. Adama Olizara, stolnika Wołyńskiego, j. mc. p. Wacława Konstantego Zubczewskiego, podczaszego Owruckiego; j. mc. p. Jana Horaina, podczaszego Parnawskiego, j. mc. p. Jana Olizara, podsędka Kiiowskiego, j. mc. p. Piotra Woynarowskiego, łowczego Owruckiego, j. mc. p. Wacława Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, j. mc. p. Alexandra Amor hrabiego Tarnowskiego, j. mc. p. Wawrzynca Stanisława Pepłowskiego, woyskiego Łuckiego, pisarza grodzkiego Łuckiego, j. mc. p. Pawła Jozefa Olszewskiego, vice jnstigatora koronnego, pisarza ziemskiego Bełzkiego y grodzkiego Włodzimirskiego, j. mc. pana Jędrzeja Woynarowskiego, podstolego Bracławskiego, j. mc. p. Konstantego Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, j. mc. p. Wojciecha Potockiego, podstolego Wiskiego, j. mc. p. Jana na Szumsku Woronicza, podkomorzycza Kiiowskiego, j. mc. p. Stefana Woynarowskiego, sędzica Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra Wilczopolskiego, czesnika Parnawskiego, j. mc. p. Mikołaja Grynę, pisarza ziemskiego Bracławskiego, j. mc. p. Michała Kossakowskiego, chorążycza Wołyńskiego, j. mc. p. Antoniego Siennickiego, miecznika Owruckiego, j. mc. p. Kopcia, miecznika Mscisławskiego, j. m. p. Krzysztopha Czaplica, skarbuika Oszmianskiego, j. mc. p. Marciana Axaka, j.

mc. p. Rozwadowskiego. Ktorem jch mosciom zupełną moc. ad tractanda negotia publica dawszy, upraszamy, aby to, co w przeszłej jnstrukcyi wyrazono, y z całej Rzeczypospolitey interesami, et cum votis populorum przez confederatią Warszawską do seymu electionis odłożoną, optato fine felici coronide, cum decore wielkich imion swoich, ad suam redigant formam. Zaswiadczone przytym starania, sudores et labores około całosci dobra pospolitego, ktore u całego swiata immenso pondere aestimationis bydz powinny, z wdzięcznoscii przyrodzoney, tantis canalibus musimy eniti y należyte wyrazic przez jch mc. pp. posłów jas. oswieconemu xiążęciu j. mc. prymasowi podziękowanie, aby na przyszłej, da Bog, convocathey, wrodzoną dobrocią y rostopnoscią et diffidentiiis civium et universis exitiis, ktoreby Rzeczpospolitą affligere, rady zdrowe pomieszać y elekcyą, da Bog, przyszłą zatrudnic mogły, iako primas primusque princeps primam Rzeczypospolitey curam gerat, ruentem patriam ab imminentibus periculis vindicando, in quam felicissimo lokowac Rzeczpospolitą starał się statu. A że circa hunc tristem praesentem Rzeczypospolitey statum, ktory invida śmiercią najasnieszego krola jego mc. p. Jana Trzeciego przyniosły oyczyźnie fata, extremos na nie rzucając ictus, między ktoremi związek woyska Rzeczypospolitey, afflictionem et distractionem jch mc. panow hetmanow impossibilitatem defensionis per inobedientiam woyska zrucili, gdzie y nasze kraie osiadłe, wsi y włosci, in praedam et oppressionem. Palia, Jskry, y zuchwałego na wolność szlachecką zawziętego idą kozactwa, ktory ad normam związku polskiego pretensye sobie, iakowes zasługi u Rzeczypospolitey numerando, nierespectuiąc na stan szlachecki bracią naszą młodszą ignominiosissime traktuia; wszystko, co jest substantiey, zabrawszy, samych biciem y krwie rozlaniem ciemiazą, z tey tak ciężkiey oppressiey y swawoli kozackiey, aby jch mc. pp. posłowie jugum hac grave et intollerabile servitutis wszelkim sposobem executere starali się, y nie wprzod do nominaciey przyszłego pana przystapia, aż poki inter pacta conventa, punkt ewacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypos-

politey acceptowany, miescić się nie będzie; o co tak xięcia jego mosc prymasa, iako jch mc. pp. hetmanow koronnych circa delatas od nas querelas prezbami swemi salicitabunt. Jeżeliby zas woysko skonfederowane forti et armata manu krola obierac chciało, prawa y wolnosci w tym szlacheckie cancelcare praesumpsisset, y w tym, iakie cała Rzeczpospolita arripiet media, pomagac y zgadzac się będą jch mc. pp. posłowie. Aże in hoc statu Reipublicae desolato niemniysza ruina, mille in commoda et periculorum farrago związanego emersit woyska, nietylko de authore iego pilnie investigabunt, ale, aby constitutia, eo nomine zaszła, do swoiey przyszła executiey, promovebunt jch mc. pp. posłowie y umową się cum ordinibus regni rigorem ordynacye u Rzeczypospolitey wszystkie, aby ludzie na zaszczyt Rzeczypospolitey stawiali, y obllgacyom swoim dosyć czynili, expostulabunt jch mc. pp. posłowie. Prawa wszelkie, wolnosci nasze szlacheckie, cnotą y krwią przodkow naszych nabyte, munificentią łaskawych krolow polskich nadane y utwierdzone, aby in suo ordine zachowane y exequowane były, urgentissime domowiac się będą ich mc. pp. posłowie. Sławne bo waleczne jas. osw. j. mc. pana Stanisława na Jabłonowie Jabłonowskiego, kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, na cały swiat w krwawych boiach actie cum dispendio zdrowia y fortun dla sławy narodu Polskiego, za granicami polskimi cum stupore et admiratione całej Europy swiadczone, z wielką Rzeczypospolitey ozdobą, od całego chrzescianstwa pochwałą, granic oyczystych rozprzestrzeniem y utrzymaniem, nieznosnych tłumow bis-surmańskich rozgromieniem, iako całą Rzeczpospolitą tutantur et ornant, tak w sercach naszych vivum znayduią fortibus factis testimonium, że zawsze parva manu innumerabiles hostium turmas profigabat, zkąd że y wojewodztwo nasze swoje miało praesidia w krzywdach, non elongatam justitiam, to wszystko, iako przed całą Rzeczpospolitą wyznaią jch mc. pp. posłowie genuine, tak uniżone oddadzą, qua publice, qua privatim, podziękowanie, cum expressione votorum nostrorum, że na każdym placu honory, zdrowia y fortuny nasze immo-

lare gotowismy, powagą y władzą conservuiąc w znamienitych zasługach u całej Rzeczypospolitey gratitudinem et satisfactionem repetendo. Aże ciężka oppressya kozacka bez interpozytiey y osobliwey łaski z wojewodztwa naszego eradicari niemoże, upraszac będą jch mc. pp. posłowie pana kasztelana Krakowskiego o skuteczne apud futurum regnantem suffragium. Głosne na cały świat echo wielkiego imienia przęswietney familiey domu y osoby jas. wielm. j. mc. pana wojewody Krakowskiego, hetmana polnego koronnego, nietylko u Rzeczypospolitey, ale u całego świata chrzescińskiego dignam meritur aestimationem et tantis virtutibus gratitudinem, o ktore jch mc. pp. posłowie u Rzeczypospolitey serio przymowią się, oraz upraszac będą, aby do evacuatiey kozakow z wojewodztwa naszego, autoritate sua łaskawie cooperari raczył j. mc. pan wojewoda. A iako w każdych okazyach publicznych, iako też in campo martio prac y niewczasow woennych, ochoczy y mężny wielkiemu oycu wodzowi asistent jas. wielm. j. mc. pan wojewoda Wołyński, tak też in campo electorali pro solita activitate et autoritate sua, iako generału naszego senator y starosta Białoerkiwski w wojewodztwie naszym do evacuatiey pomienionych kozakow voto et prudentissimo consilio addat calculum. Merentur compassiā zasługi y dzielności prace y trudy w corocznych kompaniach jas. wielm. j. mc. pana Jozepha Bogusława Służki, kasztelana Wilenskiego, hetmana polnego Wiel. X. Lit., ale osobliwy w nas wszystkich wzbudzaia impet, abysmy przez jch mc. panow posłow naszych na seymie, da Bog, electionis przyszłym, desideria jego mosci Rzeczypospolitey zalecili, co, aby w skutku effectuari mogło, compellamus et obligamus jch mc. pp. posłow. Ponieważ y dawne prawa o urządach duchownych y beneficiae ritus graeci ex sua wypadły orbita, zaczym hoc laudo jch mc. panom posłom na electiā futuri regnatis nostri zlecamy, ut instant apud Rempubicam, aby w swoją weszły ryze, iako to officia, przeciwko wszelkiey słusznosci y prawom oyczystym, po kilkoro w iedney mieszczące się osobie. a ni więcej, etiam prae-textu administrationis, tylko solita, juxta praescripta legum praxim,

po iednemu rozdawane były, j każdy episcop przy swoiey tylko katedry, szczegulnie non appetendo, aliam haereat prerogatywie. Więc ze to practicatur et ad praesens cum praejudicio tychże dawnych praw, eo nomine pisanych, iż dobra metropoliey Kiiowskiey et alia pingua beneficia possidens j. mc. ociec Szumlanski, episcop Lwowski, nadane sub titulo administratiey nullo usu et commodo, tak chwały Bożey, iako też wojewodztwa naszego, coraz bardziej one pessundando trzyma, hoc nostro publico laudo upraszamy jas. przewielebnego j. mc. oycza Dionizego na Zabokrzykach Zabokrzyckiego, nominata episcopa Łuckiego, aby, iako terrigena noster, tam in temporabilis, quam spiritualibus, ex tunc tey na się wziąć raczył, tak metropoliey, iako y archimandrie y Pieczarskiey adminsstratiey onus, z ktorego non minus ku chwale Bozey y wojewodztwu naszemu accrescere może commodum, y wszyscy unanimi przyrzekamy voto jch mc. panom posłom naszym na elekcyą, aby ante omnia, circa approbationem in hoc puncto laudi nostri, urgentissime upomnieli się, non obstante privilegio na administracyą tych dobr y rządu w duchowienstwie wojewodztwa naszego Kiiowskiego, za Słuczą będącego, ritus graeci, uti contra praescriptum dawnych praw od swientey pamięci krola jego mosci zmarłego, przez terazniejszego tenutarium impetrato, to insuper przydaiąc, aby wszyscy duchowni, in eodem archimetropolitana diecesi Kiioviensi za Słuczą haerenti, wszędy tak w krolewskich, duchownych y ziemskich dobrach, excepto uuitow duchownych, do tegoż j. mc. oycza nominata episcopa Łuckiego jurisdictioney y posłuszenstwa należeli, nim futuri, da Bog, regnantis dalsza per privilegium nastąpi juxta legum praescriptum dispositio. Ustawiczna pro bono publico ochota, qua publice, qua privatim, wojewodztwu naszemu pożyteczna activitas y znaczne przysługi exemplo majorum suorum j. mc. p. Franciszka na Potoku Potockiego, starostę Owruckiego, iako debito amplectimur effectui, tak wniesioną in medio nostri querimoniam w ciężkiej krzywdzie od jas. wielm. j. mc. p. Koniecpolskiego, koniuszego koronnego, ktory, postponendo prawo pospolite, y dekreta trybunalskie, y osta-

tnie executie, także nec modus ulterior decretandi conceditur, oddany officiose lesniow rehabuit violenter executie poirritował, aby tedy *authoritas legis et executio rei judicatae* w swojej zostawała executiey, *adhibebunt media* na przyszłej, da Bag, electiey jch mc. pp. posłowie nasi, kiedy się wojewodztwo nasze z przeszłych y terazniejszych czasow na wielkie w Rzeczypospolitey w boju y pokoju domu zacnego jch mc. pp. Olizarow Wołczkiewiczow, starożytnych obywatelow wojewodstwa tego, zapatruie *merita* y w nich godne z przodków ich, tak *ex ante actis saeculis* przez stawione in publicum oyczyny *emolumentum* usarskie swoim własnym kosztem chorągwie, iako też dotąd ustawiczne na usługę Rzeczypospolitey godnych successorow widzi y uznaje *actie*, znasie do należitey, tak wielkim zasługom wdzięczności y z tey wielm. j. mc. panu Janowi na Koreszczowie y Wołczkowie Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, *viro tot belis exercito* y równie *toga emerito*, *per votorum concursum* y zgodne wszystkich nas zdania krzesło kasztelaney Kiiowskiey oddane bydz sądzi, która gdy, *lege non succurrente*, o urzędach *terrigenis* należytych *sancita*, mimo *patriotas* woiewodztwa naszego, *cum praejudicio* prawa y słusznosci oddawana była, ani ta fortuna na godną zawsze osobę y zasługi j. mc. pana podsędku Kiiowskiego *ex pane bene merentium* dotąd *respexerat*, *obligamus* braterskim *affektem* et *publico voto* jch mc. pp. posłów naszych, aby, tak przy prawie, *eo nomine* postanowionym, stawiając, iako też kontentując nas wszystkich braci, wlane na osobę j. mc. p. podsędku Kiiowskiego *affekta* y zgodę między artykuły *pactorum conventorum*, z obranym, da Bog, krolem jego *moscią* a Rzeczpospolitą *concludendorum*, te woiewodztwa naszego włożyli *desiderium*, żeby kasztelania Kiiowska, *ad praesens* wakująca, nikomu inszemu tylko jego *mosci* p. Olizarowi Wołczkiewiczowi, podsędkowi Kiiowskiemu, oddana była, na ktorego tak nas wszystkich *unanimis consensus* zgadza się, iako y wielm. j. mc. p. Marcyana z Szpanowa Czaplica, podkomorzego wojewodztwa naszego Kiiowskiego, *ex vi reciprocae gratitudinis* w zastąpieniu urzędu podkomorskiego, *ex publico con-*

sensu bliskiego accedit ad vota nostra zgodna instantia. Ponieważ dla niedoszęłego convocathey seymu, desiderium wojewodztwa naszego w jnstrukcye, za pretensyą urodzonego j. mc. pana Alexandra Wilczopolskiego, cześnika Parnawskiego, do ziemie Drohyckiey, skutku więc niemoęło, powtarzamy go ad praesens, zlecając jch mc. panom posłom naszym, aby stanom Rzeczypospolitey, tak słuszny jego mc. interes przełożywszy, modum satisfactionis, w niewypłaconey dotąd przez ziemę Drohycką ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo na trzynastcie tysięcy assignaciey, apud Rempublicam efficiant. Skarb koronny, że większe prywatne continent w sobie expensa, niżeli Rzeczypospolitey całosci y potrzebom wystarcza, aby jch mc. pp. posłowie rigidius weyrzeli y calculathey publiczney przez deputatow z każdego wojewodztwa domowili się, largithey żadnych non admittendo. Cactera prudentiae, activitati et probatae dexteritati committendo, upraszamy, aby raczyli formare consilia Reipublicae utilia. To zas jnstructhey laudum, ut solidentur praemissa, ręką własną podpisac y do akt grodzkich Włodzimierskich podac j. mc. panu marszałkowi koła naszego rycerskiego conformiter zlecamy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey oblaty jnstructhey podpis ręki temi słowy: Wacław Konstanty Zubczewski, podczaszy Owrucki, marszałek koła rycerskiego wojewodztwa Kiiowskiego generału, m. pr. Ktoraż to jnstrukcya, za podaniem wysz rzeczzonego j. mosci podawającego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisane.

Книга врод. Владимір. 1697 в., № 1073, л. 396, № 12.

CV.

Изъ инструкціи кіевськихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ.

Deferent jch mc. pp. posłowie nasi Rzeczypospolitey niezmierną obywatelow naszym od kozakow na honorach y fortunach, iako się fusius w przeszłych wyraziło instrukcyach, oppressyą y na nic na przyszłym, da Bog, seymie coronationis pozwolic niemając, poki o evacuatią kozakow upewnienie się assecurati nie będą.

Книга прод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 595 на об., № 148.

CVI.

Постановленіе кіевськихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя обывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Палиемъ. О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевскаго воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ.

Року тысяча шестсотъ девяностъ сего, месяца мая четвертого дня.

Na urządzie grodzkim, w zamku j. kr. mosci Włodzimirskim, przedemną, Stefanem Gostynskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi staroscinskimi, comparens personaliter, urodzony j. mc. p. Marcin Axak, marszałek koła ryccerskiego wojewodztwa Kiiowskiego, jnstrukcyą na seym Warszawski electionis futuri regnantis, przez jch mc. panow obywatelow tegoż wojewodztwa we Włodzimirzu, in loco consultationum solito, zgodnie postanowioną, ręką swą marszałkowską podpisaną, dla wpisania do xiąg ninieyszych per oblatam podał, tenoris talis: My, rady, dygnitarze, urzędnicy y

wszystkie rycerstwo generału województwa Kiiowskiego, na seym re-assumptionis per laudum województwa naszego, roku przeszłego, tysiąc szescset dziewięćdziesiąt szostego, miesiąca grudnia dwudziestego dziewiątego dnia postanowione, na dzień wtóry maia roku terazniejszego tysiąc szescset dziewięćdziesiąt, siódmego naznaczony, na miejsce zwyczajne do Włodzimirza ziachawszy się, do laudum y jnstrukciey, na wysz wspomnionym seymiku konkludowanych, stosuiemy się, na seymie, da Bog, przyszlým electionis aby effectum sortiri mogły, przez jch mc. pp. posłów woiewództwa naszego starac się będziemy, do czego omni cura aplikuiąc się, do obranych przeszłego seymiku jch mc. pp. posłów przydalismy j. mc. pana Michała Staweckiego, chorążego Żytomirskiego, wice marszałka sądow kapturowych y pisarza polnego pospolitego ruszenia województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego j. mc. p. Remigiana Suryna, stolnika Żytomirskiego, sędziego kapturow województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Pawła Trypolskiego, sędziego kapturow województwa Kiiowskiego, porucznika wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. pana Alexandra Kniahynin-skiego, czesnika Żytomirskiego, chorążego wielm. j. mc. pana pułkownika naszego, j. mc. p. Teodora Pawszę, podstolego Owruckiego, sędziego kaptura województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Samoela na Krynicach Hołowinskiego, miecznika Owruckiego, sędziego kaptura województwa Wołyńskiego, j. mc. p. Jakuba na Bahrynowiczach Bahrynowskiego, woyskiego Owruckiego, sędziego kapturowego y pisarza grodzkiego generału województwa Kiiowskiego, j. mc. Stanisława z Szpanowa Czaplica, sędziego pospolitego ruszenia województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Alexandra na Olewsku Niemierzycza, porucznika j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuńskiego, podwoiewodzego generału województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jerzego Dubisskiego, oboznego pospolitego ruszenia województwa Kiiowskiego, j. mc. p. Jana Trzeciaka, chorążego wielm. j. mc. p. stolnika Owruckiego, starosty Krzemienczuckiego, j. mc. p. Jerzego Cyrynę, stolnika Trembowelskiego, sędziego kaptura województwa

Kiiowskiego, j. mc. p. Jana z Wolumina Wołyńskiego, sędziego wojewodztwa Kiiowskiego, pisarza grodzkiego Owruckiego, j. mc. p. Karola Małyńskiego, j. mc. p. Ludwika Wolskiego, j. mc. p. Mikołaja Skypora, j. mc. p. Adama Korczewskiego, j. mc. p. Marciana Steckiego, j. mc. p. Jana Tuszynskiego, podstolego Żytomirskiego, j. mc. p. Suryna, j. mc. p. Samuela Wyhowskiego, j. mc. p. Alexandra Silicza, j. mc. p. Maximiliaua Heiewskiego, j. mc. p. Stanisława Jaskolskiego. Ktorem jch mosciom, iako y pierwszym, plenariam fucultatem ad pramovenda wojewodztwa naszego negotia dawszy, upraszamy, aby, przybywszy in campum electoralem, iako nayprędzey, hoc intiment Reipublicae, aby actus electionis niebył prolongowany nad niedziel szesc, exemplo s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, y to na ten czas procurabunt jch mc. pp. posłowie dexteritate sua apud Rempubicam, aby futurus Regnaus przysiągł nato, żeby sententiam absolutam in judiciis comitalibus niedawał, ale ad justu jch mc panow senatorow y deputatow jzby poselskiey stosował się vota. Deferent przytym jch mc. pp. posłowie Rzeczypospolitey tak ciężką obywatelow wojewodztwa naszego oppressyą od kozakow y zdeptaną wolnosc, et specialiter od Jeremy, pułkownika jas. wielm. j. mc. pana kasztelana Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, niedawno z niewoli tatarskiey wykupionego, y ludzi iego, ktorzy, nie respektuiąc na bojazn Bożą, na krew szlachecką, na wszelaką wyuzdawszy się swawolą, niekontentuiąc się, że ludzi ubogich tak ciężkimi konsistencjami y zdzieraniem od żydow y ludzi po drogach y miastach kozubalcami, biciem y kaleczeniem, tedy dwory nawet obywatelow naszych nachodzili, iako to jas. wiel. j. mc. pana Kazimirza Sapiehy, kasztelana Trockiego, Brzezkiego c. starosty, miasto Czarnobyl najechawszy et w niwecz obrocili y mieszczan kilku tamecznych na smierec pozabiali, co nam jego mc. pan kasztelan Trocki przez list swoy detulit; zamek zrabowali j. mc. p. Deręgowskiego, administratora dobr tych że pod wartą trzymali; j. mc. pana Steckiego, woyskiego Żytomirskiego, ciż ludzie pomienionego Jeremy, idąc ku Lwowu do j. mc.

pana Krakowskiego, funditus zruynowali. Takoz się stała violentia w miasteczku Łuhyniach, w possessiey wielm. j. mc. pana podkomorzego Kiiowskiego będącym, od Jskry, pułkownika kozackiego, w posłnszenstwie iakoby j. mc. pana kasztelana Krakowskiego będącego, iako y wielmożnemu j. mc. p. Woynarowskiemu, sędziemu ziemskiemu Kiiowskiemu, ktoremu namieniony Jskra dobra, w wojewodztwie Kiiowskim zostaiące, penitus zruynował, że żadnego pożytku z dobr niema j. mc. pan sędzia y miec niemoże, ponieważ y we dworze, podstarosciemu wolnosc odebrawszy, wszystkie na siebie zabiera prowenta. Convenient j. mc. pp. posłowie wprzod privatim jas. wielmożnego j. mc. pp. kasztelana Krakowskiego, hetmana wielk. koronnego, n. w. m. pana, y przy oddaniu j. mc. należytey obserwantiey, upraszac y perswadowac będą, aby hoc genus militiae w wojewodztwie naszym nietrzymał więcey, ponieważ y powadze jego mosci contraveniunt, uniwersałow niesłuchaia, y żeby zaraz z winnych sprawiedliwosc administrowac y szkody poczynione, pozabierane intraty nagrodzic kazał. Niemnieysze dzieia się oppressye od Palia, pułkownika kozackiego, jch mc. panom obywatelom naszym roznym, a mianowicie: j. mc. panu Markowi Axakowi, woyskiemu Kiiowskiemu, j. mc. panu Remigianowi Surynowi, stolnikowi Żytomirskiemu, ktorych nietylko dobra possident y za swoje mieni, ale y przywilegiami od s. p. krola jego mosci (Jana?) Trzeciego sobie nadanemi szczyci się, ktorzy ustawicznemi nadzwyczaj consistentiami nietylko poddanych naszych, ale y szlachtę bracia naszą minoris conditionis, ciemieżą y z własnych wyganiania domow. Szlachciankom, iako kucharkom jakim, wysługowac się każą, do wydania boroszna, alias prowiantow, przymuszaią, biią, kaliczą y insze niewypowiedziane oppressye czynią; upomnią się jch mc. pp. posłowie coram Republica u krolowey jey mosci y successorow s. p. krola jego mc., jeżeli tak iest, żeby przywileje Paliiowi miały byc dane. Podobne od Barabasha, pułkownika, j. mc. panu Staweckiemu, chorążemu Żytomirskiemu, który sotnią całą kozakow sprowadził do Czernieowiec, dobr dziedzicznych, na całą zimą na konsistentią y niezmiernemi borosznami

ludzi w niwecz obrocił y samego j. mc. pana chorążego, upraszającego o kommizeracyą nad poddanemi swemi, własne za wartą trzymał. Z ciężkicy tedy takowey kozackicy jch mc. panow obywatelow naszych na honorach y fortunach oppressyi, obligantur jch mc. pp. posłowie nasi, nietylko prozbami naszemi, ale fide, honore et conscientia, sublevare y fortissime przy tym punkcie stawac mają y poty do nominacyi przyszłego pana jch mc. pp. posłowie przystąpić niepowinni, aż poki inter pacta conventa punkt evacuationis kozakow z wojewodztwa naszego od Rzeczypospolitey acceptowany y konnotowany niebędzie. Ztarac się też będą jch mc. pp. posłowie o to, tak publico, iako privato modo, aby wydzwiegneli summy niepłacone od successorow s. p. jas. wielm. j. mc. p. Grzymałtowskiego, wojewody Poznanskiego, przez kommissyą Warszawską naznaczone j. mc. panom obywatelom wojewodztwa naszego, którzy za Dnieprem swoje dla całosci Rzeczypospolitey dobra stracili. Jnstabunt jch mc. pp. posłowie nasi ad Rempublicam, aby starostwa Krasinskiego y inszych partikularzow, ktore nie są in possessione exulum, non obstante contradictione niektorych jch mc. panow obywatelow wojewodztwa naszego Kiiowskiego y Czernihowskiego, te zas partykularze, ktore niesą do possessiey naszej dotąd oddane, per legem publicam były przywroczone. A lubo są dawne konstitucye o całosci praw jch mc. oycow duchownych ritus graeci, a osobliwie unitorum, iednak in specialibus desideriis jas. wiel. j. mc. xiędza Leona Szlubicza Załęskiego, metropolity Kiiowskiego y całej Rusiey, Włodzimirskiego, Brzeskiego episcopa, aby unita eclesia w prawach swoich niemiała niodkogo przeszkody, y żeby jas. wielmożny j. mc. xiądz metropolita, iako wielkicy godnosci y świętobliwosci magni nominis prałat, zostawał przy swoich episkopiach, ktory z własnych dobr swoich dziedzicznych naprawił episkopią Włodzimirską, nietylko cerkwie restauruiąc, ale y poddanych chlebem y sprzęzaiem zakładaiąc, pracowac będą jch mc. pp. posłowie. Jako w pierwszą jch mc. pp. posłowie mają ten do promowowania punkt w jnstrukcyą włożony, tak y terazniyszą obligantur, ut in-

stent ad Rempubicam, aby wielmożnemu j. mc. xiędzu Dyonizema Zabokrzyckiemu, episkopowi Łuckiemu ritus graeci, który w całej to Rzeczypospolitey y wojewodztwie naszym in statu saeculari dobrze zasłużył dobra, które trzyma j. mc. xiędz Szumlanski, episkop Lwowski, do archimandriey y metropoliey Kiiowskiej należące, jego mosci, iako obywatelowi generału naszego, w administracyą oddane były do dalszey Rzeczypospolitey decyzyi, non derogando privilegium, od s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego niektórym jch mc. panom obywatelom naszym nadanym. Jako wielmożny j. mc. p. podkomorzy woiewodztwa naszego, certuiąc wzajemnym dobrym affektem z j. mc. panem podsędkiem woiewodztwa tegoż, pamiętając, że konkurrentey do podkomorstwa ustąpił jego mosci, choc był naten czas wyższym urzędnikiem, wniosł instancyą tak na przeszłym seymiku, iako y terazniejszym za j. mc. panem podsędkiem, aby jch mc. pp. posłowie apud Rempubicam starali się wprzod u jas. osw. xięcia j. mosci prymasa, u jch mc. panow pieczentarzow, a potym aby futurus regnas kasztelanią Kiiowską j. mc. panu podsędkowi konferował, która teraz vacat, nietylko dla wysokich zasług przodkow j. mosci, ale et propriorum meritorum j. mosci, lecz y z tey raciey, że postrzały na roznych woynach, za całosc oyczyzny otrzymane, ma w nogach, stac iako poseł niemoże, za tymże j. mc. panem podsędkiem jch mc. pp. posłowie serio instabunt, żeby summa od nayiasniejszyego domu s. p. krola jego mosci Jana Trzeciego, świeżo zeszłego, na tymże zieżdzie przyszłej elekciey, o czym dawne instrukcy fusiores praecesserunt, zapłacona była, ktorey sobie kładzie na pięćdziesiąt tysięcy. A gdy potym j. mc. p. podsędek Kiiowski promovebat, aby jch mc. pp. posłowie nasi procurant u Rzeczypospolitey, żeby wielmożnemu j. mc. p. podkomorzemu naszemu wioska mała, Osiekrow nazwana, dana była prawem lennym, nietylko względem niemniejszy zasług j. mc. w woiewodztwie naszym y całej Rzeczypospolitey, ale et ex justo et aequo, bo na teyże wiosce j. mc. p. Kowalewski, łowczy Kiiowski, mając kilka tysięcy summy, a przywiodszy do wielkich szkod prawnemi termi-

nami wielmożnego j. mc. p. podkomorzego Kiiowskiego, y dawszy na sobie otrzymać condemnaty infamiarum, baniciarum approbaty, ustąpił z oney, a j. mc. pp. podkomorzy juridice per executionem odebrał. Domowią się, też jch mc. pp. posłowie, aby Szepelicze y Mołoczki cum attinentiis, funduszem domu zacnego jch mc. pp. Surynow, w wojewodztwie naszym starożytnych obywatelów, należącą archimandriey Owruckiey, oney przywroczone były, a j. mc. panu Manieckiemu, chorążycowi Kiiowskiemu, ex pane bene merentium, iako godnego oycy w wojewodztwie naszym synowi, in campo martio Rzeczypospolitey zasługuiącemu się, insze dobra nadene były. Instabunt jch mc. pp. posłowie ad Rempublicam, aby partykularz w wojewodztwie Wołyńskim, a powiecie Włodzimirskim leżący, to iest we wsi Oblapach, w pesesiey j. mc. p. Teodora Posuchowskiego będący, pro bene meritis antecessorów iego y zacnych, czyn samego iego osoby u Rzeczypospolitey onemu lennym prawem nadany był. Promovebunt jch mc. pp. posłowie nasi, aby z Żabrycy j. mc. p. Kędzierskiego, zabitego w Jarosławie, iako nayprędsza, uti in causa sanguinis, według dekretu sądów kapturowych ziemi Przemyślkiey, subsequatur executio. Caetera dexteritati et prudentiae ac probatae virtuti jch mc. pp. posłów committendo (y to namieniaiąc, że ludzie, in praesidio będący w Kiiowie, cara j. mc. Moskiewskiego, więcej sobie pozwalaią, niżeli pacta w sobie continent Reipublicae) j. mc. panu marszałkowi naszemu, aby tę jnstrukcyą naszą ręką własną podpisał y do akt grodzkich Włodzimirskich podał, zlecilismy. Datum anno, mense et die, ut supra. U tey jnstrukciey podpis ręki temi słowy: Marcin Axak, marszałek koła rycerskiego generału wojewodztwa Kiewskiego, m. pr. Ktora to jnstrukcyą, za podaniem jego mc. podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, do xiąg niniejszych iest wpisana.

Книга врод. Владимир. 1697 г., № 1073, л. 509 на об., № 85.

УКАЗАТЕЛЬ

ЛИЧНЫХЪ И ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ ИМЕНЪ,

встрѣчающихся въ настоящемъ 2-мъ томѣ части II-ой
„Архива Юго-западной Россіи“.

I. Указатель личныхъ именъ¹⁾.

А.

Августъ, римскій императоръ, 271.

Абасечекъ Трансильванъ (князь Трансильваніи ?), 1676 г., 342.

Абрамовичъ-Бурчанъ Адамъ, дворянинъ, начальникъ польскаго отряда, 1682 г., 438.

Адзигеръ (Хадзи-гирей, Крымскій ханъ?), 346.

Адрузскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Ансанъ Маркъ, Кіевскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, сборщикъ податей въ томъ же воеводствѣ, 1696 и 1697 гг., 532, 533, 544, 546.

— Марцинъ, сначала посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, а потомъ маршалекъ на сеймики того же воеводства, 1697 г., 536, 543 и 549.

— Янъ, Кіевскій стольникъ, 1655 г., 12.

Александръ, Польскій король, 370.

Андрюшовскій, дворянинъ, 1658 г., 40.

Анцута, дворянинъ, 1681 г., 412.

В.

Бабинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Бобинскій**) Николай, дворянинъ, 1661 и 1669 гг., 104, 266.

¹⁾ Годы, поставленные нами при именахъ лицъ, относятся къ времени дѣятельности того или другаго лица; двумя годами означаются предѣлы времени, когда лице встрѣчается въ нашихъ актахъ.

Багриновскій Якубъ, Овручскій войскій, Кіевскій городскій писарь, каптуровый судья Кіевского воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Баловецкій Евстафій, дворянинъ, 1671 г., 312.

— **Моносій** Янъ, дворянинъ, 1679 и 1681 гг., 387, 416.

Балабанъ, дворянинъ, 1662 г., 161.

— **Александръ**, дворянинъ, арендаторъ чоновою подати, люстраторъ Луцкаго повѣта и городничій Луцкій, 1679—1690 гг., 387, 390, 393, 405, 422 и 490.

— Другое лице того же имени, не получившее дворянства, 1680 г., 405.

Барабашъ, козацкій полковникъ, 1697 г., 546.

Барыцкій Станиславъ, Черниговскій подстолий, резидентъ того же воеводства при королѣ, 1667 г., 232.

Белжецкій Станиславъ, дворянинъ, избранный на сеймикъ ротмистромъ ополченія Волынскаго воеводства на случай вторженія непріятеля, 1667 г., 235.

Бергелевичъ (въ другомъ мѣстѣ: **Боргелевичъ**) Янъ, Черниговскій городничій, посолъ на сеймъ того же воеводства, 1655—1688 гг., 4, 231, 477.

Березовскій Александръ, Кіевскій скарбникъ, 1672 г., 332.

Беренсы, Янъ и Якубъ, Польскіе офицеры, признаваемые достойными индигената, 1682 г., 442.

Берентръ, дворянинъ, 1669 г., 282.

Беренфайеръ Янъ, Польскій офицеръ, признаваемый достойнымъ индигената, 1682 г., 442.

Беренчъ, королевскій оберштерлейтнантъ, признаваемый достойнымъ индигената, 1669 г., 266.

Біянки, непризнаваемый въ дворянскомъ достоинствѣ, 1689 г., 276.

Биберштейны, Ульрихъ и Фердинандъ, бароны, состоящіе въ родствѣ съ домомъ Казимирскихъ (см. **Казимирскіе**) и признаваемые достойными индигената, 1655 г., 12.

Бильскій Павелъ, Люблинскій городскій судья, 1693 г., 520.

Биргосскій, дворянинъ, 1667 г., 249.

Бобинскій, см. Бабинскій.

Богдашевскій Захарьянъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Богушевскій Юрій, Смоленскій мечникъ, 1682 г., 452.

Богушъ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, 1682, 452.

Бонѣй Филиппъ, маршалекъ сеймика Волынскаго воеводства, 1659 г., 74, 76.

Болеславъ, князь Польскій, 469.

Боратынь, чеканщикъ монеты, 1665—1672 гг., 169, 175, 189, 197, 203, 249, 261, 275, 276, 324 и 325.

Борейко-Ннерутскій Самуилъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Иванъ, Луцкій городскій судья, сборщикъ въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127.

Боргелевичъ, см. Бергелевичъ.

Боржецкій Марцинь, Белзскій войскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Борновскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бороховскій, дворянинъ, 1682 г., 437.

Браницкій Климентъ, маршалекъ надворный коронный, 1676 г., 368

Бранскій Владиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Братновскій, дворянинъ, 1671 г., 302.

— Богданъ, дворянинъ, 1658 г., 34.

— Даніилъ, сначала ищущій должности Брацлавскаго подстоля (1672) и потомъ получившій ее, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 325, 385.

Брашніовскій, козацкій ротмистръ Виленскаго воеводы, 1693 г., 510.

Брисскій (иначе: **Брыссскій** и **Бржыссскій**), Петръ-Павель, Полоцкій чапникъ, сборщикъ шеляжной подати, 1680—1682 гг., 391, 392, 426.

Броницкій, дворянинъ, 1662 г., 156.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Бударазскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Будзишевскій Рафалъ, дворянинъ, 1680 г., 391.

Бульга Максимиліанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Бурнацій Адамъ, дворянинъ, покоевый короля, Черниговскій чашникъ, Новгородъ-Сѣверскій земскій судья, сеймиковый маршалець Черниговскаго воеводства и посолъ сего послѣдняго на сеймъ, люстраторъ того же воеводства, 1658—1667 гг., 36, 47, 55, 78, 85, 168, 170, 186, 191, 203, 222, 231.

Бурчанъ, см. **Абрамовичъ**.

Бѣлецкій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Доминикъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1681 г., 414.

— Карлъ - Янъ, дворянинъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1682 г., 422.

Бѣлобрезскій Александръ, намѣстникъ Владимірскаго подстаросты въ замкѣ, 1676 г., 371.

Бѣлодворскій, дворянинъ, 1682 г., 443.

Бѣлзоръ Михаилъ, уніатскій епископъ Пинскій и Туровскій, 1672—1674 гг., 311, 334.

Бѣневскій Станиславъ-Казимиръ, Черниговскій воевода, Волынскій каштелянъ и Богуславскій староста, 1658—1661 гг., 26, 33, 34, 101.

В.

Варковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ подымной подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Василовичъ, Слуцкій архимандритъ, 1670 г., 289.

Васильковскій, сословіе и званіе его неозначено; онъ, съ толпою собранихъ имъ людей, разоряетъ Волынь, 1667 г., 248.

Веглинскій, дворянинъ, 1680 г., 405.

Вельгорскій Вацлавъ, Волынскій каштелянъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

— Киліанъ, Волынскій подчашій, 1659 г., 69.

— Юрій-Петръ, королевскій ротмистръ, сеймиковый маршалець Волынскаго воеводства, посолъ того же воеводства на сеймъ, Во-

лынский стольникъ, Владимирскій подкоморій, Брацлавскій каштелянъ, и, наконецъ, Волинскій каштелянъ, 1658—1682 гг., 30, 35, 57, 69, 208, 270, 272, 380, 383, 403, 433, 450.

Венглискіе Петръ и Андрей, дворяне, служившіе въ коронномъ войскѣ, 1676 г., 368.

Верещана Прокопъ, Черниговскій граничный коморникъ, сборщикъ податей, 1655 г., 2, 3, 6, 11.

— Ѳеодоръ, бургграфій Луцкаго замка, 1680—1682 гг., 388, 394, 410, 417.

Вержибицкій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Вигура Семенъ, Кіевскій городничій, 1672 г., 332.

Вильчиовскій Владиславъ, Звенигородскій староста, 1661 г., 118.

Вильчопольскій Александръ, Владимирскій городскій судья, Парнавскій чашникъ, Луцкій люстраторъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1679—1697 гг., 381, 536, 542.

Вильямовскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Виницкій Антоній, Кіевскій митрополитъ, уніатъ, 1669—1672 гг., 260, 272, 289, 301, 312.

Витонизскій Стефанъ, дворянинъ, 1690 г., 490.

Вишневецкіе, князья, 1669 г., 278.

— Князь, Краковскій воевода, великій коронный гетманъ, 1680 г., 391.

— Димитрій-Юрій Корибутъ, князь, Белзскій воевода, 1655—1671 гг., 5, 10, 101, 124, 141, 301.

— Іеремія-Михайлъ Корибутъ, воевода Русскихъ земель, 142, 190,

— его сынъ Михайлъ-Ѳома, 1662 г., 142,

— его же вдова 1666—1667 гг., 190, 202, 250.

— Константинъ-Криштофъ Корибутъ, князь, позже Белзскій воевода, 1662—1680 гг., 142, 219, 255, 402.

— Михайлъ, 1662 г., 124, 149.

Владиславъ IV, король Польскій, 68, 92, 219, 273, 274, 279, 310.

Война-Оранскій Александръ, Новгородъ-Сѣверскій подстолій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1662—1665 г., 147, 168.

— Станиславъ, Черниговскій ловчій, 1689—1693 гг., 486, 521.

Война-Оранскій Юрій, Новгородъ-Сѣверскій мечникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.

— **Якубъ**, Черниговскій подсудокъ, а позже Черниговскій земскій судья, маршалекъ сеймика и посолъ Черниговскаго и Кіевскаго воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 47, 78, 85, 147, 150, 168, 222, 225, 231.

Войнаровскій Андрей, Брацлавскій подстолий, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— **Петръ**, Овручскій ловчій, товарищъ гусарской роты короннаго подскарбія, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 441, 530, 531, 536.

— **Стефанъ**, сынъ Кіевскаго земскаго судьи, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 534, 536.

— **Янъ**, Владимірскій городскій подстароста, Овручскій ловчій, позже Кіевскій земскій судья, Владимірскій городскій судья, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 317, 321, 322, 362, 370, 414, 457, 460, 462, 491, 498, 504, 536, 546.

Война-Хламота Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

Войниловичъ, Литинскій староста, королевскій полковникъ, 1667 г., 218, 228.

Волинскій Стефанъ, дворянинъ, 1688 г., 477.

— **Михаилъ**, сеймиковий маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства, 1688 г., 477, 482, 483, 485.

Волкъ Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.

Волчневичъ-Олизаръ Янъ, Кіевскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 107, 119, 181, 251, 255, 258, 330, 331, 363, 366, 412 422, его сестра Анна, за мужемъ за Оршанскимъ стольникомъ Яномъ Кмитой, 1672 г., 330, 331, ихъ отецъ Людвигъ, 1672 г., 331.

Волинскій Янъ, Кіевскій земскій (?) судья, Овручскій городскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Вольская, жена Кіевского подстоля, 1681 г., 412.

Вольскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

— Александръ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Людвигъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— Самуиль, дворянинъ, 1659 г., 73.

Вороницкій Владиславъ-Корибутъ, князь, Венденскій стольникъ, сейми-
ковый маршалекъ Волынскаго воеводства, арендаторъ шеляжной
подати, 1689 и 1690 г., 488.

— Юрій, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

Вороничъ Александръ, Кіевскій чапникъ, позже подкоморій, посолъ
Кіевского и Черниговскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1659 гг.,
38, 47, 251, 253, 258, 265.

— Константинъ, Смоленскій ловчій, 1676 г., 377.

— Левъ Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подстоля, посолъ Черни-
говскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296, 297.

— Янъ, сынъ Кіевского подкоморія (Александра?), посолъ Кіевского
воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Воротицкій, оберштерлейтнантъ, 1683 г., 442.

Ворошило Людвигъ, Кіевскій подвоевода и подчашій, хорунжій Жи-
томирскій, маршалекъ сеймиковий и посолъ Кіевского и Черни-
говскаго воеводствъ и Новгородъ-Сѣверскаго повѣта, 1659—
1665 гг., 45, 47, 55, 78, 107, 132, 133, 177.

Вроблевскій Богданъ, Брацлавскій скарбникъ, 1680 г., 386.

Вудловскій (въ другомъ мѣстѣ: **Выдловскій**) Янъ, городскій Житомирскій
писарь, 1665 г., 3.

Выговскіе, дворяне, 1666 г., 201.

— Евстафій, сынъ Кіевского вооводы, 1666 г., 190.

— Константинъ, Кіевскій войскій, 1666—1676 гг., 115, 190,
229, 377.

— Лука, дворянинъ, 1679 г. 387.

— Самуиль, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ,
1697 г., 545.

— Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Выговскій Янъ, Кіевскій воевода, ранѣе Запорожскій гетманъ, староста Чигиринскій, 1661—1669 гг., 101, 111, 114, 117, 201, 229, 265, 308.

— **Оеодоръ**, дворянинъ, 1661—1679 гг., 115, 387.

Выкиций, Кіевскій хорунжій, 1672 г., 310.

Высоцкій, Францискъ-Казимиръ. Сохачевскій чапникъ, посолъ въ Турцію, 1680 г., 407.

Вышковскій Самуилъ. дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 459.

Вышпольскій Стефанъ, бургграбій Владимірскій, а позже коморникъ граничный Кіевского воеводства, сеймиковый маршалекъ Кіевского воеводства, 1661—1672 гг., 77, 120, 128, 129, 147, 184, 186, 193, 221, 226, 296, 299, 303, 304, 313, 314, 322, 327.

Вьениковскій Жигмунтъ, лостраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.

Вѣтерскій, дворянинъ, 1662 г., 161.

Г.

Галензовскій, дворянинъ, 1669 г., 267.

Ганскій Вептурій, дворянинъ, 1680 г., 408, 409.

Геевскій Максимиліанъ, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Генрихъ, король Польскій, 1676 г., 352.

Генсиций Андрей, дворянинъ, поручикъ хоругви Луцкаго старосты, 1680—1682 г., 405, 442.

Гижиций, Овручскій хорунжій, 1682 г., 437.

Гиричъ Амвросій, игуменъ Люблинскаго братства, 1696 г., 528.

Гиций, королевскій ротмистръ, 1680 г., 405.

Глинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Нглинскій**) Александръ, Черниговскій войскій, бургграбій Луцкаго замка, 1659 г., 74, 87.

— **Бенедиктъ**, уніатскій Владимірскій епископъ, 1674 г., 334.

— **Петръ**, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 296.

Глоговскій Андрей-Янъ, Новгородъ-Сѣверскій чапникъ, посолъ Черниговскаго воеводства, 1662—1682 гг., 147, 445.

Глюговскій Николай, Новгородъ-Сѣверскій чапникъ (sic), посолъ Во-
лынскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 186.

Гюмискій, дворянинъ, 1661 г., 99.

Гоголь (гетманъ?), 1665 г., 181.

Годлевскій Юрій, Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго вое-
водства на сеймъ, 1672—1682 гг., 320, 371, 376, 450.

Головинскій Дмитрій, сеймиковий маршалекъ Кіевскаго воеводства,
1679—1684 гг., 387, 457 и 463.

— Константинъ и Самуиль, дворяне, 1679 г., 387.

— Самуиль, Овручскій мечникъ, каптуровый судья Воынскаго воевод-
ства, посолъ на сеймъ Кіевскаго воеводства, 1693—1697 гг., 504, 544.

— Товарищъ панцырной роты короннаго референдарія, 1676 г., 370.

Голынский Николай Геронимъ, Галицкій мечникъ, 1681 г., 416.

Голякскій Янъ, жолнеръ, 1655 г., 12.

Горанинъ Богуславъ-Янъ, Луцкій земскій писарь, губернаторъ Луцкой
крѣпости, Кіевскій земскій судья, администраторъ по сбору пода-
тей въ Воынскомъ воеводствѣ, посолъ Кіевскаго и Воынскаго
воеводствъ на сеймъ и трибуналъ, 1658—1669 гг., 33, 34,
42, 72, 205, 206, 234, 237, 251, 251, 255, 266.

— Касперъ, Луцкій городскій судья, администраторъ по сбору чопо-
вой подати въ Воынскомъ воеводствѣ, 1667 г., 241.

— Стефанъ, архимандритъ Мелецкаго монастыря, 1669 г., 266, 274.

— Янъ, сначала стольникъ, а позже подчапій Парнавскій, посолъ
Воынскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1697 гг.,
25, 136, 480, 530, 536.

Горбовскій Станиславъ, Рѣчицкій мечникъ, сборщикъ податей въ Луц-
комъ повѣтѣ, 1680 г., 389.

Городинскій Лукашъ, Дрогицкій хорунжій, поручикъ панцырной хо-
ругви Литовскаго чапника Торла, 1693 г., 522.

Городицкій Яковъ, Новгородъ-Сѣверскій войскій, 1680 г., 386.

Гостынскій (въ другомъ мѣстѣ: **Кгостинскій**) Стефанъ, Владимірскій бург-
грабій, Черниговскій подетолій, сборщикъ подымнаго во Владимір-
скомъ повѣтѣ, 1682—1697 гг., 418, 517, 525, 528, 535, 543.

Грабовецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Грабовскій**) Абрамъ, Волинскій чапникъ, посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 25, 34, 157.

Грабовскій (въ другомъ мѣстѣ: **Играбовскій**) Іосифъ-Михаилъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1687 и 1688 гг., 468, 482, 485.

Гранхи, римскіе трибуны, 346.

Грановскіе, дворяне, 1693 г., 505.

— Янъ-Проконтъ, староста, но какой, въ текстѣ не означено, 1693 г., 505.

Гречинъ Янъ, „persona vagabunda“, занимавшійся въ Люблинѣ медицинскою практикою, 1696 г., 528.

Гримальтовскій, Познанскій воевода, 1697 г., 547.

Грина Николай, Брацлавскій земскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Гротавецъ, королевскій генералъ, 1661 г., 97.

Гротовскій Александръ, Венденскій мечникъ, сборщикъ податей въ Волинскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 154, 295.

Гредзинскій, коронный подстолий, 1682 г., 434.

Гулевичъ Адамъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Андрей, Кіевскій чапникъ, посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1680 г., 385.

— Брониславъ, сынъ Черниговскаго хорунжаго, посолъ Волинскаго воеводства, 1662 г., 160.

— Вацлавъ, королевскій ротмистръ, Луцкій подсудокъ, а потомъ Луцкій подкоморій, полковникъ земскаго ополченія Волинскаго воеводства, сеймиковый маршалекъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 33, 34, 57, 70, 88, 135, 136, 143, 156, 270, 271, 272, 291, 292.

— Гавріилъ, Черниговскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ и посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1658—1669 гг., 36, 269, 270, 284.

— Даніилъ, люстраторъ и сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1681 гг., 381, 382, 390, 412.

Гулевичъ Илія, дворянинъ, 1679 г., 387.

- Лука, Звенигородскій староста, 1662 г., 157.
- Николай, сборщикъ податей, 1662—1679 гг., 156, 387.
- Романъ, арендаторъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1690 г., 148.
- Эразмъ, королевскій pokojовый дворянинъ, сеймиковъ маршалекъ Волынскаго воеводства, 1666 г., 204, 206, 207.
- Юрій, дворянинъ, 1692 г., 493.
- Янъ, Владимірскій войскій, Волынскій подстолій, Луцкій земскій писарь, сборщикъ подымнаго въ Вѣлынскомъ воеводствѣ, сеймиковъ маршалекъ и посоль того же воеводства на сеймъ, 1658—1670 гг., 27, 29, 41, 72, 144, 152, 208, 218, 220, 221, 290, 291, 292, 295.

Гулевичъ-Дрозденскій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 387, 418.

- Павелъ, дворянинъ, 1662 г., 146.

Гуляницкіе, дворяне, 1661—1665 гг., 98, 180.

- Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Томашъ, Кіевскій городскій писарь, Волынскій инстигаторъ, сборщикъ податей, 1679—1690 гг., 380, 412, 424, 461, 490.

Гуменецкій Оеодоръ, Кіевскій подстолій, сборщикъ податей и сеймиковъ маршалекъ Кіевского воеводства, 1655 г., 2, 16, 18.

Гуминицкій Самуилъ, дворянинъ, 1669 г., 281.

Гумовскій Томашъ, дворянинъ, 1659 г., 55.

Гурни-Омелянскіе, Константинъ и Стефанъ, дворяне, 1679 г., 387.

Д.

Дальскій, маршалекъ надворный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 475.

Данилевичъ-Чеконскій Янъ, завѣдывающій сборомъ и расходованіемъ чоповой подати, 1667 г., 235, 237, 241, 242.

Даниловичъ, дворянинъ, 92.

Данишевскій, скарбовый писарь (Луцкій?), 1658 г., 24.

Даннемаркъ (въ другихъ мѣстахъ: **Денемаркъ**, **Дельмаркъ**) Янъ, королевскій полковникъ (иначе: oberster, oberszterleytnant), 1662—1669 гг., 156, 240, 244, 245, 266.

Дедерналъ, дворянинъ, люстраторъ Владимирскаго повѣта, 1679 г., 382.

— **Александръ**, сборщикъ податей и люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1680—1682 гг., 390, 414, 422.

Дейнеки, своевольные крестьяне, входившіе въ толпу, которая разоряла Волынское воеводство, и называвшіеся такъ по имени своего предводителя **Дацька Дейнеки**, 1666 г., 204, 206.

De-Croa (Descroia), въ другомъ мѣстѣ), князя (герцога?), 1661 г., 82, 93.

Денисовичъ Николай, королевскій ротмистръ, Мстиславскій хорунжій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1675 г., 336.

Деренговскій, дворянинъ, управитель мѣстечка Чернобыля, 1697 г., 545.

Дзяны, татаринъ, 1659 г., 67.

Добчица, дворянинъ, 1669 г., 282.

Довгель-Цырина Николай-Антоній, соймиковъ маршалекъ Брацлавскаго воеводства, 1691 г., 494, 496.

Долматы, дворяне, 1670 г., 289.

Долмать-Исайковскій Самуилъ, Луцкій земскій судья, 1667—1669 гг., 221, 229, 280.

Доманевскій, хорунжій королевской гусарской роты, 1669 г., 217.

Доманскій Лукашъ, дворянинъ, 1665 г., 164.

Домбровскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

— **Петръ**, Галицкій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Домна, волошка, жена Тимофея Хмѣльницкаго, 1664 и 1665 гг., 179, 333.

Дорошенко, гетманъ, 1676 г., 342.

Древинскій, дворянинъ, 1667 г.

Држевецкій Самуилъ, ротмистръ, 1667—1676 гг., 254, 368.

Дрогаевскій Андрей, Люблинскій хорунжій, Луковскій староста, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1683—1689 гг., 436, 486.

Дрогаевскій, Недзѣльскій (Медзѣльскій?) староста, 1661 г., 118.

Дрожевскій, ротмистръ, 1666 г., 191.

Дубисскій Лукашъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

— Янъ, обозный зомскаго ополченія Кіевского воеводства, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Дублянскій Самуилъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Дьяковскій Стефанъ, Луцкій городничій, 1680—1688 гг., 386, 485.

— Илія, дворянинъ, 1680 г., 386.

Ю.

Елеонора, королева Польская, 1676 г., 357, 365.

Еловицкій (въ другомъ мѣстѣ: **Яловицкій**) Александръ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 г., 413.

— Андрей, Луцкій войскій, 1667 г., 218.

— Геронимъ, Волынскій ловчій, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1682 г., 395, 426.

— Михаилъ, Кременецкій сборщикъ податей, 1680 г., 389, 390.

— Станиславъ, Кременецкій земскій писарь, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства, 1658 и 1680 гг., 40, 41, 45, 389, 390.

Ельскій, дворянинъ, 1658 г., 39.

Еничъ Юрій, Кременецкій гродскій судья, аріанинъ, 1669 г., 267.

Ерлич, дворяне, Янъ и Ярошъ, 1679 г., 387.

Есмунтъ, региментарій Литовскихъ войскъ, 1688 г., 476.

Ж.

Жабонрицкій Адамъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1662 и 1679 гг., 127, 152, 387.

— Александръ, Брацлавскій чашникъ, Владимірскій подстароста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1688 гг., 120, 194, 299, 323, 468, 479.

— Андрей, сборщикъ чоповой подати въ Волынскомъ воеводствѣ, 1671 г., 295.

Жабенрицій Дмитрій, Вилькомирскій подчашій, Кіевскій подвоевода, Кременецкій подстароста, сборщикъ шляхного налога, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ. 1679—1692 гг., 382, 383, 458, 461, 468, 476, 488, 493, 498.

— Діонисій, нареченный (номиналъ) епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1696 и 1697 гг., 527, 540, 548.

— Николай, Брацлавскій подсудокъ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 120, 124, 125, 153, 155, 167, 172, 173, 194, 203, 204, 231.

Жаславскій, см. **Заславскій**.

Жигмонтъ (Сигизмундъ) ІІІ, король Польскій, 97, 279.

Жидневичъ Даніиль, коронный инстигаторъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Жмудскій, дворянинъ, 1680 г., 391.

Жорневскій Павелъ, Мозырскій мечникъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 г., 389.

Жоховскій (въ другомъ мѣстѣ: **Жуховскій**) Кириіанъ, Дерманскій архимандритъ, коадьюторъ Кіевской митрополіи, 1671—1674 гг., 302, 311, 334.

В.

Загоровскій Андрей, Луцкій войскій, 1662 г., 125.

— Вацлавъ, сборщикъ податей въ Волинскомъ воеводствѣ, 1662—1671 гг., 127, 154, 156, 294.

— Романъ, Черниговскій стольникъ, 1661, 1662 гг., 85, 157.

— Станиславъ, Кіевскій подстолій, сынъ Владимірскаго земскаго судьи, люстраторъ Кременецкаго повѣта, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства, 1681—1692 гг., 414, 492, 493, 494.

— Стефанъ, Волинскій подчашій, Владимірскій староста, королевскій ротмистръ, комиссаръ Волинскаго воеводства по сбору по-

датеи и производству люстраціи, сеймиковий маршалець и посолъ Волынскаго и Черниговскаго воеводствъ, 1659—1682 гг., 70, 71, 74, 78, 147, 215, 270, 403, 414, 423.

Загоровскій Янъ, Черниговскій стольникъ, Владимірскій земскій судья, люстраторъ Владимірскаго повѣта, сеймиковий маршалець и посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 гг., 77, 85, 168, 371, 414, 437, 451.

Заленскій Бернатъ, Новгородъ-Сѣверскій стольникъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

— Казимиръ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 393.

— **Шлюбичъ** Константинъ, Черниговскій подстолій, арендаторъ поголовнаго налога во Владимірскомъ повѣтѣ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковий маршалець Черниговскаго воеводства, 1690—1693 гг., 488, 517, 519, 524.

— Леонъ, Владимірскій епископъ, уніатъ, 1682 г., 436, 448.

Залѣсскій Марцинъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Замойскіе, дворяне, 1669—1676 гг., 261, 358.

— Марцинъ, Львовскій подстолій, Плескировскій староста, сеймиковий посолъ Брацлавскаго воеводства, 1658—1676 гг., 36, 367.

— Янъ, Кіевскій, а потомъ Сендомірскій воевода, Каменецкій староста, Подольскій генераль и проч., 1658—1661 гг., 38, 100, 216.

Зарудный, ротмистръ, 1671 г., 301.

Заславскіе (въ другихъ мѣстахъ: **Жаславскіе**), князья, 1693 г., 512.

— Александръ-Янушъ, князь, Краковскій воевода, 1662 г., 145.

— Доминикъ, князь, Краковскій воевода, Луцкій староста, 1676 г., 369.

Збирновскій Константинъ, Кіевскій мечникъ, 1680 г., 408.

Зброженъ Францишекъ, арендаторъ чоповаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

Зелинскій Станиславъ, Брацлавскій подчашій, членъ Гродненской коммисіи, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679—1689 гг., 382, 411.

Зестелинскій Николай-Казимиръ, Брацлавскій войскій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 120.

— Станиславъ, дворянинъ, 1662 г., 124.

Зіолмовскій Павелъ, Житомирскій подстароста, 1665 г., 177.

Зубчевскій Богуславъ-Константинъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, писарь городскій Луцкій, сеймиковий маршалекъ и посолъ Волинскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 235, 286, 287, 395, 410, 417, 426.

— Вацлавъ-Константинъ, Черниговскій скарбникъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, Кіевскій городскій судья, Овручскій подчашій, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 417, 426, 461, 476, 489, 528, 530, 534, 535, 536, 542.

— Константинъ, Волинскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго въ Волинскомъ воеводствѣ, сеймиковий маршалекъ Волинскаго воеводства, 1661—1666 гг., 2, 87, 99, 105.

И.

Иваницкая, вдова Черниговскаго земскаго судьи, 1680 г., 392.

Иваницкій Станиславъ, Овручскій ловчій, завѣдывающій сборомъ чоповаго налога во Владимирскомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

— Стефанъ, Черниговскій мечникъ и подсудокъ, сеймиковий маршалекъ и посолъ Волинскаго воеводства и повѣтовъ: Владимирскаго и Новгородъ-Сѣверскаго, на сеймъ, 1655—1667 гг., 19, 20, 149, 184, 186, 192, 231, 233, 238, 240, 242.

— Марціанъ, Черниговскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1667—1676 гг., 247, 371, 372, 377.

— Тобіашъ, Новгородъ-Сѣверскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

— Черниговскій земскій судья, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382.

Ивановскій, королевскій ротмисръ, 1672 г., 320, 324.

Иганскій, дворянинъ, 1681 г., 412.

Игнатовскій Иосифъ, дворянинъ, избранъ на сеймикъ въ завідывающіе стражей въ г. Луцкѣ, 1667 г., 235.

Изерицкій Михаилъ, сборщикъ подымнаго въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

Илинскій Александръ, Луцкій бургграбъ, Черниговскій войскій, 1659 — 1672 гг., 57, 265, 282, 283, 312.

— Петръ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Ипогорскій, см. Ленкевичъ.

Исаймовскій (см. Долмать) Самуиль, Волынскій стольникъ, Луцкій земскій судья и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1682 гг., 25, 33, 425.

Искра, козацкій полковникъ, 1697 г., 537, 546.

К.

Казигирей, Крымскій ханъ, „славный богатырь“, 1680 г., 407.

Казимирскіе, дворяне изъ Биберштейна, 1655 г., 12.

— Венцеславъ и Ульрихъ, бароны изъ Биберштейна, 1659 г., 551.

— Романъ, королевскій покоевый дворянинъ, 1655 г., 14.

— Томашъ, королевскій покоевый дворянинъ, Овручскій хорунжий, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Кіевского, Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1655—1662 гг., 12, 14, 163, 47, 99, 119, 129, 133 и 134.

Казимиръ, Польскій король, (который, не обозначено), 346, 354, 361, 406, 469.

Казновскій Янъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1662 г., 129.

Калусовскій Михаилъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимирскій повѣтъ, 1661 и 1662 гг., 84, 115, 152.

Калусскій, жолнеръ, 1661 г., 100.

Каминскій Николай-Станиславъ, Кременецкій градскій судья и сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, люстраторъ того же повѣта, 1680—1682 гг., 389, 390, 391, 413, 415, 422.

Карлъ, сынъ короля Сигизмунда III, 1662 г., 310.

Карсниций Николай, дворянинъ, 1669 г., 266.

Катонъ, римлянинъ, 345.

Кашевскій Александръ-Дзерславъ, дворянинъ, 1680 г., 386.

Кашевскій Генрихъ, Венденскій каштелянъ, 1661 г., 102, 142.

— Стефанъ, Владимірскій подсудокъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1681 и 1682 гг., 414, 422.

— Янъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1658 г., 43.

Кглинскій, см. Глинскій.

Кгостинскій, см. Гостынский.

Кграбовскій, см. Грабовскій.

Кевличъ Иванъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Кендзерскій, дворянинъ, 1697 г., 549.

Киловъ Янъ, маіоръ, 1682 г., 442.

Кисели, дворяне, 1662 г. 146.

— (Адамъ), Кіевскій воевода, 43, 54.

— Владиміръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

— Янъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680 г., 390.

Клещовскій Северинъ, Новгородъ-Сѣверскій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

Климанскій Іосифъ, дворянинъ, Владимірскій возный, 1672 г., 316.

Клобуковскій Михаилъ, Львовскій чашникъ, 1669 г., 281.

Клоповскій Янъ, дворянинъ, 1680 г., 407.

Клюзновскій Андрей, дворянинъ, 1679 г., 383.

Кмита Янъ, Оршанскій стольникъ, его жена Анна (см. **Волновичъ-Олизаръ**), 1672 г., 330, 331.

Кнерутскій см. Борейко.

Кныпель, капитанъ, 1682 г., 442.

Княгининскій Александръ, Житомирскій чашникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Николай, сборщикъ подымнаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, 1671 — 1679 гг., 292, 387.

Кобылянскій Войцехъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1681 г., 416.

Новалевскій, Станиславъ—Казимиръ, Кіевскій ловчій, хорунжій козацкой королевской роты, сборщикъ шеляжной подати, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1697 гг., 119, 146, 265, 318, 319, 326, 330, 378, 435, 441, 452, 458, 459, 460, 462, 492, 548,

Новаляковскій, дворянинъ, 1669 г., 265.

Нозина Томашъ, Владимірскій подкоморій, Волинскій подстолий, сборщикъ податей въ Волинскимъ воеводствѣ, посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 42, 71, 72, 104, 135, 136, 153.

Нозинскій, дворянинъ, 1676 г., 370.

— Александръ, лютаторъ Волинскаго воеводства, 1682 г., 440.

— Николай, дворянинъ, 1683 г., 456.

Нозицкій Петръ, Кіевскій подвоевода, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1671—1681 гг., 296, 412.

Ноланда, митрополитъ Кіевскій и Виленскій, уніатъ, 1671 и 1672 гг., 302, 311.

Нольчицкій (въ другомъ мѣстѣ: Нувльчицкій) Криштофъ, Черниговскій скарбникъ, Летичевскій чашиникъ, сеймиковъ маршалекъ Черниговскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1655—1679 гг., 4, 7, 36, 85, 231, 387.

Коморовскій Михаилъ, дворянинъ, 1669 г., 266

— Николай-Лавринецъ, Брацлавскій скарбникъ, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299.

Конєцпольская, жена Белзскаго воеводы, 1661 г., 84.

Конєцпольскій, коронный конюшій, 1697 г., 540.

— Александръ, Сѣндомирскій воевода, 1669 г., 279.

— Станиславъ, Долинскій староста, сынъ Сѣндомирскаго воеводы, 1669 г., 279.

— Краковскій каштелянъ, великій коронный гетманъ, 1669 г., 279.

— Янъ, сынъ Белзскаго воеводы, 1680 г., 436.

Монтский Марцінь, Кіевскій воевода, генераль коронной артиллеріи
1684—1693 гг., 461, 504.

Молець, Мстиславскій мечникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ,
1697 г., 536.

Мопчинскій - Кудевичъ Янъ, Владимірскій городскій судья, сеймиковий
маршалець Брацлавскаго воеводства и посолъ того-же воеводства
на сеймъ, 1665 г., 172, 173, 176.

Мопустинскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Мопыстинскій, дворянинъ, 1684 г., 455.

Мордышъ Криштофъ, Брацлавскій чапникъ (въ другомъ мѣстѣ именуется подчашиемъ, очевидно, по ошибкѣ), сеймиковий маршалець
Брацлавскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ,
1655—1671 гг., 4, 6, 7, 36, 120, 299, 302.

Мордышъ Михайлъ, Брацлавскій подчашій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1687 г., 468.

Морчевскій Абрагамъ, дворянинъ, 1655 г., 3.

— Адамъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ и посолъ
того-же воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 459, 545.

— Александръ, дворянинъ, сеймиковий маршалець Кіевского воеводства, 1655—1667 гг., 2, 15, 226, 230.

— Львовскій хорунжій, 1682 г., 433, 457.

Морфъ, жолнеръ, 1661 г., 100, 110.

Морытки, дворяне, 1693 г., 521, 522.

Морытио Станиславъ, Черниговскій подчашій, сеймиковий маршалець
Черниговскаго воеводства, 1689 г., 485, 487.

Мостишновичъ Григорій, дворянинъ, 1657 г., 20.

Моссаковскій Михайлъ, сынъ Волинскаго хорунжаго, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Николай, Висскій мечникъ, сеймиковий маршалець Волинскаго воеводства, 1679 г., 379, 384.

— Петръ, Волинскій хорунжій, 1682 г., 426.

Мрасинскій Янъ-Казимиръ, Плоцкій воевода, коронный подскарбій,
1659—1671 гг., 54, 261, 300, 301.

— дворянинъ, 1672 г., 325.

— Коронный референдарій, 1676 г., 370.

Красицій Казимиръ, Брацлавскій подстолий, 1667—1672 гг., 219, 224, 266, 310, 311, 332.

Красицій Станиславъ, Ломжинскій подчашій, 1672 г., 310, 311.

— Юрій, Долинскій староста, 1672 г., 84, 310, 311.

Красиціе, дворяне, потомъ графы, 1672—1688 гг., 311, 475.

Красицкій Криштофъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Красносельскій Оеодоръ, Брацлавскій подстолий, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671—1688 гг., 302, 325, 468, 483.

Крептовскій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 85.

Криницій Стефанъ, дворянинъ, 1682 г., 435.

Кришковскій Войцехъ, Владимірскій войскій, 1684 г., 456.

Кудевичъ см. Копчинскій.

Куликовскій-Ушанъ Оеодоръ, сеймиковый маршалекъ Волынскаго воеводства и посолъ того-же воеводства на сеймъ, 1667—1680 гг., 233, 237, 239, 386.

Кульчицій см. Кольчицій.

— Оеодоръ, дворянинъ, 1680 г., 393.

Нупорскій Антоній, дворянинъ, 1679 г., 387.

Нурдановскій Петръ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Кутырло, дворянинъ, 1676 г., 369.

Л.

Лагановскій Александръ, дворянинъ, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1680—1682 гг., 389, 422.

Лазминскій Станиславъ - Шаріушъ, Галицкій скарбникъ, королевскій полковникъ, 1681 г., 415.

Лаурушевичъ Стефанъ, Львовскій мѣщанинъ, турецкій пѣвчикъ, 1680 г., 409.

Лашъ Янъ, арендаторъ чоповаго налога въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1690 г., 488.

- Лебедовичъ** Петръ, заслуженный жолнеръ, Владимірскій городскій регентъ, признаваемый достойнымъ индигоната, 1669—1683 гг., 266, 301, 313, 369, 442.
- Ледуховскій** (въ другомъ мѣстѣ: **Ледоховскій**) Марцінь, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659 г., 57.
- Николай, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.
 - Стефанъ, Кременецкій подкоморій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 23, 35, 87, 102, 136, 156, 270.
 - его братъ, Кременецкій земскій судья; оба они находились долгое время въ татарской неволѣ, 1661 г., 102.
 - Францисекъ, также Кременецкій подкоморій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ 1693 г., 518.
- Лемфатеръ** Фридрихъ, капитанъ фрейкомпаніи великаго Литовскаго писаря, 1693 г., 510.
- Лемневичъ - Ипогорскій** Романъ, Мозырскій подкоморій, сеймиковий маршалець и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1682 и 1683 гг., 427, 433, 438, 439, 441.
- Лесѣвичъ** Александръ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Лешекъ I**, Польскій король, 352.
- Лешниціе**, дворяне, 1661 г., 99.
- Лещинскій** Богуславъ, коронный подскарбій, польскій генераль провіантъ-магистеръ, 1658—1680 гг., 25, 254, 407.
- Вацлавъ, графъ, кравчій коронный, Ковельскій староста, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667 г., 208.
 - Самуилъ, графъ, обозный коронный, Луцкій староста, сеймиковий маршалець и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1667 гг., 57, 126, 128, 135, 146, 208, 224.
- Лигенза** Казимиръ, сынъ Черниговскаго каштеляна, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682 г., 445.
- Линевичъ** Гавріилъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Линевскіе**, дворяне, 1662 г., 163.
- Линевскій**, королевскій ротмистръ 1662 г., 157.

Линевскій Андрей, Луцкій земскій судья, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661 г., 34, 87, 103.

— Евстафій, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ и Владимірекомъ повѣтѣ, 1662—1680 гг., 152, 382, 387, 389.

— Лукашъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1679 г., 387.

— Марцинъ, Брацлавскій ловчій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1667 гг., 136, 254.

— Станиславъ, Кіевскій мечникъ, 1692 г., 493.

— Томашъ, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірекомъ и Кременецкомъ повѣтахъ, 1658 г., 43.

— Юрій, сборщикъ чоповаго налога въ Луцкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1667—1681 гг., 241, 413.

— Оеодоръ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662 г., 160.

Личевскій, дворянинъ, 1667 г., 224, 229.

Липскій Станиславъ, Краковскій и Плоцкій канцлеръ, регентъ коронной канцеляріи, 1672 г., 316.

Литава, стражникъ польный великаго княжества Литовскаго, 1688 г., 477.

Лозинскій, полковникъ, 1676 г., 366.

— дворянинъ, 1676 г., 341.

Лонскій Илья, хорунжій Прусской земли, 1681 г., 412.

Лонцкій Андрей-Константинъ, Гѣвзенскій канцлеръ, Олыцкій пробощинфулатъ, 1696 г., 527.

Лопатинскій Касперъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лукашевичевна Ульяна, жена Владимірскаго войта и ея сынъ, 1676 г., 370.

Лусковичъ Николай, дворянинъ, 1679 г., 387.

Лыховскій Андрей, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірекомъ повѣтѣ, 1679 и 1680 гг., 381, 390.

— Станиславъ, бургтрабій Владимірскаго замка, 1655—1659 гг., 13, 16, 35, 70.

Любенецкій Гавріилъ и его сыновья Маріеъ и Михаилъ, дворяне, 1682 г., 436, 437, 451.

— Збигневъ, Владимірскій городскій судья, посолъ Волынскаго воеводства къ королю, 1666 г., 205.

Любенецкій Маркъ, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго и Владимірскаго повѣтовъ и сборщикъ податей въ последнемъ изъ нихъ, 1679—1681 г., 382, 390, 414.

— **Михаилъ**, бургграбій Владимірскаго замка, люстраторъ и сборщикъ податей во Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1688 гг., 381, 390, 392, 402, 408, 422, 479, 494.

— его жена **Анна**, дочь дворянина Оплочимскаго (см. **Овлочимская**), 1682 г., 408, 437.

— **Павелъ**, Черниговскій земскій судья, сеймиковъ маршалекъ Черниговскаго воеводства, 1682 г., 445, 452.

Любовицкій Янъ-Францискъ, Цѣхановскій стольникъ, Пунскій, Сейвинскій и проч. староста, а потомъ Волынскій канцелярь, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657—1667 гг., 25, 57, 224.

Любомирскій Іосифъ, графъ, коронный конюшій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— **Юрій**, коронный великій маршалекъ и польный гетманъ, 1666—1669 гг., 188, 197, 213, 214, 224, 229, 277.

— его жена, 1666 г., 190.

— коронный хорунжій, 1680 г., 403.

Люшмовскій Марцінъ, дворянинъ, 1667 г., 215, 229.

Ляницкоронскій Станиславъ, Русскій воевода, польный коронный гетманъ, 1659 г., 54.

Ляховскій Андрей, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія, 1675 г., 1, 4, 7.

Лящъ, см. **Лящъ**.

М.

Мазепа Адамъ, Черниговскій подчашій, 1665 г., 182; его сынъ былъ пажемъ (покоевымъ) короля (имя сына не означено).

Макарскій Михаилъ Степановичъ, бургграбій Владимірскаго замка, 1665 г., 164.

Малаховскій, Бовельскій плебанъ, 1662 г., 150.

Малаховскій, Перемышльскій єпископъ, 1688 г., 466.

— **Юрій**, Новгородъ-Сѣверскій подстолий, 1679 г. 387.

Мальмскій Кароль, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Манецкій Юрій-Михайлъ, Кіевскій стольникъ, а позжд хорунжій,
посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1671—1697 гг., 304,
363, 428, 549.

Марковичъ Израиль, еврей, Владимірскій мѣщанинъ, 1688 г., 467.

Марковскій Северинъ, дворянинъ, сборщикъ податей, 1658 г., 44.

Маркушевскій Марцинъ, ксендзъ, деканъ Олыцкой коллегіи, 1696 г.,
527, 528.

Марцинъ св., церковь его имени во Львовѣ, въ Краковскомъ пред-
мѣстьи, 272, 409.

Масальскій, князь, 1662 г., 157.

Маховскій, дворянинъ, 1666 г., 201.

Медвѣдовскій Янъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Милянзовскій Самуилъ, дворянинъ, 1692 г., 496.

Минковскіе, дворяне, 1661 г., 99.

Миронъ, наказный Запорожскій гетманъ, 1684 г., 458.

Михайлъ, Польскій король, 1669—1893 гг., 258, 314, 342, 346,
352, 354, 373, 375, 513.

Михалевичъ Стефанъ (онъ же и Юрій), намѣстникъ Владимірскаго
бургграбія, 1679—1682 гг., 397, 427, 439, 444.

Міончинскій Аоднасій, коронный надворный подскарбій, Луцкій, Кре-
пицкій и Лозницкій староста, посолъ Волынскаго и Черниговскаго
воеводствъ на сеймъ, 1680—1693 гг., 392, 395, 403, 518.

Могилянцкій Александръ, Луцкій каноникъ, 1667 г., 237.

Моносій, см. Баковецкій.

Мессаковскій Павелъ, дворянинъ, начальствующій надъ стражей по
охраненію г. Луцка отъ нападенія враговъ, 1667 г., 235.

— **Петръ**, Волынскій подчапій, посолъ Волынскаго воеводства на
сеймъ, 1682 г., 395.

Мошанскій Ремигіанъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ по-
вѣтѣ, 1679 г., 382.

Мощеницій Андрей, Кіевскій ловчій, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1655 г., 1, 3, 7, 8, 13.

Мровинскій Александръ, дворянинъ, 1662 г., 145.

Мрозовицкій, Галицкій писарь (?), 1666 г., 191, 203.

Мушатиць-Охлоповскій Станиславъ, Волинскій скарбникъ, 1659 г., 75.

Мысловскій Александръ - Францискъ, Владимірскій бургграфъ, 1667 г., 246.

Н.

Напіорковскій Антоній-Войдехъ, намѣстникъ Владимірскаго бургграфства, 1693 г., 503.

Нарбутъ, дворянка, 1681 г., 412.

Насиловскій Станиславъ, дворянинъ, завѣдывающій сборомъ ченового въ Волинскомъ воеводствѣ, 1662 г., 127, 155.

Неборовскій, дворянинъ, 1688 г., 474.

Невстрой Александръ, Стародубскій ловчій, 1680 г., 406.

Незабитовскій, дворянинъ, 1662 г., 138.

Немиричи, дворяне, 1688 г., 481.

Немиричъ Александръ, поручикъ Овручскаго стольника, Кременчугскій староста, Кіевскій подвоевода, посолъ того же воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Богуславъ, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1655 г., 8.

— Іосифъ, дворянинъ, 1665—1675 гг., 181, 337, 338.

— Старанъ, Кіевскій подкоморій, королевскій полковникъ, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1661—1672 гг., 99, 107, 117, 118, 119, 129, 182, 253, 264, 265, 320.

— Юрій, Кіевскій подкоморій, Овручскій староста, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ и Люблинскій конгрессъ, 1655—1672 гг., 3, 8, 12, 14, 15, 17, 182, 218, 228, 254, 310.

— Теодоръ, сынъ Кіевского подкоморія, сеймиковий маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1672—1688 гг., 310, 327, 331, 332, 436, 478, 479, 481.

О.

Обидинскій Николай, Луцкій бургграфій, 1679 г., 379.

Ободынский Константинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Овловичская Анна, дворянка, въ замужествѣ за Михаиломъ Любенецкимъ, 1680 г., 408.

Оморскій Станиславъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтѣ, 1680 и 1681 гг., 390, 416.

Обльскій Лукашъ, Люблинскій чапникъ, 1669 г., 75.

Оленшичъ Юрій, дворянинъ, 1682 г., 437.

Олешим, дворяне, 1662 г., 125, 133.

Олешко Станиславъ, дворянинъ, 1659—1680 гг., 55, 150, 408:

— Флоріанъ, его отецъ, Владимирскій войскій, королевскій секретарь, бывшій посломъ отъ короля Сигизмунда III къ Крымскому хану Казыгирю, 1680—1682 гг., 407, 408, 437, 451.

Олешковский Лукашъ-Веркій, Черниговскій, стольникъ, 1682 г., 451.

Олизары-Волчевичи (см. Волчевичъ), дворяне, 1697 г., 541.

Олизаръ-Волчевичъ Адамъ, Овручскій подчашій, Волинскій стольникъ, полномочный комиссаръ для договора съ Литовскимъ войскомъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 504, 510, 516, 522, 530, 536.

— Янъ, королевскій ротмистръ, Кіевскій земскій подсудокъ, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1665—1697 гг., 177, 178, 183, 304, 489, 498, 536, 541.

Ольшамовскій Людвигъ, дворянинъ, 1658 г., 34.

— Янъ, Луцкій городничій, а потомъ судья, 1667 г., 235.

Ольшевскій Павелъ-Іосифъ, коронный вице-инстигаторъ, писарь земскій Белзскій и гродскій Владимирскій, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1683—1697 гг., 442, 536.

Омелянскіе, см. Гурни.

Оранскій Александръ, Черниговскій земскій судья, 1676 г., 377.

Оранскій Черниговскій подсудокъ, сборщикъ податей во Владимирскомъ повѣтѣ, 1662 г., 152.

Оранскій, см. **Война**.

Орловскій Матвѣй, дворянинъ, 1695 г., 525.

Орсуть, дворянинъ, 1662 г., 123.

Османъ, Турецкій султанъ, 351, 354.

Островицкій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Острожскіе, князья, 1661—1694 гг., 99, 279, 333, 512.

Остьцкая, дворянка, 1690 г., 490.

— Николай, дворянинъ, люстраторъ Луцкаго повѣта, 1679 г., 382

Охлоповскій, см. **Мушатиць**.

— Волынскій скарбникъ, 1658 г., 31.

Охотинцкій Лѣв-Владиславъ, дворянинъ, 1682 г., 437.

Охонцкій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Очесамацкіи Максимиліанъ, Брацлавскій земскій судья, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1666 г., 194.

II.

Павловскій Войцехъ, дворянинъ, 1672 г., 314.

Павлюкъ, Запорожскій гетманъ, поднявшій возстаніе, 353.

Павша, дворянинъ, 1655 г., 6.

— Теодоръ, Овручскій подстолий, кантуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1683—1697 гг., 441, 462, 544.

Палій, полковникъ козацкій, „dux malorum et scelestorum artifex“, 1692—1697 гг., 497, 499, 507, 508, 537, 546.

Палускій, дворянинъ, сборщикъ чюцоваго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1679 г., 383.

Панковскій Константинъ, дворянинъ, 1693 г., 510.

Пепловскій Вавринецъ-Стаицелаць, Луцкій городскій писарь и войскій, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1692—1697 гг., 493, 536.

Перенатинскіе, дворяне, 1690 г., 490.

Перетятковичъ Криштофъ, дворянинъ, намѣстникъ Луцкаго бургграб-
бія, 1667 г., 233, 238, 268.

Петрушевскій Матеушъ - Казимиръ, бургграбій Луцкаго замка
1667 г., 243.

Пива, дворянинъ, 1669 г., 264.

Пиноцкій, дворянинъ, 1659 г., 51.

Пирусскій Александръ, Луцкій подстароста, Владимірскій подсудокъ,
Новгородъ-Сѣверскій подстолий, посолъ Волынскаго воеводства на
сеймъ, 1657—1667 гг., 57, 88, 126, 135, 208.

Піотровичи, дворяне, 1662 г., 123.

Піотровскій Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Подгороденскій Томашъ, дворянинъ, 1683 г., 441.

Подольскіе, дворяне, 1682 г., 443.

Помпей, римскій полководецъ, 345.

Пораховскій Самуиль, дворянинъ, 1672 г., 332.

Порванецкіе, дворяне, 1669 г., 282.

— Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Луцкомъ повѣтъ,
1680 г., 390.

Потоцкіе, дворяне, сыновья Кременецкаго каштеляна, 1680 г., 404.

— Анна, жена Краковскаго воеводы, великаго короннаго гетмана и
Дрогичскаго старосты, 1661 г., 83.

— Войцехъ, Вискій подстолий, посолъ Кіевскаго воеводства на
сеймъ, 1697 г., 536.

— Карлъ, Подольскій подчашій, королевскій ротмистръ, посолъ
Брацлавскаго и Кіевскаго воеводствъ на сеймъ, 1658—1665 гг.,
36, 107, 118, 177.

— Станиславъ, Кіевскій и Краковскій воевода и генералъ, великій
коронный гетманъ, Красноставскій, Репчицкій и проч. староста,
1658 и 1659 гг., 25, 75.

— Францишекъ, Овручскій староста, посолъ Кіевскаго воевод-
ства на сеймъ, 1684—1697 гг., 458, 461, 477, 530, 536, 540.

— Щастный, Краковскій воевода, польный коронный гетманъ,
1696 г., 530.

Потоцкій Янъ-Кароль, Брацлавскій подкоморій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1671 г., 299, 323.

Поцѣй Мрославъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, сеймиковый маршалекъ (директоръ) и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1657 и 1659 гг., 22, 71.

Пражмовскій Францишекъ, Краковскій praepositus (смотритель?), регентъ коронной канцеляріи, 1665 г., 166.

Прандота, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Працій, сынъ Варшавскаго судьи, 1682 г., 437.

Прижальскій Михайль, Кіевскій земскій писарь, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1667 г., 251.

Проскура-Суцанскій Янъ, Кіевскій подчашій, 1662—1679 гг., 133, 251, 334, 374, 387.

Прушинскій Николай, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Пршигѣцкій Альбертъ, ректоръ іезуитской коллегіи въ Луцкѣ, 1667 г., 237.

Пршисташевскій Паволъ, дворянинъ, 1667 г., 332.

Пузыны, Андрей и Юрій, дворяне, 1680 г., 386.

Пшолма, дворянинъ, Луцкій люстраторъ, 1679 г., 381.

Пшчелинскій, дворянинъ, 1682 г., 442.

Пясковскій Янъ, дворянинъ, сборщикъ шляхетной подати, 1680—1682 гг., 392, 426.

Пясочинскій (въ другомъ мѣстѣ: **Песочинскій**), Брацлавскій каштелянъ, 1682 г., 452.

— Кіевскій каштелянъ, 1669 г., 54.

— Казимиръ, королевскій полковникъ, 1661 г., 103.

— Константинъ, Смоленскій воевода, 1688 г., 475.

— Стефанъ-Константинъ, Брацлавскій подстолий, Брацлавскій, Винницкій и проч. староста, королевскій полковникъ, посолъ Брацлавскаго, Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1659—1672 гг., 47, 73, 76, 120, 173, 194, 299, 323.

Пясочинскій Юрій, Владимірскій староста, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 483.

— Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, а позже староста Новгородъ-Сѣверскій и Улановскій, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Кіевскаго, Брацлавскаго, Волинскаго и Черниговскаго воеводствъ на сеймы, 1658—1672 гг., 35, 39, 47, 87, 103, 143, 222, 325.

— Бржестянскій каштелянъ, 1682 г., 452.

Пясъ; его династія въ Польшѣ, 469.

Пясецкій (въ другомъ мѣстѣ: **Песецкій**) Янъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, позже Черниговскій чашникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1655—1667 гг., 4, 191, 203, 224.

Р.

Раецкій Христофоръ, Владимірскій подстароста, сборщикъ податей въ Волинскомъ воеводствѣ, 1658 г., 41.

Радзивиллы, князья, 1682—1688 гг., 430, 485.

— одна изъ княженъ этого рода въ замужествѣ за курфюрстомъ Бранденбургскимъ, 1682 г., 448.

— Богуславъ, князь, 451.

— Михаилъ, князь, подканцлеръ и польный гетманъ, 1672—1696 гг., 310, 366, 367, 380, 381, 511, 536.

— князь, конюшій великаго княжества Литовскаго, 1682 г., 437.

— князь, подчашій великаго княжества Литовскаго, 1619 г., 53.

— Янушъ, Виленскій воевода, великій Литовскій гетманъ. 1655 г., 11.

Радзівускіе (въ другомъ мѣстѣ: **Радзювскіе**), дворяне, 1662—1667 гг., 141, 170, 192, 220, 224, 225.

Радевичъ Романъ, дворянинъ, ревизоръ Парчевскаго староства и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.

Радлинскій Стефанъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 119.

Ратовскій Томашъ, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1672 г., 322, 324, 326.

Рейдъ, Люблинскій мѣщанинъ, 1667 г., 249.

Ржонжевскій Шимонъ, Владимірскій граничный коморникъ, Влади-

- мірскій городничій и люстраторъ Луцкаго и Владимирскаго повѣтовъ, 1676—1693 гг., 370, 383, 392, 414, 416, 422 и 522.
- Рогоза Андрей**, регентъ городской Владимирской канцеляріи, намѣстникъ бургграбія, 1661 г., 107.
- Рогозинскій Дмитрій** (въ другомъ мѣстѣ: **Рогозенскій**), сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, посолъ Волынскаго воеводства къ королю, 1662—1666 гг., 152, 205.
- Рогальскій**, дворянинъ, 1689 г., 471.
- Рогульскій Андрей**, дворянинъ, 1669 г., 266.
- Розвадовскій**, дворянинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1696 г., 537.
- Рожицкій**, ксендзъ, 1661 г., 100.
- Рожнятовскій Варсоломѣй**, Житомирскій ловчій, 1680—1688 гг., 406, 476.
- Ростокъ Стефанъ**, дворянинъ, 1669 г., 267.
- Рогъ Іеронимъ**, дворянинъ, 1666 г., 192, 202.
- Радецкій Урсулъ-Дмитрій**, Кременецкій подсудокъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1662 гг., 25, 44, 68, 153.
- Рудницкій Войцехъ**, дворянинъ, 1693 г., 522.
- Рушицъ**, дворянинъ, 1671 г., 295.
- **Юрій**, королевскій полковникъ, 1670 г., 287.

С.

- Савицкій Томашъ**, дворянинъ, намѣстникъ Владимирскаго бургграбія, 1662—1684 гг., 151, 169, 268, 304, 322, 336, 362, 384, 453.
- Салайскій Іеронимъ**, Луцкій бургграбіи и городской писарь, 1658 г., 23, 27, 30.
- Саломонъ Константинъ**, комесъ (графъ?) Сирійскій, 1680 г., 467.
- Сангушки**, князья, 1675 г., 335.
- Салъга Владиславъ**, чашникъ великаго княжества Литовскаго, Червоногородскій и Сокольскій староста, 1680—1682 гг., 404, 426.
- **Казимиръ**, сначала Виленскій воевода, потомъ Троцкій каштелянъ,

Брестскій староста и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1693—1697 гг., 510, 545.

Салъга Криштофъ, сначала стольникъ, а потомъ кравчій великаго княжества Литовскаго, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1661—1682 г., 87, 97, 143, 430.

— Николай, Овручскій староста, Волынскій каштелянъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 309, 376, 426.

— Павелъ, Виленскій воевода, гетманъ великаго княжества Литовскаго, Рославскій, Здитовскій и Борцянскій староста, администраторъ Шавельской и Кобринской экономіи, 1658—1666 гг., 25, 141.

— Янъ-Вазимиръ, также Виленскій воевода и гетманъ великаго княжества Литовскаго, 1687, 480.

Свирскій, ксендзъ, Холмскій суффраганъ, основатель монастырей въ Люблинъ и Замостья, 1676 г., 369.

Свисцѣльницкій, Львовскій епископъ, 1672 г., 312.

Свищовскій, дворянинъ, 1671 г., 295.

Святополжъ Четвертинскій Андрей, князь, арендаторъ чоповаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1681—1690 гг., 412, 488.

— Вацлавъ, князь, Житомирскій хорунжій, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1659—1680 гг., 23, 25, 26, 71, 208, 241, 385.

— Гедеонъ, князь, сначала кандидатъ, а съ 1661 г. епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи, 1659—1680 гг., 65, 66, 143, 385, 404.

— Іеронимъ, князь, королевскій посолъ, 1661 г., 159, 160.

— Николай, князь, Минскій каштелянъ, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 22, 33, 34.

Себестіановичъ Александръ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Волынскомъ воеводствѣ, 1689 г., 390.

Сигизмундъ I-й, Польскій король, 352, 370.

— II-й Августъ, Польскій король, 351, 368 и 368.

— III-й, Польскій король, 66, 68, 311, 354, 407, 469.

- Силичъ** Александръ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.
- Сильневичъ** Константинъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Сильницкій**, Брацлавскій мечникъ, королевскій ротмистръ, 1661 г., 104.
- Силява** Павелъ, Волынскій инстигаторъ, 1658 г., 32, 33.
- Скачевскій**, ксендзь-іезуитъ, 1663 г., 171.
- Скипоръ** Николай, люстраторъ Кіевского воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1682—1697 гг., 435, 440, 514, 545.
- Сиржищевскій** Лука, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Снучевскій** Павелъ, (въ другомъ мѣстѣ: **Скарчевскій**) Житомирскій мечникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1675 и 1676 гг., 337, 363.
- Словацкій** Петръ, намѣстникъ Владимірскаго бургграбія 1668 г., 40.
- Слугоцкій** Збигневъ, Холмскій земскій судья, 1669 г., 281, 282.
- Служна** Іозефъ-Богуславъ, Виленскій каштелянъ, гетманъ польный Литовскій, 1697 г., 539.
- Смильвантъ** Якубъ, королевскій капитанъ, 1680 г., 409.
- Снитовскій** Гипольдъ-Александръ, дворянинъ, изгнанный изъ Кіевского воеводства и имѣвшій грамату на Жуковское войтовство, 1669—1676 гг., 267, 377.
- его жена Маріанна, 1669 г., 267.
- Соколовскій** Андрей, королевскій секретарь и сборщикъ податей въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.
- поручикъ, 1661 г., 118.
- Сокольницкій** Андрей, Львовскій хорунжій и поручикъ гусарской роты великаго короннаго маршалка, 1661 г., 84, 104.
- Солтыки**, дворяне, 1669 г., 267.
- Черниговскій подчашій, 1659 г., 54.
- Соната-Езерницкій** Янъ, дворянинъ, сборщикъ податей въ Кременецкомъ повѣтѣ, 1671 г., 292.
- Сошинскій** Константинъ, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.
- Сулимовскій** Петръ-Андрей, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1665 г., 173.
- Сурины**, дворяне, 1697 г., 549.

Суринъ Адамъ, дворянинъ, товарищъ гусарской роты Литовскаго подканцлера князя Радзивила, 1696 г., 534.

- Александръ, Житомирскій войскій, сборщикъ податей въ Киевскомъ воеводствѣ, 1655 г., 2.
- Демианъ, Киевскій земскій писарь, Овручскій городскій полестароста, посолъ Киевскаго воеводства на сеймъ, 1667—1682 гг., 226, 439.
- Константинъ, Овручскій городскій писарь, 1683 г., 441.
- Марцинъ, дворянинъ, люстраторъ Киевскаго воеводства и сборщикъ двойнаго подымнаго въ томъ же воеводствѣ, 1684 г., 459, 463.
- Ремигианъ, Новгородъ-Сѣверскій ловчій, Житомирскій стольникъ, каптуровый судья Киевскаго воеводства и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1672—1697 гг., 318, 332, 480, 544—546.
- Янъ, дворянинъ, 1672 г., 332.

Сусло, Московскій посланникъ, 1693 г., 523.

- Андрей, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Яковъ, дворянинъ, 1679 г., 387.
- Феодоръ, дворянинъ, 1655 г., 3.

Суша Яковъ, Холмскій епископъ, униатъ, 1670—1674 гг., 288, 334.

Суцанскій-Проскура Янъ (см. **Проскура**), Киевскій подчатій, 1655—1669 гг., 12, 258, 265.

Ставецкій Михайлъ, Овручскій городскій подстароста, Житомирскій хорунжій, вице-маршалекъ каптуровыхъ судовъ и писарь польный посполитаго рушенья въ Киевскомъ воеводствѣ; люстраторъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, ревизоръ Овручскихъ городскихъ книгъ, пострадавшихъ отъ пожара, 1682—1697 гг., 439, 441, 459, 462, 544, 546.

Стедьмахъ Станиславъ, Краковскій мѣщанинъ, 1669 г., 281.

Стефанъ Баторій, Польскій король, 352.

Стецій Вацлавъ, Киевскій чашникъ, посолъ Киевскаго воеводства на сеймъ, 1672—1692 гг., 332, 492.

- Константинъ, Житомирскій войскій, посолъ Киевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536, 545.

Стецій Марцинъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

— **Янъ**, Кіевскій мечникъ, сеймиковъ маршалець Кіевского воеводства, 1655—1675 гг., 2, 336, 339.

Стоинскій Вацлавъ, Люблинскій войскій, Кіевскій подвоевода, сеймиковъ маршалець Кіевского воеводства, 1667 г., 246, 256.

Стржижевскій Андрей, дворянинъ, 1681 г., 412.

Стрѣльницкій Игнатій, дворянинъ, 1679 г., 387.

— **Янъ**, дворянинъ, 1679 г., 387.

Ступницкій Александръ, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Луцкомъ повѣтѣ, 1682 г., 418.

Сѣмашки, дворяне, 1662 г., 160.

— **Вацлавъ**, дворянинъ, 1679 г., 383.

— **Іеронимъ**, дворянинъ, сборщикъ податей во Владимірскомъ и Луцкомъ повѣтахъ, 1679—1680 гг., 382, 390, 408.

Сѣниціній Антоній, Овручскій мечникъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1696 г., 536.

— **Димитрій**, дворянинъ, 1679 г., 387.

Т.

Тарло, чашникъ великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 522.

Тарновскій-Аморъ Александръ, графъ, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

Тенгошевскій Іоакимъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

Терлецкій Юстиніанъ, люстраторъ Кременецкаго повѣта, 1679 г., 382.

Тетеря Павелъ, Запорожскій гетманъ, 1666—1672 гг., 201, 248, 307, 322.

Траянъ, римскій императоръ, 271.

Третьякъ Янъ, хорунжій Овручскаго стольника и Кременецкаго старосты, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

Трипольскій, дворянинъ, сборщикъ подымной и шляжной подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1684 г., 463.

— **Михаилъ**, Кіевскій земскій писарь, сеймиковъ маршалець и посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1668—1672 гг., 258,

268, 304, 327.

Трипольскій Николай, Кіевскій мечникъ, каптуровый судья Кіевского воеводства, поручикъ и посолъ того же воеводства на сеймъ, 1693—1697 гг., 510, 514, 544.

— **Стефанъ**, дворянинъ, ищущій званія Кіевского подстоля, 1675 г., 461.

Тушинскій Яцъ, Житомирскій подстолий, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1697 г., 545.

Тыньфъ, чеканщикъ монеты, 1665—1669 гг., 175, 197, 249, 261, 275, 276.

Тышневичъ Евстафій, Житомирскій староста, 1661 г., 117.

— **Еразмъ**, Житомирскій староста, посолъ Кіевского воеводства на сеймъ, 1658 г., 37.

— **Криштофъ**, Черниговскій воевода, Житомирскій, Нехворощскій и проч. староста, посолъ Кіевского воеводства на Люблинскій конгрессъ, 1655 г., 14.

— **Огій**, дворянинъ, 1680 г., 407.

Тышнембекъ, королевскій оберштеръ, 1669 г., 266.

У.

Уляницкій Томашъ, дворянинъ, членъ Луцкаго братства, 1679 г., 387.

Урбановичъ Александръ, полковникъ Запорожскаго войска, 1680 г., 393.

— дворянинъ, 1682 г., 438.

Урсулъ, см. Радецкий.

Ушанъ, см. Нуликовскій.

Ф.

Фаренсбахъ, дворянинъ, 1672 г., 331.

Фердинандъ III-й, король, (Германскій императоръ?), 354.

Х.

Халепскій, дворянинъ, товарищъ хоругви Львовскаго подкоморія, 1675 г., 338.

Ханенко Михаилъ, Запорожскій гетманъ, 1671—1680 гг., 301, 306, 325, 328, 329, 408.

Хламота, см. **Война**.

Хмелецкій, дворянинъ, 1661 г., 99.

Хмельницкій Богданъ, гетманъ, 354.

— Юрій, его сынъ, архимандритъ, 1665 г., 180.

— жена Тимофея, его же старшаго сына, см. **Домна**.

Ходаковскій Оеодоръ, дворянинъ, 1679 г., 387,

Хойнацкій, Житомирскій староста, 1669 г., 265.

— поручикъ казацкой роты Сендомирскаго воеводы, 1662 г., 144.

Холоневскій-Мышна, поручикъ роты Кіевскаго воеводы, 1659 г. 68.

Хоржевскій Петръ, Новгородъ-Сѣверскій подсудокъ, а позже подкоморій, посолъ Черниговскаго и Брацлавскаго воеводствъ на сеймъ, 1662—1667 г., 147, 186, 222.

Хотецкій, всендзъ, 1693 г., 521.

Ц.

Цезарь Юлій, римскій полководецъ, 343.

Цеклинскій Александръ, дворянинъ, 1680 г., 408.

Целярій Янъ, графъ, 1661 и 1662 гг., 114, 161.

Цетнеръ Станиславъ, Львовскій мечникъ, позже Черниговскій хорунжій, посолъ Черниговскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймъ, 1667—1682 гг., 247, 395, 426.

— Янъ, Львовскій староста, 1693, 512.

Цырина Юрій, Теребовльскій стольникъ, каптуровый судья и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544, 545.

Цырина, см. **Довгель**.

Цѣшковскій Александръ—Фелиціанъ, Новгородъ-Сѣверскій хорунжій, а позже подкоморій, Клещелевскій староста, сеймиковый маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1676—1693 гг., 371, 376, 378, 445, 451, 486, 518, 521.

— Доминикъ—Криштофъ, Лончицкій 'стольникъ, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1676 г., 371, 377.

— Стефанъ, Новгородъ-Сѣверскій подчашій, 1693 г., 521.

Цѣшовскій Францишекъ, Черниговскій подсудокъ, а позже земскій судья, 1693 г., 377, 452, 521.

Ч.

Чаплинскій Вацлавъ, дворянинъ, 1681 г., 412.

Чаплицкій Матвѣй, Винницкій городскій писарь, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1658 г., 36.

Чаплиць Александръ, дворянинъ, 1659 г., 67.

— Андрей, Владимирскій войскій, сборщикъ податей и люстраторъ Луцкаго повѣта, 1680—1682 гг., 389, 422.

— Криштофъ, Ошмянскій скарбникъ, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 536.

— Кіевскій подкоморій, 1658 г., 39.

— Марціанъ, сынъ Городельскаго старосты, Кіевскій подстолій, а позже подкоморій, сеймиковъ маршалекъ Кіевскаго и Волынскаго воеводствъ на сеймы и въ трибуналъ, 1658—1697 гг., 25, 151, 158, 205, 206, 226, 247, 251, 304, 319, 319, 336, 338, 363, 374, 428, 435, 458, 488, 489, 529, 536, 541.

— Станиславъ, судья посполитаго рушенія и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1697 г., 544.

— Юрій, сынъ Кіевскаго подкоморія, Овручскій стольникъ, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1684—1697 гг., 453, 454, 504, 530, 536.

Чарнецкій Стефанъ, коронный обозный, королевскій полковникъ, писарь польный коронный, Русскій и Кіевскій воевода, Каневскій, Бранскій и Ваніовскій староста, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1655—1680 гг., 6, 12, 65, 216, 217, 243, 245, 395, 403.

Чарторійскій Карлъ, князь, Кременецкій староста, полковникъ, избранный дворянствомъ на случай призыва народнаго ополченія въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1657 г., 21, 22.

— Михаилъ, князь Волынскій каштелянъ, а позже воевода, 1655—1679 гг., 19, 204, 205, 383.

Чарторіискій Николай-Юрій, князь, Волыніскій воевода, 1658—1661 гг., 24, 26, 27, 29, 75, 100, 101.

Чацкій, Калиніскій мечникъ, 1690 г., 490.

— Войцехъ, Владимірскій староста, полковникъ войскъ Рѣчи Посполитой и посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1696 и 1697 гг., 531, 536.

Чеконскій-Данилевичъ Янъ, дворянинъ, сеймиковъ маршалекъ и посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1662—1669 гг., 159, 163, 270.

— см. **Даниловичъ**.

Чемпковскій Іосифъ, дворянинъ, 1572 г., 332.

Червинскій Андрей, дворянинъ, 1655 г., 3.

Черкасъ, дворянинъ, 1669 г., 261.

Черминскій Войцехъ-Станиславъ, Луцкій городскій подстароста, Парнавскій подчашій, люстраторъ Луцкаго повѣта, сеймиковъ маршалекъ Волынскаго воеводства, 1680 и 1681 гг., 388, 393, 394, 409, 410, 411. 414.

Черневскій Константинъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Черцицкій-Ласко Григорій, регентъ Владимірскаго городскаго канцеляріи, 1655 г., 18.

Четвертинскій Захарьяшъ, князь, Луцкій подсудокъ, 1671 г., 294.

— князь, королевскій ротмистръ, 1662 г., 145.

— князь, Ратиборскій староста, 1662 г., 155.

— см. **Святополкъ**.

Чечель, королевскій ротмистръ, 1680 г., 407,

— Стефанъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Чоповскій Лукашъ, дворянинъ, 1679 г., 383.

Чуриловскіе, дворяне, 1693 г., 522.

III.

Шемберъ Яцко, Подольскій ловчій, посолъ Брацлавскаго воеводства на сеймъ, 1655 г., 4.

Шереметьевъ, бояринъ, участвовавшій въ 1660 г., въ Чидновской битвѣ, 1661 и 1662 гг., 103, 143.

Шептицкій, (Кіевскій митрополитъ?), уніатъ, 1670 г., 289.

Шибинскій Константинъ-Николай, Кіевскій городничій, сборщикъ чоповой подати въ Кіевскомъ воеводствѣ, 1679—1681 гг., 383, 414.

Шимановскій Яцко, дворянинъ, сборщикъ подымнаго въ Владимірскомъ повѣтѣ, 1679—1682 гг., 383, 518.

Шимковичъ-Шилинскій Янъ, Волынскій левчій, посолъ Волынскаго воеводства на сеймъ, 1658—1661 гг., 33, 34, 57, 104.

Шнуратовскій Маркъ, люстраторъ Кіевскаго воеводства, 1684 г., 459.

— Стефанъ, Житомирскій городскій писарь, посолъ Кіевскаго воеводства на сеймъ, 1688 г., 480.

Шлюбичъ-Заленскій Казимиръ, Новгородъ-Сѣверскій подкоморій, посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1693 г., 518, 523.

— Константинъ, Черниговскій подстолій, люстраторъ Владимірскаго повѣта и посолъ Черниговскаго воеводства на сеймъ, 1682—1689 г., 422, 486.

— Леонъ, Кіевскій митрополитъ, Брестскій и Владимірскій епископъ, уніатъ, 1697 г., 547.

Шостановскій Гіацинтъ, Луцкій пріоръ ordinis praedicatorum, 1667 г., 237.

Шуйскій, писарь великаго княжества Литовскаго, 1693 г., 510.

Шумлянскій, Львовскій епископъ, администраторъ Кіевской митрополіи, 1660—1693 г., 273, 274, 312, 519, 540, 548.

Щ.

Щеніовскій Бриштофъ, дворянинъ, 1679 г., 387.

Щерскій Янъ, дворянинъ, 1655 г., 2.

Щука Станиславъ, коронный референдарій, 1695 г., 527.

Ю.

Юркевичъ, дворянинъ, 1682 г., 443.

Я.

Яблоновскій Янъ-Станиславъ, Русскій воевода, великій коронный гетманъ, краковскій каштелянъ, староста Бузскій, Бѣлоцерковскій, Снядцкій, Богуславскій, Яновскій и Корсунскій, 1688—1697 гг., 479, 530, 538.

Ягелло, Польскій король, 351.

Яновицкій Янъ, дворянинъ, 1661 г., 104.

Янубъ, королевичъ, 1697 г., 495.

Янновскій, есендзъ, 1665 г., 171.

Янушовскій, дворянинъ, издатель „*Volumina legum*“, 1680 г., 401.

Янчинскій Илія, дворянинъ, 1655 г., 3.

Янъ-Казимиръ, Польскій король, 1658—1697 гг., 24, 164—166, 310, 437, 525, 527, 537, 545, 546, 548.

Ярема, полковникъ Кіевского воеводства и Краковского каштеляна, 1692—1697 гг., 496, 545.

Ябстремскій Казимиръ-Мацѣй, намѣстникъ Луцкаго бургграбія, 1666—1670 гг., 204, 269, 286, 289,

II. Указатель географических именъ.

А.

Австрія, государство, 210, 341, 342.

— договоръ Польши съ императоромъ, 50, 505.

— долгъ Польши императору, 92.

Азія, часть свѣта, 340.

Андроново, село, 46, 55, 78, 129, 132, 133, 177.

Андрусово (въ актѣ Андрушово), деревня, 324.

Аравія, страна, 282.

Аршининъ, село, 456.

В.

Багриновичи, село, 544.

Балтійское море, 103.

Бараново, село, 126, 135.

Баръ, заштатный городъ, 101, 111, 114, 117; его войтовство, 514.

— крѣпость и вооруженіе ея, 10, 114, 132.

— староство, 220.

Басанъ, мѣстечко, 435.

Белзъ, городъ и его земля, 274, 280.

— воеводы: князя Дмитрій—Корибутъ, а позже—Константинъ Вишневецкіе, 101, 124, 132, 141, 149, 262, 278, 279, 287, 301, 308, 358, 367, 375, 402.

— воеводство, 17, 178, 225, 356.

— войскій—Баржецкій Максимъ.

Белзъ, каштелянъ и его жена — имена ихъ не означены, 1659 и 1676 гг., 67, 375.

— писарь земскій — Ольшевскій Павелъ-Іосифъ.

— суды каптуровые, 274.

— церкви православныя, 288.

Берестечко, мѣстечко, 11, 68, 127.

— сеймикъ Волинскаго воеводства 1657 г., 20—22.

Бесниды, горы (?), 340.

Биберштейнъ, село, 12, 13, 14, 16, 44, 55, 119, 129, 133 и 134.

Бильскъ см. **Бѣльскъ**.

Богуринъ, село, 272.

Богуславъ, мѣстечко; старосты: **Станиславъ-Казимиръ Бѣновскій** и **Станиславъ-Янъ Яблоновскій** 26, 34, 101, 479.

Боженъ, рѣка, 272.

Бонгефъ (sic), пастбища (?), 1680 г., 407.

Боратынъ, село, 502.

Боратынка (въ другомъ мѣстѣ: **Боратынекъ**), село, 502.

Борисфень, древнее названіе рѣки **Днѣпра**, 47.

Борки, село, 387.

Борцянский (?) староста — **Сапѣга**, 25.

Ботинъ, село, 219.

Бохня, городъ; его солянныя копи, 63, 92.

Браиловъ, мѣстечко, 437, 451.

Бранденбургъ; его курфюрстъ, 50, 91, 108, 112, 192, 202.

— договоръ **Поляковъ** съ курфюрстомъ, 51, 83, 170.

— бракъ курфюрста съ княжной **Радзивиллъ**, 448, 484.

Браницкое (?) староство, 280.

Бранскій староста — **Стефанъ Чарнецкій**, 395.

Брацлавъ, городъ; воевода его (имя не означено), 456.

— воеводство, 164, 181, 263, 325, 361, 375, 390, 450, 570, 484, 495.

— войскій — **Николай Казимиръ Зестелинскій**.

— каштелянъ — **Юрій Вельгорскій**.

Брацлавъ, ловчій — Марцинъ Линеvскій.

- мечникъ — Сильницкій.
- писарь земскій — Николай Грина.
- подкоморій — Янъ-Карль Потоцкій.
- подеудокъ — Николай Жабокрицкій.
- подстоли: Стефанъ Пясочинскій, Казимиръ Красицкій, Ѳеодоръ Красносельскій, Данилъ Братковскій, Андрей Войнаровскій.
- подчашіи: Криштофъ Кордышъ, Станиславъ Зестелинскій, Станиславъ Зелинскій.
- разграниченіе его, 95.
- своеволія въ немъ козаковъ, 465.
- сеймики его, собиравшіеся въ г. Владимірѣ-Волинскомъ:
- сеймикъ 1655 г., 4—7.
- сеймикъ 1669 г., 257.
- сеймикъ 1672 г., 299—302.
- сеймикъ 1672 г., 322—326.
- сеймикъ 1680 г., 388.
- сеймикъ 1688 г. 27 января, 467—479.
- сеймикъ 1688 г. 17 декабря, 482—485.
- сеймикъ 1690 г., 487, 488.
- сеймикъ 1691 г., 494—496.
- сеймикъ 1693 г., 516.
- сеймикъ 1694 г., 525.
- скарбники: Николай-Лавринецъ Комаровскій, Богданъ Вроблевскій.
- староста — Стефанъ Пясочинскій.
- судья земскій — Максимиліанъ Очесальской.
- чашники: Криштофъ Кордышъ, Александръ Жабокрицкій.

Брестъ-Литовскъ, городъ, 225, 401,

- епископія, 311, 448.
- епископъ-уніатъ — Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
- каштелянъ — Станиславъ Пясочинскій.
- сеймы 1655, 1659 и 1669 гг., 10, 49, 278.
- староста — Казимиръ Сапѣга.

Бржезь, село, 211, 268, 522.

Броды, городъ; жалованныя грамоты ему на вольности и самоуправленіе, 66, 279.

— крѣпость, 52, 66.

Бугъ, рѣка, 17, 225, 272, 401, 465.

Будинъ, городъ (венгерскій?), 340.

Бузскъ, городъ; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Бурнаты, село, 78.

Бѣлгородъ (Аккерманъ?), городъ, 340, 352.

Бѣлая Церновъ, мѣстечко; крѣпость, 295. 338.

— подати съ него, 248.

— староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Бѣльская (Бильская иначе) земля, 375.

— лѣсничество, 375.

Бѣлостокъ, городъ; монастырь въ немъ, 274.

В.

Варшава, столица и резиденція, 160, 166.

— ея городскія книги и книги коронной метрики, 51, 437, 541.

— коммиссія по дѣлу о вознаграженіи лицъ, имѣнія которыхъ отошли къ Россіи послѣ козацкихъ войнъ, 511, 521, 547.

— конфедерація 1696 и 1697 гг., 529, 531, 535, 537.

— сеймъ 1655 г., 5.

— сеймъ 1659 г., 57.

— сеймъ 1661 г., 77, 78, 107.

— сеймъ 1662 г., 129, 147.

— сеймъ 1665 г., 172, 177.

— сеймъ 1666 г., 186, 194.

— сеймъ 1667 г., 208, 226, 246.

— сеймъ 1671 г., 299, 304.

— сеймъ 1672 г., 316, 317, 319, 322, 323, 330.

— сеймъ 1673 г., 327.

— сеймъ 1676 г., 371, 372.

Варшава, городъ; сеймъ 1680 г., 385, 386, 395.

- сеймъ 1681 г., 449.
- сеймъ 1682 г., 427, 428.
- сеймъ 1683 г., 454, 461.
- сеймъ 1688 г., 482, 483.
- сеймъ 1689 г., 486.
- сеймъ 1693 г., 504, 518.
- сеймъ 1697 г., 535, 443.
- студенты, 264.
- судья—Працкій.
- усадьба князей Острожскихъ, 279.
- школы, 264.
- предместье города, см. **Уяздовъ**.

Ваніовскій староста—**Стефанъ Чарнецкій**.

Веледничи, мѣстечко, 477.

Величка, городъ; его соляныя копи, 63, 92.

Велюнскій подчашій, 210, 218.

Венгрія, государство, 340.

Вендень, городъ; каштелянъ—**Генрихъ Кашовскій**.

- мечникъ—**Александръ Готовскій**.
- стольникъ князь **Владиміръ-Корибутъ Вороницкій**.

Венеціанская республика, 527.

Вербово, село, 489.

Вильномиръ, городъ; его подчашій—**Димитрій Жабокрицкій**.

Вильно, городъ, 360; его воеводы: князь **Янъ Радзивиллъ**, **Павелъ**

Сапѣга, **Янъ-Казимиръ Сапѣга**.

- каштелянъ—**Іосифъ Служка**.
- комиссія по дѣламъ съ Москвой, 1658 г., 36.
- комиссія по дѣлу объ убыткахъ причиненныхъ Литовскимъ войскомъ обывателямъ 1691 г., 509.
- митрополія, 302.
- митрополитъ-уніатъ, **Коленда**.

Винница, городъ; его староство, 198.

Винница, городъ; староста — Стефанъ Пясочипскій.

— городскій писарь — Матвѣй Чаплицкій.

Висскій подстолій — Войцехъ Потоцкій.

— мечникъ — Николай Коссаковский.

Висла, рѣка, 161, 206, 355.

Витебскъ, городъ, 476.

Витонизъ, село, 490.

Вишневецъ, городъ, 101, 141, 142, 219, 346, 358, 402, 483.

— волость, 287.

Владиміръ-Волинскій, городъ, 257, 302, 308, 312, 352, 377, 491.

— бургграфія: Станиславъ Лыховскій, Станиславъ Вышпольскій, Александръ-Францискъ Мысловскій, Михаилъ Любенецкій, Осодоръ Верещака, Стефанъ Михалевичъ, Стефанъ Гостынский, Михаилъ Макарьскій.

— намѣстники бургграфія: Андрей Лыховскій, Петръ Словацкій, Томашъ Савицкій, Александръ Бѣлобрезскій, Юрій Михалевичъ, Стефанъ Михалевичъ, Іосифъ-Михаилъ Грабовскій, Войцехъ Напіорковскій.

— войскіе: Янъ Гуленичъ, Андрей Чаплицъ, Флоріанъ Олешко, Войцехъ Кржишковскій, Черяцкій — Ласко Григорій.

— войтовство, 369.

— городничій — Шимонъ Ржонжевскій.

— епископія, 152, 153, 302, 311, 312, 321, 466, 448, 473.

— епископы-уніаты: Венедиктъ Глинскій, Леонъ Шлюбичъ-Залепскій.

— кляшторъ доминиканскій, какъ мѣсто собранія сеймиковъ Кіевскихъ, Брацлавскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).

— коморникъ — Шимонъ Ржонжевскій.

— костелы, 374.

— крѣпость города, 212, 252, 286 и 287.

— писарь городскій — Павелъ Ольшовскій.

— предмѣстье города, см. Подвалье.

— подкоморіи: Томашъ Козика, Юрій Вельгорскій.

— подстаросты: Христофоръ Раецкій, Николай Жабокрицкій, Янъ Войнаровскій.

Владиміръ-Волинскій, городъ; подсудки: Александръ Пирускій, Стефанъ Каповскій.

— повѣтъ, 164, 240, 243, 292, 382, 407, 413, 414, 488, 525, 549.

— повѣтовый сеймикъ 1655 г., 18—20.

— регенты городской канцеляріи: Григорій Черчицкій-Ласко, Андрей Рогоза, Петръ Лебедовичъ.

— староство, 336, 338, 391, 413.

— старосты: Стефанъ Загоровскій, Войцехъ Чацкій.

— судьи городскіе: Янъ Кудевичъ-Копчинскій, Збигневъ Любеноцкій, Александръ Вильчопольскій, Янъ Войнаровскій.

— судьи земскіе: Янъ Загоровскій, Янъ Войнаровскій.

— церковь кафедральная, подобно костелу, служила мѣстомъ собранія сеймиковъ Брацлавскихъ, Кіевскихъ и Черниговскихъ (см. сеймики этихъ воеводствъ).

— церковь св. Пятницы, 370.

— ярмарки, 513.

Войнаровъ, село, 441, 453, 457, 504, 536.

Волахія (иначе **Валахія**, **Волохи**, **Волоша**), государство, 81, 112, 169, 170, 185, 200, 201, 407, 447, 455.

Волочища, мѣстечко, 346, 358.

Волошки, королевское имѣніе, 437, 451.

Волощина, монастырская земля, 513.

Волчковъ, село, 541.

Вольнъ, воеводство, 17, 61, 65, 97, 166, 178, 205, 210, 211, 225, 239, 242, 249, 263, 271, 277, 184, 294, 295, 307, 314, 338, 346, 355, 359, 365, 366, 383, 392, 401, 407, 431, 432, 434, 440, 448—450, 464, 574, 480, 490, 523, 526, 533, 534, 539, 549.

— разграниченіе его отъ Кіевского воеводства и Литвы, 434.

— воеводы: Николай-Юрій и Михаилъ Чарторійскіе.

— инстigatorъ—Павелъ Селява.

— каштелянія, 96, 103, 210, 487.

- Вольны;** каштеляны: Михаилъ Чарторійскій, Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій, Любовицкій, Николай Сапѣга, Юрій Вельгорскій.
- комиссары по сбору податей и производству люстраціи, 414, 416, 417, 423.
 - ловчіе: Янъ Шимковичъ-Скленскій, Константинъ Зубчевскій, Іеронимъ Еловицкій.
 - монастыри, 432, 447.
 - писарь (какой, не означено), 96.
 - подстоли: Томашъ Козика, Янъ Гулевичъ.
 - подчашіе: Киліанъ Вельгорскій, Стефанъ Загоровскій, Петръ Моссаковскій.
 - сеймики, собиравшіеся въ Луцкѣ:
 - сеймикъ 1655 г., 16.
 - сеймикъ 1658 г., 23—26, 27—29, 30—35, 40—45.
 - сеймикъ 1659 г., 74—76.
 - сеймикъ 1661 г., 87—105.
 - сеймикъ 1662 г., 126—128, 135—146, 151—158, 159—163.
 - сеймикъ 1666 г., 204—207.
 - сеймикъ 1667 г., 207—221 233—207, 237—242, 243—245.
 - сеймикъ 1669 г., 369—284.
 - сеймикъ 1670 г., 286, 287, 290—295.
 - сеймикъ 1673 г., 333.
 - сеймикъ 1674 г., 335.
 - сеймикъ 1676 г., 339—361.
 - сеймикъ 1679 г., 369—484, 384—387.
 - сеймикъ 1680 г., 388—393, 393—410.
 - сеймикъ 1681 г., 410—417.
 - сеймикъ 1682 г., 416—426, 442, 443.
 - сеймикъ 1683 г., 443.
 - сеймикъ 1684 г., 455, 456.
 - сеймикъ 1688 г., 493, 464, 465—467.
 - сеймикъ 1690 г., 488—491.
 - сеймикъ 1696 г., 525—527—528.

Вольнь, скарбникъ—Станиславъ Мушатичъ-Охлоповскій.

— стольники: Самуиль Долмать-Исайковскій, Юрій-Петръ Вельгорскій, Адамъ Олизаръ-Волчкевичъ.

— статутъ, 82, 83, 471, 472, 507.

— судъ скарбовый, 62.

— судья каптуровый—Самуиль Головинскій.

— трибуналь, 83.

— хорунжій—Петръ Коссаковскій.

— церкви, 432, 447.

— чапники: Абрамъ Грабовскій, Стефанъ Витонизскій.

Волюминъ, село, 545.

Вольна-Дубенская, королевское имѣніе, 407.

Воля Залозецкая, мѣстечко, 456.

Вониловская окаязія (?), 377.

Воршинъ, село, 220.

Воютинъ, село, 204, 206, 207, 269, 270, 284, 387.

Выдраница, село, 118.

Высокое, село, 102, 142, 386, 414.

Вышгородъ, мѣстечко, 255, 281.

Г.

Гадячъ, городъ.

— договоръ, 80, 199, 406, 429, 497.

Галичаны, село, 489.

Галичъ, городъ; каптуровый судъ, 274.

— каштелянъ, 281.

— крѣпость, 113.

— мечникъ—Николай-Гіеронимъ Голынский.

— писарь—Мрзовицкій.

— скарбники: Петръ Добровскій, Станиславъ Лазминскій.

Гданскъ (иначе Данцигъ), городъ, 36, 50, 54, 81, 82, 93, 113, 197, 465.

Геевцы, село, 458.

Глинскъ, село, 296.

Глоговъ, село, 147.

Гнидава, село, 368, 405.

Гнізно, городъ; архиепискупъ, 229, 528, 530.

— канцлеръ—Александръ-Константинъ Лонцкій.

Горбковъ (Горбиковъ?), деревня, 21.

Городище, село, 490.

Городло, мѣстечко; староста, 25, 157.

Гороховъ, мѣстечко, 57, 208, 270, 380, 383, 433.

Горошки, мѣстечко, 17, 327, 479.

Горынь, рѣка, 28, 63.

Госсовъ (Гостовъ?), село, 458.

Грабовецкій судъ (старостинскій?), 133.

Грановъ, мѣстечко, 505.

Греческая религія, 96, 110, 130, 182, 192, 199, 201, 260, 273, 288, 293, 301.

Гродно, городъ; коммиссія, по дѣлу объ убыткахъ, причиненныхъ коронными войсками, 411.

— конституція сеймовая, 525.

— сеймъ 1689 г., 379.

— сеймъ 1680 г., 408.

— сеймъ 1672 г., 419, 447, 449, 450.

— сеймъ 1687 г., 468.

— сеймъ 1688 г., 483.

Гумниско, село, 281.

Д.

Данцигъ см. Гданскъ.

Дворки, хуторъ, 489.

Дерманъ, село; архимандритъ его монастыря—Кириіанъ Жоховскій.

Дзенціоловичи, село, 289.

Динабургъ (въ текстѣ Динебургъ), городъ, 210.

Діѣпръ (см. Борисфень), рѣка, 133, 210, 251, 260, 279, 341, 342, 346, 352, 353, 366, 434—436, 474, 513, 547.

Днѣстръ, рѣка, 272.

Добржиневъ, село въ Красноставскомъ староствѣ, 83.

Долгое, село Перемышльского повѣта, 310.

Долина, городъ; войтовство, 229, 310, 311.

— староство, 474; старосты: Станиславъ Конецпольскій, Юрій Красицкій.

Драгимское староство, 83, 99, 108, 170, 262.

— староста—Потоцкій (имя его не означено).

Дроботовскіе древніе актовые книги, 127.

Дрогицкая земля, 542.

— православныя церкви и монастыри, 374, 436, 448.

— хорунжій—Лукашъ Городинскій.

Дубная (иначе **Дубное**, **Дубно**), село, 27, 407, 437, 451.

Дубно, городъ; крѣпость его, 145.

Дунай, рѣка, 340, 351.

Дымиръ, мѣстечко, 118.

Е.

Евреи (въ актахъ вездѣ называются **жидами**), пародъ, 41, 170, 188, 191, 228, 241, 257, 267, Я05, 326, 333, 393, 425, 447, 443, 491, 500, 501, 524.

Европа, часть свѣта, 121, 342, 375, 538.

Египетъ, страна, 340.

Ельблѣнгъ, городъ, 91, 112, 170.

Ж.

Жабокрини, село, 458, 461, 476, 493, 498, 527, 240.

Жабрица, село (?), 549.

Жабчицы, село, 310.

Жванецъ, мѣстечко, 281, 477.

Живецъ, мѣстечко, 279.

Жидичинъ, мѣстечко съ монастыремъ, 69, 335, 336.

Жида, см. **Евреи**.

Житомиръ, городъ, 435, 481, 500.

— войскіе: Александръ Сурянъ, Константія Стецкій.

Житомиръ, городъ; мечникъ—Павелъ Скучевскій (или Скарчевскій):

- мѣсто собранія сеймика Кіевского воеводства въ 1661 и 1665 гг., 107, 108, 177.
- писари, городскіе: Янъ Выдловскій, Стефанъ Шкуратовскій.
- повѣтъ, 52, 329.
- полѣсье, 115.
- подстароста—Павелъ Зіолковскій.
- подстолій—Янъ Тушинскій.
- старосты: Криштофъ, Эразмъ и Евстафій Тышкевичи, Хойнацкій.
- староство, 310, 409, 505.
- стольникъ—Ремигіанъ Суринъ.
- судебныя городскія актовыя книги, 2, 441.
- судъ воеводскій, 228.
- судъ городскій, 2, 119, 307, 430, 431, 440, 530.
- земскій, 429.
- хорунжіе: Людвигъ Ворошило, князь Вацлавъ Святополкъ-Четвертинскій, Михайлъ Ставецкій.
- чашникъ—Александръ Княгининскій.

Жуково, мѣстечко; войтовство, 267, 377.

- войтъ—Александръ Снитовскій.

Журавно, мѣстечко, 402.

- волость, 376, 511.

В.

Загорово, село, 70, 71, 74 78, 147, 371, 414.

- монастырь базиліанскій, 370.

Задніпровье, лѣвый берегъ Днѣпра, 130, 165, 341, 429, 474.

- задніпровскія имѣнія Польской шляхты, 325, 437, 521.
- задніпровскіе купцы, 467.
- задніпровскіе обыватели, 249.'
- задніпровская провинція, 261.
- задніпровская торговля и пошлины съ нея, 400.

Залозецкая Воля, см. **Воля**, 456.

Замостье, городъ, 38, 39.

— крѣпость, 66, 100, 123, 329, 369.

— монастырь бонифратровъ, 369.

— ординація, 229, 284, 277, 301, 309, 321, 358. 367, 375, 513.

— почта, 463.

Запорожское войско, 59, 67, 90, 174, 251, 301, 307, 308, 325, 328, 352. (см. также **Козани**).

— гетманы, 61, 63, 121; упоминаются: Богданъ Хмельницкій, Иванъ Выговскій, Павелъ Тетери, Михаилъ Ханенко.

— наказный гетманъ, 458.

— полковникъ—Александръ Урбановичъ.

— послы на сеймъ 1661 г., 114.

Зарудинцы, волость, 132, 141, 142, 149.

Заславль, городъ, 369.

Заторское княжество, 511.

Збаражъ, городъ, 10, 101. 124, 140, 141, 149, 219, 255, 262, 278, 287, 295, 301, 309, 346, 358, 381, 402, 456, 488.

Зборовъ, мѣстечко. 65, 68, 294.

Звенигородка (въ текстѣ **Звиногородъ**), городъ; старосты: Владиславъ Вильчковскій, Лука Гулевичъ.

Здитовскій староста—Сапѣга.

Змигородъ, городъ, 219, 255.

Зобачевка (иначе **Немиричевъ**), мѣстечко, 382.

Золочовъ (въ текстѣ **Злочовъ**), городъ, 359.

И.

Иваничи, село, 19, 185, 186, 192, 238, 242, 371, 377.

Ивановичи, село, 388, 461, 519.

Израиль, народъ, 343.

Иноврацловскій мечникъ—Клобуковскій.

Инфлянты, провинція (теперь **Лифляндія**, древняя **Ливонія**).

— ихъ обыватели, 92, 113.

І.

Іерусалимъ, столица Израильскаго царства, 344.

Іософатова долина близь Іерусалима, 344.

ІІ.

Іалишъ, городъ; мечникъ — Чацкій.

Іаменець-Мазовецкій, городъ, 9.

Іаменець-Подольскій, городъ, 329—340.

— крѣпость, 113, 123, 252, 285, 305, 323, 508.

— подчасій — Карлъ Потоцкій.

— староста — Янъ Замоискій.

Іаневъ, городъ, 342.

— староство, 219, 281.

— старосты: Станиславъ, Стефанъ Чарнецкій.

Іашогородъ, городъ, 414.

Іглиискъ, см. Глинскъ.

Іиселинъ, мѣстечко, 146.

Ііевъ, городъ, 310, 549.

— академія, 306.

— архимандрія, 519, 540, 548; архимандритъ — Діонисій Жабокрицій.

— воеводы, 11, 53, 66, 68, 132, 181, 201, 252, 431, 531; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Янъ Замоискій, Адамъ Кисель, Янъ Выговскій, Стефанъ Чарнецкій, Марцінь Контскій.

— воеводство, 15, 52, 83, 95, 108—110, 176, 263, 329, 361, 374, 376, 399, 408, 415, 434, 435, 450, 465, 472, 474, 484, 492, 496, 510, 516, 519, 530, 532, 540, 547.

— войскіе: Константинъ Выговскій, Маркъ Аксакъ.

— городничіе: Семенъ Вигура, Николай-Константинъ Шибинскій.

— дієцезія, 540, 541, 548.

— каштелянія, 264, 531; каштелянъ — Пясочинскій.

— комерники: Прокопъ Верещака, Стефанъ Вышпольскій.

Київъ, городъ; крѣпость, 252, 261, 305, 342, 435.

- ловчіе: Андрей Мощеницкій, Станиславъ-Казимиръ Ковалевскій.
- мечники: Янъ Стецкій, Константинъ Збирковскій, Станиславъ Линевскій, Павелъ Трипольскій.
- митрополія, 96, 143, 180, 436, 519, 540, 548.
- администраторы митрополіи: князь Гедeonъ Святополкъ-Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій.
- уніатскіе митрополиты: Антоній Винницкій, Коленда, Леонъ Шлюбичъ-Заленскій.
- монастири: 432, Доминиканскій, 435, и Печерскій, 275, 289.
- обозный посполитаго рушеня—Янъ Дубисскій.
- писари городскіе: Николай Трипольскій, Томашъ Гуляницкій, Якубъ Багриновскій.
- писарь польный посполитаго рушеня—Михаилъ Ставецкій.
- земскіе: Михаилъ Трипольскій, Деміанъ Суринъ.
- подвоеводы: Людвигъ Ворошило, Вацлавъ Стоинскій, Димитрій Жабокрицкій.
- подкоморіи: Юрій Немиричъ, Чаплиць-Киселинскій, Стефанъ Немиричъ, Александръ Вороничъ, Марціанъ Чаплиць.
- полѣсье: повѣты Овручскій и Житомирскій, 115.
- подесудокъ—Янъ Олизаръ-Волчкевичъ.
- подестоли: Оеодоръ Гуменецкій, Марціанъ Чаплиць, Станиславъ Загоровскій, Вольскій.
- подчашіи: Янъ Суцанскій-Проскура, Людвигъ Ворошило.
- сеймики, собиравшіеся въ г. Владиміръ Волинскомъ.
- сеймикъ 1655 г., 1—3, 7—13, 13—16, 16—18.
- сеймикъ 1658 г., 35—39.
- сеймикъ 1659 г., 46, 55.
- сеймикъ 1661 г., 106—119.
- сеймикъ 1662 г., 129—134.
- сеймикъ 1664 г., 333, 334.
- сеймикъ 1665 г., 177—183.
- сеймикъ 1667 г., 225—230.

Кієвъ, городъ; сеймикъ 1668 г., 246—256.

— сеймикъ 1669 г., 257—268, 283.

— сеймикъ 1670 г., 288, 289.

— сеймикъ 1671 г., 298.

— сеймикъ 1672 г., 303—316, 317—322.

— сеймикъ 1673 г., 326—332.

— сеймикъ 1674 г., 334, 335.

— сеймикъ 1675 г., 336—339.

— сеймикъ 1676 г., 362—385, 378.

— сеймикъ 1682 г., 427—438, 439—442.

— сеймикъ 1684 г., 453, 454, 457—463.

— сеймикъ 1688 г., 479—482.

— сеймикъ 1691 г., 491—494.

— сеймикъ 1692 г., 496—503.

— сеймикъ 1693 г., 503—516.

— сеймикъ 1696 г., 528—534.

— сеймикъ 1697 г., 534—542, 543—549.

— скарбникъ—Александръ Березовскій.

— стольникъ—Янъ Аксакъ, Юрій-Михайль Манецкій.

— судебныя актовныя книги, 113, 310, 414, 515.

— суды городскіе и земскіе, 228, 249, 298, 308, 430, 431, 461.

— судья городскій—Вацлавъ-Константинъ Зубчевскій.

— судьи земскіе: Богуславъ-Янъ Горанинъ, Янъ Войнаровскій.

— судья каптуровый—Ремигіанъ Суринъ, Павелъ Трипольскій, Ооодоръ Павша, Юрій Цырина, Якубъ Багриновскій.

— судья посполитаго рушеня—Станиславъ Чаплиць.

— хорунжій—Юрій Манецкій.

— чашники: Александръ Вороничъ, Вацлавъ Стецкій, Андрей Гулевичъ.

Клеванъ, мѣстечко, 49, 24, 26, 27, 29, 75, 100, 141, 204, 205, 383, 392.

Клещели, заштатный городъ; староство; староста—Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій.

Кнеруть, деревня, 127.

Ниягининъ, деревня, 490.

Нобринъ, городъ; архимандрія, 302, 311.

— экономія; администраторъ ея—Павелъ Свѣтга, 25.

Нобылинъ, деревня, 458.

Новель, городъ; крѣпость, 212, 252.

— староство, 112, 412.

— староста—графъ Вацлавъ Лещинскій.

— плебанъ—Малаховскій.

Ноданъ, крѣпость на Днѣпрѣ, 353.

Нозаки (см. также **Запорожское войско**), 37, 48, 90, 103, 111, 117,

124, 131, 132, 142, 210, 211, 278, 406, 303, 465, 472, 484,

480, 481, 493, 495, 496, 497, 498, 505, 508, 515, 537,

539, 543, 545, 546, 547.

— комиссія для переговоровъ съ козаками, 67, 122, 130.

— поселенія ихъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 495.

Козелецъ, городъ, прежде слобода, 133.

Козельскъ, село (?), 386.

Козенецъ, село, 2.

Конецполе, мѣстечко, 402.

Конотопъ, городъ, 117.

Константиновъ Старый, см. **Старо-Константиновъ**.

Константинополь, столица Турціи, 341.

— предмѣстья, 353.

Конты, село, 461.

Конюхи, село, 33, 88, 103, 143, 270, 271, 291.

Копаница, городъ, 41.

Копыловъ, село, 52, 133, 119.

Коростышевъ, мѣстечко, 181, 255, 366, 435, 541.

Корсунъ, мѣстечко, 341.

— староство; староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Корецъ, мѣстечко, 57, 208, 295, 489.

— назначеніе здѣсь мѣста сеймиковъ Кіевскаго воеводства, 519.

— волость, называемая **Коречизной**, 141.

Корона Польская; такъ называлось Польское королевство; другія его названія: **Regnum Polonum, Polska, Rzecz pospolita**, 24, 61, 79, 81, 112, 215, 217, 266, 278, 313, 321, 334, 342, 346, 351, 354, 355, 392, 367, 401, 409, 446, 437, 466, 473, 495, 514, 495, 520, 528, 529, 538.

Коронная артиллерія; генералъ ея—Марцинъ Контскій.

- воеводства, 38, 93, 110.
- войско, 54, 62, 77, 95, 110, 115, 116, 174, 175, 189, 240, 256, 448.
- гетманы великію, 5, 11, 17, 25, 28, 59, 69, 75, 78, 83, 108, 149, 156, 157, 190, 239, 279, 282, 299, 433, 450, 453, 498, 504, 509, 518, 520, 530, 539, 545, 546.
- гетманы польные, 5, 17, 54, 197, 362, 278, 287, 299, 530, 539.
- границы государства, 201.
- законы, 123.
- инстигаторъ и вице-инстигаторъ, 4, 122, 536.
- канцелярія, 500, 501.
- канцлеръ великій, 79, 131, 149, 175, 190.
- кравчій, 208, 212, 252.
- конюшій, 540.
- крѣпости, 448.
- кухмистръ, 521.
- маршалекъ великій, 104, 118, 161, 188, 190, 197, 277.
- мечникъ, 102.
- метрика, 512 (см. **Варшава**).
- непріятель (см. также: **Татары, Турки, Козаки**), 43, 121, 140, 148, 302.
- обозный, 6, 12, 67, 90, 99, 102, 124, 132, 208, 224, 229, 234.
- подскарбіи, 54, 60, 112, 190, 200, 254, 256, 275, 284, 300, 301, 416, 441, 500, 518.
- примась, 214, 215, 535—538.
- регентъ коронной канцеляріи, 166.
- референдарій, 276, 487, 527.

Корона Польская, скарбъ, 51, 52, 59, 60, 64, 95, 132, 279, 284, 512, 542.

— скарбовыя коморы, 500.

— союзъ ея съ Литвой, 201.

— трибуналъ, 505, 511, 524.

— шляхта, 51, 78.

Корчевъ, село, 230.

Корчимъ, мѣстечко; сборъ здѣсь возстававшихъ крестьянъ, 474.

Корчинъ, городъ; мѣсто сеймика малопольскихъ воеводствъ въ 1669 г., 277.

Коршевъ, село, 334.

Корытно, село, 270.

Крановъ, городъ, 240, 352, 446.

— воеводы, 28, 41, 42, 52, 75, 108, 145, 149, 161, 213, 369, 377, 381, 391, 401, 530, 538, 539; упоминаются: Станиславъ Потоцкій, Александръ-Янушъ Замойскій, Доминикъ Жаславскій, Щастный Потоцкій.

— воеводство, 356, 428, 511.

— замокъ, 64.

— каштеляны: Конецпольскій, Янъ-Станиславъ Яблоновскій; кромѣ того, см. стр. 279, 433, 538, 539, 545, 546.

— мѣщане, 450.

— предмѣстье во Львовѣ, 409.

— ргаerositus—Францисекъ Пражмовскій.

— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.

— сеймъ коронаціонный 1669 г., 258, 270.

— судъ городскій, 281.

Краменцы, село (?); договоръ здѣсь Польши съ Москвой въ 1667 г., 227.

Красноставъ, городъ; староство, 83; староста—Станиславъ Потоцкій.

Кременецъ, городъ, 99, 455.

— городскія книги, 415.

— городня, (городничество?), 283.

— замокъ, 218, 283, 400; восстановление существовавшей нѣкогда въ замкѣ церкви св. архистратига Михаила, 284.

Кременецъ, городъ; крѣпость, 212, 187, 295.

- писарь гродскій—Станиславъ Еловицкій.
- повѣтъ, 98, 99, 255, 283, 292, 381, 413, 414, 415, 456, 465, 488.
- подкоморіи—Стефанъ и Францисекъ Ледуховскіе.
- подстароста—Димитрій Жабокрицкій.
- подсудокъ—Димитрій Урсулъ-Рудецкій.
- сеймики повѣтовые, 519.
- старосты: Карлъ Чарторійскій и Аѳонасій Міончинскій.
- судьи гродскіе: Юрій Еничъ, Николай Каминскій.
- судья земскій—Ледуховскій (Францисекъ?).

Кржепице, городъ; староство, 519.

- староста—Аѳонасій Міончинскій.

Крестоносцы, 351.

Кросно, городъ; староство, 368, 449, 474, 513, 519, 547.

Крымъ, полуостровъ, 211, 341, 352, 522.

- ханъ татарскій, 67, 159, 251, (см. также Татары).

Крыницы, село, 544.

Ксаверовъ, мѣстечко; іезуитская collegія, 462.

Кундаки (?), 340.

Курляндія, ея князь (герцогъ?), 434.

Нуткиновцы (иначе **Медвѣжье**), городъ, 85.

Кучиновцы, село, 209.

Л.

Лавришовъ, село, архимандрія, 302, 311.

Ланцутъ, городъ; его крѣпость, 97.

Левковцы, село, 458.

Ледуховъ, село, 490.

Ленчица, городъ, 352; стольникъ—Криштофъ-Доминикъ Цѣшковскій.

Летичевъ, городъ и его повѣтъ, 145, 220.

- чашникъ—Криштофъ Кульчицкій,

Лешня, село, 24, 57, 126, 135, 254, 455.

Лещинъ, мѣстечко; архимандрія, 260, 274.

Лида, городъ; мечникъ—Янъ Трипольскій.

Линевъ, село, 387.

Литинъ, городъ; староста—Войниловичъ, 218, 228.

Литовское великое княжество (иначе **Литва**), 93, 110, 121, 147, 201, 217, 223, 251, 254, 321, 331, 341, 346, 348, 351, 358, 360, 391, 401, 466, 473, 475, 514, 520, 522, 529, 535.

— его войска, 29, 53, 60—62, 182, 189, 201, 202, 301, 309, 359, 388, 389, 391, 411, 436, 447, 464, 470, 472, 499, 510, 523.

— гетманъ великій, 11, 21, 25, 143, 301, 309, 310, 364, 366, 433, 480, 481, 504, 518, 520, 530; упоминаются Янушъ Радзивиллъ, Павелъ Сапѣга, кн. Радзивиллъ и Казимиръ-Янъ Сапѣга.

— гетманъ польный, 21, 189, 366, 367, 481, 530, 639; упоминается князь Михаилъ Радзивиллъ.

— канцлеръ, 66, 189, 301.

— маршалекъ надворный, 284, 476.

— конюшій, 437; упоминается кн. Радзивиллъ.

— кравчій, 127, 143, 256, 430; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— крѣпости, 430, 448.

— писарь великій—Шуйскій.

— подканцлеръ, 37, 380, 381, 511, 534; упоминается князь Радзивиллъ.

— подскарбій, 523.

— подчашій, 53; упоминается кн. Радзивиллъ.

— разграниченіе Литвы отъ Волыни, 434.

— regimentарій, 189.

— стольникъ, 87, 97; упоминается Криштофъ Сапѣга.

— стражникъ, 477.

— чашникъ, 426; упоминается Владиславъ Сапѣга.

Логойскъ, мѣстечко, 14.

Лодзь, городъ; крѣпость его, 252.

Лопачи, мѣстечко, 464, 491.

Ломжа, городъ; староство, 407.

Ломжа, городъ; подчасій—Станиславъ Красицкій.

Лопатинъ, село, 387.

Лопеники, село, 12, 83, 115, 118, 182, 218.

Лосятинъ, деревня, 490.

Лубны, городъ, 142.

Лугины, мѣстечко, 546.

Лукова, деревня, 118, 414, 423.

Луково, городъ; староста—Андрей Дрогаевскій.

Луцкъ, городъ, 306, 359, 368, 521.

— армянскій домъ, 416.

— бискупъ, 131, 149, 214, 215.

— братство, 293, 387, 466; членъ—Томашъ Уляницкій.

— бургграбін: Іеронимъ Салайскій, Александръ Илинскій, Матвій Петрушевскій, Николай Обидимскій, Теодоръ Верешака.

— намѣстники бургграбія: Томашъ Савицкій, Мацѣй-Казимиръ Ястрембскій, Криштофъ Перетятковичъ.

— войтовство, 98, 391; войтъ—Андрей Загоровскій.

— войскіе: Андрей Гулевичъ, Вавринецъ Пепловскій.

— городничіе: Янъ Олышамовскій, Стефанъ Дьяковскій, Александръ Балабанъ.

— губернаторъ крѣпости—Богуславъ-Янъ Горанинъ.

— діоцезія, 527.

— епископія—31, 96, 288, 289, 324, 466, 473, 528.

— епископъ, 152, 153, 241, 477; кромѣ того, упоминаются Гедеонъ-Святополкъ Четвертинскій, Діонисій Жабокрицкій, Іосифъ Шумлянскій. Луцкіе епископы были въ то же время и Острожскими.

— замокъ, башни и крѣпость, 212, 218, 234, 240, 286, 400, 404, 415, 417, 426.

— іезуитская коллегія, 98, 219, 237, 490; ректоръ—Альбертъ Пршигоцкій; пріоръ—Гіацинтъ Шостаковскій; каноникъ—Александръ Могильницкій.

— кафедра уніата-епископа—139, 455.

— корчмы, 393.

Луцкъ, городъ; монастыри, 69, 241, 293, 333, 369, 412, 416, 473, 502, 514.

- мѣсто собранія здѣсь сеймиковъ, Волынскаго воеводства (см. **Волынь**).
- писари гродскіе: Іеронимъ Салайскій, Константинъ - Богуславъ Зубчевскій, Вавринецъ Пепловскій.
- писари земскіе: Богуславъ-Янъ Горанинъ, Янъ Гулевичъ.
- повѣтъ, 98, 292, 381, 382, 413, 488.
- подкоморій — Вацлавъ Гулевичъ.
- подстаросты — Александръ Пирускій, Войцехъ-Станиславъ Черминскій.
- подсудки: Вацлавъ Гулевичъ, князь Захарышъ Четвертинскій.
- почты, 463, 464.
- сеймики; 500, 519, а также см. **Волынь**.
- складочное торговое мѣсто, 236.
- старосты: Самуилъ Лещинскій, князь Доминикъ Жаславскій, Аео-насій Міончинскій.
- стража гродская, 235; завѣдывающіе ею Игнатовскій и Моссаковский.
- судъ гродскій, 34, 45, 93, 125, 127, 128, 415.
- судъ земскій, 455, 210, 415.
- судьи гродскіе: Иванъ Борейко, Касперъ Горанинъ.
- судьи земскіе: Андрей Линеваскій, Самуилъ Долмать-Исайковский.
- церковъ каедральная св. Іоанна Богослова; пристройки къ ней, 404.
- судьи, выбранные на время смутъ: Богуславъ-Константинъ Зубчевскій и Янъ Ольшамовскій.

Лыще, село, 219, 490.

Львовъ, городъ; 123, 265, 308, 385, 527, 545.

- см. **Краковъ**, предмѣстье.
- братство, имѣющее свою типографію, 274.
- войтовство подъ Львовомъ см. **Поршня**.
- браваръ, 409.
- дикія поля къ югу отъ Львова, 310.
- епископія, 96, 143, 260, 273; епископы: Свисцѣльницкій и

Шумлянскій.

- комиссія по ликвидаціи дѣлъ съ войскомъ, 89, 90, 148, 161, 189, 200, 202, 325, 438, 451, 531.
- кляшторы, 69, 394.
- крѣпость, 252, 329, 449.
- мечникъ—Станиславъ Цетнеръ.
- монастырь, 528.
- мѣщане, 100, 215, 224.
- подкоморій, 338.
- подстолій—Мартинъ Замоискій.
- староста—Янъ Цетнеръ.
- судъ и судебныя книги, 144.
- типографія братская, см. выше братство.
- трибуналъ, 249, 357, 498, 505.
- хорунжіи: Андрей Сокольниковскій, Корчевскій.
- чашиникъ—Михаилъ Кловскій.

Любенець, село, 205, 281, 445, 452, 479, 494.

Люблинъ, городъ, 395, 386, 239.

- братство, 528; игуменъ—Абросій Гиричъ.
- воеводство, 14, 268, 356.
- войскій—Вацлавъ Стоинскій.
- каштелянъ, 68.
- кляшторы, 379, 503.
- комиссія, 137.
- монастырь, 528.
- складъ имущества частныхъ лицъ во время смутъ, 52.
- староство Жуковское въ его воеводствѣ, 267, 376.
- съѣздъ пословъ малопольскихъ воеводствъ на генеральный сеймикъ, 15.
- судъ гродскій, 528; судья—Бильскій Павелъ.
- земскій, 96.
- трибуналы, 64, 278, 294, 310, 312, 381, 387, 467, 507, 520.
- улица св. Дѣвы Маріи, 404.

Люблинъ, городъ; хорунжій—Андрей Дрогаевскій.

— чашникъ—Лукашъ Олблскій, 75.

— церковь, 528.

Любомль, мѣстечко, 101, 111, 114, 117.

— крѣпость, 114.

— староство, 301, 309, 375.

Любынь, село (?), 289.

М.

Мазовецкое воеводство, 356.

Маловъ, село (??), 270, 424, 423.

Малопольскіе воеводства: съѣздъ ихъ пословъ въ Корчинѣ и Люблинѣ, 15, 277.

Матоши, сельце, 405.

Мгліевщина см. Мліевщина.

Медвинъ, мѣстечко, 338.

Медвѣжье см. Кутиниовцы.

Медзольское (въ актѣ Медзельское) староство: староста—Дрогаевскій.

Меджибожь, мѣстечко, 10, 251, 433, 449.

Межирѣчь, мѣстечко, 295.

Мелецій монастырь, на р. Туріи, 200, 156, 266, 274, 289, 335.

— архимандритъ монастыря Стефанъ Гораинъ.

Мельницкая земля, 477.

Метъи, деревня (Мотѣйка?), 435.

Минулинцы, мѣстечко, 346, 358, 402.

Миньковцы, село, 157.

Минскъ, городъ; каштелянъ—Николай Святополкъ-Четвертинскій.

Мирская крѣпость, 53.

Міончинъ, село, 392, 403, 518.

Мліевщина—помѣстье, 90.

Могила (урочище?), 471.

Могилевъ на Днѣстрѣ, городъ, 142.

Мозырь, городъ; мечникъ—Павелъ Жоржевскій.

— подкоморій—Романъ Ленкевичъ-Ицогорскій.

Молочки, село, 549.

Москва, государство, 49, 56, 149, 110, 272, 352, 484, 485.

— война ея съ Польшей, 6, 78, 83, 91, 102, 103, 111, 142, 354, 369.

— войска, 217, 251, 252, 340, 342.

— договоры съ Польшей, 117, 175, 179, 187, 198, 213, 231, 225, 227, 253, 161, 266, 319, 372.

— народъ, 79, 148.

— правительствомъ задержаны Кіевскія книги, 251.

— посоль—Сусло.

— столица, 307, 409.

— его царь, 37, 49, 78, 231, 232, 251, 325, 325, 337, 340—342, 346, 352, 364, 367, 383, 402, 429, 434, 449, 437, 474, 513, 549.

Мстиславль, городъ; епископія, 274.

— мечникъ—Конецъ.

— хорунжій Николай Денисовичъ.

Муравскій шляхъ, восточный нуть татарскихъ набѣговъ, направлявшихся въ Московское государство, 346.

Муринобродская волость, уступленная козакамъ. 406.

Н.

Надднѣпрскія пустыни, 352.

Недзвяды (Медвѣди?), село, 301.

Немиричевъ см. Зобачевна.

Немировъ, мѣстечко, 471.

Непорентъ, село, 280,

Несвиль, заштатный городъ; крѣпость, 53.

Несолонъ, село, 530.

Несухотѣжи, мѣстечко и его волость, 426.

Нехворощъ, мѣстечко; староста—Криптофъ Тишкевичъ.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ, 78.

— войскій—Яковъ Городискій.

Новгородъ-Сѣверскій, городъ; ловчій—Ремигіанъ Суринъ.

- мечникъ—Юрій Война-Оранскій.
- его повѣтъ, 185, 231, 445, 486.
- подкоморіи: Янъ Пясочинскій, Петръ Хоржевскій, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Казимиръ Шлюбичъ-Заленскій.
- подстоліи: Александръ Порусскій, Александръ Война-Оранскій, Левъ-Казимиръ Вороничъ, Юрій Малаховскій, Богупъ.
- подсудокъ—Петръ Хоржевскій.
- подчашіи: Янъ Пясецкій, Вогуславъ-Константинъ и Ваплавъ Зубчевскіе, Стефанъ Цѣшковскій.
- скарбникъ—Северинъ Клещовскій.
- староство, 54, 149, 256; староста—Янъ Пясочинскій.
- сеймики 1666 г., 184.
- стольники: Бернатъ Заленскій, Александръ Еловицкій.
- судья земскій—Адамъ Буркацкій.
- хорунжіи: Ярославъ Поцѣй, Александръ-Фелиціанъ Цѣшковскій, Константинъ Шлюбичъ-Заленскій.
- чашники: Тобіашъ Иваницкій, Янъ-Андрей Глоговскій.

Новодворъ, заштатный городъ, 247, 488, 489, 536.

Новоселки, село, 519.

Норинскъ, мѣстечко и его волость, 476.

Носовичи, село, 527.

Нѣмцы—народъ, 351.

О.

Облапы, село, 549.

Овручъ, городъ, 118, 435.

- архимандрія, 549.
- войскій—Якубъ Багриновскій.
- доминикане—435.
- іезуиты—435.
- коллегія іезуитовъ, 462.
- костель ихъ, 462.

Овручъ, городъ; ловчіе: Янъ и Петръ Войнаровскіе, Станиславъ Иваницкій.

- мечники: Антоній Сѣвницкій и Самуилъ Головинскій.
- писари городскіе: Константинъ Суринъ, Янъ Волинскій.
- повѣтъ, 52, 181, 264, 329, 408, 514.
- полѣсье, 115.
- подстаросты городскіе: Деміанъ Суринъ, Михаилъ Ставецкій.
- подстолий—Оеодоръ Павша.
- подчашіе; Адамъ Олизаръ - Волчковичъ, Вацлавъ - Константинъ Зубчевскій.
- регентъ городскій, 441.
- ревизія городскихъ судебныхъ книгъ, послѣ происшедшаго пожара и обнаруженнаго подлога, 441, 461, 462.
- мѣсто сеймика, 472.
- старосты: Юрій Немиричъ, Николай Сапѣга, Францишекъ Потоцкій.
- стольникъ—Юрій Чаплиць.
- судъ городскій Кіевскій, 228, 430, 431, 459, 462.
- судъ городскій Овручскій, 307, 440, 530, 531.
- хорунжія—Томашъ Казимирскій, Гижицкій.
- школы іезуитовъ, 462.
- ярмарки, 434.

Олевскъ, мѣстечко, 181, 337, 338, 544.

Олесним, село, 520

Олына, мѣстечко.

- костель; пробощь-инфулатъ—Андрей-Константинъ Лонцкій.
- коллегія; деканъ—Марцинъ Маркушевскій.
- крѣпость, 66.
- сеймикъ Кіевского воеводства, 500.

Омелянинъ, село, 524.

Орда, см. Татары.

Осекровъ, деревня, 266, 435, 548.

Острогъ, городъ; епископія Острожская, см. Луцькъ.

- ординація, 358, 367, 375, 512.

Острогъ, сеймикъ, 1654 г., 3.

— татары, 455.

— улицы: Татарская и Калицкая, 455.

— церковь въ замкѣ, 466.

Острожець, мѣстечко, 189.

Оѣцкій староста (имя его не означено), 141.

Оттоманская порта, см. Турція.

Очановъ, заштатный городъ, 352.

Ошмяны, городъ, 536.

II.

Паволочь, мѣстечко, 341.

Парнавъ, городъ; подчашіи: Войцехъ-Станиславъ Черминскій, Янъ Горайнъ.

— хорунжій, 68.

— чашникъ—Александръ Вильчопольскій.

Парчевъ, городъ, 15.

— староство, 2.

Пепловъ, село, 493.

Перегиныи, село, 143.

Перемиловка, деревня, 455.

Перемышль, городъ; епископія, 96, 199, 260, 274, 288, 289.

— земля, 144, 405, 549.

— староста, 144, 267.

— судъ и судебныя книги, 144.

Перенятинъ, деревня, 490, 518.

Пересла, деревня, 490.

Персія, государство, 355, 467.

— народъ, 355.

Печерскій монастырь, см. Кіевъ.

Пилявцы, мѣстечко, 294.

Пинскъ, городъ, 475.

— епископія, 302.

— епископъ (онъ же и Туровскій)—Михаилъ Вѣлосоръ.

Пионтковская земля Овручскаго повѣта, 408.

Площъ, городъ; воевода—Янъ-Казимиръ Красинскій.

— регентъ канцеляріи—Станиславъ Липскій.

Плоскировъ (теперь **Проскировъ**), городъ; староста—Мартинъ Замойскій.

Подвалье, предмѣстье г. Владиміра, 472.

Подгайцы, село, 25, 256, 281, 301, 309, 346, 358.

Поддубцы, село, 385, 489.

Подляское воеводство, 282, 396, 477.

— воевода, 408, 412, 437.

Подольское воеводство, 85, 145, 181, 220, 340, 346, 352, 359, 433, 508.

— воевода—Станиславъ Конецпольскій, 402.

— генераль, 38, 312, 329; упоминается Янъ Замойскій.

— ловчій—Яцко Шембергъ.

— подкоморій, 118.

— подчашій—Карлъ Потоцкій.

Поганство, см. Татары.

Познанъ, городъ; воевода—Грижальтовскій.

Полонное Великое, мѣстечко, 10, 101, 465.

Полтава, городъ; 117.

Полоцкъ, городъ; чашникъ—Петръ-Павелъ Брисскій.

Польша, см. Корона Польская.

Полѣсье Кіевскаго воеводства—повѣты: Кіевскій и Житомирскій, 115, 142, 181, 366, 481.

Поктъ-Евксинъ, т. е. Черное море, 47.

Порта (Оттоманская) см. Турція.

Поршня, войтовское мѣстечко г. Львовымъ, 437.

Порыцкъ, мѣстечко, 530.

Потонъ, мѣстечко, 75, 530, 536, 540.

Пруссія, государство, 367, 469.

— прусское войско, 448.

— война съ Пельшей, 9, 61.

— князь, 355.

Пруссія, земля; хорунжій—Илья Лонскій.

— крѣпости, 113, 123.

— народъ, 9.

— право, 358.

Пулгановъ, село, 502.

Пунскій староста—Янъ-Францискъ Любовицкій.

Р.

Радзивилловскій мѣшнѣ, 430, 448.

Радовичи, деревня, 241.

Радомя, городъ, 9, 292.

— коммиссія, 451.

— трибуналь, 63, 357, 469.

Ратно, село, 155.

Ратиборскій староста—князь Четвертоскій.

Ратошинъ, село, 323, 326.

Рачки, село, 377.

Рашковъ, мѣстечко, 179, 334.

Рвецъ, (быть можетъ ошибочное чтеніе **Ржавецъ**, деревня), мѣсто собранія посполитаго рушенья, 367.

Репчицкій (ошибочное чтеніе **Робчицкій**) староста—Станиславъ Потоцкій.

Ржищевъ, мѣстечко, 341.

Римъ, столица Италіи, 344, 345.

Ровно, городъ и его волость, 100.

Рогозно, село, 205.

Розважъ, село, 455.

Рославскій староста—Сапѣга.

Ратенгофъ, мѣшнѣ (?), 202.

Рудлевъ (**Рудловъ** иначе), село, 346.

Рудники, село, 522.

Русское воеводство (въ другихъ мѣстахъ; **Русь**, **Русскія** земли), 17, 53, 95, 274, 346, 351, 354—356.

— воеводы: 11, 54, 65, 132, 142, 149, 190, 222, 261, 359,

428, 433, 442, 454, 479, 480, 485; упоминаются: Станиславъ Лянцкоронскій, Іеремія Вишневецкій, Стефанъ Чарнецкій, Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Русское воеводство; епископія, 374.

— княжество, 90, 110.

— митрополитъ—Леонъ Шлюбичъ-Залевскій

— народъ, 273, 274.

— столица воеводства—г. Львовъ, 527.

Рѣчица, городъ; мечникъ—Станиславъ Горбовскій.

С.

Самборъ, городъ; его войтовство, 267.

— крѣпость, 113.

Санъ, рѣка, 405.

Санокъ, городъ,

Сверковщина, село, 514.

Свидницъ, городъ (?), 282.

Свинюхи, мѣстечко, 403, 433.

Свойчевъ, село, 523.

Сереговское имѣніе, 412.

Сейвинскій староста—Францискъ-Янъ Любовицкій.

Сендоміръ, городъ; воеводство, 118, 356, 477.

— воевода, 52, 66, 84, 90, 100, 144, 180, 202, 261, 279, 434; упоминаются Янъ Замоискій и Александръ Конопольскій.

Синица, село; староство его; староста—Стефанъ-Константинъ Пясочинскій.

Снореминъ, имѣніе, 390.

Славянскій языкъ, 274.

Слугоцинъ, имѣніе, 281, 282.

Слуцъ, городъ; архимандрія его; архимандритъ—Василевичъ.

Случъ, рѣка, 63, 415, 480, 497, 540.

Смоленскъ, городъ; воеводство, 210;

— воевода—Константинъ Пясочинскій.

Смоленскъ, городъ; крѣпость, 9.

— ловчій—Константинъ Вороничъ.

— мечникъ—Юрій Богумевскій.

Смыновъ, деревня, 468.

Снижна, пустое урочище въ Летичевскомъ повѣтѣ, 145.

Снѣцкій староста—Станиславъ-Янъ Яблоновскій.

Сокаль, городъ, 377.

— староство, 11; староста—Владиславъ Сапѣга.

Соноль, имѣніе, 2, 393.

Солецкое (?) староство, 375.

Сохачевъ, городъ; чашиникъ—Францисекъ-Казимиръ Высоцкій.

Стайки, село, 341.

Стародубъ, городъ; ловчій—Александръ Невстрой.

Старо-Константиновъ, городъ, укрѣпленный пунктъ, 10.

Стояново, имѣстечко (?), 301.

Стремелецъ, село (?), 346.

Студзяное, село (?), 405.

Стырь, рѣка, 368, 369, 393, 420.

Суражъ, городъ; староство, 280.

Суражъ, село, 99.

Сѣрадзъ, городъ; воеводство; воевода, 301, 309, 375, 392.

— подчашій, 359.

Сѣрничи, село, 522.

Т.

Таборовская волость, 406.

Тарнополь, городъ и его волость, 100, 346, 358, 402.

Татары (иначе называются **Ордой**, **Татариномъ**, **Поганствомъ**), народъ,
9, 81, 92, 102, 103, 112, 113, 175, 181, 209, 211, 213,
218, 227, 228, 253, 278, 281, 283, 284, 314, 315, 346,
351, 352, 353, 354, 377, 430, 455, 489, 490.

— ихъ ханъ, см. **Крымъ**.

Таурида, Таврическій полуостровъ, 352, см. **Крымъ**.

Теребовль, городъ, 452.

Теребовль, городъ, стольникъ—Юрій Довгель-Цырина.

Торговица, мѣстечко, 101.

Торонани, деревня, 335.

Торунь (теперь **Торнь**), городъ, 170, 435.

— ересь, 188.

— статутъ, 215.

Торчинъ, мѣстечко, 491.

Трансильванія, княжество; его князь—Абаседекъ, 342.

Тралезунтъ, городъ, 353.

Трахтемировъ, село, 352.

Тридентъ, городъ, 321.

Трилъсы, село, 182.

Триполье, мѣстечко, 341.

Троки, городъ, 545.

Тростенець, село, 324.

Троя, государство, 346.

Трубецкая комиссія, 144.

— сумма, 267.

Турія, рѣка, 289, 335.

Туровъ, мѣстечко; епископія Пинско-Туровская, см. **Пинскъ**.

Турція (иначе **Порта Оттоманская**, **Турки**, **Турчинъ**, „powszechny nie-przyjaciel Krzyża Świętego), государство, 223, 227, 272, 323, 339—341, 346, 349, 351, 353, 372, 375, 402, 404, 407, 409, 446, 484, 488, 499, 504, 505, 511, 519, 526.

— войны ея съ Польшей, 213, 215, 354, 364, 476, 477, 526.

— ея галеры, 353.

— договоры съ ней Польши, 372, 373, 407, 449.

— комиссія по польскимъ дѣламъ, 433.

— пограничье и слободы по границѣ, 373.

— разграниченіе съ Польшей, 450.

— султанъ, 329, 337, 372, 373, 375.

Тыжоцинь, мѣстечко. 216, 283.

Тынно, село, 415.

У.

Угольцы, деревня, 272.

Украина, имя, которымъ обозначается юго-западный край, вообще, 8, 76, 78, 80, 102, 116, 119, 123, 132, 154, 161, 166, 176, 180—182, 190, 211, 239, 262, 276, 277, 279, 299—301, 309, 325, 326, 329, 346, 349, 354, 358.

— воеводства, т. е. юго-западный край, 111, 114, 277, 283.

— войны на ея территоріи, 8, 52, 90, 110, 300, 301.

— войска въ ней польскія и казацкія, 305, 306, 364, 366, 480.

— города наддніпровскіе, 342.

— мѣстечка, 402.

— коллегіи іезуитскія, 218, 219.

— крѣпости, 10, 112.

— придніпровская, 308.

— староства, 10, 80, 122, 251, 308.

— статутъ, которымъ судятся украинныя воеводства, 277, 287.

Уладовна, село, 256.

Улановъ, мѣстечко; староство; староста—Янъ Пясочинской.

Уманьщина, волость г. Умани, 90.

Умань, городъ, 349.

Уневъ, село; архимандрія, 273, 289.

Устилугъ, мѣстечко, 118.

Уховецъ, село, 425.

Уша, рѣка, 480.

Уяздовъ, деревня, потомъ предмѣстье г. Варшавы, 280.

Ф.

Франція, государство и король его, 223. 399.

Х.

Харжевъ, (въ другихъ мѣстахъ: Хоржевъ, Хоржевичи), село, 147, 191, 203.

Хелмно, городъ; бискупъ, 435.

— староста, 522.

Хенцины, городъ; староство, 219,

Холмъ, городъ; воеводство, 179, 307.

— дієцезія, 435.

— доминикане, 224.

— епископъ, 96, 274, 288, 334; упоминается Яковъ Суша.

— земля, 225.

— каштелянъ. 497, 498.

— судья земскій—Збигневъ Слугоцинскій.

— суффраганъ—ксендзъ Свирскій.

— хорунжій, 362.

Хорохоринъ, село, 490.

Хотинъ, городъ, 359, 376.

— битва, 406, 476, 477.

— договоръ съ Турками, 213.

Ц.

Цѣхановъ, городъ; стольникъ—Янъ Францишекъ Любовицкій.

Цѣшково, село (?), 371. 486, 518.

Ч.

Чарныцы, имѣніе, 216, 395.

Чарторійскъ (въ другомъ мѣстѣ: **Черторійскъ**, **Чорторійскъ**, **Чарто-
рыскъ**), мѣстечко, 57, 126, 135, 208.

Червоногородъ, деревня; прежде повѣтовый городъ и староство; ста-
роста—Владиславъ Сапѣга.

Черминъ, село, 413.

Чернеевцы, мѣстечко, 435, 546.

Черниговъ, городъ, 14, 15, 78.

— воеводство, 54, 82, 176, 178, 263, 276, 361, 376, 299,
450, 477, 484, 519, 547.

— воеводы, 11, 14, 52, 84, 101, 253, 324; упоминаются: Криш-

тофъ Тишкевичъ и Станиславъ-Казимиръ Бѣневскій.

Черниговъ, городъ; войскій—Александръ Илинскій.

- городничій—Янъ Бергелевичъ.
- каштелянъ, 224, 445; упоминается Казимиръ Лигенза.
- комиссары, 168.
- коморникъ граничный—Прокопъ Верещака.
- ловчій—Станиславъ Война-Оранскій.
- мечникъ—Стефанъ Иваницкій.
- писарь воеводства, 96.
- писарь земскій—Павелъ Любенецкій.
- подкоморіи: Петръ Хоржевскій, Александръ-Фелиціанъ Цѣш-ковскій.
- подстолін: Станиславъ Барыцкій, Константинъ Шлюбичъ-Заленскій.
- подсудки: Якубъ Война-Оранскій, Стефанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.
- подчашин: Солтыкъ, Адамъ Мазепа, Станиславъ Корытко.
- сеймики воеводства, собиравшіюся во Владиміръ Волинскій:
- сеймикъ 1655 г., 4—7.
- сеймикъ 1658 г., 35—39.
- сеймикъ 1659 г., 46—55.
- сеймикъ 1661 г., 76—85.
- сеймикъ 1662 г., 147—150.
- сеймикъ 1665 г., 166—171.
- сеймикъ 1666 г., 184, 186, 186—192.
- сеймикъ 1667 г., 221—225, 230—233.
- сеймикъ 1671 г., 283, 296, 297.
- сеймикъ 1673 г., 333.
- сеймикъ 1674 г., 334.
- сеймикъ 1677 г., 371—378.
- сеймикъ 1678 г., 378.
- сеймикъ 1682 г., 444—572.
- сеймикъ 1689 г., 485—487.
- сеймикъ 1693 г., 517—524.

Черниговъ, городъ; скарбники: Криштофъ Куличинскій, Константинъ-Вацлавъ Зубчевскій.

— столъники: Янъ и Романъ Загоровскіе, Лукашъ-Веркій Олешковскій.

— судьи земскіе: Якубъ и Александръ Войны-Оранскіе, Марціанъ Иваницкій, Францишекъ Цѣшковскій.

— хорунжіи: Гавріилъ Гуловичъ, Юрій Годловскій, Станиславъ Цетнеръ.

— чапники: Адамъ Буркацкій, Янъ Пясецкій, Марціанъ Иваницкій.

Чернобыль, мѣстечко, 545.

Чернѣховъ (иначе **Черняховъ**), мѣстечко, 15, 15, 107, 117, 118, 119, 129, 253, 254, 264, 327, 479.

Черскъ, городъ; подстолій—Стефанъ Гостынскій.

Четвертия, село, 71, 208, 241.

Чигиринъ, городъ, 320.

— крѣпость, 342.

— староство, 117.

Черное море (иначе **Понтъ-Эвксинъ**), 47, 353.

Чортковъ, городъ, 404.

Чудновъ, мѣстечко, 99, 103, 124, 143, 154, 181, 255, 280.

III

Шавли, городъ; Шавельская экономія; администраторъ ея—Павелъ Сапѣга.

Швеція, государство, 92, 210.

— война съ ней Польши. 369.

— король, 66, 123.

Шепеличи, деревня, 549.

Шленскъ, (т. е. Силезія), страна. 252.

Шпановъ, село, 25, 151, 158, 205, 227, 247, 318, 319, 336, 428, 435, 453, 454, 458, 488, 489, 530, 536, 841, 544.

Шумскъ, село, 251, 253, 258, 265, 536.

Я.

Яблоновъ, село, 479, 530, 738.

Яворовъ, городъ, 363.

Язловецъ, мѣстечко, 403, 449.

Яловичи, село, 220, 229.

Яновъ, мѣстечко; староство; староста—Станиславъ Янъ Яблоновскій.

Ярославль, городъ, 483, 549.

Ярошинъ, городъ. 211.

Яцковичи, село, 408.

Добавленія и поправки къ именамъ, находящимся въ текстѣ и указателяхъ.

Бабинскій (стр. 553) **Николай**, дворянинъ, упоминается еще на стр. 146.

Бурба (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 311.

Война-Оранскій Александръ (стр. 557), какъ Черниговскій земскій судья, 1676 г., упоминается на стр. 377.

Войноровскій **Петръ** (стр. 558) дворянинъ, упоминается еще на стр. 453.

Гулевичъ **Вацлавъ** (стр. 562) дворянинъ, упоминается еще на стр. 103.

Гуляницкій **Даніилъ** (пропущенное имя), дворянинъ, 1679 г., 387.

Де-Малиньи, графъ (пропущенное имя), 1688 г., 469.

Замойскіе, дворяне (стр. 567) упоминается еще на стр. 224.

Малошинскій **Андрей** (пропущенное имя), дворянинъ, сборщикъ подымнаго во **Владимірскомъ** повѣтѣ, 1671 г., 292.

Мошинскій **Юрій** (пропущенное имя), дворянинъ, 1672 г., 332.

Радецкій-Урсулъ (стр. 584) и **Урсулъ-Радецкій** (стр. 589), исправить: **Рудецкій-Урсулъ** и **Урсулъ-Рудецкій**.

Ябстремскій (стр. 594), исправить: **Ястрембскій**.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

Страницы.

Отношеніе западно-русскихъ дворянъ второй половины XVII вѣка къ вопросамъ религіознымъ и сословнымъ. . . I—XLIX.

I. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 28 апрѣля 1655 г. Отмѣна постановленія отъ 9 декабря 1654 г. и подтвержденіе другого постановленія того-же года. О сдачѣ отчета сборщиками податей и о слѣдуемыхъ съ нихъ денежныхъ получкахъ. 1—3.

II. Инструкція дворянъ брацлавскихъ и черниговскихъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 г. Просьба, чтобы сеймъ продолжался недолѣе двухъ недѣль, въ виду того, что обстоятельства требовали не разговоровъ, а рѣшительныхъ дѣйствій. Объ обсужденіи предложенныхъ королемъ средствъ къ защитѣ государства. О способѣ награжденія заслуженныхъ лицъ. Объ освобожденіи шляхтянокъ, попавшихъ въ московскую неволю. О неотягощеніи податями разоренныхъ обывателей. 4—7.

III. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный на 19 мая 1655 года Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оставленіи войскъ въ предѣлахъ кіевского воеводства. О разслѣдованіи дѣла о сдачѣ Смоленска Москвѣ. Объ объявленіи посполитаго рушенія и о побужденіи духовенства и мѣщанъ выставить пѣхотные отряды. Объ учрежденіи военнаго совѣта, въ которомъ участвовали бы и кіевскіе обыватели. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ старостами воеводству арендной платы. Объ укрѣпленіи Бара, Староконстантинова, Межибожа и Полоннаго. Объ освобожденіи м. Берестечка отъ военнаго постоя. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ оказаніи помощи разореннымъ и о награжденіи заслужившихъ. 7—13.

IV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 9 августа 1655 года. Собравшись по своей волѣ, безъ предварительнаго королевскаго универсала, шляхта выбрала пословъ на сѣздъ депутатовъ отъ всѣхъ малопольскихъ воеводствъ въ Люблинѣ, назначенный на 15 августа. Посламъ дано было полномочіе на веденіе переговоровъ по всѣмъ вопросамъ внутренней политики и поручено было выразить готовность кіевскихъ дворянъ принять участіе въ защитѣ отечества, несмотря на причиненное имъ разореніе; посламъ приказано было уговаривать тѣхъ дворянъ кіевского воеводства, которые имѣютъ земли и въ другихъ воеводствахъ, употребить всѣ усилія на увеличеніе кіевского ополченія 13—16.

V. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимирѣ, отъ 13 сент. 1655 года. О совмѣстномъ совѣщаніи обывателей воеводствъ Кіевскаго, Русскаго, Бельзскаго и Волынскаго, какъ защищать отечество, въ виду начавшейся войны со Шведами и опасностей, грозящихъ со всѣхъ сторонъ государству. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе Юрія Немирича, подкоморія Кіевскаго, старосты Овруцкаго, главнымъ начальникомъ и г. Дубна мѣстомъ сбора. . . 16—18.

VI, а. Постановленіе владиміро-волинскихъ дворянъ, отъ 28 декабря 1655 года. О созывѣ посполитаго рушенія . . . 18—20.

VI, b. Постановленіе волинскихъ дворянъ въ обозѣ подъ м. Берестечкомъ, отъ 6 апрѣля 1657 г. Въ виду роспуска войскъ по домамъ, за прекращеніемъ военныхъ дѣйствій, выражается готовность вновь собраться по первому требованію. О наборѣ пропорціонально имуществу каждаго дворянина, въ виду снисхожденія, оказаннаго старымъ и больнымъ въ отбываніи воинской повинности. 20—22.

VII. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 8 марта 1658 г. Собравшись, согласно универсалу воеводы Волынскаго, князя Николая-Юрія Чарторійскаго, на сеймикѣ въ Луцкѣ, волинскіе дворяне соглашались съ универсалами короля Яна-Казимира и короннаго подскарбія Богуслава Лещинскаго, указывающими на необходимость собрать акцизъ на содержаніе войска; они дозволяютъ также казнѣ собирать чоповое на общественныя нужды, несмотря на страшное разореніе украинскихъ воеводствъ, причиненное непріате-

III

лемъ и жолнерами, и избирають депутатовъ къ коронному гетману Станиславу на Подгайцахъ Потоцкому, воеводѣ Кіевскому, и къ литовскому гетману Павлу Сапѣгѣ, воеводѣ Виленскому, для переговоровъ съ ними объ обузданіи жолперовъ. Просьба къ князю Николаю-Юрію Чарторійскому, воеводѣ Волынскому, Станиславу-Казимиру Бѣневскому, каштеляпу Волынскому, и князю Николаю Святополкъ-Четвертинскому неусыпно заботиться о нуждахъ края 23—26.

VIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 4 апрѣля 1658 года. Объ удержаніи въ предѣлахъ воеводства коронныхъ войскъ и объ отпускѣ на ихъ содержаніе двойнаго подымнаго и извѣстнаго количества хлѣба; платить подымное и давать хлѣбъ должны были всѣ обыватели воеводства, безъ всякихъ исключеній, въ противномъ случаѣ ихъ привлекали къ суду; жолнеры ничего не должны были брать сверхъ положеннаго, кромѣ сѣна. Дворяне порѣшили, въ случаѣ вторженія, противно постановленіямъ, литовскихъ войскъ въ предѣлы Волынскаго воеводства, выгонять ихъ вооруженною рукою. 27—29.

IX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 11 апрѣля 1658 года. Благодарность королю за заботы о защитѣ отечества. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи, собираемомъ отъ количества дымовъ, и установленіе порядка его созыва. Несогласіе выставять пѣхоту отъ количества, принадлежащей дворянамъ, земли и просьба замѣнить эту повинность собраніемъ двойнаго подымнаго. Установленіе порядка собиранія подымнаго, чоповаго и акцизовъ. Просьбы объ аппробаціи этого постановленія сенатомъ и объ обузданіи жолнеровъ, съ угрозой, въ случаѣ неисполненія послѣдней просьбы, не исполнять обѣщаній, заключающихся въ этомъ постановленіи, вслѣдствіе крайняго разоренія 30—35.

X. Инструкція кіевскихъ, брацлавскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1658 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предложеніи на усмотрѣніе дворянъ пунктовъ Виленской комиссіи. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. Объ изысканіи средствъ для уплаты жалованья войску. О неналоженіи на шляхетскія

имѣнія новыхъ податей. О сохраненіи клейнотовъ Рѣчи-Посполитой въ государственномъ архивѣ. О недозволеніи рѣшати важныя дѣла, особенно, заключать договоры съ иностранными государствами, безъ участія дворянъ. О нераздѣленіи войскъ на мелкіе отряды. О недозволеніи раздавать награды въ ущербъ Кіевскому, Черниговскому и Брацлавскому воеводствамъ и о дарованіи шляхетскихъ правъ за истинныя заслуги. О награжденіи разныхъ лицъ 35—39.

XI. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 18 сентября 1658 г. Объ ассигнованіи тройнаго подымнаго на содержаніе войска, несмотря на бѣдственное положеніе воеводства. Благодарность Краковскому воеводѣ за заботы объ охранѣ воеводства. О назначеніи сборщиковъ подымнаго. О дозволеніи жолнерамъ взимать съ лицъ, противящихся уплатѣ подымнаго, втрое больше. О полученіи отъ короннаго гетмана ассекурации, что генеральный провіантмейстеръ не будетъ имѣть претензій къ воеводству. Такъ какъ сборъ подымнаго съ неаккуратныхъ обывателей самими жолнерами могъ причинить убытки ихъ сосѣдямъ, то послѣдніе могли жаловаться на первыхъ въ скарбовый судъ, представивши двухъ свидѣтелей и квитанціи отъ провіантмейстера въ уплатѣ подымнаго. О подтвержденіи наложенныхъ акцизовъ и о преданіи суду неплатящихъ. () представленіи сборщиками акцизовъ каждыя шесть недѣль отчетовъ въ городскіе суды. О круговой отвѣтственности обывателей за сборщиковъ акцизовъ. О назначеніи жалованья и содержанія сборщикамъ акцизовъ. О препорученіи имъ же сбора чоповаго. Объ уплатѣ семейнаго подымнаго войсковымъ хоругвямъ и назначеніи сборщиковъ того подымнаго съ опредѣленіемъ имъ жалованья. О новой раскладкѣ податей на новыя поселенія. Объ оказаніи снисхожденія погорѣвшимъ и ограбленнымъ и о преданіи скорому суду упорныхъ неплательщиковъ. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовыми судьями, съ представленіемъ списка лицъ невносящихъ. Объ отдачѣ подѣ судъ сборщиковъ, не являвшихся сдавать отчетъ. О назначеніи кандидатовъ къ скарбовымъ судьямъ 40—45.

XII. Инструкція кіевскихъ и черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ, назначенный

на 17 марта 1659 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О назначеніи депутатовъ отъ украинскихъ воеводствъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О разсмотрѣніи пунктовъ предполагаемаго договора съ козаками, чтобы въ нихъ не заключалось какого-либо нарушенія правъ кievскаго и черниговскаго дворянства. О подтвержденіи правъ дворянства участвовать въ обсужденіи законопроектвъ. О снятіи отчета съ прежняго подскарбія. О недозволеніи расходовать суммы, ассигнованныя на уплату жалованья войску, на другія надобности. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О недозволеніи даровать какія-либо особыя привилегіи жителямъ города Гдаиска (Данцига). О недозволеніи раздавать государственныя земли. О непрѣмѣнномъ положеніи сеймовыхъ постановленій. Объ отмѣнѣ дополненій, сдѣланныхъ помимо сеймовъ. О назначеніи депутатовъ въ комиссію для пересмотра соймовой конституціи. О внесеніи въ *Volumina legum* договоръ съ Австріей и Бранденбургомъ. О недозволеніи сборщикамъ податей избираться въ комиссары для уплаты жалованья войску и въ сеймовые нослы. Объ уничтоженіи индигенатовъ иностранцевъ. О подтвержденіи статута *de scartabellis*. Объ увеличеніи числа польскихъ гусаръ. Объ уменьшеніи дорого стоящихъ иностранныхъ войскъ. О назначеніи на должности скарбовыхъ писарей туземцевъ. О возвращеніи с. Копылова Казимирскому. О возвращеніи кievскимъ и черниговскимъ обывателямъ, движимаго имущества оставленнаго ими во время бѣгства въ Люблинъ. О разграниченіи земель Кievскихъ, Житомирскихъ и Овруцкихъ. О раздачѣ урядовъ мѣстнымъ обывателямъ. О награжденіи разныхъ лицъ. . . 46—55.

ХІІІ. Инструкція волинскихъ дворянъ посланъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ 17 марта 1659 г. Благодарность королю за понесенныя для защиты отечества труды и готовность дворянъ всѣмъ жертвовать для блага государства. О сдачѣ отчета въ расходованіи суммъ, образовавшихся отъ пожертвованныхъ духовенствомъ костельнаго серебра и денегъ и отъ сбора экстраординарныхъ налоговъ. Объ уменьшеніи войска, вслѣдствіе недостатка средствъ на его содержаніе, и о замѣнѣ его посполитымъ рушеніемъ. Наставленіе

ознакомиться съ договоромъ, заключеннымъ съ козаками, прежде чѣмъ подписывать его. О недовolenіи военнымъ начальникамъ быть депутатами въ Радомскомъ трибуналѣ и въ комиссіяхъ объ уплатѣ жалованья войску, во избѣжаніе злоупотребленій. О недовolenіи иностранцамъ быть скарбовымъ писаремъ и о расширеніи правъ послѣдняго. О недовolenіи одному дворянину держать нѣсколько разныхъ частей подъ своей командой. О недовolenіи выдавать жолнерамъ ассигнаціи на полученіе податей съ разоренныхъ дворянъ. О недовolenіи жолнерамъ грабить дворянскіе дома. О недовolenіи литовскому войску стоять въ Волинскомъ воеводствѣ. О распредѣленіи войскъ по воеводствамъ соответственно слѣдуемымъ съ cadaго податямъ. О недовolenіи собираться толпами и, подъ видомъ партій новобранцевъ, бродить по селамъ, причиняя разореніе обывателямъ. О замѣнѣ нѣмецкихъ рейтаровъ гусарскими хоругвами и объ уменьшеніи гвардіи. Объ ускореніи производства дѣлъ о бѣглыхъ. О принятіи во вниманіе всѣхъ жертвъ, понесенныхъ волинскими дворянами для защиты отечества. Объ отсрочкѣ межеванія до болѣе спокойныхъ временъ и о замѣнѣ земельной подати подымной. О раздачѣ государственныхъ имуществъ лишь за изъ ряду выходящія заслуги и о недовolenіи передавать ихъ по наслѣдству. О недовolenіи духовенству взимать десятину. О недовolenіи прибавлять новые пунеты къ сеймовымъ конституціямъ и о немедленномъ вписаніи ихъ въ гродскія книги. О признаніи законнымъ временнаго скарбоваго Волинскаго суда, несмотря на продолженіе его засѣданій болѣе положеннаго срока. Объ оказаніи снисхожденія волинскимъ депутатамъ, опоздавшимъ въ Радомскій трибуналъ, вслѣдствіе безпорядковъ, происходящихъ въ воеводствѣ. Объ изысканіи средствъ къ собиранію податей. О ревизіи государственной казны. О точномъ опредѣленіи, какія дѣла подсудны военному суду, и о составленіи ихъ реестра. О преслѣдованіи лицъ, добивающихся у цесаря титуловъ. Объ упорядоченіи сбора чоповаго и акциза. О конфискаціи имуществъ аріанъ и о раздачѣ ихъ жолнерамъ. Требованіе, чтобы ординаціи выставляли войско даромъ, и чтобы другимъ это всчитывалось въ уплату податей. Объ оставленіи епископ-

VII

ства Луцкаго за княземъ Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О награжденіи разныхъ лицъ 57—70.

XIV. Постановленіе волинской шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 16-го сентября 1659 г. Установленіе финансовыхъ судовъ и выборъ судей; назначеніе дня для разбора дѣлъ, на который должны собраться все сборщики податей и представить отчеты; сборщики акциза должны передъ этимъ судомъ принести присягу. Каждый гродскій и земскій урядникъ долженъ побуждать къ уплатѣ податей и, въ случаѣ упорства, продавать движимое и недвижимое имущество и даже подвергать инфаміи и обвиненію въ похищеніи государственной казны; если же урядникъ обвинялъ кого неправильно, то самъ подвергался отвѣтственности. Уплатѣ податей и сопряженнымъ съ неуплатой послѣдствіямъ подвергаются все обыватели, не исключая и православнаго духовенства. Сборщики, отказывающіеся отъ должности, должны сдать отчетъ передъ судомъ 70—74.

XV. Постановленіе волинскихъ дворянъ, отъ 3 декабря 1659 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи противъ козаковъ, поддерживаемыхъ Москвою. Перемѣна срока засѣданій скарбовыхъ судовъ, въ виду замѣпательствъ, происходящихъ въ Украинѣ. 74—76.

XVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю, гетманамъ и всему войску за защиту отечества. О продолженіи войны съ Московскимъ царемъ, для возвращенія отошедшихъ земель. О недозволеніи уступать послѣднему провинціи, принадлежація Рѣчи-Посполитой, при заключеніи съ нимъ мирнаго трактата. О ненарушеніи правъ и вольностей шляхты. О непремѣнномъ внесеніи въ гродскую книгу и о точномъ выполненіи сеймовыхъ конституцій. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію войны и успокоеніи разоренныхъ провинцій. О непремѣнномъ прожигательствѣ украинскихъ старостъ въ своихъ староствахъ, подъ страхомъ лишенія ихъ. О раздѣленіи староствъ, оставшихся безъ владѣльцевъ, между лицами, заслуживающими награды, но исключительно между коренными польскими дворянами. О недозволеніи избирать новаго короля при жизни правящаго.

О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ приобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и во-лошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста городскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и о снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ городскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волинскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское старство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 76—85.

XVII. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномерной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою.

Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно въ продолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судомъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановленій, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то ни было, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапамятаннымъ именемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казны лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между уніятами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймиковыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравненіи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать

О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадяцкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ приобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и волошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста гродскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ гродскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волинскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 76—85.

XVII. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномѣрной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою.

Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно въ продолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволеніи избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артилеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судомъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недѣйствительности постановленій, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволеніи кому-бы то ни было, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собираніе провіанта съ частныхъ имѣній. О недозволеніи частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапамятаннымъ именемъ. О недозволеніи пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволеніи вручать управленіе государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ Святополкъ-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймиковыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравниеніи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволеніи укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволеніи духовнымъ давать

суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволѣніи военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватерціи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О неотягощеніи дворянскихъ грунтовъ налогами, а также Су-разка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальни-ковъ жолнерскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 86—105.

XVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпра-вленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награ-жденіи всего Кіевского воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ посоль-ской избѣ, мѣста. Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсужденія. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномѣрное распредѣленіе податей. О дозво-леніи прислать депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и воз-вращеніи православному духовенству, отобранныхъ униатами, церквей и имуществъ. О предоставленіи королю права раз-давать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О при-нятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назна-ченіи депутатовъ отъ Кіевского воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ комис-сію для обсужденія, возникающихъ между козаками и дво-рянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣг-лыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ корон-наго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ на-логовъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранден-бургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напоминаніи курфюрсту

XI

объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздатѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфамин. О выборѣ наиболее удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомля. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ. 106—119.

XIX. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староставахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтварженіи прежнихъ правъ Зимостья. О доставленіи въ Каменецъ-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и баницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привиллегій. О награжденіи разныхъ лицъ. 120—125.

XII

XX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ городскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго 126—128.

XXI. Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть, своими имѣніями; но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принести для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончаніемъ переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. 128—134.

XXII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привилегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномерномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О вѣнарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 135—146.

XIII

XXIII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи извѣстной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ 147—150.

XXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsidiūm Reipublicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоповаго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи 151—158.

XXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Львова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О ненарушеніи дворянскихъ вольностей. 159—163.

XXVI. Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переноситъ всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма 164—166.

XXVII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели

О возстановленіи нѣкоторыхъ правъ воеводства, нарушенныхъ гадацкимъ договоромъ. О недозволеніи частнымъ лицамъ захватывать земли въ приобрѣтенныхъ кровью провинціяхъ. О дарованіи шляхетскихъ правъ лишь съ согласія дворянъ. О содержаніи лишь двухъ иностранныхъ—татарской и во-лошской—хоругвей, подъ начальствомъ коренныхъ поляковъ. О недопущеніи иностранцевъ къ занятію должностей по финансамъ. О немедленной уплатѣ жалованья войску и о правильномъ потребленіи государственной казны. О награжденіи города Гданска за вѣрность. О назначеніи на мѣста городскихъ урядниковъ лишь мѣстныхъ людей. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, нарушающихъ старыя права. Объ утвержденіи земскихъ урядниковъ лишь выборныхъ и по снятіи съ нихъ присяги. О дарованіи украинскимъ воеводствамъ, наравнѣ съ коронными, права банниціи и инфаміи. О подсудности дѣлъ о побѣгахъ городскимъ судамъ. О возстановленіи права публичнаго наказанія. О возстановленіи прежнихъ правъ относительно консервацій. Объ оказаніи поддержки разорившимся во время войны съ Москвою. Объ уничтоженіи новыхъ законовъ, противорѣчащихъ Волинскому статуту. О вознагражденіи Анны Потоцкой за Драгимское староство, въ случаѣ крайне нежелательной передачи его курфюрсту Бранденбургскому. О подтвержденіи закона объ отце-и брато-убійствѣ. О награжденіи разныхъ лицъ . . . 76—85.

XVII. Инструкція волинскихъ дворянъ посланъ, от-правленнымъ на варшавскій сеймъ 1661 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О недозволеніи офицерамъ-иноземцамъ требовать жалованье убитыхъ жолнеровъ. О предписаніи всѣмъ начальникамъ всегда находиться во главѣ своихъ отрядовъ. Объ увеличеніи числа гусаръ и уменьшеніи рейтаровъ. О производствѣ люстраціи. О назначеніи сборщиковъ податей. О равномѣрной раскладкѣ податей. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. Объ умиротвореніи Украины. О недозволеніи раздавать козакамъ дворянскія имѣнія и объ отобраніи у нихъ захваченныхъ ими. Объ оставленіи вопроса о княжествѣ русскомъ на усмотрѣніе короля. Объ укрѣпленіи крѣпостей. Объ изысканіи средствъ къ продолженію войны съ Москвою.

IX

Объ ассигнованіи доходовъ съ соляныхъ копей на содержаніе иностранныхъ пословъ. О побужденіи дворянъ, живущихъ по сосѣдству съ другими государствами, исполнять обязанности пословъ къ послѣднимъ бесплатно въ продолженіи года. Объ уплатѣ долга курфюрсту Бранденбургскому. Объ Инфлянтахъ. О выкупѣ соляныхъ копей въ Бохніи и Величкѣ. О дарованіи шляхетскихъ правъ разнымъ лицамъ. Объ увеличеніи войска. О недозволении избирать преемника Яну Казимиру. Объ уплатѣ казенныхъ долговъ. О содержаніи артиллеріи. О принятіи мѣръ противъ устройства слободъ и о подсудности дѣлъ о бѣглыхъ городскимъ судомъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволении уничтожать рѣшенія по дѣламъ о грабежахъ, учиненныхъ жолнерами. О ревизіи книгъ. О строгомъ запрещеніи распространять аріанство. О недействительности постановленій, учиненныхъ безъ согласія всѣхъ сословій и не внесенныхъ въ городскія книги. Объ изысканіи средствъ къ возвращенію костельнаго серебра. О недозволении кому-бы то ни было, кромѣ гетмановъ, раздавать разрѣшенія на собраніе провинта съ частныхъ имѣній. О недозволении частнымъ лицамъ опустошать села. О замѣщеніи городскихъ урядовъ лишь осѣдлыми дворянами съ незапамятнымъ именемъ. О недозволении пользоваться гетманскою властію пожизненно. О недозволении вручать управление государственной казной лицамъ низкаго происхожденія и иностранцамъ. О разграниченіи воеводствъ. О назначеніи Волынскимъ кастеляномъ кореннаго Волынскаго дворянина. О подтвержденіи правъ православной церкви и установленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. Объ утвержденіи Луцкой епископіи за Гедеономъ Святополь-Четвертинскимъ. О подтвержденіи прежняго порядка избранія епископа. О подтвержденіи трибунальскихъ и сеймиковыхъ рѣшеній объ измѣнникахъ. Объ уравниеніи правъ Волынскаго воеводства съ правами другихъ воеводствъ относительно участія въ главномъ трибуналѣ. О точномъ опредѣленіи количества вновь вычеканенной монеты. О недозволении обращать коронныя имѣнія въ частныя. О недозволении укрывать лицъ, подвергнутыхъ инфаміи. О недозволении духовнымъ давать

суммы подъ залогъ имѣній выше стоимости самыхъ имѣній. О недозволннн военнымъ захватывать частныя имѣнія. О выдачѣ кватерціи въ уплатѣ войску жалованья. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. О вызовѣ на судъ. О неотягоченіи дворянскихъ грунтовъ налогами; а также Су-разка, имѣнія князей Острожскихъ, и іезуитскихъ имѣній, доходы которыхъ идутъ на содержаніе школъ. Объ оказаніи поддержки разоренному г. Кременцу. Жалобы на начальни-ковъ жолверскихъ отрядовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 86—105.

XVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпра-вленнымъ на Варшавскій сеймъ 1661 года. Благодарность королю и гетманамъ за оборону отечества. Просьба о награ-жденіи всего Кіевского воеводства за вѣрность отечеству. О возвращеніи Кіевскому воеводству, слѣдуемаго ему въ посоль-ской избѣ, мѣста. Объ упорядоченіи постановки сеймовыхъ постановленій. О правильной уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи прибавлять новый пунктъ къ государственной конституціи объ избраніи короля, безъ предварительнаго обсуждения. О льготѣ Кіевскому воеводству, въ случаѣ будетъ постановлено равномерное распредѣленіе податей. О дозво-леніи прислать депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ козаками. О предоставленіи полной свободы исповѣданія православной вѣры, покровительствѣ православнымъ и воз-вращеніи православному духовенству, отобранныхъ униатами, церквей и имуществъ. О предоставленіи королю права раз-давать должности и званія въ Кіевскомъ воеводствѣ. О при-нятіи мѣръ для продолженія войны съ Москвою и о назна-ченіи депутатовъ отъ Кіевского воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О допущеніи депутата въ комис-сію для обсуждения, возникающихъ между козаками и дво-рянами, недоразумѣній. О немедленномъ возвращеніи бѣг-лыхъ крестьянъ и о неотложномъ разбирательствѣ дѣлъ о грабежахъ. Объ оказаніи преимущества военнымъ предъ придворными при награжденіи. О снятіи отчета съ корон-наго подскарбія въ расходованіи обычно отпускаемыхъ и экстра-ординарныхъ, составившихся отъ повышенныхъ на-логовъ и податей, суммъ. О выкупѣ у курфюрста Бранден-бургскаго крѣпости Эльблѣнга. О напоминаніи курфюрету

XI

объ исполненіи условій договора. О распредѣленіи староствъ въ украинскихъ воеводствахъ между военными съ обязательствомъ охранять границы. О безчинствахъ татарскихъ и волошскихъ хоругвей. Объ оказаніи поддержки Инфлянтскимъ обывателямъ. Объ уплатѣ долговъ, укрѣпленіи крѣпостей, татарскихъ поминкахъ и уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ законовъ, нарушающихъ старыя права. О раздачѣ вакантныхъ почетныхъ званій лишь осѣдлымъ шляхтичамъ. О подтвержденіи постановленій о диспозиціяхъ, въ виду гибели Кіевскихъ книгъ. О недозволеніи сейму отмѣнять трибунальскіе приговоры къ инфамін. О выборѣ наиболее удобнаго времени для сеймовъ. О недозволеніи раздавать дворянскія права иноземцамъ за рѣдкими исключеніями. О принятіи мѣръ противъ лицъ, подстрекающихъ къ мятежу. О возобновленіи и укрѣпленіи Бара и Любомля. Объ отдачѣ подъ судъ начальника рейтаровъ, Корфа, за допущенные имъ грабежи. О недозволеніи длить сеймы. О награжденіи разныхъ лицъ. 106—119.

XIX. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ оказаніи помощи изгнаннымъ изъ своихъ имѣній обывателямъ. О недозволеніи дѣлать дополненія къ сеймовымъ постановленіямъ. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ отмѣнѣ всѣхъ постановленій, нарушающихъ законы. О пересмотрѣ всякаго акта предъ внесеніемъ его въ книгу. О сенатскихъ постановленіяхъ. О непремѣнномъ пребываніи украинскихъ старостъ въ своихъ староставахъ. Объ индигенатѣ. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О назначеніи комендантами пограничныхъ крѣпостей коренныхъ польскихъ дворянъ. Объ исправленіи конституціи. Объ уравниеніи въ правахъ Львова съ Краковомъ. О подтварженіи прежнихъ правъ Зимостья. О доставленіи въ Каменець-Подольскую крѣпость провіанта. О недозволеніи устраивать слободы. О составленіи реестра козаковъ. Объ удаленіи иноземцевъ отъ королевскаго двора. Объ уничтоженіи инфамій и банницій, положенныхъ на земскихъ пословъ. Объ уничтоженіи противозаконныхъ привилегій. О награжденіи разныхъ лицъ. 120—125.

XII

XX. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 30 января 1662 года. О сдачѣ отчета сборщиками податей предъ скарбовымъ судомъ. О сборѣ чоповаго. Объ уплатѣ жалованья люстраторамъ. О приведеніи въ порядокъ книгъ городскихъ Луцкихъ. Объ освобожденіи евреевъ отъ уплаты податей, кромѣ чоповаго 126—128.

XXI. Инструкція посламъ Кіевскаго воеводства, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О немедленной уплатѣ жалованья войску. Невозможность, несмотря на обѣщаніе, выплатить тройное подымное, такъ какъ Кіевскіе дворяне до сихъ поръ не владѣютъ, какъ слѣдуетъ быть, своими имѣніями; но готовность выплатить подымное съ того имущества, которымъ дѣйствительно владѣютъ. Просьба о скорѣйшемъ умиротвореніи разоренныхъ воеводствъ и готовность принести для этого всякія жертвы. О приведеніи съ окончаніемъ переговоровъ съ козаками, объ успокоеніи православной вѣры и переписи козаковъ, а также, чтобы и дворяне, и козаки оставались при томъ, чѣмъ прежде владѣли. О разграниченіи повѣтовъ Кіевскаго воеводства. О разсмотреніи дѣлъ Кіевскаго воеводства въ коронномъ трибуналѣ. Объ удовлетвореніи жалобъ католическаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. 128—134.

XXII. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 30 января 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О предварительномъ обсужденіи сенатскихъ постановленій. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О неотягощеніи постоемъ. О снятіи отчета съ подскарбія. О недозволеніи обращать государственныя имущества въ частныя. О недозволеніи выбирать новаго короля при жизни правящаго. О недозволеніи измѣнять трибунальскія постановленія. О подтвержденіи правъ и привилегій католической церкви. Объ уплатѣ за убытки, причиненные жолнерами. О равномерномъ распредѣленіи чоповаго. О снятіи десятины. О ненарушеніи шляхетскихъ вольностей. Жалоба на буйства жолнеровъ. О награжденіи разныхъ лицъ. 135—146.

XXIII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на двухнедѣльный Варшавскій сеймъ, назначенный на 20 февраля 1662 г. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. Средства къ уплатѣ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ ассигнованіи извѣстной суммы на содержаніе двора, въ случаѣ если королевскія имѣнія будутъ очень разорены жолнерами. О награжденіи разныхъ лицъ 147—150.

XXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 16 іюня 1662 г. Объ установленіи новой подати, названной *subsidium Reipublicae*, и о порядкѣ ея сбора. Объ ассигнованіи подымнаго на уплату жалованья войску. О разрѣшеніи вопроса о ссудахъ, выданныхъ изъ суммъ Волынскаго воеводства. Объ уплатѣ жалованья войсковымъ начальникамъ. О сборѣ чоповаго. О скорѣйшемъ производствѣ люстраціи 151—158.

XXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 іюля 1662 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О невозможности доставить подати къ назначенному сроку. Согласіе на перенесеніе комиссіи для уплаты жалованья войскамъ изъ Тьвова куда въ другое мѣсто. Жалобы на безчинство жолнеровъ и просьба о выводѣ оставшихся еще полковъ изъ Волынскаго воеводства. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. О преданности королю. О венарушеніи дворянскихъ вольностей. 159—163.

XXVI. Универсалъ короля польскаго Яна Казимира къ брацлавскимъ дворянамъ, отъ 15 января 1665 г. Король жалуется, что въ то время, когда онъ совершаетъ далекіе походы для защиты отечества и переноситъ всякіе труды и лишенія, шляхта разрываетъ сеймы и производитъ разныя безчинства. О назначеніи срока новаго сейма 164—166.

XXVII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. О возобновленіи военныхъ дѣйствій или заключеніи выгоднаго для Рѣчи Посполитой мирнаго договора, при участіи депутатовъ отъ черниговскихъ дворянъ. О снятіи отчета съ финансовыхъ чиновниковъ. О допросѣ комиссаровъ, почему они дозволили бить новую монету и вывели

изъ обращенія старую. О преданіи суду чеканщика, Боратыня, за злоупотребленія. О недозволеніи разрѣшать вопросы, касающіеся всего государства, безъ вѣдома дворянъ. О пересмотрѣ постановленій, сдѣланныхъ, на предшествовавшемъ, неполюмъ по составу членовъ, сеймъ. Объ уничтоженіи узаконеній, нарушающихъ шляхетскую вольность. О засчитаніи настоящаго двухнедѣльнаго сейма за шестинедѣльный. О невозвращеніи Радзѣвскому отнятыхъ у него правъ и званій. Объ отнятіи у Бранденбургскаго курфюрста Драгимскаго староства за неисполненіе договора. О преслѣдованіи сектантовъ. Объ упорядоченіи торговли съ Италіей. Объ изгнаніи евреевъ или наложеніи на нихъ подушной подати. О разсмотрѣніи на настоящемъ сеймѣ дѣла судьбы земскаго Новогородскаго, Буркацкаго. О разсмотрѣніи дѣла объ убійствѣ ксендзомъ Янковскимъ ксендза Скачевскаго 167—171.

XXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта 1665 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Жалоба на сеймоваго маршалка, что онъ, помимо воли пословъ, продолжалъ засѣданія предъидущаго сейма, клонившіяся ко вреду государства. О недозволеніи королевской канцеляріи разсылать инструкции, оскорбительныя для дворянъ и нарушающія ихъ вольности. О преданіи суду раскладчика податей за злоупотребленія по продовольствію войскъ и объ удовлетвореніи дворянъ, понесшихъ убытки отъ своевольства жолнеровъ. О назначеніи комиссаровъ отъ Брацлавскаго воеводства въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ отданіи подъ судъ монетниковъ за неправильности при чеканкѣ. О веденіи дѣлъ лишь финансовыхъ на предстоящемъ сеймѣ, назначенномъ несогласно съ государственной конституціей. О подтвержденіи прежней цѣнности старой монеты. О прочтеніи охраннаго листа, выданнаго Брацлав. воеводству Объ уничтоженіи волошскихъ и татарскихъ хоругвей. Объ обузданіи жолнеровъ. О совмѣстномъ совѣщаніи Брацлавскихъ пословъ съ Киевскими, Волынскими и Черниговскими относительно мѣръ защиты воеводствъ. . 172—176.

XXIX. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 12 марта

1665 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О назначеніи шестинедѣльнаго сейма. О награжденіи войскъ за понесенные воинскіе труды. О заключеніи выгоднаго мирнаго договора съ Москвою. О содержаніи пограничныхъ крѣпостей на государственный, а не на земскій, счетъ. О строгомъ разслѣдованіи причинъ сильнаго распространенія фальшивой монеты. О неотягощеніи разоренныхъ обывателей повинностями. О скорѣйшемъ разборѣ дѣлъ лицъ, обвиняемыхъ въ государственныхъ преступленіяхъ, а именно: Кіевского митрополита Іосифа Нелюбовича-Тукальскаго, Юрія Хмельницкаго и Гуляницкаго. О назначеніи мѣстопробываній городскихъ судовъ. О неотягощеніи разоренныхъ сборами на содержаніе костеловъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ оказаніи покровительства православнымъ 177—183.

XXX. Постановленіе черниговскихъ дворянъ, отъ 3 февраля 1668 года. Въ виду двукратнаго срыванія сейма, на случай, если третій сеймъ не состоится, рѣшено съѣхаться на сеймикъ во Владиміръ, для обсужденія мѣръ, которыя должны быть приняты для защиты отечества. 184—185.

XXXI. Инструкція дворянъ черниговскимъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. О прекращеніи междоусобій и объ оказаніи помощи разореннымъ воеводствамъ. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. О сохраненіи шляхетскихъ вольностей. О преслѣдованіи нечестивой ереси въ Торнѣ и евреевъ. Объ отвѣтственности начальниковъ литовскаго войска за отсутствіе въ немъ дисциплины. О недопущеніи избирать новаго короля при жизни королевствующаго. О преданіи суду чеканика Боратыня за злоупотребленія. О снятіи отчета съ членовъ Львовской комиссіи относительно выпуска серебряныхъ шеляговъ. О снятіи отчета съ коропнаго подскарбія. Объ удовлетвореніи жалобъ разныхъ лицъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православныхъ . . 186—192.

XXXII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 марта 1666 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства и просьба удостоить подданныхъ большимъ довѣріемъ, распустивши иноземную гвардію. Объясненіе причины

XVI

несогласія дворянъ на избраніе новаго короля при жизни правящаго. О кассациі постановленій прошлаго сейма. Объ освобожденіи короннаго польнаго гетмана Любомирскаго отъ обвиненія въ государственной измѣнѣ. Объ объявленіи амнистіи войску и объ уплатѣ ему жалованья. О принятіи мѣръ къ улучшенію качества звонкой монеты. О недозволеніи отдавать правъ на булаву и искать въ пожизненное пользованіе. О принятіи мѣръ къ обузданію жолнеровъ. О допущеніи брацлавскихъ депутатовъ въ комиссію для переговоровъ съ Москвою. Объ утвержденіи охранныхъ листовъ, данныхъ Брацлавскому воеводству. Объ отдачѣ староствъ состоятельнымъ шляхтичамъ. О необходимости принятія мѣръ для охраны шляхетскихъ вольностей, въ случаѣ, если сеймъ будетъ разорванъ. Объ удовлетвореніи претензій православныхъ. О присылкѣ сеймиковыхъ экседіцій къ городскимъ урядамъ лишь чрезъ посредство сенаторовъ воеводства. О принятіи мѣръ противъ клеветниковъ. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой отъ воинскаго поста. О ревизіи таможенъ. О налогѣ на купцовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія, въ виду обнаруженныхъ злоупотребленій со стороны католическаго духовенства при взносѣ податей, и сенаторовъ и комиссаровъ при уплатѣ жалованья войску. О принятіи мѣръ противъ фальшивыхъ монетчиковъ. О предписаніи старостамъ подавать жалобы въ ближайшій къ отвѣтчику судъ. Объ отдачѣ подъ судъ нмчальниковъ Литовскаго войска за отсутствіе дисциплины въ войскахъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ нѣкоторыхъ лицъ, пытающихся разъединить Литву и Польшу. Объ учиненіи люстраціи воеводства передъ раскладкой податей, въ виду опустошеній, сдѣланныхъ жолнерами. О преслѣвованіи гетмана Павла Тетери за убійство воеводы Кіевского, сенатора Выговскаго. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ брацлавскихъ обывателей. Объ отнятіи у евреевъ грунта въ г. Холмѣ, принадлежавшаго доминиканамъ. Объ отдачѣ подъ судъ чеканщика Боратыня. 193—204.

XXXIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймѣ въ Луцкѣ, отъ 3 августа 1666 года. Объ обузданіи Дацька Дейнеки и собранной имъ своевольной толпы крестьянъ, называвшихся по имени предводителя Дейнеками 204—207.

XVII

XXXIV. Изъ инструкціи вѣлыньскихъ дворянъ 1667 года: о военномъ постоѣ 207—207.

XXXV. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1667 года. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О лишеніи жалованья военныхъ начальниковъ, покинувшихъ свои отряды. О дозволеніи срывать сеймъ лишь при нарушеніи основныхъ законовъ государства. О посполитомъ рушеніи. Назначеніе срока сеймика въ Луцкѣ, если сеймъ не состоится. Объ установленіи болѣе довѣрчивыхъ отношеній между королемъ и сословіями. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ укрѣпленіи крѣпостей. О ненарушеніи мира съ Турціей. О дозволеніи Юрію Любомирскому возвратиться въ отечество. Измѣненія сеймовой конституціи. О военномъ постоѣ. О недозволеніи постороннимъ лицамъ вмѣшиваться въ семейныя отношенія. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи сейму измѣнять трибунальскія рѣшенія. О соблюденіи осторожности при заключеніи союзовъ. О недозволеніи рѣшать вопросы, касающіеся всего государства, помимо шляхты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О награжденіи Чарнецкаго и Сапѣги. О недозволеніи обращать коронныя имѣнія въ частныя. Объ уничтоженіи таможенной пошлины на р. Бугѣ въ Брестъ-Литовскѣ. Объ освобожденіи сель, принадлежащихъ Луцкой іезуитской коллегіи, отъ уплаты податей и военного постоя. Частныя дѣла. 207—221.

XXXVI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 марта 1667 г. Негодованіе на заключеніе Андрусовскаго перемирія съ Москвою. Недозволеніе заключать какой либо договоръ съ Франціей и требованіе о высылкѣ французскаго посла, вмѣшивающагося во внутреннія дѣла Польши. О недозволеніи сохранять званіе гетмановъ пожизненно. О недозволеніи уплачивать частныя и казенныя долги въ то время, когда деньги нужны для веденія военныхъ дѣйствій. Объ удовлетвореніи дворянина Линчевскаго. О томъ, чтобы новопожалованные дворяне, желающіе сохранить за собой новое

XVIII

званіе, выставили на свой счетъ отряды жолнеровъ. О замѣнѣ двухнедѣльнаго сейма шестинедѣльнымъ. О подтвержденіи инструкціи прошлаго сеймика. Объ удовлетвореніи короннаго обознаго Лещинскаго въ его жалобѣ на Львовскихъ мѣщанъ. Объ окончаніи процесса между Замойскими и Вишневецкой. О недозволеніи духовнымъ притѣснять дворянъ. О недозволеніи Брестъ-Литовскому воеводству взимать пошлину на р. Бугѣ у г. Брестъ-Литовска, обременительную для Волинскаго и Бельзскаго воеводствъ и для земли Холмской. О недозволеніи Радзѣвскому устраивать шлюзъ на р. Бугѣ. 221—225.

XXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 7 марта 1667 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьбы, чтобы назначенный сеймъ былъ шестинедѣльнымъ. Мѣры къ обсужденію шляхты на сеймахъ—возстановленіе прежнихъ довѣрчивыхъ отношеній между тремя сословіями и запрещеніе разсматривать на сеймахъ частныя дѣла. О введеніи въ обращеніе лучшей монеты. О неподтвержденіи заключать мирный договоръ съ Москвою съ уступкой территоріи. О подтвержденіи договора подъ Краменцами. О выясненіи причины, по которой гетманы распустили гусарскія и козацкія хоругви. Объ уплатѣ татарскихъ упоминковъ. О переводѣ судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Житомиръ и Овручъ. Объ уплатѣ жалованья войску, объ обузданіи жолнеровъ, о готовности участвовать въ посполитомъ рушеніи. О разсмотрѣніи разныхъ частныхъ дѣлъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска на четыре года отъ военного постоя и отъ уплаты податей 225—230.

XXXVIII. Постановленіе черниговекой шляхты на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 21-го іюня 1667 г. Сокрушеніе объ отдѣленіи части территоріи Черниговскаго воеводства къ Москвѣ по мирному договору и просьба выдѣлить ему, взамѣнъ того, часть reclinatorii и причитающейся отъ Москвы суммы, большую, чѣмъ Кіевскому воеводству. Запрещеніе посламъ соглашаться на ассигнованіе денежныхъ суммъ на надобности, неупомянутыя въ ихъ инструкціи. О назначеніи постоянного резидента при королѣ. Объ освобожденіи отъ участія въ посполитомъ рушеніи. 230—233.

XIX

XXXIX. Постановленіє свѣтскихъ и духовныхъ обывателей Волынскаго воеводства отъ 30 сентября 1667 г. Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей. 233—237.

XL. Постановленіє волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 31 октября 1667 г. Готовность участвовать въ посполитомъ рушеніи. Мѣры въ оборонѣ г. Луцка. Освобожденіє нѣкоторыхъ лицъ отъ гиберны 238—242.

XLI. Постановленіє волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 14 декабря 1667 г, Мѣры для защиты г. Луцка отъ непріятелей 243—245.

XLII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 24 января 1668 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О недозволеніи длить сеймы. Объ уплатѣ жалованья войску. Объ обузданіи жолнеровъ. О расширеніи юрисдикціи земскихъ судовъ. О допросѣ чеканщиковъ. О назначеніи сеймовымъ посламъ даровыхъ квартиръ и объ отпускѣ денегъ на ихъ содержаніе. О точномъ опредѣленіи количества московскаго войска. О сохраненіи мирныхъ отношеній съ ханомъ. О войскѣ Запорожскомъ. О полученіи отъ Московскаго царя кіевскихъ книгъ и о выдачѣ крестьянъ, бѣжавшихъ на лѣвый берегъ Днѣпра. О недозволеніи повышать цѣнность монеты. О готовности составить, въ случаѣ надобности, ополченіе. Объ укрѣпленіи Кіева, по возвращеніи его опять Рѣчи-Посполитой. Объ укрѣпленіи другихъ городовъ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ окончаніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ О недозволеніи магнатамъ переманивать крестьянъ у бѣдныхъ дворянъ . . 246—256.

XLIII. Изъ постановленія брацлавскихъ дворянъ, отъ 18 марта 1669 г.: о евреяхъ 257—257.

XLIV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на коронаціонный сеймъ въ Краковѣ въ 1669 г. Просьба къ новоизбранному королю Михаилу о принятіи мѣръ для защиты Кіевского воеводства. О посполитомъ рушеніи. О выдачѣ reclinatorii Кіевскому воеводству. Объ успокоеніи православной церкви. О государственныхъ клейнотахъ. О напечатаніи акта избранія короля. Объ отдачѣ подъ судъ лицъ, подкупленныхъ иностранными послами. О

скорѣйшемъ заключеніи вѣчнаго мира съ Москвою. О допущеніи депутата отъ Кіевскаго воеводства въ комиссію для переписи реестровыхъ козаковъ. О приведеніи къ окончанію процесса между Замоискими и Вишневецкой. Объ улучшеніи качества монеты. О недозволеніи отдавать королевскія имѣнія въ аренду иностранцамъ и лицамъ низкаго происхожденія. О болѣе правильномъ распредѣленіи вакантныхъ званій между лицами, заслуживающими награды. Объ удовлетвореніи князя Дмитрія Вишневецкаго за убытки, понесенные имъ при осадѣ Збаража. О недозволеніи имѣть подъ командой одновременно польскую хоругвь и отрядъ иноземцевъ. О назначеніи опредѣленнаго срока для разморѣнія дѣлъ украинскихъ воеводствъ въ главномъ трибуналѣ и о напечатаніи статута, по которому они судятся. О кассациі рѣшеній каптуровыхъ судовъ. О нѣкоторыхъ измѣненіяхъ въ судѣ. Объ удержаніи за Кіевскими послами прежняго мѣста въ посольской избѣ. О дозволеніи избираться въ сеймовые послы черезъ два сейма на третій. О недозволеніи магнатамъ держать надворную стражу въ большомъ количествѣ. О недозволеніи выдавать неосѣдлымъ дворянамъ привилегіи на почетныя званія и должности. Объ объявленіи званий каштеляна и стольника Кіевскихъ вакантными. Объ обсужденіи вопроса о іезуитскихъ школахъ. О наказаніи пана Пива, держащаго при себѣ большее, чѣмъ положено, количество людей, дѣлающихъ насилія надъ обывателями Овруцкаго повѣта. О награжденіи бывшаго Кіевскаго подскарбія Стефана Немирича. О порядкѣ привоза податей во Львовъ. Объ увеличеніи жалованья и награжденіи писаря польнаго. О награжденіи разныхъ лицъ, между прочимъ, нѣкоторыхъ иностранцевъ, послѣднихъ, чрезъ дарованіе шляхетскихъ правъ. Объ освобожденіи г. Владиміра-Волинска отъ уплаты податей и отъ военного постоя на десять лѣтъ. 257—268.

XLV. Инструкція волинскихъ дворянъ посламъ отправленнымъ на коронаціонный сеймъ 29 сентября 1669 г. Выборъ пословъ. Выраженіе вѣрности новоизбранному королю и готовность поддерживать его. Утвержденіе новосоставленнаго при избраніи короля соглашенія. Объ обузданіи жолнеровъ. О недозволеніи духовнымъ облагать дворянскія имѣнія

поборами и подстрекать дѣтей, воспитывающихся въ ихъ школахъ, къ переходу въ духовное званіе. О недозволеніи утверждать фундаціи, могущія принести вредъ церквамъ и самимъ фундаторамъ. Объ устанавленіи добрыхъ отношеній между униатами и православными. О награжденіи митрополита Кіевскаго Антонія Винницкаго, возвращеніи ему отнятыхъ имѣній и удовлетвореніи его за убытки, причиненные ему Шумлянскимъ. Объ освобожденіи Перемышльскаго епископства Мстиславскаго и архимандріи Ленчинской за православными. О возвращеніи православныхъ церквей въ землѣ Бельзской. О закрытіи славянскихъ типографій въ Русскомъ воеводствѣ, кромѣ Львовской. Объ освобожденіи архимандріи Мелецкой и монастыря Бѣлостоцкаго отъ военного постоя. О подтвержденіи правъ и привилегій Кіево-печерской лавры. Объ измѣненіи прежнихъ постановленій о трибуналѣ. Объ оказаніи снисхожденія разореннымъ. Объ отысканіи виновниковъ появленія низкопробной монеты. О недозволеніи раздавать коронныя имѣнія въ награду. Объ оказаніи помощи обывателямъ украинскихъ воеводствъ. О принятіи мѣръ противъ новопожалованныхъ дворянъ, наносящихъ обиды стариннымъ. О недозволеніи городскимъ урядникамъ рѣшать въ своихъ мѣстныхъ судахъ личныя дѣла. О правѣ участія въ сеймикахъ арендаторовъ и залогодателей. О протестахъ противъ выбора короля Михаила и назначеніи спеціальнаго канцеляриста, для записыванія актовъ украинскихъ воеводствъ въ метрику. О недозволеніи земскимъ урядникамъ небрежно относиться къ своимъ судейскимъ обязанностямъ. О дѣлѣ короннаго гетмана Любомирскаго. Объ исправленіи и отпечатаніи статута, по которому судятся украинскія воеводства. О производствѣ люстраціи. О внесеніи посольскаго протеста на сеймъ въ книги земскаго суда. О порядкѣ составленія новыхъ постановленій о трибуналѣ. О сборѣ чоповаго. О подтвержденіи прежняго порядка выбора епископовъ. О награжденіи разныхъ лицъ. О возвращеніи князю Острожскому отнятаго у него королемъ Яномъ Казимиромъ грунта въ Варшавѣ. Объ уплатѣ долговъ Сигизмунда III. Объ устанавленіи таксы на рабочіе руки. О преслѣдованіи Александра Илинскаго за уклоненіе отъ суда. Просьба, чтобы послы и

сенаторы заботились о нуждах украинских воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ гродскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ стѣроства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла. 268—284.

XLVI. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1670 г.: о десятинахъ. 285—285.

XLVII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей 285—285.

XLVIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волынскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ 286—287.

XLIX. Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви. 288—288.

L. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви 288—289.

LI. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей 289—295.

LII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля 296—297.

XXIII

LIII. Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года: о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь мѣстнымъ обывателямъ : 298—298.

LIV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды, понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи прежняго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій. Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замойскихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покровительствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣрными Рѣчи-Посполитой. О награжденіи разныхъ лицъ. О неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волинска и евреевъ чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ подстоля Брацлавскаго и епископа Владимірскаго 298—302

LV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января 1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды, понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь. О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ имѣній. О необходимомъ для обороны Украины увеличеніи войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства православною вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть, издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими. О подтвержденіи правъ Кіевской академіи. О дозволеніи выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевскаго воеводства. О подтвержденіи права выбирать городскихъ судей

помимо старость и о предоставленіи исполнительной власти городскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ комиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевского воеводства въ трибуналъ, О равномѣрной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привилегіи на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замойскихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опеки. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣваго города Владиміра и съ евреевъ 303—313.

LVІ. Универсалъ короля Михаила къ кіевскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ, отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣятельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ 314—316.

LVІІ. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками. О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассации рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волинска отъ постоя 317—322.

LVІІІ. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18

мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ наступки территоріи. Обѣ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи уплаты *hibernae*. Обѣ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Обѣ утвержденіи подольства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Обѣ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Обѣ освобожденіи г. Владиміро-Волинска отъ военного постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ 322—326.

LIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Обѣ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменецъ мины за два года до осады. Обѣ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участію въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Обѣ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ 326—332.

LX. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и обѣ освобожденіи отъ уплаты податей. 333—333.

LXI. Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой“ 333—333.

LXII. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1664 года:
о фальшивой монетѣ. 333—334.

LXIII. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674
года: объ удовлетвореніи желаній уніатскихъ епископовъ . 334—334.

LXIV. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ отъ 29
марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ
Дерманскимъ Кипріаномъ Жоховскимъ подчашему
Кievскому Проскурѣ-Суцанскому 334—335.

LXV. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1674 года:
объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ
ограниченіи правъ уніатскаго митрополита. 335—336.

LXVI. Инструкція кievской шляхты посламъ, отпра-
вленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодар-
ность королю за заботы о благѣ государства. Просьба неу-
ступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кievскому
воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана
Чаплича подстолиемъ Кievскимъ 336—339.

LXVII. Записка Черниговскаго воеводы Станислава-
Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ
1675 г., вставленная въ инструкцію волинскихъ дворянъ,
данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на
коронаціонный сеймъ, 1676 года 339—361.

LXVIII. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отпра-
вленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность
королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ
къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литов-
скихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ испол-
ненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ,
не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ но-
вой монеты для доставленія средствъ къ проложенію войны
съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты.
Запрещеніе раздавать общественныя имуществы. О возвра-
щеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на со-
держаніе войска, Объ изысканіи средствъ на содержаніе
двора. Объ уполномоченіи короннаго инстigatorа требовать
съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей.
О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каптуровыхъ судахъ.
О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоя-

XXVII

щихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществахъ. О взысканіи съ Браницкой гибернъ за Красненское староство. О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевского воеводства. О покровительствѣ православнымъ. . 362—370.

LXIX. Инструкція черниговскихъ дворянъ посланъ, отиравленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомогательное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при вѣрренныхъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, инфамію, О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіяся въ землѣ Бѣльской. О награжденіи разныхъ лицъ 371—378

LXX. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ 378—378.

LXXI. Постановление волинскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волинскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраи-

ваемыя слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ 379—884.

LXXII. Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго воеводства, отъ 9 декабря 1678 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привиллегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ 384—387.

LXXIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ 388—388

LXXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недоволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ 388—393.

LXXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для

охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи во-
лынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими
войсками. О ненарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ при-
вилегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подѣ
судъ судей, берушихъ взятки и награжденіи лицъ, обнару-
жившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго вре-
мени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся
по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ испол-
неніе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ корон-
наго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ
укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ
не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ
своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или
земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко
взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты по-
датей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели
не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ
незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ
лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы
епископа Лупкаго Гедеога Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему
куска земли на пристройку къ кафедральному Лупкому со-
сору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ
бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ 394—410.

LXXVI. Постановленіе волынскихъ дворянъ отъ 1
сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по
удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войсками.
О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго като-
лическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи
отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градо-
битія. О сборѣ чоповаго. О производствѣ люстраціи. О по-
имкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ.
О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи
г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу по-
датей въ кассу Волинскаго воеводства. Объ освобожденіи
нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со
сборщиковъ. 410—417.

LXXVII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 19
февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ лю-

сенаторы заботились о нуждах украинских воеводствъ. О томъ, чтобы Тыкоцинъ оставался по прежнему короннымъ имѣніемъ. О недозволеніи Татарамъ строить мечети на земляхъ дворянъ. О недозволеніи устраивать новыя слободы. Объ установленіи таксы за веденіе дѣлъ въ градскихъ судахъ. О возложеніи приведенія въ исполненіе судебныхъ постановленій на вознаго. О преслѣдованіи своевольныхъ толпъ, разоряющихъ воеводство. О недозволеніи отнимать у судебныхъ старостъ ихъ стѣроства. О возстановленіи церкви св. Михаила въ Кременецкомъ замкѣ. О снятіи отчета съ короннаго подскарбія. О недозволеніи чужеземнымъ посламъ проживать въ предѣлахъ Рѣчи-Посполитой болѣе шести недѣль; о ежегодной смѣнѣ ихъ и недозволеніи имъ мѣшаться во внутреннія дѣла. 268—284.

XLVI. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1670 г.: о десятинахъ. 285—285.

XLVII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1670 года: объ укрѣпленіи крѣпостей 285—285.

XLVIII. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 22 января 1670 г. Объ ассигнованіи чоповаго на укрѣпленіе Луцка, Владиміра—Волинскаго и Кременца. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ 286—287.

XLIX. Изъ инструкціи дворянъ брацлавскихъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 30 января 1670 года: о православной церкви 288—288.

L. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1670 года: о православной церкви 288—289.

LI. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 5 марта 1671 года. Объ увеличеніи количества жолнеровъ (описаніе ихъ формы). Выборъ начальниковъ. О сборѣ подымнаго и чоповаго. О снятіи отчета со сборщиковъ податей 289—295.

LII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1671 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не налагать новыхъ податей для увеличенія войска и выраженіе готовности лично защищать государство, по первому требованію короля 296—297.

XXIII

LIII. Изъ постановленія кіевскихъ дворянъ 1671 года:
о раздачѣ разныхъ званій въ Кіевскомъ воеводствѣ лишь
мѣстнымъ обывателямъ : 298—298.

LIV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, от-
правленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26
января 1672 г. Благодарность королю и войскамъ за труды,
понесенные для защиты Украины, и просьба о принятіи
мѣръ для отраженія враговъ и впредь. О сохраненіи преж-
няго порядка выбора войсковыхъ пословъ. Объ увеличеніи
количества войскъ. О принятіи мѣръ противъ злоупотребленій.
Объ окончательномъ разрѣшеніи дѣла объ ординаціи Замой-
скихъ. О допросѣ начальниковъ литовскаго войска по поводу
грабежей, совершенныхъ ихъ подчиненными. Объ оказаніи
матеріальной поддержки нѣкоторымъ лицамъ. О покрови-
тельствѣ православной церкви. Объ удовлетвореніи желаній
гетмана Михаила Ханенка и козаковъ, остававшихся вѣр-
ными Рѣчи-Посполитой. О награжденіи разныхъ лицъ. О
неотягощеніи разореннаго г. Владиміро-Волинска и евреевъ
чрезвычайными налогами. Объ удовлетвореніи жалобъ под-
столя Брацлавскаго и епископа Владимірскаго. 298—302

LV. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпра-
вленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 26 января
1672 года. Благодарность королю и всему войску за труды,
понесенные для защиты отечества. Просьба о возвращеніи
Кіева и объ изысканіи средствъ къ удержанію его впредь.
О собираніи провіанта для войска со всѣхъ недвижимыхъ
имѣній. О необходимомъ для обороны Украины увеличеніи
войскъ. О перенесеніи генеральнаго сейма изъ Варшавы во
Львовъ или Луцкъ для удобства отдаленныхъ отъ Варшавы
украинскихъ воеводствъ. Объ оказаніи покровительства пра-
вославной вѣрѣ. Объ утвержденіи въ гетманскомъ званіи
Михаила Ханенка. О покровительствѣ козакамъ, остающимся
вѣрными. О предоставленіи православнымъ права владѣть,
издавна имъ принадлежащими, приходами, а уніатамъ своими.
О подтвержденіи правъ Кіевской академіи. О дозволеніи
выбирать шесть пословъ для избы посольской. О передачѣ
имущества измѣнника Тетери въ распоряженіе Кіевского
воеводства. О подтвержденіи права выбирать гродскихъ судей

помимо старостъ и о предоставленіи исполнительной власти городскимъ Овруцкому и Житомирскому урядамъ. О дозволеніи выбрать депутатовъ комиссіи для переговоровъ съ царемъ Московскимъ и войскомъ Запорожскимъ. О назначеніи опредѣленнаго и болѣе продолжительнаго срока для разбора дѣлъ Кіевского воеводства въ трибуналѣ, О равномѣрной раздачѣ наградъ. О порядкѣ сбора и раздачи податей. Просьба объ уничтоженіи привиллегіи на имѣнія въ украинскихъ воеводствахъ. О преслѣдованіи поддѣльвателей монеты. О приведеніи къ окончанію дѣла объ ординаціи Замоискихъ. Объ упрощеніи литовскаго войска. Объ упорядоченіи опеки. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О дарованіи Кіевскому митрополиту Антонію Винницкому *reclinatorii*. О награжденіи разныхъ лицъ. О снятіи нѣкоторыхъ податей съ обѣднѣвашаго города Владиміра и съ евреевъ 303—313.

LVІ. Универсалъ короля Михаила къ кіевскимъ, черниговскимъ и брацлавскимъ дворянамъ, отъ 20 марта 1672 г. Указывая на заботы правительства о защитѣ государства отъ турокъ, король упрекаетъ дворянъ въ бездѣтельности и горячо призываетъ ихъ собраться на сеймики и подумать объ оборонѣ 314—316.

LVІІ. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, отъ 27 апрѣля 1672 года. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Благодарность гетманамъ. О защитѣ государства отъ турокъ. О принятіи строгихъ мѣръ противъ лицъ, срывающихъ сеймы. Объ обсужденіи мирныхъ трактатовъ съ Москвою и козаками. О выборѣ начальниковъ посполитаго рушенія. О кассациіи рѣшеній низшихъ судебныхъ инстанцій за время продолженія сейма. Объ уплатѣ жалованья жолнерамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи податей на имуществахъ духовенства всѣхъ исповѣданій. Объ урегулированіи отношеній между уніатскимъ митрополитомъ и епископами. О наложеніи на евреевъ подушнаго въ прежнемъ размѣрѣ. Объ освобожденіи Владиміра-Волинска отъ постоя 317—322.

LVІІІ. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 18

мая 1672 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества безъ уступки территоріи. Обѣ укрѣпленіи Каменца. О немедленной уплатѣ жалованья войскамъ. О равномѣрномъ распредѣленіи уплаты *hibernae*. Обѣ увеличеніи войска. О побужденіи Москвы къ оказанію помощи войскамъ, согласно Андрусовскому договору. О чеканкѣ новой серебряной монеты въ виду поддѣлокъ. О незаключеніи договора съ гетманомъ Михаиломъ Ханенкомъ безъ вѣдома дворянъ. Обѣ утвержденіи подстоляства Брацлавскаго за Красносельскимъ. Обѣ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ налоговъ на евреевъ. Обѣ освобожденіи г. Владиміро-Волинска отъ военного постоя. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ 322—326.

LIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1673 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ защитѣ отечества. Обѣ уплатѣ жалованья кварцяному войску. О побужденіи магнатовъ къ болѣе правильному выполненію ихъ обязанностей. О снятіи отчета съ лицъ, завѣдывавшихъ податными сборами во время безкоролья. О награжденіи гетмана Михаила Ханенка. О выкупѣ заложенныхъ государственныхъ клейнотовъ. О допросѣ Подольскаго воеводы, съ какою цѣлью были подложены подъ Каменець мины за два года до осады. Обѣ укрѣпленіи Львова и Замостья. О дозволеніи бить монету. О дозволеніи прислать депутатовъ въ комиссію о разграниченіи Польши и Турціи. О зачисленіи 1200 человекъ гвардіи въ составъ кварцянаго войска. О понужденіи повѣтовыхъ урядниковъ къ участію въ посполитомъ рушеніи. О наказаніи извѣстныхъ лицъ за проступокъ, совершенный въ доминиканскомъ костелѣ во Владимірѣ. О приведеніи къ окончанію процесса между Кіевскимъ ловчимъ и земскимъ Владимірскимъ судьей. Обѣ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ 326—332.

LX. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1673 года: о формѣ жолнеровъ и обѣ освобожденіи отъ уплаты податей. 333—333.

LXI. Въ постановленіи отъ 2 мая 1673 года черниговскіе дворяне выражаютъ готовность грудью защищать „вѣру святую католическую, честь короля, права и вольности всей Рѣчи Посполитой“ 333—333.

LXII. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1664 года:
о фальшивой монетѣ. 333—334.

LXIII. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1674
года: объ удовлетвореніи желаній уніатскихъ епископовъ . 334—334.

LXIV. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ отъ 29
марта 1674 года: о притѣсненіяхъ, дѣлаемыхъ архимандритомъ
Дерманскимъ Кипріаномъ Жоховскимъ подчасшему
Кіевскому Проскурѣ-Сущанскому 334—335.

LXV. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1674 года:
объ освобожденіи отъ налоговъ Мелецкаго монастыря и объ
ограниченіи правъ уніатскаго митрополита. 335—336.

LXVI. Инструкція кievской шляхты посламъ, отпра-
вленнымъ въ 1675 г. къ королю Яну Собѣскому. Благодар-
ность королю за заботы о благѣ государства. Просьба не-
уступать непріятелямъ земель, принадлежащихъ Кіевскому
воеводству. О выкупѣ плѣнныхъ. Объ утвержденіи Марціана
Чаплича подстолиемъ Кіевскимъ 336—339.

LXVII. Записка Черниговскаго воеводы Станислава-
Казимира Беневскаго о состояніи Рѣчи Посполитой, отъ
1675 г., вставленная въ инструкцію волинскихъ дворянъ,
данную послѣдними своимъ посламъ, отправленнымъ на
коронаціонный сеймъ, 1676 года 339—361.

LXVIII. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отпра-
вленнымъ на коронаціонный сеймъ 1676 года. Благодарность
королю за заботы о благѣ государства. Объ изысканіи мѣръ
къ оборонѣ отечества. О примиреніи поссорившихся литов-
скихъ гетмановъ. О понужденіи Московскаго царя къ испол-
ненію обѣщанія прислать войско въ помощь противъ Турокъ,
не дѣлая ему территоріальныхъ уступокъ. О выдѣлкѣ но-
вой монеты для доставленія средствъ къ проложенію войны
съ Турками. О недозволеніи измѣнять цѣнность монеты.
Запрещеніе раздавать общественныя имущества. О возвра-
щеніи суммъ, взятыхъ изъ собственной кассы короля на со-
держаніе войска, Объ изысканіи средствъ на содержаніе
двора. Объ уполномоченіи короннаго инстigatorа требовать
съ разныхъ лицъ суммы, составлявшіяся отъ вноса податей.
О скорѣйшемъ разрѣшеніи дѣлъ въ каптуровыхъ судахъ.
О смѣнѣ полковника Лозинскаго, начальника войскъ, стоя-

щихъ въ Полѣсьѣ, за распущенность ихъ. Жалоба на отсутствіе дисциплины въ литовскихъ войскахъ. О присужденіи ординаціи Замойскихъ Мартыну Замойскому, подстолю Кіевскому. О разрѣшеніи дѣла объ Острожской ординаціи. О запрещеніи обывателямъ Пруссіи претендовать на лицъ, получившихъ въ награду помѣстья въ ихъ области. О разрѣшеніи споровъ о частныхъ имуществахъ. О взысканіи съ Браницкой гйбернъ за Красненское староство О назначеніи трехъ депутатовъ въ комиссію для составленія сеймовой конституціи. Объ удовлетвореніи просьбъ разныхъ обывателей Кіевского воеводства. О покровительствѣ православнымъ. . 362—370.

LXIX. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 4 января 1677 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. О заключеніи мира съ Портой. О понужденіи Московскаго царя прислать, согласно договору, вспомогательное войско. О неотлучномъ пребываніи военныхъ начальниковъ при вѣренньихъ имъ отрядахъ. О подкупѣ судей. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о коронномъ трибуналѣ. О недозволеніи устраивать слободы на границѣ съ Турціей. О недозволеніи духовенству отнимать у дворянъ ихъ имущества. О подтвержденіи прежнихъ постановленій о православныхъ церквяхъ. О недозволеніи укрывать осужденныхъ на безчестіе, инфамію, О наказаніи лицъ, нарушающихъ спокойствіе на сеймикахъ. Объ уничтоженіи подушной подати. О недозволеніи измѣнять постановленія предшествовавшаго сейма. О подтвержденіи правъ черниговскихъ дворянъ на земельные участки, находящіеся въ землѣ Бѣльской О награжденіи разныхъ лицъ 371—378

LXX. Изъ инструкціи черниговскихъ дворянъ 1678 года: о срываніи сеймиковъ 378—378.

LXXI. Постановленіе волинскихъ дворянъ отъ 9 мая 1679 г. Назначеніе слѣдующаго сеймика на 26 іюня. О назначеніи комиссаровъ въ комиссію по удовлетворенію волинскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими войсками. О строгомъ наказаніи лицъ, не вносящихъ податей и наносящихъ оскорбленія сборщикамъ. О недозволеніи магнатамъ переманивать чужихъ крестьянъ во вновь устраи-

XXVIII

ваемых слободы. О производствѣ люстраціи. Объ освобожденіи погорѣвшихъ отъ уплаты податей. Объ уплатѣ жалованья войскамъ 379—884.

LXXII. Инструкція православныхъ дворянъ волынскаго воеводства, отъ 9 декабря 1678 года, посламъ, отправленнымъ къ королю Яну Собѣсскому. О дозволеніи съѣздить за благословеніемъ къ патріархамъ и просить ихъ о присылкѣ четырехъ легатовъ для обсужденія вопроса о соединеніи церквей. Запрещеніе посламъ и православнымъ епископамъ вести самимъ пренія о вѣрѣ съ католиками. О подтвержденіи правъ и привиллегій православной церкви. О подтвержденіи права свободнаго выбора митрополита и епископовъ. О готовности православныхъ дворянъ всѣмъ жертвовать для блага отечества. О покровительствѣ вообще православнымъ 384—387.

LXXIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ королю, отъ 3 декабря 1680 года: о православныхъ 388—388

LXXIV. Постановленіе волынскихъ дворянъ на сеймикѣ въ Луцкѣ, отъ 3 декабря 1680 г. Въ виду сдѣланнаго постановленія о неуплатѣ податей впредь до удовлетворенія убытковъ, причиненныхъ волынскимъ обывателямъ литовскими войсками, дворяне опредѣляютъ выдать часть подымнаго въ уплату жолнерамъ, дабы не показаться мятежными. О преслѣдованіи уклоняющихся отъ податей. О чоповомъ сборѣ. О понужденіи лицъ, взявшихъ разные сборы на откупъ, къ уплатѣ слѣдуемой суммы. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты податей. О недоволеніи Сѣрадскому воеводѣ производить незаконные и отяготительные для населенія сборы. Объ учетвереніи подушной подати съ лицъ, служащихъ у евреевъ, съ цѣлью заставить ихъ не служить впредь у послѣднихъ 388—393.

LXXV. Инструкція волынскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 14 января 1681 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Просьба о точномъ опредѣленіи правъ и обязанностей сеймовыхъ маршалковъ и объ упорядоченіи сеймовыхъ засѣданій. О постоянномъ содержаніи войскъ для

охраненія безопасности государства. Объ удовлетвореніи во-
лынскихъ обывателей за убытки, причиненные литовскими
войсками. О венарушеніи прежнихъ правъ. О раздачѣ при-
виллегій лишь исключительно военнымъ. Объ отдачѣ подѣ
судъ судей, берушихъ взятки и награжденіи лицъ, обнару-
жившихъ ихъ проступокъ. Объ опредѣленіи извѣстнаго вре-
мени на разборъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ, судящихся
по однимъ законамъ, и о скорѣйшемъ приведеніи въ испол-
неніе судебныхъ постановленій. О снятіи отчета съ корон-
наго подскарбія въ его поѣздкѣ во Францію. Просьба объ
укрѣпленіи пограничныхъ крѣпостей. О недозволеніи лицамъ
не шляхетскаго происхожденія, подстрекающимъ народъ къ
своевольствамъ, выбираться къ какія либо гражданскія или
земскія должности. О понужденіи сборщиковъ податей ко
взносу ихъ. Объ освобожденіи погорѣльцевъ отъ уплаты по-
датей. Объ оставленіи прежней монеты, дабы обыватели
не понесли убытковъ при перемѣнѣ. Объ отмѣнѣ нѣкоторыхъ
незаконно положенныхъ пошлинъ. О награжденіи разныхъ
лицъ за услуги государству. Объ удовлетвореніи просьбы
епископа Лупкаго Гедеопа Четвертинскаго и прирѣзкѣ ему
куска земли на пристройку къ кафедральному Лупкому со-
сору. Объ оказаніи помощи нѣкоторымъ дворянамъ противъ
бунтующихъ въ ихъ имѣніяхъ крестьянъ 394—410.

LXXVI. Постаповленіе волынскихъ дворянъ отъ 1
сентября 1681 года. Назначеніе депутата въ комиссію по
удовлетворенію за убытки, причиненные литовскими войсками.
О сборѣ подушнаго. Объ освобожденіи отъ подушнаго като-
лическаго и православнаго духовенства. Объ освобожденіи
отъ уплаты податей лицъ, пострадавшихъ отъ огня и градо-
битія. О сборѣ чоповаго. О производствѣ люстраціи. О по-
имкѣ бѣглыхъ крестьянъ и возвращеніи ихъ владѣльцамъ.
О содержаніи въ порядкѣ земскихъ книгъ. Объ укрѣпленіи
г. Луцка. О понужденіи поссессоровъ Тыннаго ко взносу по-
датей въ кассу Волинскаго воеводства. Объ освобожденіи
нѣкоторыхъ лицъ отъ уплаты податей. О снятіи отчета со
сборщиковъ. 410—417.

LXXVII. Постановленіе волынскихъ дворянъ, отъ 19
февраля 1682 года. О сборѣ подымнаго и производствѣ лю-

страціи. Формы присяги сборщиков податей и люстраторовъ 417—426.

LXXVIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 сентября 1682 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства, а также военачальникамъ. Выраженіе соболѣзнованія Краковскому воеводству и готовность оказать ему помощь. Объ уплатѣ жалованья войску. О недозволеніи длить сеймы. О скорѣйшемъ приведеніи къ окончанію переговоровъ съ царемъ Московскимъ. Объ утвержденіи Овруцкаго и Житомирскаго урядовъ, избранныхъ по Гадяцкому договору, потерявшему силу. О лишеніи шляхетскаго достоинства лицъ, получившихъ опое по тому же договору. О недопущеніи шляхетскихъ конфедерацій. О прекращеніи дѣла по обвиненію короннаго подскарбія въ растратахъ. О недозволеніи Бранденбургскому курфюрсту строить укрѣпленія въ Радзивилловскихъ имѣніяхъ и о выдачѣ лишь движимости въ приданое, вышедшей за него за мужъ, княжнѣ Радзивиллъ. О награжденіи Сапѣгъ. О распредѣленіи всѣхъ вакантныхъ должностей прежде преній по другимъ вопросамъ. О перенесеніи судебныхъ мѣстъ изъ Кіева въ Овручъ и Житомиръ. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства. Объ упорядоченіи судопроизводства въ Кіевскомъ воеводствѣ. О запрещеніи коронному инстигатору укрывать лицъ, подлежащихъ какому либо наказанію по суду. О правильномъ приведеніи въ исполненіе судебныхъ рѣшеній. О правильномъ замѣщеніи членовъ короннаго трибунала не въ ущербъ провинціальнымъ судамъ. О недозволеніи заселять слободы бѣглыми крестьянами. О подтвержденіи правъ Кіевскихъ монастырей на имѣнія. О награжденіи разныхъ лицъ 427—438.

LXXIX. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1682 г. Выборъ люстраторовъ, съ просьбой поскорѣе произвести люстрацію. О принесеніи ими присяги. О составленіи податныхъ списковъ и объ ихъ опубликованіи. О награжденіи люстраторовъ. О ревизіи Житомирскихъ и Овруцкихъ книгъ. Объ удаленіи отъ службы гродскаго Овруцкаго регента за упущенія въ веденіи Овруцкихъ книгъ : 439—442

LXXX. Исѣ инструкціи волинскихъ дворянъ 1682 г.:
о взяточничествѣ въ судахъ; объ индигенатѣ. 442—442.

LXXXI. Изъ постановленія волинскихъ дворянъ 1683 г.:
о евреяхъ 443—443.

LXXXII. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отпавленнымъ на Варшавскій сеймъ 1683 г. Благодарность королю за его заботы о благѣ государства. О принятіи мѣръ къ оборонѣ государства и, въ частности, Кракова отъ нападенія Турокъ. О предотвращеніи на будущее время возможности перехода границъ королевства непріателемъ для вторженія въ сосѣднія государства. О посылкѣ комиссаровъ для переговоровъ съ Москвою. О награжденіи ихъ по заслугамъ. О недозволеніи длить сеймы. О доставленіи доходовъ съ таможенъ на содержаніе королевскаго двора. Объ оказаніи помощи господарю Волошскому и объ уплатѣ податей на содержаніе артиллеріи. О переписи евреевъ для правильнаго взиманія съ нихъ подушной подати. О подтвержденіи постановленій, обуздывающихъ своевольство евреевъ. О принятіи мѣръ противъ епископа Луцкаго, одного лишь противящагося введенію уніи, и о подтвержденіи прежнихъ постановленій о взаимныхъ отношеніяхъ уніатовъ и диссидентовъ. О награжденіи епископа Владимірскаго за рвеніе при распространеніи уніи. Объ обезпеченіи княжны Радзивиллъ, вышедшей замужъ за курфюрста Бранденбургскаго, лишь движимостью. О недозволеніи иностраннымъ посламъ виѣщиваться во внутреннія дѣла королевства. О ненарушеніи правъ Великаго Княжества Литовскаго. Объ удовлетвореніи дворянъ, потерпѣвшихъ отъ прохода войскъ. О выдѣлѣ Черниговскому воеводѣ части изъ суммы, заплаченной царемъ Московскимъ на Гродненскомъ сеймѣ. О награжденіи разныхъ лицъ за оказанныя государству услуги. О недозволеніи другимъ воеводствамъ причинять обиды Черниговскому. О веденіи отдѣльныхъ реестровъ дѣлъ украинскихъ воеводствъ. О правѣ духовныхъ выбираться въ депутаты лишь черезъ каждые четыре года. О томъ, чтобы мѣщане имѣли своего главнаго начальника въ лицѣ воеводы Краковскаго, О снятіи несправедливыхъ обвиненій въ аріанизмъ съ разныхъ лицъ. О награжденіи разныхъ лицъ. Объ осво-

бождоніи взятыхъ въ плѣнъ Турками дворянъ. О скорѣйшемъ разрѣшеніи процессовъ нѣкоторыхъ черниговскихъ дворянъ 444—452.

LXXXIII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ великому коронному гетману, отъ 26 іюня 1684 г. Благодарность гетману за его труды по защитѣ отечества. Объ 'обсужденіи жолнеровъ и козацкихъ своевольствъ. Объ освобожденіи отъ постоа имѣній шляхетскихъ дворянъ 453—454.

LXXXIV. Изъ постановленія волинскихъ дворянъ отъ 18 апрѣля 1684 года: объ увольненіи отъ уплаты податей; отъ укрѣпленіи Луцка; о производствѣ люстраціи г. Збаража и понужденіи къ уплатѣ податей 455—456.

LXXXV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ на сеймики въ Владимірѣ, отъ 26 сентября 1684 г. Выборъ пословъ къ гетманамъ съ просьбою принять мѣры къ укрощенію козаковъ. О сборѣ подымнаго. О производствѣ люстраціи нѣкоторыхъ сель. О сборѣ шеляжнаго. Благодарность Кіевскому воеводѣ за заботы о благѣ воеводства. Объ исполненіи Кіевскими урядниками обзанныхъ Овруцкихъ урядниковъ, до принесенія послѣдними присяги. О ревизіи уцѣлѣвшихъ отъ пожара Овруцкихъ книгъ. Объ оказаніи помощи іезуитаиъ для постройки школы 457—463.

LXXXVI. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ, отъ 16 декабря 1688 г.: объ устройствѣ почты; присяга сеймового посла 463—464.

LXXXVII. Изъ инструкціи волинскихъ дворянъ 1688 г. О недозволеніи устраивать слободы. О запрещеніи частнымъ лицамъ отягощать торговлю налогами. Жалобы на своеволие козаковъ. Объ оказаніи льготъ духовенству. Объ индигенатѣ. Объ оказаніи поддержки раззорившемуся еврею Израилу Маркевичу 465—467.

LXXXVIII. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Гродненскій сеймъ, назначенный нъ 27 января 1688 г. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О подтвержденіи прежнихъ постановленій, касающихся военной дисциплины. О выселеніи козаковъ изъ предѣловъ Брацлавскаго воеводства. О недозволеніи не-

XXXIII

дворянамъ занимать какія-либо должности. О недозволеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ участвовать въ разборѣ одного и того же дѣла въ судахъ разныхъ инстанцій. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ изъ Владиміра въ Овручъ. О дозволеніи дворянамъ преслѣдовать духовныхъ лицъ свѣтскимъ судомъ. О преданіи суду сенаторовъ духовнаго сенатора, ведущаго тайную переписку съ иностранцами. Объ ограниченіи числа депутатовъ отъ духовенства въ трибуналахъ. Объ уменьшеніи податей, слѣдуемыхъ съ разоренныхъ имѣній православнаго духовенства. Объ освобожденіи жилищъ православнаго духовенства отъ военного постоя. О подтвержденіи прежнихъ правъ и привиллегій православной церкви. О перенесеніи мѣста собраній сеймиковъ въ Луцкъ. Объ оказаніи помощи задыпровскимъ изгнанникамъ. О снятіи отчета съ военныхъ комиссаровъ въ расходованіи суммъ, присланныхъ отъ Московскаго царя и папы. О недозволеніи устраивать новыя слободы. О приведеніи въ исполненіе судебныхъ постановленій. Объ удовлетвореніи разныхъ частныхъ просьбъ. 468—479.

LXXXIX. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ къ коронному и Литовскому гетманамъ, отъ 29 мая 1688 г. Жалобы на своевольства казаковъ. . . . 479—482.

XC. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1688 г. Благодарность королю за заботы о благѣ государства. Объ ограниченіи *jus patronatus* римской куріи. Объ урегулированіи отношеній между духовными и свѣтскими. О снятіи отчета съ подскарбія въ распредѣленіи *huberuae*. О неотягощеніи шляхетскихъ имѣній постоями. О недозволеніи козакамъ владѣть землями въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства. О распредѣленіи суммъ, имѣющихъ быть полученными отъ Московскаго царя, между обывателями Кіевскаго и Черниговскаго воеводствъ 482—485.

XCI. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 17 декабря 1689 г. Благодарность королю за приносимыя имъ на пользу государства жертвы. О недозволеніи иностраннымъ посламъ вмѣшиваться во внутреннія дѣла Рѣчи Посполитой. О недозволеніи длить сеймы 485—487.

XXXIV

ХСII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 16 января 1690 г.: о покровительствѣ православнымъ. . . . 487—488.

ХСIII. Изъ постановленія волинскихъ дворянъ 1690 г.: о сборѣ шележнаго и чоповаго; льготы пострадавшимъ отъ огня и градобитія 488—491.

ХСIV. Постановленіе кіевскихъ дворянъ, отъ 12 марта 1691 г. Жалобы на своевольство козаковъ и просьба объ ихъ обузданіи путемъ разсылки строгихъ универсаловъ козацкой старшинѣ. Назначеніе дня для новаго сеймика . . 491—494.

ХСV. Инструкція брацлавскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ къ королю Яну Собѣсскому, отъ 5 мая 1691 г. О недозволеніи козакамъ основывать новыя поселенія въ предѣлахъ Брацлавскаго воеводства 494—496.

ХСVI. Изъ инструкціи кіевскихъ дворянъ 1692 г. Жалобы на своевольства козаковъ и литовскихъ войскъ. О перемѣнѣ мѣста созыва сеймиковъ. О запрещеніи предоставлять право собиранія таможенныхъ пошлинъ евреямъ и вообще людямъ низкаго происхожденія. Объ обузданіи католическаго духовенства. О принятіи строгихъ мѣръ относительно чужеземцевъ. О бѣглыхъ крестьянахъ. Объ освобожденіи Луцкихъ доминиканцевъ отъ военного постола и уплаты податей 496—503.

ХСVII. Инструкція кіевскихъ дворянъ посламъ, отпращеннымъ на Варшавскій сеймъ, назначенный на 22 ноября 1693 года. Благодарность королю и гетманамъ за заботы о благѣ государства. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О заключеніи мира съ Турціей. Объ измѣненіи постановленія о подкупѣ судей. О недозволеніи земскимъ писарямъ поручать веденіе книгъ въ трибуналахъ помощникамъ. О томъ, чтобы прокурорами были осѣдлые дворяне. О принятіи мѣръ противъ недоразумѣній, возникающихъ между свѣтскими и духовными судьями въ трибуналѣ. Жалобы на Палія. О переписи козаковъ и уплатѣ имъ жалованья. Объ обузданіи литовскаго войска и о понужденіи начальниковъ его удовлетворить обиженныхъ. О выпускѣ новой монеты и объ установленіи одинаковой цѣнности ея во всемъ королевствѣ. Объ уплатѣ жалованья войскамъ. О назначеніи сборщиковъ податей государственнымъ казначействомъ. О разрѣшеніи дѣлъ ординацій Острожской и Замойской. Объ удовлетвореніи за потерю заднѣпровскихъ имѣній, отошедшихъ во власть

Россіи. Обѣ удовольствованіи просьбъ Владимірскихъ и Луцкихъ доминиканцевъ. О нестягощеніи православнаго и униатскаго духовенства повинностями и податами. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О недозволеніи устраивать слободы изъ бѣглыхъ крестьянъ. Патверженіе прежнихъ инструкцій. . . 503—516.

ХСVIII. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1693 г.: о козацкихъ своевольствахъ. 516—517.

ХСІХ. Инструкція черниговскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на Варшавскій сеймъ 1693 г. Благодарность королю и гетманамъ за труды, понесенные на защиту отечества. Обѣ уплатѣ жалованья войску. О допущеніи депутата въ комиссію для переговоровъ съ Турками. О дозволеніи каждому повѣту устраивать сеймики въ своемъ повѣтовомъ городѣ. Обѣ оказаніи матеріальнаго содѣйствія, изгнаннымъ изъ своихъ имѣній, дворянамъ. О возвращеніи епископомъ Львовскимъ Шумлянскимъ, отнятыхъ имъ у дворянъ, имѣній. О передачѣ лицами, вступающими въ духовное званіе, своихъ имѣній ближайшимъ родственникамъ. Обѣ оказаніи льготъ при уплатѣ податей обѣднѣвшему православному и католическому духовенству. Обѣ уплатѣ подкоморію Черниговскому Цѣшковскому слѣдуемой ему суммы. О прекращеніи ссоръ между представителями свѣтскаго и духовнаго сословія. Обѣ освобожденіи нѣкоторыхъ жителей г. Владиміра-Волинска отъ уплаты городскихъ повинностей. О приведеніи къ окончанію процесса между Чурилами и Корытками. О дозволеніи нѣкоторымъ дворянамъ взимать мостовое. О награжденіи нѣкоторыхъ лицъ. О своевременной разсылкѣ предсеймиковыхъ королевскихъ универсаловъ по повѣтовымъ городамъ. Обѣ удовольствованіи за убытки, причиненные литовскимъ войскамъ. О принятіи строгихъ мѣръ по отношенію къ Московскому посланнику Суслу за учиненныя имъ безчинства. О разсмотрѣніи на сеймахъ дѣлъ о подкупѣ судей. Подтверженіе инструкціи посламъ, данной на предшествовавшей несостоявшейся сеймъ 517—524.

С. Изъ инструкціи брацлавскихъ дворянъ 1694 г.: о подкупѣ судей 525—525.

СІ. Универсалъ короля Яна Собѣскаго волинскимъ дворянамъ, отъ 18 мая 1695 г., назначающій срокъ сеймика и жалующійся на распущенность шляхты, которая, не смотря на грозящія со стороны Турокъ опасности, или срываетъ сеймы, или молчитъ на нихъ и не заботится о созывѣ пос-

XXXVI

политаго рушенія, а между тѣмъ въ рукахъ короля только и есть эти два средства для защиты отечества. 525—527.

СII. Изъ инструкціи волынскихъ дворянъ 1696 г.: объ убійствѣ игумена Люблинскаго братства Амвросія Гирича; о насилии, произведенномъ деканомъ Олыцкой коллегии, Мартиномъ Маркушевымъ, надъ двумя Луцкими духовными; объ оказаніи покровительства Діонисію Жабокрицкому, епископу Луцкому. 528—528.

СIII. Постановленіе кievскихъ дворянъ на сеймикѣ во Владимірѣ, отъ 29 декабря 1696 г. Благодарность посламъ за хорошо выполненныя порученія. Готовность принять всѣ мѣры для борьбы съ козаками. Выборъ пословъ къ гетманамъ. О производствѣ обычнаго смотра и переноси обывателей, могущихъ носить оружіе. О снятіи отчета со сборщиковъ податей. Выборъ каптуровыхъ судей. О сборѣ шеляжнаго и подушнаго. Присяга сборщика этихъ податей Марка Аксака. Порядокъ собиранія этихъ податей. О кассации несправедливыхъ жалобъ сборщиковъ податей на обывателей. О награжденіи лицъ, оказавшихъ услуги воеводству 528—534.

СIV. Инструкція кievскихъ дворянъ посламъ, отправленнымъ на избирательный сеймъ 1697 г. Благодарность примасу за заботы о благѣ государства. Жалобы на своевольства козаковъ и просьба принять противъ нихъ строгія мѣры. Объ обузданіи жолнеровъ. О подтвержденіи прежнихъ правъ православнаго духовенства. О награжденіи разныхъ лицъ. О ревизіи государственной казны. 535—542.

CV. Изъ инструкціи кievскихъ дворянъ 1697 г.: жалобы на своевольства козаковъ. 543—543.

CVI. Постановленіе кievскихъ дворянъ, отъ 2 мая 1697 года. О скорѣйшемъ избраніи короля. Жалобы на обиды, чинимыя обывателямъ козацкими полковниками: Яремой, Искрой, и Паліємъ. О распредѣленіи суммы, слѣдуемой съ наслѣдниковъ Гржимальтовскаго, воеводы Познанскаго, между обывателями Кіевского воеводства, лишившимися заднѣпровскихъ имѣній. О возвращеніи отнятыхъ имуществъ. Объ удовлетвореніи просьбъ и награжденіи представителей православнаго и, въ особенности, уніатскаго духовенства. О подтвержденіи правъ на имѣнія и о награжденіи разныхъ лицъ. 543—549.

Указатель личныхъ именъ 553—594.

Указатель географическихъ именъ 595—633.

Добавленія и поправки къ именамъ 635.

